

***Diagnoza używania substancji
psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i
dorosłych województwa lubuskiego***

Grudzień 2009

Spis treści

WSTĘP	4
CELE BADANIA	5
METODA I TECHNIKA BADAWCZA	5
DIAGNOZA UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH PRZEZ DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	6
<i>METODOLOGIA BADANIA.....</i>	<i>6</i>
<i>STRUKTURA PRÓBY</i>	<i>7</i>
<i>TEMATYKA ALKOHOLOWA.....</i>	<i>17</i>
<i>TEMATYKA NARKOTYKOWA.....</i>	<i>48</i>
<i>TEMATYKA NIKOTYNOWA</i>	<i>62</i>
<i>TEMATYKA „DOPALACZY”</i>	<i>68</i>
<i>OPINIE NA TEMAT UŻYWEK</i>	<i>81</i>
<i>OGÓLNA WIEDZA O UZALEŻNIENIACH I INSTYTUCJACH POMOCOWYCH</i>	<i>94</i>
<i>DOŚWIADCZANIE PRZEMOCY</i>	<i>117</i>
<i>SPRZEDAŻ UŻYWEK NIELETNIM</i>	<i>132</i>
<i>RYZYKOWNE ZACHOWANIA POD WPŁYWEM ALKOHOLU</i>	<i>151</i>
DIAGNOZA UŻYWANIA ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	158
<i>METODOLOGIA BADANIA – ANKIETA KWESTIONARIUSZOWA I FOKUSY</i>	<i>158</i>
<i>STRUKTURA PRÓBY</i>	<i>159</i>
<i>ALKOHOL.....</i>	<i>172</i>
<i>PAPIEROSY</i>	<i>222</i>
<i>NARKOTYKI</i>	<i>242</i>
<i>„DOPALACZE”</i>	<i>284</i>
<i>POMOC W PRZYPADKU UZALEŻNIENIA.....</i>	<i>297</i>
<i>ZAJĘCIA PROFILAKTYCZNE</i>	<i>304</i>

UŻYWANIE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH UŻYWANYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO W OPINII NAUCZYCIELI, PEDAGOGÓW I RODZICÓW.....	313
<i>METODOLOGIA BADANIA – INDYWIDUALNE WYWIADY GRUPOWE</i>	<i>313</i>
<i>STRUKTURA PRÓBY</i>	<i>313</i>
<i>POGŁĘBIONE WYWIADY SWOBODNE WŚRÓD NAUCZYCIELI.....</i>	<i>314</i>
<i>POGŁĘBIONE WYWIADY SWOBODNE WŚRÓD PEDAGOGÓW</i>	<i>322</i>
<i>POGŁĘBIONE WYWIADY SWOBODNE WŚRÓD RODZICÓW</i>	<i>328</i>
PODSUMOWANIE.....	332
WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	350
ZAŁĄCZNIKI	358
<i>ZAŁĄCZNIK NR 1 – SCENARIUSZ WYWIADU Z NAUCZYCIELEM</i>	<i>358</i>
<i>ZAŁĄCZNIK NR 2 – SCENARIUSZ WYWIADU Z PEDAGOGIEM</i>	<i>360</i>
<i>ZAŁĄCZNIK NR 3 – SCENARIUSZ WYWIADU Z RODZICAMI</i>	<i>362</i>
<i>ZAŁĄCZNIK NR 4 – KWESTIONARIUSZ ANKIETY AUDYTORYJNEJ WŚRÓD UCZNIÓW</i>	<i>364</i>
<i>ZAŁĄCZNIK NR 5 – KWESTIONARIUSZ ANKIETY WŚRÓD DOROSŁYCH</i>	<i>374</i>
SPIS TABEL I RYSUNKÓW	385

Wstęp

W dobie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, badanie opinii mieszkańców na różnorodne tematy jest podstawową formą działalności samorządów. Opinia mieszkańców danej gminy czy miasta pozwala jego władarzom lepiej dostosować się do potrzeb społecznych, a niejednokrotnie pozwala zauważyć problemy do tej pory niedostrzegane czy marginalizowane. Mieszkańcy miast i gmin, jako osoby najlepiej poinformowane i zorientowane w potrzebach ogółu, są doskonałym źródłem informacji i sugestii co do pożądanых kierunków rozwoju miasta, jak również stanowią doskonały miernik skuteczności dotychczasowych dokonań samorządów.

Badanie poniższe zostało przeprowadzone na zlecenie **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego**. Miało ono na celu poznanie opinii mieszkańców tego regionu na tematy związane z szeroko pojętym problemem alkoholowym. Waga tego problemu, związana z tradycyjnie przypisywaną ogółowi Polaków tendencją do nadmiernego spożywania alkoholu, jest na tyle istotna, iż uzasadnione jest przeprowadzanie badań poświęconych temu właśnie problemowi. Uwaga badawcza została poświęcona również zagadnieniom palenia papierosów, zażywania narkotyków oraz substancji opisywanych pod ogólną nazwą „dopalacze”.

Badanie to obejmowało różne aspekty problemu alkoholowego, papierosowego i narkotykowego. Stąd respondentom zostały zadane pytania dotyczące wielu kwestii: od ich opinii na temat używania tych środków, przez konsumpcję używek (m.in. częstotliwość, jakość trunków, okoliczności temu towarzyszących), stosunek do osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, sposobów postępowania z takimi osobami aż do stykania się z konsekwencjami nadużywania alkoholu czy narkotyków (agresja, przemoc w rodzinie). Ponadto badanie miało na celu oszacowanie poziomu wiedzy mieszkańców na temat miejsc służącym pomocą osobom uzależnionym oraz ich rodzinom.

Cele badania

Przeprowadzone badanie miało na **celu diagnozę szeroko rozumianego problemu uzależnienia od alkoholu, papierosów, narkotyków oraz „dopalaczy” wśród mieszkańców województwa lubuskiego: dzieci, młodzieży i dorosłych.**

Metoda i technika badawcza

Badanie dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego zostało zrealizowane na łącznej grupie **3212 osób**. W populacji tej znajdowało się:

- **2383 dzieci i młodzieży** ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych województwa lubuskiego (badanie ankietowe);
- **32 dzieci i młodzieży** województwa lubuskiego (badanie fokusowe);
- **30 nauczycieli** ze szkół podstawowych województwa lubuskiego;
- **30 pedagogów** ze szkół gimnazjalnych województwa lubuskiego;
- **30 rodziców** dzieci i młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych województwa lubuskiego;
- **707 dorosłych** mieszkańców województwa lubuskiego.

W badaniu zostały wykorzystane różne metody i techniki badawcze. Każde badanie zostało przeprowadzone za pomocą innej z nich. Dla lepszej przejrzystości, przed prezentacją wyników badań z poszczególnych etapów badania, przedstawiona została wykorzystana w nim metoda i technika badawcza.

Diagnoza używania substancji psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców województwa lubuskiego

Metodologia badania

Badanie zostało zrealizowane na losowo wybranej reprezentatywnej grupie **707 dorosłych** mieszkańców województwa lubuskiego. Przeprowadzone zostało one w listopadzie **2009 r.** Operatem losowania był **spis telefonów** mieszkańców województwa lubuskiego. Próba do badań została dobrana jak już wspomniano, losowo, na podstawie losowania z warstwowaniem. Do interpretacji i analizy danych wykorzystano takie zmienne jak płeć, wiek oraz wykształcenie.

Zastosowaną metodą badawczą była **metoda ankietowa**, były to badania ankietowe wykonane **metodą CATI** (wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietatorów z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety.

Narzędzie badawcze składało się z **52 pytań**, w przeważającej części były to pytania zamknięte, z określoną kafeferią odpowiedzi, oraz 8 pytań metryczkowych, mających na celu późniejsze scharakteryzowanie badanej zbiorowości.

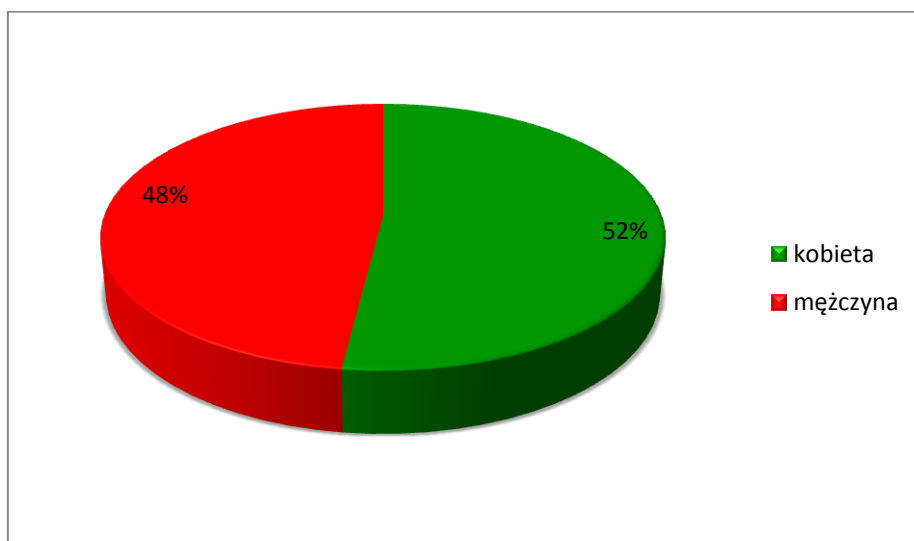
Wywiady zostały zrealizowane w **studio CATI z użyciem oprogramowania CATI Support2**, dzięki czemu na bieżąco była kontrolowana praca ankietatorów oraz dobór próby z poszczególnych warstwach i kwotach.

Struktura próby

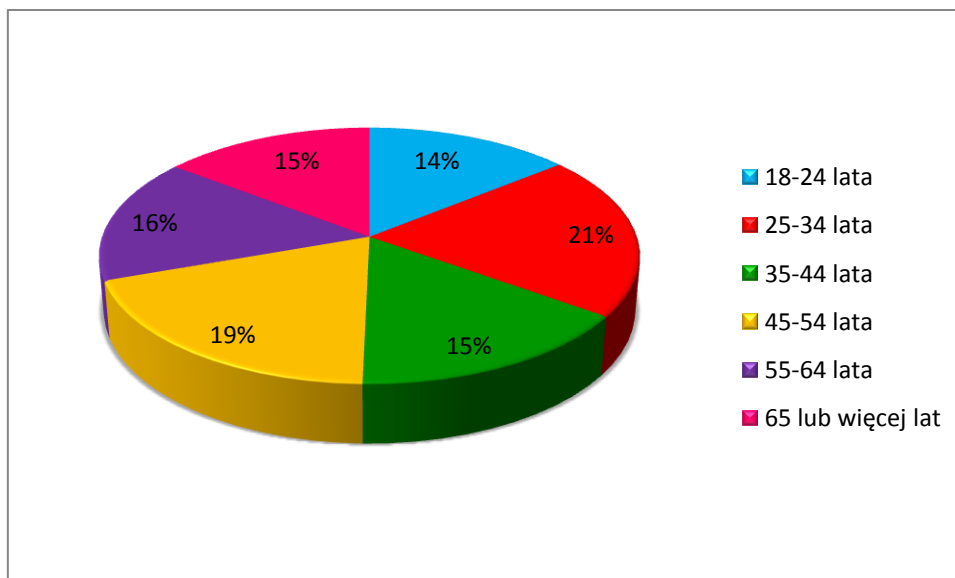
W badaniu uczestniczyło 707 osób – mieszkańców województwa lubuskiego. Pod względem płci oraz wieku respondenci uczestniczący w badaniu, zostali dobrani zgodnie z aktualną strukturą demograficzną mieszkańców województwa lubuskiego (na podstawie danych Banku Danych Regionalnych z 2008 roku).

W badanej próbie nieznaczną przewagę miały kobiety – stanowiły one 52% badanych:

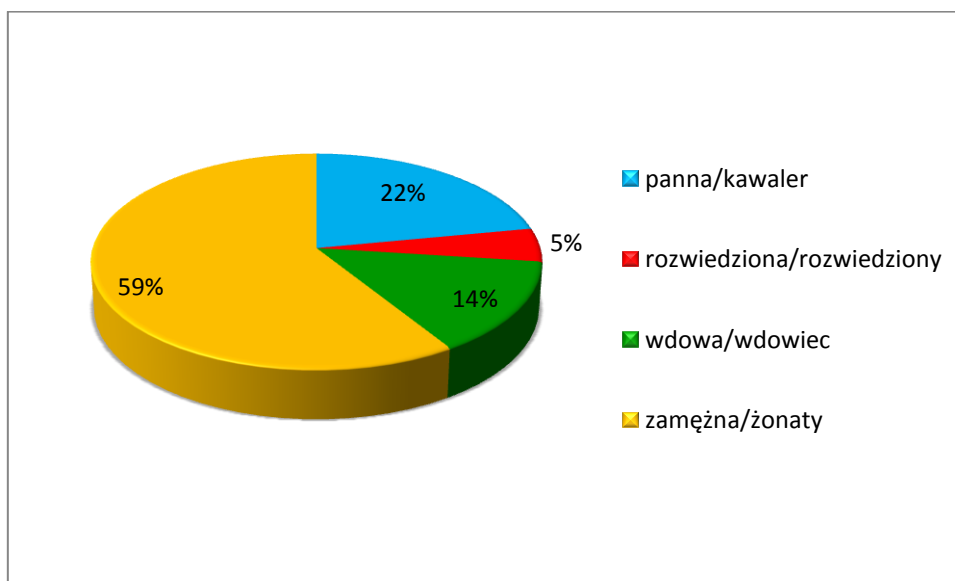
Wykres 1. Struktura próby – dekompozycja ze względu na płeć.

Najliczniej reprezentowaną kategorią wiekową w próbie była kategoria 25 – 34 lata: respondenci stanowili 21% próby. 19% to osoby mające 45 – 54 lata, a 16% - osoby w wieku 55 – 64 lata. Po 15% próby stanowili badani będący w wieku 35 – 44 lata oraz powyżej 65 lat. Najmniejszą grupę wśród respondentów stanowiły osoby najmłodsze wiekiem: 18 – 24 lata:

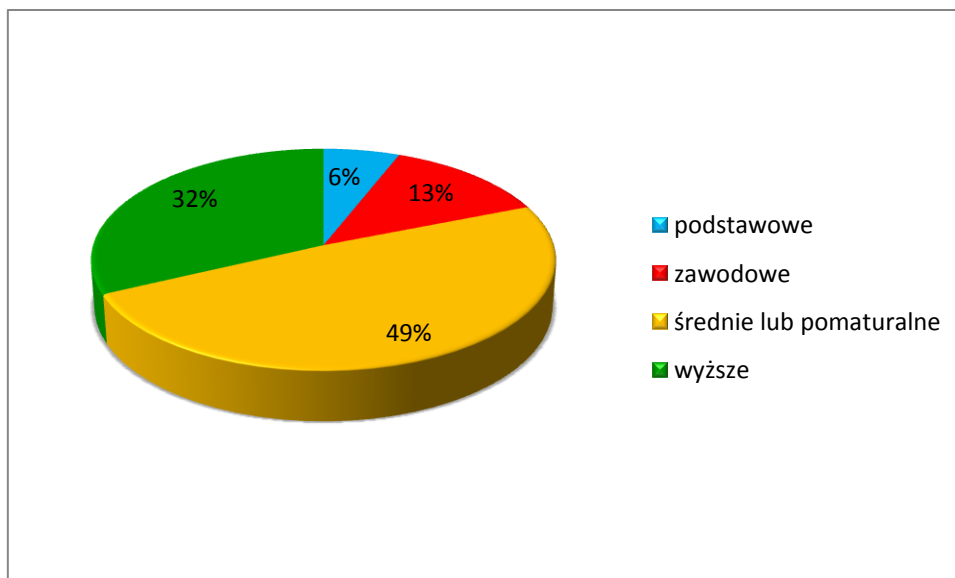
Wykres 2. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wiek.

Ponad połowa respondentów pozostawała w związku małżeńskim – 59%. 14% to wdowcy i wdowy, a 5% - osoby rozwiedzione. Pozostali badani (22%) pod względem stanu cywilnego byli osobami stanu wolnego (panna/kawaler):

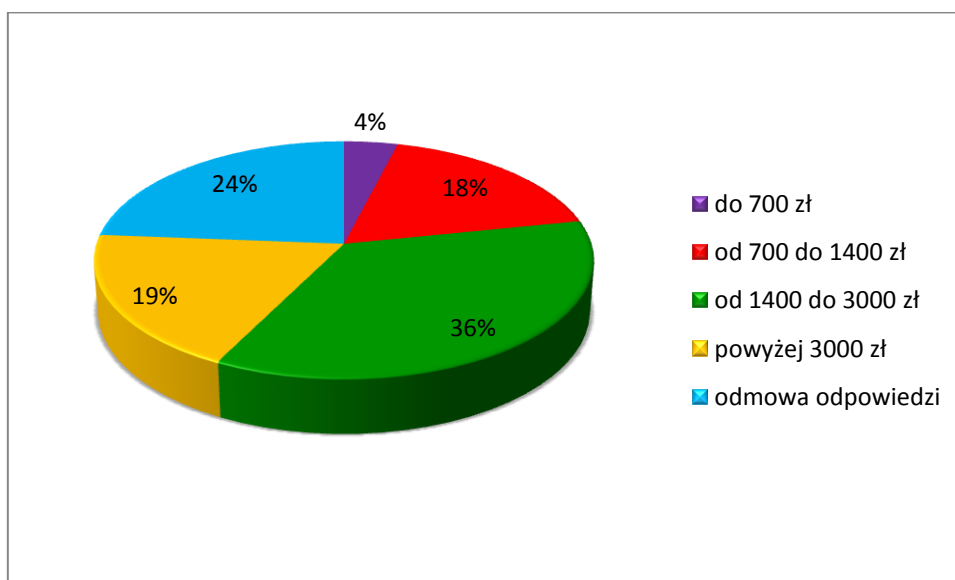
Wykres 3. Struktura próby – dekompozycja ze względu na stan cywilny.

Niemal połowa respondentów (49%) posiada wykształcenie średnie lub pomaturalne, a 32% - wyższe. Wykształceniem na poziomie podstawowym legitymowało się zaledwie 6% respondentów. Pozostali (13%) osiągnęli wykształcenie zawodowe:

Wykres 4. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Niemal co czwarty respondent (24%) odmówił udzielenia informacji na temat wysokości dochodu w swojej rodzinie. Wśród tych, którzy wskazali wysokość tego dochodu, najwięcej respondentów deklarowało ich wysokość w przedziale 1400 – 3000 zł: 36%. 22% badanych przyznało, że ich rodzina nie osiąga dochodu przewyższającego 1400 zł; w tym 4% deklaruje, że ich dochód wynosi mniej niż 700 zł. Natomiast niemal co piąty respondent (19%) przyznaje, że łączny dochód w jego rodzinie przewyższa kwotę 3000 zł:

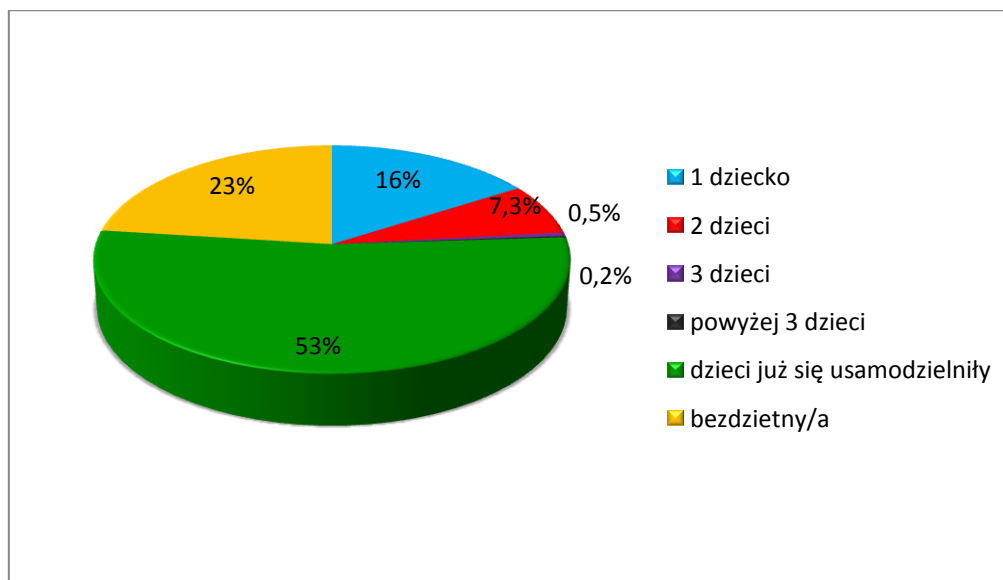

Wykres 5. Struktura próby – dekompozycja ze względu na łączny dochód netto w rodzinie.

Kolejne pytanie metryczkowe dotyczyło liczby dzieci w rodzinie respondenta. W 53% przypadków dzieci już się usamodzielniały, a 23% respondentów dzieci nie posiada. W badanej próbie dzieci posiada niemal co czwarty uczestnik (24%), w tym przeważnie jest to 1

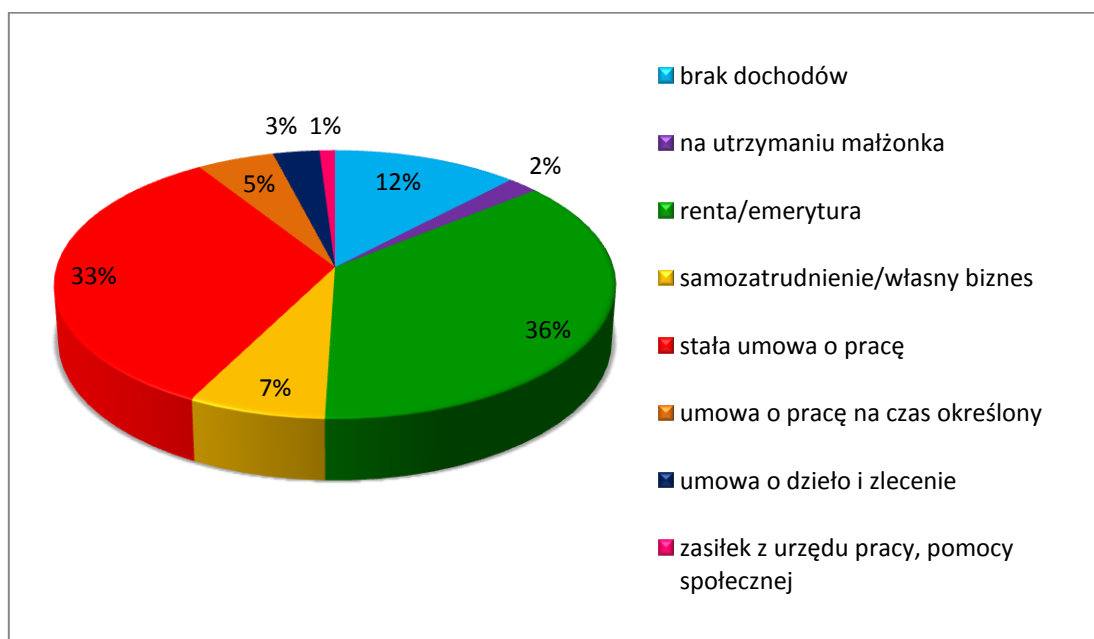

dziecko (16%). Dwoje dzieci posiada 7% respondentów, 3 dzieci – 0,5%, natomiast więcej niż 3 dzieci – 0,2% uczestników badania:

Wykres 6. Struktura próby – dekompozycja ze względu na liczbę dzieci w rodzinie.

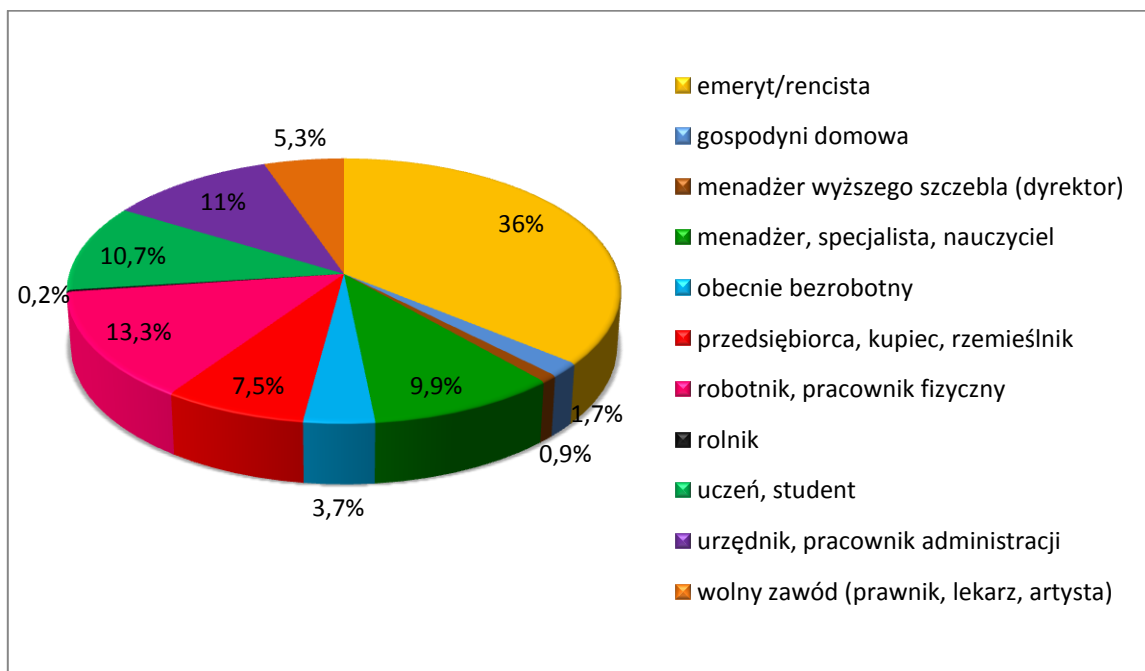
Pod względem sytuacji ekonomicznej w próbie dominują dwie grupy: emerytów i rencistów (36%) oraz osoby mające stałą umowę o pracę (33%). Z innych form zatrudnienia (zlecenia i dzieła oraz umowa na czas określony) utrzymuje się 8% respondentów, a z zasiłku z pomocy społecznej – 1% badanych. Samozatrudnienie dotyczy 7% uczestników badania. Kolejne 12% deklarowało brak dochodów, a 2% przyznało, iż pozostaje na utrzymaniu małżonka:

Wykres 7. Struktura próby – dekompozycja ze względu na sytuację ekonomiczną.

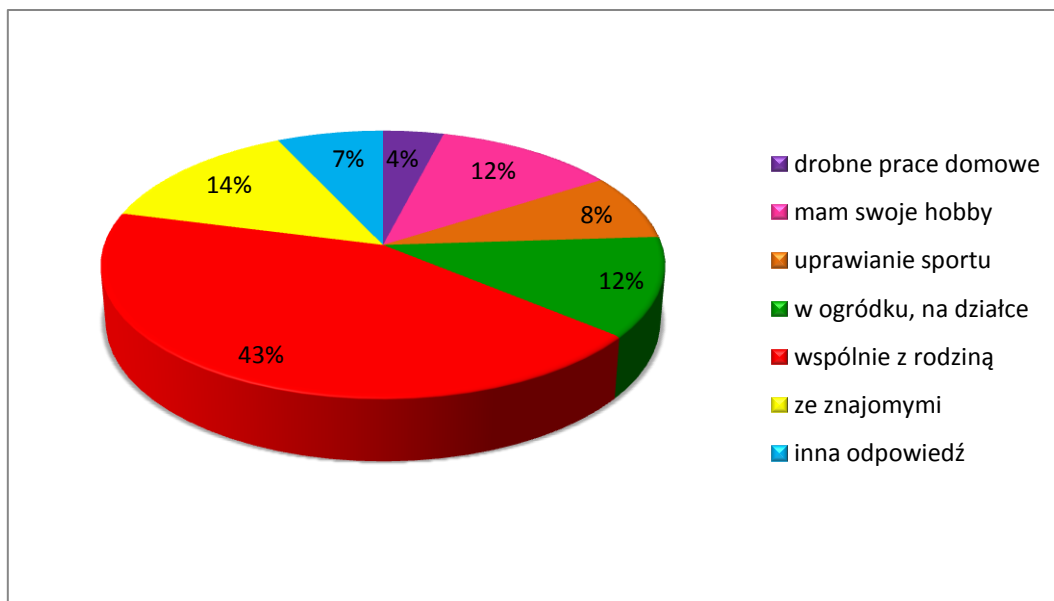

Najliczniejszą jednorodną grupą w badaniu byli emeryci i renciści (36%). Inne grupy zawodowe to pracownicy fizyczni, robotnicy (13,3%), urzędnicy, pracownicy administracji (11%), uczniowie i studenci (10,7%), menadżerowie, specjaliści i nauczyciele (9,9%). Mniej licznie reprezentowani w próbie są przedsiębiorcy, kupcy i rzemieślnicy (7,5%), osoby wykonujące wolne zawody (5,3%), osoby bezrobotne (3,7%) czy też gospodynie domowe (1,7%), menadżerowie wyższego szczebla (0,9%) czy rolnicy (0,2%):

Wykres 8. Struktura próby – dekompozycja ze względu na grupę zawodową.

Mieszkańcy województwa lubuskiego wolny czas najchętniej spędzają z rodziną – deklaruje tak aż 43% z nich. 14% wybiera towarzystwo znajomych, a po 12% realizuje swoje hobby lub spędza czas na działce czy w ogródku. Uprawianie sportu to sposób na spędzenie wolnego czasu przez 8% respondentów, a 4% wykonuje wtedy drobne prace domowe. 7% respondentów wskazało inne, nieuwzględnione w kafeerii odpowiedzi sposoby spędzania wolnego czasu:

Wykres 9. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu.

Wśród hobby, jakie wymieniali respondenci, pojawiały się następujące odpowiedzi:

Tabela 1. Hobby wskazywane przez respondentów.

Hobby
aktywny wypoczynek
dodatkowa praca
film, kino
fotografia
gimnastyka
gry terenowe
hodowla pszczoł
Internet, komputer
jazda na rowerze
karty
kolekcjonowanie odznak
krzyżówki
książki
malarstwo
modelarstwo
motocykle
motoryzacja
muzyka
na świeżym powietrzu
narty
nauka
oglądanie seriali
ogród
opieka nad wnukami
organizowanie imprez

podróże, wyjazdy
polowanie
pomoc rodzicom
prasa
programy sportowe
robótki ręczne, hafciarstwo, szydełko
rower
spacery
sztuki walki
taniec
taniec
telewizja
wędkarstwo
wędrówki górskie
wspinaczka

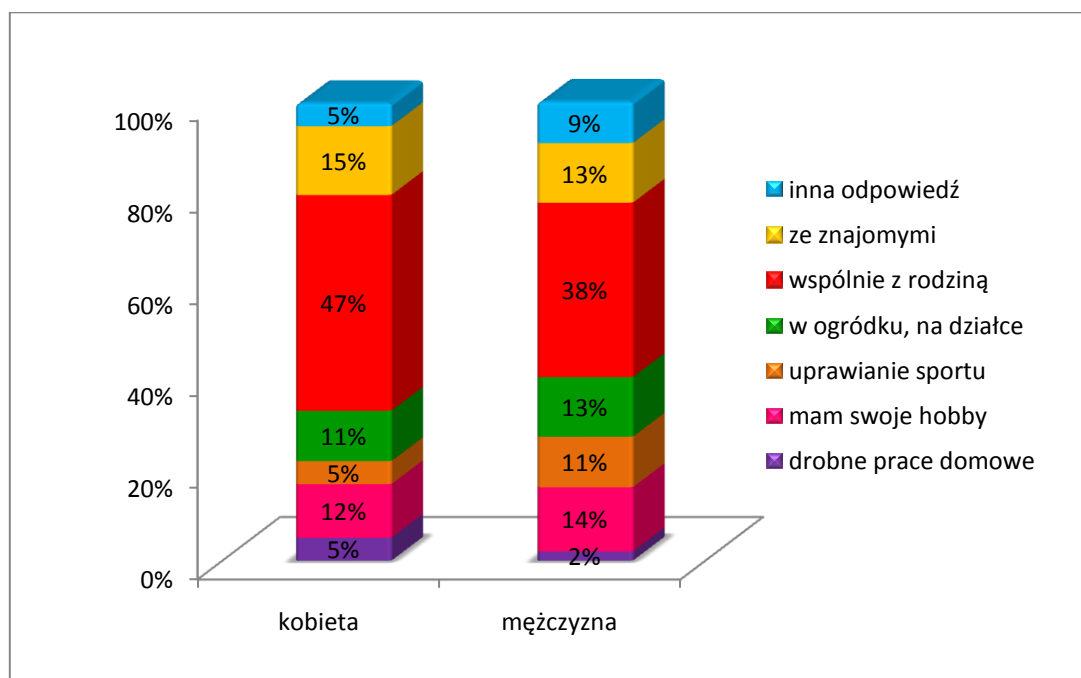
Natomiast wśród innych sposobów spędzania wolnego czasu respondenci wskazywali:

Tabela 2. Inne sposoby spędzania wolnego czasu przez respondentów.

Inne
aerobik
brak wolnego czasu
choroba, inwalidztwo
czytanie
dodatkowa praca
Internet, komputer
jazda na rowerze
kino
krzyżówki
odpoczynek po pracy
oglądanie telewizji
operetka
pisarstwo
praca społeczna, pomoc ludziom
przyroda
spacery
teatr
wędkarstwo
wyjazdy, podróże
z bliskimi osobami (rodziną, partnerem, chłopakiem)

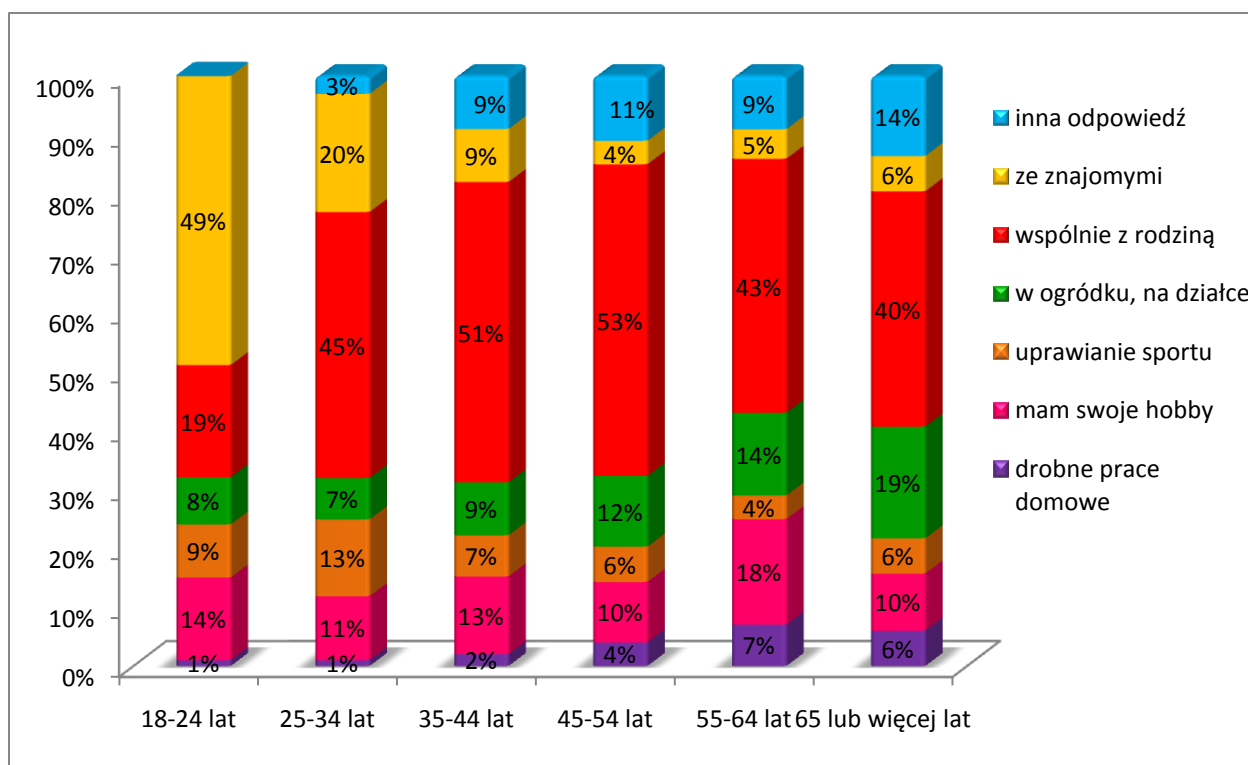

Zgodnie z przewidywaniem, kobiety częściej niż mężczyźni spędzają wolny czas z rodziną – deklarowało tak 47% kobiet i 38% mężczyzn. Kobiety też częściej wykonują drobne prace domowe (5% wobec 2% mężczyzn). Mężczyźni z kolei częściej wybierają sport jako sposób na spędzenie wolnego czasu (11% wobec 5% kobiet). W przypadku innych odpowiedzi, różnice były mniej znaczące: ze znajomymi czas spędza 15% kobiet i 13% mężczyzn, w ogródku lub na działce 11% kobiet i 13% mężczyzn, a hobby realizuje odpowiednio 12% i 14% z nich:

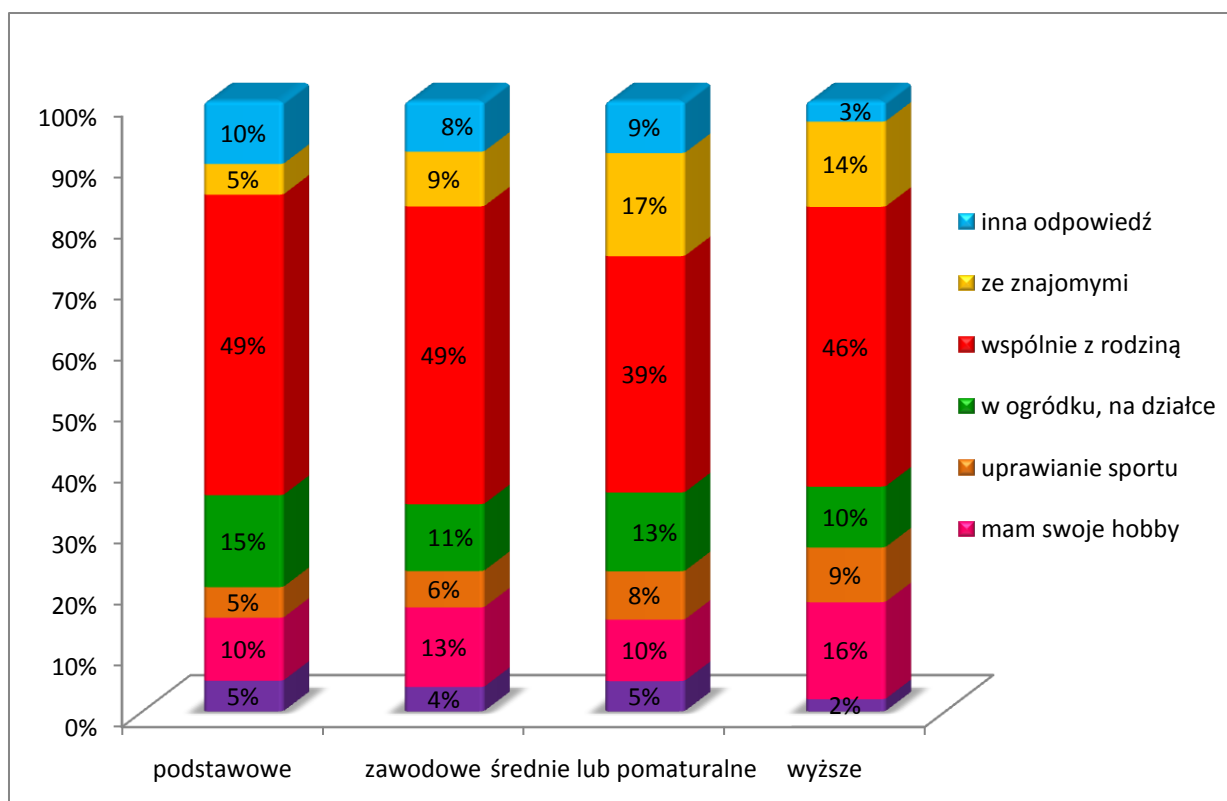
Wykres 10. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu – dekompozycja ze względu na płeć.

Osoby z najmłodszej kategorii wiekowej najczęściej czas wolny spędzają w towarzystwie znajomych – deklaruje tak aż 49% z nich. Odsetek osób w ten właśnie sposób spędzających czas wolny maleje w następnych kategoriach wiekowych (aż do 4% wśród respondentów z kategorii 45 – 54 lata) na rzecz wykorzystania czasu wolnego dla rodziny – jest to najpopularniejsza forma spędzania czasu przez respondentów powyżej 25 lat. Z wiekiem rośnie również odsetek osób przeznaczających czas wolny na prace w ogródku czy na działce – z 7% (respondenci w wieku 25 – 34 lata) do 19% (czyli niemal co piąty badany w wieku powyżej 65 lat właśnie w ten sposób spędza czas wolny). Uprawianie sportu najczęściej wskazywane było przez osoby w wieku 25 – 34 lata (13%) oraz młodszych 18 – 24 lata (9%), z kolei drobne prace domowe – przez starszych: 7% respondentów w kategorii wiekowej 55 – 64 lata oraz 6% osób powyżej 65 lat:

Wykres 11. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu – dekompozycja ze względu na wiek.

Niezależnie od poziomu wykształcenia, respondenci najczęściej czas wolny spędzają z rodzinami – choć odsetki te wahają się od 39% (wykształcenie średnie lub pomaturalne) do 49% (wykształcenie podstawowe i zawodowe). Respondenci o wyższym poziomie wykształcenia częściej w czasie wolnym uprawiają sport (9% wśród osób z wykształceniem wyższym i 5% wśród osób z wykształceniem podstawowym), rzadziej zaś spędzają czas wolny na działce czy w ogródku (odpowiednio 10% i 15%). Towarzystwo znajomych wybiera 17% respondentów z wykształceniem średnim i 14% osób z wyższym, podczas gdy zaledwie 5% osób z wykształceniem podstawowym i 9% osób z wykształceniem zawodowym:

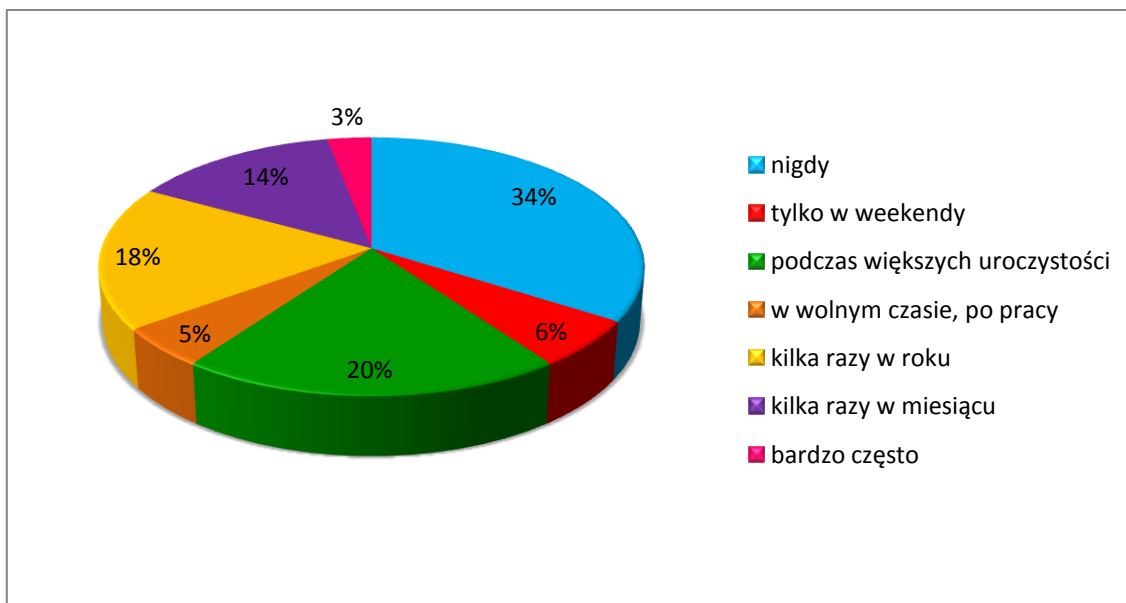

Wykres 12. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

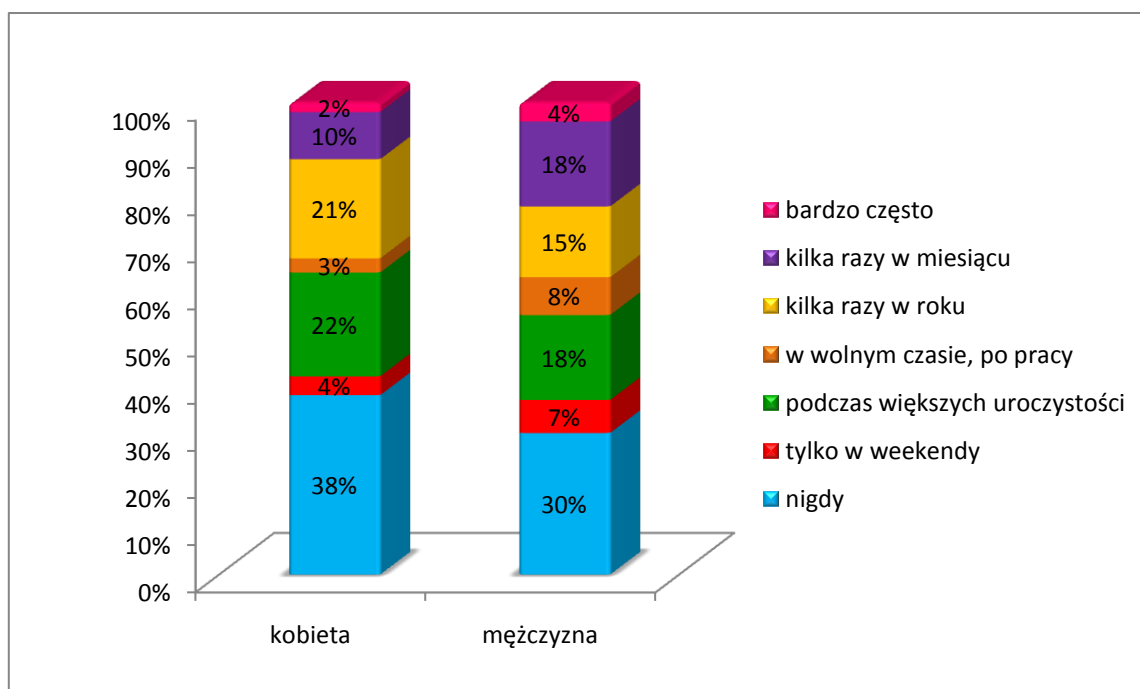
Tematyka alkoholowa

W badanej populacji 34% respondentów deklaruowało, iż nie spożywa alkoholu. Pozostałe 66% pije napoje alkoholowe z różną częstotliwością, jednak najczęściej jest to podczas większych uroczystości (co piąty badany – 20%), kilka razy w roku (18%) czy też kilak razy w miesiącu (14%). 3% przyznaje, że spożywa alkohol bardzo często, 5% - w czasie wolnym po pracy, a 6% sięga po niego tylko w weekendy:

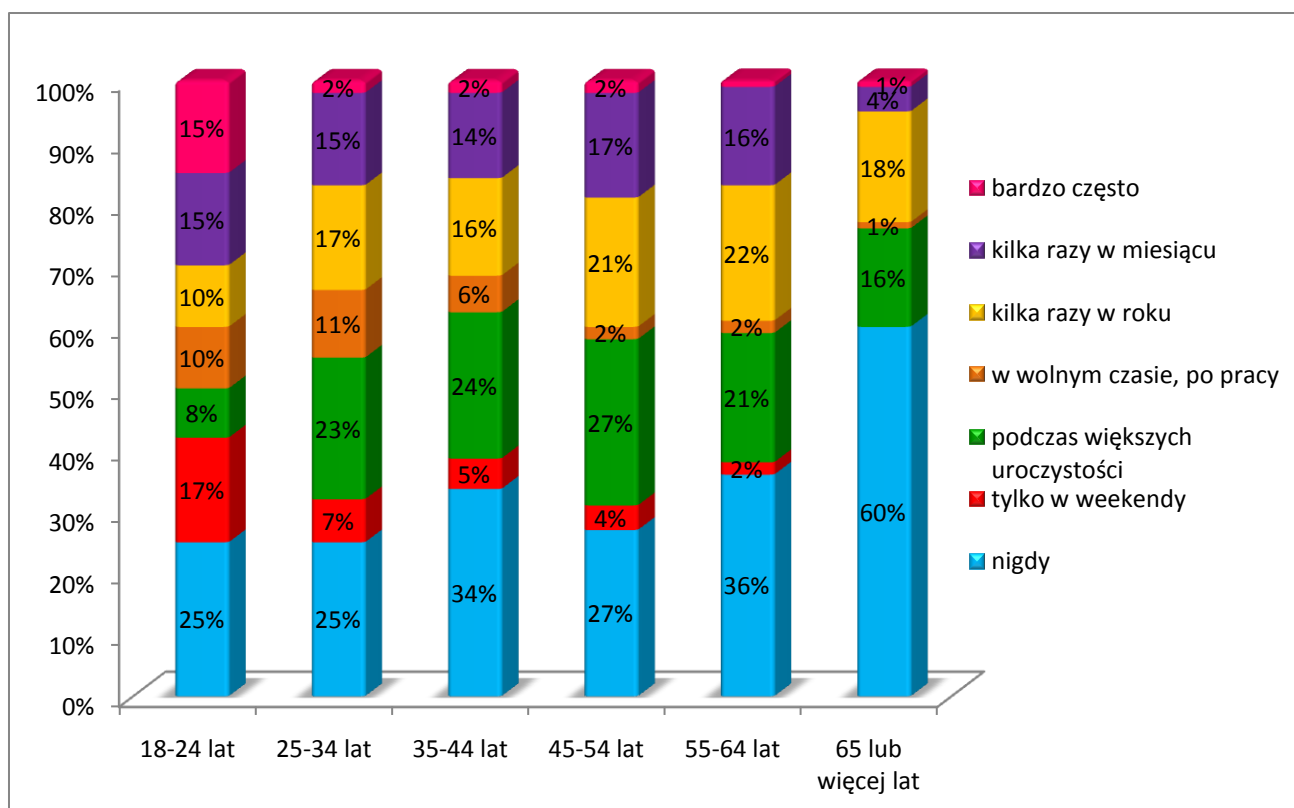
Wykres 13. Spożywanie alkoholu przez respondentów.

Więcej kobiet niż mężczyzn deklaruowało abstynencję alkoholową – wśród kobiet alkoholu nie spożywa 38%, natomiast wśród mężczyzn – 30%. Kobiety częściej niż mężczyźni jako częstotliwość konsumpcji alkoholu wskazywały odpowiedź „podczas większych uroczystości” (22% kobiet i 18% mężczyzn) czy „kilka razy do roku (21% kobiet i 15% mężczyzn). Panowie zaś częściej wskazywali na spożywanie alkoholu kilka razy w miesiącu (18% mężczyzn i 10% kobiet), w wolnym czasie po pracy (8% mężczyzn i 3% kobiet) czy tylko w weekendy (7% mężczyzn i 4% kobiet):

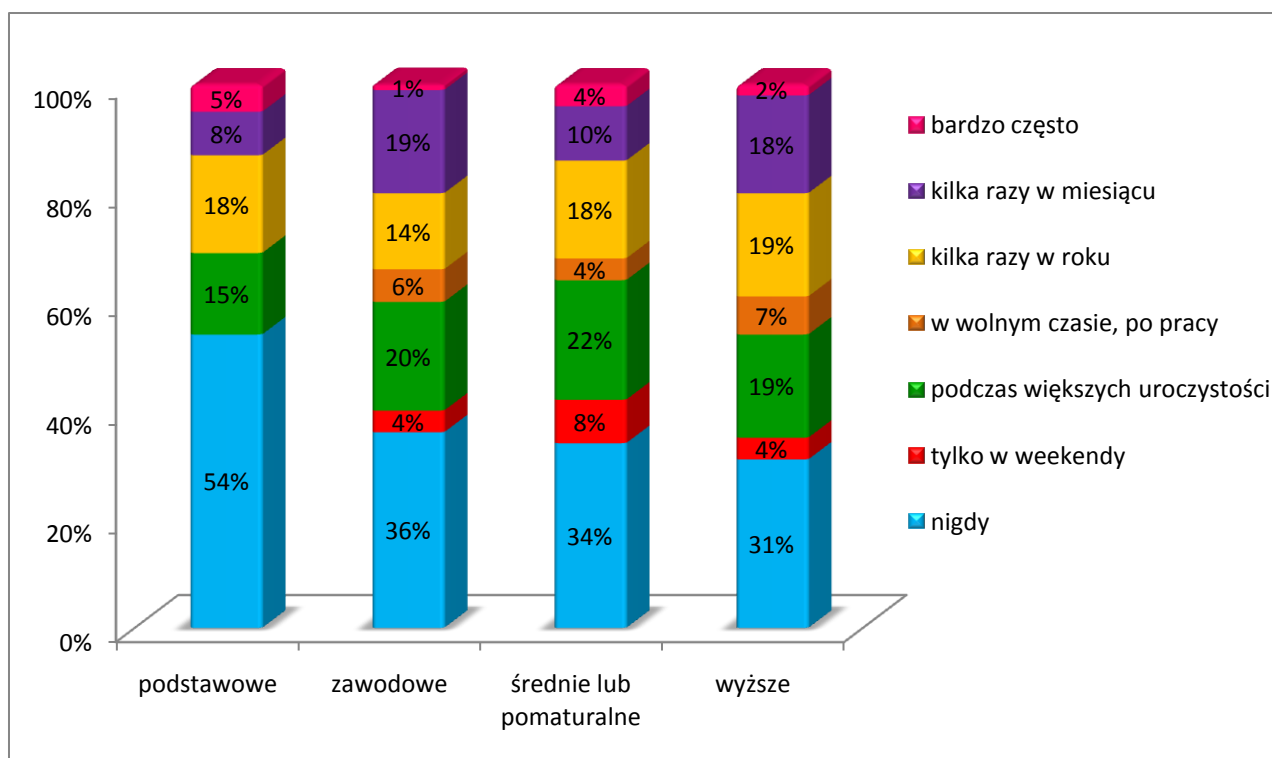
Wykres 14. Spożywanie alkoholu przez respondentów – dekompozycja ze względu na płeć.

Można ogólnie powiedzieć, iż wraz z wiekiem wzrasta odsetek osób deklaruujących niespożywanie alkoholu – z 25% w kategoriach wiekowych 18 – 24 i 25 – 34 lata do 60% wśród najstarszych respondentów. Młodzi (18 – 24 lata) stosunkowo najczęściej spośród pozostałych konsumują alkohol tylko podczas weekendów (17%); oni również najczęściej wskazywali, że piją alkohol bardzo często (aż 15% wskazań). Konsumpcja alkoholu kilka razy w miesiącu we wszystkich kategoriach wiekowych jest na podobnym poziomie – między 14% a 17%; jedynie w najstarszej wynosi ona 4%. Spożywanie alkoholu w czasie wolnym po pracy to domena ludzi młodych – taką odpowiedź wskazywało 10% osób w wieku 18 – 24 lata, 11% osób w wieku 25 – 34 lata – w innych kategoriach odsetek ten jest znacznie niższy lub w ogóle nie występuje:

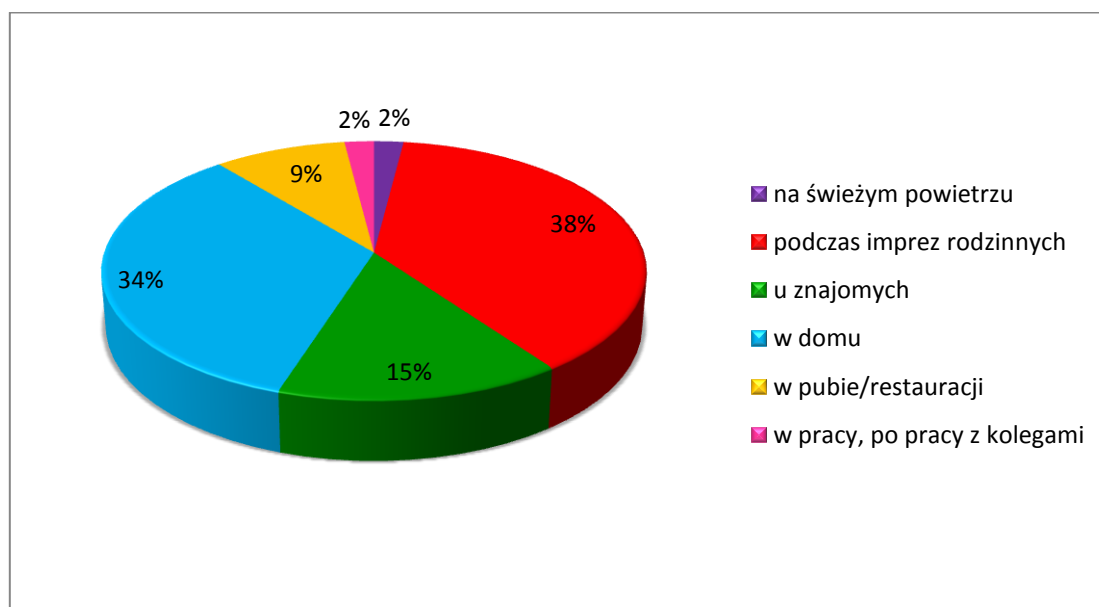
Wykres 15. Spożywanie alkoholu przez respondentów – dekompozycja ze względu na wiek.

Im niższy poziom wykształcenia, tym częściej respondenci deklarowali, iż nie spożywają alkoholu. Wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym takich osób było 54%, a z wykształceniem wyższym – zaledwie 31%. W przypadku osób z wykształceniem zawodowym, średnim czy wyższym odsetki dla poszczególnych odpowiedzi są zbliżone: alkohol najczęściej jest spożywany w trakcie większych uroczystości (było to odpowiednio 20%, 22% i 19% wskazań), kilka razy w roku (14%, 18% i 19%) oraz kilka razy w miesiącu (19%, 10% i 18%):

Wykres 16. Spożywanie alkoholu przez respondentów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

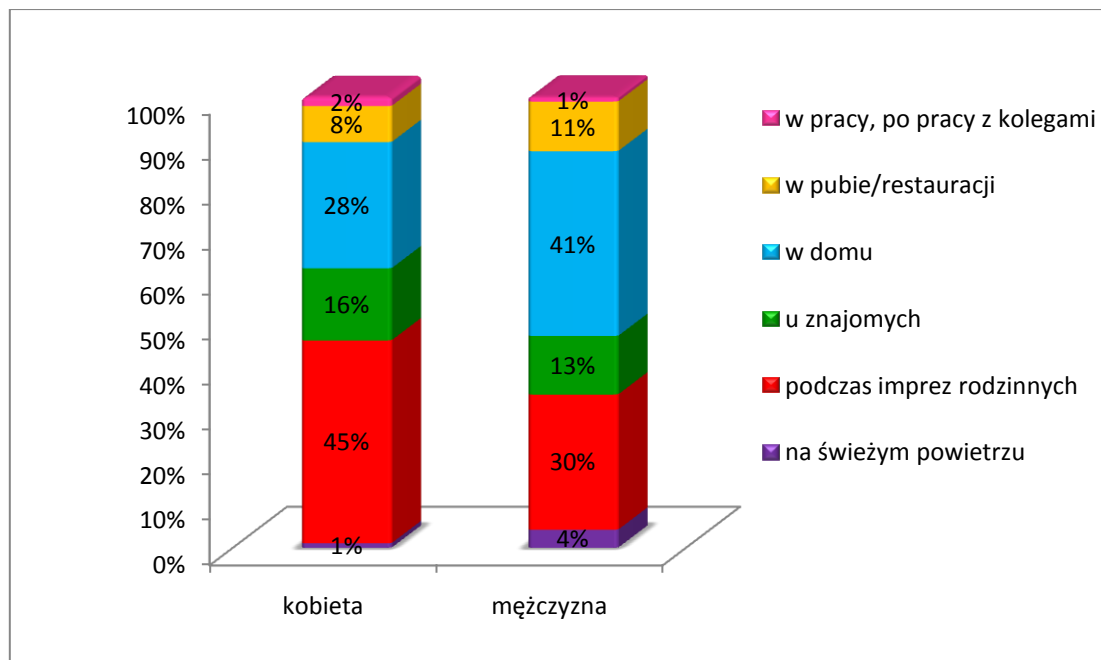
Według deklaracji respondentów alkohol jest spożywany przeważnie podczas imprez rodzinnych (38%) lub w domu (34%). 15% badanych pije napoje alkoholowe u znajomych, a tylko 9% - w pubach i restauracjach. Po 2% respondentów jako najczęstsze miejsca spożywania alkoholu wskazało miejsca na świeżym powietrzu lub w pracy/po pracy:

Wykres 17. Miejsce spożywania alkoholu.

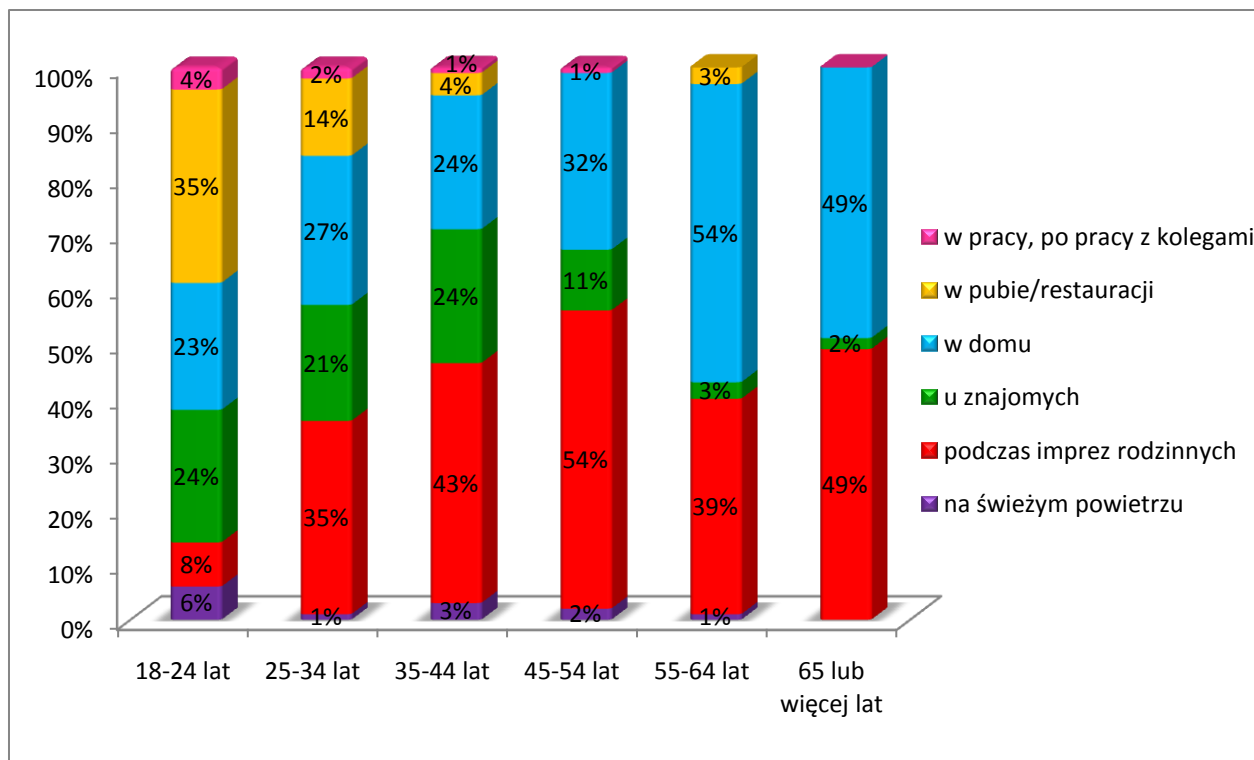

Kobiety spożywają alkohol głównie w trakcie imprez rodzinnych – deklaruje tak aż 45% z nich. Wśród mężczyzn odsetek ten był znacznie niższy i wynosił 30%. Oni zaś zdecydowanie częściej wskazywali, iż alkohol spożywają w domu – 41% wskazań (28% wśród kobiet). Nieznacznie częściej mężczyźni konsumują alkohol w pubach (11%) czy na świeżym powietrzu (4%), kobiety zaś – u znajomych (16%):

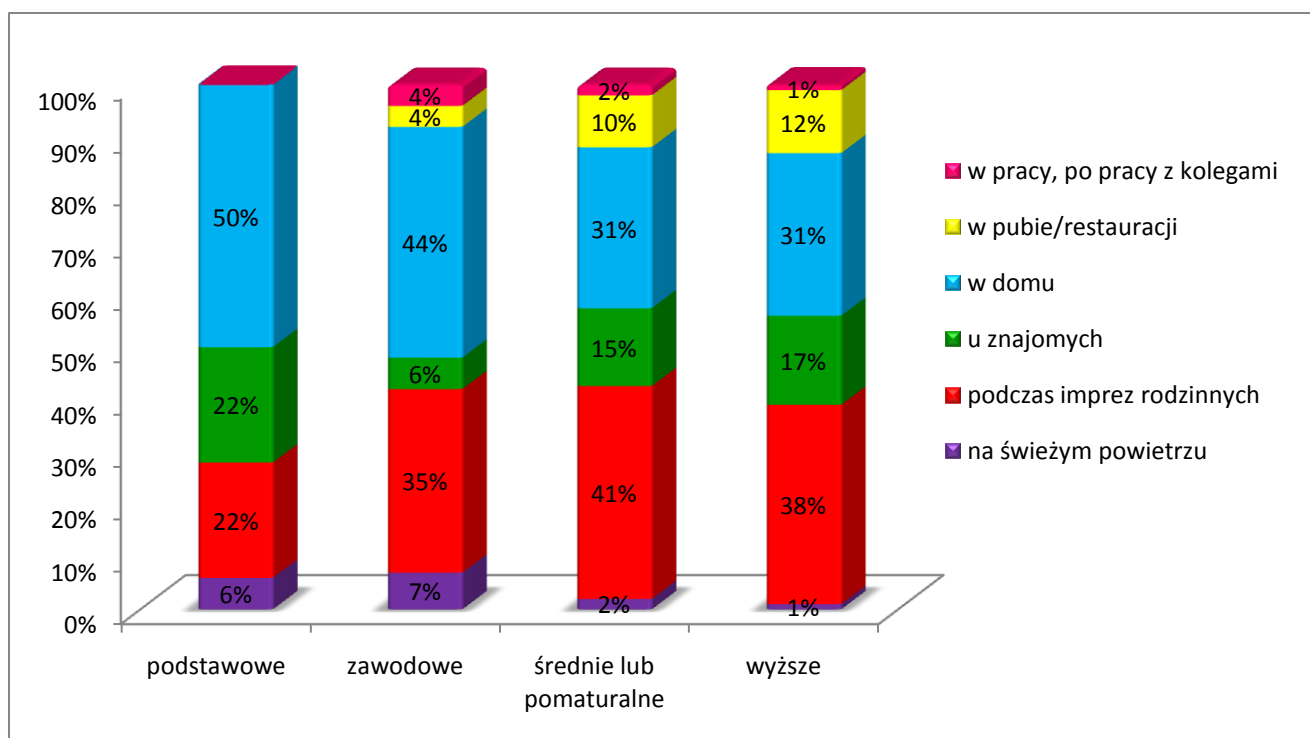
Wykres 18. Miejsce spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Najmłodsi respondenci (18 – 24 lata) po alkohol sięgają przeważnie w pubach i restauracjach (35%), a także u znajomych (24%). Starsi respondenci częściej wskazywali na uroczystości rodzinne (54% osób w wieku 45 – 54 lata) czy też spożywanie alkoholu w domu (49% ankietowanych w wieku 65 i więcej lat):

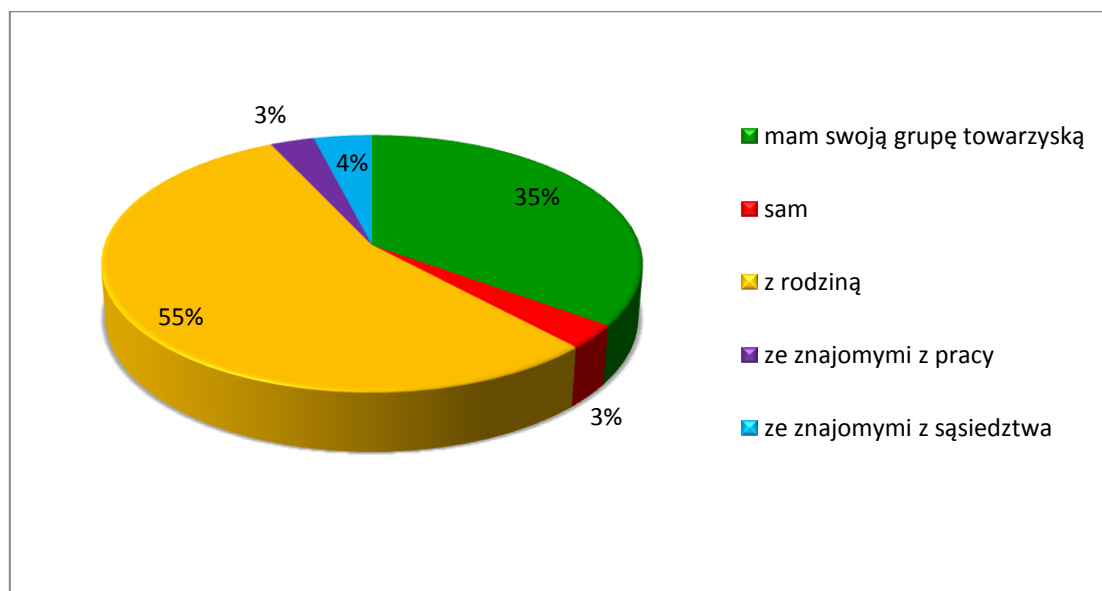
Wykres 19. Miejsce spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

Wyższy poziom wykształcenia sprzyja częstszej konsumpcji alkoholu podczas imprez rodzinnych – czyni tak 41% osób z wykształceniem średnim i 38% z wykształceniem wyższym, a tylko 22% z wykształceniem zawodowym. Częściej również pojawia się konsumpcja alkoholu w pubach i restauracjach – 12% osób legitymujących się wykształceniem wyższym, 10% - średnim, 4% - zawodowym, natomiast wśród osób z podstawowym w ogóle ta kategoria się nie pojawiła. Oni zaś najczęściej spośród pozostałych kategorii spożywają alkohol u znajomych (22%) oraz podobnie jak osoby z wykształceniem zawodowym – na świeżym powietrzu (ok. 6% - 7% wskazań):

Wykres 20. Miejsce spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Mieszkańcy województwa lubuskiego – uczestnicy badania – najczęściej alkohol spożywają w towarzystwie rodziny – aż 55% tak deklaruje. 35% wybiera swoją grupę towarzyską, a 7% - znajomych z pracy lub sąsiedztwa. Tylko 3% respondentów przyznało, że konsumuje alkohol samotnie:

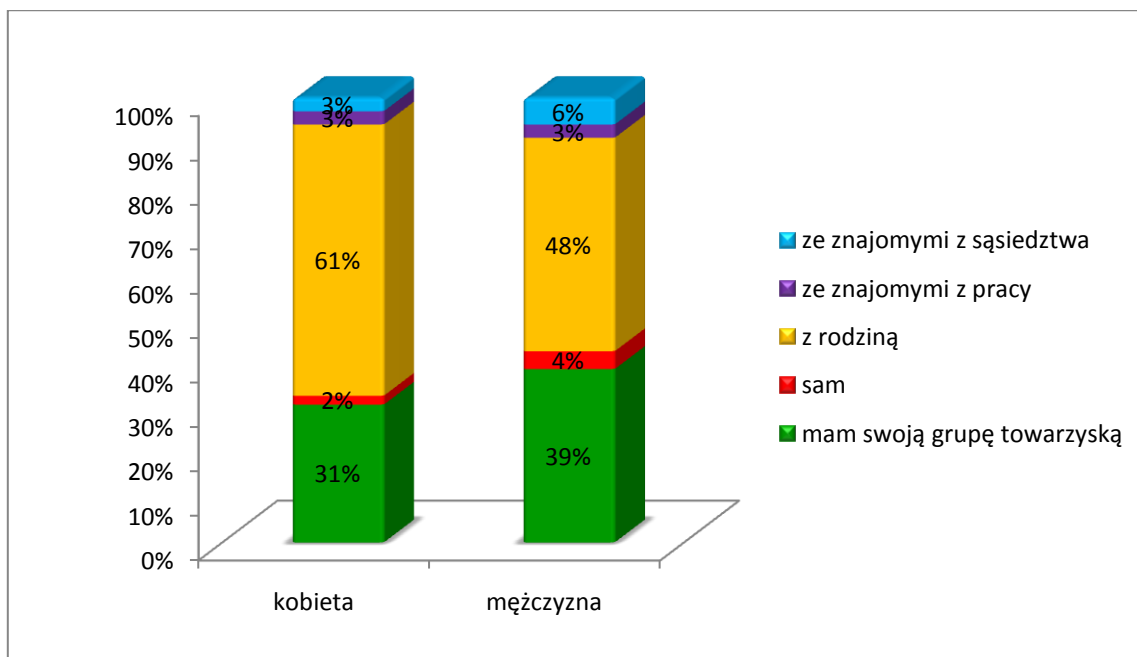

Wykres 21. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol.

I kobiety i mężczyźni najczęściej pija alkohol z rodziną – jednak wśród kobiet ten odsetek wynosi 61%, a wśród mężczyzn – 48%. Tym samym mężczyźni częściej spożywają

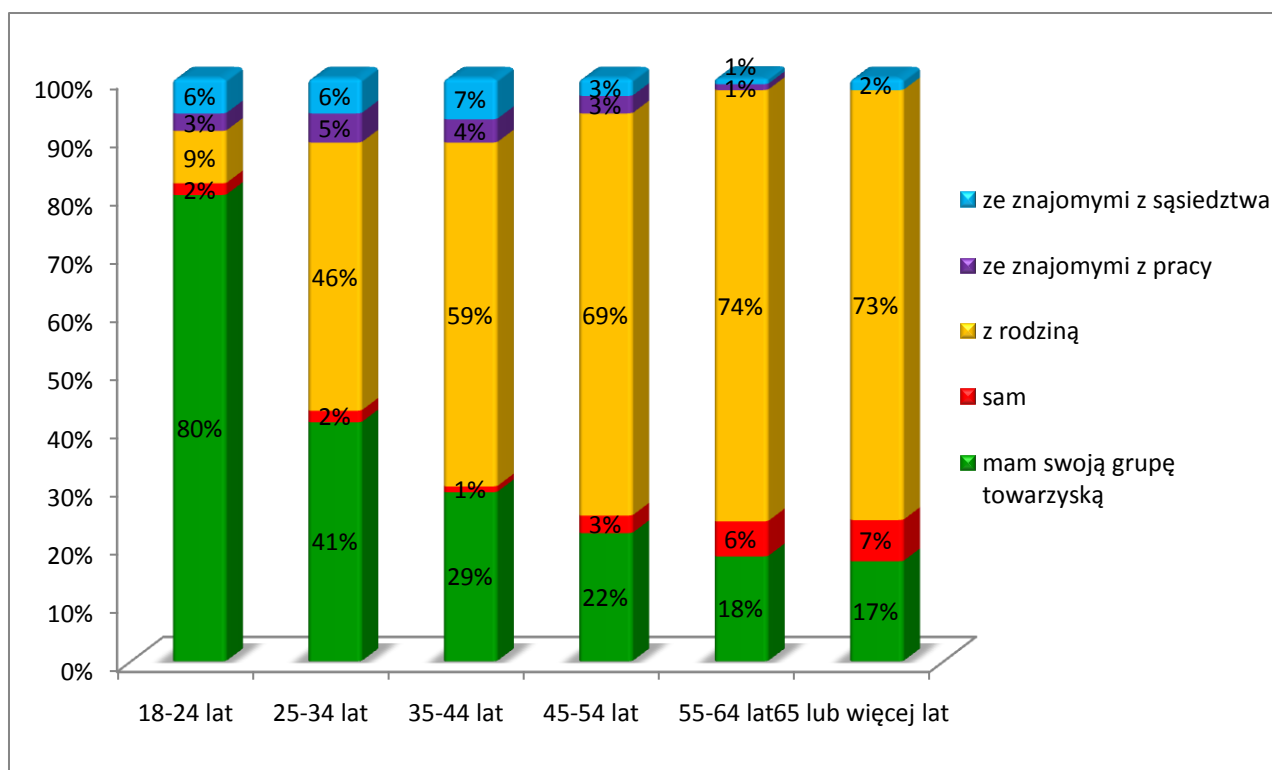

alkohole ze swoją grupą towarzyską (39% wobec 31% kobiet) czy ze znajomymi z sąsiedztwa (odpowiednio 6% i 3%):

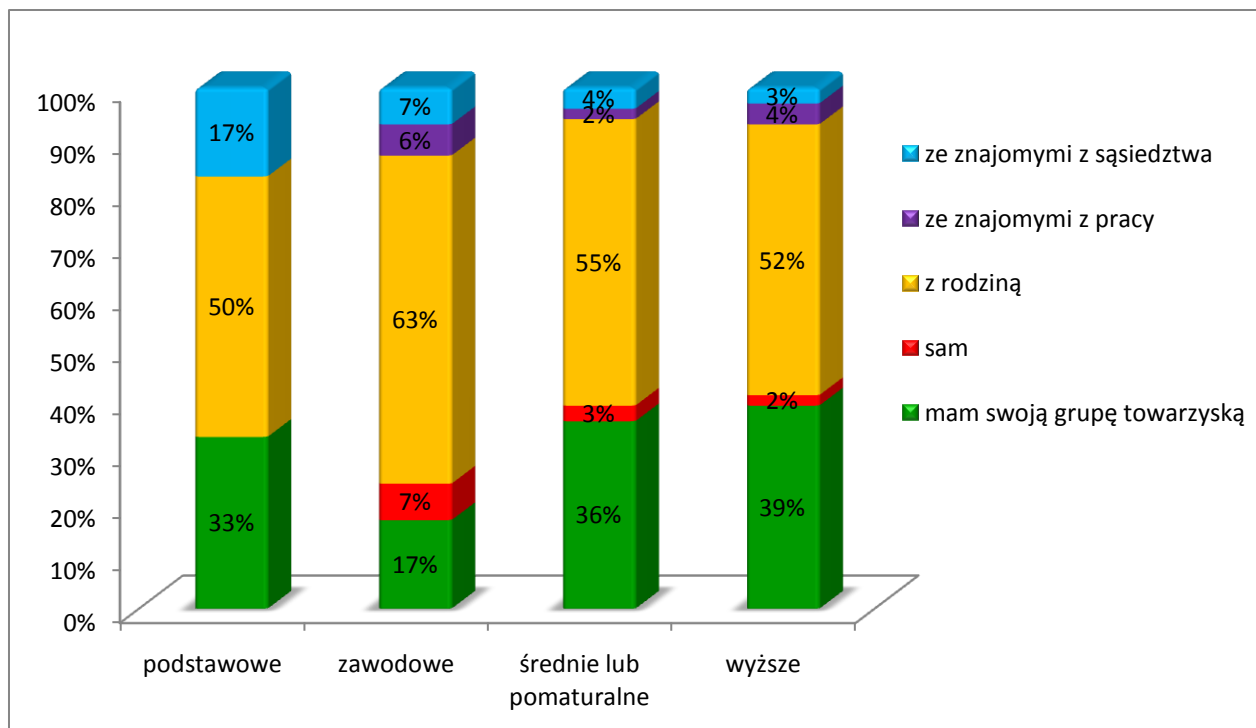
Wykres 22. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol – dekompozycja ze względu na płeć.

Wyraźnie można zauważyć różne towarzystwo, w którym alkohol spożywają respondenci z różnych kategorii wiekowych. Najmłodsi (18 – 24 lata) najczęściej piją alkohol ze swoją grupą towarzyską – aż 80% z nich. W następnych kategoriach wiekowych odsetek ten maleje, do 17% wśród osób w wieku 65 i więcej lat. Rośnie z kolei wraz z wiekiem odsetek osób, które spożywają alkohol w towarzystwie rodziny – wśród starszych (kategorie 55 – 64 lata oraz 65 i więcej lat) aż 73% - 74% osób wypija alkohol właśnie z rodziną:

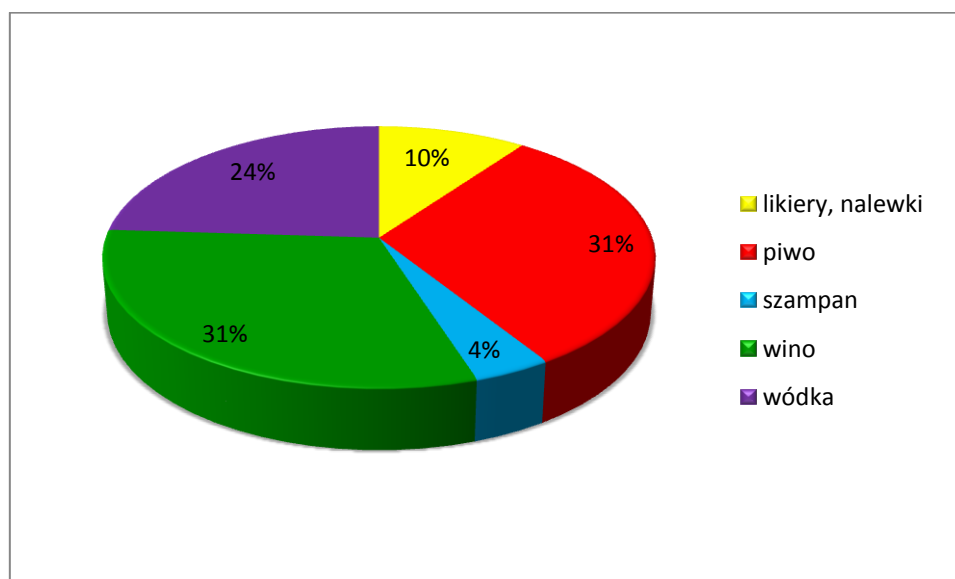
Wykres 23. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol – dekompozycja ze względu na wiek.

To z rodziną respondenci niezależnie od wykształcenia najczęściej spożywają alkohol. Odsetek tych wskazań najwyższy jest dla osób z wykształceniem zawodowym (62%), najniższy zaś – dla osób z wykształceniem podstawowym (50%). Z grupą towarzyską alkohol pije 39% ankietowanych z wykształceniem wyższym, 36% osób z wykształceniem średnim oraz 33% osób z wykształceniem podstawowym. Samotnie najczęściej sięgają po niego respondenci posiadający wykształcenie zawodowe (7%), natomiast w towarzystwie znajomych z sąsiedztwa – najczęściej ci z wykształceniem podstawowym (17%):

Wykres 24. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Respondenci spożywający alkohol sięgają najczęściej po piwo lub wino – tak deklaruje po 31% badanych. Niemal co czwarty preferuje wódkę (24%), a co dziesiąty (10%) – likiery i nalewki. Szampan jest pijany przez niewielką część populacji (4%):

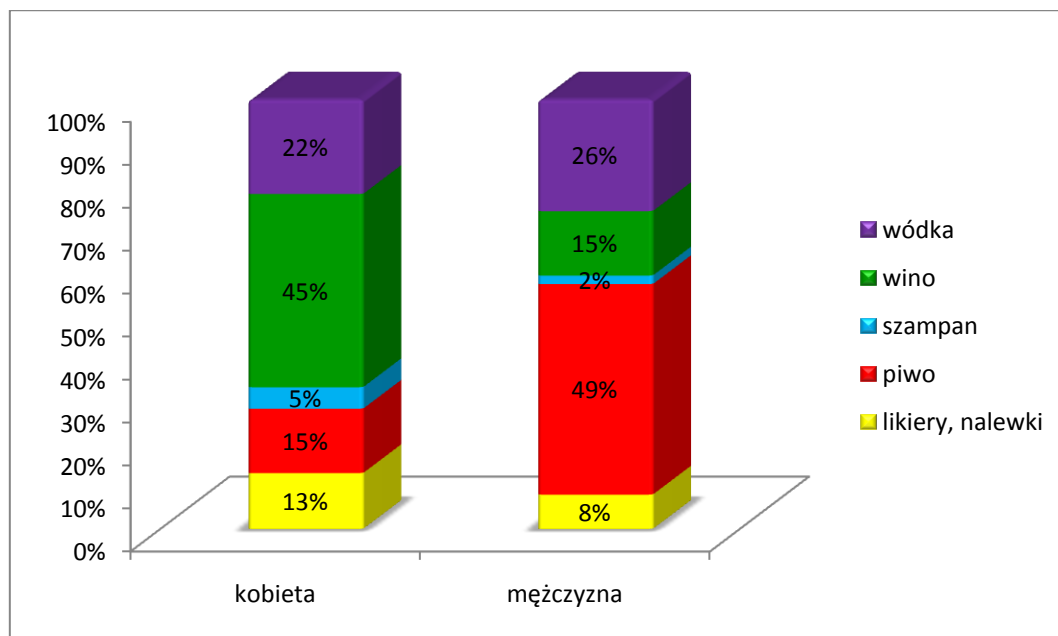

Wykres 25. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu.

Można zauważyć wyraźną różnicę w rodzaju alkoholu spożywanego najczęściej przez kobiety i mężczyzn. Kobiety wybierają przeważnie wino (45%), mężczyźni zaś – piwo

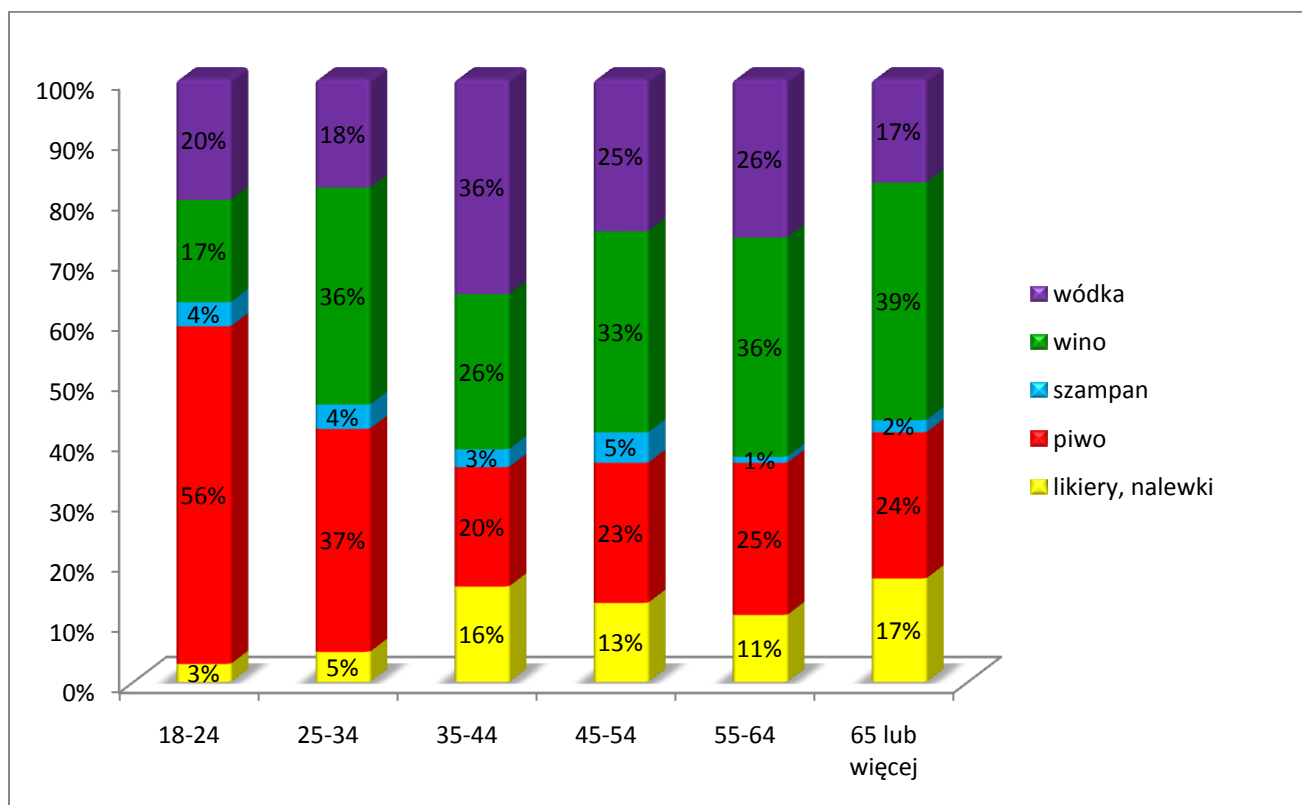

(49%). W przypadku wódki częściej sięgają po nią mężczyźni, jednak różnica w stosunku do kobiet nie jest znaczna: odsetki te kształtują się na poziomie 26% mężczyzn i 22% kobiet:

Wykres 26. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

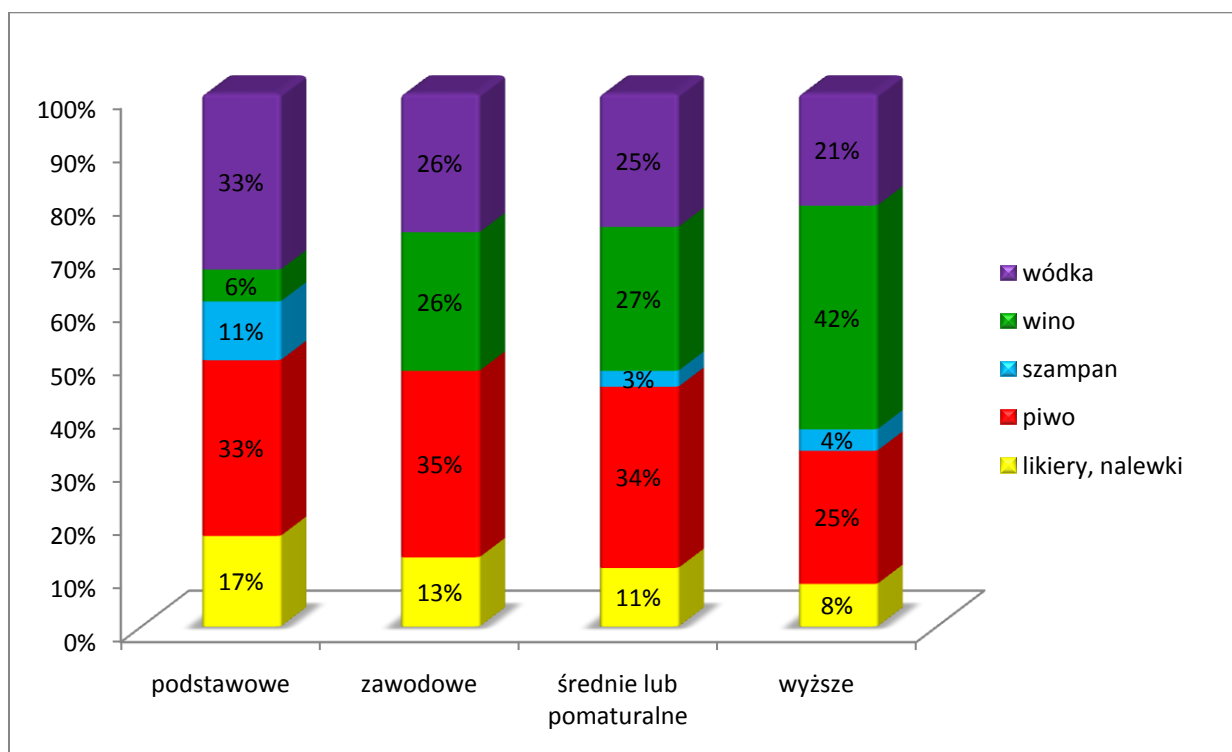
Najmłodsi respondenci najczęściej spożywają piwo – deklaruje tak 56% z nich. Starsi ankietowani częściej sięgają zaś po wino (39% osób w wieku 65 i więcej lat) czy wódkę (36% osób w wieku 35 – 44 lata):

Wykres 27. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

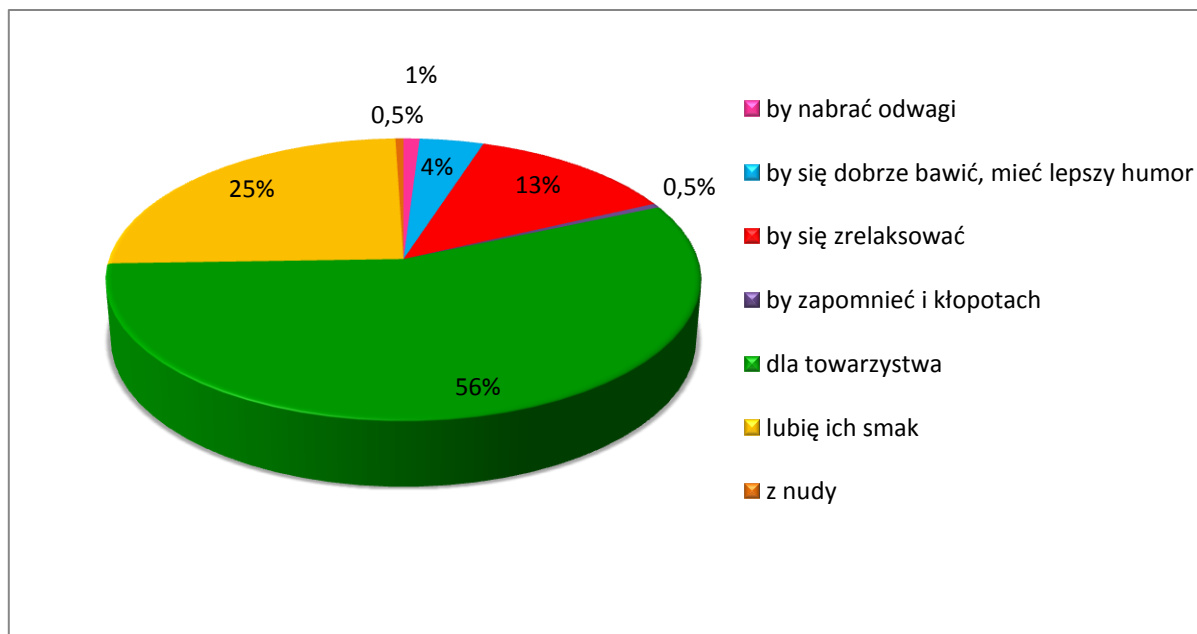

Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje odsetek respondentów pijących najczęściej piwo (35% osób z wykształceniem zawodowym i 25% z wyższym), likiery i nalewki (z 17% wśród osób o wykształceniu podstawowym do 8% wśród respondentów z wyższym), ale również wódki (z 33% do 21%). Natomiast zdecydowanie wzrasta odsetek osób spożywających wino – dla osób z wykształceniem podstawowym wynosi on 6%, a następnie rośnie do poziomu 42% wśród osób z wykształceniem wyższym:

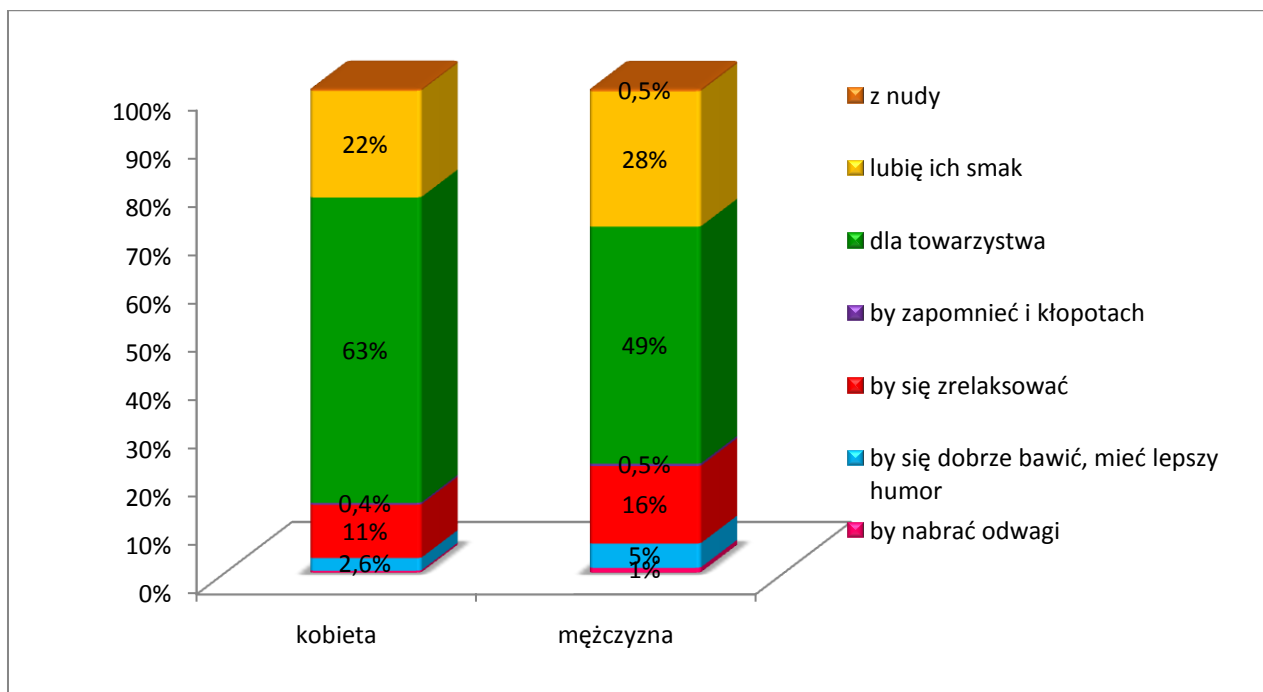
Wykres 28. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Główny powód spożywania alkoholu przez respondentów to chęć dotrzymania towarzystwa innym – deklaruje tak ponad połowa respondentów (56%). Co czwarty badany (25%) przyznawał, że lubi smak alkoholu i dlatego po niego sięga. Znacznie rzadziej pojawiały się argumenty o potrzebie relaksu (13%), poprawienia humoru (4%), nabrania odwagi (1%), zapomnienia o kłopotach czy „zabicia” nudy (po 0,5%):

Wykres 29. Powód spożywania z alkoholu.

Kobiety zdecydowanie częściej sięgają po alkohol w celu dotrzymania towarzystwa – deklaruje tak aż 63% kobiet i 49% mężczyzn. Mężczyźni częściej przyznawali, iż lubią smak alkoholu (28% wobec 22% kobiet) czy chcą się za jego pomocą zrelaksować (16% wobec 11%):

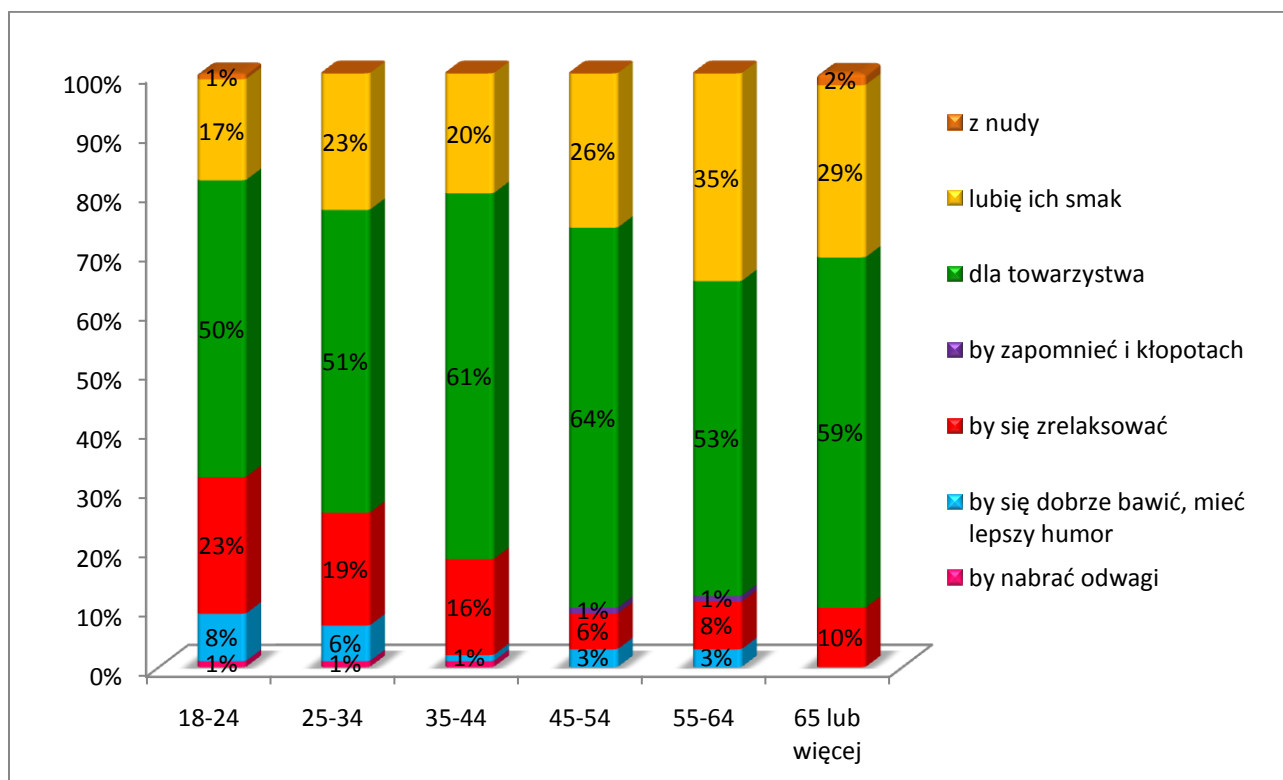

Wykres 30. Powód spożywania z alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Respondenci we wszystkich kategoriach wiekowych najczęściej konsumują alkohol z chęcią dotrzymać towarzystwa innym osobom. Odsetek takich wskazań wahał się między

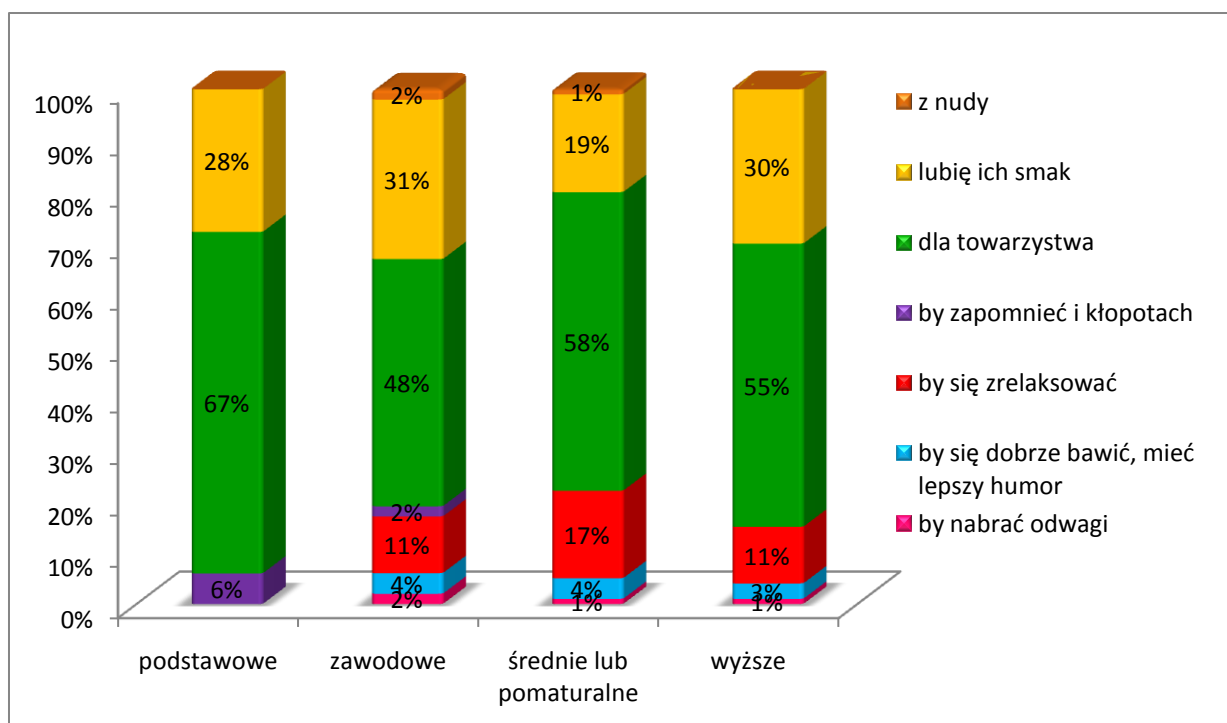

50% (respondenci w wieku 18 – 24 lata) a 64% (respondenci w wieku 45 – 54 lata). Ponadto można ogólnie powiedzieć, iż młodszy respondenci częściej sięgają po alkohol, aby się zrelaksować, a starsi częściej lubią smak alkoholu:

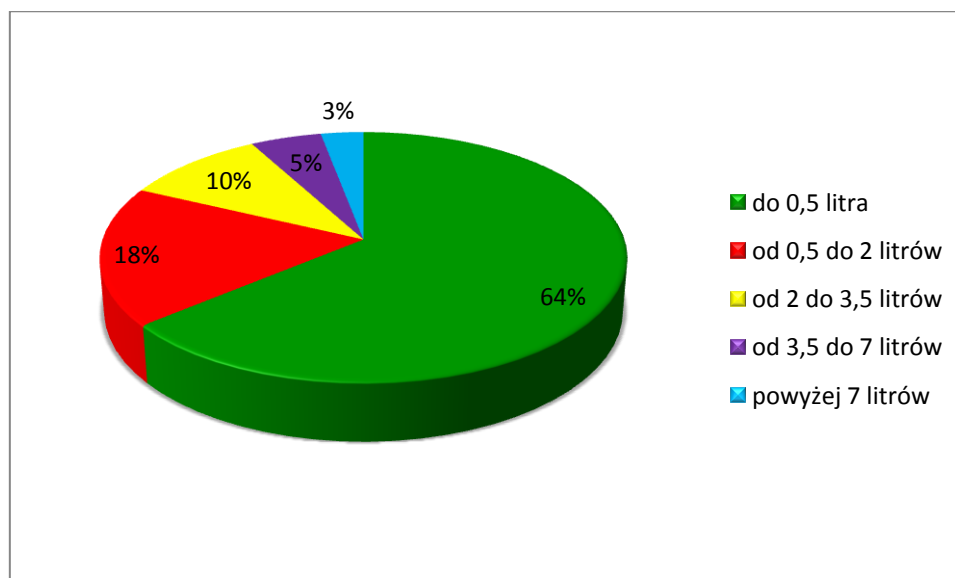
Wykres 31. Powód spożywania z alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

Niezależnie od poziomu wykształcenia respondenci spożywają alkohol najczęściej dla towarzystwa. Odsetek takich deklaracji najwyższy jest wśród osób z wykształceniem zawodowym (48%), a najwyższy – wśród respondentów posiadających wykształcenie podstawowe (67%):

Wykres 32. Powód spożywania z alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

64% uczestników badania deklaruje, że miesięczna ilość najczęściej przez nich spożywanego alkoholu nie przekracza 0,5 litra. 18% konsumuje od 0,5 do 2 litrów ulubionego alkoholu miesięcznie, a 10% - od 2 do 3,5 litrów. Pozostali respondenci deklarowali spożycie alkoholu na poziomie powyżej 3,5 litra (w tym 3% powyżej 7 litrów miesięcznie):

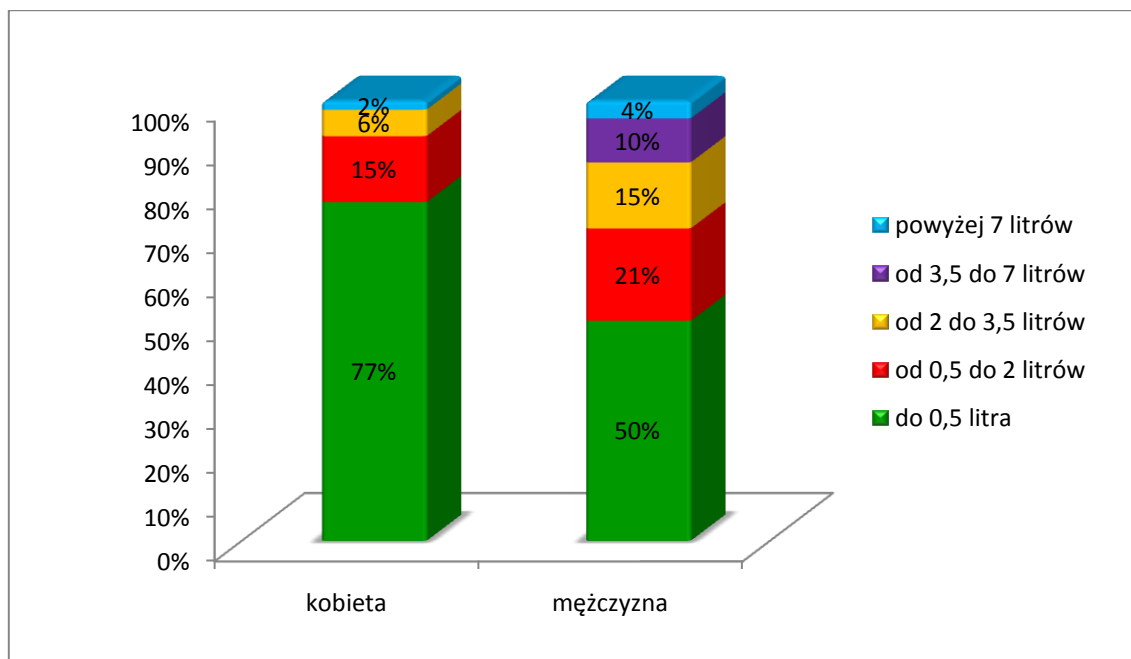

Wykres 33. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu.

Kobiety wypijają miesięcznie mniejsze ilości ulubionego alkoholu niż mężczyźni. Do 0,5 litra spożywa 77% kobiet i 50% mężczyzn. 21% kobiet wypija od 0,5 do 3,5 litra alkoholu

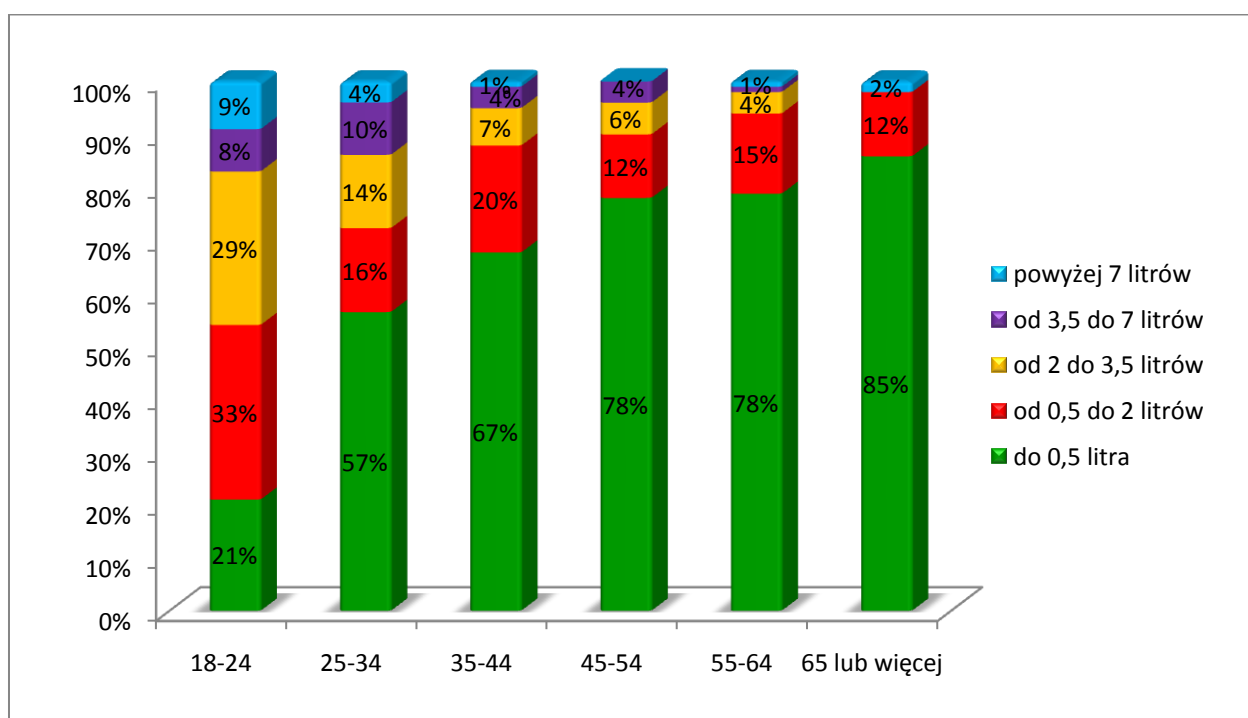

miesięcznie, natomiast wśród mężczyzn odsetek ten wynosi 36%. Więcej niż 3,5 litra alkoholu miesięcznie spożywa aż 14% mężczyzn i tylko 2% kobiet:

Wykres 34. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

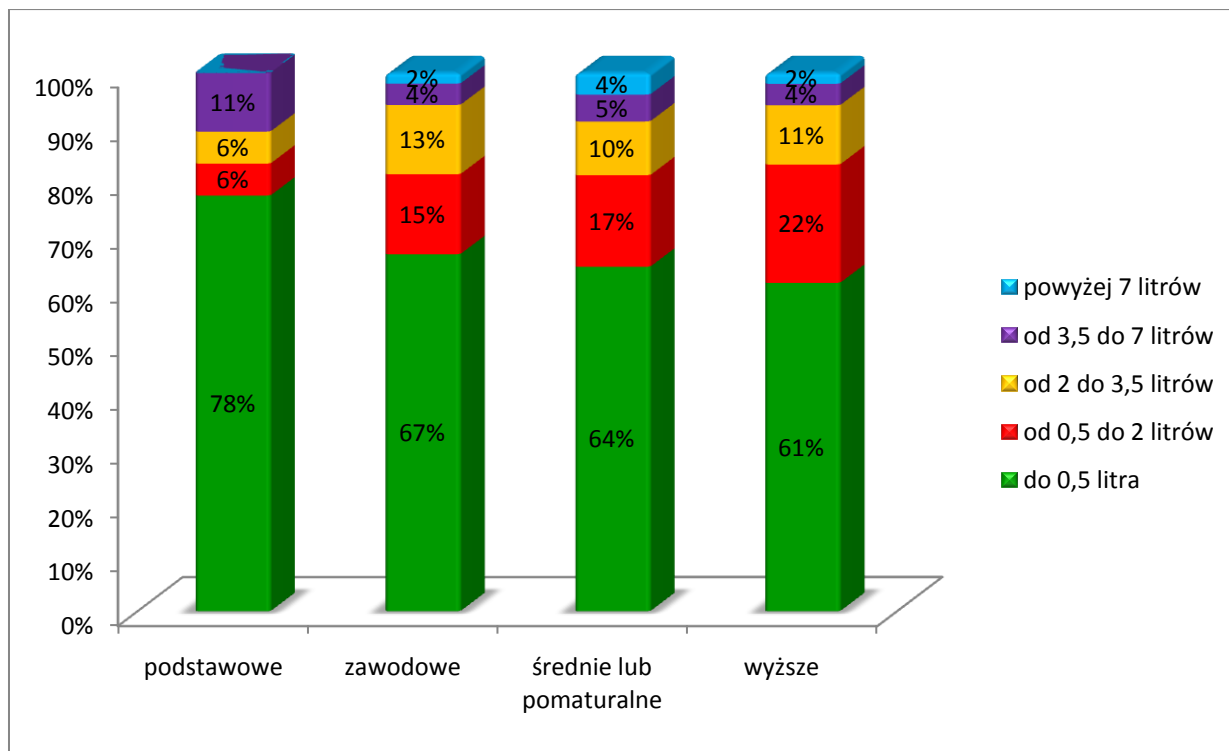
Największe ilości alkoholu spożywają najmłodsi respondenci. Tylko 21% spośród osób w wieku 18 – 24 lata wypija do 0,5 litra alkoholu miesięcznie. Odsetek ten rośnie zdecydowanie w kolejnych kategoriach wiekowych aż do 85% wśród najstarszych respondentów:

Wykres 35. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

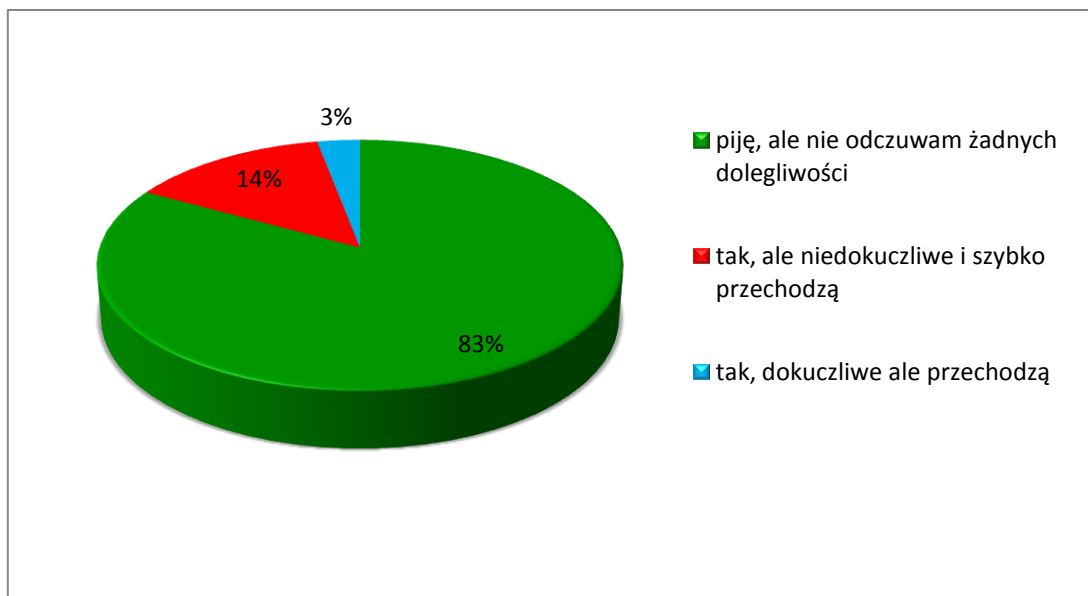

We wszystkich kategoriach wykształcenia dominowały odpowiedzi o spożywaniu alkoholu w ilości do 0,5 litra miesięcznie. Jednak najwyższy odsetek tych wskazań był wśród respondentów o najniższym wykształceniu – 78%. W kolejnych kategoriach malał, aż do 61% (wśród osób z wykształceniem wyższym):

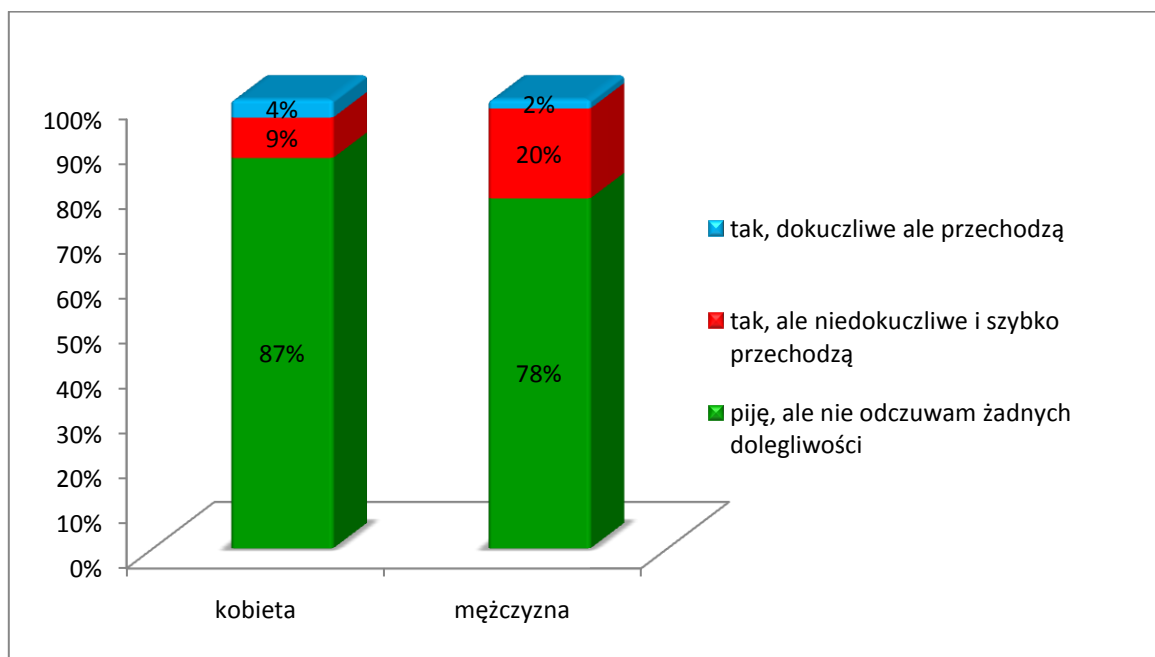
Wykres 36. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Spożywanie alkoholu dla zdecydowanej większości badanych (83%) nie wiąże się z żadnymi konsekwencjami w postaci dolegliwości fizycznych. 17% respondentów odczuwa skutki spożywanego alkoholu, ale jedynie dla 3% są one dokuczliwe:

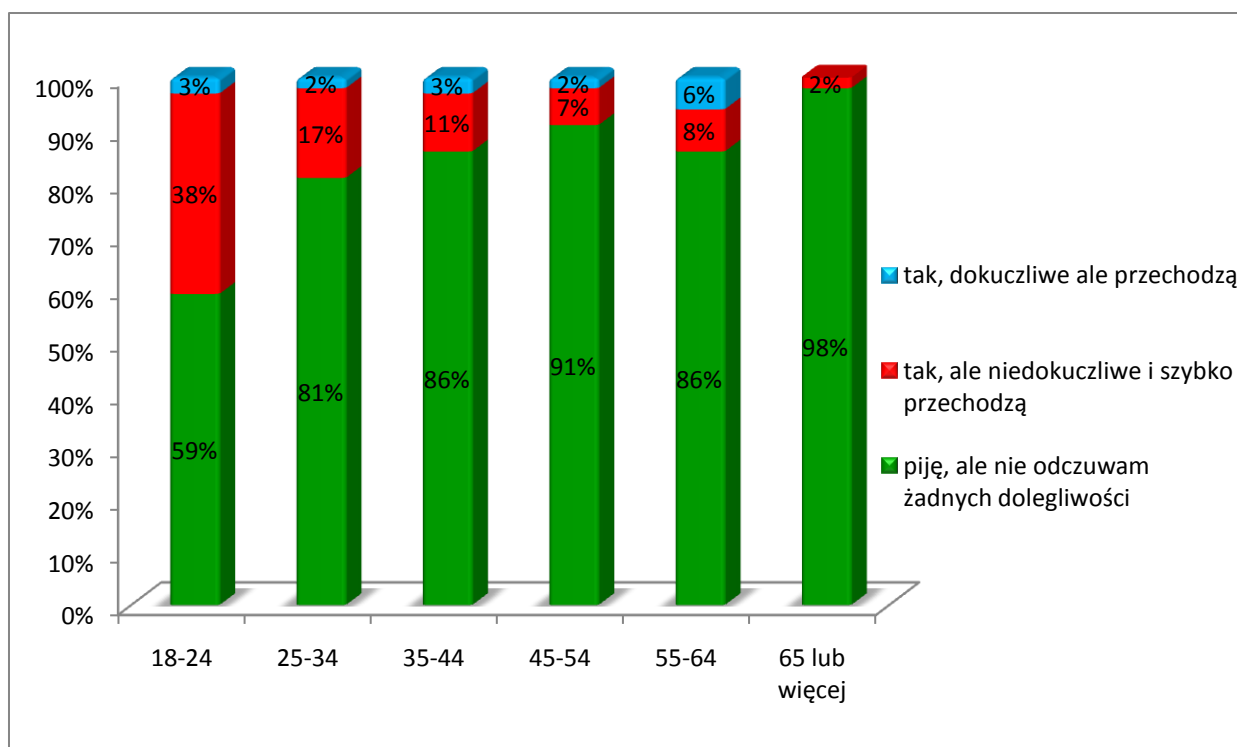
Wykres 37. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu.

Żadnych dolegliwości związanych ze spożywaniem alkoholu nie odczuwa 87% kobiet i 78% mężczyzn. Dla 20% mężczyzn i 9% skutki konsumpcji alkoholu są niedokuczliwe i mijające, natomiast dla odpowiednio 2% i 4% - dokuczliwe:

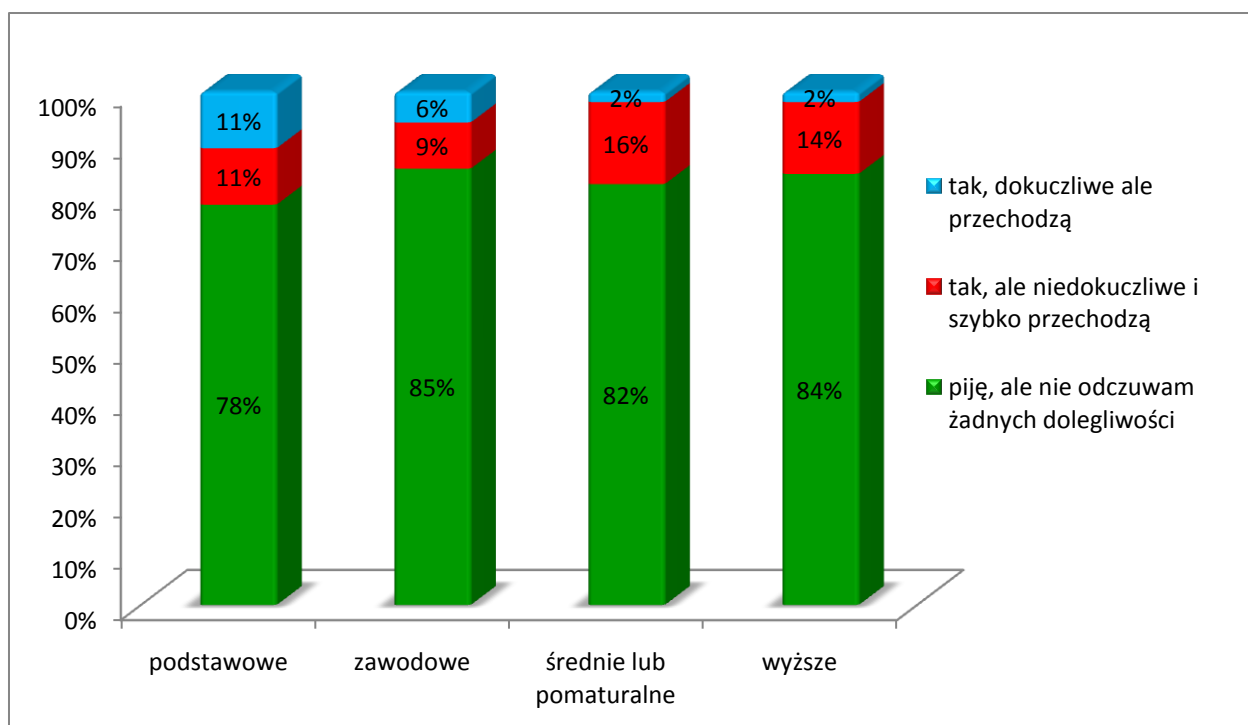
Wykres 38. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Im starsi respondenci, tym rzadziej odczuwają negatywne skutki spożywania alkoholu. Na ich występowanie wskazało 41% ankietowanych w wieku 18 – 24 lata i tylko 2% osób w wieku 65 i więcej lat. Nawet jeśli dolegliwości związane z alkoholem występują, są one przeważnie niedokuczliwe i szybko mijają:

Wykres 39. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

Brak fizycznych dolegliwości wywołanych spożywaniem alkoholu deklaruje 78% respondentów z wykształceniem podstawowym, 82% z wykształceniem średnim, 84% z wykształceniem wyższym oraz 85% z wykształceniem zawodowym:

Wykres 40. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

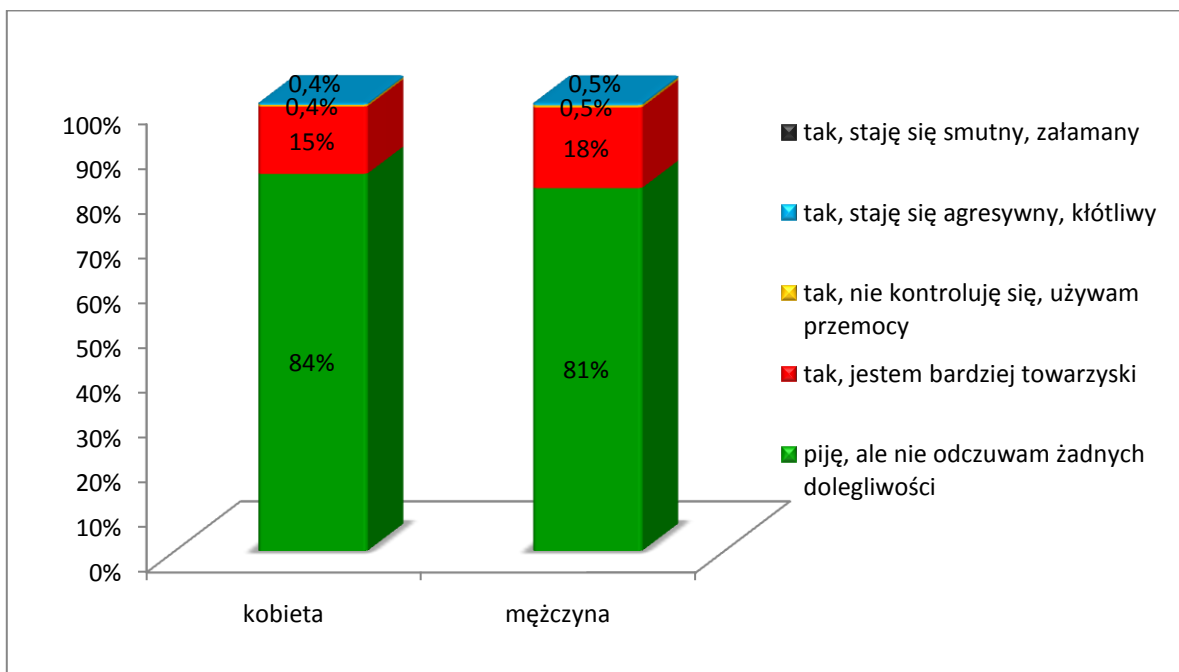
Respondenci w większości (82,5%) nie odczuwają również skutków psychicznych związanych ze spożywaniem alkoholu. Jeśli już, najczęściej odczuwanym skutkiem jest bycie bardziej towarzyskim (16%), pozostałe odpowiedzi były marginalne (po 0,5% wskazań): brak kontroli nad sobą i stosowanie przemocy, agresja i kłótniowość lub załamanie i smutek:

Wykres 41. . Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu.

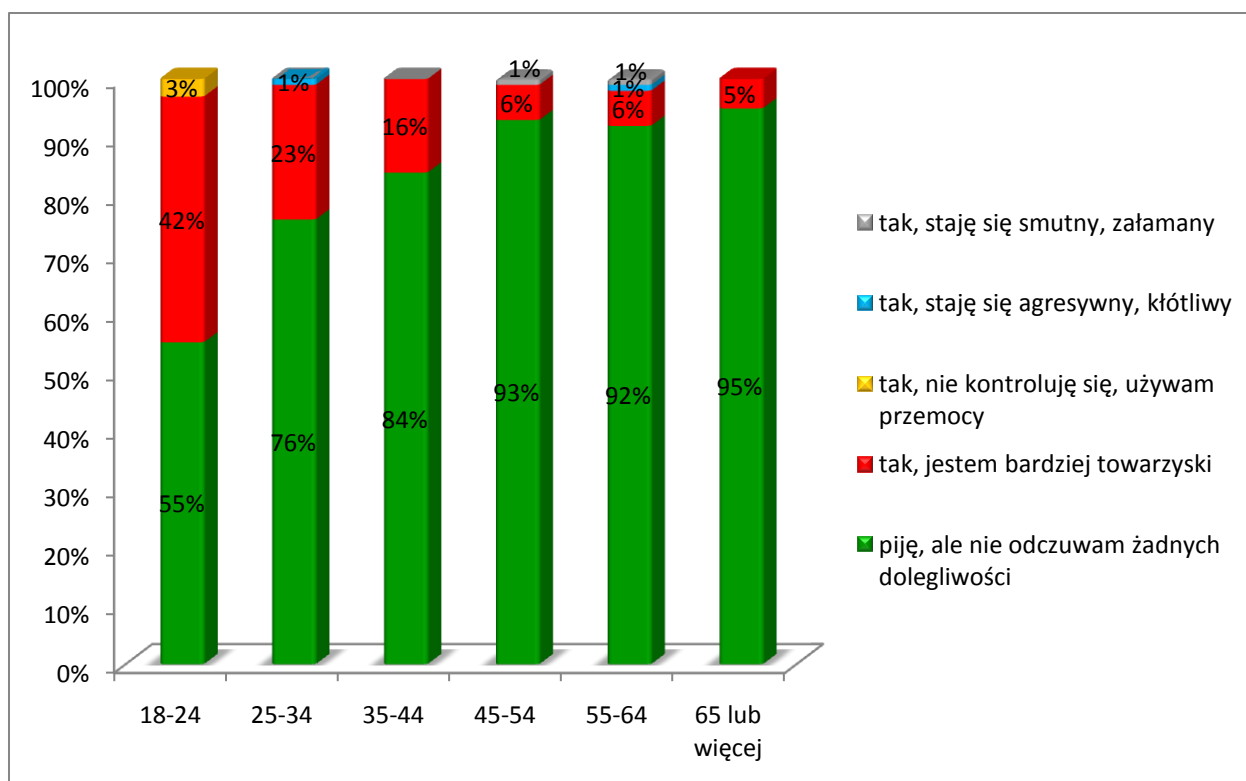

Zarówno kobiety, jak i mężczyźni w zdecydowanej większości nie odczuwają żadnych psychicznych skutków spożywania alkoholu – odsetki osób tak twierdzących wynosiły odpowiednio 84% i 81%. 15% kobiet i 18% mężczyzn przyznało, iż po spożyciu alkoholu stają się bardziej towarzyscy:

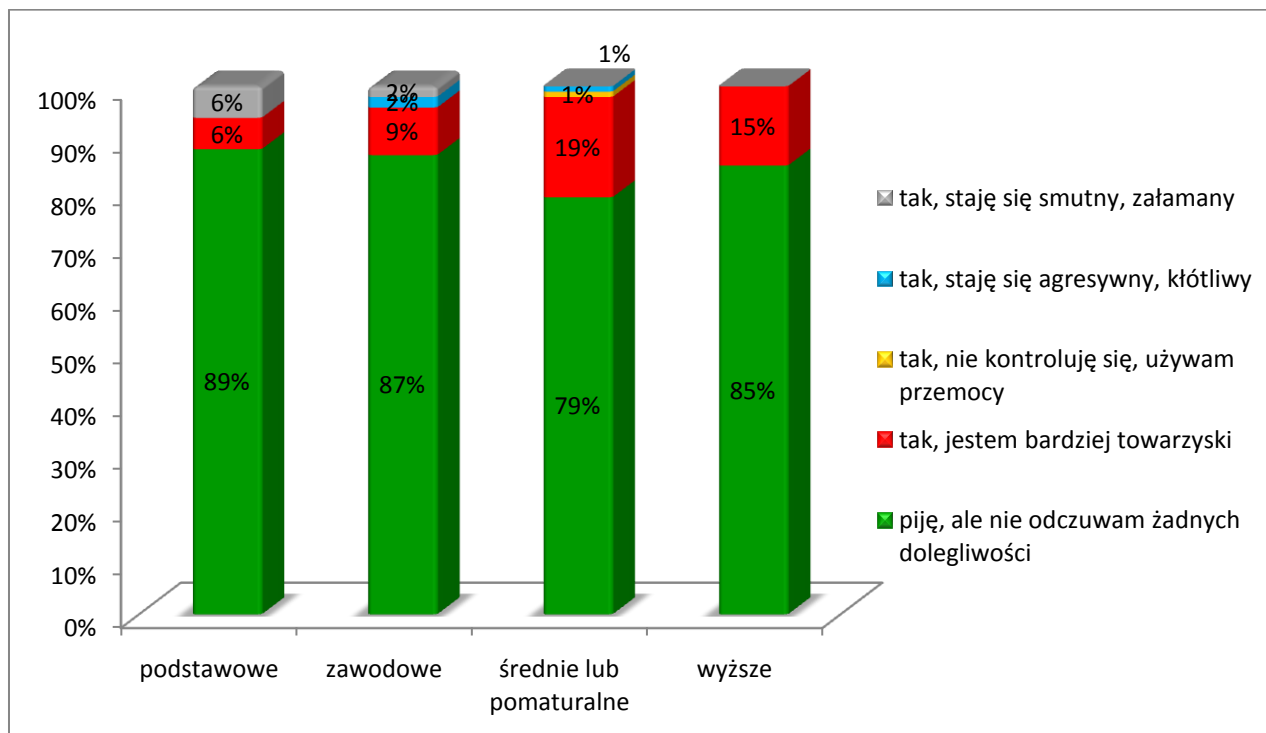
Wykres 42. Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Wiek istotnie różnicuje odczuwanie psychicznych skutków spożywania alkoholu. Im starsi respondenci, tym rzadziej przyznają, iż takowe skutki u nich występują. Do odczuwania skutków psychicznych przyznaje się aż 45% respondentów w wieku 18 – 24 lata i tylko 5% osób w wieku 65 i więcej lat. Najpowszechniejszym skutkiem jest stawanie się bardziej towarzyskim: są to odsetki na poziomie (odpowiednio) od 42% do 5%:

Wykres 43. Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

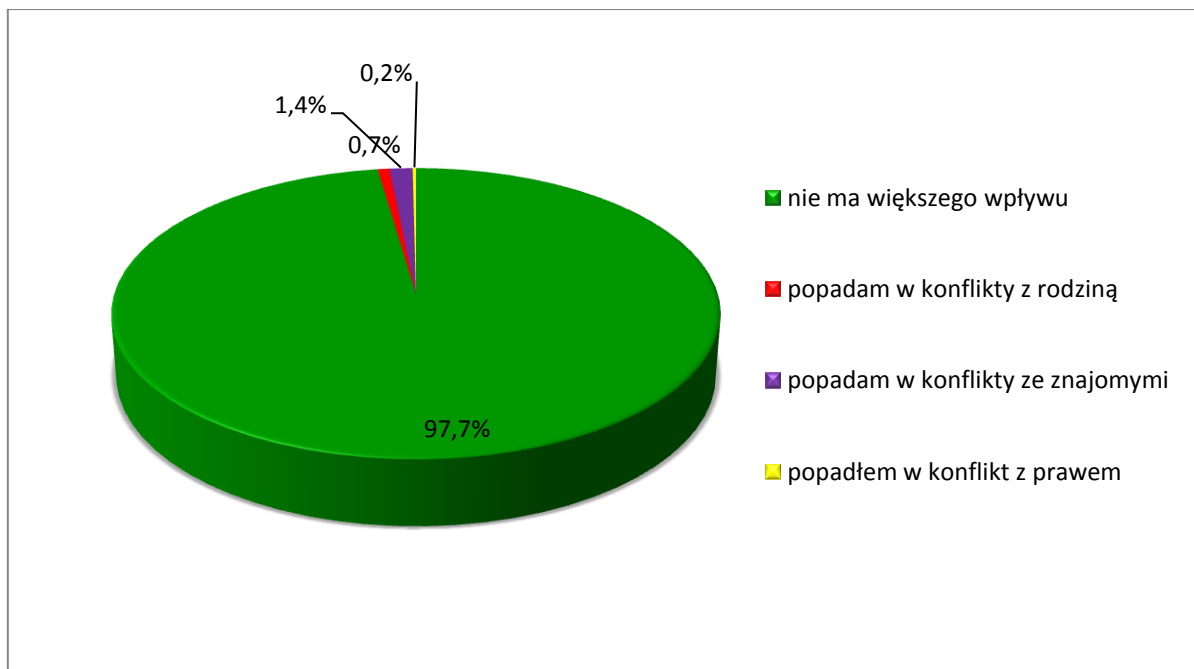
Psychiczne skutki spożywania alkoholu odczuwają najczęściej respondenci z wykształceniem średnim (21%), rzadziej z wyższym (15%), zawodowym (13%) czy podstawowym (12%):

Wykres 44. Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

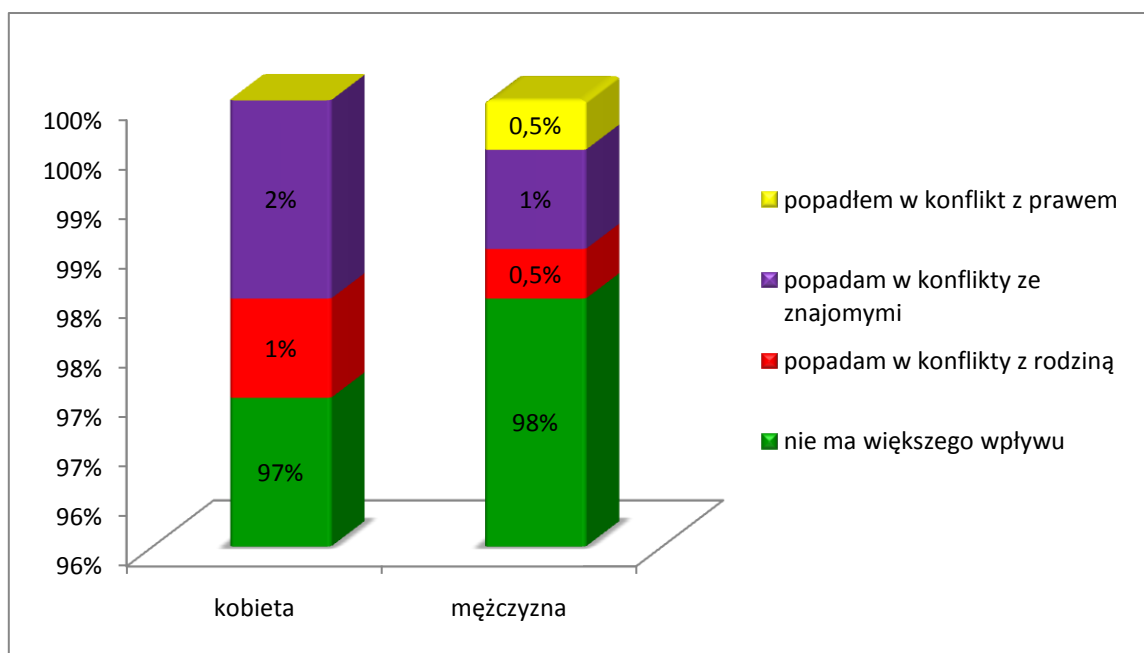

Spożywanie alkoholu nie ma wpływu na relacje respondentów z otoczeniem – tak deklaruje aż 98% badanych. O jakichkolwiek konfliktach związanych z konsumpcją alkoholu mówiło 3% uczestników badania: były to konflikty ze znajomymi (1,4%), rodziną (0,7%) czy prawem (0,2%):

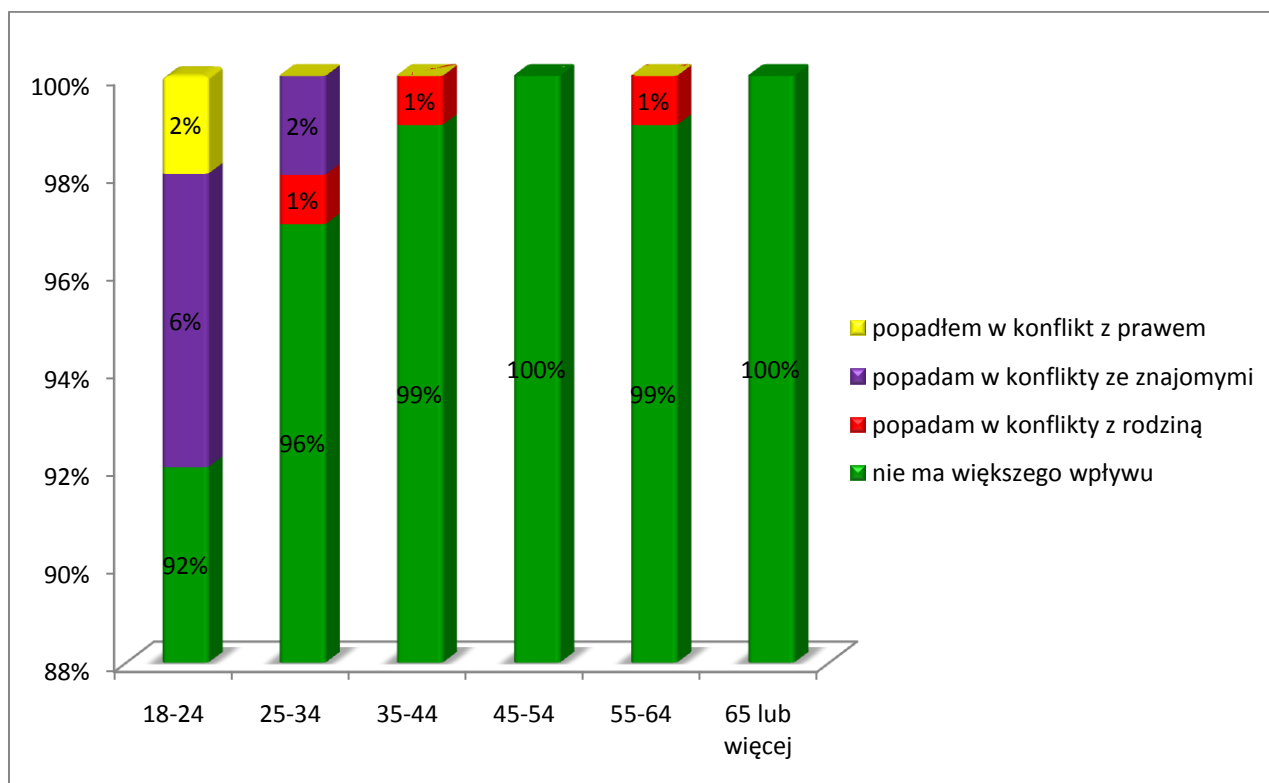
Wykres 45. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem.

97% kobiet i 98% mężczyzn deklaruje, iż spożywanie alkoholu nie ma żadnego wpływu na ich relacje z otoczeniem. Jeśli już kobiety popadały w konflikty ze znajomymi (2%) lub z rodziną (1%), natomiast mężczyźni – oprócz konfliktów ze znajomymi (1%) i rodziną (0,5%), także z prawem (0,5%):

Wykres 46. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na płeć.

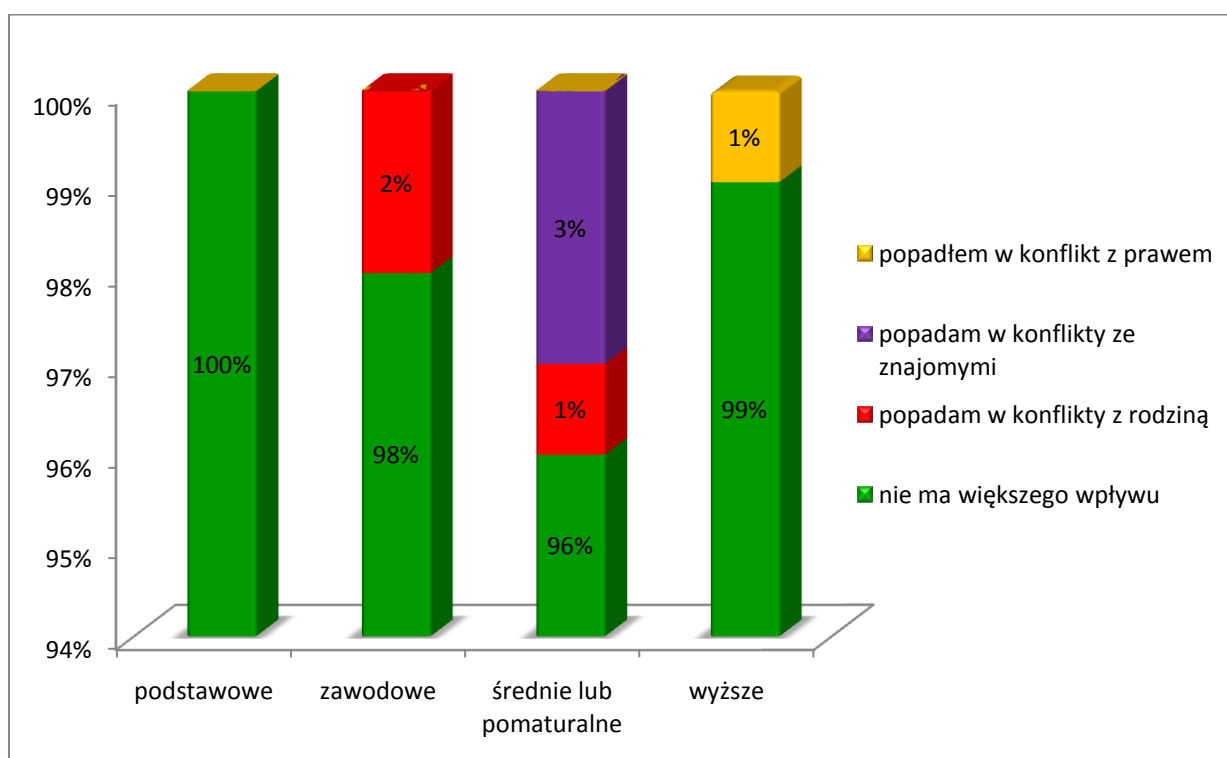
W poszczególnych kategoriach wiekowych zdecydowanie przeważają osoby, które deklarują, że spożywanie alkoholu nie wpływa na ich relacje z otoczeniem. Do wystąpienia konfliktów z rodziną, znajomymi czy prawą, przyznało się 8% respondentów w wieku 18 – 24 lata, 3% ankietowanych w wieku 25 – 34 lata oraz po 1% badanych w wieku 35 – 44 lata i 55 – 64 lata:

Wykres 47. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na wiek.

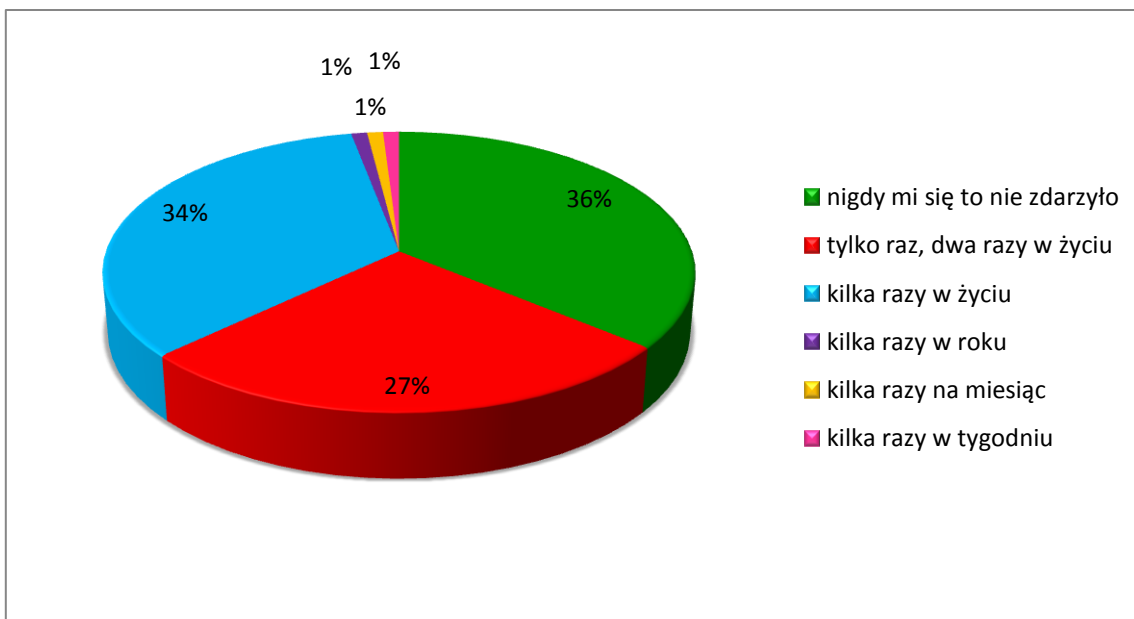

Niezależnie od wykształcenia respondentów przeważająca większość (lub nawet wszyscy, jak w przypadku osób o wykształceniu podstawowym), deklaruje, iż spożywanie alkoholu nie wpływa na ich relacje z otoczeniem. Jakichkolwiek konfliktów z tego powodu doświadczyło 4% respondentów z wykształceniem średnim, 2% ankietowanych z wykształceniem zawodowym i 1% z wykształceniem wyższym:

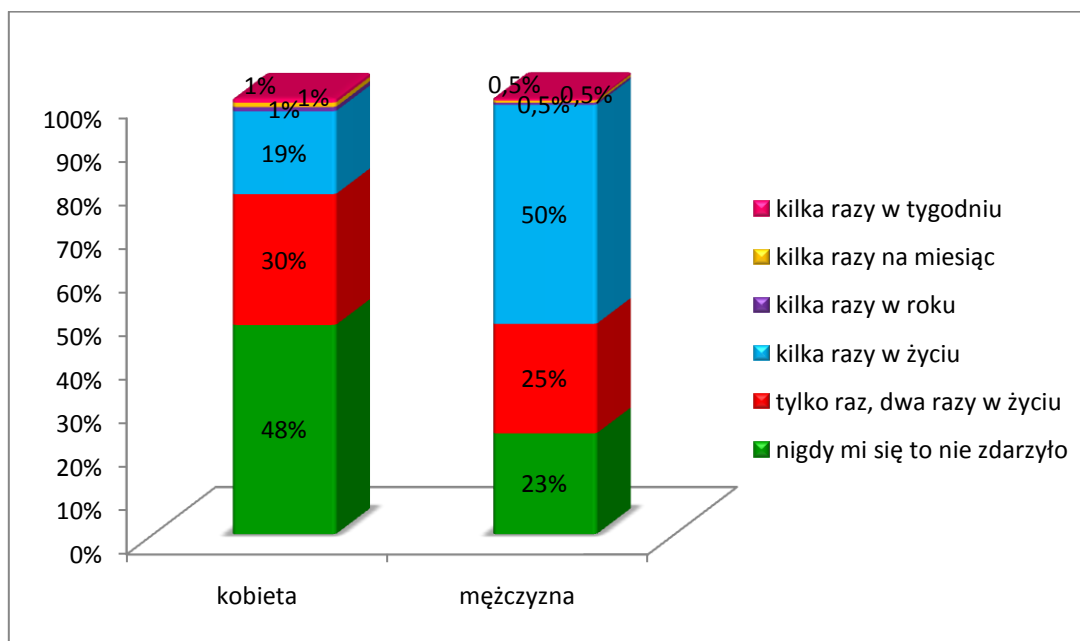
Wykres 48. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Większość osób konsumujących alkohol (64%) choć raz w życiu upiło się. Większości zdarzyło się zwykle kilka razy w życiu (34%) lub raz czy dwa razy w życiu (27%), jednak niektórzy respondenci upijali się kilka razy w roku, kilka razy w miesiącu czy nawet kilka razy w tygodniu (po 1% wskazań). 36% badanych nigdy się nie upiło:

Wykres 49. Doświadczanie zjawiska upicia się.

Nigdy w życiu nie upiło się 48% kobiet. Wśród mężczyzn ten odsetek znacznie spada – do poziomu 23%. Tym samym można powiedzieć, iż spożywanie alkoholu dla 52% kobiet i 77% mężczyzn choć raz w życiu zakończyło się upiciem:

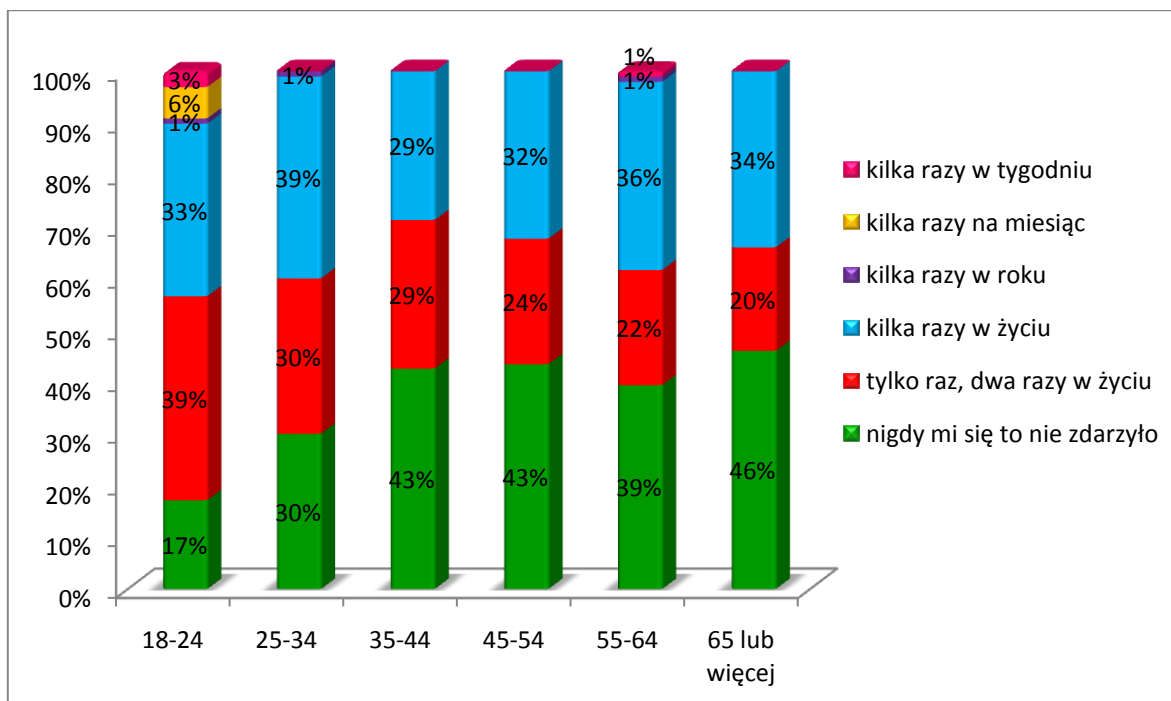

Wykres 50. Doświadczanie zjawiska upicia się – dekompozycja ze względu na płeć.

Przypadki upicia się najczęściej zdarzały się młodym respondentom, w wieku 18 – 24 lata – aż 83% z nich doświadczyło kiedykolwiek tego zjawiska. Wśród nich również najczęściej pojawiały się odpowiedzi wskazujące na upijanie się kilka razy w roku, kilka razy na miesiąc czy nawet kilka razy w tygodniu (odpowiednio 1%, 6% i 3% wskazań). Najrzadziej

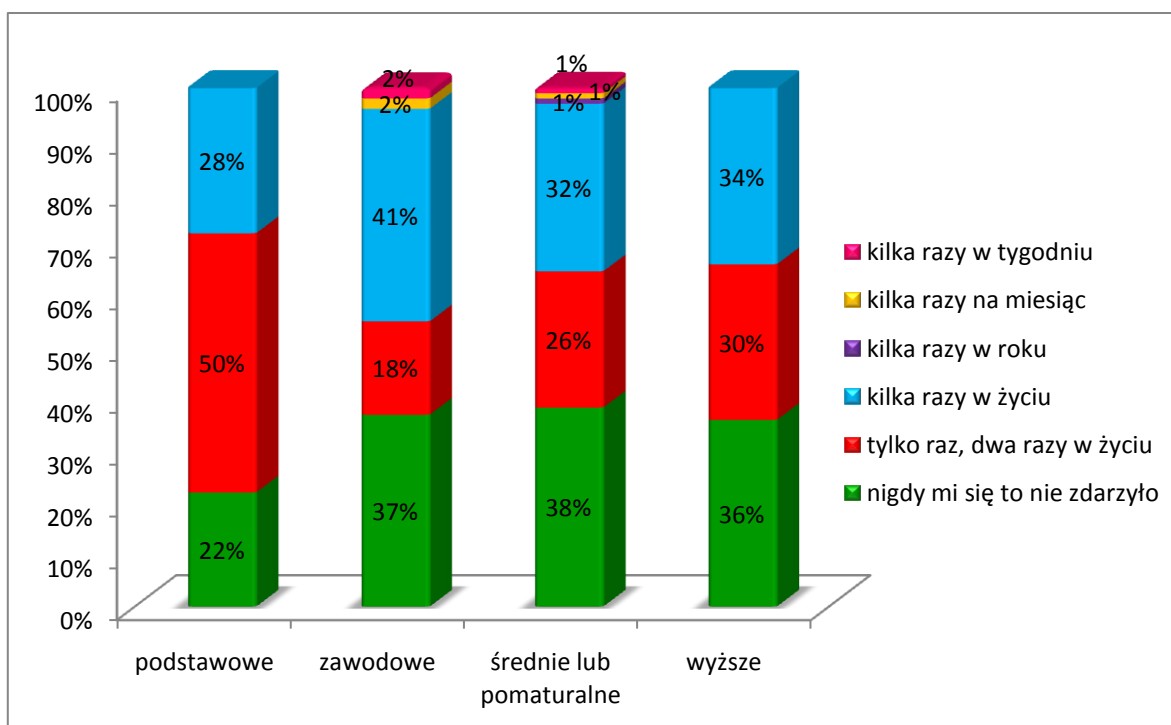

do wystąpienia zjawiska upicia przyznawali się respondenci z kategorii wiekowej 55 – 64 lata – „tylko” 61% z nich kiedykolwiek się upiło:

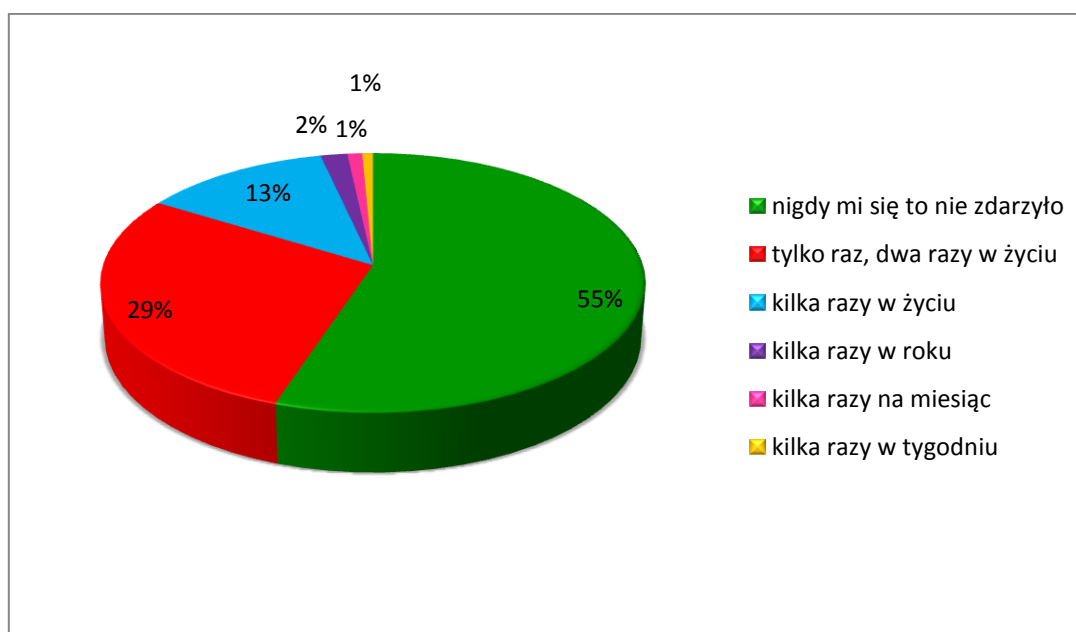
Wykres 51. Doświadczanie zjawiska upicia się – dekompozycja ze względu na wiek.

Nigdy w życiu nie upiło się 22% respondentów z wykształceniem podstawowym, 36% respondentów z wykształceniem wyższym, 37% osób z wykształceniem zawodowym oraz 38% z wykształceniem średnim. Choć wśród osób o wykształceniu podstawowym najczęściej było odpowiedzi wskazujących na wystąpienie zjawiska upicia się, to warto zauważyć, iż większość z nich (50%) doświadczyło go najczęściej raz czy dwa razy w życiu, a w pozostałych kategoriach (wykształcenie zawodowe, średnie i wyższe) przeważały odpowiedzi wskazujące na upijanie się kilkakrotnie w życiu:

Wykres 52. Doświadczanie zjawiska upicia się – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

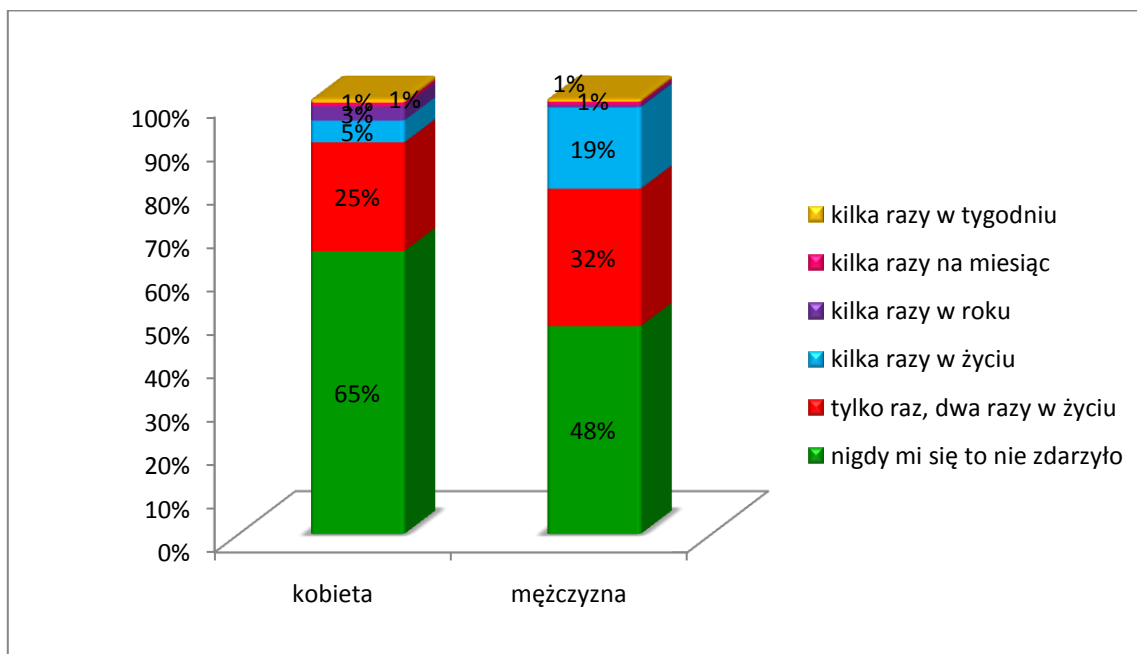
Wśród osób, które kiedykolwiek się upiły, ponad połowa (55%) deklaruje, że nigdy nie doświadczyli zjawiska „urwania się filmu”. Wśród pozostałych 45% respondentów, 29% przyznaje, że zdarzyło się to im raz lub dwa razy w życiu, a 13% - kilka razy w życiu. Pozostałe częstotliwości doświadczania „urwania się filmu” były znacznie rzadziej wskazywane, niemniej jednak pojawiły się:

Wykres 53. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu”.

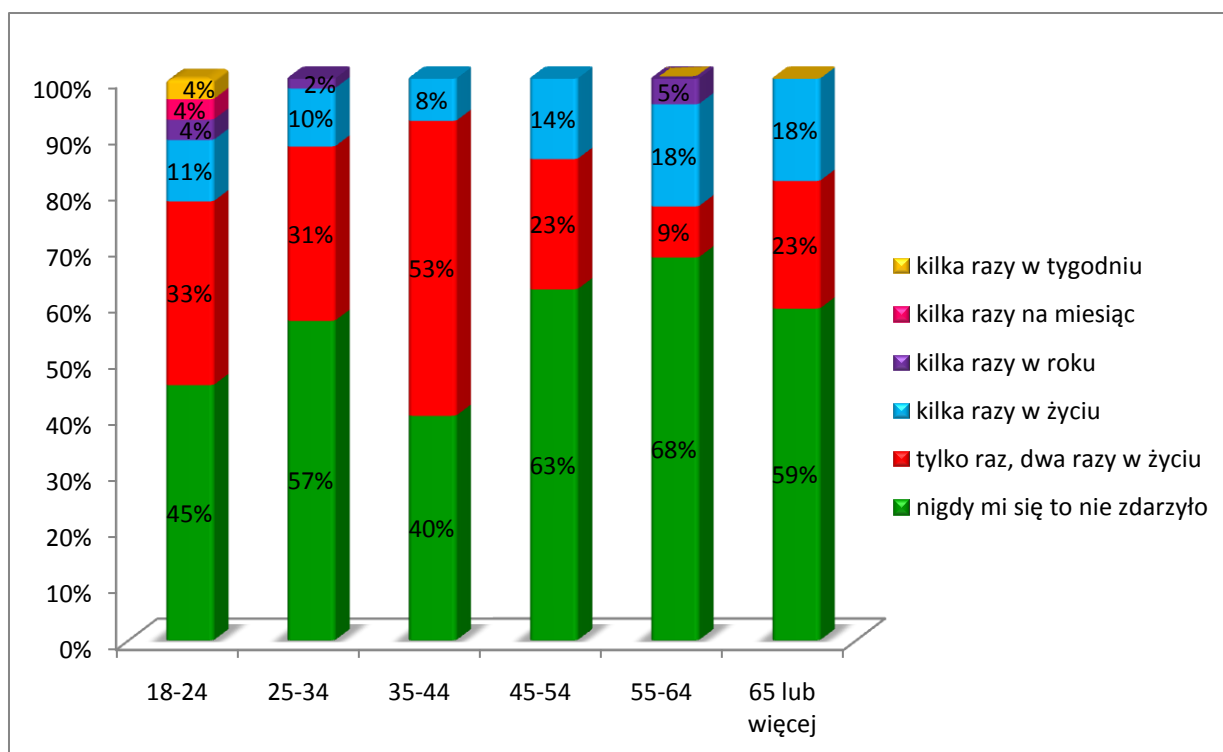

„Urwanie się filmu” to kolejne zjawisko, które częściej dotyczyło mężczyzn niż kobiet. Sytuacja taka miała miejsce według 35% kobiet i 52% mężczyzn. Najczęściej zdarzało się to raz czy dwa razy w życiu (25% kobiet i 32% mężczyzn). Mężczyznom znacznie częściej niż kobietom nawet kilka razy w życiu – 19% wobec 5%:

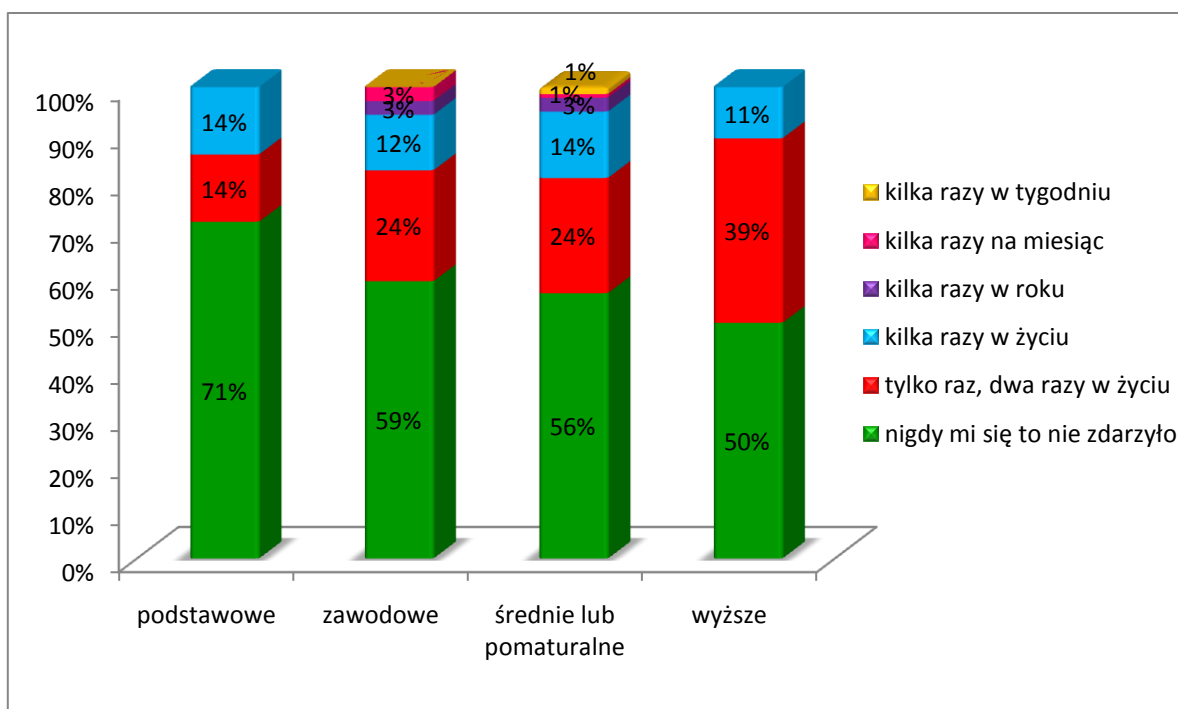
Wykres 54. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu” – dekompozycja ze względu na płeć.

Aż dla 60% respondentów w wieku 35 – 44 lata spożywanie alkoholu choć raz w życiu zakończyło się „urwaniem filmu”. W pozostałych kategoriach odsetek osób, które nigdy nie doświadczyły tego zjawiska wahał się między 45% (kategoria 18 – 24 lata) a 68% (55 – 64 lata). Odsetek tych, u których „urwanie filmu” nastąpiło kilka razy w życiu, najwyższy był w najstarszych kategoriach wiekowych: 55 – 64 lata i 65 i więcej lat: po 18% wskazań. Najmłodsi (18 – 24 lata) stosunkowo najczęściej doświadczali „urwania się filmu” kilka razy w tygodniu czy kilka razy w miesiącu: po 4% wskazań:

Wykres 55. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu” – dekompozycja ze względu na wiek.

Jak można zauważyć „urwanie się filmu” to zjawisko, którego najczęściej doświadczali respondenci z wykształceniem wyższym – 50% z nich choć raz w życiu. Niższy poziom wykształcenie sprzyjał mniejszemu odsetkowi tego typu doświadczeń. Nigdy „urwania filmu” nie doświadczyło na przykład 71% respondentów z wykształceniem podstawowym. Natomiast częściej niż kilka razy w życiu upijali się ankietowani posiadający wykształcenie zawodowe oraz średnie:

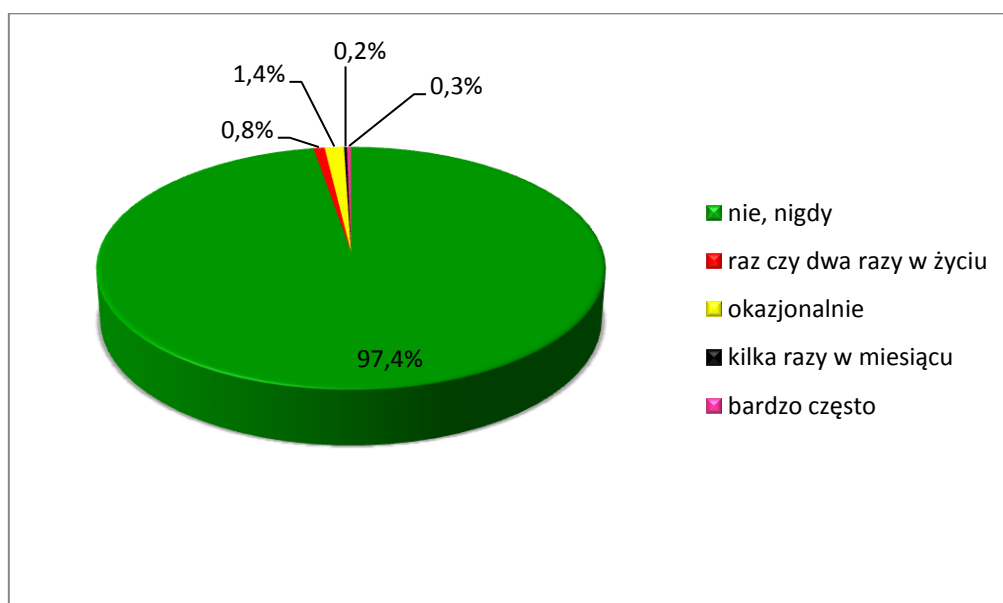

Wykres 56. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

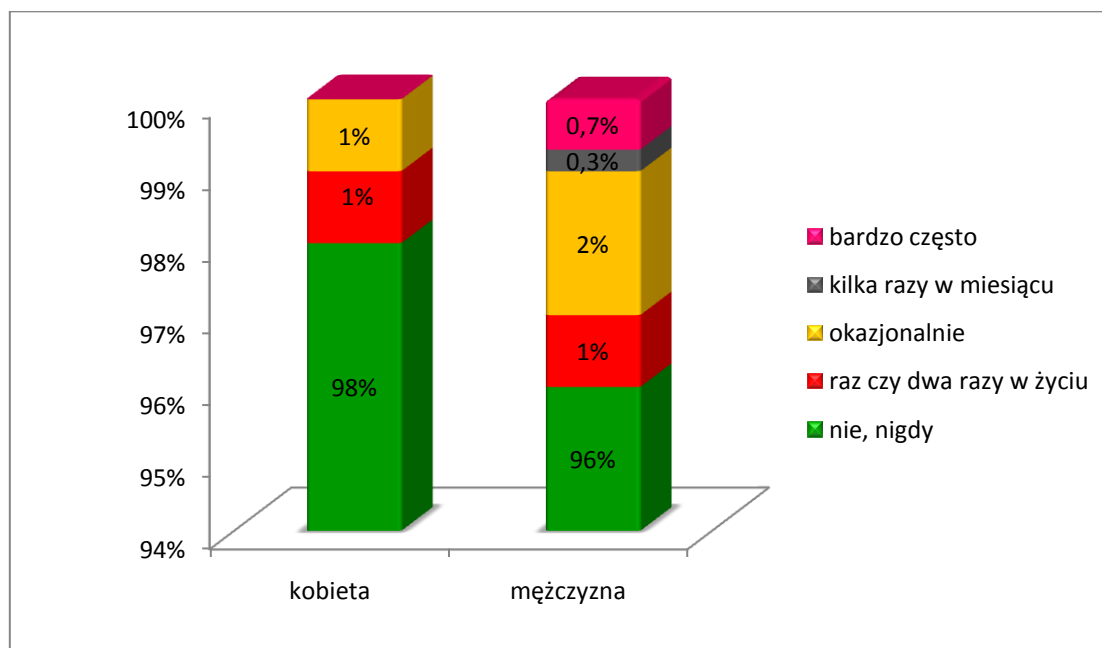
Tematyka narkotykowa

Używanie środków odurzających – narkotyków to problem marginalny w badanej populacji. Do stosowania ich przyznało się jedynie 2,6% badanych. Pozostali (97,4%) deklarują, że nigdy nie używali narkotyków. Kontakt z narkotykami był przeważnie sporadyczny: raz czy dwa razy w życiu (0,8%) lub okazjonalny (1,4%):

Wykres 57. Używanie środków odurzających – narkotyków.

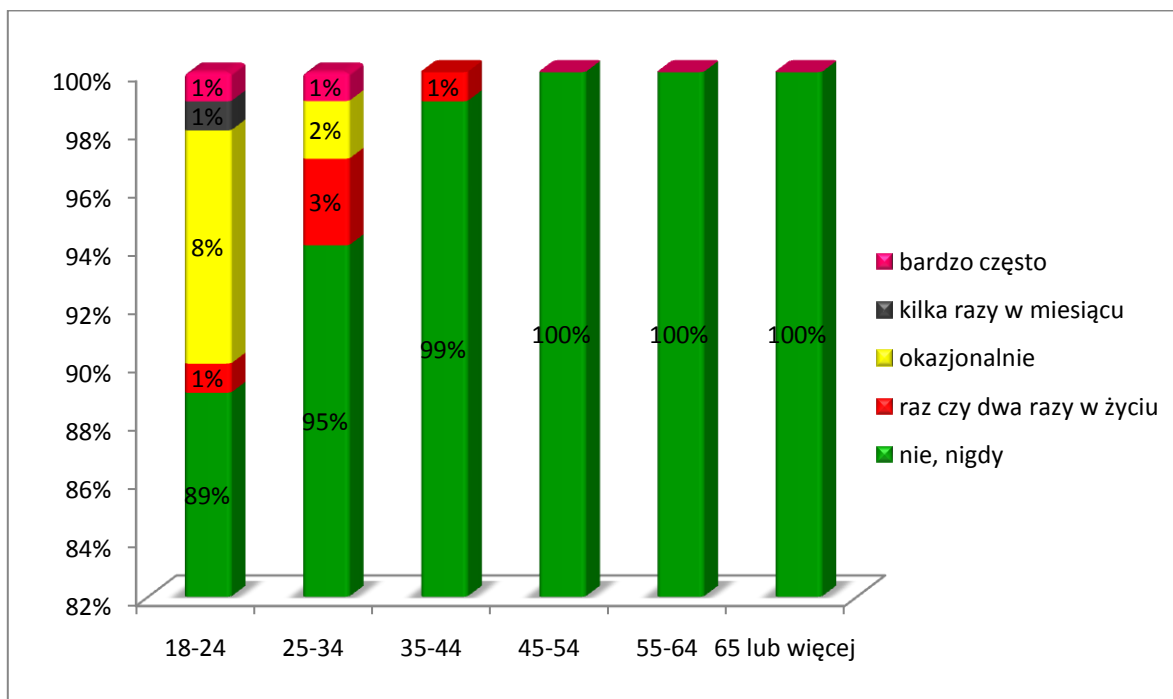
Używanie narkotyków deklarowali nieznacznie częściej mężczyźni niż kobiety. Nigdy nie sięgnęło po nie 98% kobiet i 96% mężczyzn:

Wykres 58. Używanie środków odurzających – narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.

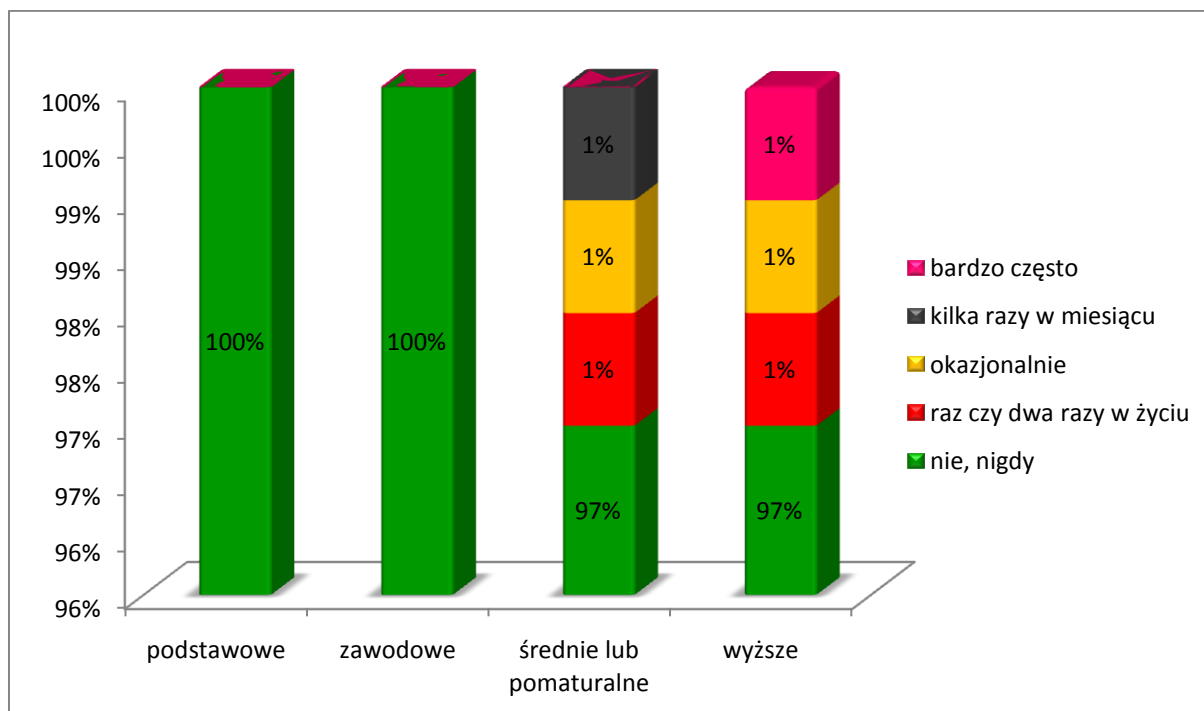

Jak można było oczekiwać, używanie narkotyków to zjawisko, które dotyczy wyłącznie młodszej części respondentów. W kategoriach powyżej 45 lat żaden z respondentów nie próbował narkotyków. Próbowało ich zaś 11% ankietowanych w wieku 18 – 24 lata, 6% respondentów w wieku 25 – 34 lata oraz 1% osób w wieku 34 – 44 lata:

Wykres 59. Używanie środków odurzających – narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.

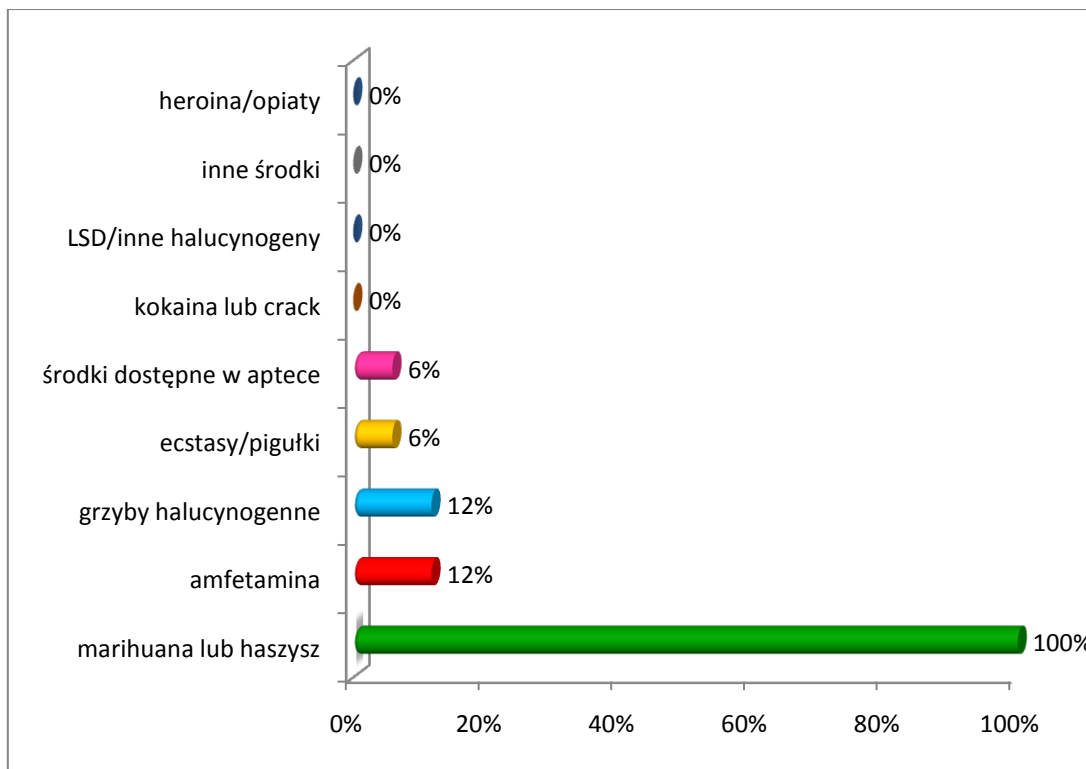
Po narkotyki sięgali wyłącznie respondenci z wykształceniem średnim lub wyższym (po 3% wskazań):

Wykres 60. Używanie środków odurzających – narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

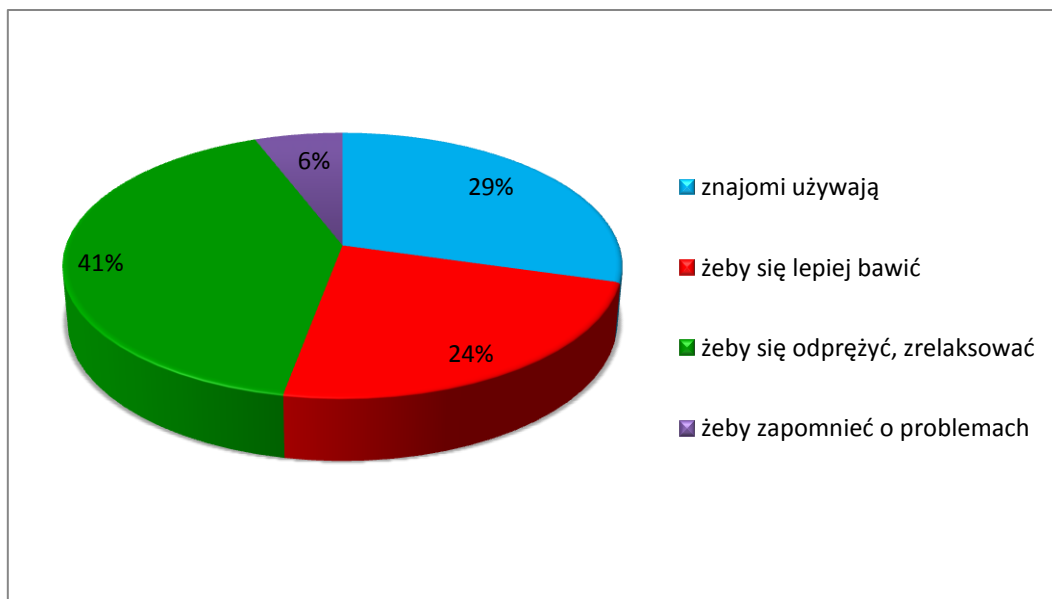

Respondenci, którzy próbowali narkotyków, sięgali po marihuanę lub haszysz. Właśnie ten narkotyk wskazali wszyscy, którzy podczas badania wskazali na posiadanie doświadczeń z narkotykami. Używane były również: amfetamina i grzyby halucynogenne (po 12% wskazań) oraz ecstasy/pigułki i środki dostępne w aptece (po 6% wskazań):

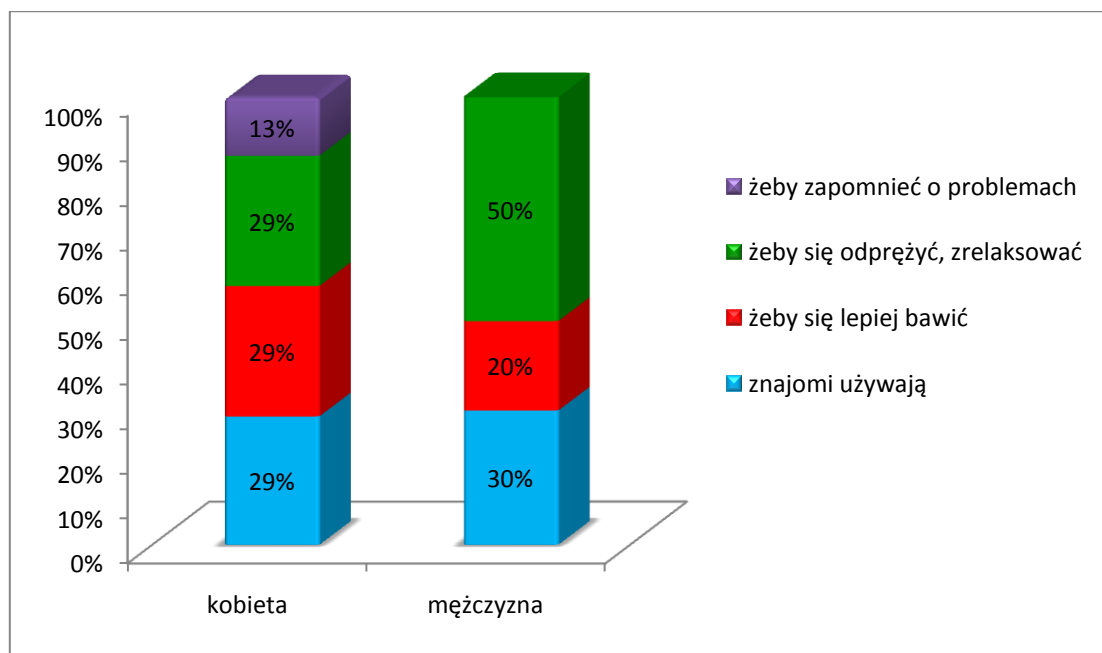
Wykres 61. Rodzaj używanego narkotyku.

Powody sięgnięcia po narkotyki były różne, jednak najczęściej wśród odpowiedzi pojawiała się chęć odprężenia i relaksu (41% wskazań). 29% spróbowało narkotyków pod wpływem znajomych, a co czwarty (24%) – żeby się lepiej bawić. Zapomnienie o kłopotach to przyczyna kontaktu z narkotykami dla 6% respondentów:

Wykres 62. Powód sięgnięcia po narkotyki.

Mężczyźni sięgali po narkotyki najczęściej, aby się zrelaksować (50%), rzadziej dlatego, że znajomi używają (30%) lub aby zapewnić sobie lepszą zabawę (20%). Kobiety zaś równie często sięgały po nie z tych ww. powodów (po 29% wskazań, a ponadto 13% deklaruje, iż spróbowało, żeby zapomnieć o kłopotach:

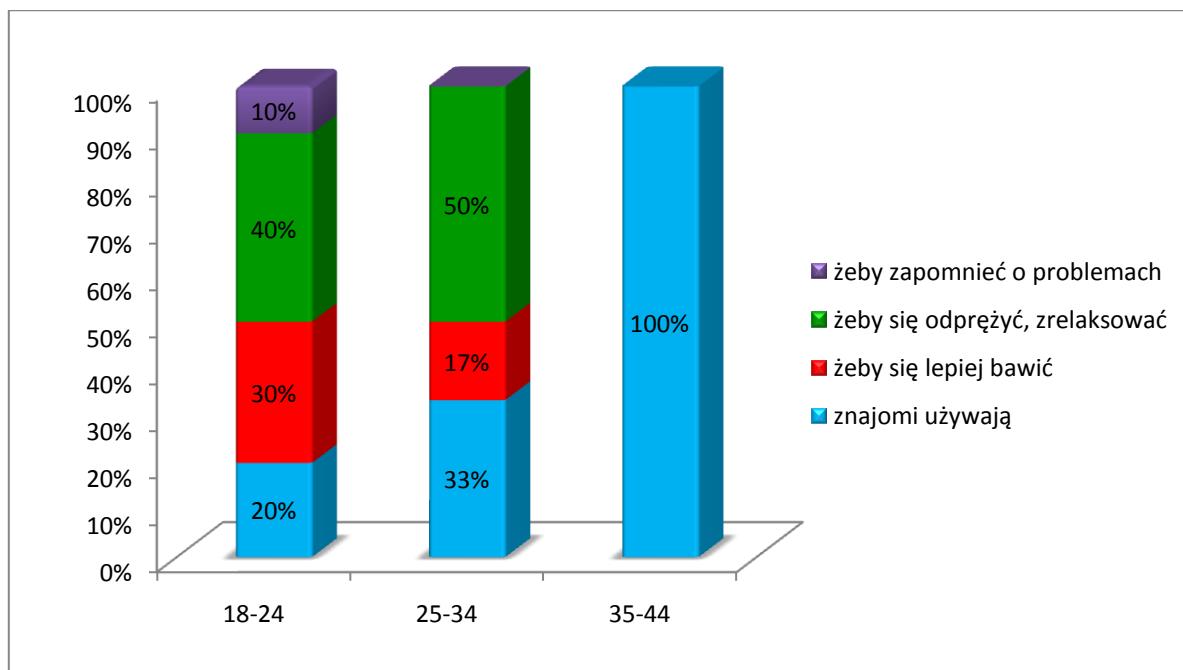

Wykres 63. Powód sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na płeć.

Młodszy respondenci wskazywali na większą liczbę powodów sięgnięcia po narkotyki. Ponadto wraz z wiekiem rósł odsetek odpowiedzi „znajomi używają” – a 20% (18 – 24 lata)

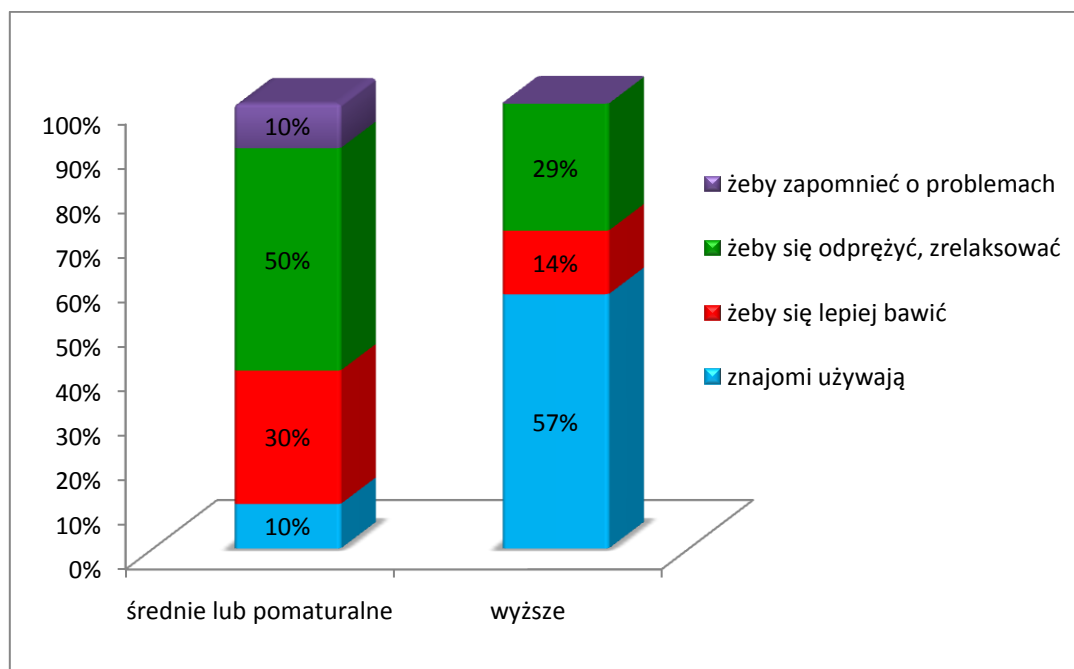

do 100% (35 – 44 lata). Dla osób w wieku 18 – 34 lata najczęstszą przyczyną prób z narkotykami była chęć odprężenia i relaksu:

Wykres 64. Powód sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wiek.

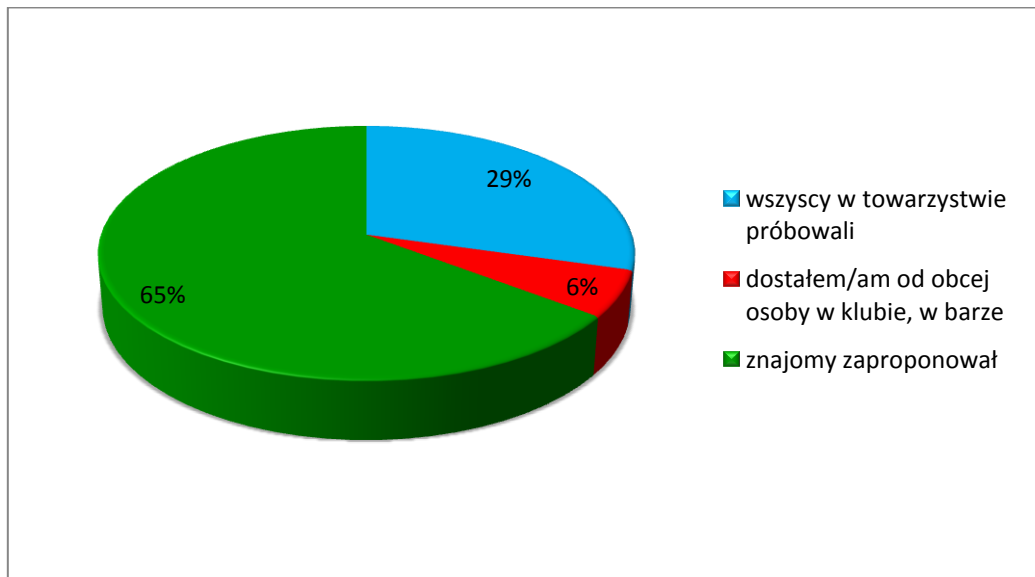
Osoby z wykształceniem średnim, które sięgały po narkotyki najczęściej czyniły to, żeby się odprężyć (50%), natomiast respondenci z wykształceniem wyższym – dlatego, że ich znajomi używali środków odurzających (57%):

Wykres 65. Powód sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

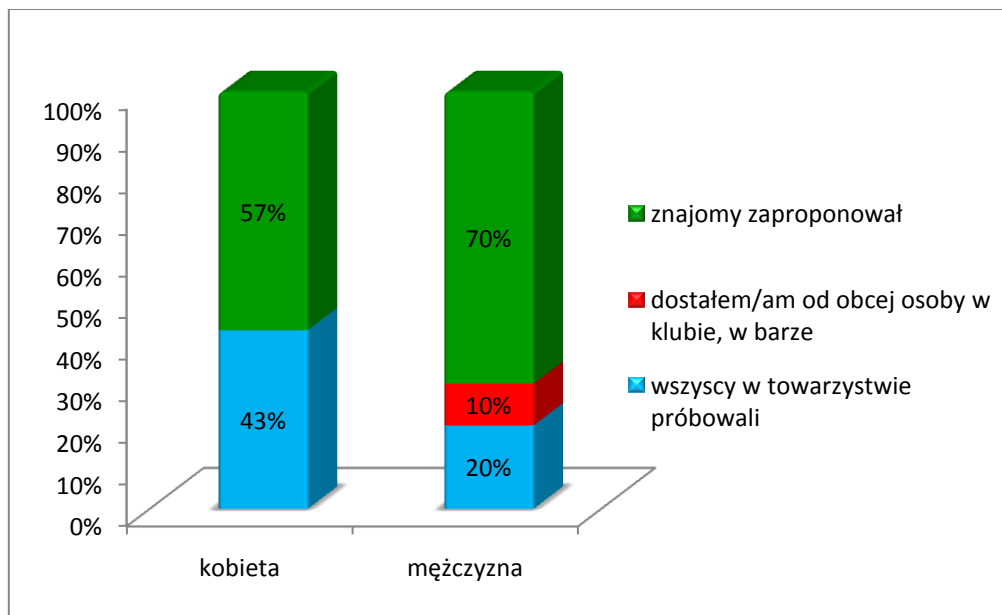

Pierwszy użyty narkotyk został badanym najczęściej zaproponowany przez znajomych – tak wskazało aż 65% respondentów. 29% przyznało, że zażyli środek odurzający, ponieważ wszyscy w ich towarzystwie próbowali, a 6% dostało go od obcej osoby :

Wykres 66. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki.

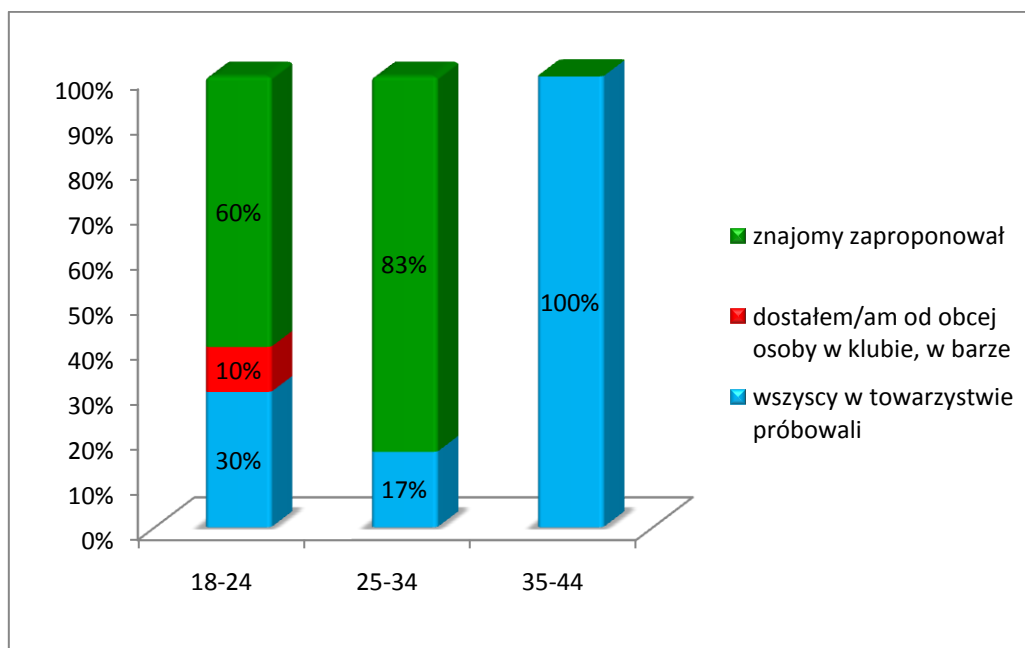
Niezależnie od płci, narkotyk został respondentom przeważnie zaproponowany przez znajomego – deklaruje tak 57% kobiet i 70% mężczyzn. Wyłącznie mężczyźni twierdzili, że środek odurzający został im zaproponowany przez obcą osobę w miejscu publicznym (10%):

Wykres 67. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na płeć.

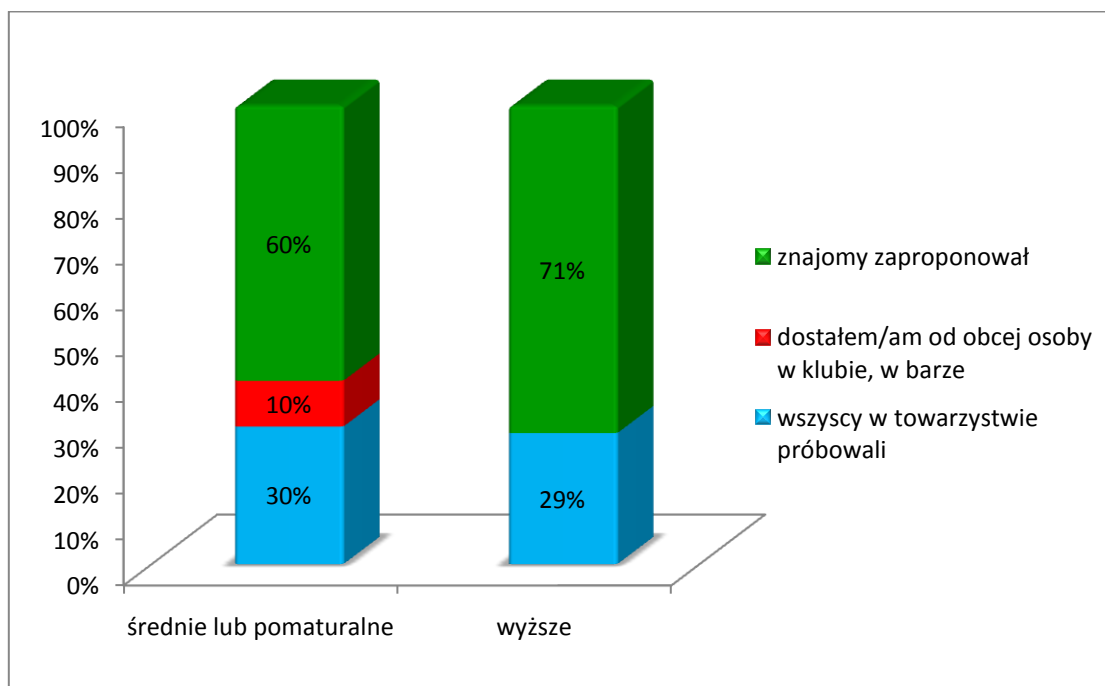

Wśród osób w wieku 34 – 44 lata sięgnięcie po narkotyki odbyło się w towarzystwie innych osób, natomiast w dwóch pozostałych kategoriach przeważały propozycje ze strony znajomego (60% wśród osób 18 – 24 lata oraz 83% wśród osób 25 – 34 lata):

Wykres 68. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wiek.

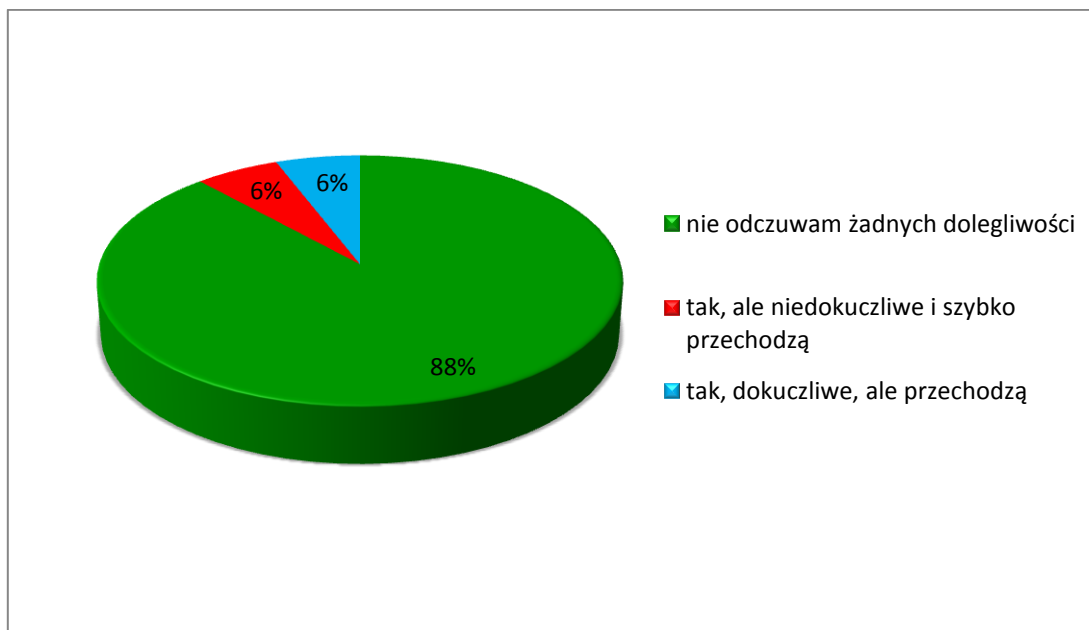
Niezależnie od wykształcenia respondentów pierwszy narkotyk został im najczęściej zaproponowany przez znajomego – twierdzi tak 60% ankietowanych z wykształceniem średnim i 71% osób z wykształceniem wyższym:

Wykres 69. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

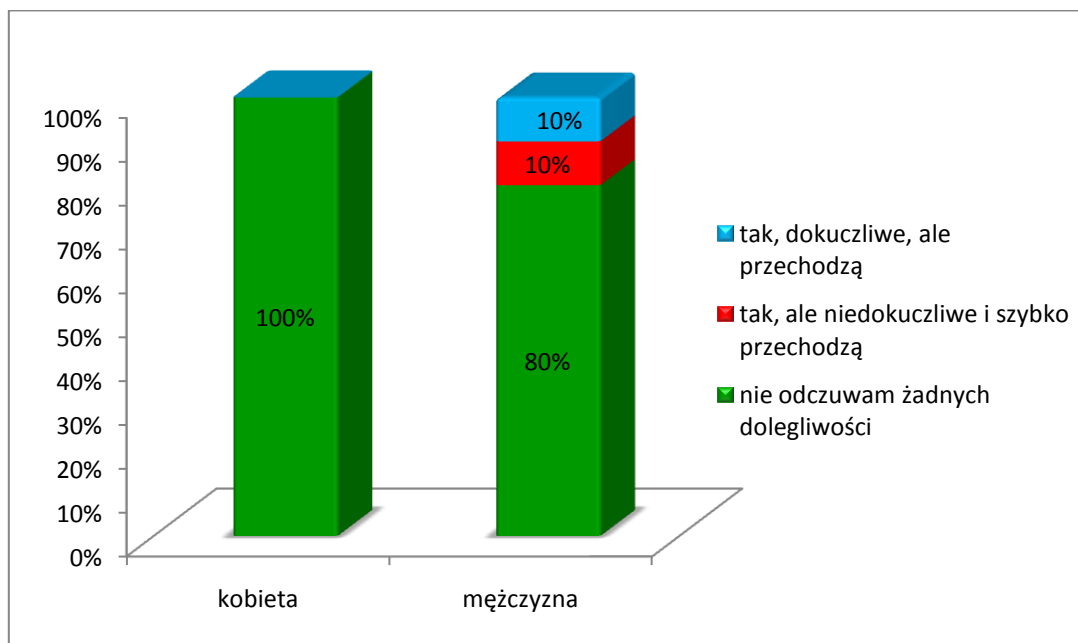

Używanie narkotyków nie wiąże się dla respondentów z żadnymi dolegliwościami fizycznymi – takie zdanie ma 88% z nich. 12% przyznaje, że odczuwa skutki fizyczne: dla połowy są one niedokuczliwe, a dla drugiej połowy – dokuczliwe:

Wykres 70. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków.

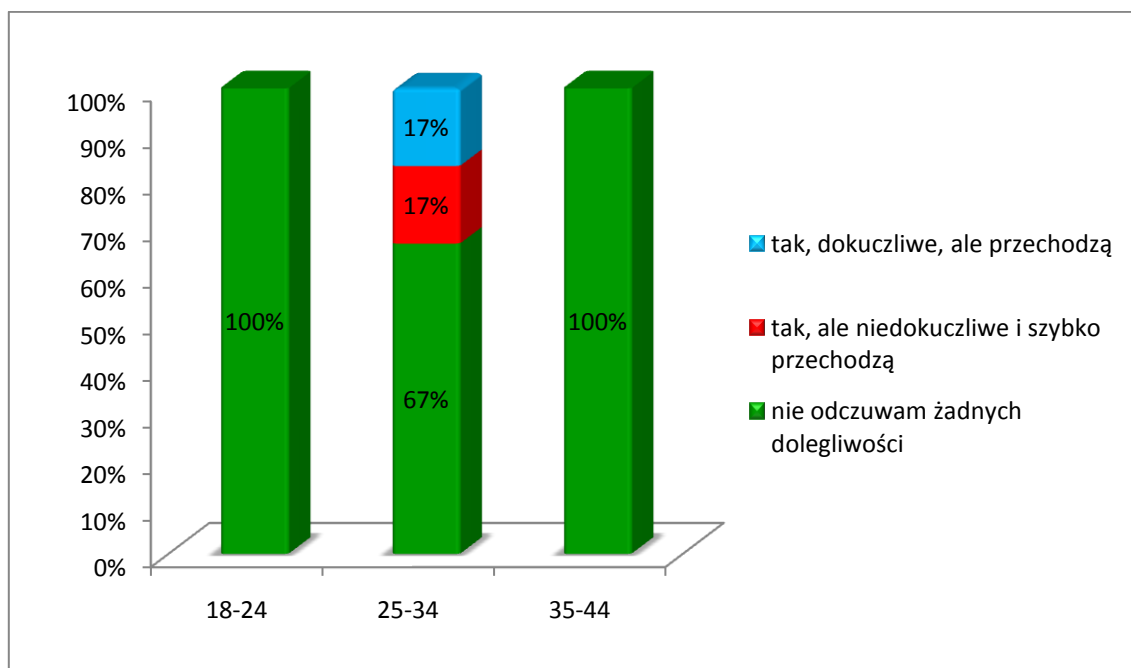
Wyłącznie mężczyźni przyznawali, iż zażywanie narkotyków powoduje u nich niepożądane skutki fizyczne – tak uważał co piąty mężczyzna, który próbował narkotyków. Kobiety nie odczuwały z tego powodu żadnych dolegliwości:

Wykres 71. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.

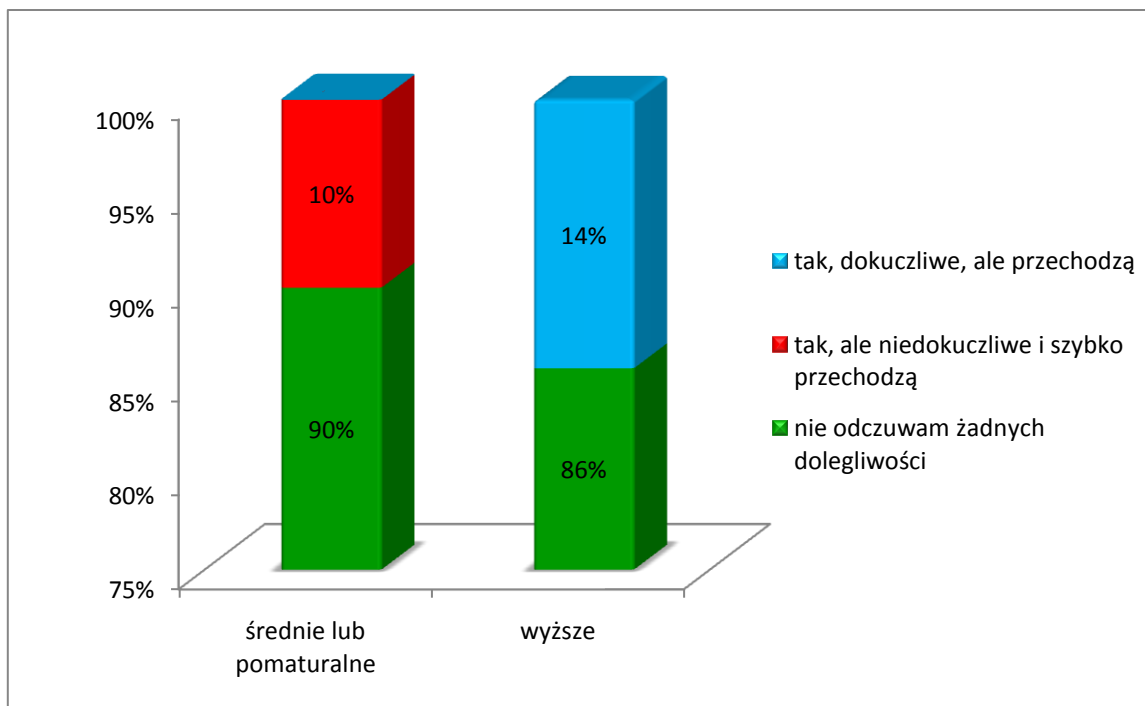

Dolegliwości fizyczne związane z zażywaniem narkotyków odczuwały wyłącznie osoby z w wieku 25 – 34 lata : 34% z nich doświadczyło jakichś dolegliwości. W pozostałych kategoriach respondenci deklarowali, że niepożądane skutki u nich nie wystąpiły:

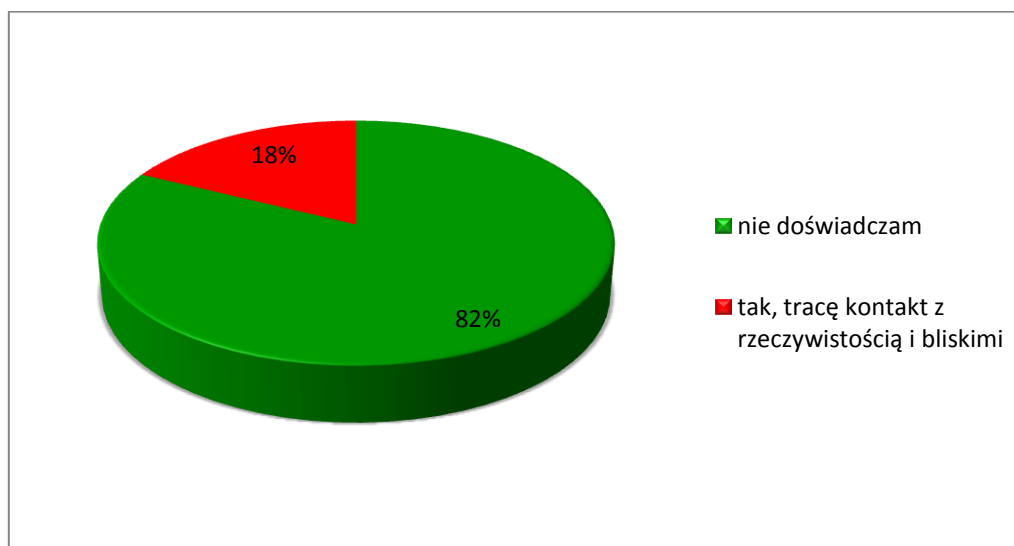
Wykres 72. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.

Również w przypadku wykształcenia, większość respondentów nie odczuła żadnych skutków fizycznych używania narkotyków. O niedokuczliwych dolegliwościach mówiło 10% osób z wykształceniem średnim, natomiast o dolegliwościach dokuczliwych – 14% respondentów z wykształceniem wyższym:

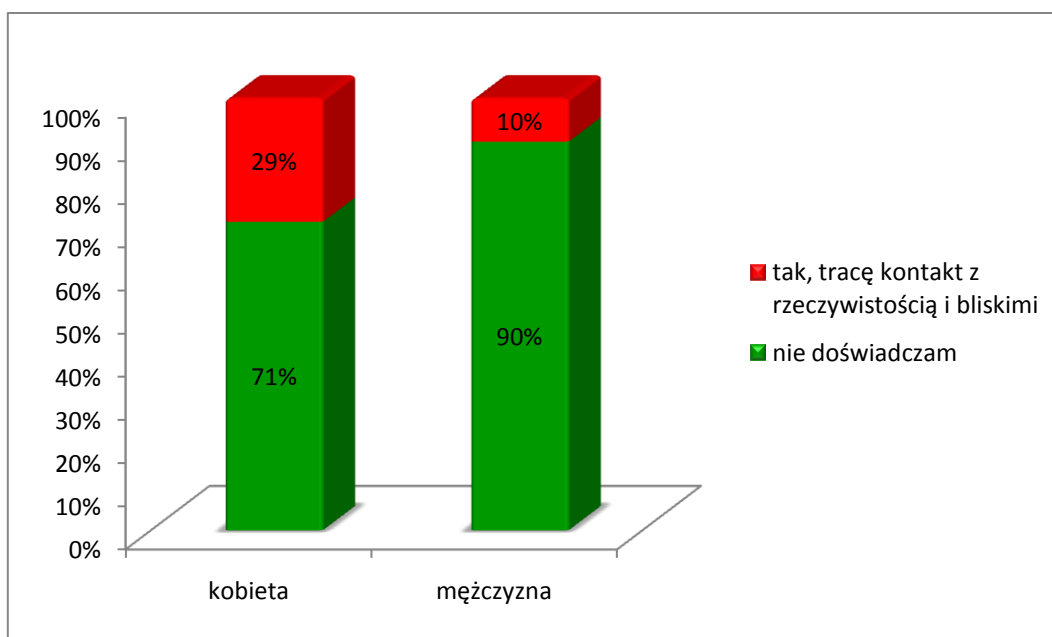
Wykres 73. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Większości osób używających narkotyków (82%) nie dotyczą również skutki psychiczne ich zażywania. 18% wskazało, że po użyciu narkotyku traci kontakt z rzeczywistością i bliskimi:

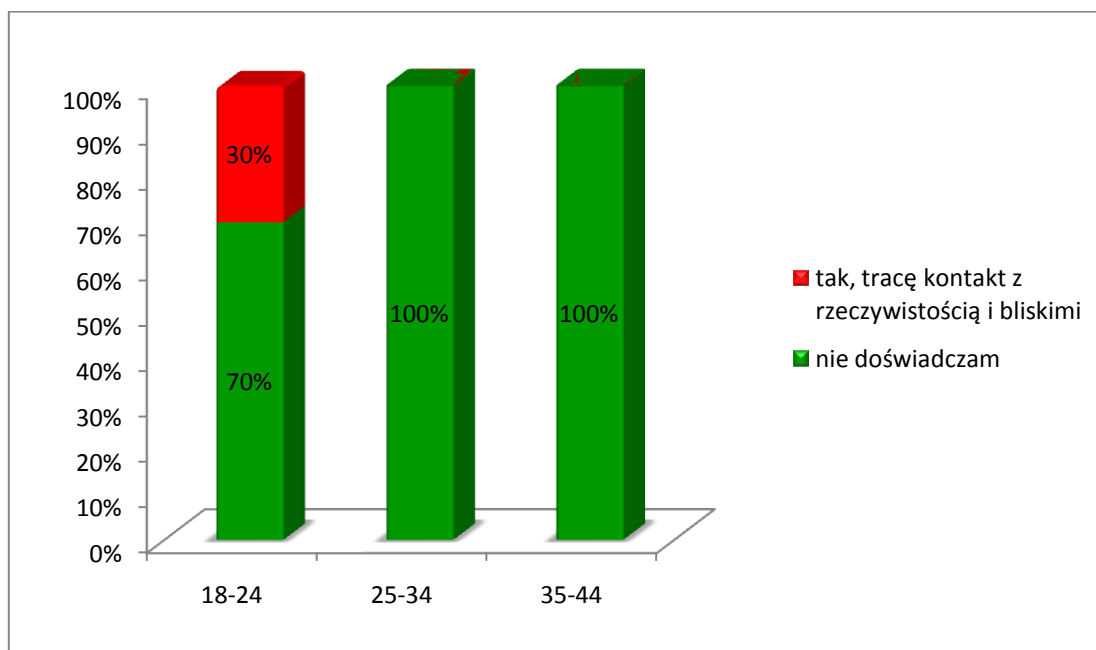
Wykres 74. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków.

29% kobiet i 10% mężczyzn używających narkotyki przyznało, iż wywołują one u nich skutki psychiczne – utratę kontaktu z rzeczywistością i bliskimi:

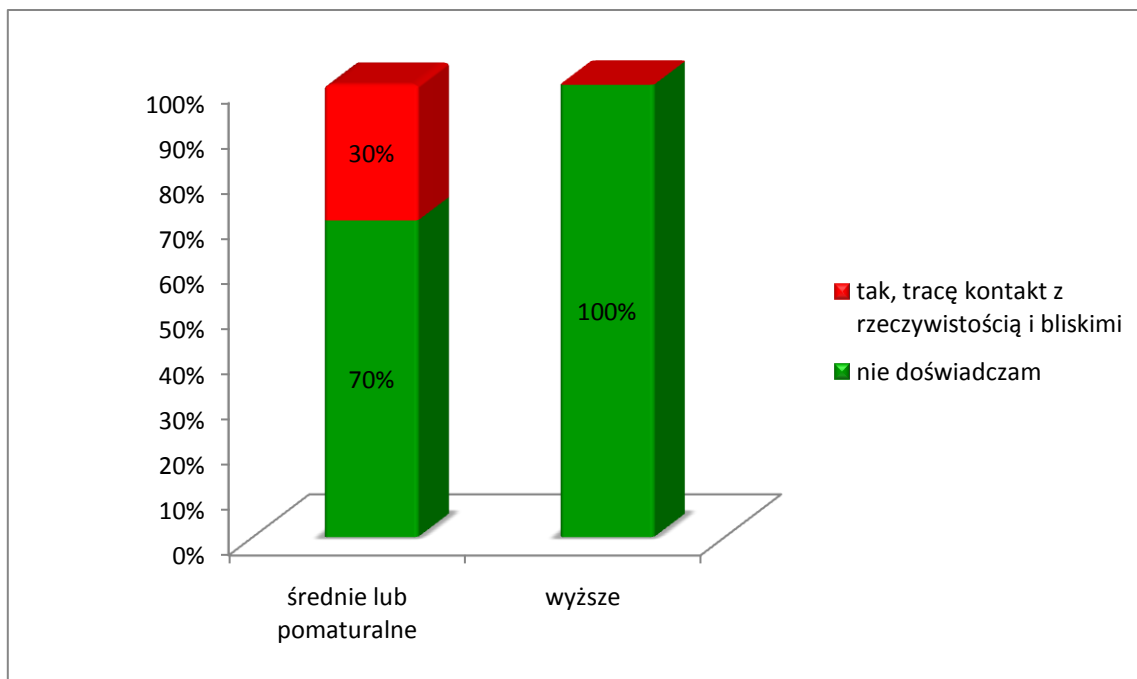
Wykres 75. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.

O odczuwaniu skutków psychicznych używania narkotyków mówili wyłącznie respondenci najmłodsi, w wieku 18 – 24 lata: 30% z nich pod wpływem środków odurzających traci kontakt z bliskimi i rzeczywistością:

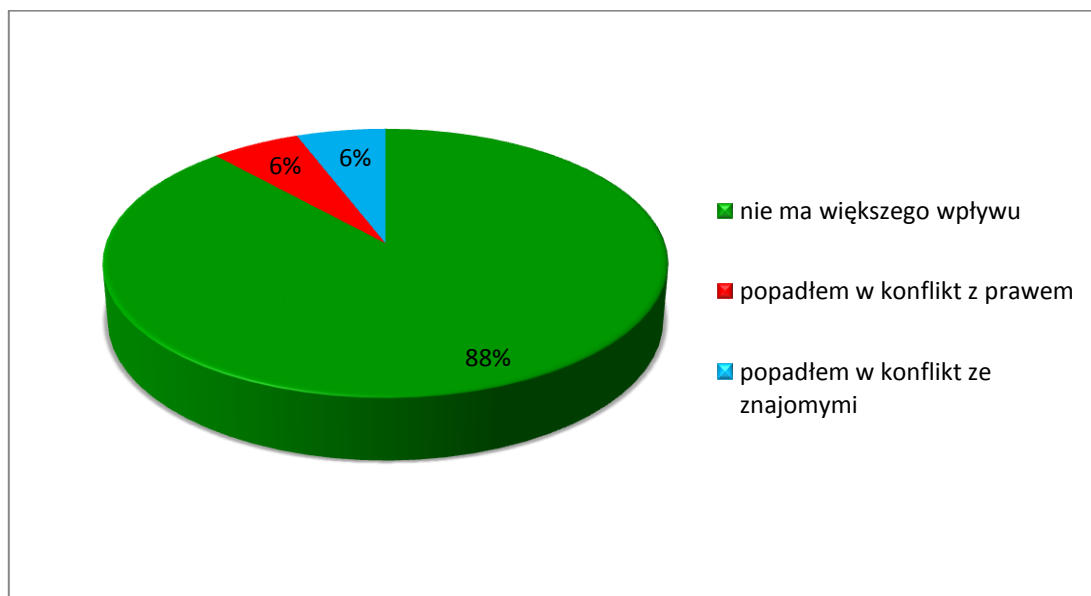
Wykres 76. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.

Skutki psychiczne używania narkotyków doświadczą tylko osoby z wykształceniem średnim – 30%. Wśród tych legitymujących się wykształceniem na poziomie wyższym nikt nie przyznawał, aby doświadczał jakichś dolegliwości psychicznych:

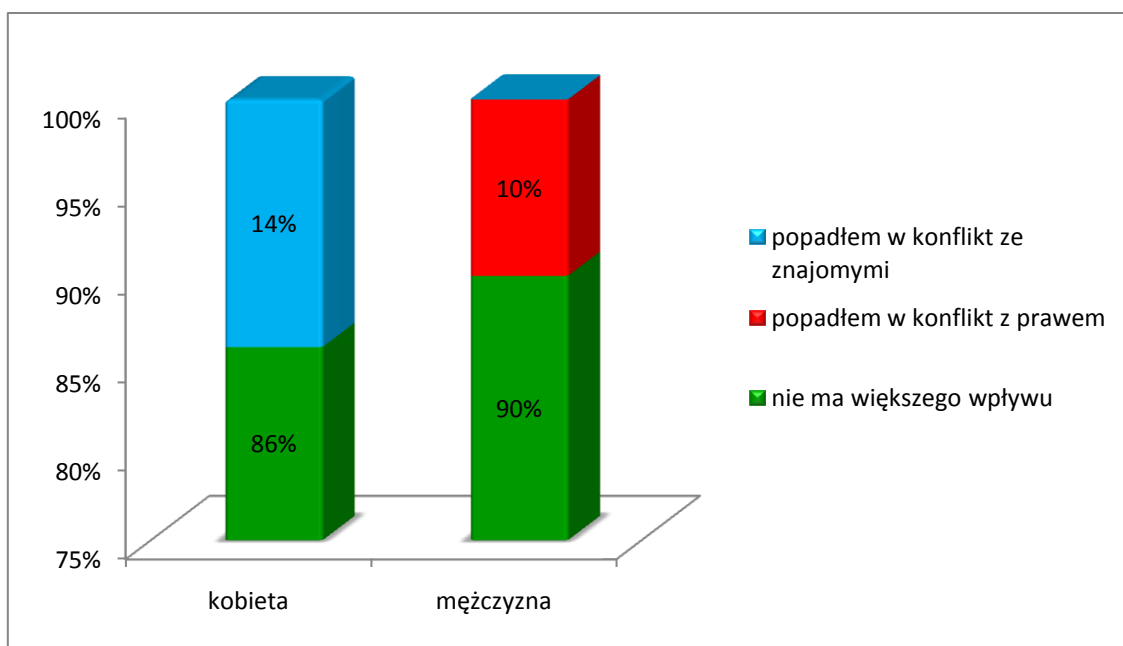
Wykres 77. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Używane narkotyki nie mają również wpływu na relacje respondentów z otoczeniem (88%). Jedynie po 6% przyznaje, że będąc pod ich wpływem popadli w konflikt z prawem lub znajomymi (łącznie 12%):

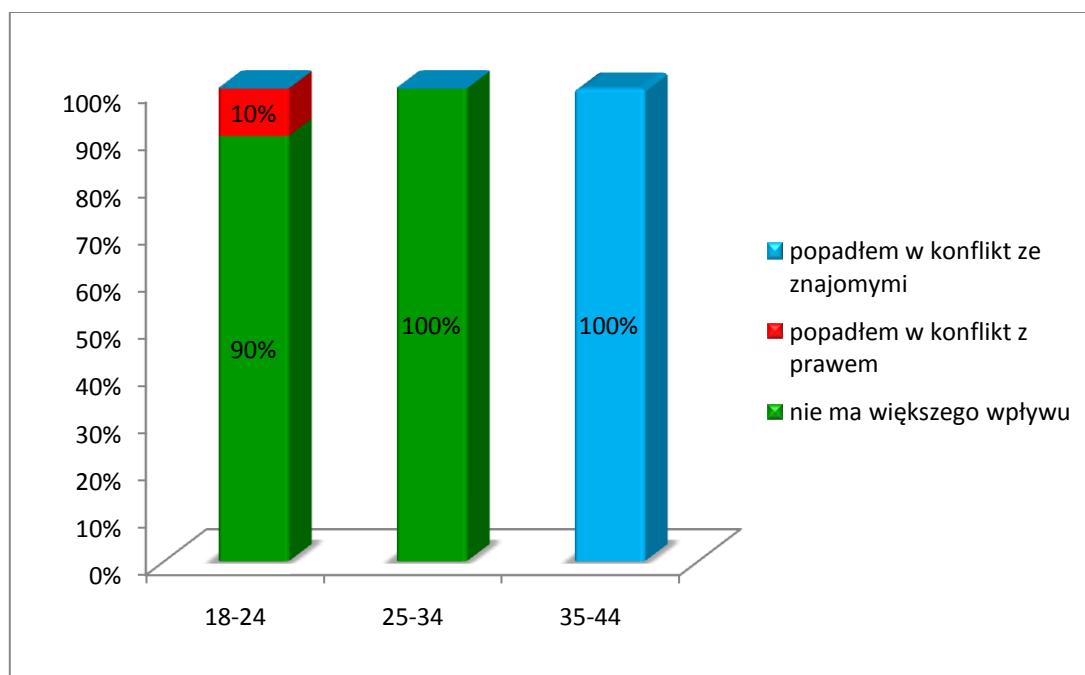
Wykres 78. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem.

Narkotyki były przyczyną konfliktów ze znajomymi dla 14% kobiet, natomiast konfliktów z prawem – dla 10% mężczyzn:

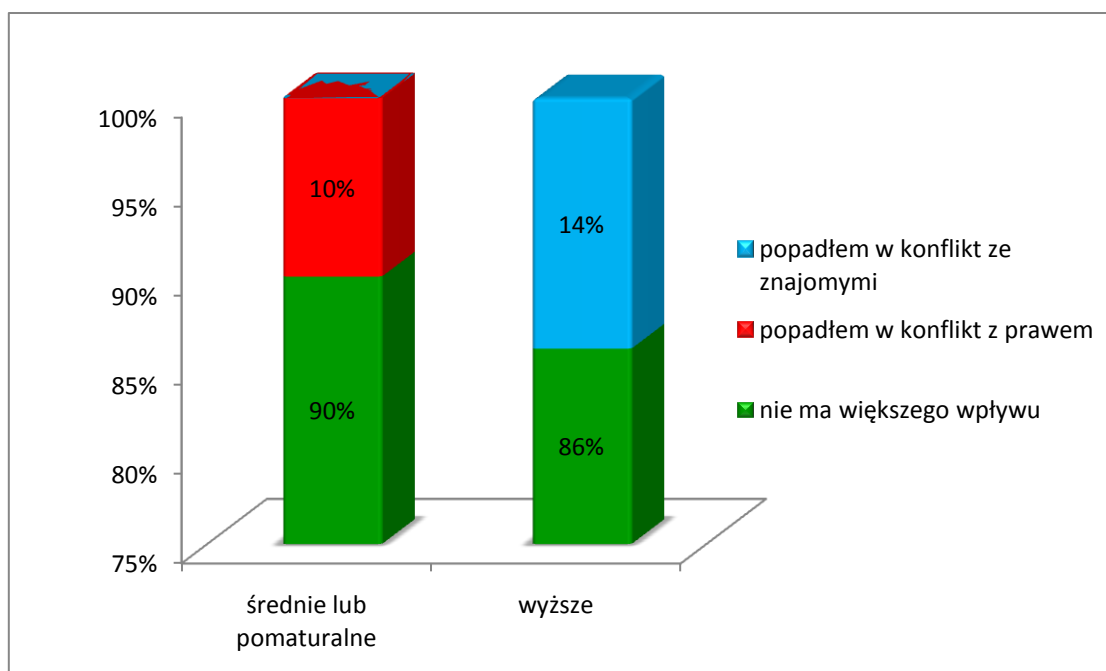
Wykres 79. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na płeć.

W konflikt z prawem popadło 10% użytkowników narkotyków w wieku 18 – 24 lata. Osoby w wieku 34 – 44 lata miały z tego powodu problemy ze znajomymi:

Wykres 80. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na płeć.

Używanie narkotyków dla 10% respondentów o wykształceniu średnim zakończyło się konfliktem z prawem, natomiast dla 14% osób o wykształceniu wyższym – konfliktami ze znajomymi:

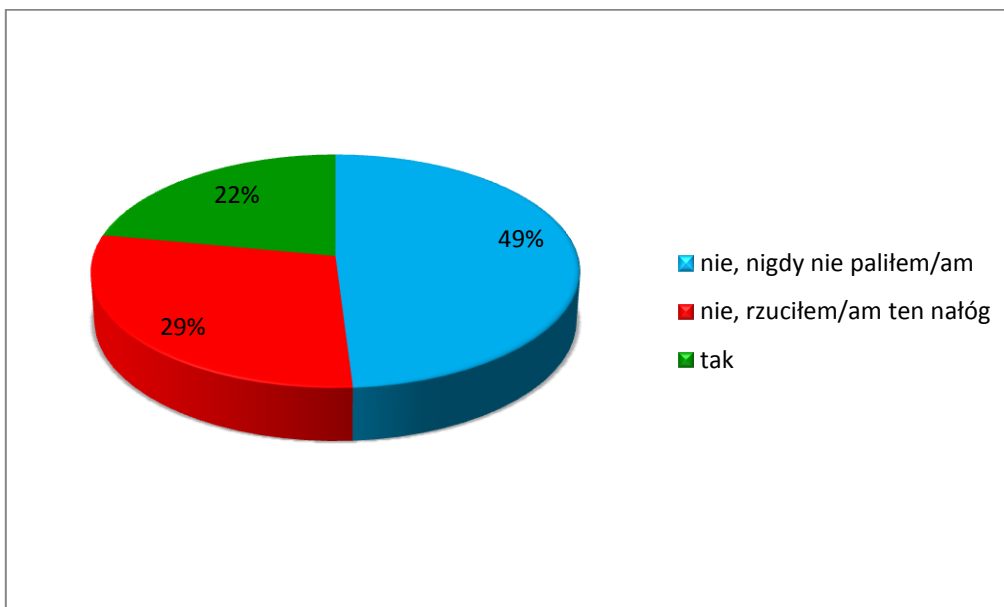

Wykres 81. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

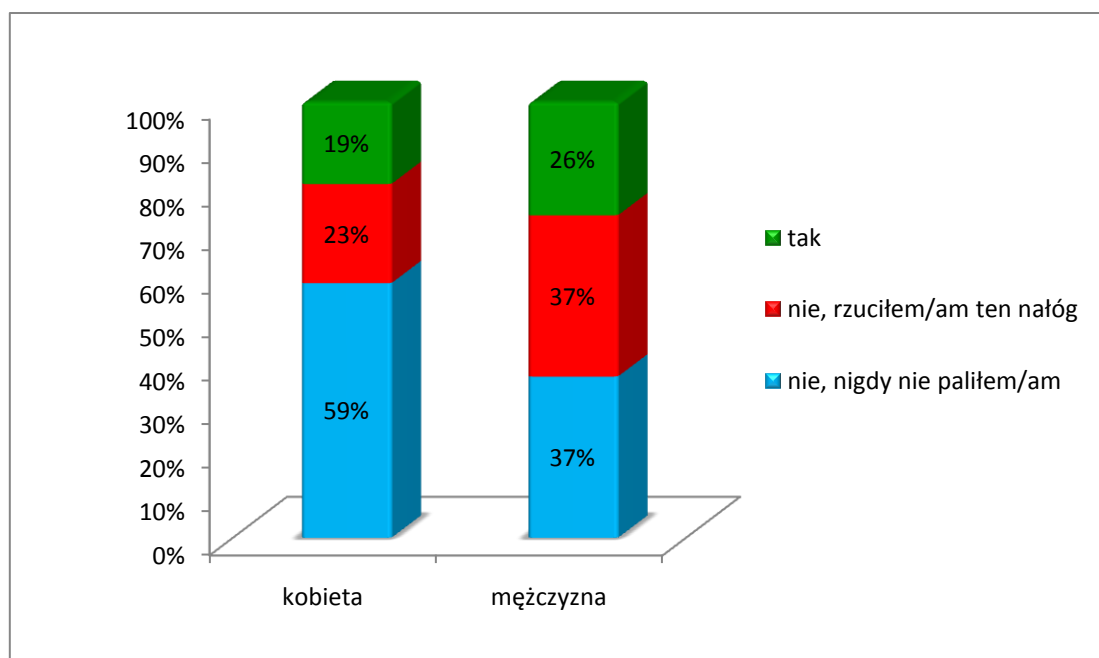
Tematyka nikotynowa

Niewiele ponad połowa (51%) respondentów pali obecnie (22%) lub paliło w przeszłości (29%). Brak jakichkolwiek doświadczeń z papierosami deklaruje 49% badanych osób:

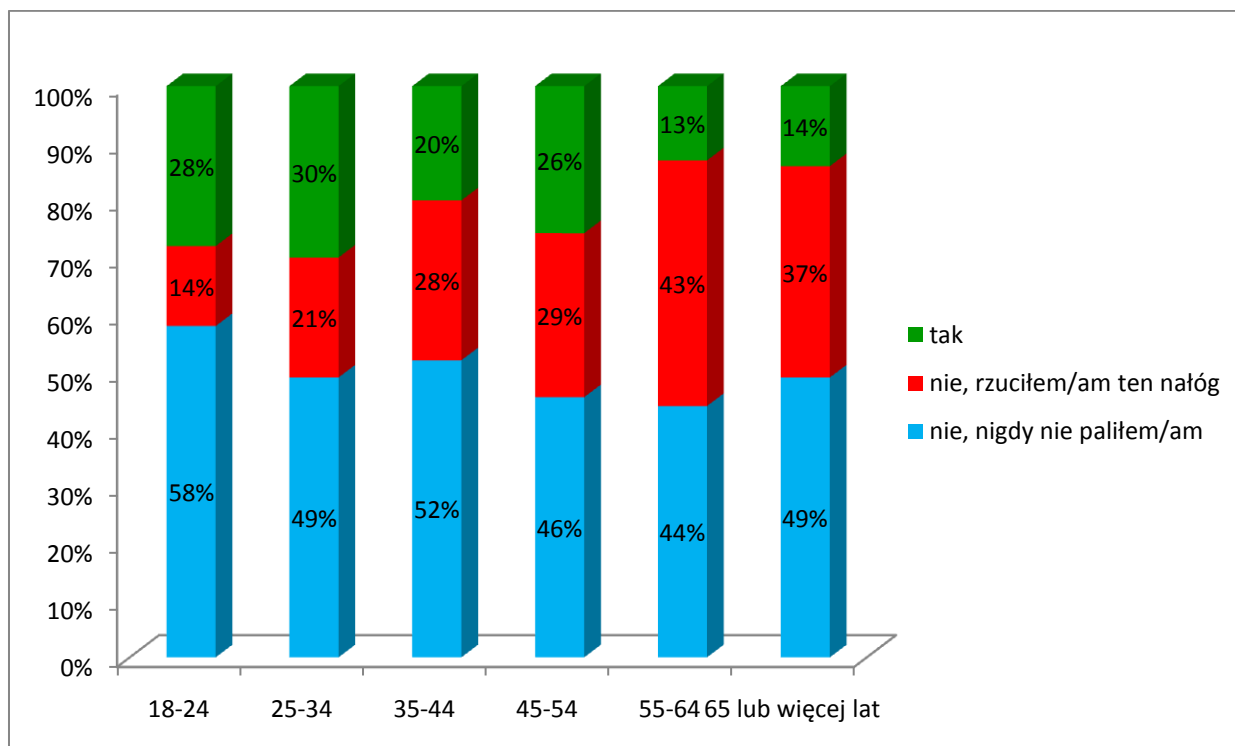
Wykres 82. Palenie papierosów przez respondentów.

Zgodnie z deklaracjami respondentów, okazuje się iż mężczyźni częściej palą papierosy. Do nałogu przyznało się 26% ankietowanych mężczyzn i 19% kobiet. Nigdy nie paliło 59% kobiet i 37% mężczyzn. Warto zauważyć również, iż 23% kobiet i 37% mężczyzn deklaruje, iż kiedyś palili, lecz porzucili nałóg:

Wykres 83. Palenie papierosów przez respondentów – dekompozycja ze względu na płeć.

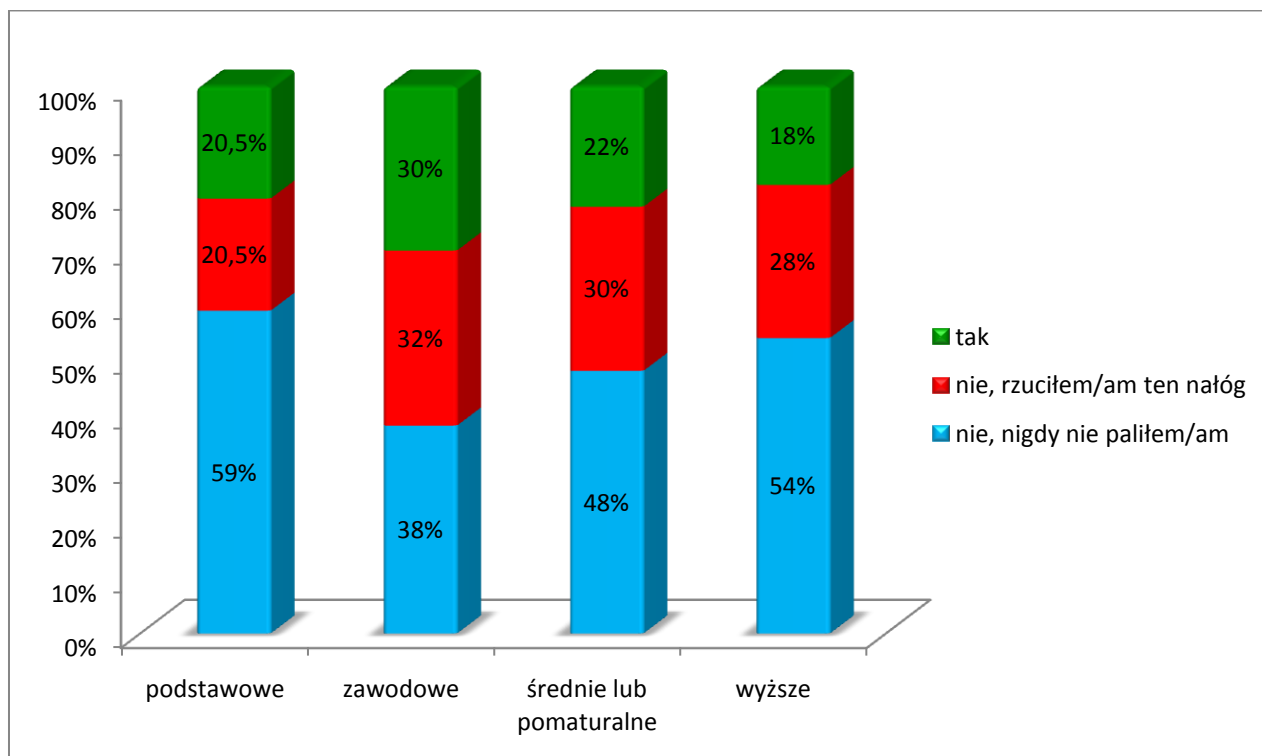
Najniższy odsetek osób palących papierosy jest wśród respondentów starszych wiekiem: 13% osób w wieku 55 – 64 lata i 14% osób w wieku 65 i więcej lat. Jednocześnie jednak najwyższy w nich jest odsetek tych, którzy rzucili nałóg: odpowiednio 43% i 37%. Najwyższe odsetki obecnie palących są w kategoriach wiekowych: 25 – 34 lata (30%), 18 – 24 lata (28%) oraz 45 – 54 lata (26%):

Wykres 84. Palenie papierosów przez respondentów – dekompozycja ze względu na wiek.

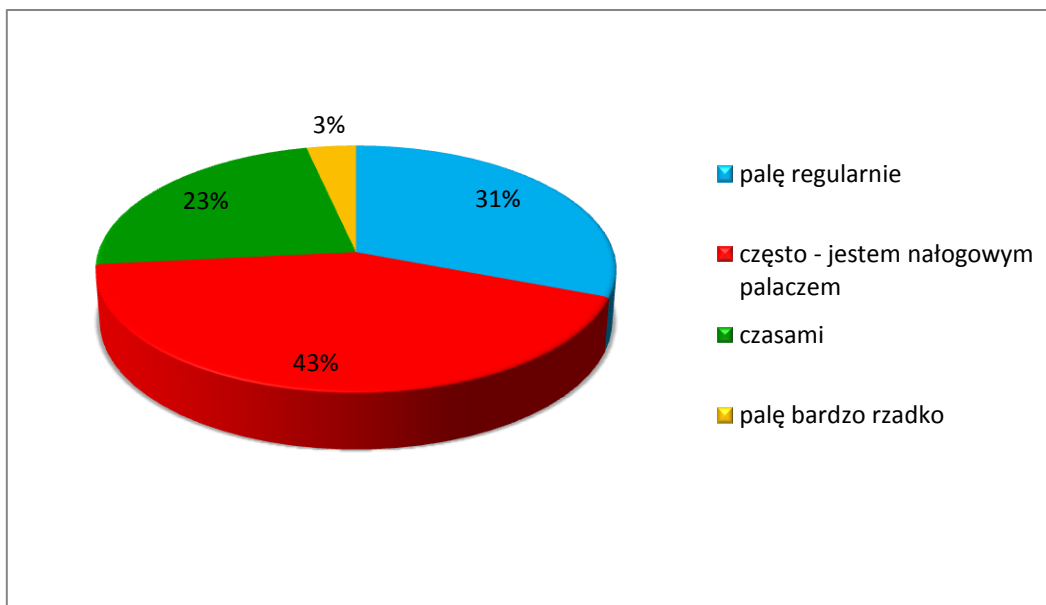

Nigdy nie paliło papierosów 59% respondentów z wykształceniem podstawowym i 54% osób z wykształceniem wyższym. Obecnie zaś najczęściej palaczy jest wśród osób mających wykształcenie zawodowe – 30%. Wśród nich najwyższy jest również odsetek tych, którzy rzucili nałóg papierosowy – 32%:

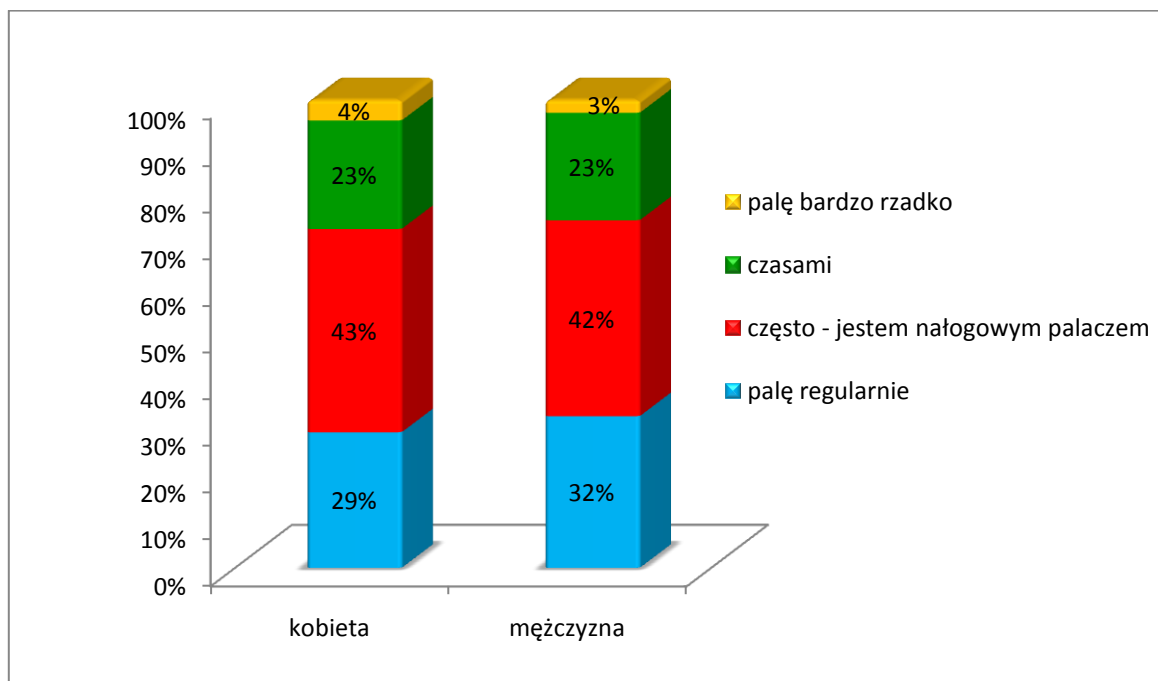
Wykres 85. Palenie papierosów przez respondentów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Osoby palące papierosy najczęściej określają siebie jako nałogowych palaczy – aż 43% z nich przyznaje, że pali często. Kolejne 31%, choć nie nazwało siebie nałogowymi palaczami, przyznało, że palą regularnie. 23% pali papierosy czasami, a 3% - rzadko: można założyć, iż są to osoby palące „dla towarzystwa”:

Wykres 86. Częstotliwość palenia papierosów.

Wskazania kobiet i mężczyzn odnośnie częstotliwości palenia nie różnią się między sobą: niezależnie od płci respondenci najczęściej określali się jako nałogowi palacze (43% kobiet i 42% mężczyzn):

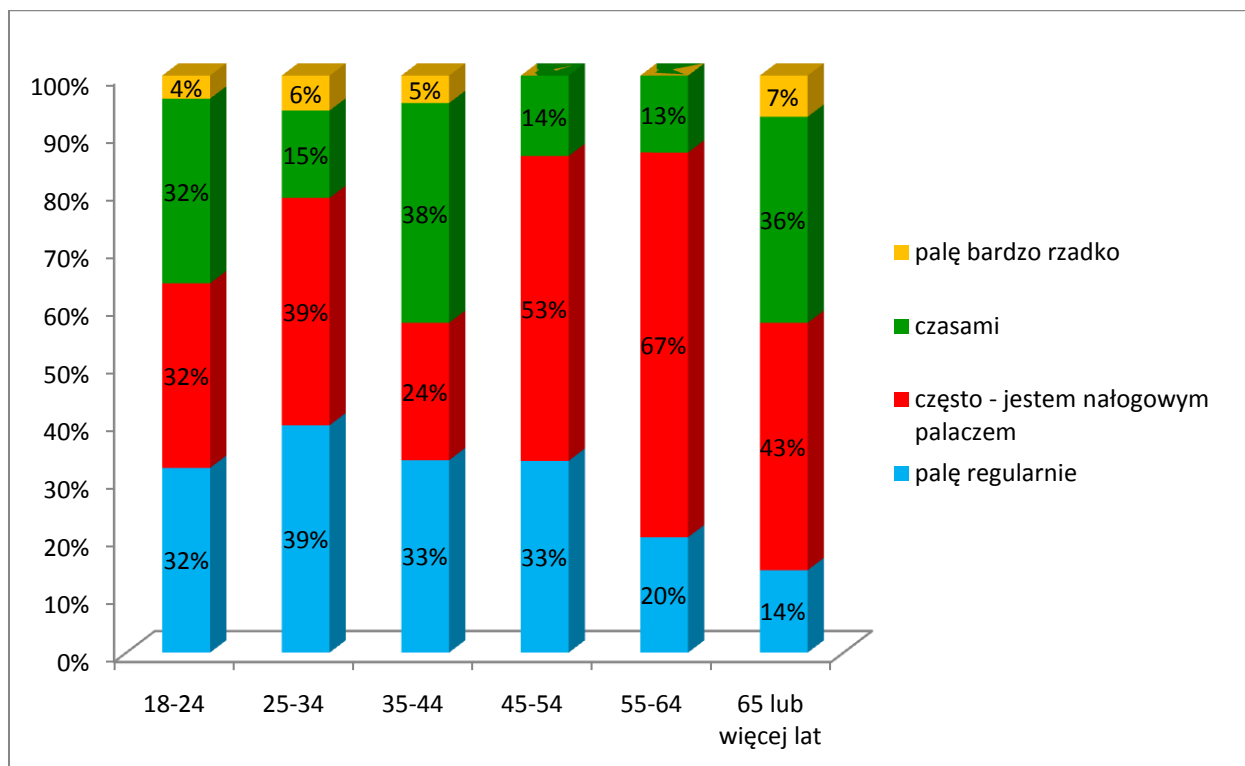

Wykres 87. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na płeć.

Najwięcej nałogowych palaczy jest wśród osób w wieku 45 – 54 lata oraz 55 – 64 lata: odsetek takich osób kształtuje się na poziomie, odpowiednio, 53% i 67%. W młodszych kategoriach wiekowych respondenci częściej z kolei przyznawali, iż palą regularnie.

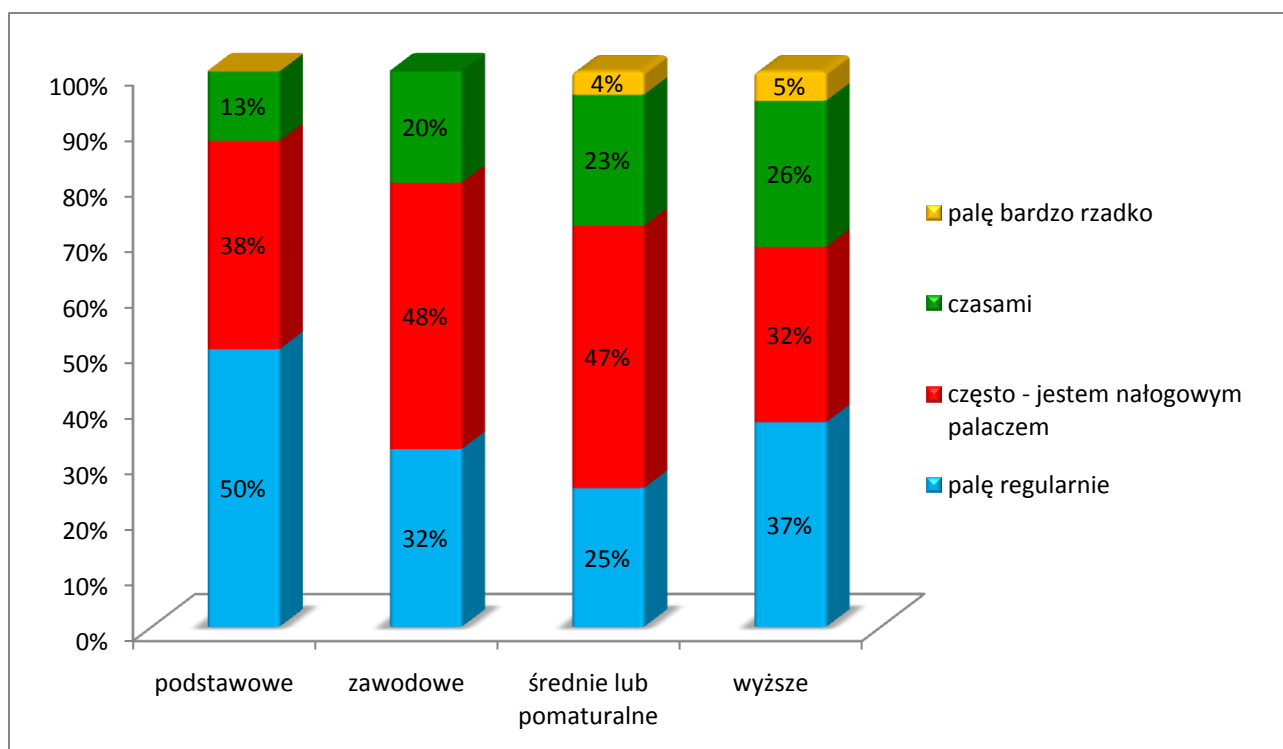

Twierdziło tak 39% osób w wieku 25 – 34 lata, po 33% badanych z kategorii 35 – 44 lata i 45 – 54 lata oraz 32% ankietowanych w wieku 18 – 24 lata:

Wykres 88. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wiek.

Najwięcej nałogowych palaczy jest wśród respondentów z wykształceniem zawodowym oraz średnim – odpowiednio 48% i 47%. Z kolei osoby posiadające wykształcenie podstawowe najczęściej deklarowały, iż palą regularnie (50%). Wraz z poziomem wykształcenia rósł odsetek ankietowanych, którzy deklarowali, iż palą czasami (z 13% wśród osób z wykształceniem podstawowym do 26% wśród osób z wykształceniem wyższym), a także palą bardzo rzadko (brak wskazań wśród osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym, 5% wśród osób z wyższym):

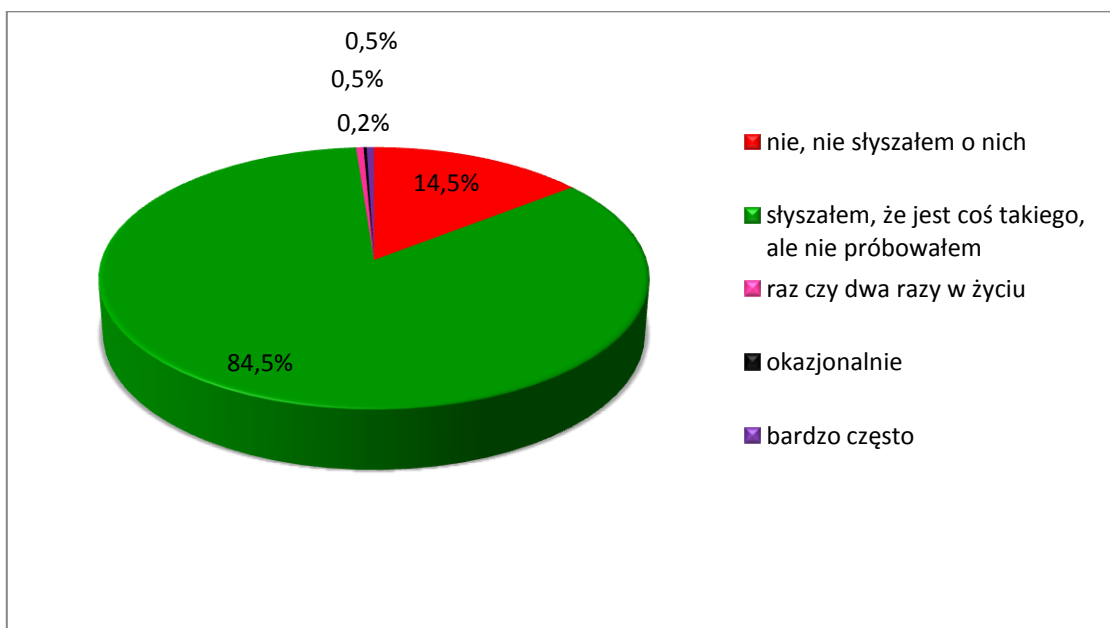

Wykres 89. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

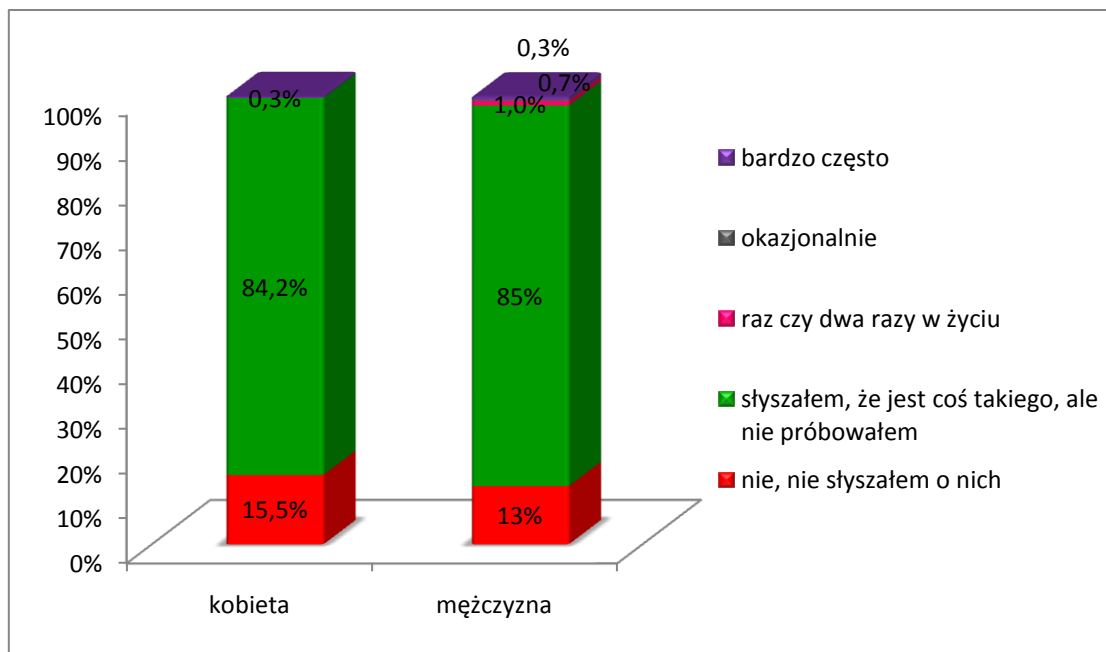
Tematyka „dopalaczy”

Używanie przez respondentów „dopalaczy” to zjawisko bardzo marginalne – większość z badanych choć słyszała o ich istnieniu, nigdy ich nie próbowała (84,5%) lub też nawet nie wiedzą co to są „dopalacze” (14,5%). Pozostali – ok. 1% - mieli już kontakt z „dopalaczami”:

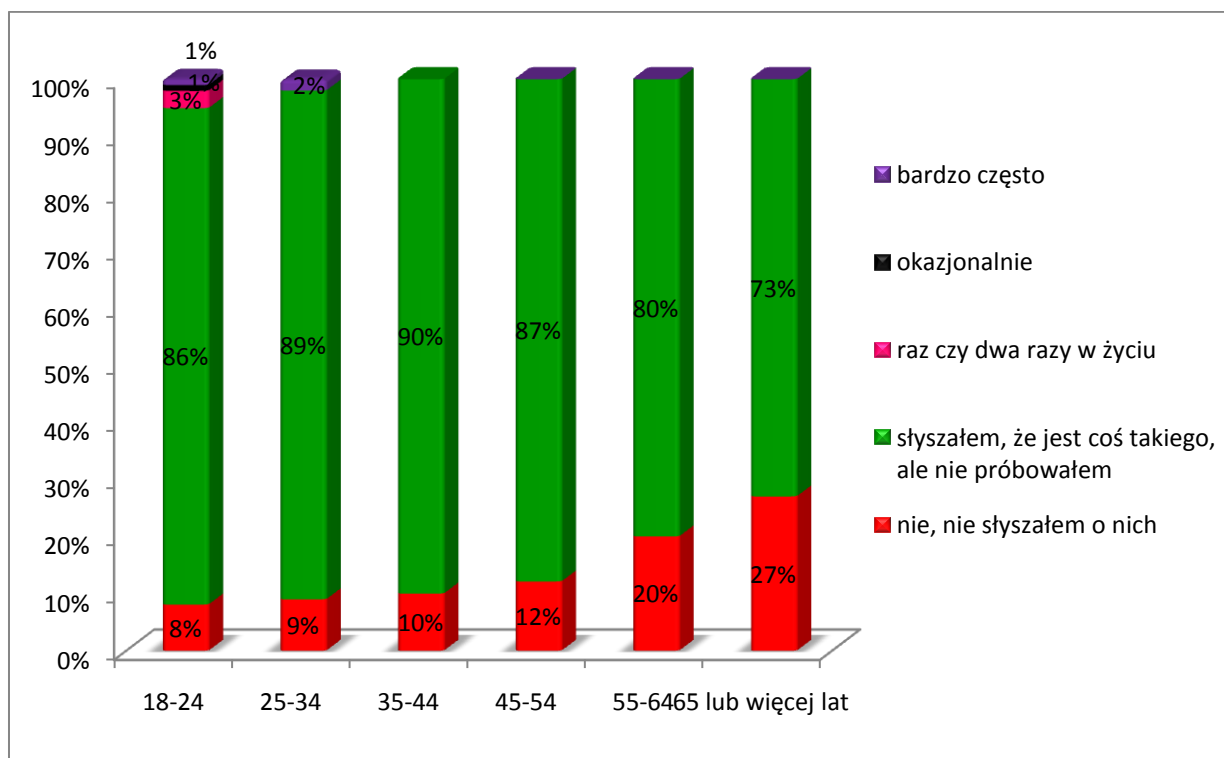
Wykres 90. Używanie „dopalaczy” przez respondentów.

Wśród kobiet 15,5% nigdy nie słyszało o „dopalaczach”. Dla mężczyzn ten odsetek jest niewiele niższy i wynosi 13%. 84% kobiet i 85% mężczyzn wie, co to są „dopalacze”, nigdy jednak ich nie próbowała. Zgodnie z deklaracjami ankietowanych, kontakt z tymi środkami miało 0,3% kobiet i 2% mężczyzn:

Wykres 91. Używanie „dopalaczy” przez respondentów – dekompozycja ze względu na płeć.

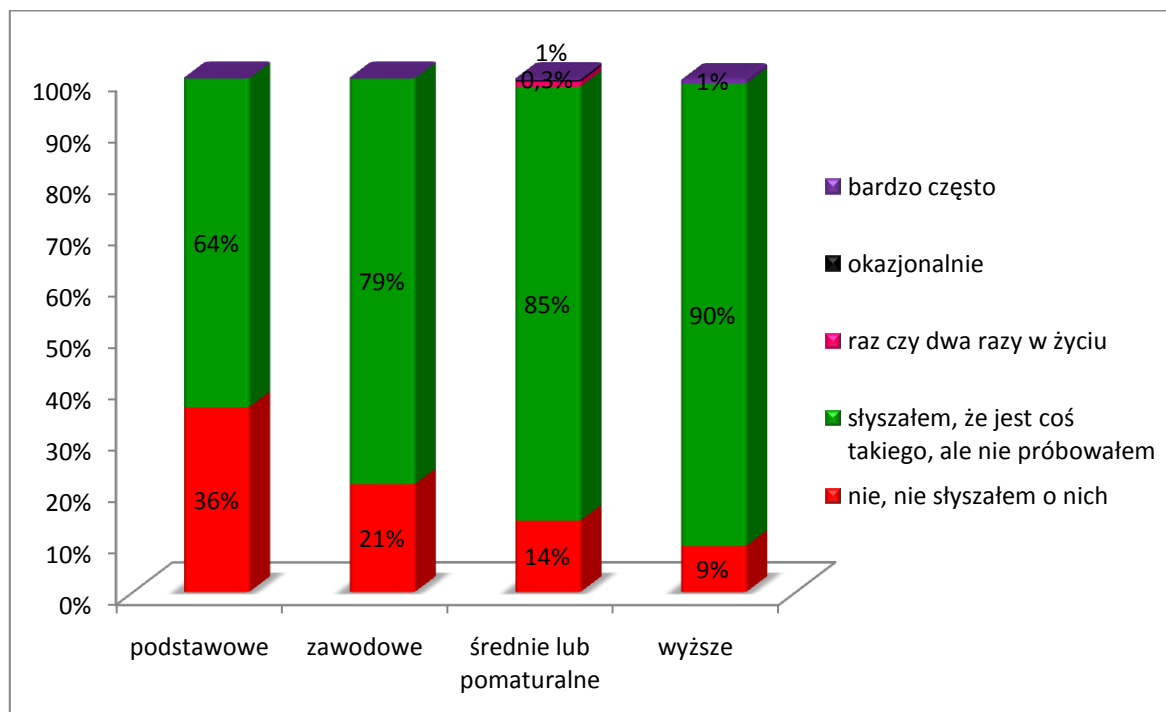
Używanie „dopalaczy” to domena osób młodych – stosowało je 4% respondentów w wieku 18 – 24 lata oraz 2% wśród osób w wieku 25 – 34 lata. W pozostałych kategoriach wiekowych żaden respondent nie próbował „dopalaczy”, a jak można zauważyć wraz z wiekiem rośnie odsetek tych, których o tych środkach w ogóle nie słyszeli. Jest to wzrost z 8% (18 – 24 lata) aż do 27% (65 i więcej lat):

Wykres 92. Używanie „dopalaczy” przez respondentów – dekompozycja ze względu na wiek.

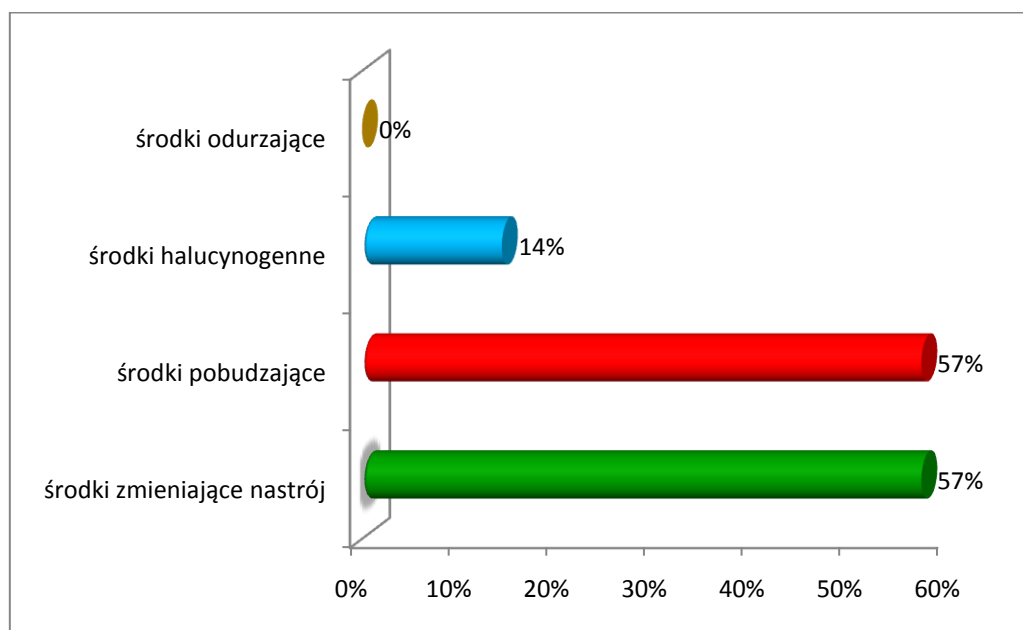

Do używania „dopalaczy” przyznawały się osoby z wykształceniem średnim (1,3%) oraz wyższym (1%). Pozostali nigdy nie sięgnęli po te środki. Wyższy poziom wykształcenia sprzyja również większej świadomości istnienia „dopalaczy” – nie słyszało o nich aż 36% respondentów z wykształceniem podstawowym i tylko 9% z wykształceniem wyższym:

Wykres 93. Używanie „dopalaczy” przez respondentów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

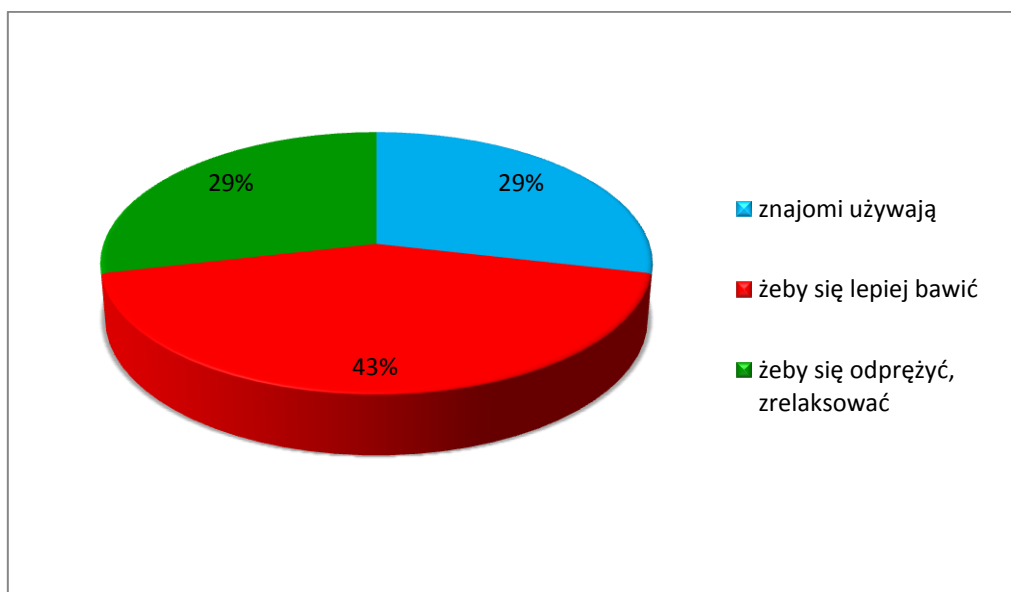
Stosujący „dopalacze” sięgają przeważnie po środki zmieniające nastrój lub środki pobudzające (po 57%). Używane były również środki halucynogenne (14%):

Wykres 94. Rodzaj używanego „dopalacza”.

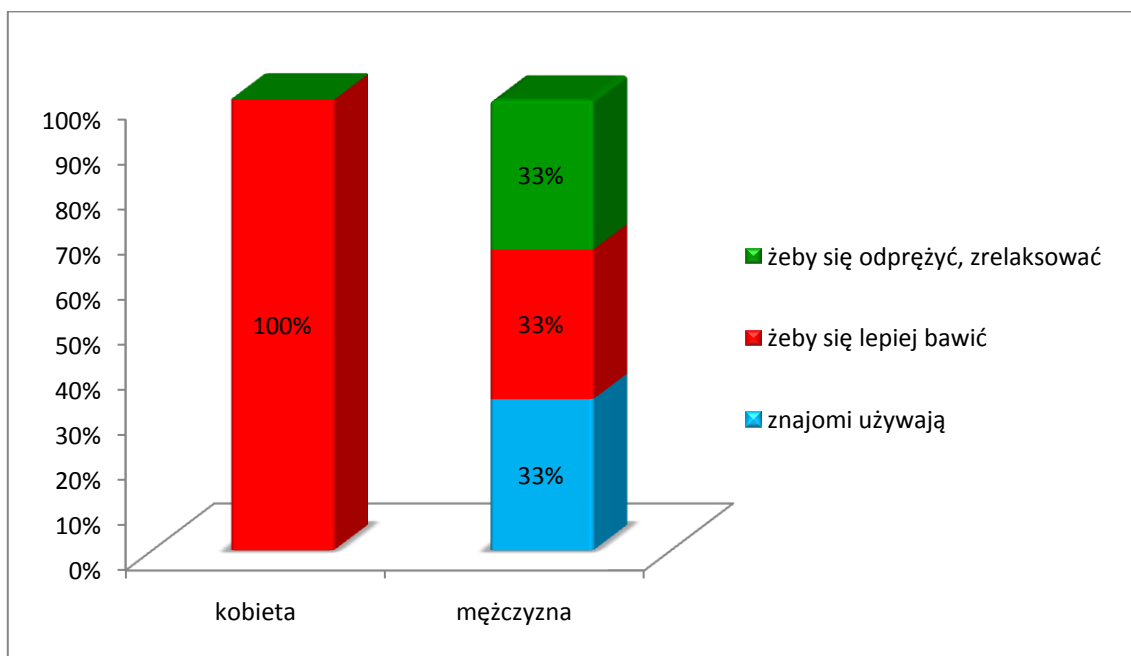

Ci, którzy próbowali „dopalaczy”, najczęściej robili to, aby się lepiej bawić (43%), rzadziej by się odprężyć czy dlatego że ich znajomi używają tych substancji (po 29%):

Wykres 95. Powód sięgnięcia po „dopalacze”.

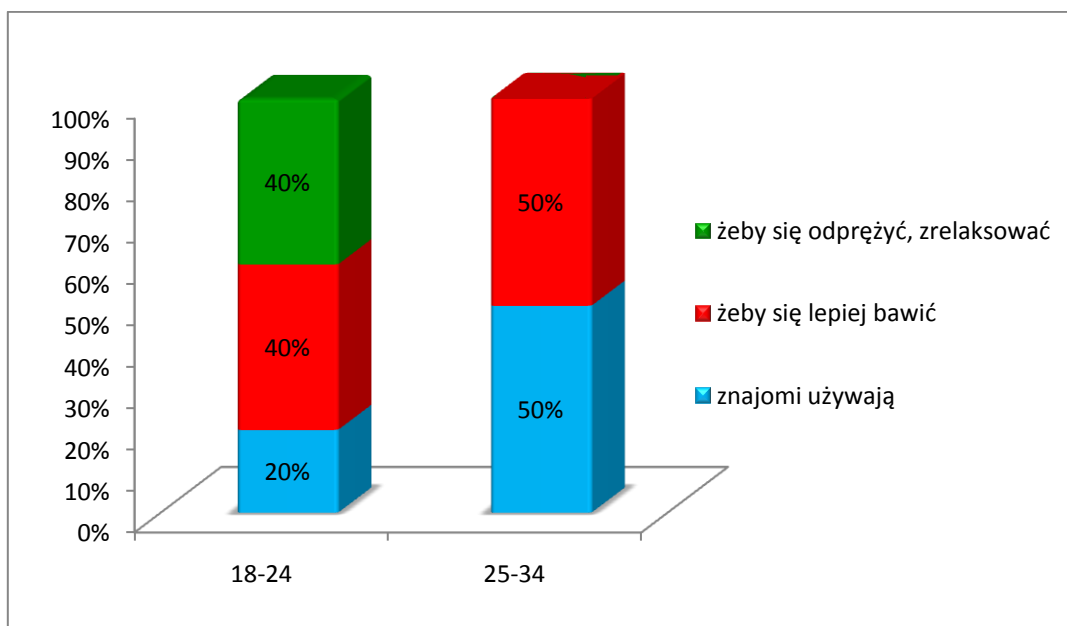
Kobiety sięgały po „dopalacze” licząc wyłącznie na lepszą zabawę. Mężczyźni zaś w równym stopniu oczekiwali odprężenia, lepszej zabawy, jak i chcieli podporządkować się znajomym:

Wykres 96. Powód sięgnięcia po „dopalacze” – dekompozycja ze względu na płeć.

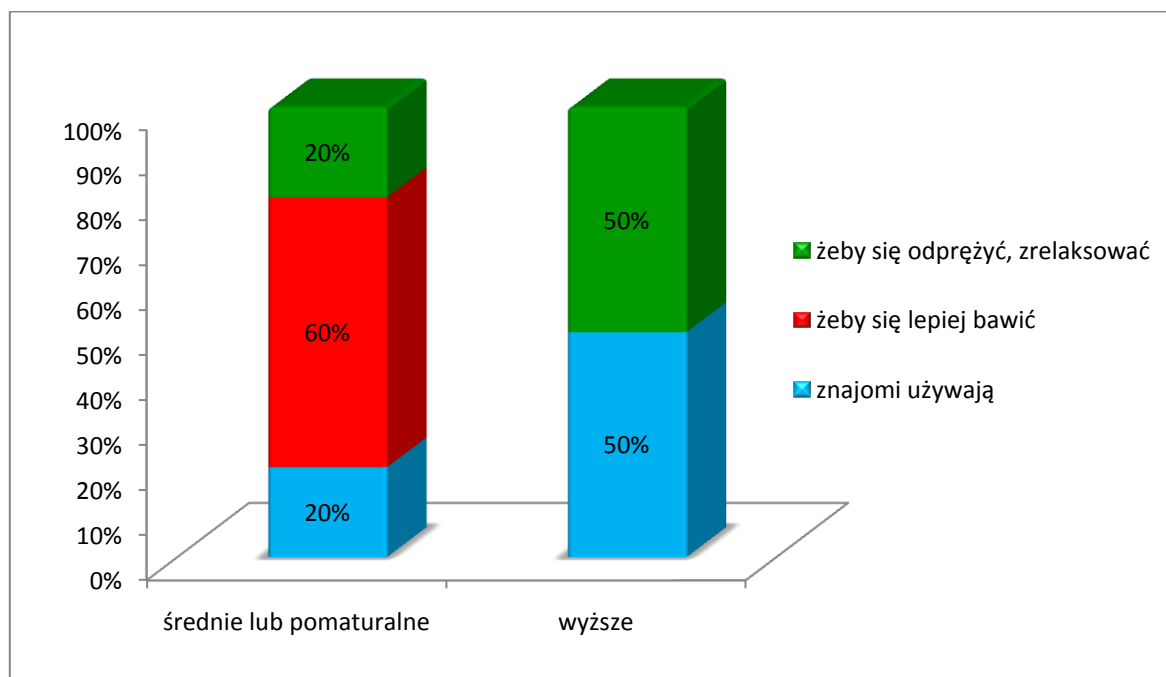

Respondenci starsi, 25 – 34 lata, sięgali po „dopalacze”, aby lepiej się bawić lub dlatego, że znajomi używają. Młodszy natomiast oczekiwali relaksu lub lepszej zabawy (po 40% wskazań), a także próbowali z powodu znajomych (20%):

Wykres 97. Powód sięgnięcia po „dopalacze” – dekompozycja ze względu na wiek.

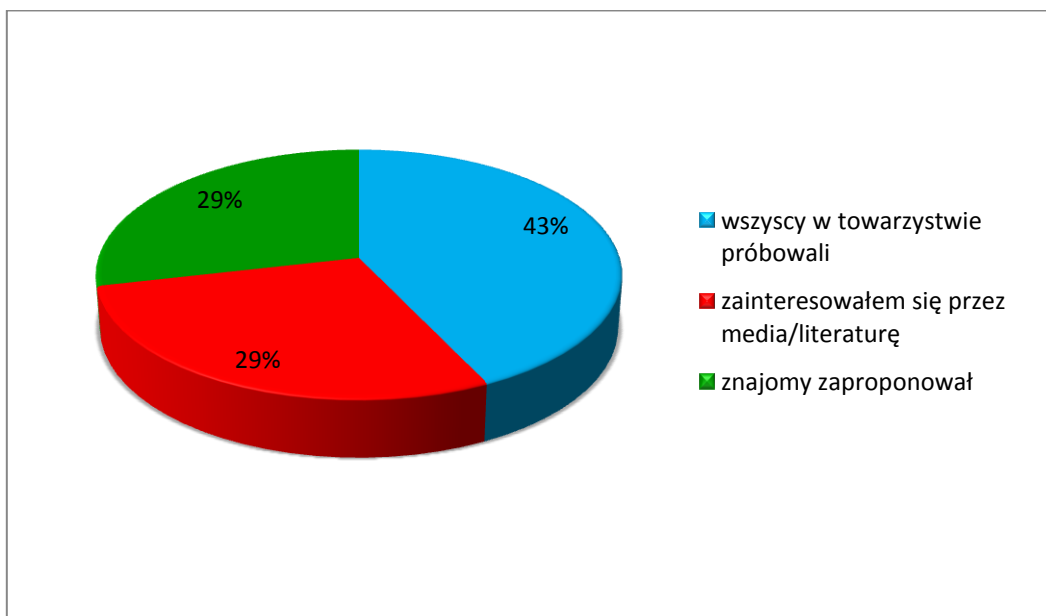
Osoby z wykształceniem wyższym próbowały „dopalaczy” pod wpływem znajomych lub aby się zrelaksować. Natomiast ci ze średnim oczekiwali głównie na lepszą zabawę (60%):

Wykres 98. Powód sięgnięcia po „dopalacze” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

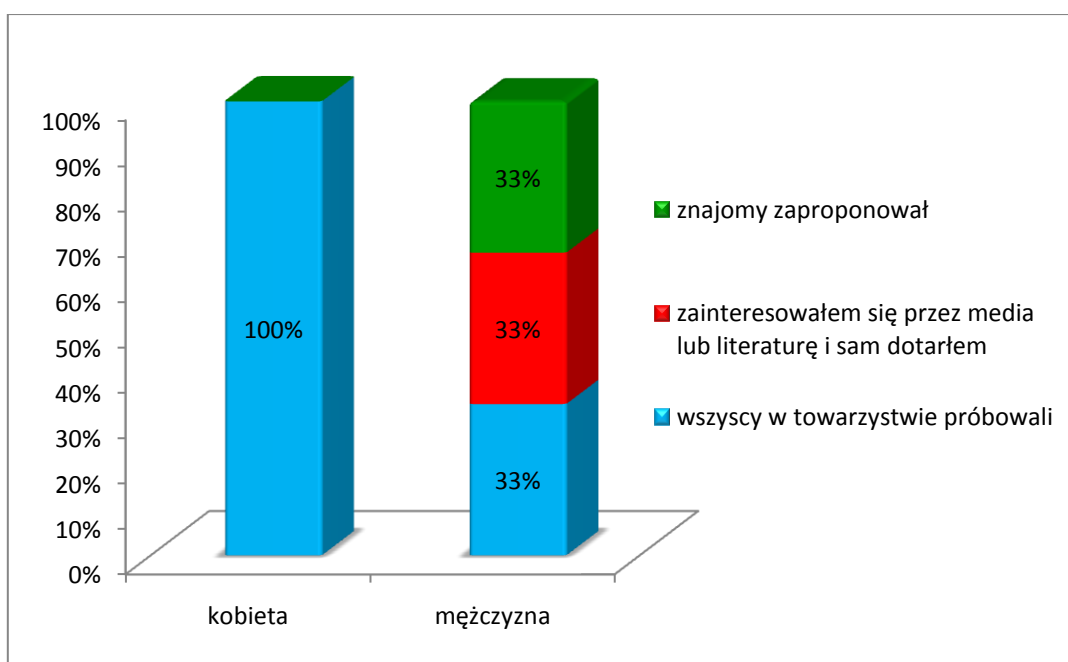

Sięgnięcie po „dopalacze” odbywało się przeważnie dlatego, że wszyscy w towarzystwie respondenta próbowali (43%). Po 29% użytkowników „dopalaczy” zostało poczęstowanych przez znajomego lub sami sięgnęli po te środki, zainteresowani przez media czy literaturę:

Wykres 99. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze”.

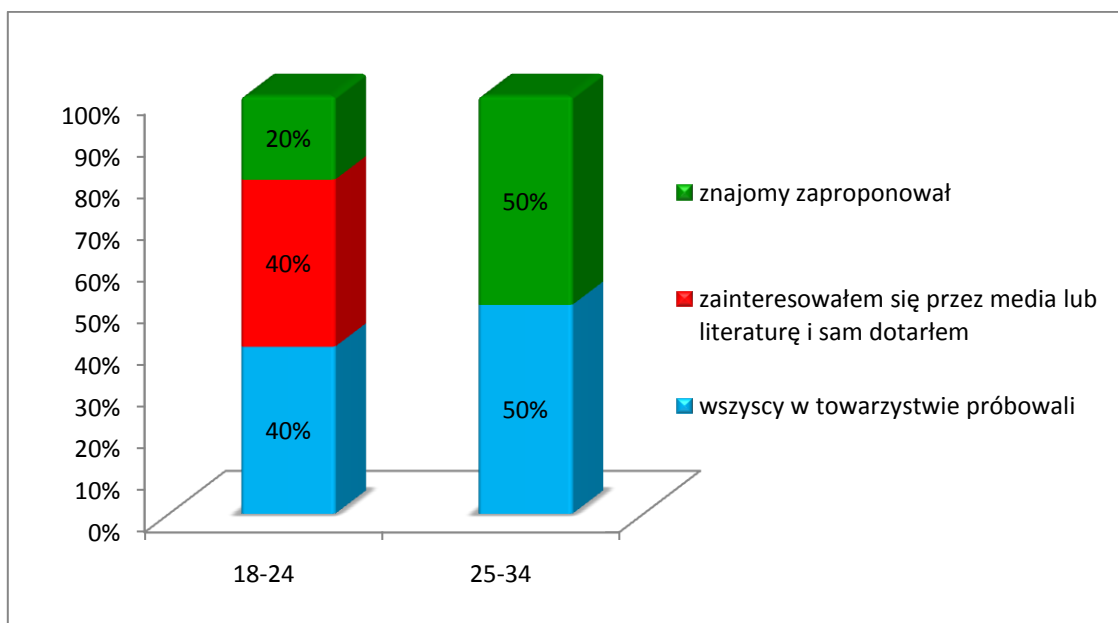
Kobiety próbowały „dopalaczy” tylko dlatego, że wszyscy w ich towarzystwie próbowali. Mężczyźni równie często sięgali po nie poczęstowani przez znajomego, zaintrygowani mediami czy literaturą oraz dlatego, że inni próbowali:

Wykres 100. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze” - dekompozycja ze względu na płeć.

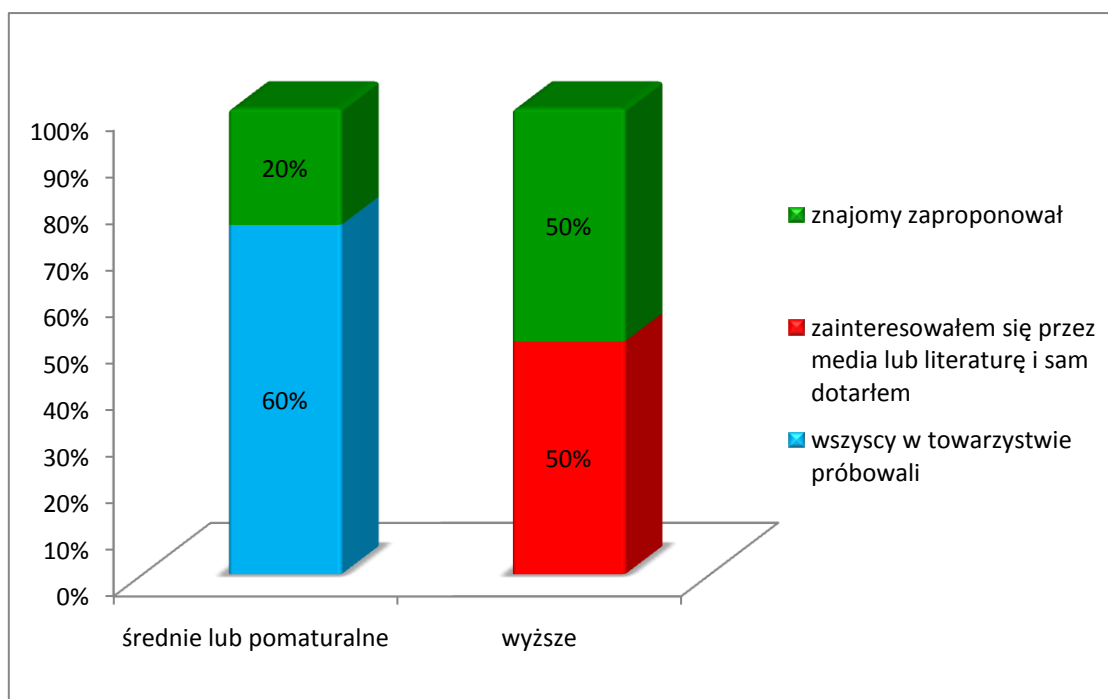

Dla osób w wieku 25 – 34 lata sięgnięcie po „dopalacze” było wynikiem propozycji znajomego lub chęci dostosowania się do towarzystwa. Młodszy zaś – przeważnie zainteresowali się przez media lub znajomych (po 40% wskazań):

Wykres 101. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze” - dekompozycja ze względu na wiek.

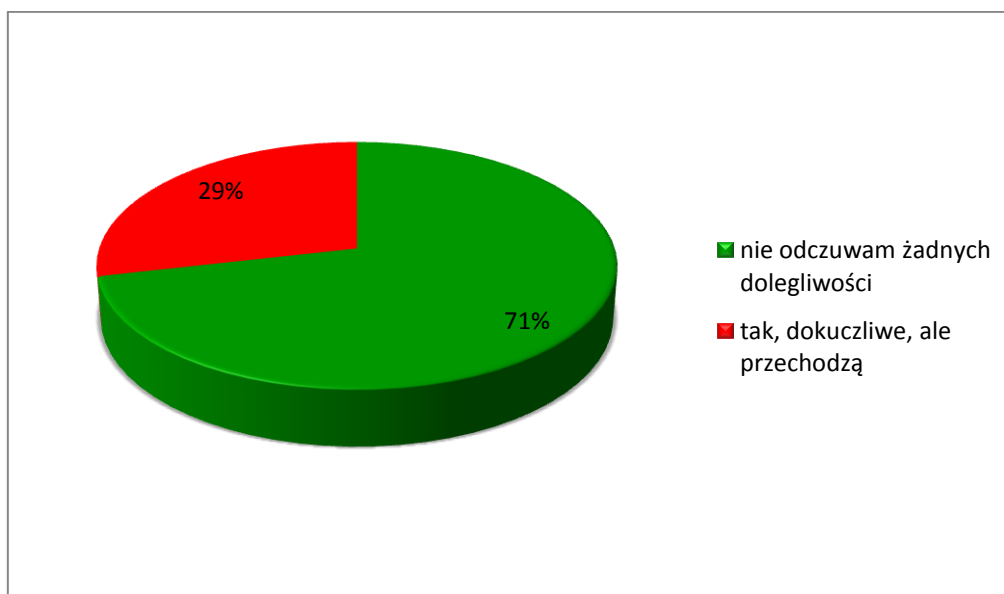
W przypadku wykształcenia okazuje się, iż osoby ze średnim próbując „dopalaczy” najczęściej chciały dostosować się do innych osób w swoim towarzystwie (60%). Natomiast dla osób z wykształceniem wyższym było to podyktowane propozycją znajomego lub własnymi zainteresowaniami:

Wykres 102. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze” - dekompozycja ze względu na wykształcenie.

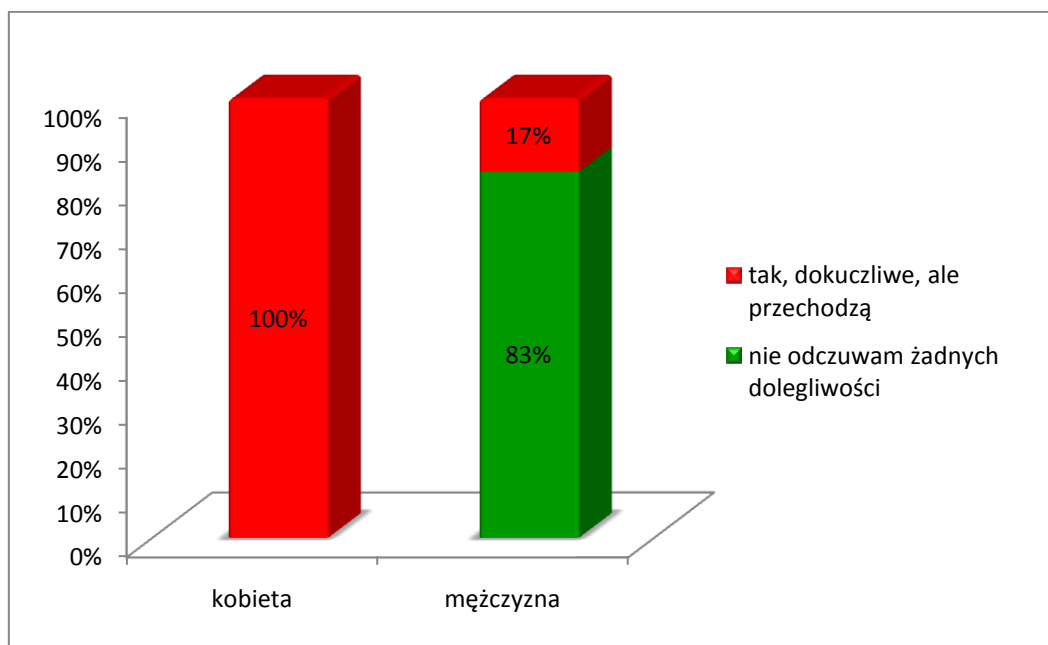

71% respondentów stosujących „dopalacze” nie odczuwa z tego powodu żadnych dolegliwości. Dla pozostałych 29% są one dokuczliwe, ale krótkotrwałe:

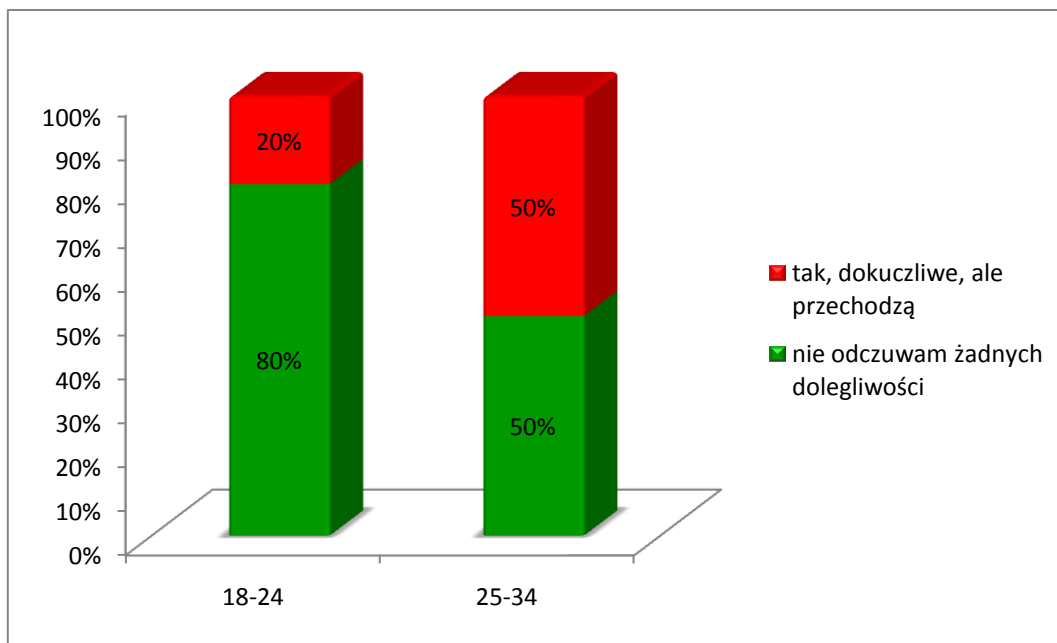
Wykres 103. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy”.

Wszystkie kobiety, które próbowały „dopalaczy” doświadczały dolegliwości związanych z tymi środkami. Wśród mężczyzn wskazało tak tylko 17% z nich:

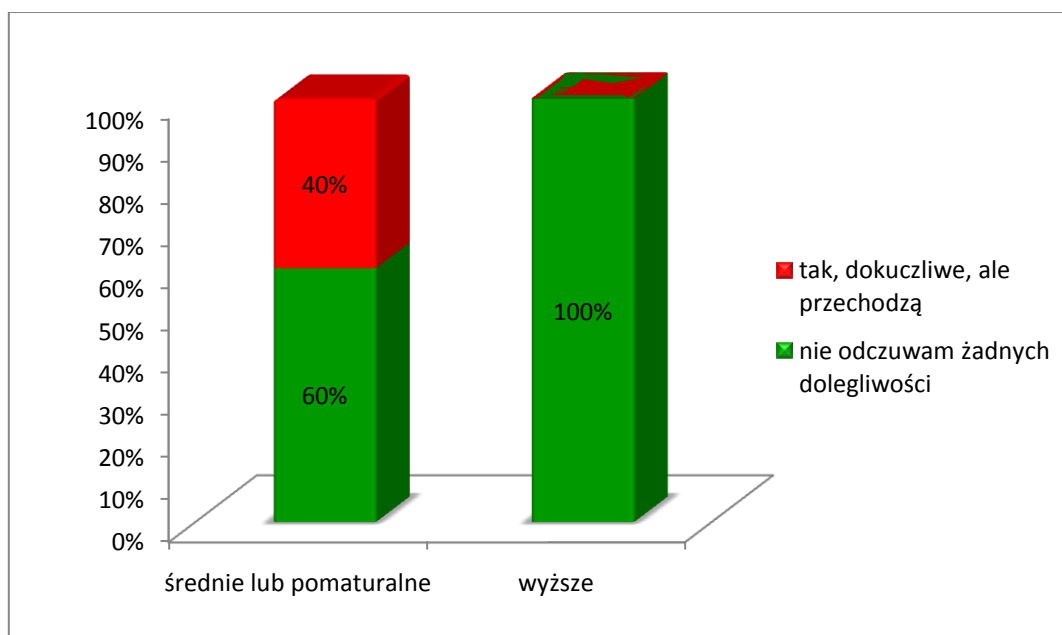
Wykres 104. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na płeć.

O doświadczaniu dokuczliwych skutków używania „dopalaczy” mówił co piąty respondent w wieku 18 – 24 lata oraz co drugi w wieku 25 – 34 lata:

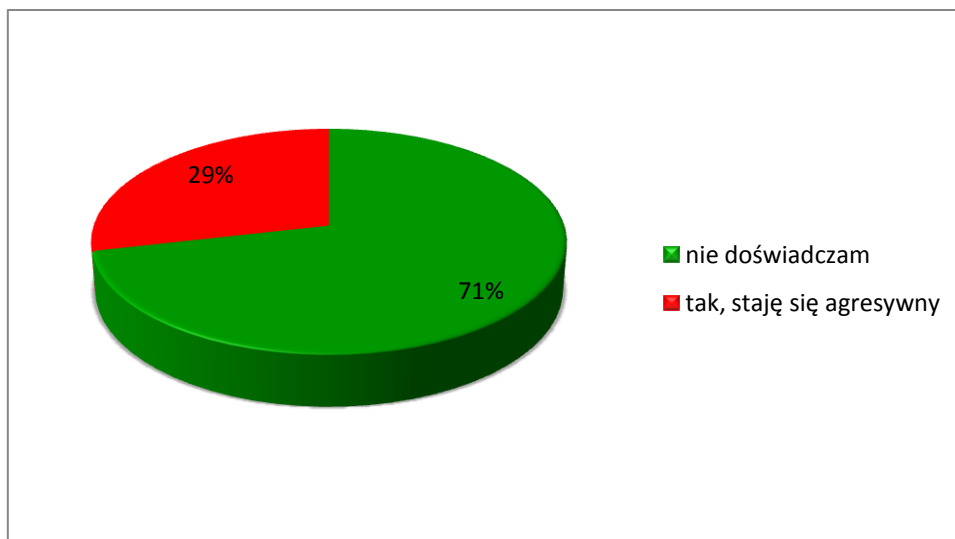
Wykres 105. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wiek.

Skutki używania „dopalaczy” wskazywały tylko osoby z wykształceniem średnim – 40% z nich:

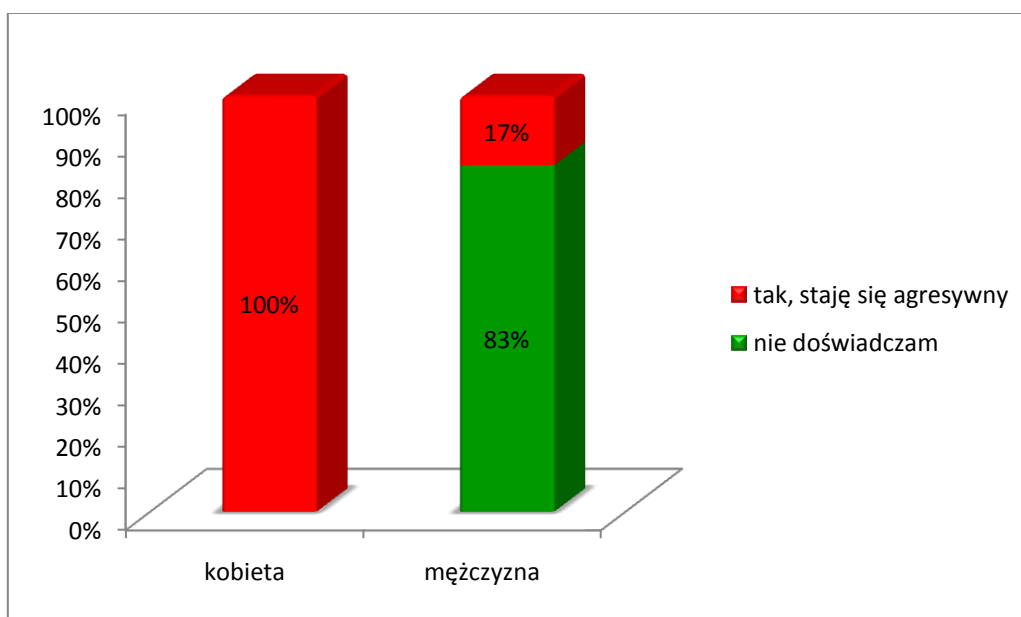
Wykres 106. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Podobnie, jak w przypadku skutków fizycznych, tak i 71% respondentów nie odczuwa skutków psychicznych używania „dopalaczy”. Pozostałe 29% przyznaje, że ich stosowanie wyzwała w nich agresję:

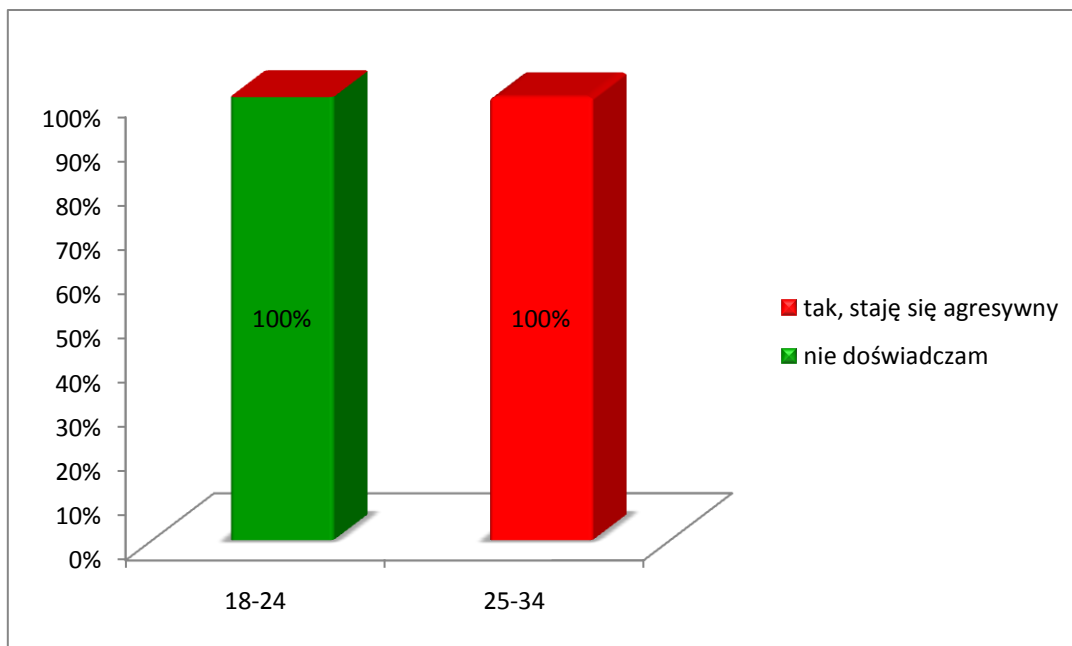
Wykres 107. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy”.

Po użyciu „dopalaczy” ankietowane kobiety stają się agresywne. Występowanie takich samych zachowań potwierdziło 17% mężczyzn:

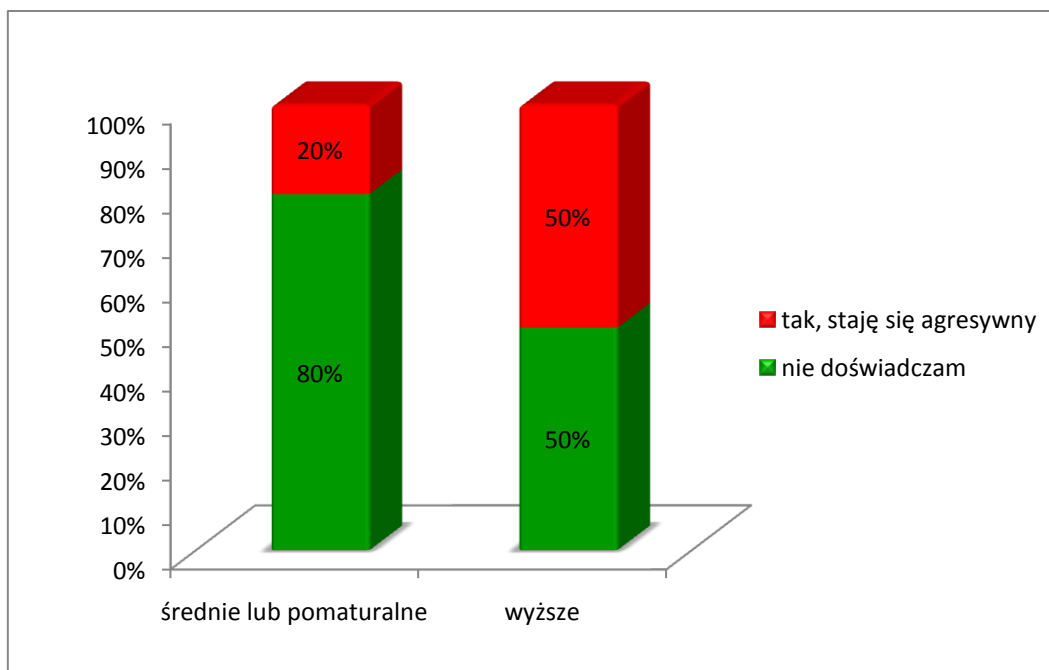
Wykres 108. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na płeć.

Agresja, jako psychiczny skutek używania „dopalaczy”, dotyczy wyłącznie ankietowanych osób w wieku 25 – 34 lata:

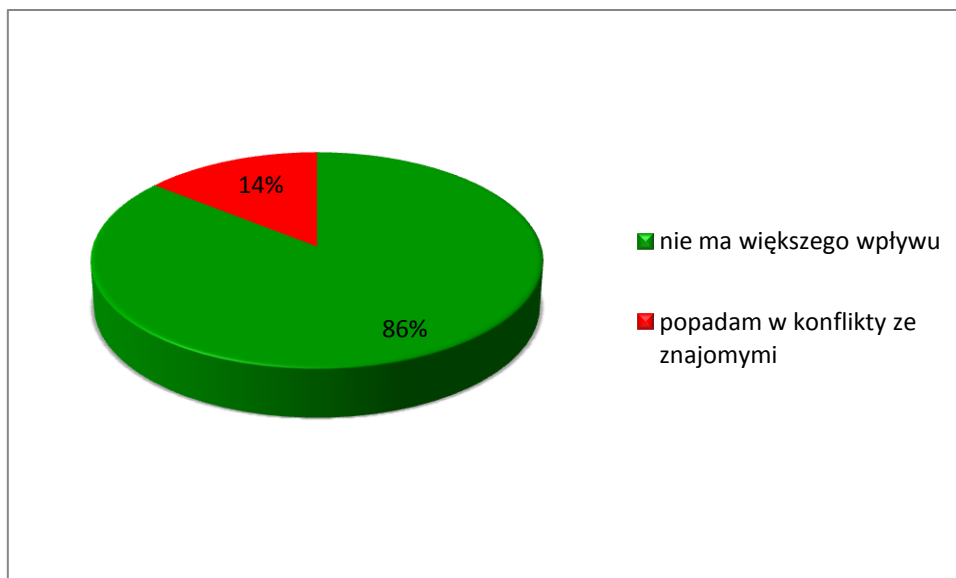
Wykres 109. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wiek.

Agresywny po użyciu „dopalaczy” staje się co piąty respondent z wykształceniem średnim oraz co drugi z wykształceniem wyższym:

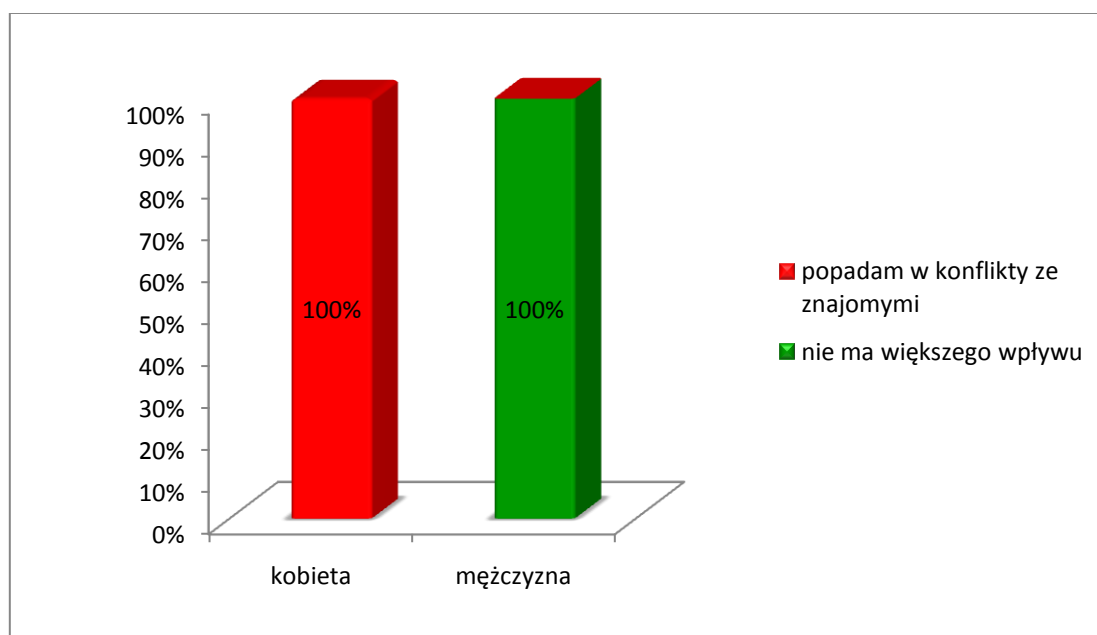
Wykres 110. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Tylko 14% badanych przyznało, że używanie „dopalaczy” wpływa na pogorszenie ich kontaktów ze znajomymi. Dla pozostałych 86% nie mają one żadnego wpływu na relacje z otoczeniem:

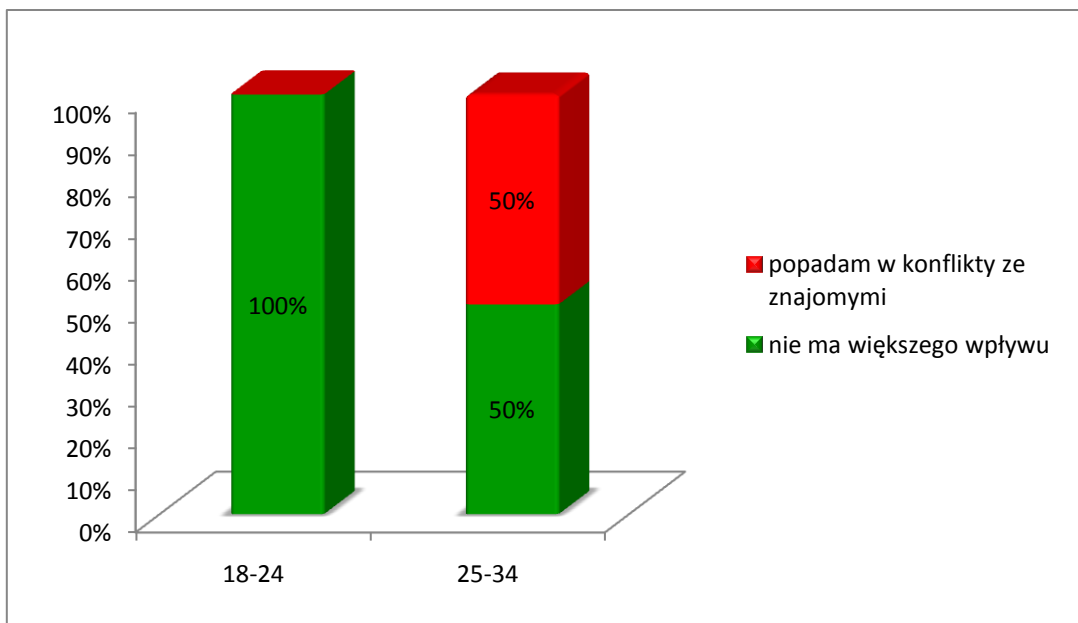
Wykres 111. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem.

Wyłącznie kobiety z powodu używania „dopalaczy” popadły w konflikty ze znajomymi. Według ankietowanych mężczyzn środki te nie mają wpływu na ich relacje z otoczeniem:

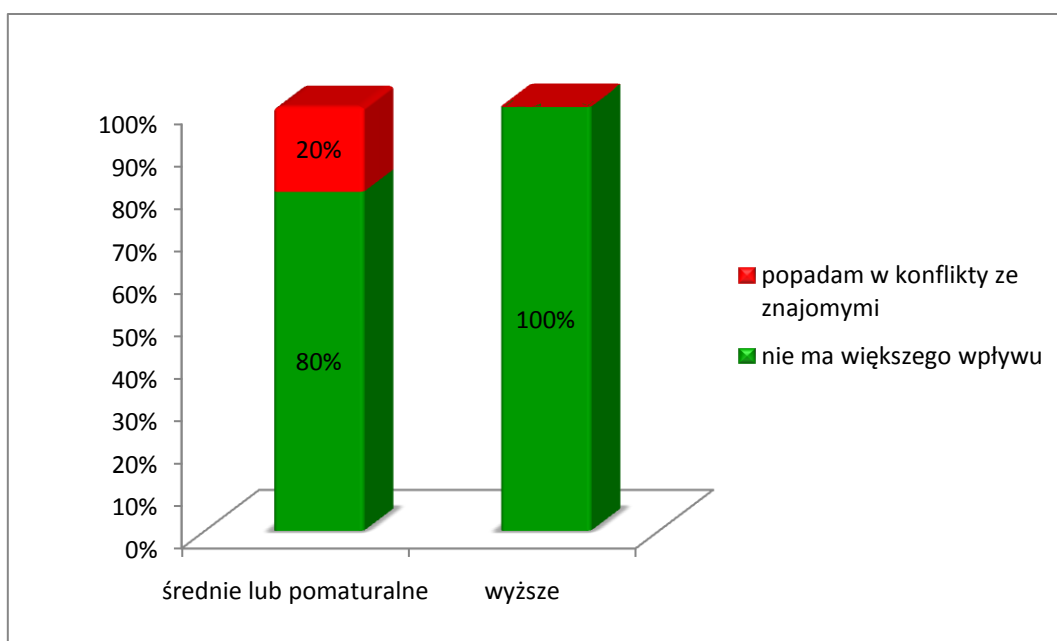
Wykres 112. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem- dekompozycja ze względu na płeć.

„Dopalacze” mają wpływ na relacje z otoczeniem co drugiego respondenta w wieku 25 – 34 lata. Z ich powodu popadli oni w konflikt ze znajomymi:

Wykres 113. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem- dekompozycja ze względu na wiek.

„Dopalacze” wywołały problemy ze znajomymi u 20% stosujących ich osób z wykształceniem średnim:

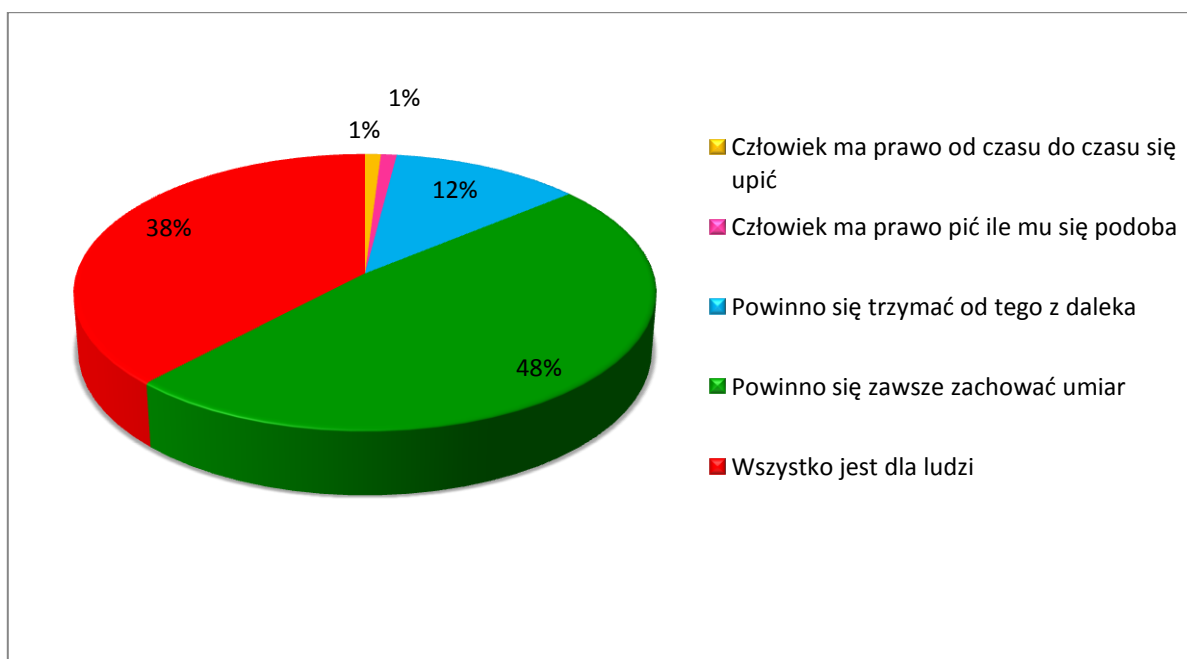
Wykres 114. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem- dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Opinie na temat używek

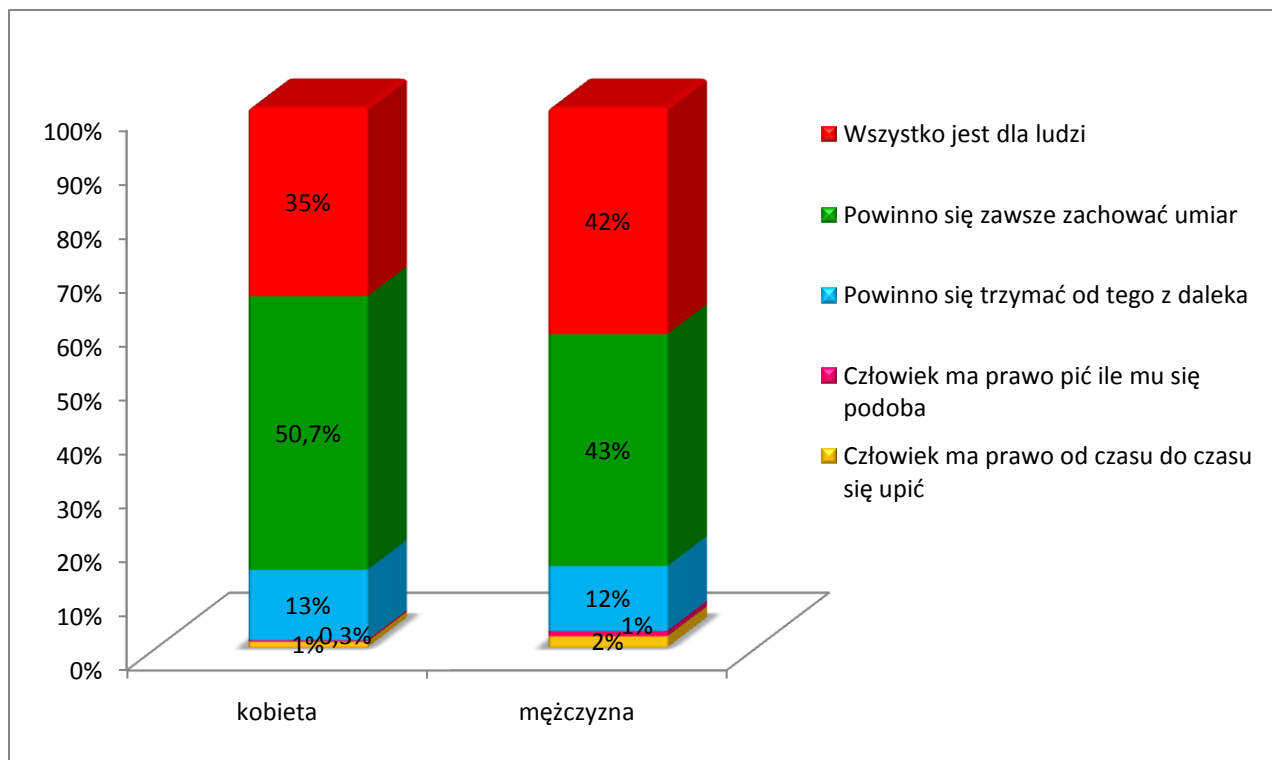
Mieszkańcy województwa lubuskiego zostali poproszeni również o wyrażenie swoich opinii na temat różnych środków psychoaktywnych.

W przypadku alkoholu dominowały dwie odpowiedzi: o konieczności zachowania umiaru (48%) oraz stwierdzenie mówiące o tym, że wszystko jest dla ludzi (38%). Tylko 12% respondentów wskazało, iż od napojów alkoholowych należy trzymać się z daleka, a po 1% przyznało każdemu prawo do spożywania alkoholu w dowolnych ilościach czy też upijania się:

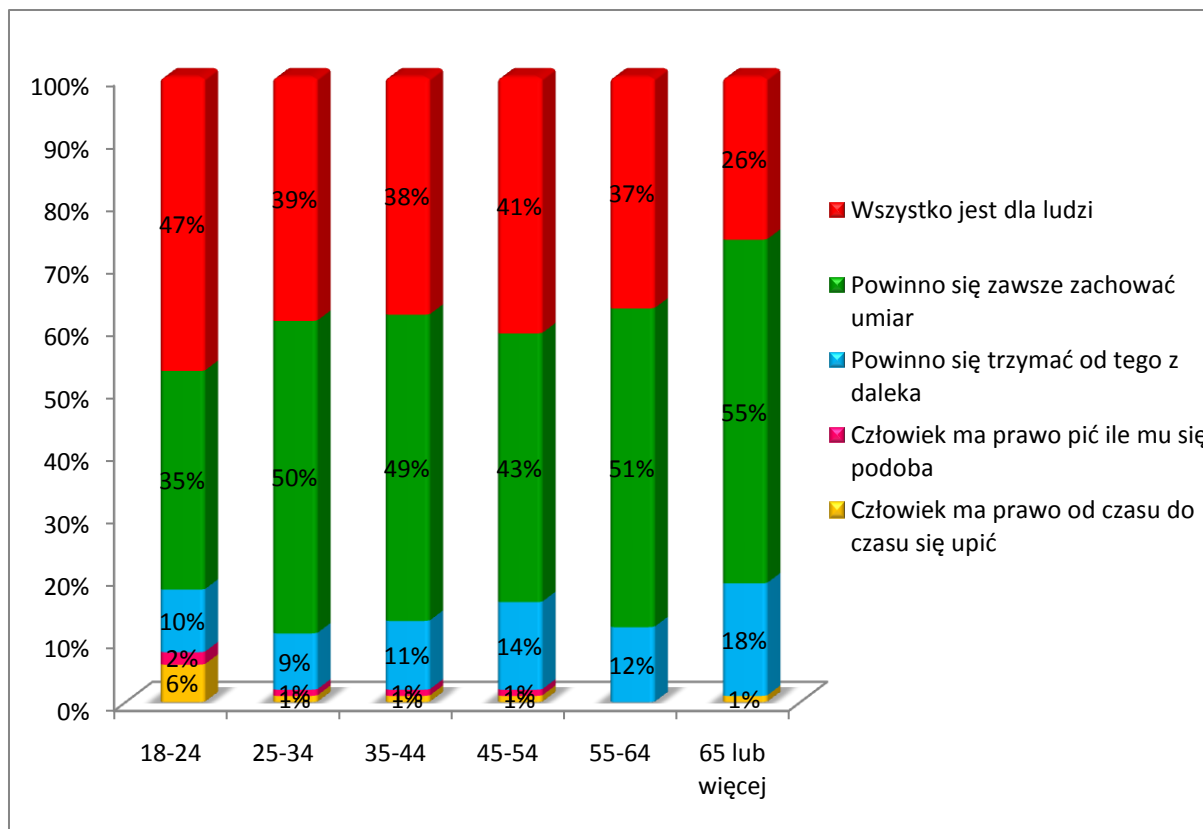
Wykres 115. Opinia respondentów na temat używania alkoholu.

Kobiety częściej niż mężczyźni zwracali uwagę na konieczność zachowania umiaru przy używaniu alkoholu – twierdziło tak 51% kobiet i 43% mężczyzn. Mężczyźni z kolei częściej wybierali odpowiedź „wszystko jest dla ludzi” – 42% wobec 35% wśród kobiet:

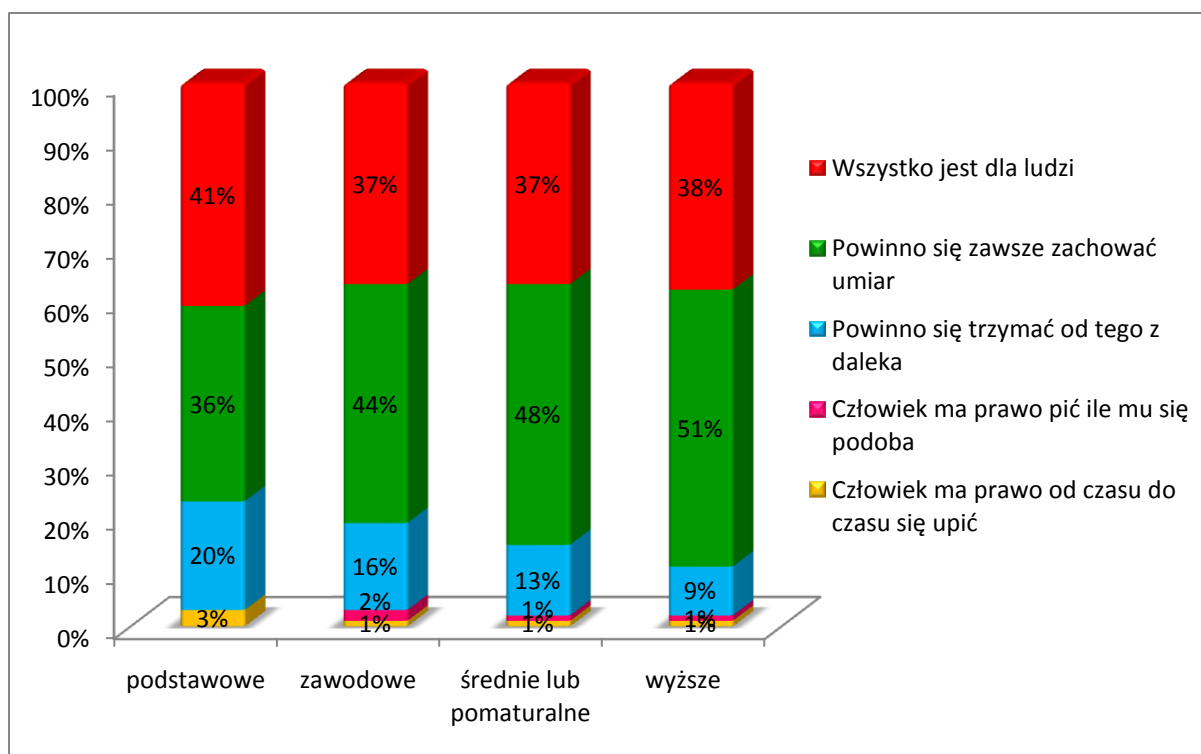
Wykres 116. Opinia respondentów na temat używania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Wśród najmłodszych respondentów (18 – 24 lata) najwyższy był odsetek tych, którzy uważali, iż alkohol jest „dla ludzi” – niemal połowa (47%) wskazała właśnie tą odpowiedź. Również w tej kategorii najczęściej pojawiało się przekonanie, że każdy ma prawo pić ile chce, a nawet czasem się upić (łącznie 8% wskazań). We wszystkich pozostałych kategoriach wiekowych najczęściej respondenci zwracali uwagę na konieczność zachowania umiaru przy spożywaniu alkoholu:

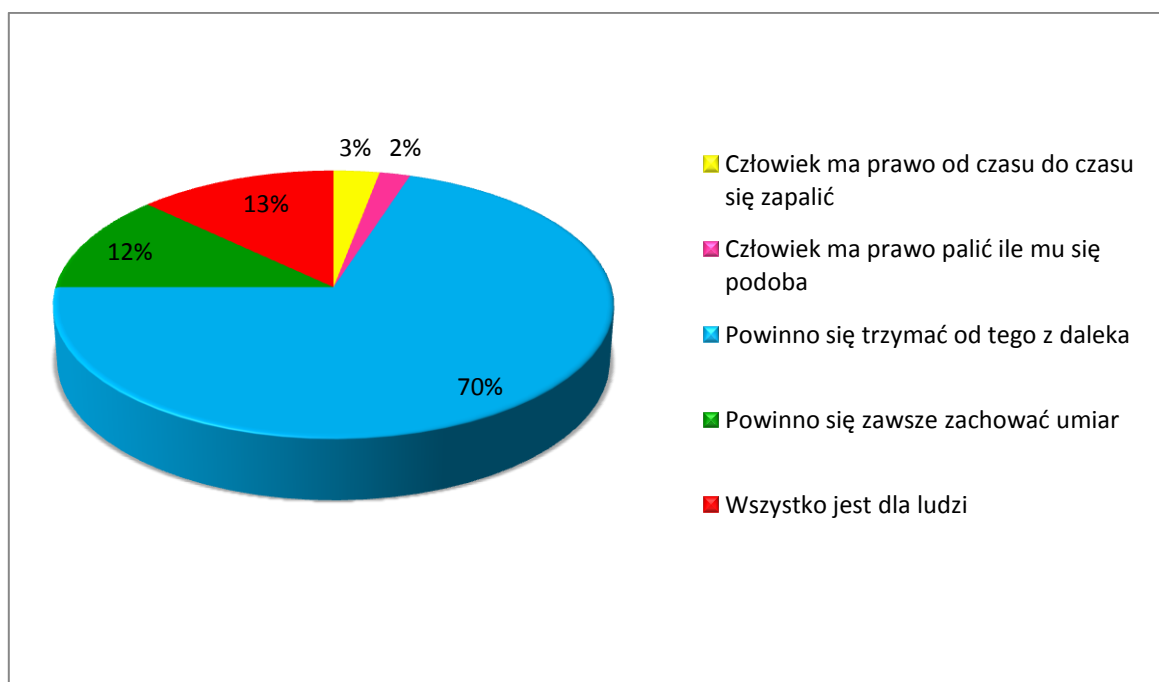
Wykres 117. Opinia respondentów na temat używania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

Odsetek respondentów uważających, iż alkohol jest dla ludzi najwyższy był wśród osób z wykształceniem podstawowym – 41%. W pozostałych kategoriach kształtował się na poziomie 37% - 38%. Wraz z poziomem wykształcenia rósł odsetek ankietowanych zalecających umiar w używaniu alkoholu – z 36% (osoby z wykształceniem podstawowym) do 51% (osoby z wykształceniem wyższym). Maleje z kolei odsetek respondentów propagujących abstynencję – odpowiednio z 20% do 9%.

Wykres 118. Opinia respondentów na temat używania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

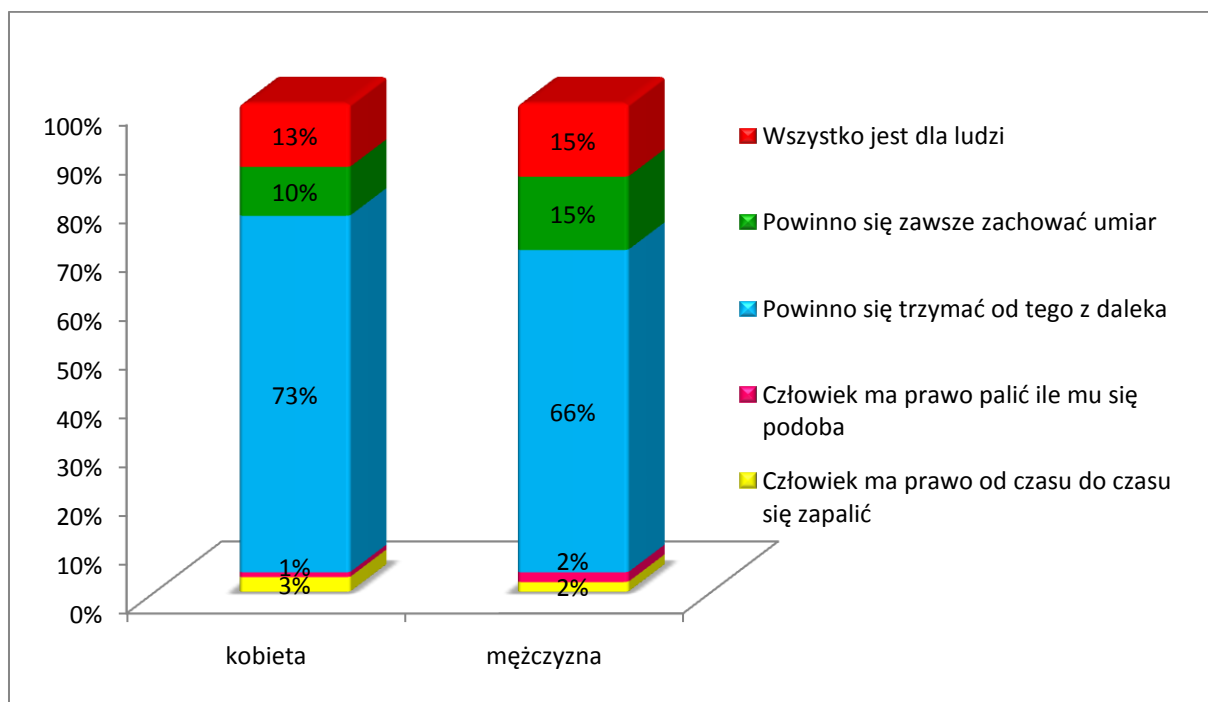
Opinie respondentów odnośnie papierosów były bardziej radykalne niż w przypadku alkoholu: 70% badanych uznało, że od papierosów należy trzymać się z daleka. Mniej liczni respondenci wybrali odpowiedź mówiącą o konieczności zachowania umiaru (12%) czy „wszystko jest dla ludzi” (13%). Według 3% uczestników badania każdy ma prawo od czasu do czasu zapalić, a według 2% - każdy ma prawo palić ile mu się podoba:

Wykres 119. Opinia respondentów na temat palenia papierosów.

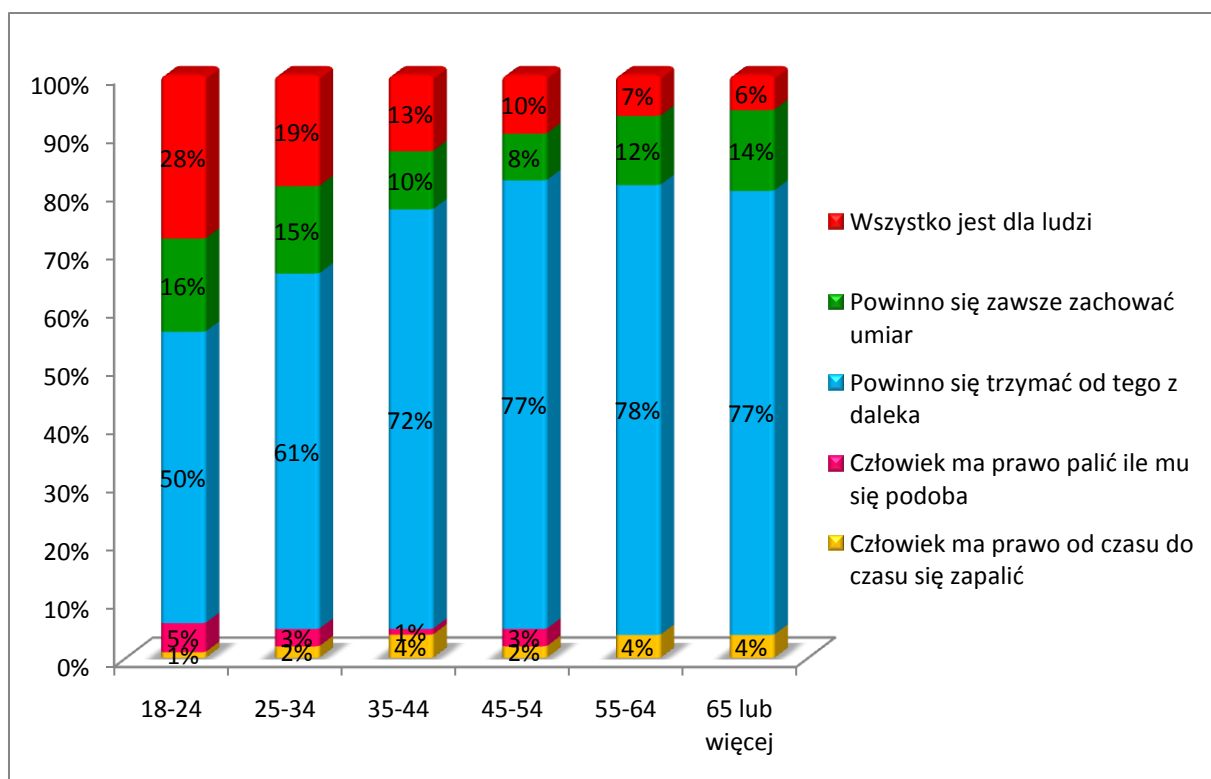

Brak kontaktu z papierosami zaleca 73% kobiet i 66% mężczyzn. Umiar w ich korzystaniu odpowiednio 10% i 15%, natomiast wolność wyboru – po 4% respondentów obu płci:

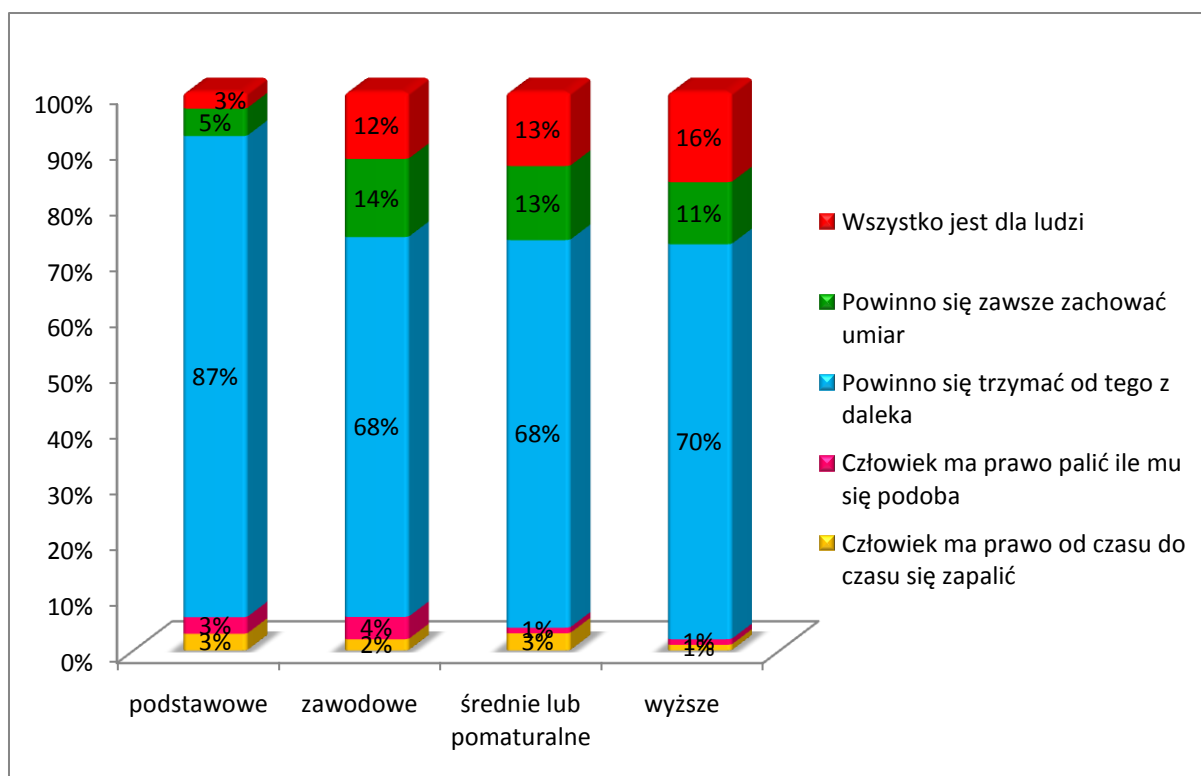
Wykres 120. Opinia respondentów na temat palenia papierosów – dekompozycja ze względu na płeć.

Jak można było przypuszczać młodszy wiek respondentów częściej niż inni wyrażali przekonanie, że papierosy są dla ludzi (28% wskazań; spadek do 8% wśród osób w wieku 65 i więcej lat) czy też że należy zachować umiar w ich stosowaniu (16% wskazań; spadek do 8% w kategorii wiekowej 45 – 54 lata). Trzymanie się z daleka od papierosów postulowali najczęściej starsi: 78% osób w wieku 55 – 64 lata oraz po 77% osób w wieku 45 – 54 lata i 65 i więcej lat. W najmłodszej kategorii wiekowej odsetek takich odpowiedzi kształtował się na poziomie 50%:

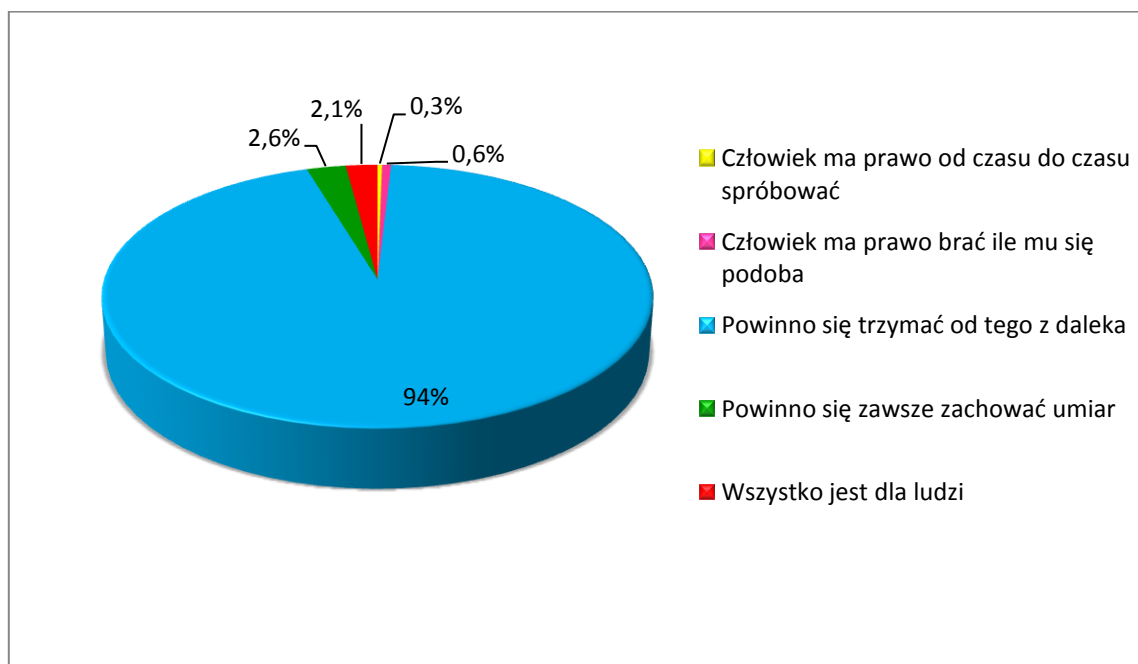
Wykres 121. Opinia respondentów na temat palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wiek.

Najbardziej radykalni w swych poglądach okazali się respondenci o najniższym poziomie wykształcenia – aż 87% z nich postulowało całkowitą abstynencję nikotynową. W pozostałych kategoriach wykształcenia odsetki osób uważających, że papierosy są dla ludzi kształtował się na poziomie 12% - 16%, natomiast zalecających umiar – na poziomie 11% - 14%:

Wykres 122. Opinia respondentów na temat palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

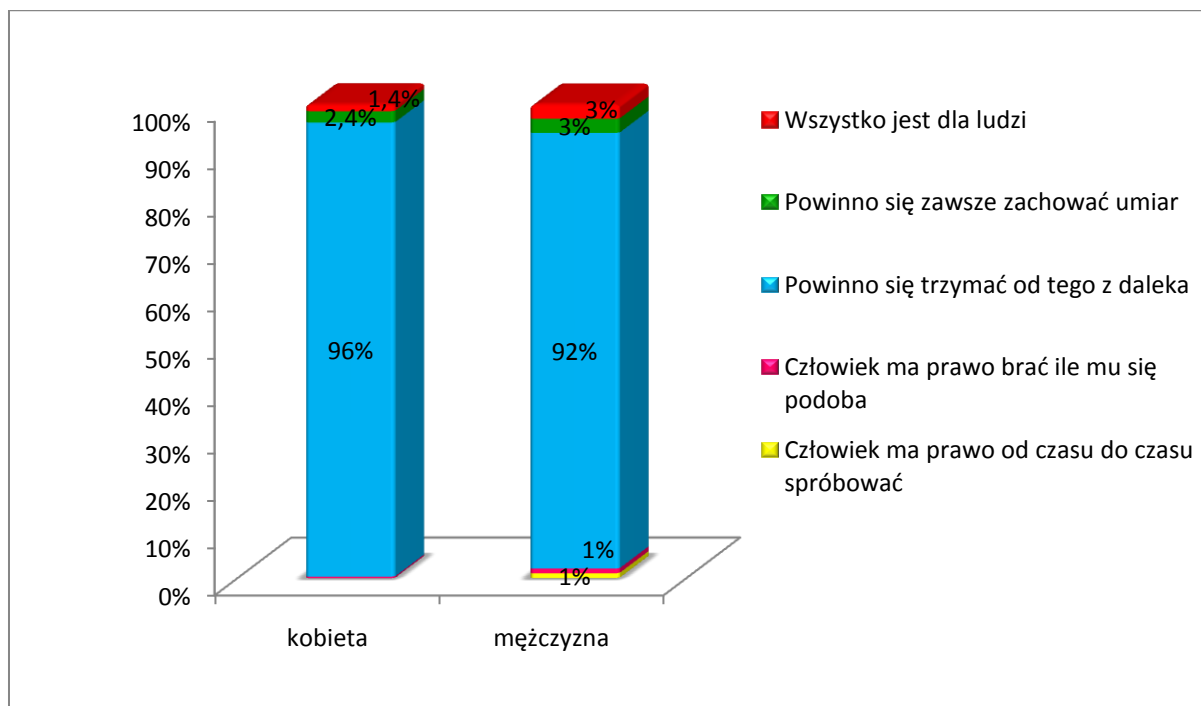
Opinie respondentów związane z narkotykami są rygorystyczne: 94% deklaruje, że od narkotyków należy trzymać się z daleka. Twierdzenia o wolności wyboru czy podejmowania prób z narkotykami są znacznie rzadsze i stanowią łącznie niecałe 1% ogółu odpowiedzi. 2,6% badanych uważa, że można stosować narkotyki, ale zachowując umiar, a 2,1% - że „wszystko jest dla ludzi”:

Wykres 123. Opinia respondentów na temat używania narkotyków.

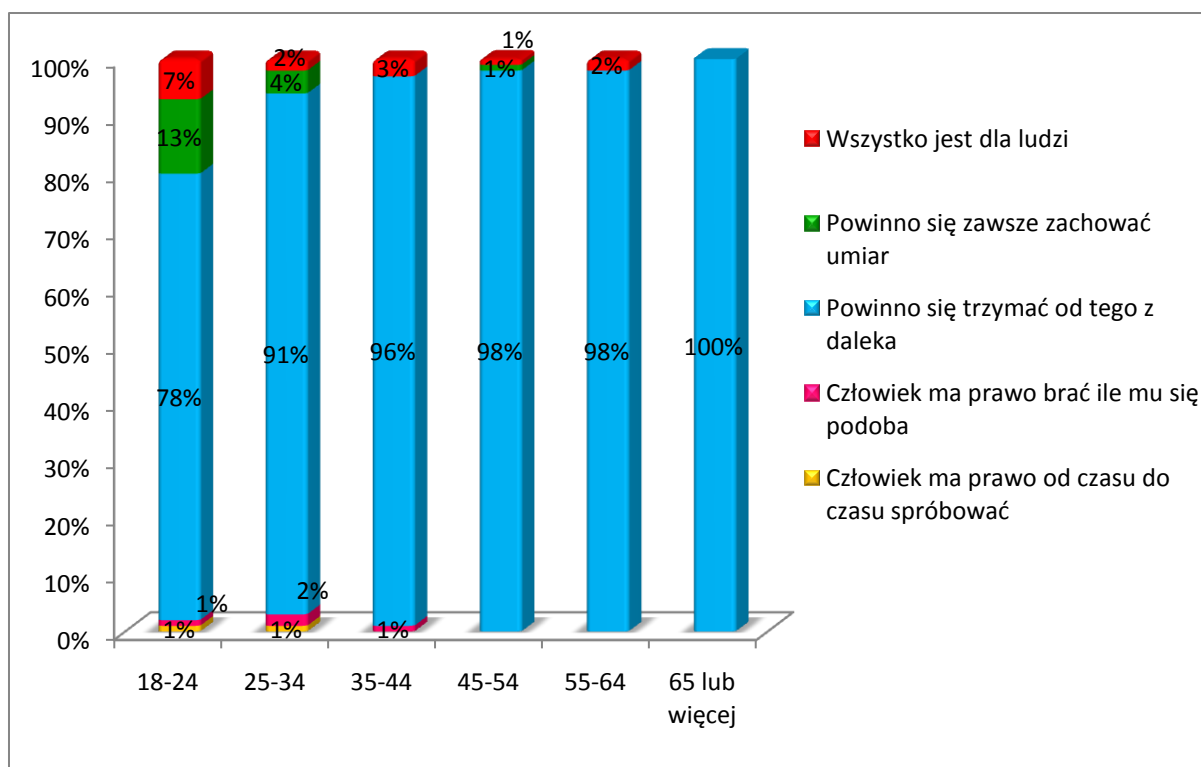

W przypadku narkotyków opinie kobiet i mężczyzn są zbieżne: powinno trzymać się od nich z daleka. Taką opinię wyraziło 96% kobiet i 92% mężczyzn:

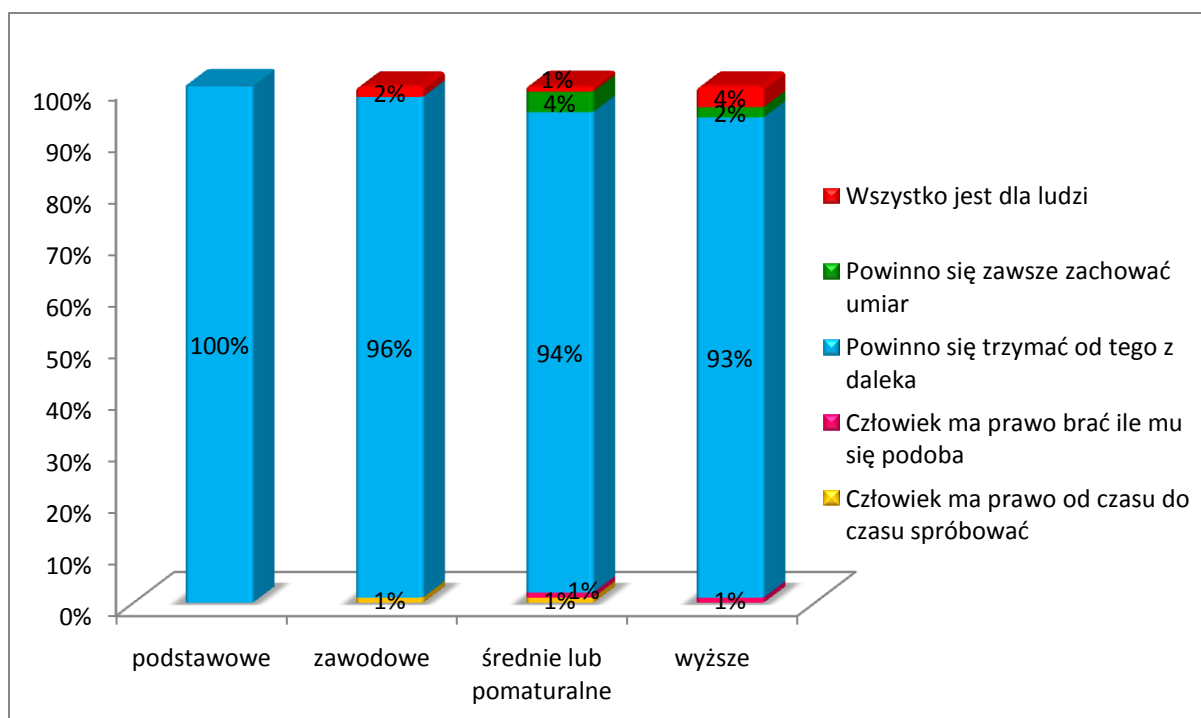
Wykres 124. Opinia respondentów na temat używania narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.

We wszystkich kategoriach wiekowych dominował pogląd, iż narkotyków nie należy nawet próbować i powinno się trzymać od nich z daleka. Odsetek ten najwyższy był w najstarszej kategorii wiekowej – wszyscy respondenci wyrazili taką opinię, najniższy zaś – w najmłodszej, gdzie 78% zgadzało się z twierdzeniem, iż od narkotyków należy trzymać się z daleka. O tym, że wszystko jest dla ludzi czy o konieczności zachowania umiaru przy używaniu narkotyków mówił co piąty (20%) respondent z grupy wiekowej 18 – 24 lata:

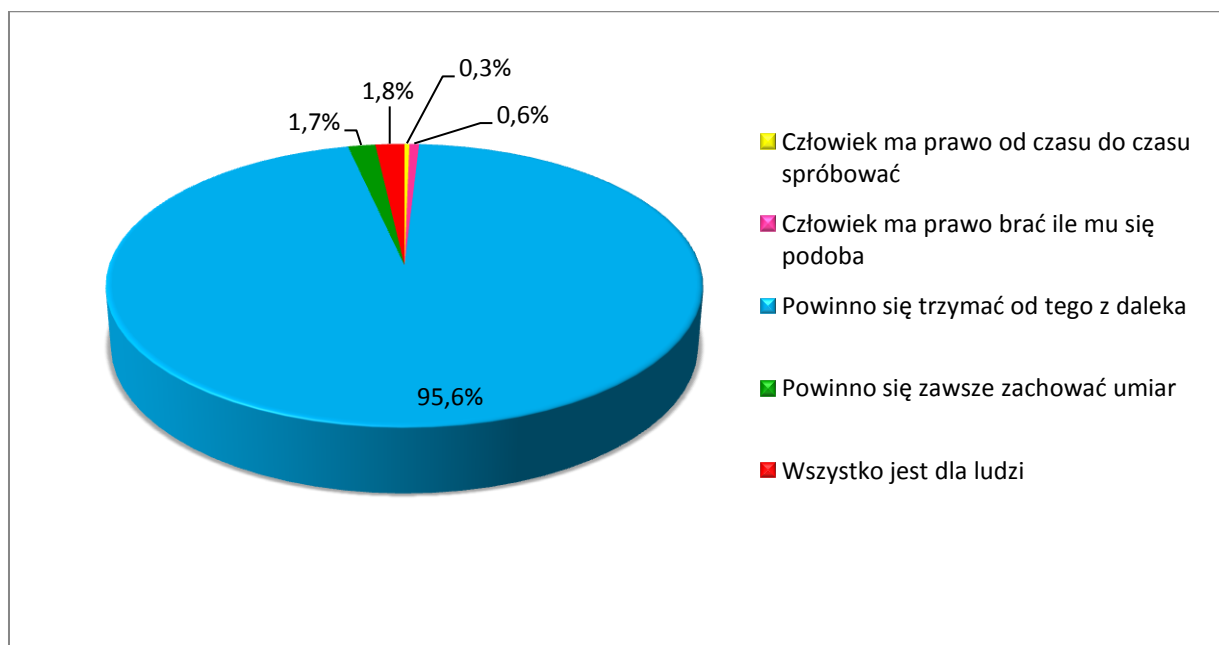
Wykres 125. Opinia respondentów na temat używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.

Najbardziej wyraziste poglądy w kwestii używania narkotyków mają osoby z wykształceniem podstawowym – wszyscy respondenci uważali, iż należy trzymać się od ich z daleka. Odsetek takich odpowiedzi najniższy jest wśród osób z wykształceniem wyższym – 93%. To również w tej kategorii najczęściej pojawiały się odpowiedzi „wszystko jest dla ludzi” (4%):

Wykres 126. Opinia respondentów na temat używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

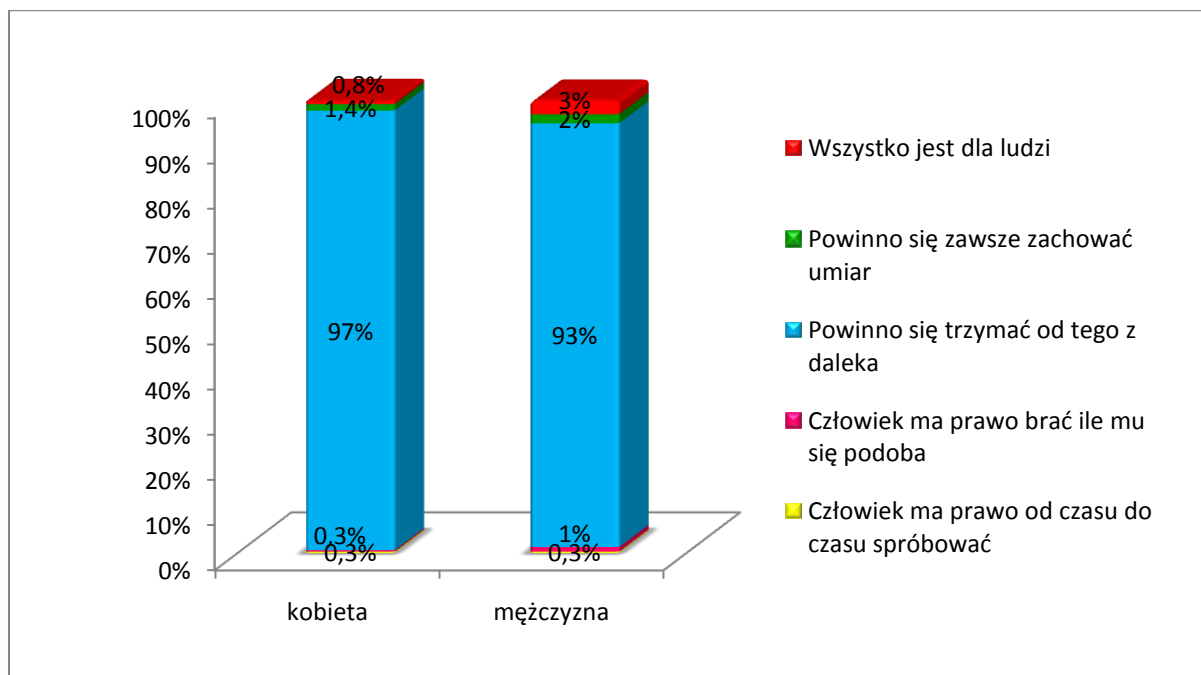
Respondenci nie aprobują również używania „dopalaczy” – aż 96% uznało, że należy trzymać się od nich z daleka. 1,7% badanych zaleca umiar w stosowaniu „dopalaczy”, a 1,8% uważa, że „wszystko jest dla ludzi”. Pozostali (ok. 1% wskazań) uznają, że każdy ma prawo spróbować, a nawet zażywać tyle środków, ile chce:

Wykres 127. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy”.

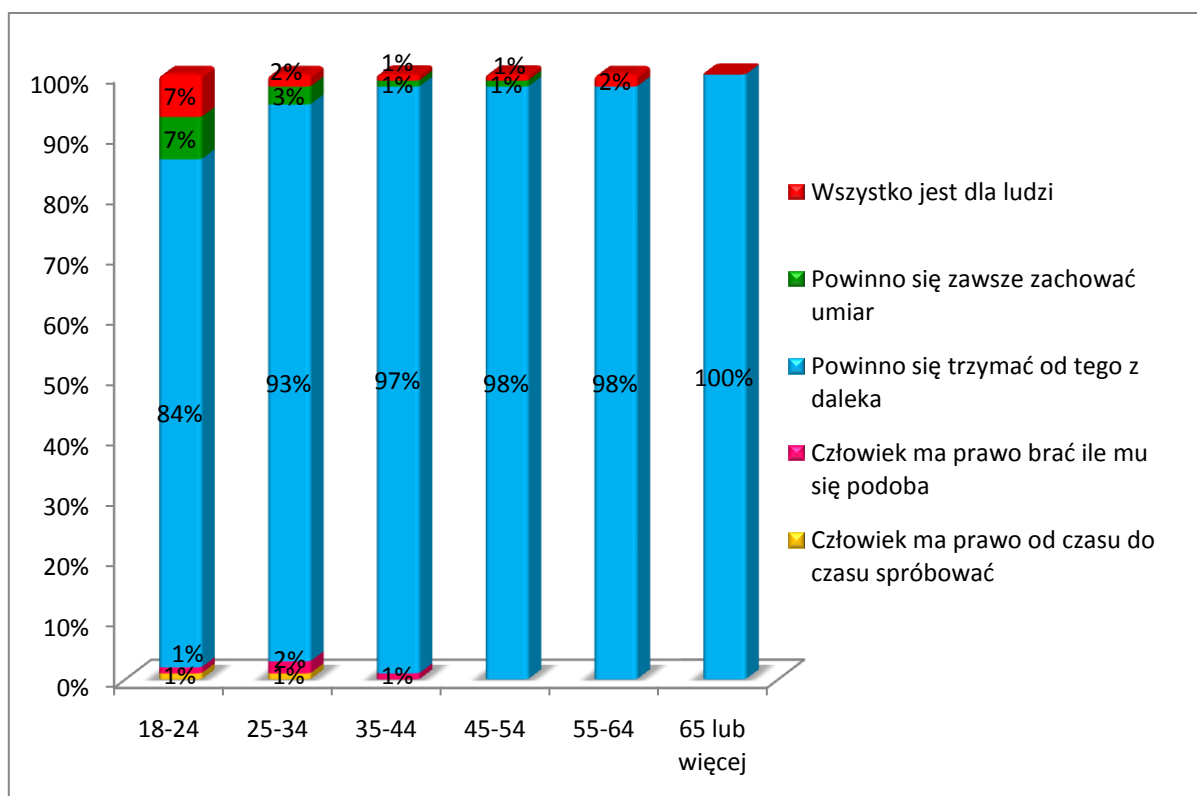

„Dopalacze” nie budzą zaufania 97% kobiet i 93% mężczyzn. Zalecają oni trzymanie się z daleka od tych środków:

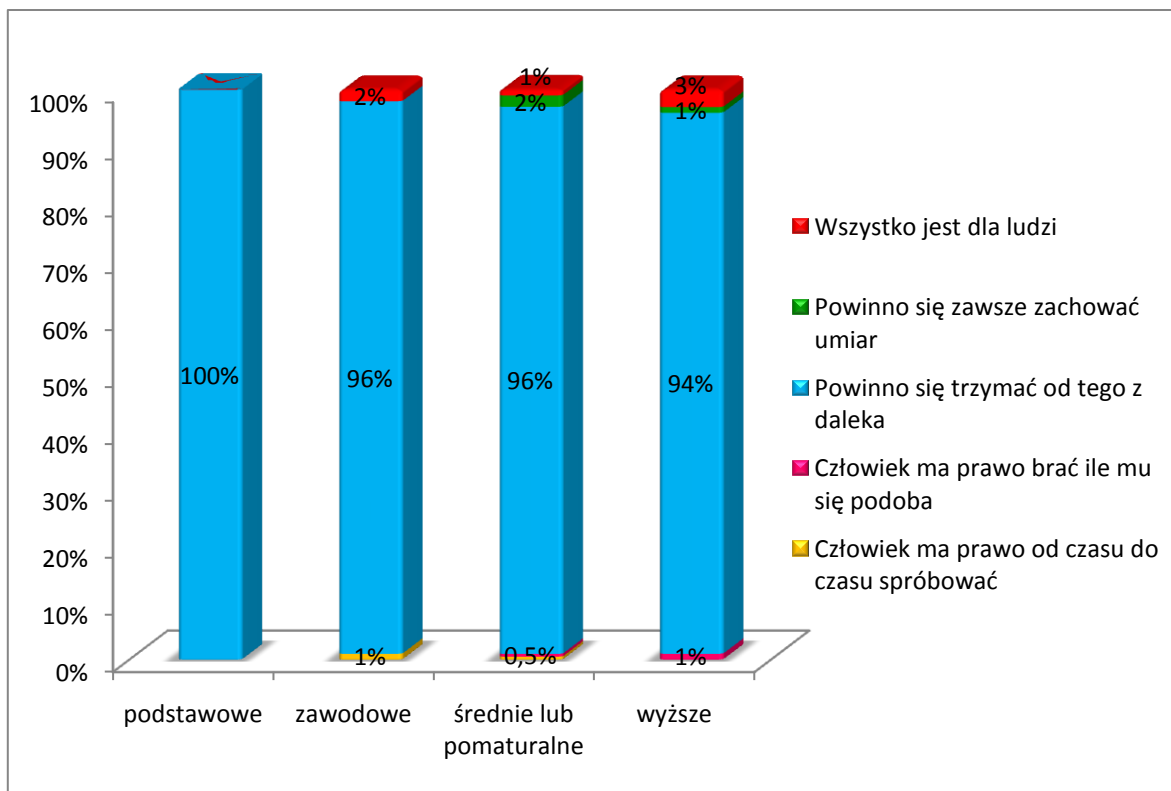
Wykres 128. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na płeć.

Podobnie jak w przypadku narkotyków, niezależnie od kategorii wiekowej dominuje przekonanie, iż od „dopalaczy” należy trzymać się z daleka (od 84% do 100%). Zaś najmłodszy wiek najczęściej spośród pozostałych kategorii wskazywali na konieczność zachowania umiaru czy wybierali odpowiedź „wszystko jest dla ludzi” (po 7% wskazań).

Wykres 129. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wiek.

Odsetek wskazań respondentów, którzy uważają, że należy trzymać się z daleka od „dopalaczy” wynosił od 94% (wśród osób z wykształceniem wyższym) do 100% (wśród osób z wykształceniem podstawowym):

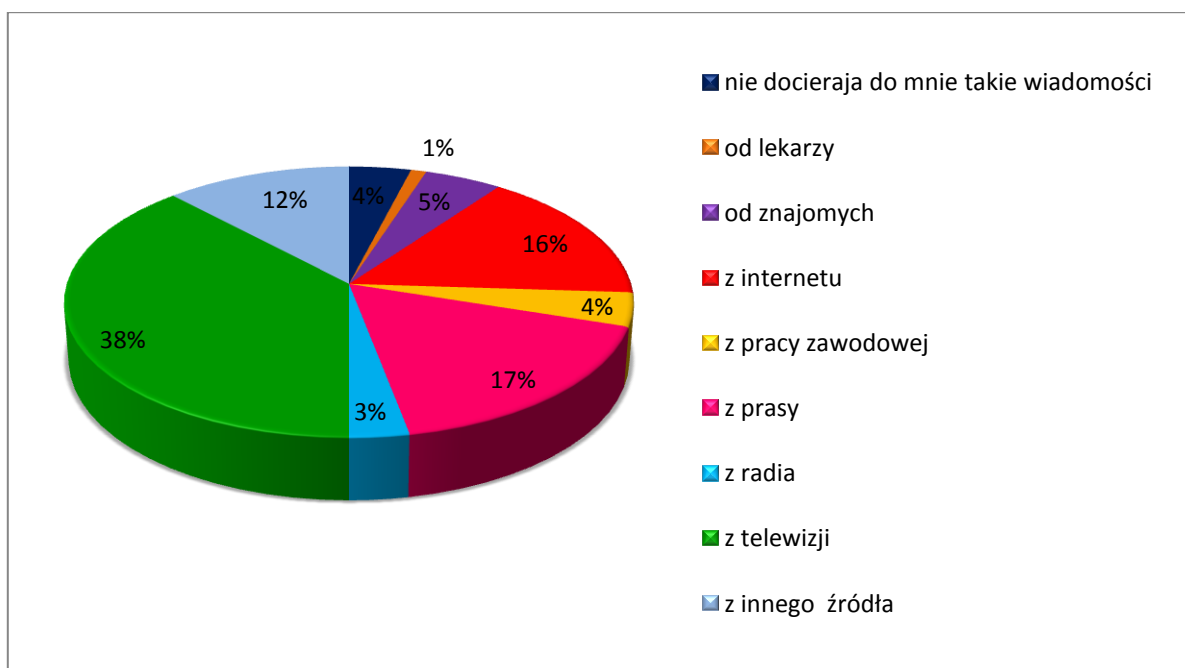

Wykres 130. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Ogólna wiedza o uzależnieniach i instytucjach pomocowych

Najpopularniejszym źródłem informacji o skutkach uzależnień jest telewizja – wskazało ją aż 38% respondentów. 17% korzysta w tym zakresie z prasy, 16% informacje czerpie z internetu, a 12% wskazało inne niż wymienione w kafeterii źródła wiedzy na temat uzależnień. Rzadziej wskazywane były takie źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień jak: znajomi (5%), praca zawodowa (4%), radio (3%) czy lekarze (1%). Warto również zauważyć, iż jedynie 4% badanych deklarowało, że informacje o skutkach uzależnień do nich w ogóle nie docierają:

Wykres 131. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień.

Wśród innych źródeł uzyskiwania informacji na temat skutków uzależnień pojawiały się następujące:

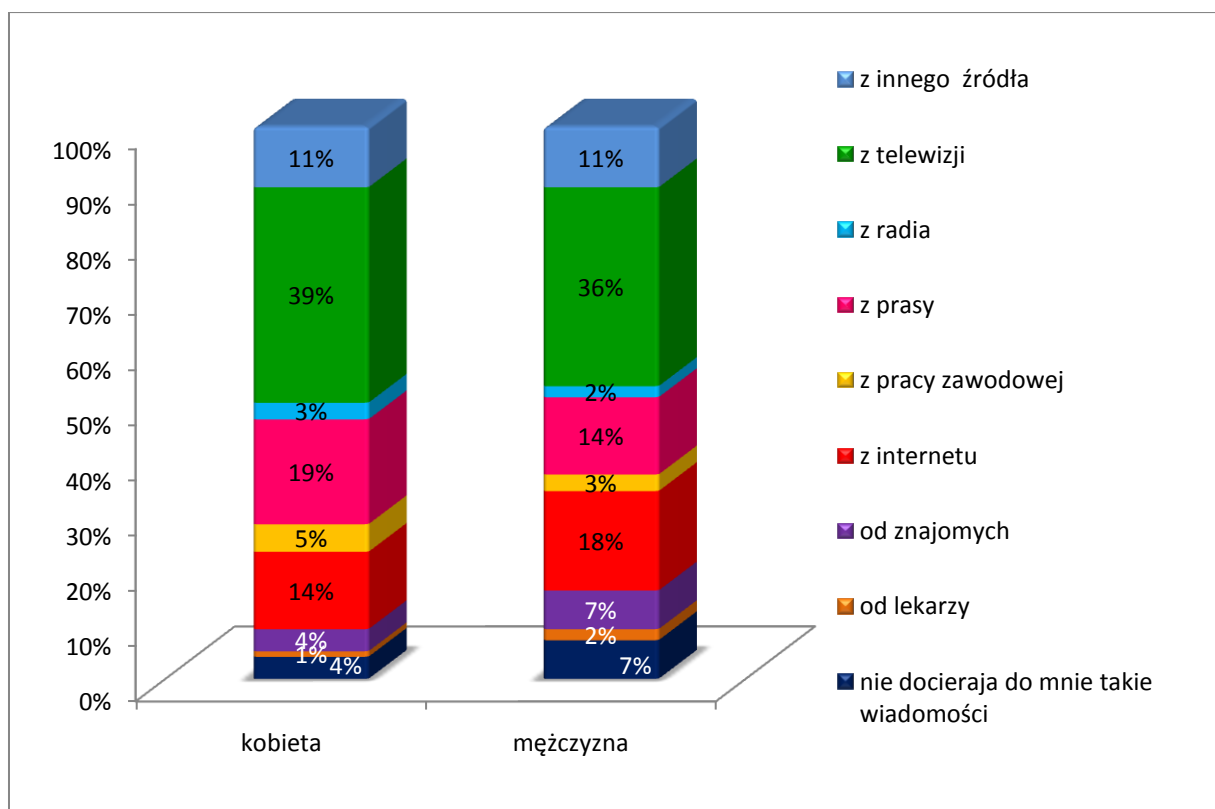
Tabela 3. Inne źródła uzyskiwania informacji o konsekwencjach uzależnień.

Inne źródła wiedzy o konsekwencjach uzależnień
doświadczenia młodości
doświadczenia życiowe
grupa AA
kursy, szkolenia
literatura, czasopisma fachowe
mass media
obserwacja otoczenia i ludzi
opakowania produktów

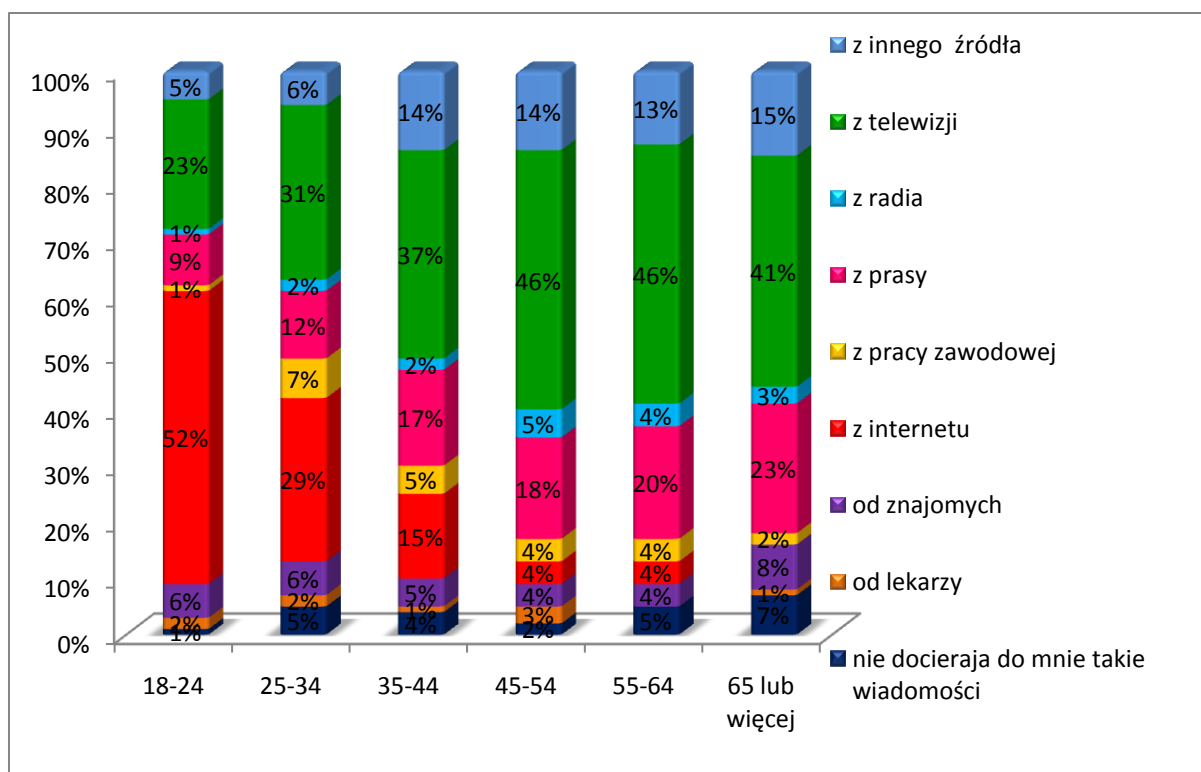
przeżycia rodzinne
rodzina
szkoła, studia
ulotki, gazety
wszystkie możliwe źródła
"własny rozum", zdrowy rozsądek
życie

Na podstawie odpowiedzi respondentów można zauważyć, iż kobiety nieco częściej jako źródło uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień traktują telewizję (39% kobiet i 36% mężczyzn) czy prasę (19% i 14% wskazań). Mężczyźni z kolei nieco częściej wykorzystują internet (18% mężczyzn i 14% kobiet) czy znajomych (7% i 4%):

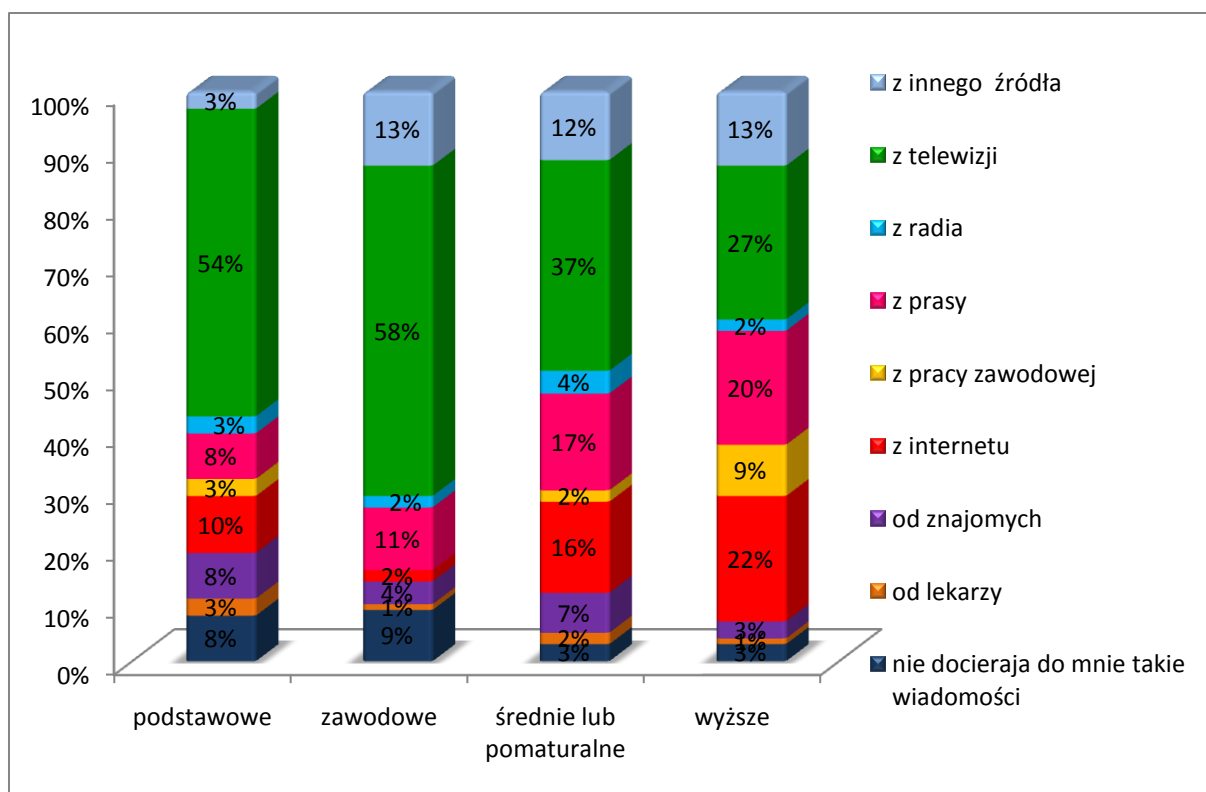
Wykres 132. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień – dekompozycja ze względu na płeć.

Respondenci w różnym wieku wykorzystują różne źródła informacji o skutkach uzależnień. Wyraźnie widać jednak, że najmłodsi najczęściej korzystają w tym zakresie z internetu (52% wskazań), a we wszystkich pozostałych kategoriach przeważa telewizja – od 31% (25 – 34 lata) do 46% (45 – 54 i 55 – 64 lata). Starsi również znacznie częściej wykorzystują wiedzę pochodzącą z prasy – 23% wśród osób w wieku 65 i więcej lat:

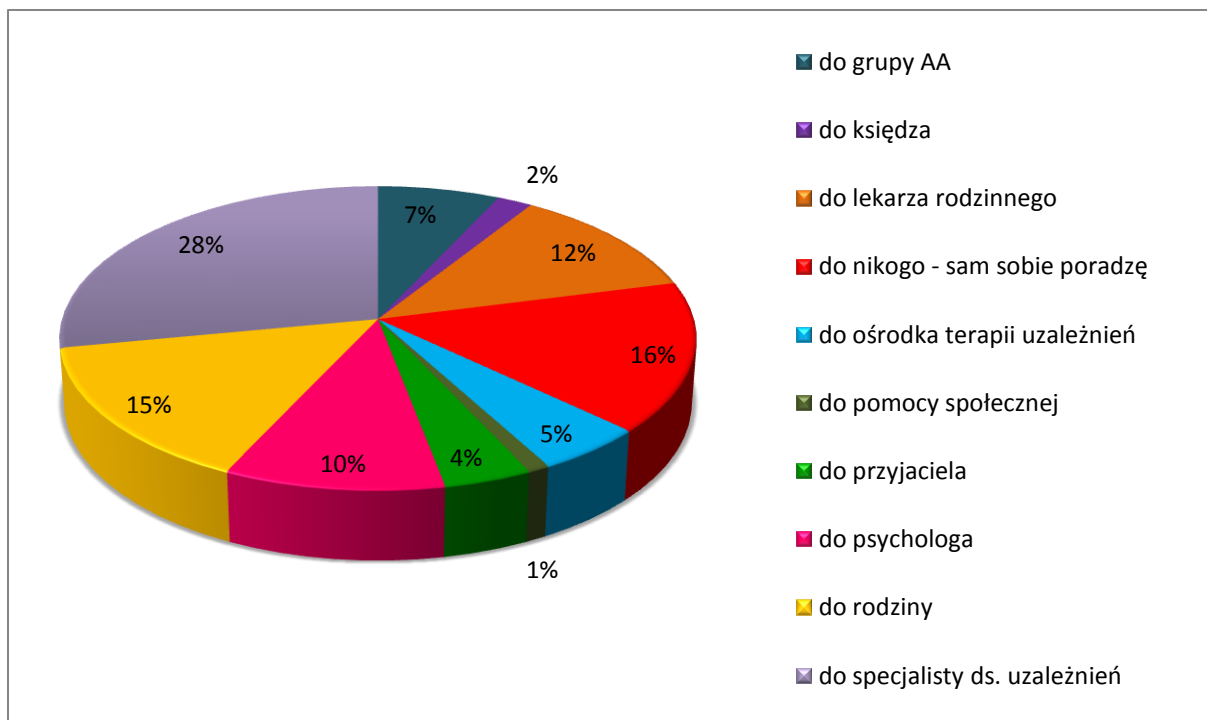
Wykres 133. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień – dekompozycja ze względu na wiek.

O ile osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym zdecydowanie najczęściej korzystają z telewizji jako źródła informacji o skutkach uzależnień (odpowiednio 54% i 58%), o tyle w przypadku osób z wykształceniem średnim czy wyższym udział telewizji jest mniejszy na rzecz Internetu (16% i 22%) czy prasy (17% i 20%):

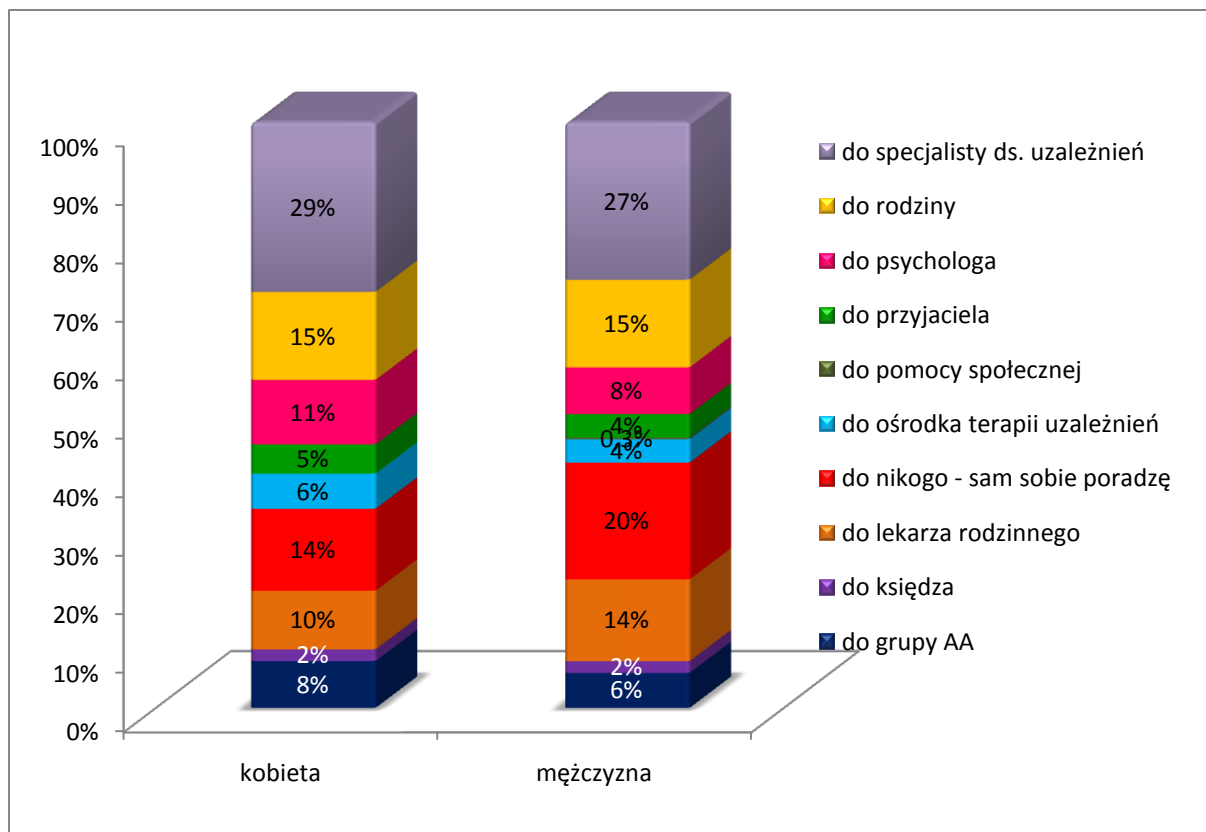
Wykres 134. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Największym zaufaniem respondentów w zakresie pomocy w przypadku uzależnienia, cieszy się specjalista ds. uzależnień – właśnie do niego po pomoc zwróciłoby się 28% badanych. 16% respondentów nie szukałoby pomocy nigdzie – sami chcieliby poradzić sobie z ewentualnym problemem uzależnienia. Pozostali chcieliby szukać pomocy w różnych miejscach: u rodziny (15%), lekarza rodzinnego (12%), psychologa (10%), grupy AA (7%), ośrodka terapii uzależnień (5%), przyjaciela (4%), a nawet księdza (2%) lub pomocy społecznej (1%):

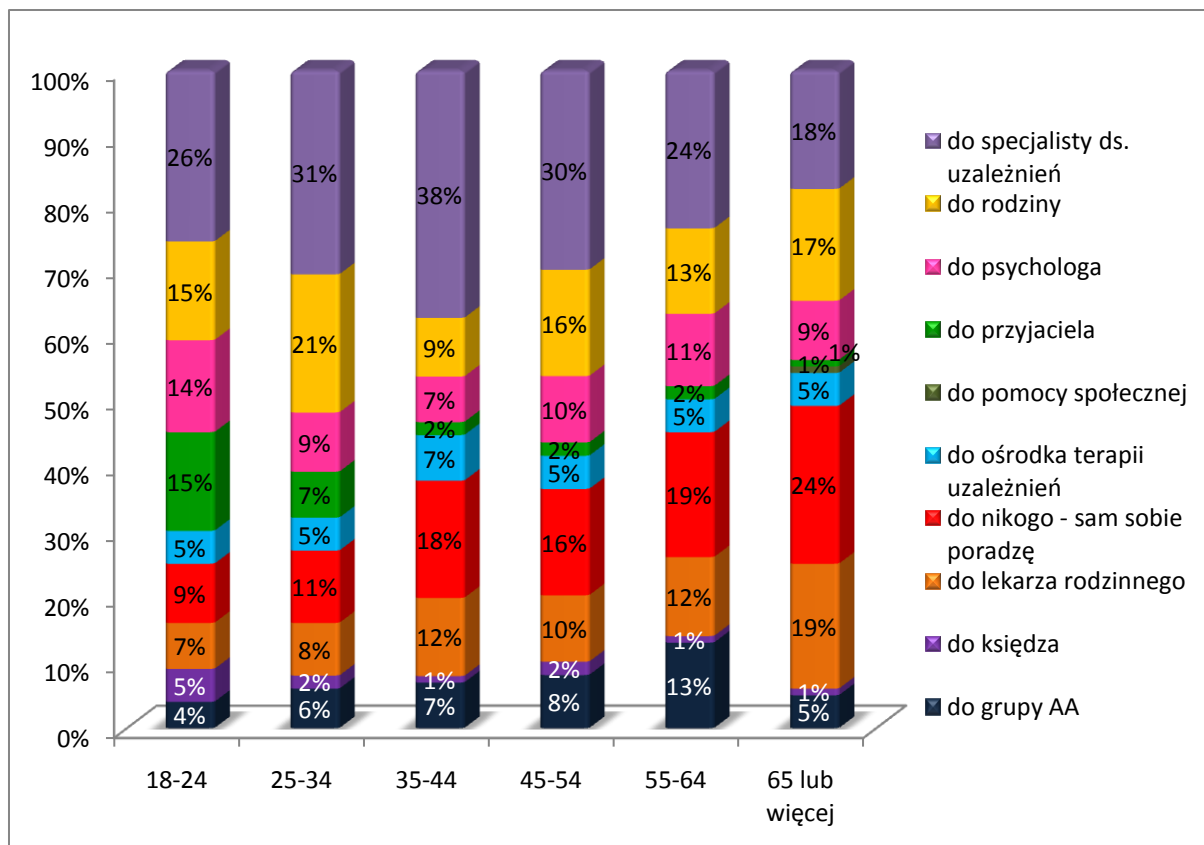
Wykres 135. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia.

Wskazania kobiet i mężczyzn są zbliżone: i mężczyźni i kobiety najchętniej pomocy szukaliby u specjalisty ds. uzależnień (295 i 27%). Warto zauważyć jedynie, iż co piąty ankietowany mężczyzna (20%) nie szukałby pomocy w przypadku uzależnienia, chcą samodzielnie rozwiązać ten problem. Wśród kobiet taką opcję wybrało 14%:

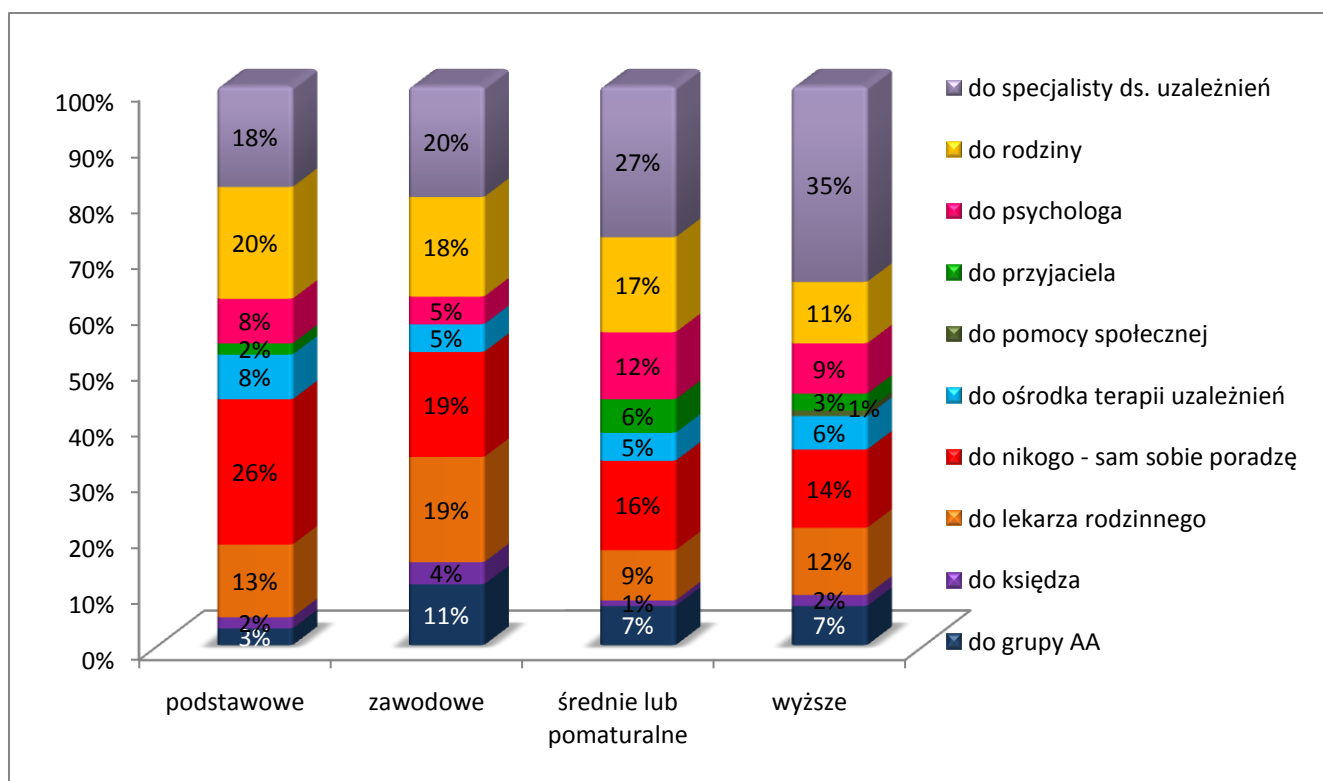
Wykres 136. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia – dekompozycja ze względu na płeć.

Wskazania respondentów w poszczególnych kategoriach wiekowych były zróżnicowane. Można jednak zauważyć, iż we wszystkich (oprócz ostatniej, czyli osób w wieku 65 i więcej lat) największą popularnością cieszył się specjalista ds. uzależnień. Odsetek osób, które właśnie u niego szukałyby pomocy w walce z uzależnieniem wahał się między 24% (osoby 55 – 64 lata) a 38% (osoby 35 – 44 lata). Można też zauważyć, iż najmłodszy wiekiem najczęściej spośród pozostałych kategorii wiekowych wybierali przyjaciela (15%), natomiast najstarsi – lekarza rodzinnego (19%). Również najstarsi respondenci najczęściej preferowali samodzielne poradzenie sobie z problemem (24% wskazań):

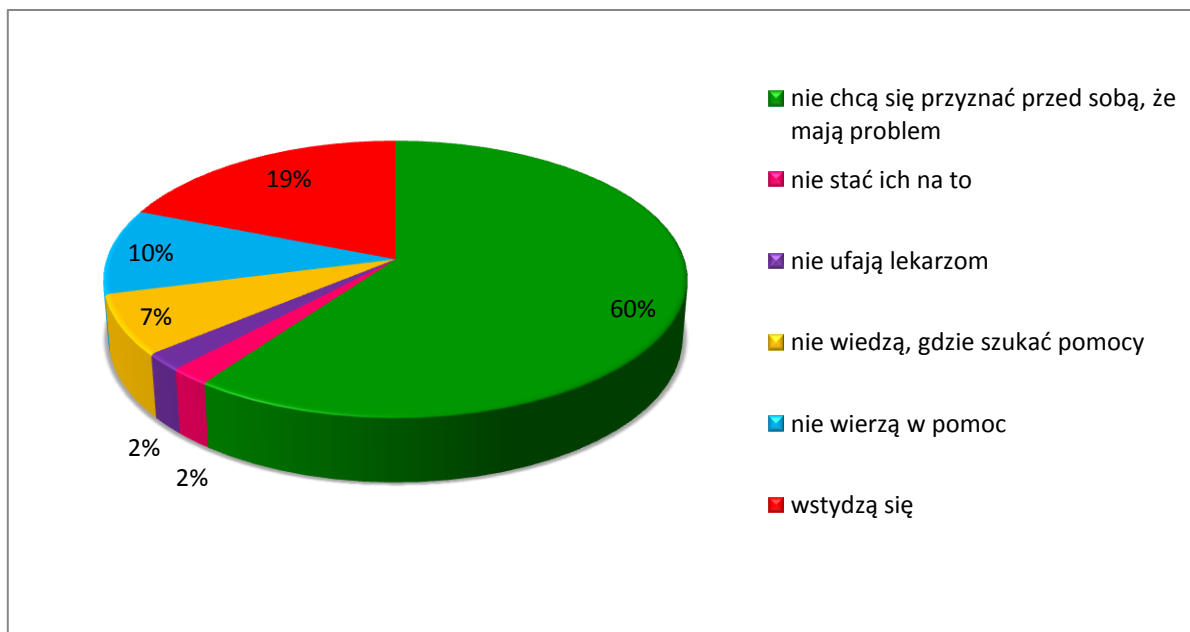
Wykres 137. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia – dekompozycja ze względu na wiek.

Wraz z poziomem wykształcenia rośnie odsetek osób, które w walce z uzależnieniem szukałyby pomocy u specjalisty ds. uzależnień (z 18% wśród osób z wykształceniem podstawowym do 35% wśród osób z wykształceniem wyższym), a maleje odsetek respondentów chcących skorzystać z pomocy rodziny (z 20% do 11%). Zmniejsza się również wraz z poziomem wykształcenia odsetek tych, którzy w ogóle nie szukaliby pomocy – z 26% do 14%:

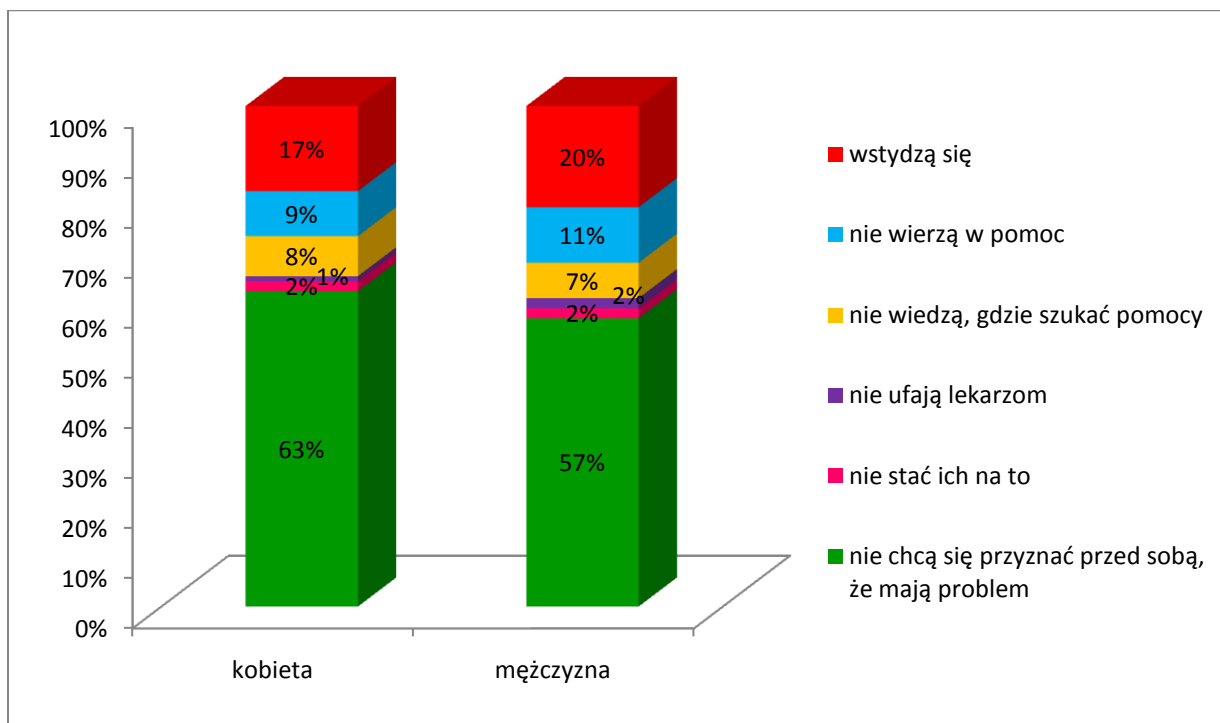
Wykres 138. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

W opinii respondentów osoby uzależnione nie korzystają pomocy, ponieważ negują one w ogóle istnienie problemu – tak uważa 60% ankietowanych. Niemal co piąty respondent wyraził przekonanie, że osoby uzależnione przed szukaniem pomocy powstrzymuje wstyd (19%), a co dziesiąty – twierdzi, że uzależnieni po prostu nie wierzą w pomoc (10%). 7% badanych przypuszcza, że osoby uzależnione nie wiedzą, gdzie mogą uzyskać pomoc. Marginalne odsetki uzyskały odpowiedzi o braku funduszy na leczenie lub braku zaufania do lekarzy (po 2%):

Wykres 139. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy.

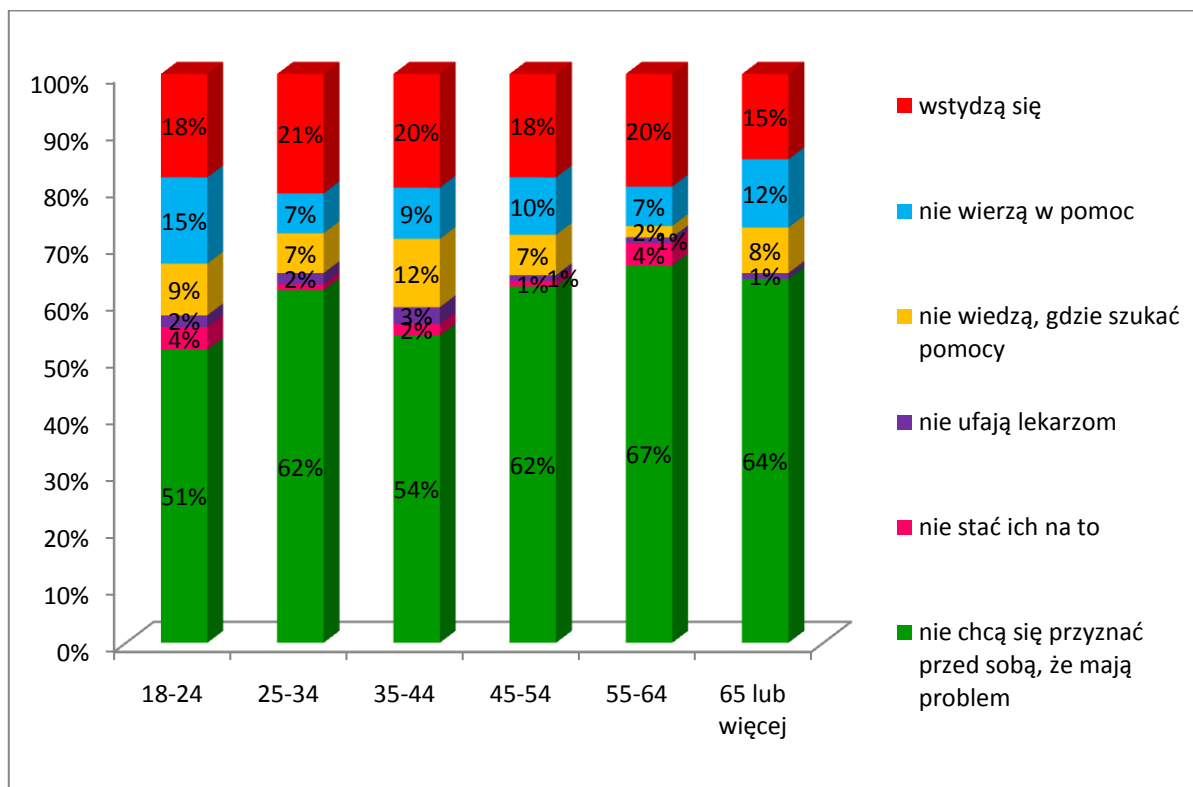
Większość kobiet i mężczyzn uważa, iż osoby uzależnione nie chcą zauważyć swojego problemu, stąd nie korzystają z oferowanej im pomocy. Odsetki te kształtowały się na poziomie 63% i 57%. Mężczyźni nieco częściej niż kobiety zwracali ponadto uwagę na brak wiary w pomoc (11% wobec 9% kobiet) czy poczucie wstydu (20% wobec 17%):

Wykres 140. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy – dekompozycja ze względu na płeć.

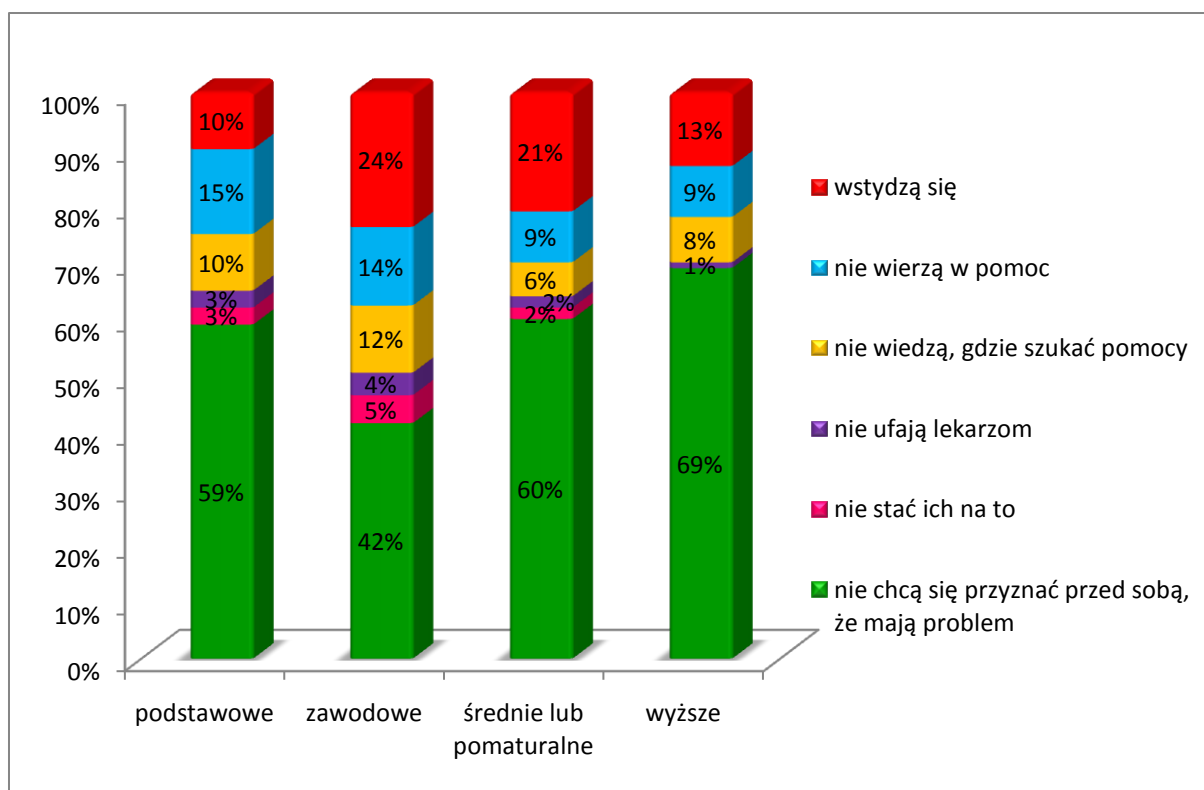

We wszystkich kategoriach wiekowych większość respondentów uważa, iż osoby uzależnione nie korzystają z pomocy, ponieważ nie dostrzegają swojego problemu. Jednak odsetek takich wskazań był zróżnicowany i wahał się między 51% (osoby w wieku 18 – 24 lata) a 67% (osoby w wieku 55 – 64 lata):

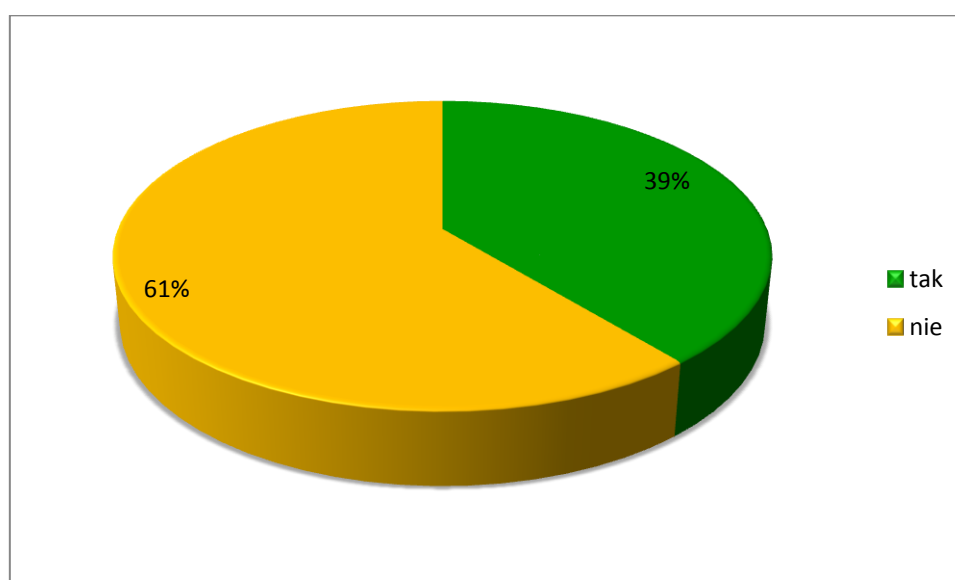
Wykres 141. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy – dekompozycja ze względu na wiek.

Jedynie w przypadku osób z wykształceniem zawodowym odsetek odpowiedzi wskazujących na nieprzyznawanie się uzależnionych do swojego problemu jako przyczynę niekorzystania z pomocy społecznej, kształtował się poniżej 50%, wynosząc 42%. W pozostałych wynosił on od 59% (osoby z wykształceniem podstawowym) do 69% (osoby z wykształceniem wyższym). Wśród ankietowanych legitymujących się wykształceniem zawodowym najczęściej było wskazań odnośnie wstydu osób uzależnionych (24%), braku wiary w pomoc (14%), braku wiedzy o miejscach świadczących pomoc (12%), braku funduszy (5%) czy braku zaufania do lekarzy (4%):

Wykres 142. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

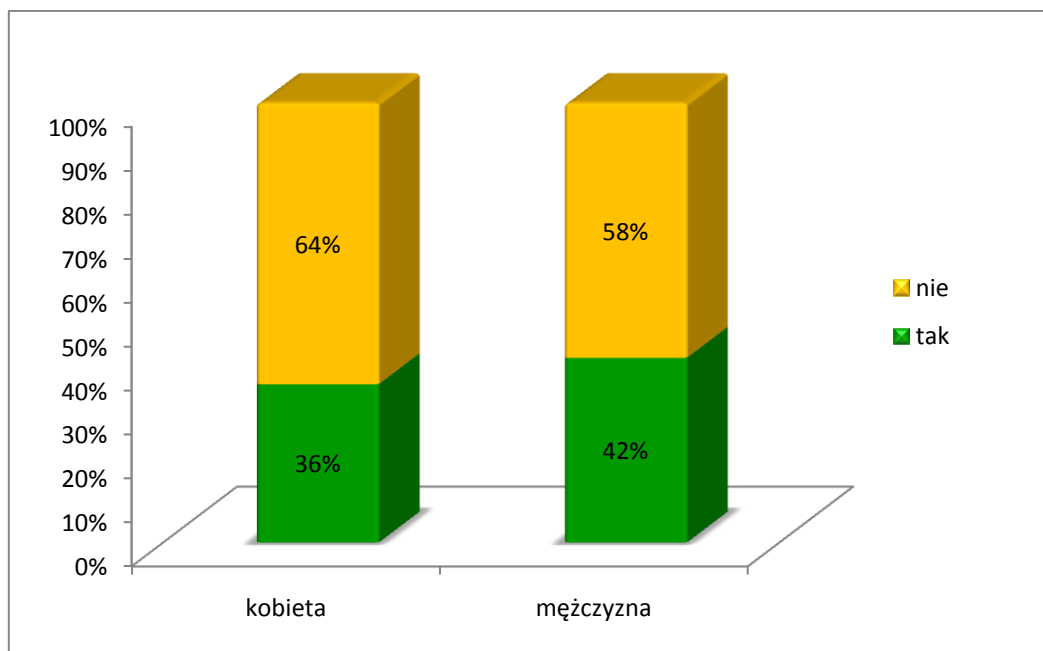
61% ankietowanych osób nie ma świadomości istnienia w ich gminach/miastach Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Tylko 39% osób wskazało, że wiedzą o istnieniu takich organów:

Wykres 143. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

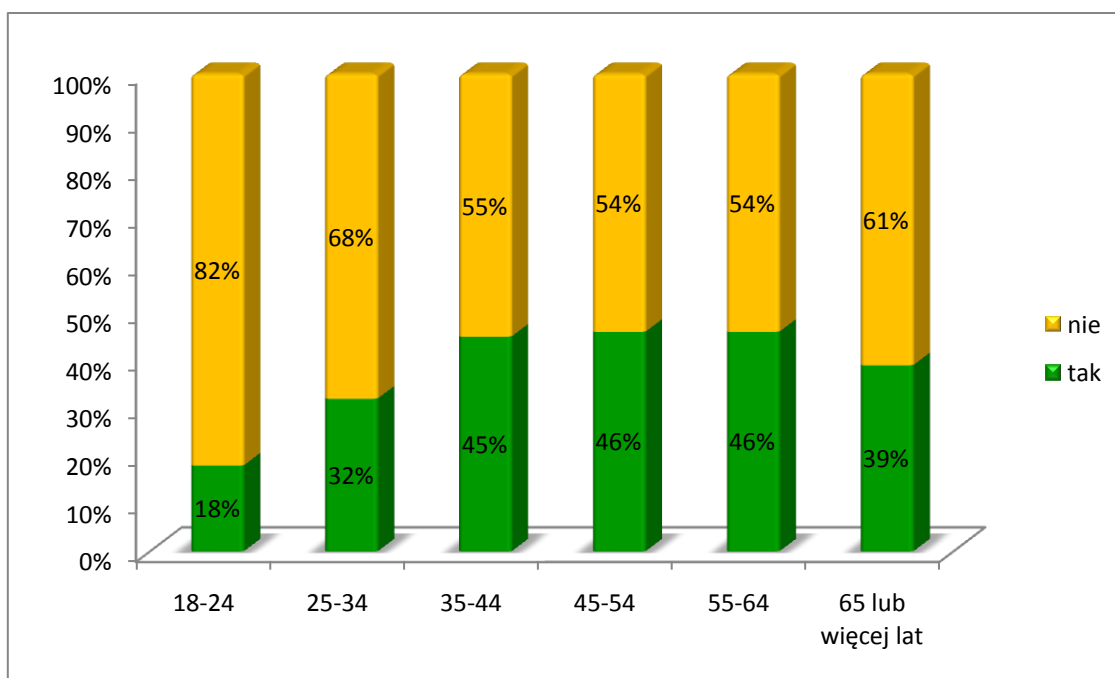

Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych częściej są znane mężczyznom. Ich znajomość potwierdza 42% mężczyzn i 36% kobiet, którzy uczestniczyli w badaniu:

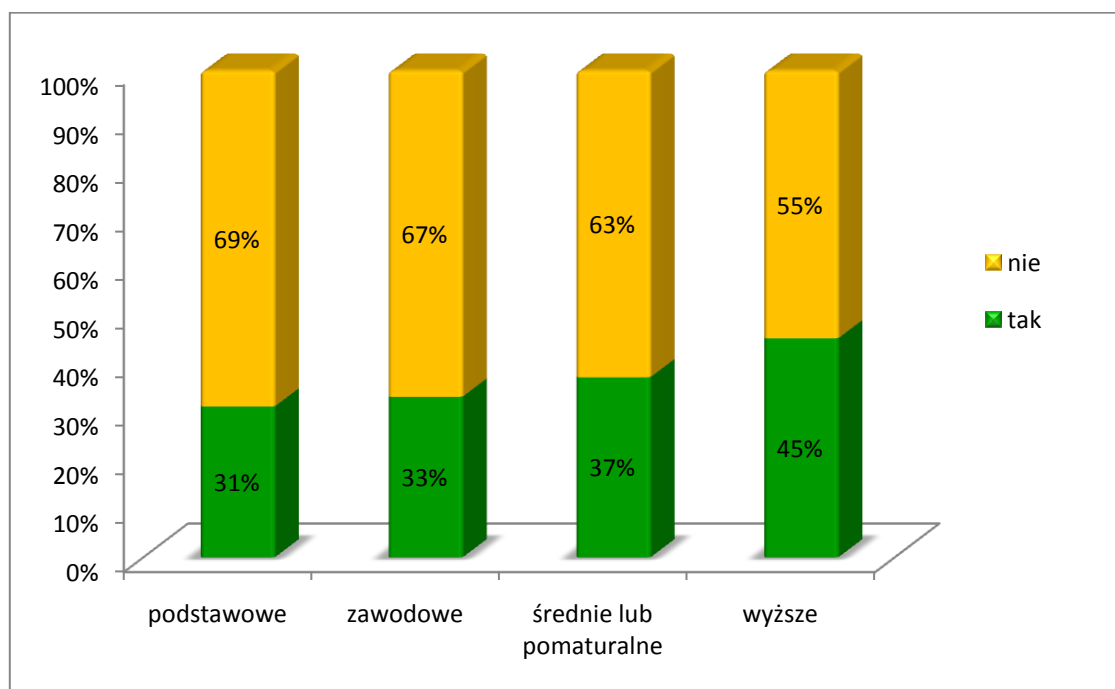
Wykres 144. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na płeć.

Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rośnie wraz z wiekiem respondentów. Wśród najmłodszych (18 – 24 lata) wynosi ona 18%, zwiększając się do poziomu 46% wśród osób w wieku 45 – 54 i 55 – 64 lata. Wśród najstarszych jest nieco niższa, gdyż kształtuje się na poziomie 39%:

Wykres 145. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wiek.

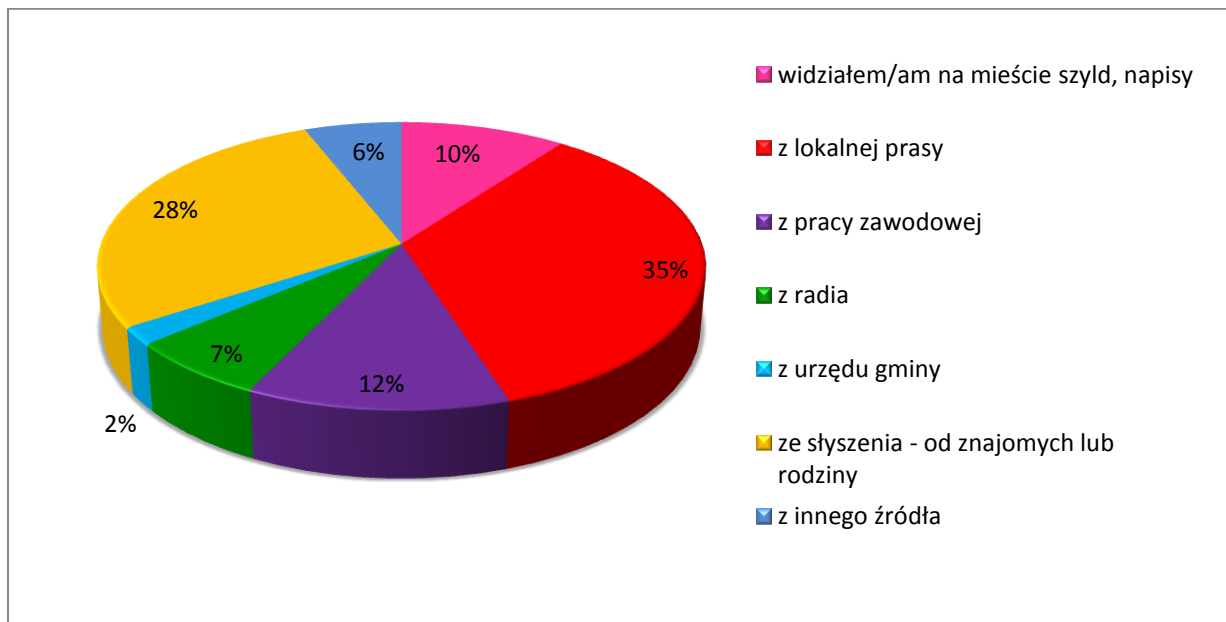
Wyższy poziom wykształcenia sprzyja zwiększonej świadomości istnienia Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zna ją 31% osób z wykształceniem podstawowym, ale już 45% osób z wykształceniem wyższym:

Wykres 146. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Dla osób, które mają świadomość istnienia Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, głównymi źródłami takiej wiedzy są lokalna prasa (35%) lub znajomi i rodzina (28%). 12% taką wiedzę uzyskało za pośrednictwem pracy zawodowej, 10% widziało szyldy lub napisy, a 7% usłyszało o niej w radio. Tylko 2% o istnieniu Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dowiedziało się w urzędach:

Wykres 147. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Inne źródła, z których respondenci czerpali wiedzę o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, były następujące:

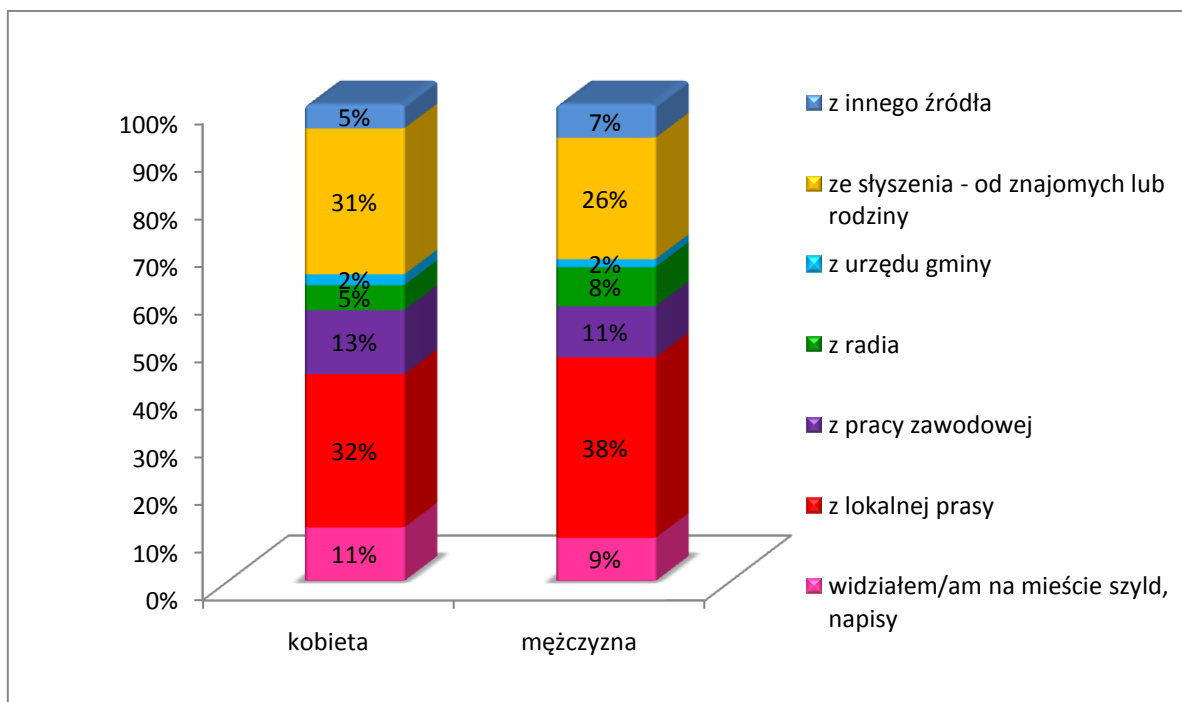
Tabela 4. Inne źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Inne źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Społecznych
Internet
mitingi informacyjne
opieka społeczna
praca
różne źródła
telewizja
zgłoszenie się do komisji

I kobiety i mężczyźni najczęściej swoją wiedzę o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czerpią z lokalnej prasy (odpowiednio 32% i 38%) oraz ze słyszenia – od

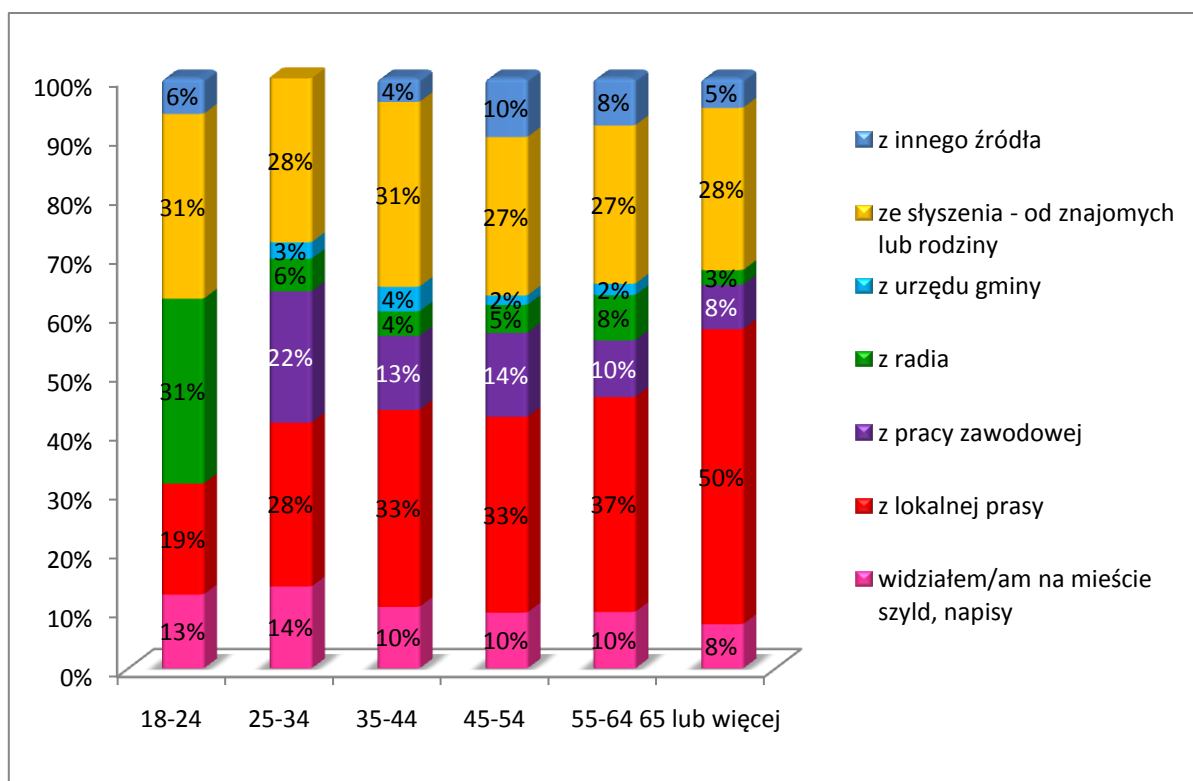

rodziny czy znajomych (32% i 26%). Rzadziej była to praca zawodowa (13% i 11%) czy obserwacja szyldów bądź napisów na mieście (11% i 9%):

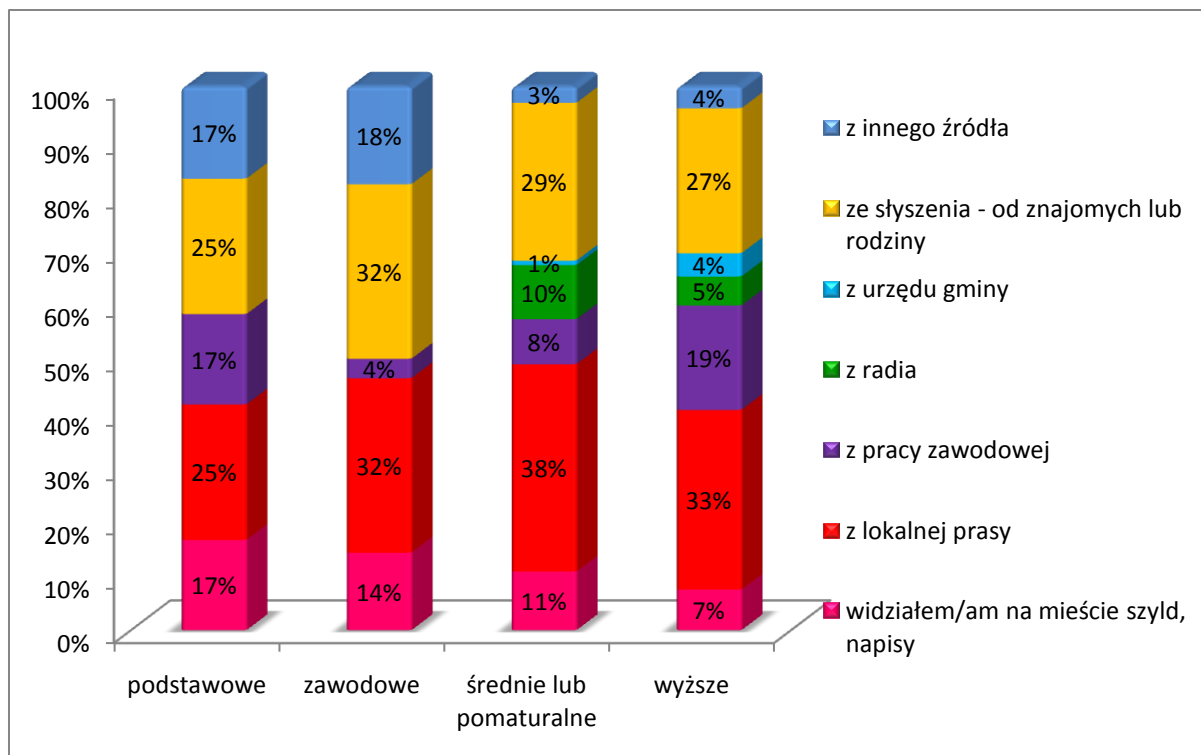
Wykres 148. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na płeć.

Różnymi źródłami wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dysponują respondenci z różnych kategorii wiekowych. Oprócz osób najmłodszych, we wszystkich kategoriach najczęściej respondenci o istnieniu Komisji dowiedzieli się z lokalnej prasy lub ze słyszenia – od członka rodziny czy znajomego. Najmłodsi (18 – 24 lata) równie często jak z wiedzy rodziny i znajomych, korzystali w tym zakresie z radio (po 31% wskazań):

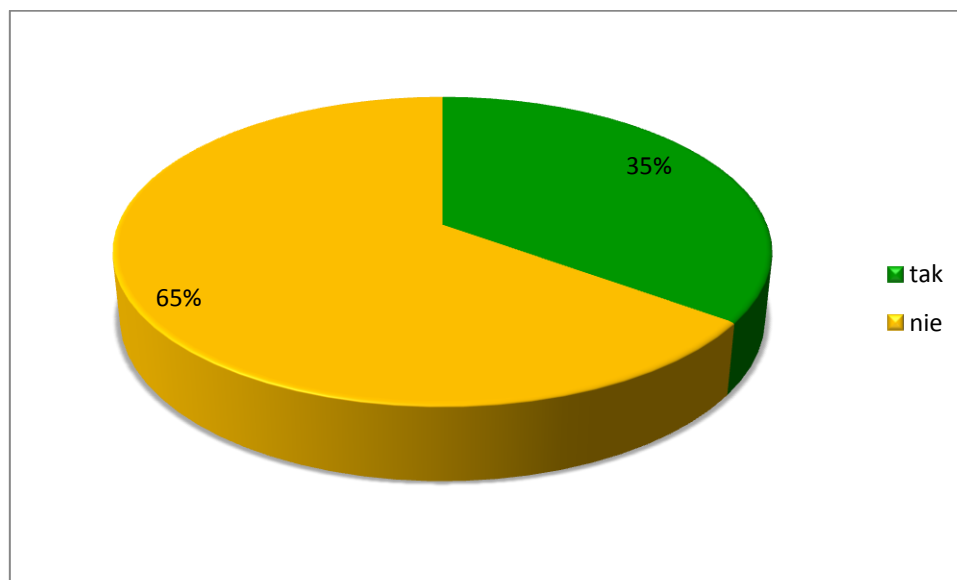
Wykres 149. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wiek.

Również dla osób o różnym wykształceniu najczęstszymi źródłami wiedzy o działalności Komisji jest lokalna prasa oraz znajomi i rodzina (choć w różnym stopniu):

Wykres 150. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

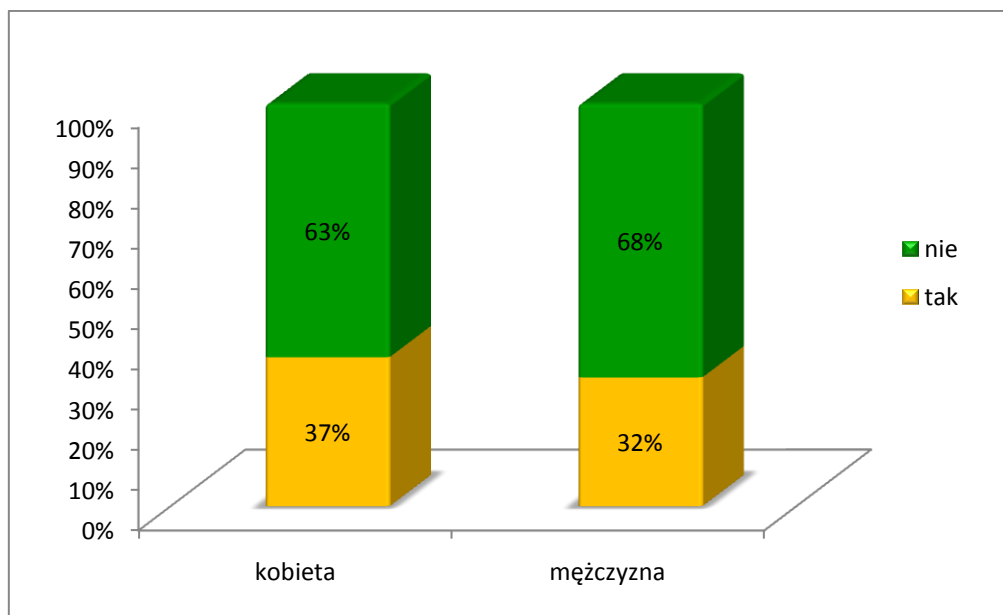
Znajomość jakichkolwiek instytucji czy organizacji, które zajmują się pomocą osobom uzależnionym potwierdziło tylko 35% badanych. Pozostałe 65% deklaruje, że nie zna żadnych instytucji i organizacji świadczących tego typu pomoc:

Wykres 151. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym.

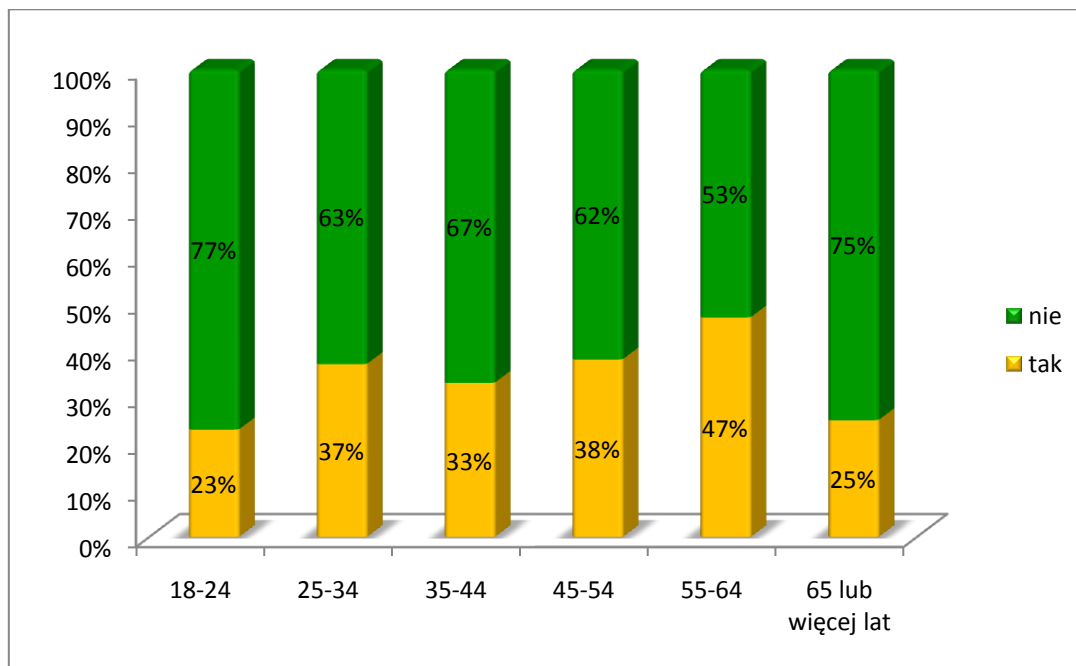

Organizacje i instytucje świadczące pomoc osobom uzależnionym są nieco częściej znane kobietom niż mężczyznom – deklaruje tak 37% kobiet i 32% mężczyzn:

Wykres 152. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na płeć.

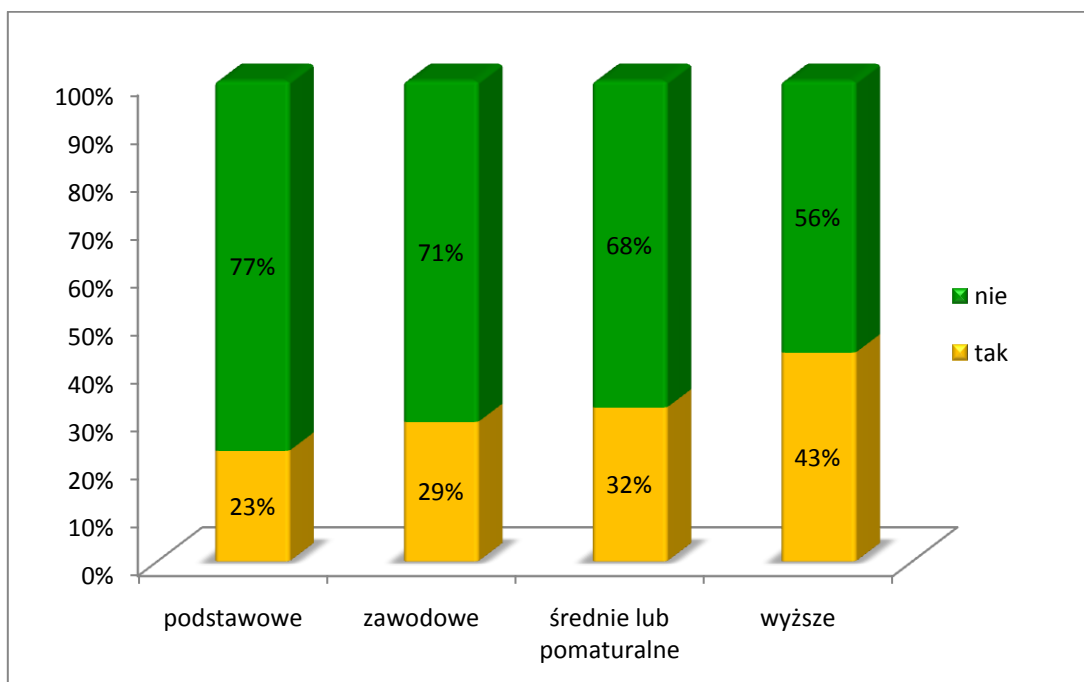
Organizacje i instytucje świadczące pomoc uzależnionym są w różnym stopniu znane respondentom w różnym wieku. Najczęściej ich znajomością wykazywali się ankietowani w wieku 55 – 64 lata: zna je 47% badanych. Najrzadziej taką znajomość wykazywali najmłodsi uczestnicy badania – tylko 23% zna organizacje i instytucje pomagające uzależnionym:

Wykres 153. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wiek.

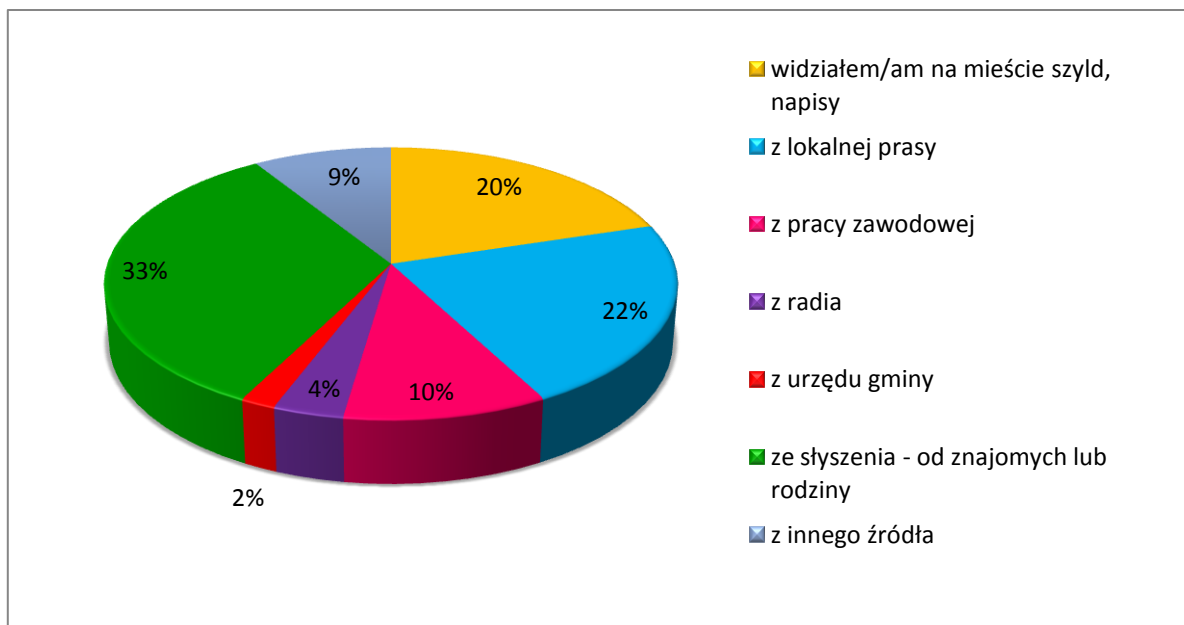

Wyższy poziom wykształcenia sprzyja większej znajomości instytucji i organizacji pomocowych dla osób uzależnionych wśród respondentów. Zgodnie z odpowiedziami ankietowanych, wśród osób z wykształceniem podstawowym wiedzą taką dysponuje 23% badanych, ale odsetek ten stopniowo rośnie, osiągając maksimum wśród ankietowanych z wykształceniem wyższym, gdzie 43% zna instytucje i organizacje pomagające uzależnionym:

Wykres 154. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Wiedza o instytucjach i organizacjach pomagających osobom uzależnionym pochodzi z różnych źródeł: „ze słyszenia” (33%), z lokalnej prasy (22%) czy napisów i szyldów (20%). Inni respondenci wiedzę na ten temat uzyskali w toku pracy zawodowej (10%), słuchając radia (4%) czy w urzędach (2%):

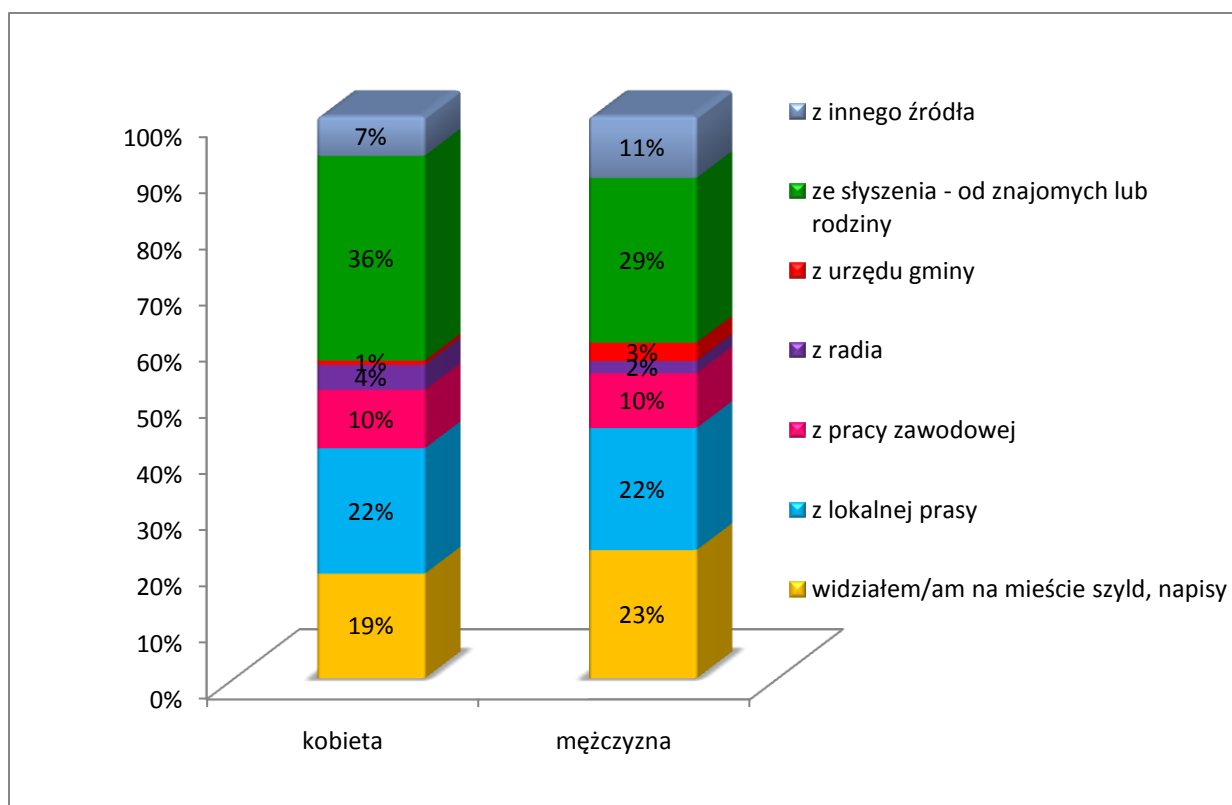
Wykres 155. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym.

Respondenci, którzy wybierali odpowiedź „inne”, wskazywali na następujące źródła wiedzy o organizacjach i instytucjach świadczących pomoc uzależnionym:

Tabela 5. Inne źródła wiedzy o instytucjach i organizacjach pomagających uzależnionym.

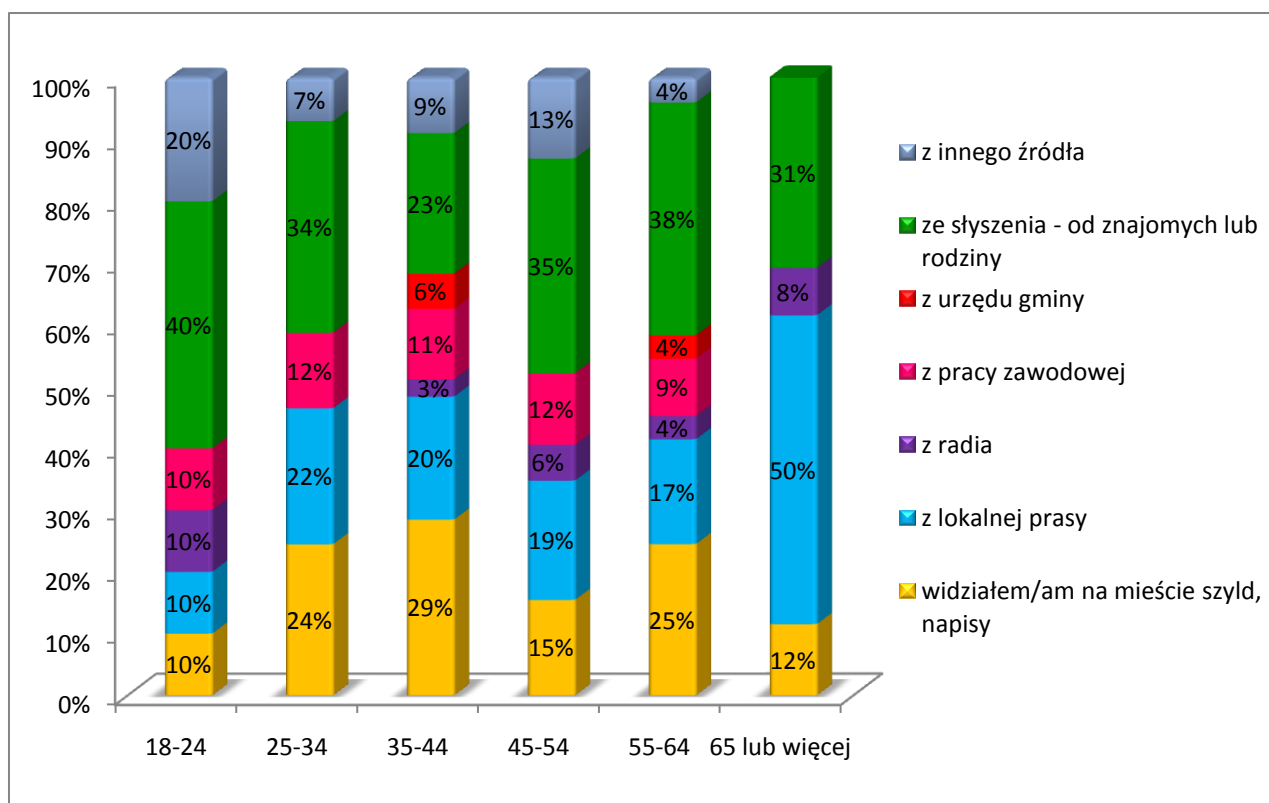
Inne źródła wiedzy o instytucjach i organizacjach pomagających uzależnionym
grupa AA
Internet
klub piłkarski
kościół
od znajomych z opieki społecznej
ogłoszenie w przychodni
poszukiwanie takich informacji
praca
praca w takiej organizacji
szkoła
znajomi korzystający z takiej pomocy
życie

Dla przedstawicieli obu płci najczęstszym źródłem wiedzy o instytucjach i organizacjach służących pomocą osobom uzależnionym jest rodzina i znajomi – tak twierdziło 36% kobiet i 29% mężczyzn. Tyle samo kobiet co mężczyzn (po 22%) informacje takie czerpią z lokalnej prasy, a także z obserwacji szyldów i napisów na mieście (kobiety – 19%, mężczyźni – 23%):

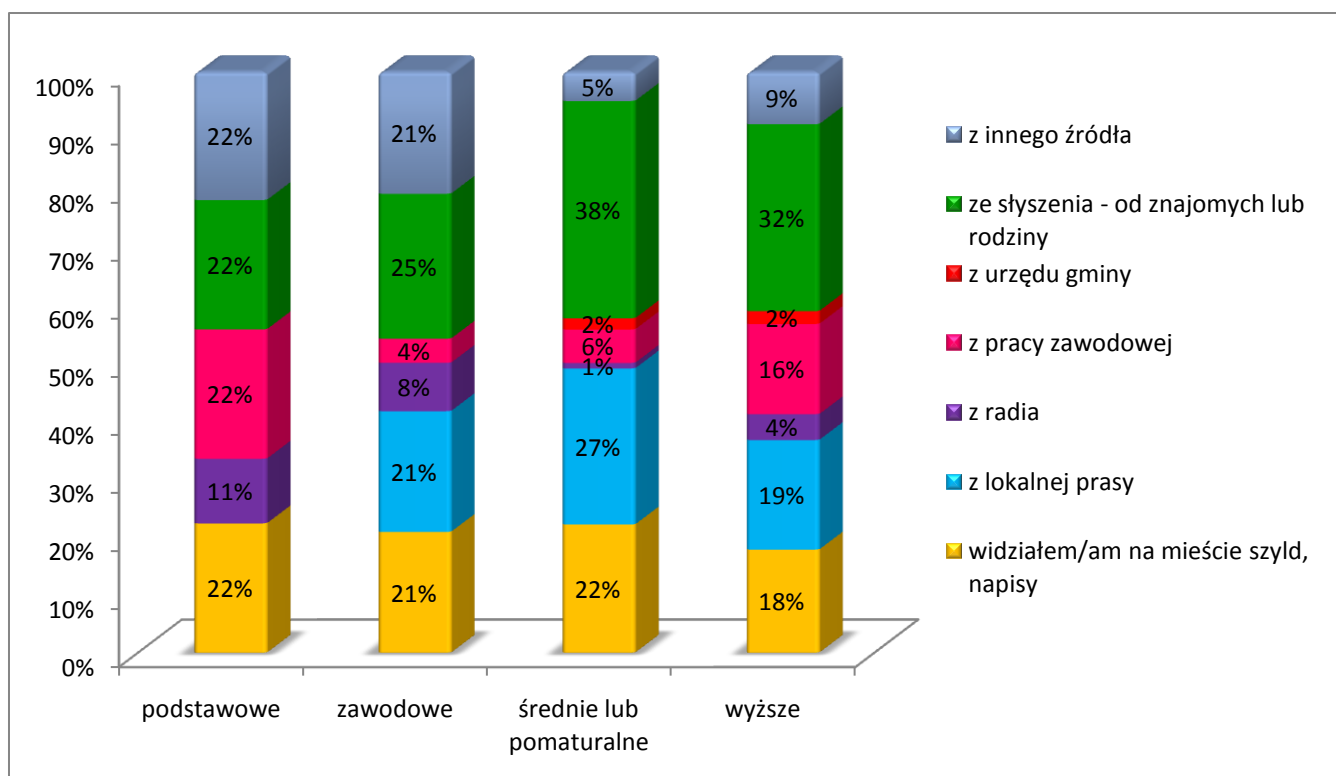
Wykres 156. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na płeć.

Dla przedstawicieli poszczególnych kategorii wiekowych, różne są źródła wiedzy o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc osobom uzależnionych:

Wykres 157. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wiek.

Respondenci o różnym poziomie wykształcenia najczęściej wiedzę o instytucjach i organizacjach pomagających osobom uzależnionym czerpią ze słyszenia – od rodziny czy znajomych, choć odsetek tych osób jest różny w poszczególnych kategoriach wiekowych. Natomiast z prasy lokalnej w tym zakresie korzystali wyłącznie respondenci o wykształceniu przynajmniej zawodowym:

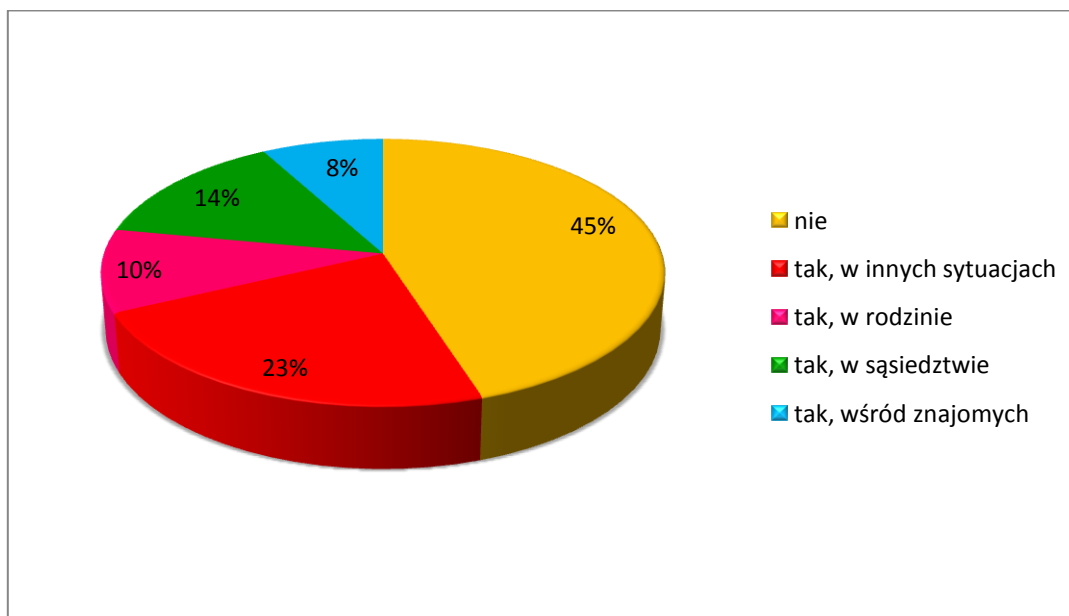

Wykres 158. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

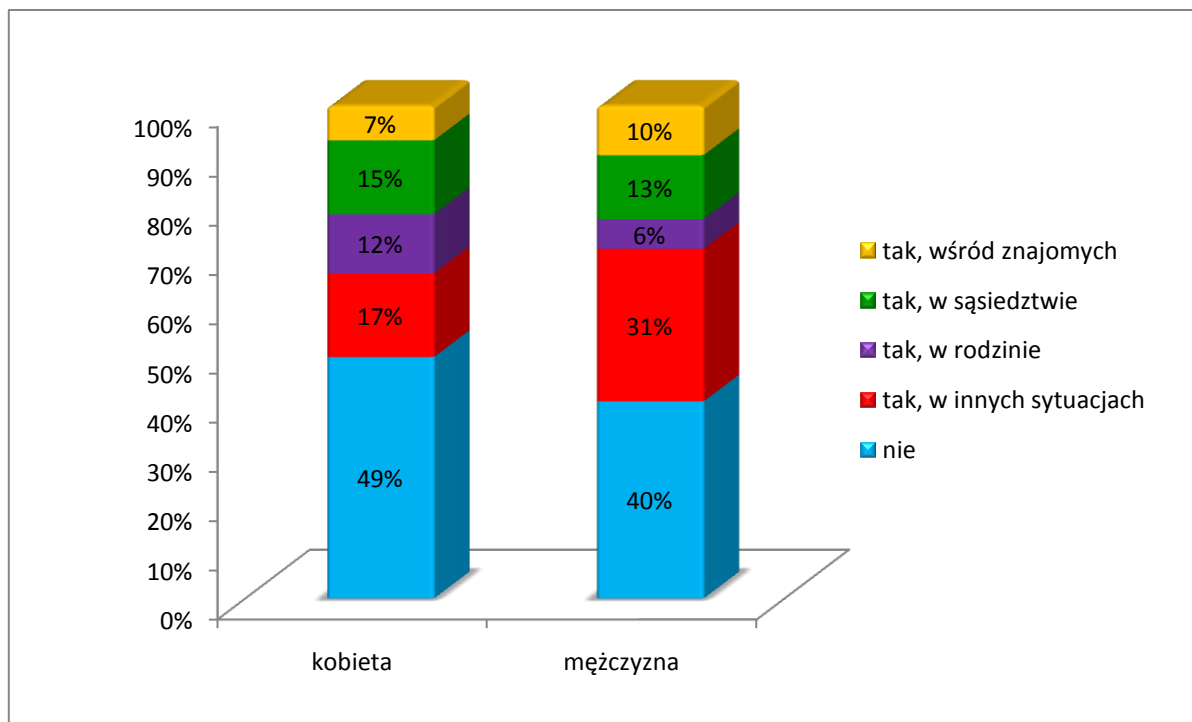
Doświadczenie przemocy

Ze zjawiskami przemocy zetknęła się ponad połowa uczestników badania. 10% doświadczyło jej w rodzinie, 14% w sąsiedztwie, 8% wśród znajomych, a 23% w innych sytuacjach. 45% badanych deklarowało, że nigdy nie mieli styczności z przemocą:

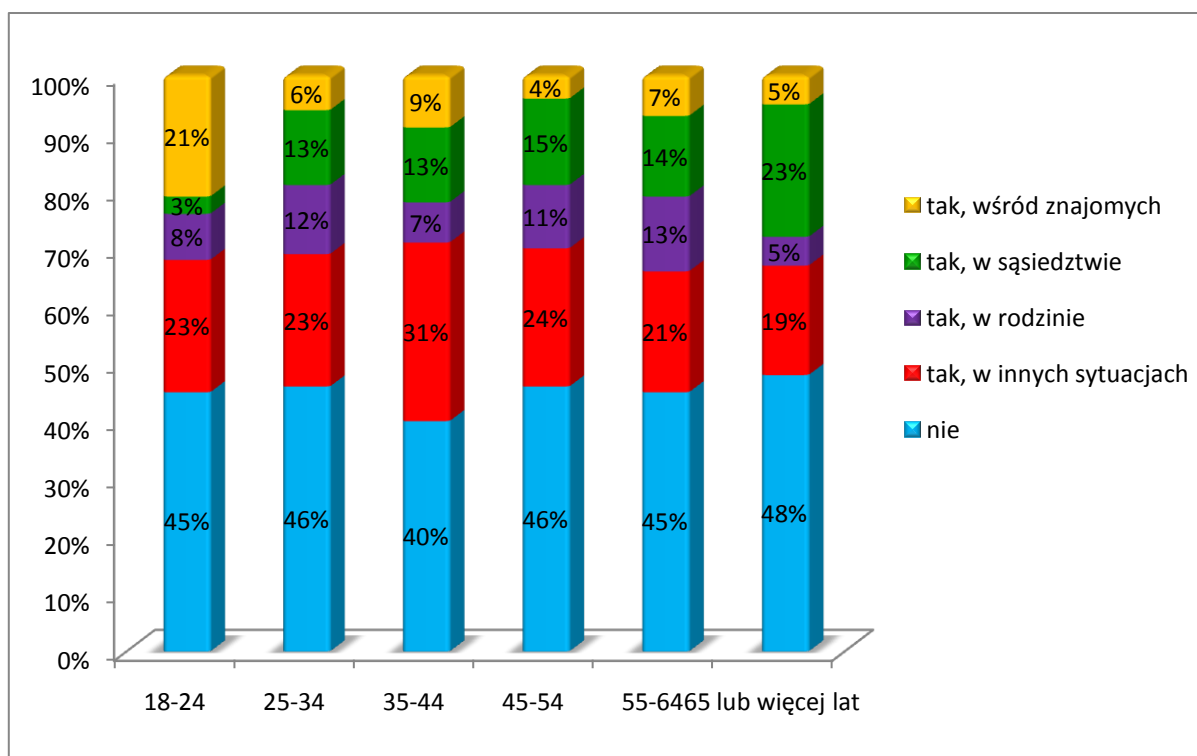
Wykres 159. Styczność ze zjawiskami przemocy.

Okazuje się, iż mężczyźni częściej niż kobiety stykają się ze zjawiskami przemocy – z którąkolwiek z wymienionych form zetknęło się 60% mężczyzn i 51% kobiet. Niemniej jednak kobiety częściej niż mężczyźni stykały się z przemocą w rodzinie (12% wobec 6% mężczyzn) czy sąsiedztwie (15% wobec 13% mężczyzn). Mężczyźni z kolei częściej spotykali się z przemocą w innych miejscach – aż 31% z nich (wśród kobiet było to 17%):

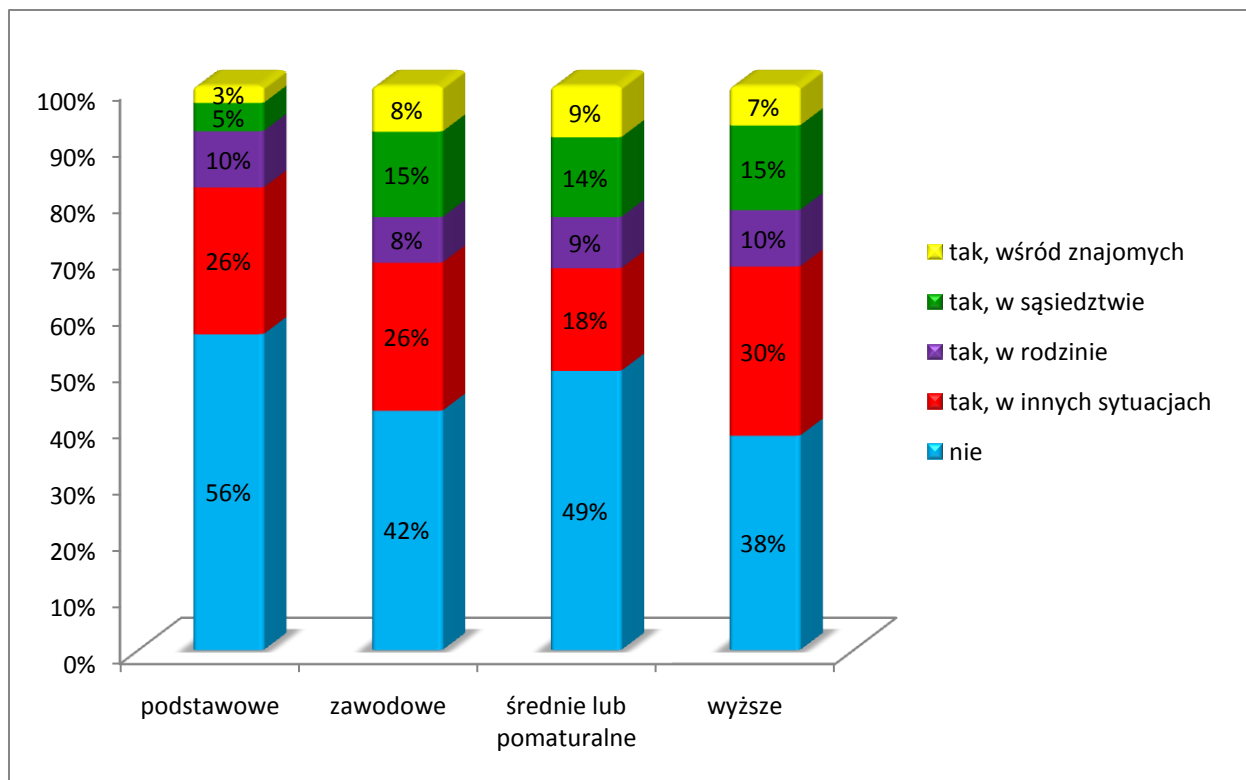
Wykres 160. Styczność ze zjawiskami przemocy – dekompozycja ze względu na płeć.

Brak styczności z przemocą wykazywało od 40% do 48% respondentów w poszczególnych kategoriach wiekowych. Z przemocą wśród znajomych najczęściej zetknęli się najmłodsi uczestnicy badania (18 – 24 lata) – co piąty z nich (21%). Przemoc w sąsiedztwie obserwowali z kolei ankietowani w wieku 65 i więcej lat (23%), zaś w rodzinie – respondenci w wieku 55 – 64 lata i 45 – 54 lata (odpowiednio 13% i 11%):

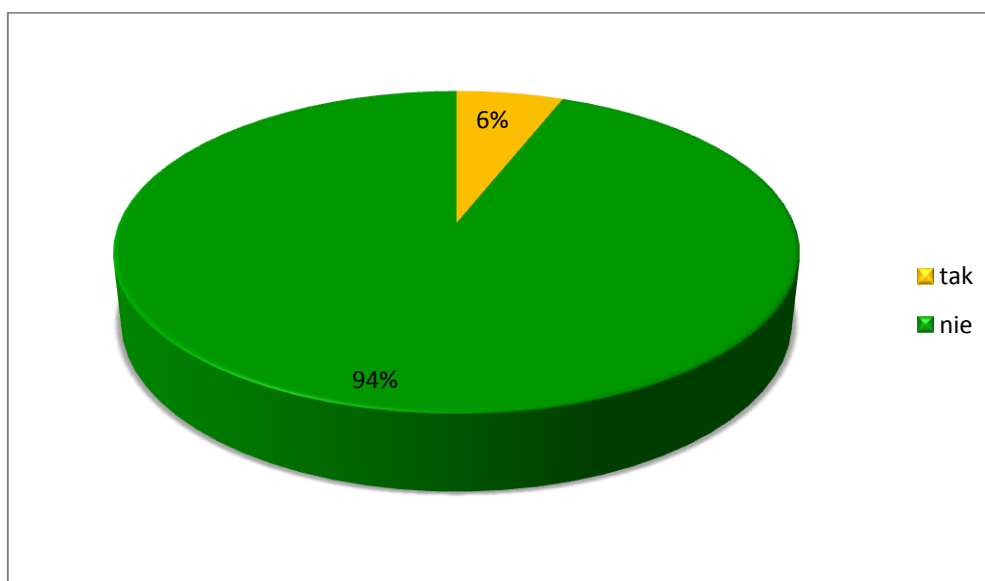
Wykres 161. Styczność ze zjawiskami przemocy – dekompozycja ze względu na wiek.

Respondenci z niższym poziomem wykształcenia rzadziej mieli styczność ze zjawiskami przemocy – aż 56% z nich tak deklaruje. Wśród osób, które posiadają wykształcenie na poziomie wyższym, tylko 38% nie zetknęło się nigdzie z przemocą. W przypadku respondentów o wykształceniu zawodowym, średnim oraz wyższym nie obserwuje się istotnych różnic w odsetkach mających styczność z przemocą wśród znajomych (7% - 9%), w sąsiedztwie (14% - 15%) czy w rodzinie (8% - 10%). Natomiast dla respondentów o wykształceniu podstawowym odsetki te są znacznie niższe i wynoszą odpowiednio 3%, 5% i 10%:

Wykres 162. Styczność ze zjawiskami przemocy – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

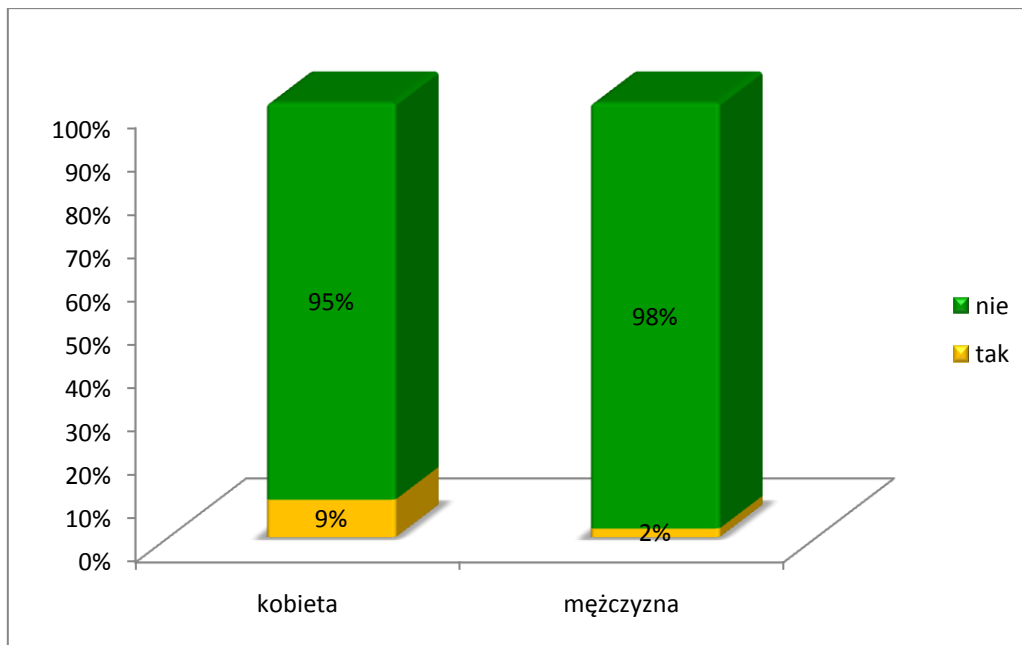
Spożywanie alkoholu przez małżonka było przyczyną doświadczania agresywnych zachowań przez 6% badanych osób. Zdecydowana większość deklarowała jednak, iż pijany współmałżonek nigdy nie zachowywał się agresywnie (94%):

Wykres 163. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka.

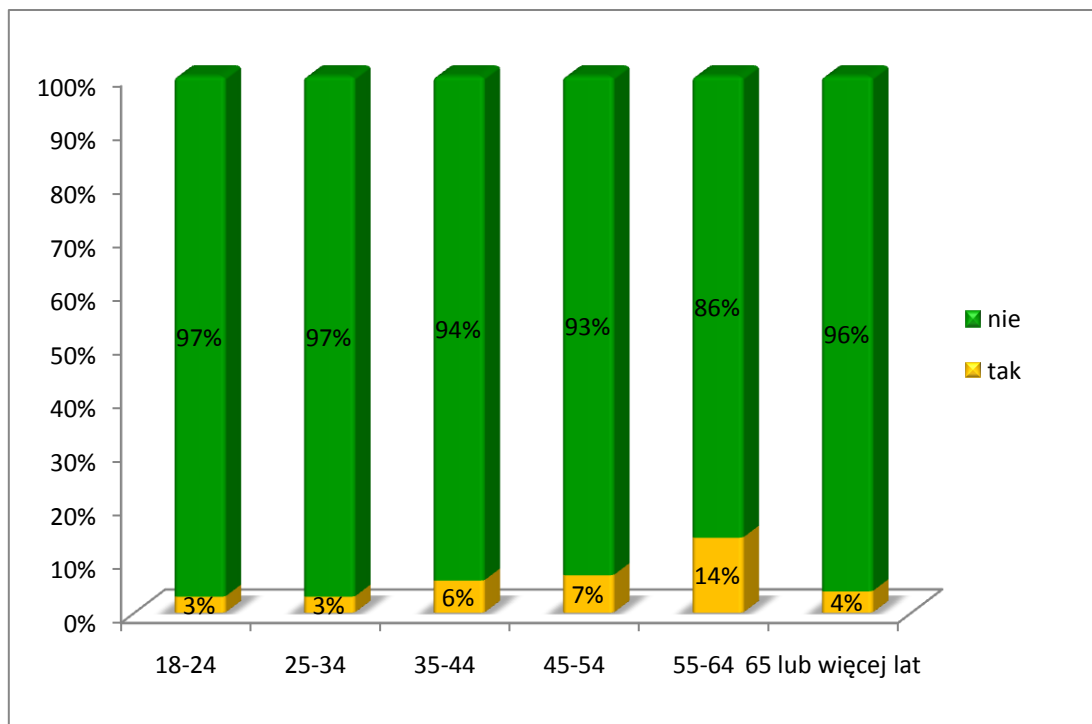

Agresywne zachowania pijanego współmałżonka częściej dotyczyły ankieterowanych kobiet. Wśród nich 9% przyznało, że doświadczyło agresywnych zachowań męża będącego pod wpływem alkoholu. Dla porównania – wśród mężczyzn ten odsetek kształtował się na poziomie 2%:

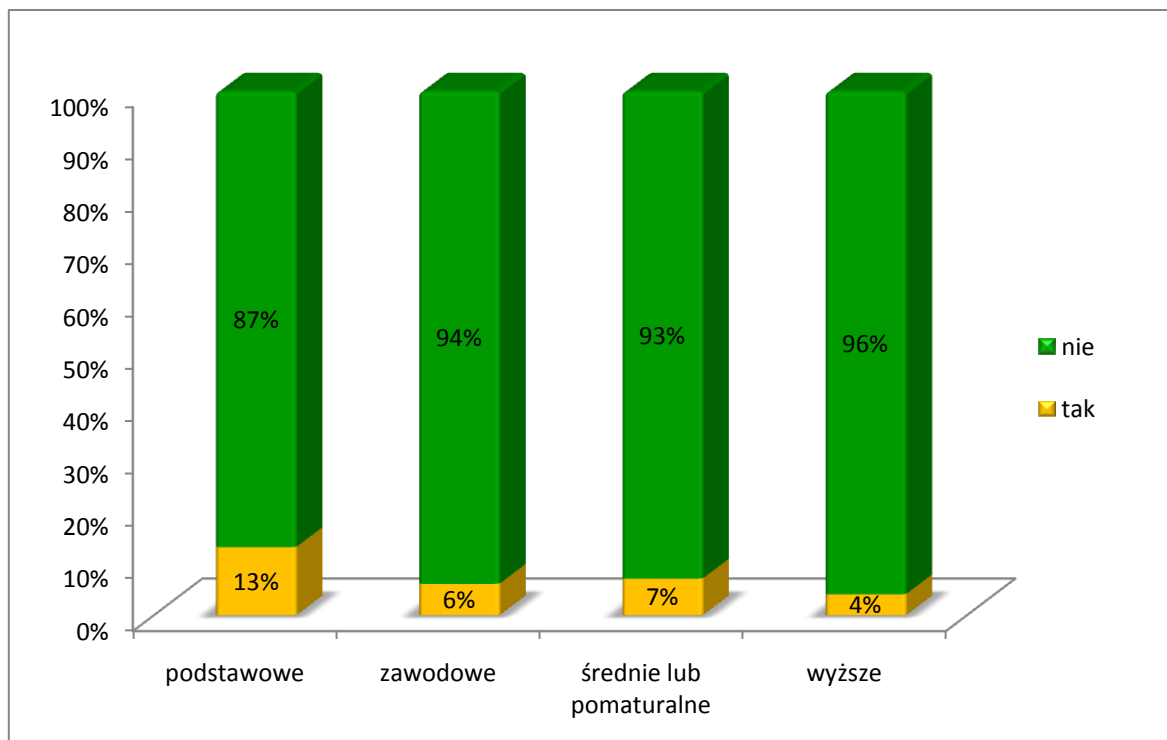
Wykres 164. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na płeć.

Odsetek osób, które deklarowały, że występowały agresywne zachowania ze strony pijanego współmałżonka rośnie wraz z wiekiem. Wzrost ten następuje od 3% (w kategoriach wiekowych 18 – 24 lata i 25 – 34 lata) do 14% (w kategorii 55 – 64 lata). Wśród najstarszych respondentów (65 i więcej lat) odsetek ten maleje znów do 4%:

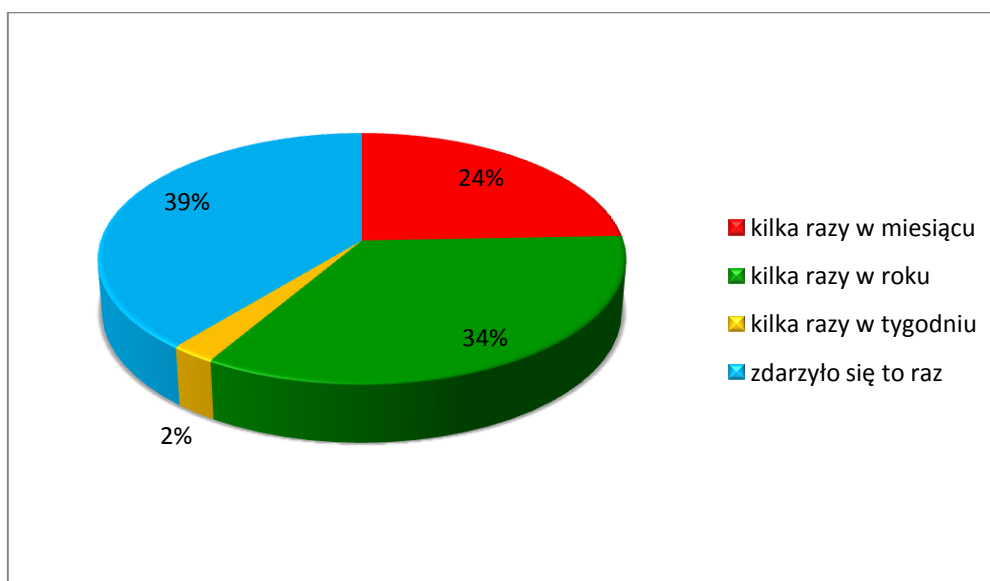
Wykres 165. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wiek.

Wykształcenie respondentów ma związek z doświadczaniem przez nich agresywnych zachowań pijanego współmałżonka. Wśród osób legitymujących się wykształceniem podstawowym odsetek ten wynosił 13%, a w wyższym – jedynie 4%:

Wykres 166. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

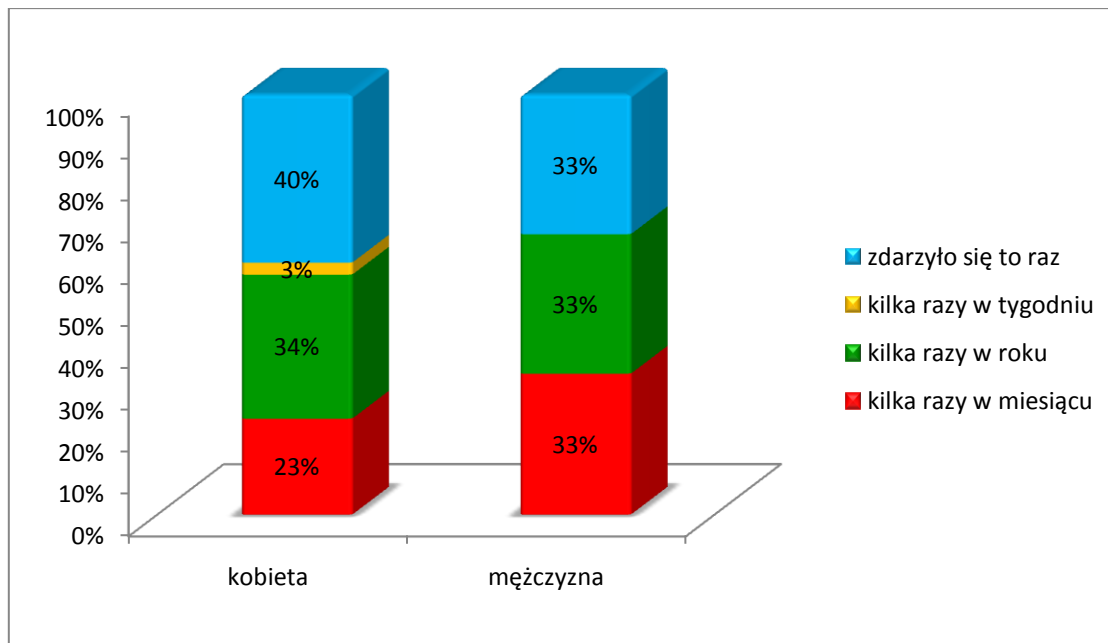
Agresywne zachowania pijanego współmałżonka występowały z różną częstotliwością. Zdarzało się to raz (39%), kilka razy w roku (34%) czy kilka razy w miesiącu (24%). Niektórzy respondenci doświadczali agresji ze strony pijanego współmałżonka nawet kilka razy w tygodniu (2%):

Wykres 167. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka.

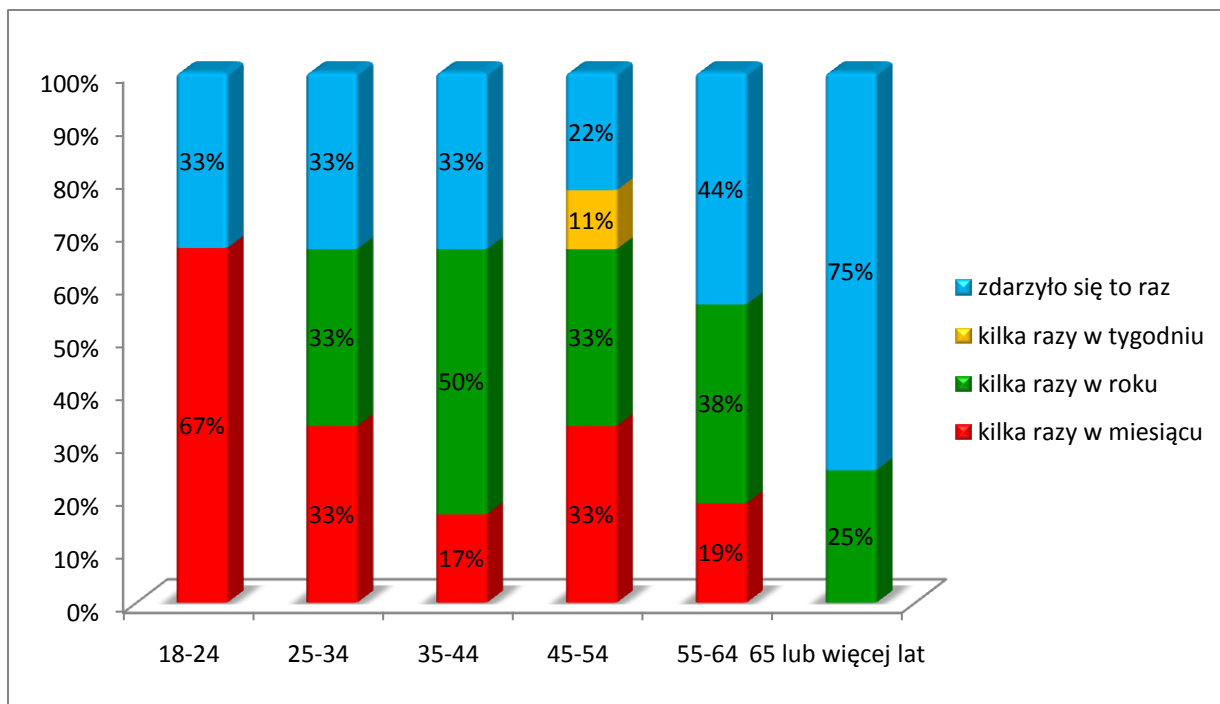

Kobiety doświadczały agresywnych zachowań pijanego współmałżonka najczęściej raz (40%) lub kilka razy w roku (34%). Jednak 23% doświadczało ich kilka razy w miesiącu, a 3% nawet kilka razy w tygodniu. Mężczyzn z kolei takie agresywne zachowania dotyczyły raz, kilka razy w roku lub kilka razy w miesiącu (po 33,3% wskazań):

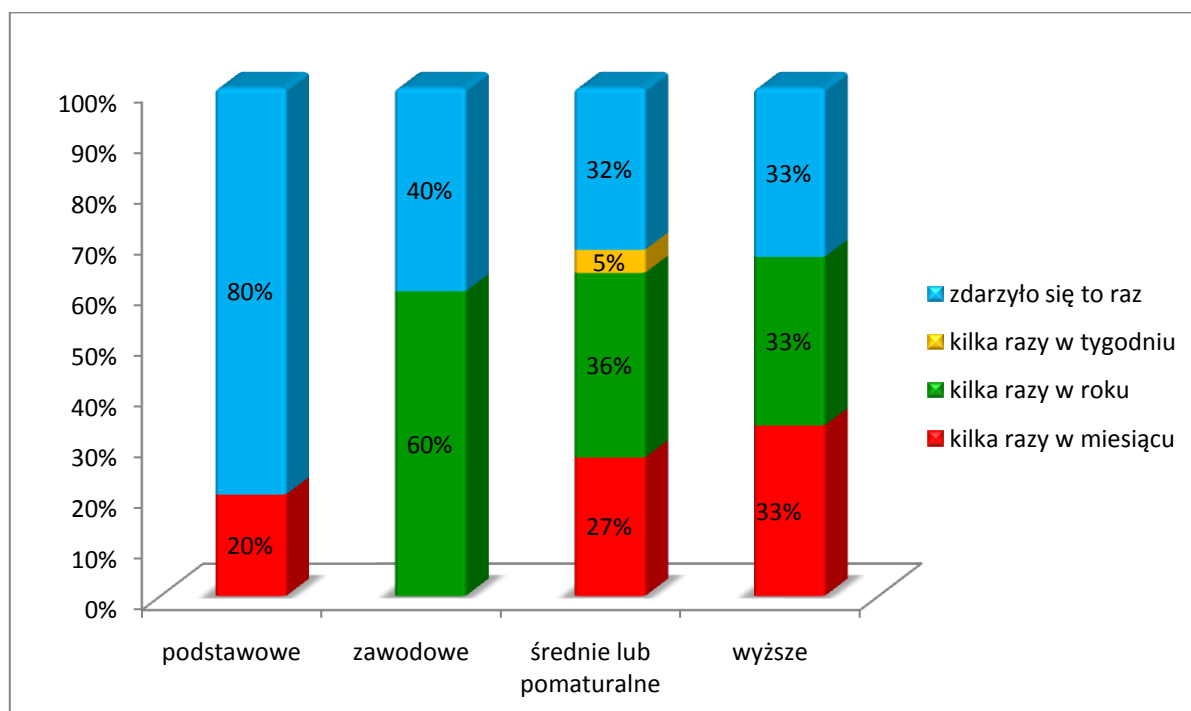
Wykres 168. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na płeć.

Różna była częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego współmałżonka w zależności od wieku respondentów. Nie istnieje zależność między tymi cechami:

Wykres 169. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wiek.

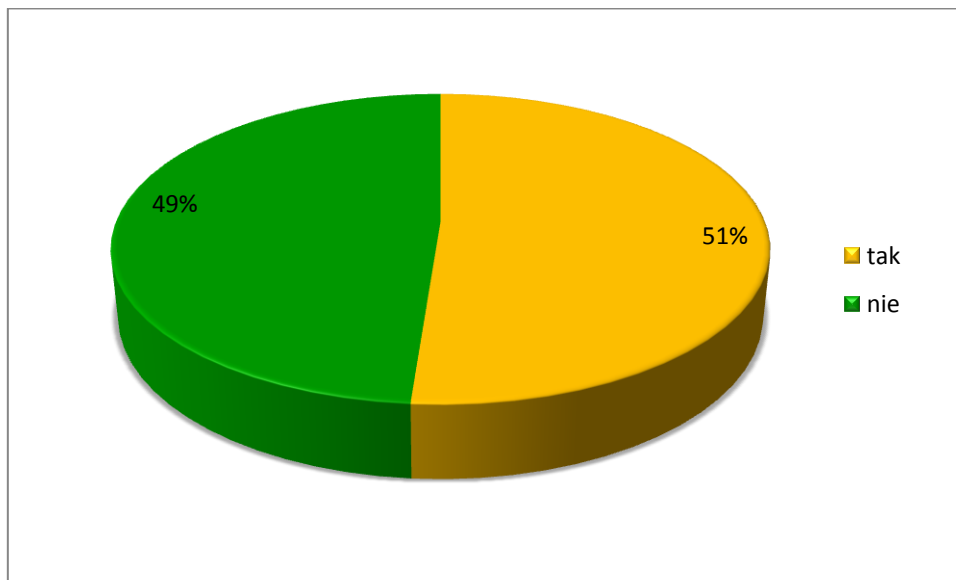
Również w przypadku respondentów o różnym poziomie wykształcenia trudno mówić o jednorodnym trendzie w częstotliwości występowania agresywnych zachowań:

Wykres 170. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

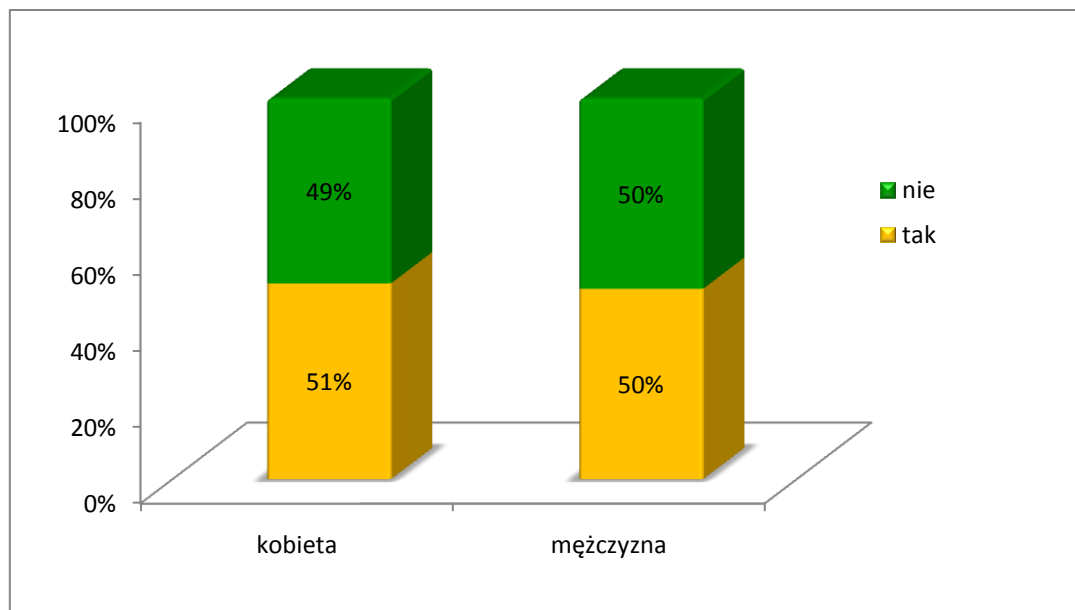

Wśród osób, które doświadczyły agresji ze strony pijanego współmałżonka, w niewiele ponad połowa przypadków (51%) miała miejsce również przemoc fizyczna. 49% badanych doświadczających agresji ze strony współmałżonka, nie zostało wtedy uderzonych:

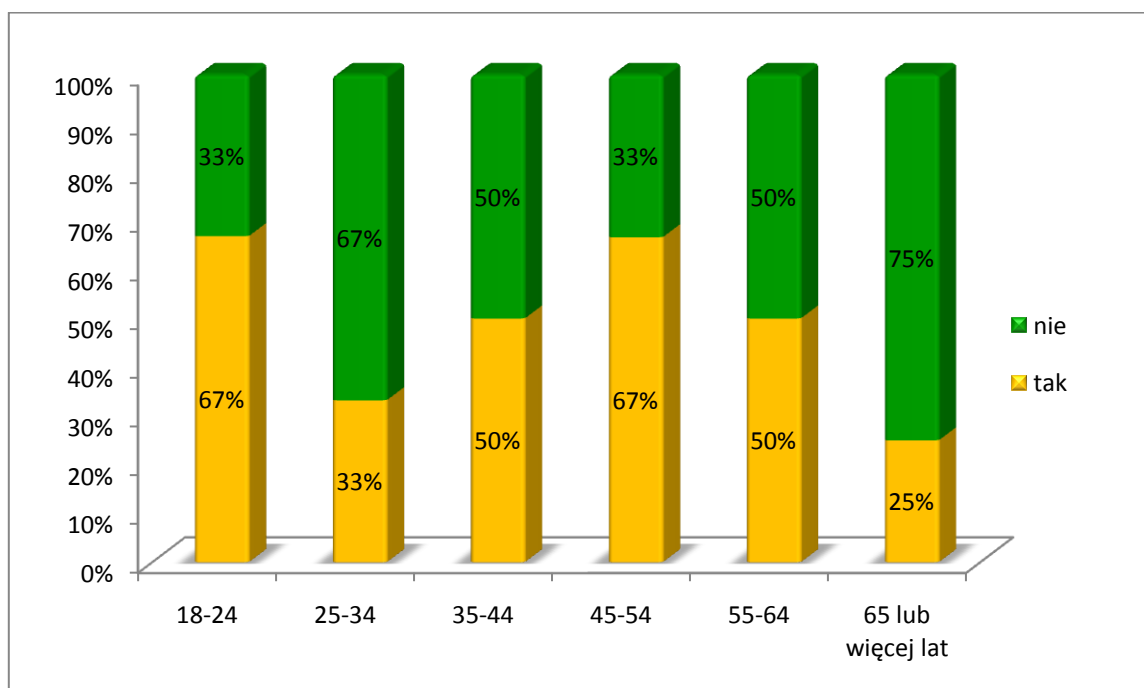
Wykres 171. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka.

Nie ma różnic pod względem płci w przypadku występowania przemocy fizycznej. Doświadcza ich 51% kobiet i 50% mężczyzn, których dotyczą agresywne zachowania pijanego współmałżonka:

Wykres 172. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na płeć.

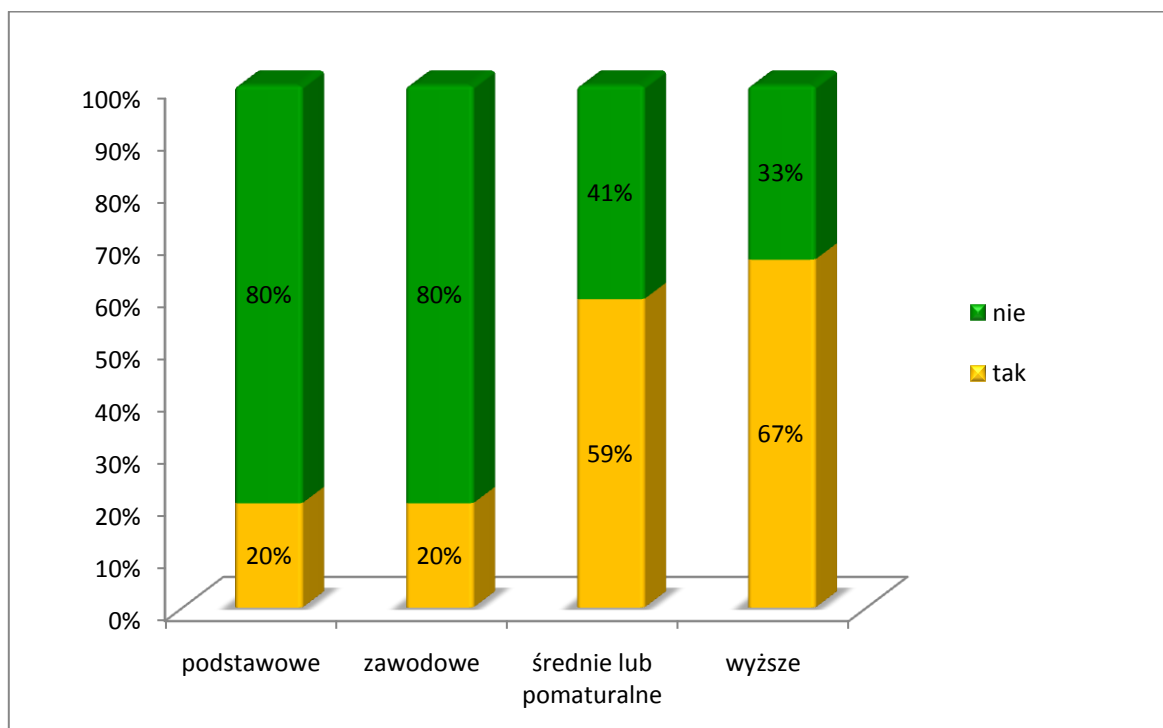
Wśród ankietowanych z różnych grup wiekowych, badani w wieku 18 – 24 lata i 45 – 54 lata stosunkowo najczęściej doświadczali przemocy fizycznej ze strony agresywnych współmałżonków (po 67%). Najrzadziej zaś takie zachowania dotyczyły osób najstarszych wiekiem – 65 i więcej lat (25%):

Wykres 173. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wiek.

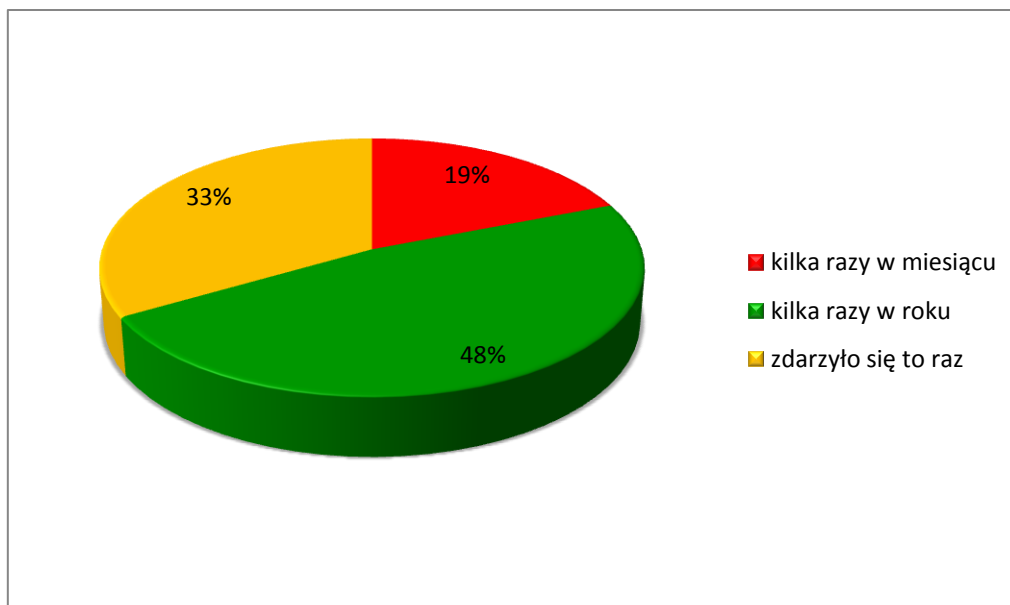

Interesująca jest zależność między wykształceniem respondentów a występowaniem przemocy fizycznej ze strony pijanego współmałżonka – im wyższy poziom wykształcenia, tym częściej występowały uderzenia:

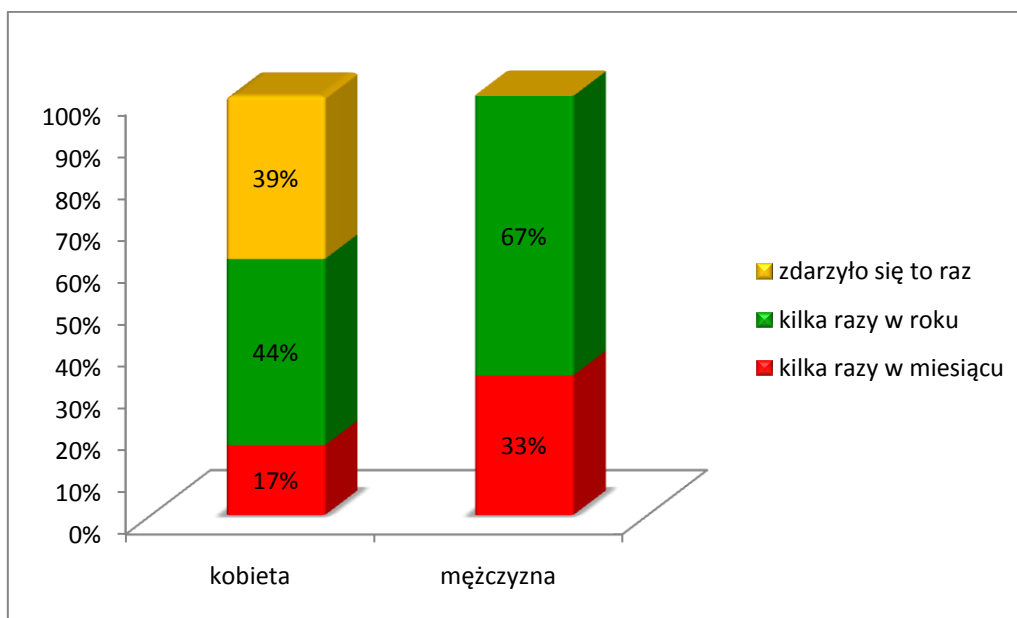
Wykres 174. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Przemoc fizyczna ze strony pijanego współmałżonka występowała kilka razy do roku (48% przypadków), wystąpiła tylko jeden raz (33%) lub zdarzała się kilka razy w miesiącu (19% wskazań):

Wykres 175. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka.

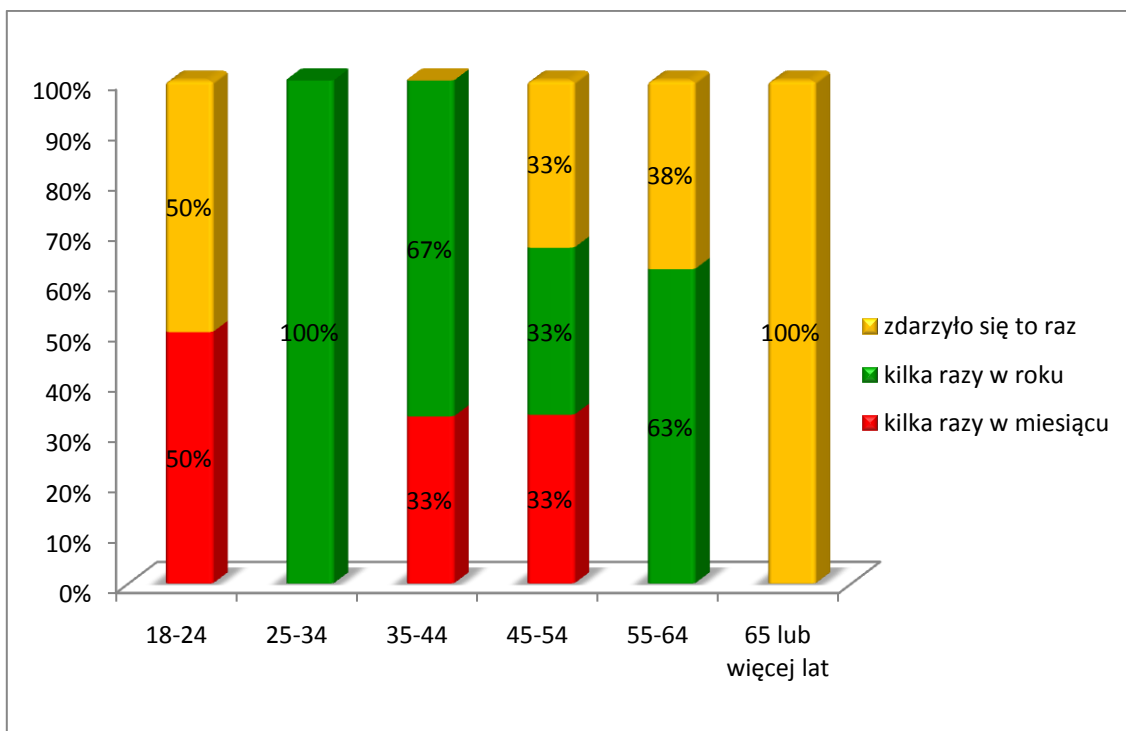
Okazuje się, iż wśród mężczyzn, którzy doświadczali przemocy fizycznej ze strony pijanego współmałżonka, zdarzało się to kilka razy w roku (67%) lub kilka razy w miesiącu (33%). Natomiast wśród kobiet częstotliwość doświadczania przemocy była inna: 39% deklarowało, że sytuacja taka wystąpiła raz, 44% - kilka razy w roku, a 17% - kilka razy w miesiącu:

Wykres 176. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na płeć.

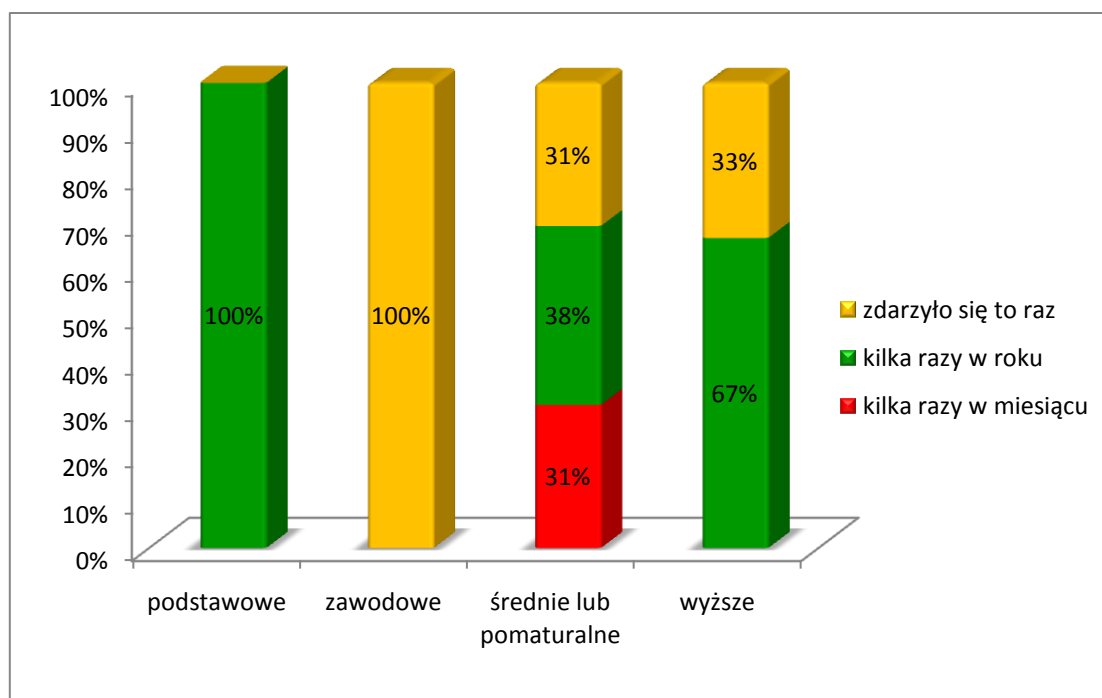

Nie można zauważyć zależności między wiekiem respondenta a częstotliwością doświadczania przemocy fizycznej ze strony pijanego współmałżonka:

Wykres 177. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wiek.

Częstotliwość występowania przemocy fizycznej (uderzenia) była zróżnicowana w poszczególnych kategoriach wykształcenia respondentów:

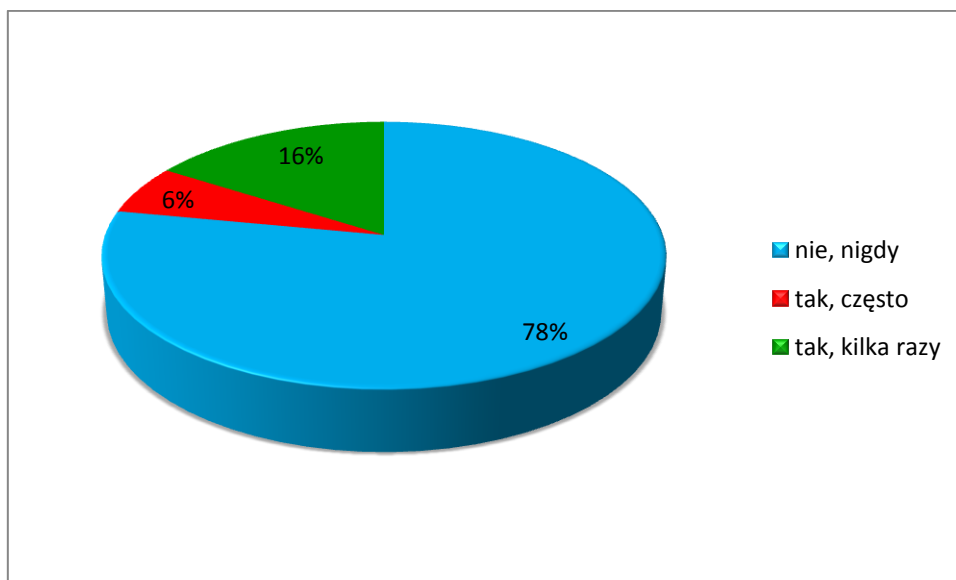

Wykres 178. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

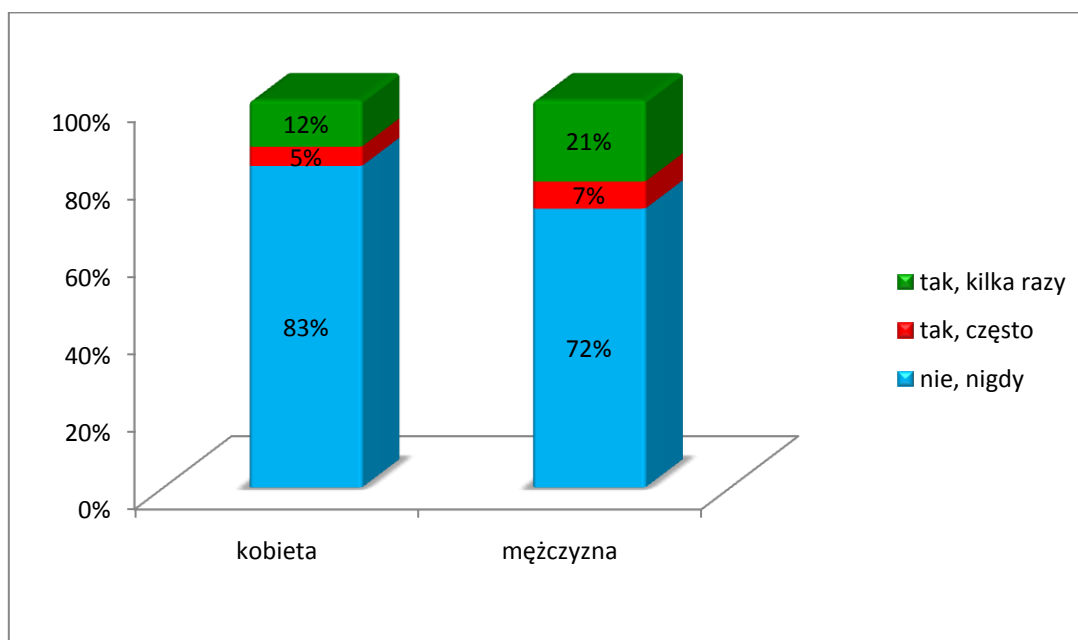
Sprzedaż używek nieletnim

Wśród uczestników badania aż 78% deklaroowało, że nigdy nie obserwowali zakupu alkoholu przez osobę nieletnią. Kilkakrotnie zdarzyło się to 16% respondentów, a 6% przyznaje, że taka sytuacja miała miejsce często:

Wykres 179. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią.

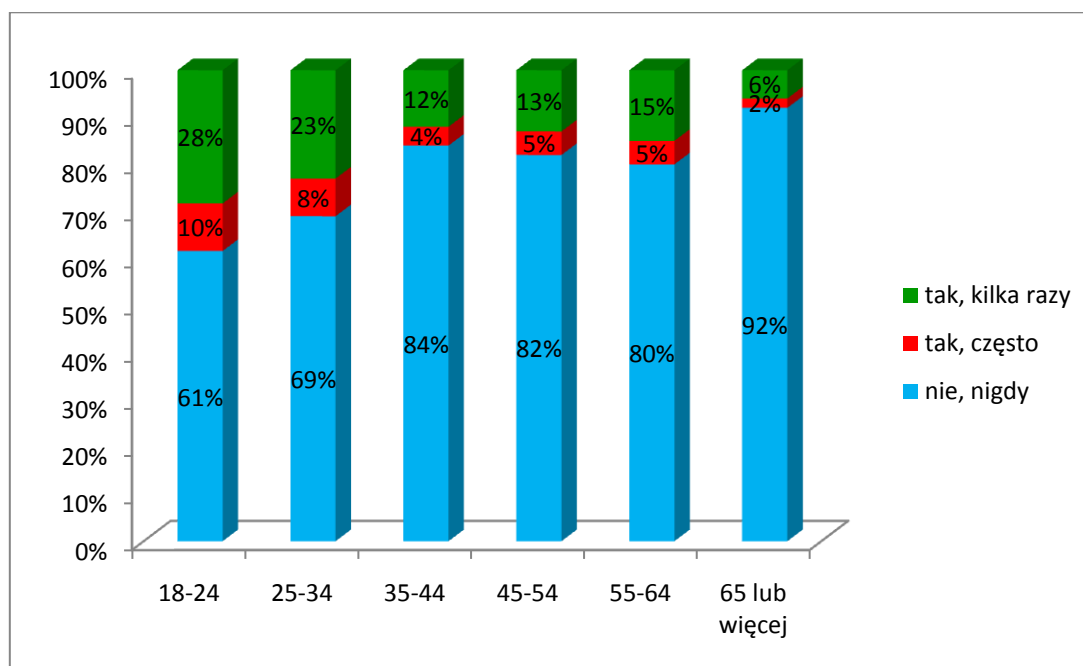
Obserwatorami zakupu alkoholu przez osoby nieletnie częściej są mężczyźni – 28% z ankietyowanych płci męskiej widziało taką sytuację. Wśród kobiet odsetek ten kształtował się na poziomie 17%:

Wykres 180. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.

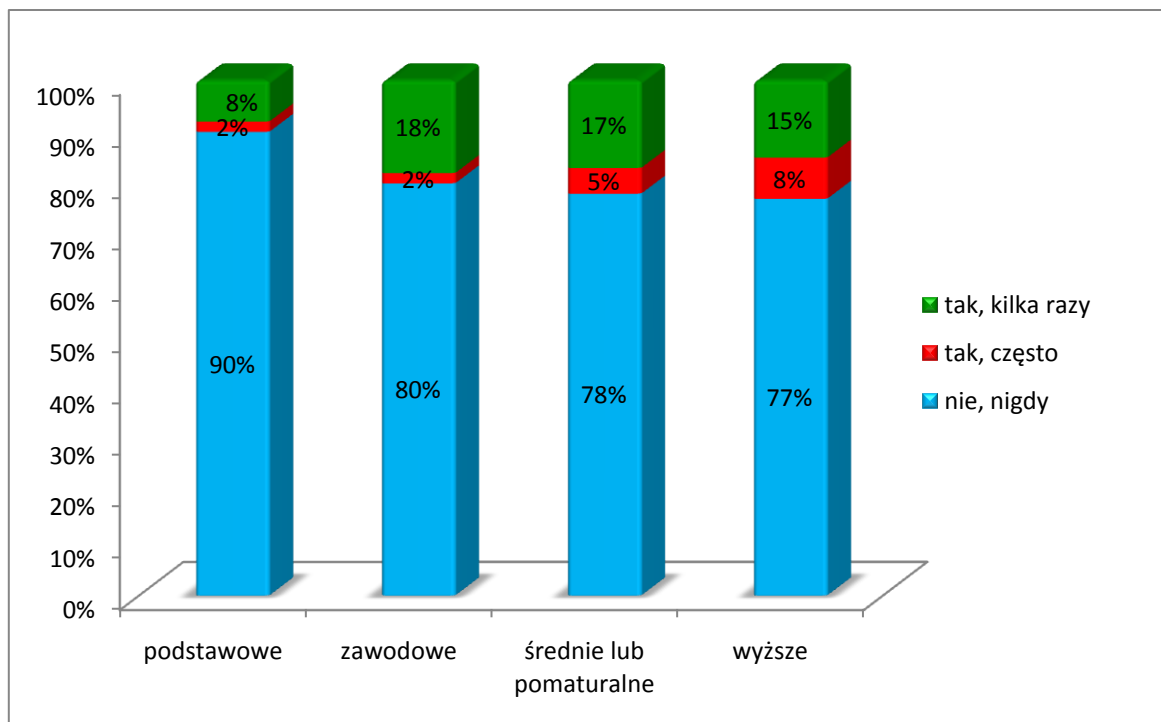

To osoby najmłodsze wiekiem najczęściej obserwowały zakup alkoholu przez nieletnich. Wśród respondentów w wieku 18 – 24 lata aż 38% widziało, jak osoba niepełnoletnia dokonuje zakupu alkoholu, natomiast w następnej kategorii wiekowej (25 – 34 lata) odsetek ten spada do 31%. Najniższy zaś jest wśród najstarszych respondentów – wśród nich tylko 8% obserwowało zakup alkoholu przez nieletnich:

Wykres 181. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

Wraz z poziomem wykształcenia respondentów rósł odsetek osób, które obserwowały zakup alkoholu przez osobę nieletnią. Wśród osób legitymujących się wykształceniem podstawowym odsetek ten wynosił 10%, a wśród tych z wykształceniem wyższym – już 23%:

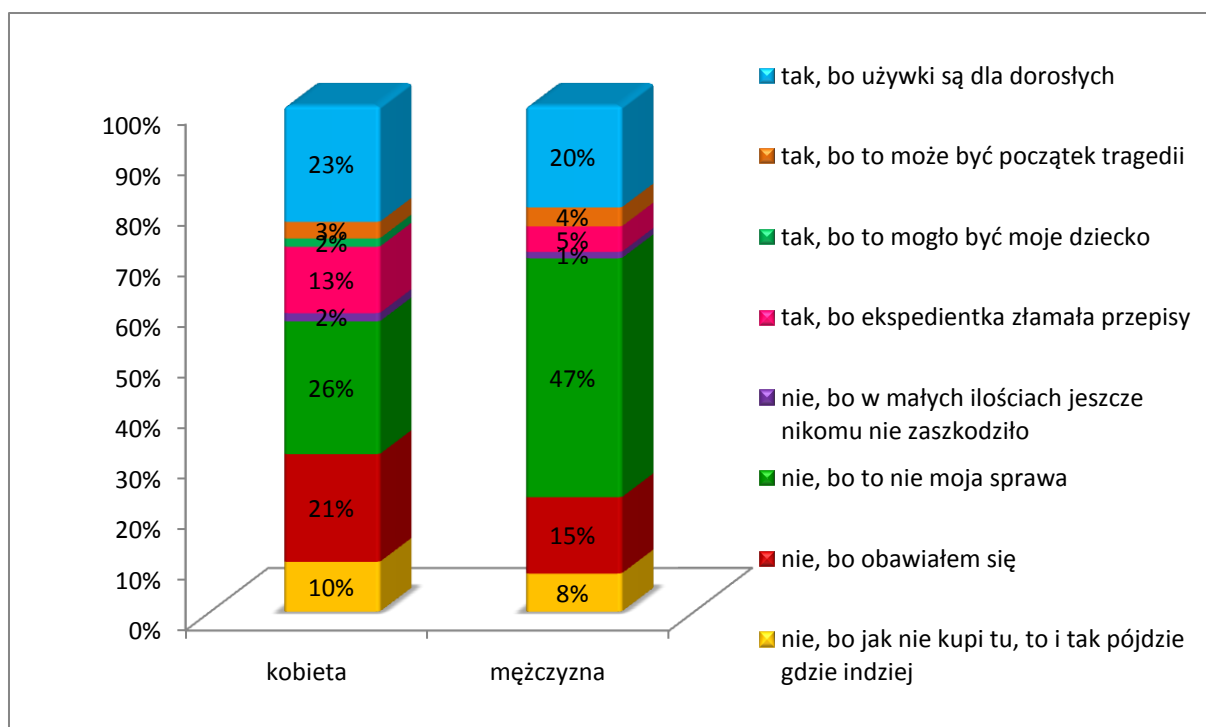
Wykres 182. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

Wśród osób, które obserwowały zakup alkoholu przez osobę nieletnią, aż 66% nie zareagowało. Najczęściej respondenci tłumaczyli się tym, że to nie ich sprawa (38%), a 18% obawiało się zareagować w tym momencie. 9% uznało arbitralnie, że nieletnia osoba i tak gdzieś zakupi alkohol, więc reagowanie jest pozbawione sensu. Respondenci, którzy będąc świadkami zakupu alkoholu przez nieletniego, wykazali się reakcją (czyli 34%), najczęściej powodowani byli przekonaniem, że używki są dla dorosłych (21%), rzadziej złamaniem przepisów przez ekspedientkę (9%) czy przeświadczeniem, że mała ilość alkoholu może doprowadzić do tragedii (4%):

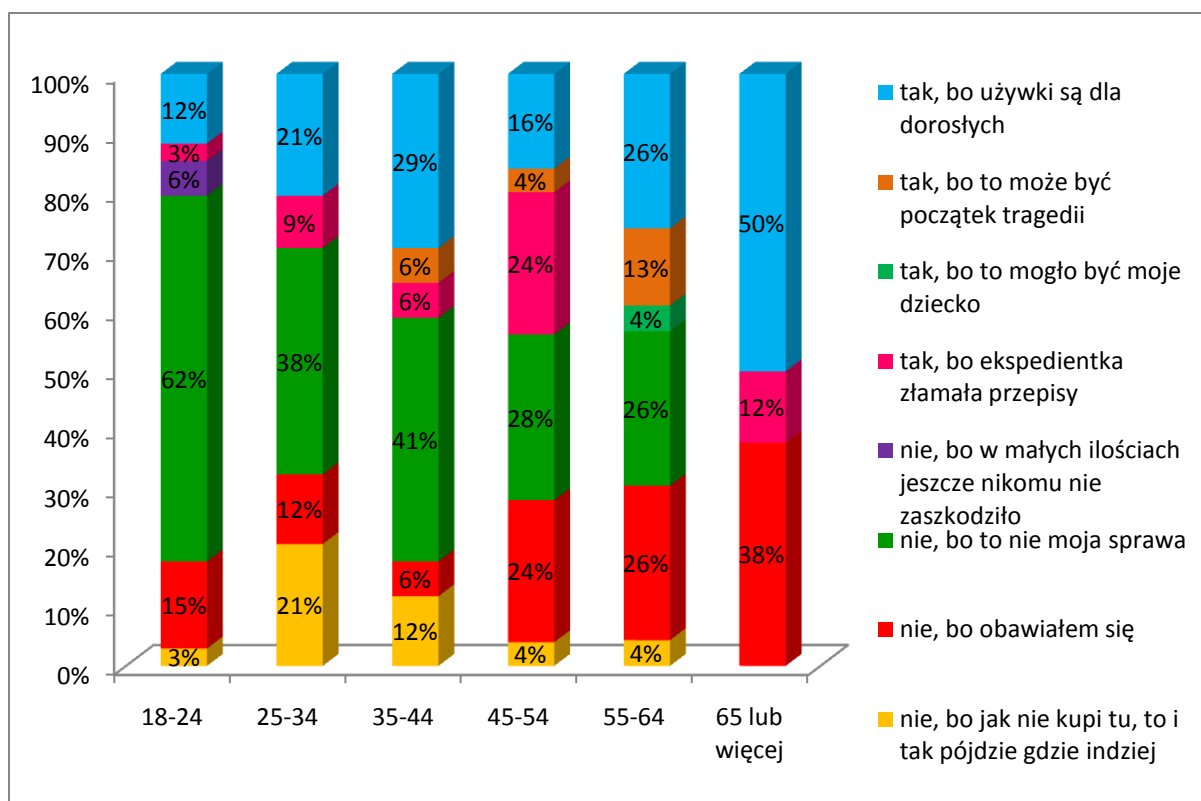
Wykres 183. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią.

Będąc świadkiem zakupu alkoholu przez osoby nieletnie, zareagowało 41% kobiet i 29% mężczyzn. Najczęstszym powodem podjęcia reakcji było przekonanie, iż używki są dla dorosłych (23% kobiet i 20% mężczyzn), a kobiety częściej niż mężczyźni kierowały się również faktem złamania prawa przez ekspedientkę (13% i 5%). Brak reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego wykazało 59% kobiet i aż 71% mężczyzn. Aż 47% mężczyzn twierdziło, iż ich brak reakcji wynikał z poczucia, iż to nie jest ich sprawa. Wśród kobiet twierdziło tak 26% respondentek. Ponadto co piąta kobieta (21%) obawiała się reagować, podobnie jak 15% mężczyzn:

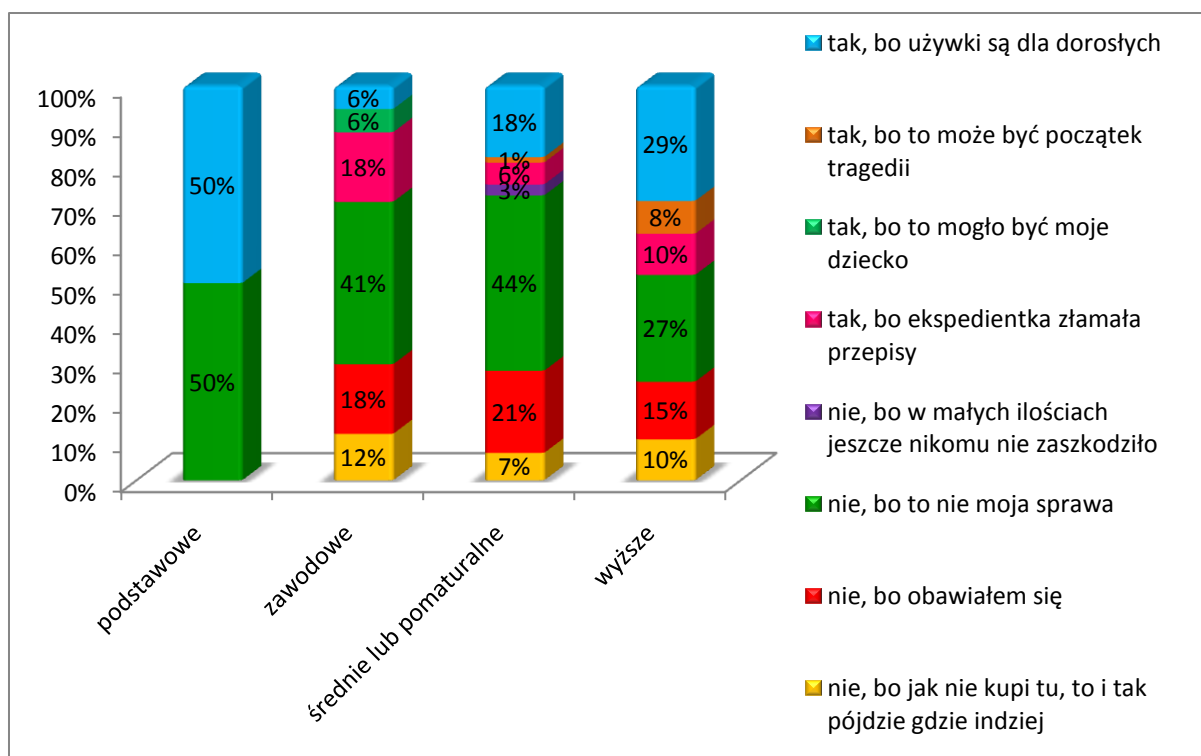
Wykres 184. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.

Będąc świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego najczęściej reagowali respondenci najstarsi wiekiem – aż 62% podjęło działanie, w tym 50% kierowało się przekonaniem, iż używki są dla dorosłych. W tej kategorii wiekowej najwyższy był również odsetek tych osób, które nie podejmowały działań z obawy – 38%. Najrzadziej będąc świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią jakieś działania podejmowali najmłodsi respondenci – zareagowało tylko 15% z nich, a wśród tych, którzy nie działali, 62% twierdziło, że to nie ich sprawa. Jest to bardzo wysoki odsetek:

Wykres 185. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

Można obserwować różne reakcje na próby zakupu alkoholu przez nieletniego w zależności od wykształcenia respondentów. Najczęściej reagowali ci z wykształceniem podstawowym (50%) oraz wyższym (47%), kierując się przeważnie przekonaniem o dostępności używek wyłącznie dla dorosłych. Natomiast wśród tych, którzy nie reagowali będąc świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego, najczęstszym powodem takiego zachowania była opinia „to nie moja sprawa”. Odsetek ten maleje z 50% (osoby z wykształceniem podstawowym) do 27% (osoby z wykształceniem wyższym):

Wykres 186. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

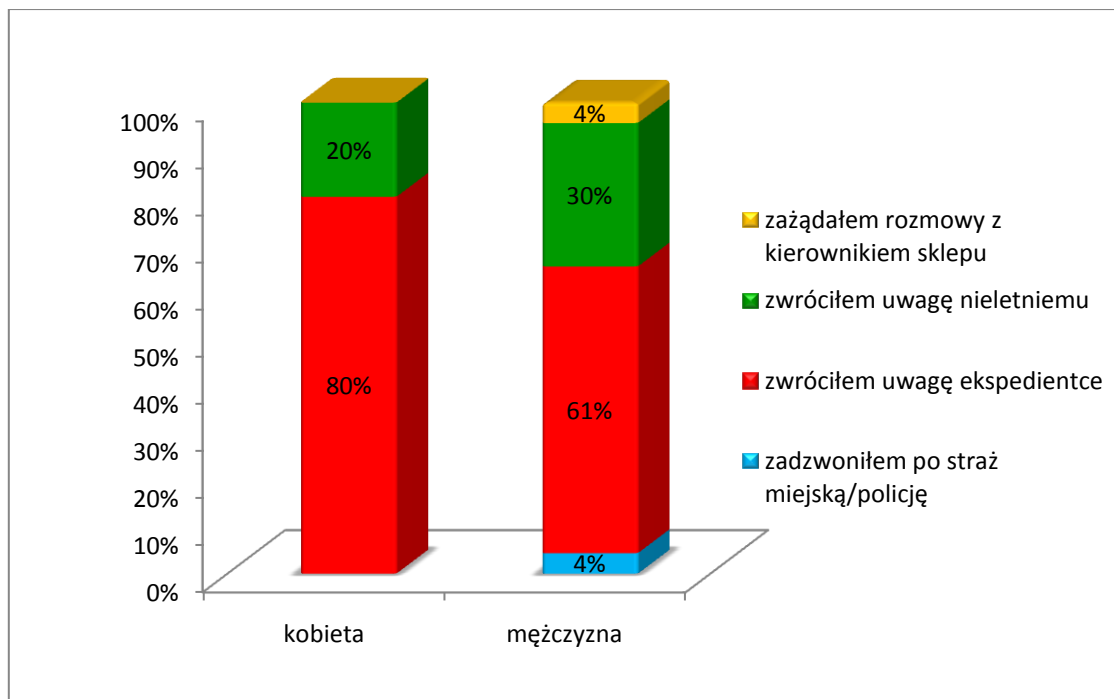
Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego, najczęściej miała formę zwrócenia uwagi ekspedientce na wiek osoby chcącej dokonać zakupu. Tą właśnie odpowiedź wskazało aż 71% badanych. Co czwarty respondent zwrócił uwagę osobie niepełnoletniej (24%). Inne formy, czyli rozmowa z kierownikiem sklepu czy wezwanie policji/straży miejskiej to działania podejmowane sporadycznie – wskazało je po 2% ankietowanych:

Wykres 187. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią.

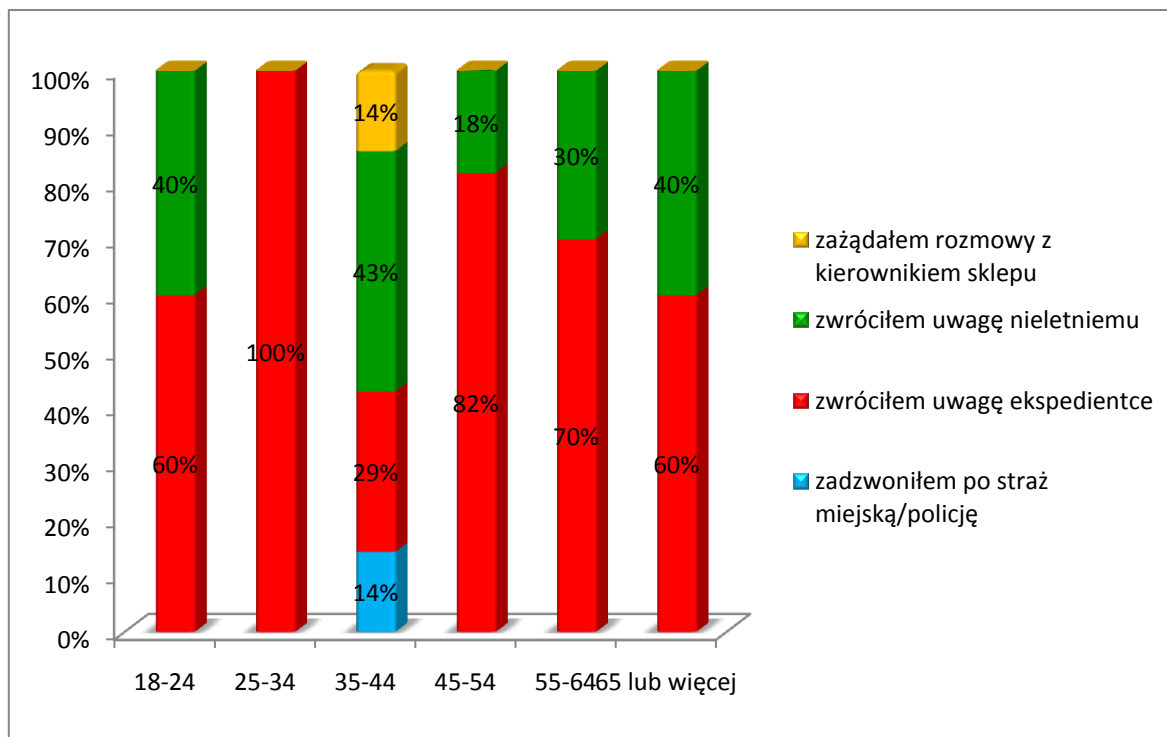

Kobiety i mężczyźni, podejmując reakcję w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego, najczęściej zwracali uwagę ekspedientce – było to odpowiednio 80% kobiet i 61% mężczyzn. Uwagę nieletniemu z kolei zwróciło 20% kobiet i 30% mężczyzn – oni również wzywali policję/straż miejską lub żądali rozmowy z kierownikiem sklepu (po 4%):

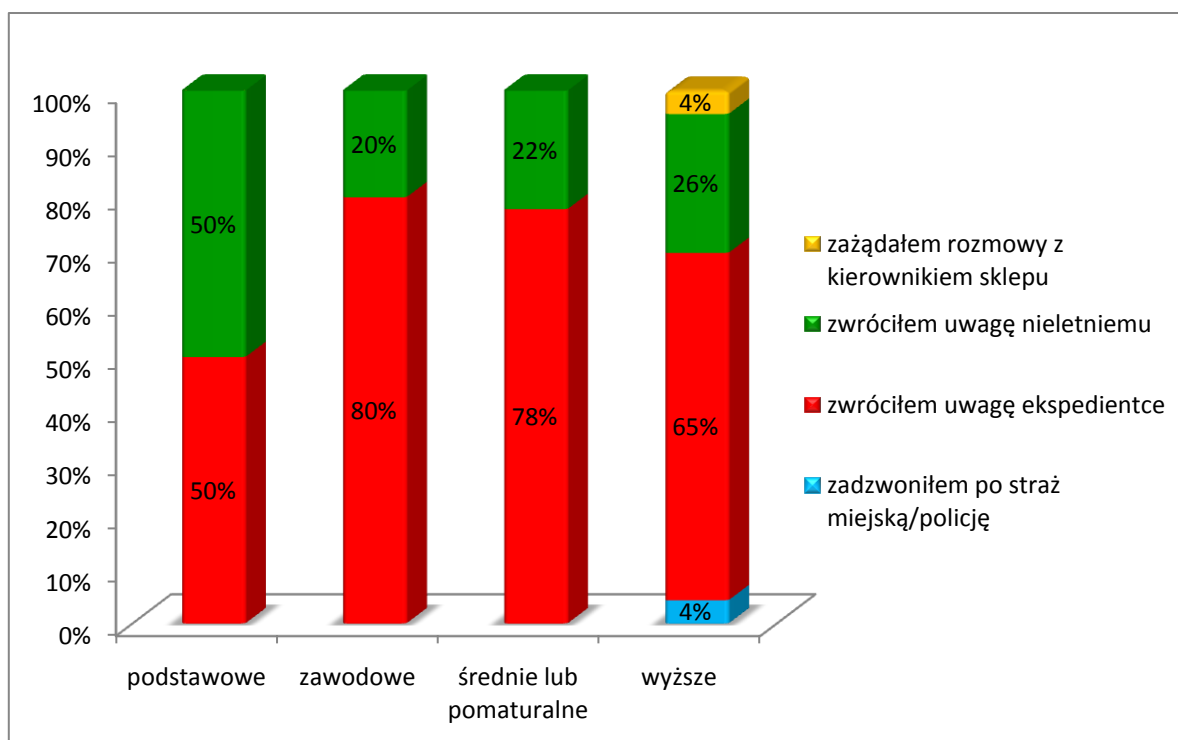
Wykres 188. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.

Choć respondenci z poszczególnych przedziałów wiekowych reagowali w różny sposób, dla większości najpopularniejszym było zwrócenie uwagi ekspedientce. Jedynie badani w wieku 35 – 44 częściej niż sprzedawcy zwracali uwagę osobie nieletniej (43%):

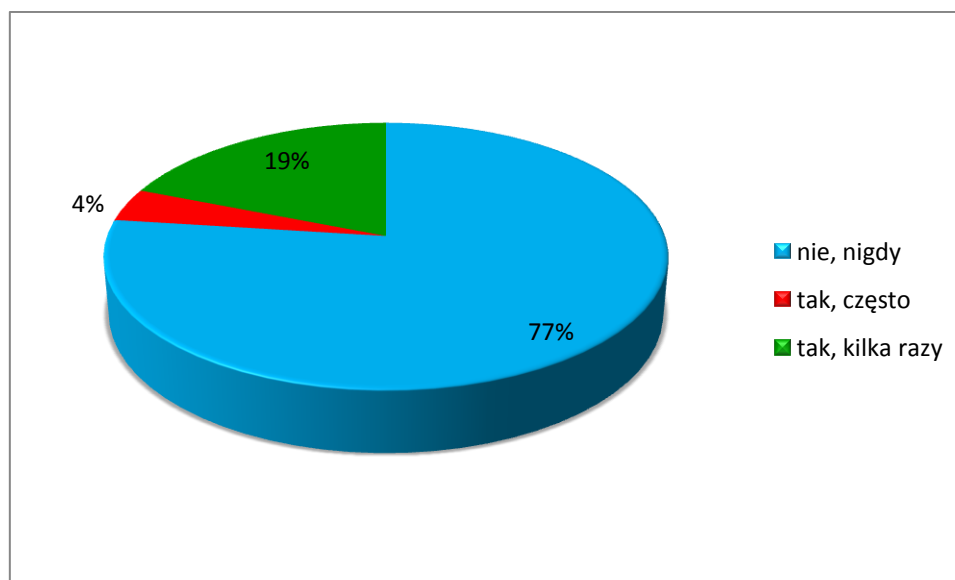
Wykres 189. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

Oprócz respondentów z wykształceniem podstawowym, w pozostałych kategoriach ankietowani najczęściej zwracali uwagę sprzedawcy na fakt, że osoba chcąc kupić alkohol może być niepełnoletnia. Wezwanie policji/straży miejskiej czy rozmowa z kierownikiem to działania podejmowane jedynie przez osoby z wykształceniem wyższym (po 4% wskazań):

Wykres 190. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

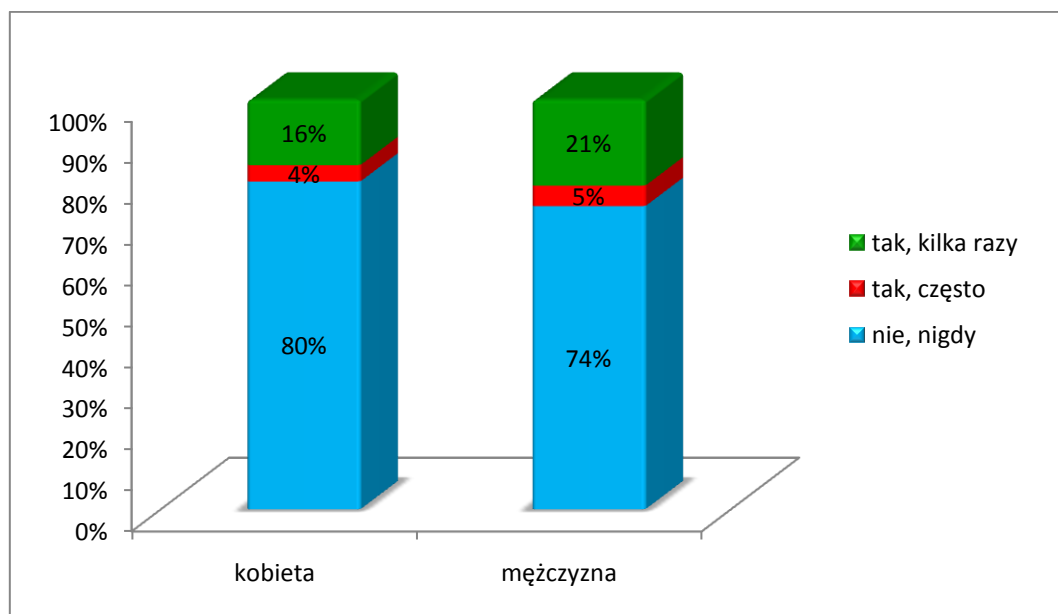
77% respondentów nigdy nie było świadkiem sytuacji, żeby osoba nieletnia próbowała dokonać zakupu papierosów. Kilka razy z taką sytuacją spotkało się 19% respondentów, a często – 4%:

Wykres 191. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią.

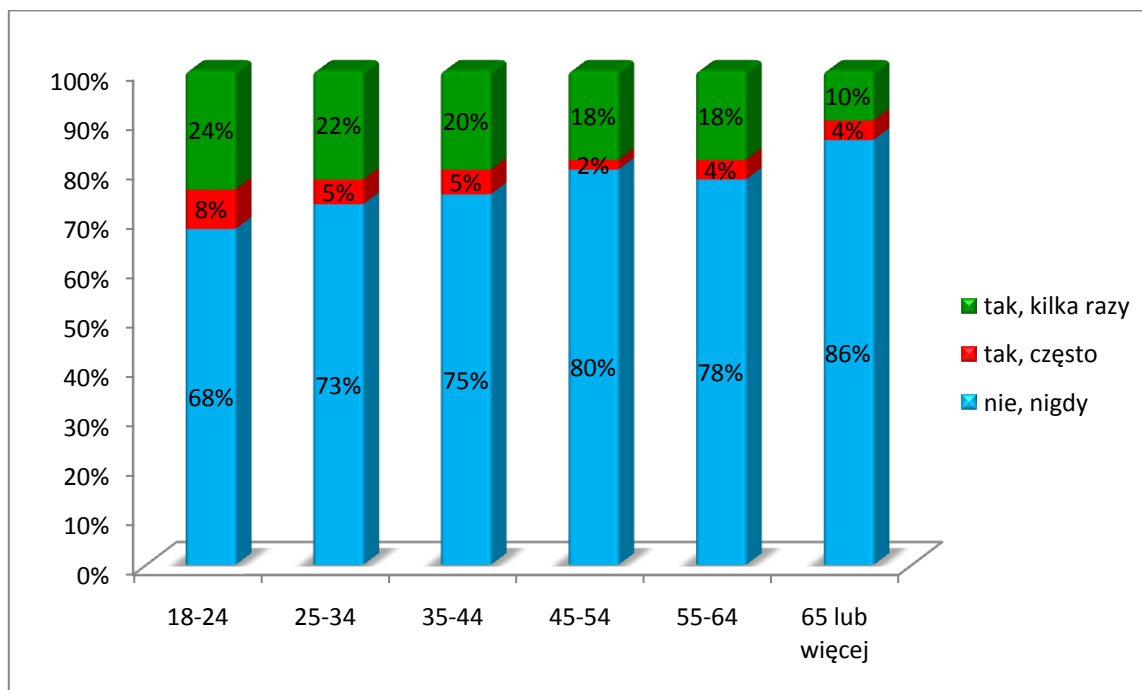

Okazuje się, iż to mężczyźni częściej bywają świadkami zakupu papierosów przez osoby niepełnoletnie. Sytuację taką osobiście obserwowała kiedykolwiek co piąta badana kobieta (20%) i co czwarty ankietowany mężczyzna (26%):

Wykres 192. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.

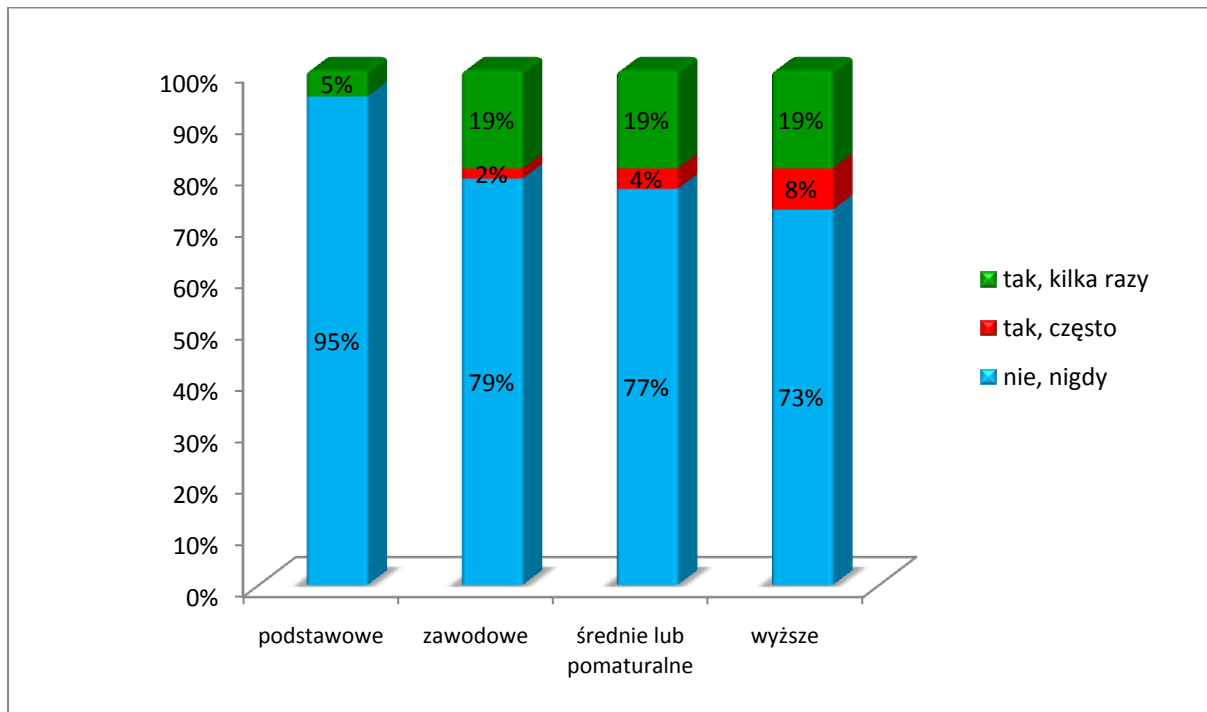
Co interesujące, im młodszy respondenci, tym częściej deklarowali, że byli świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią. Wśród najstarszych (65 i więcej lat) jedynie 14% obserwowało taką sytuację, natomiast wśród najmłodszych – aż 32%:

Wykres 193. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

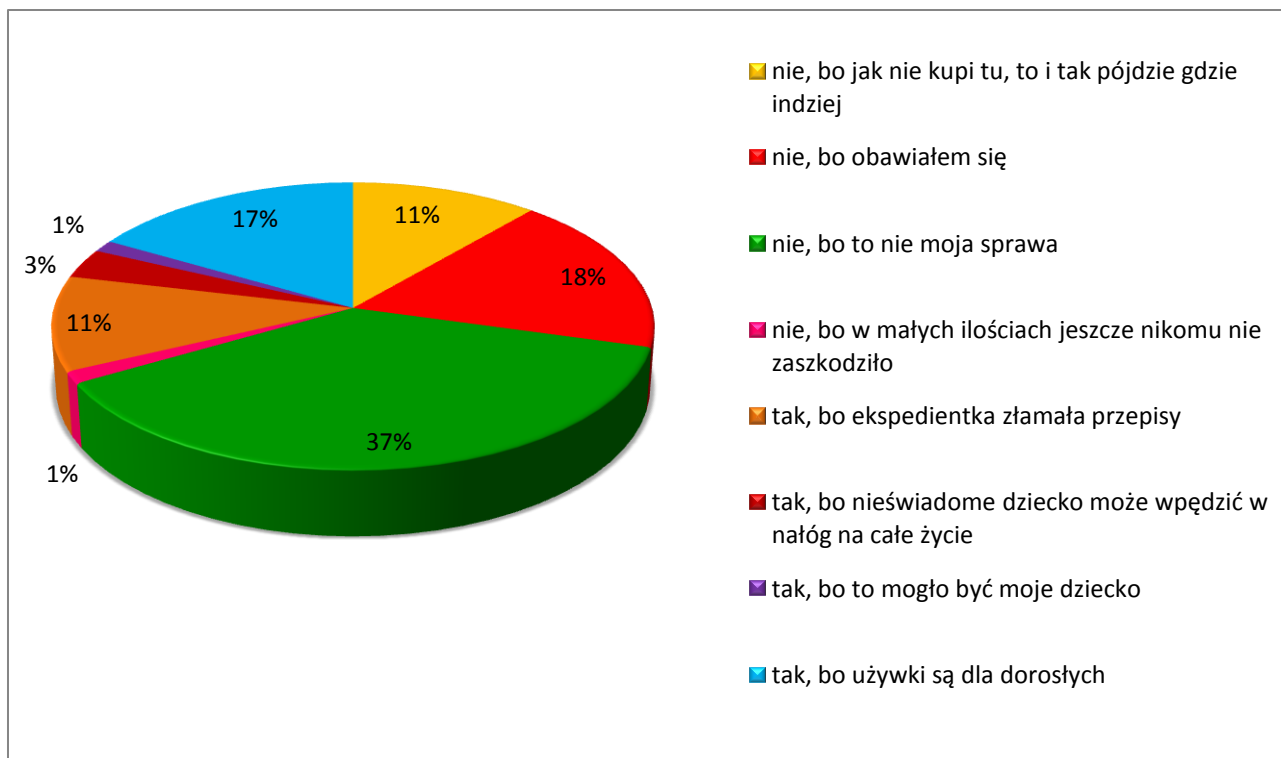

Wraz z poziomem wykształcenia rośnie odsetek respondentów, którzy byli świadkami zakupu papierosów przez osobę nieletnią. Najniższy było on wśród ankietowanych posiadających wykształcenie podstawowe (5%), a najwyższy – wśród osób legitymujących się wykształceniem wyższym – aż 27%:

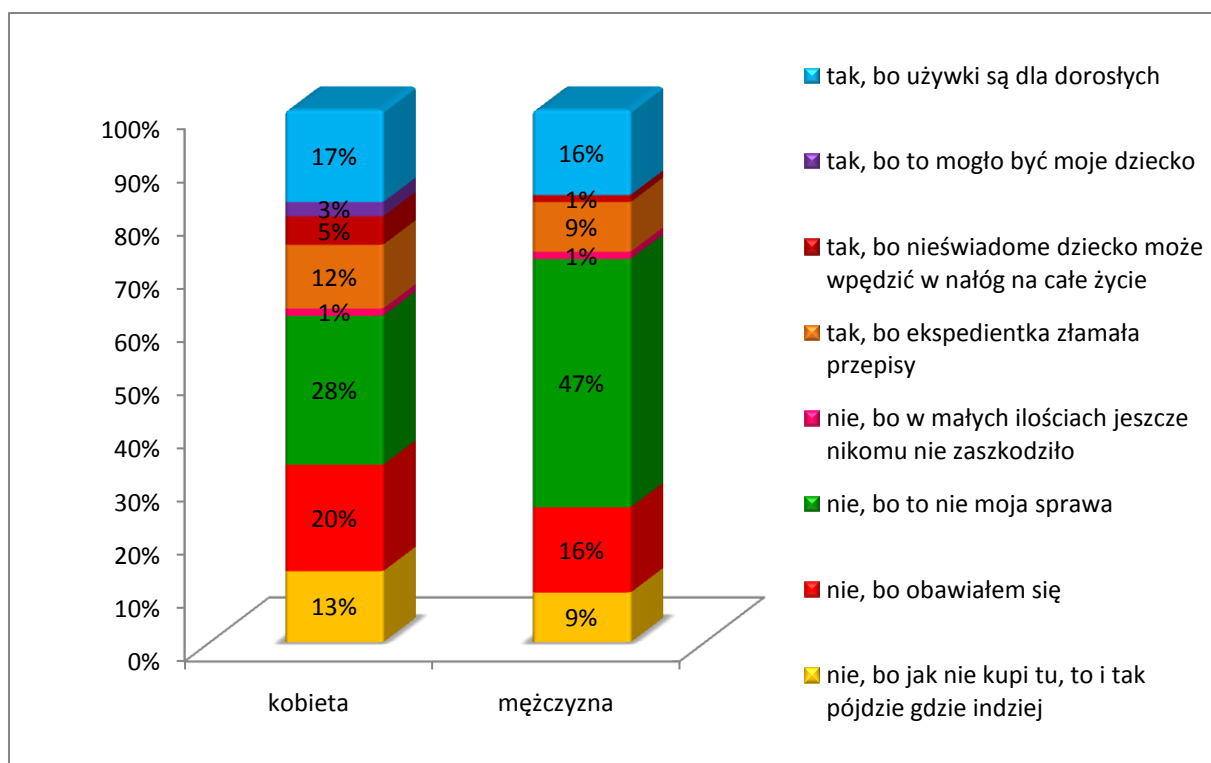
Wykres 194. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Będąc świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego, 67% respondentów nie zdecydowało się na podjęcie działań. Podobnie jak w przypadku alkoholu, badani najczęściej twierdzili, że to nie jest ich sprawa (37%). Wśród przyczyn braku reakcji pojawiały się również obawa (18%) czy przekonanie, że nawet jeśli nie w tym miejscu, to w innym na pewno się uda (11%). Ci respondenci, którzy podejmowali działanie będąc świadkiem zakupu papierosów przez osoby nieletnie (33%), najczęściej kierowali się przeświadczeniem, że używki są dla dorosłych (17%) czy złamaniem przepisów przez ekspedientkę (11%):

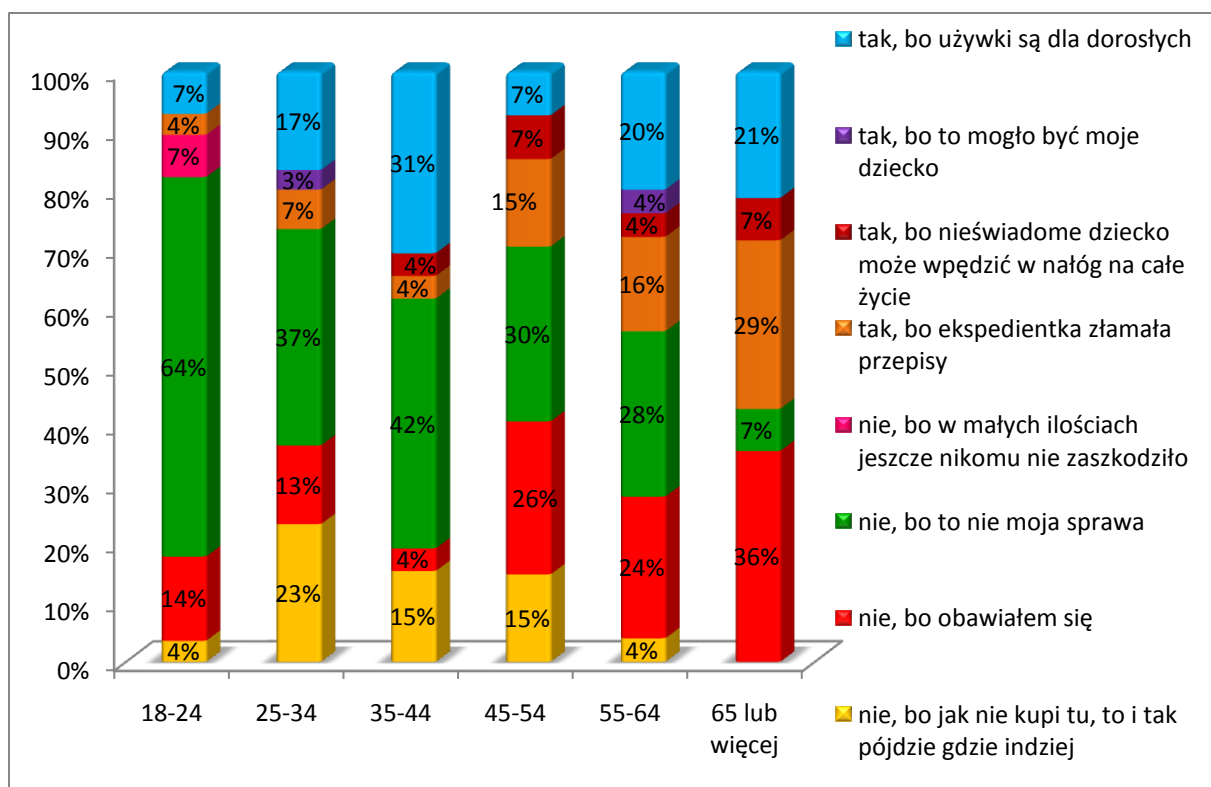
Wykres 195. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią.

Będąc świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią brak reakcji wykazało 62% kobiet i 73% mężczyzn. Mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety twierdzili, że to nie ich sprawa: było to odpowiednio 47% i 28%. Kobiety z kolei, reagując na zakup papierosów przez nieletnich, częściej niż mężczyźni zwracały uwagę na złamanie przepisów (12%), nieświadome wpędzanie się w nawyk przez dziecko (5%) czy motywowały swoją decyzję tym, iż to mogło być ich dziecko (3%):

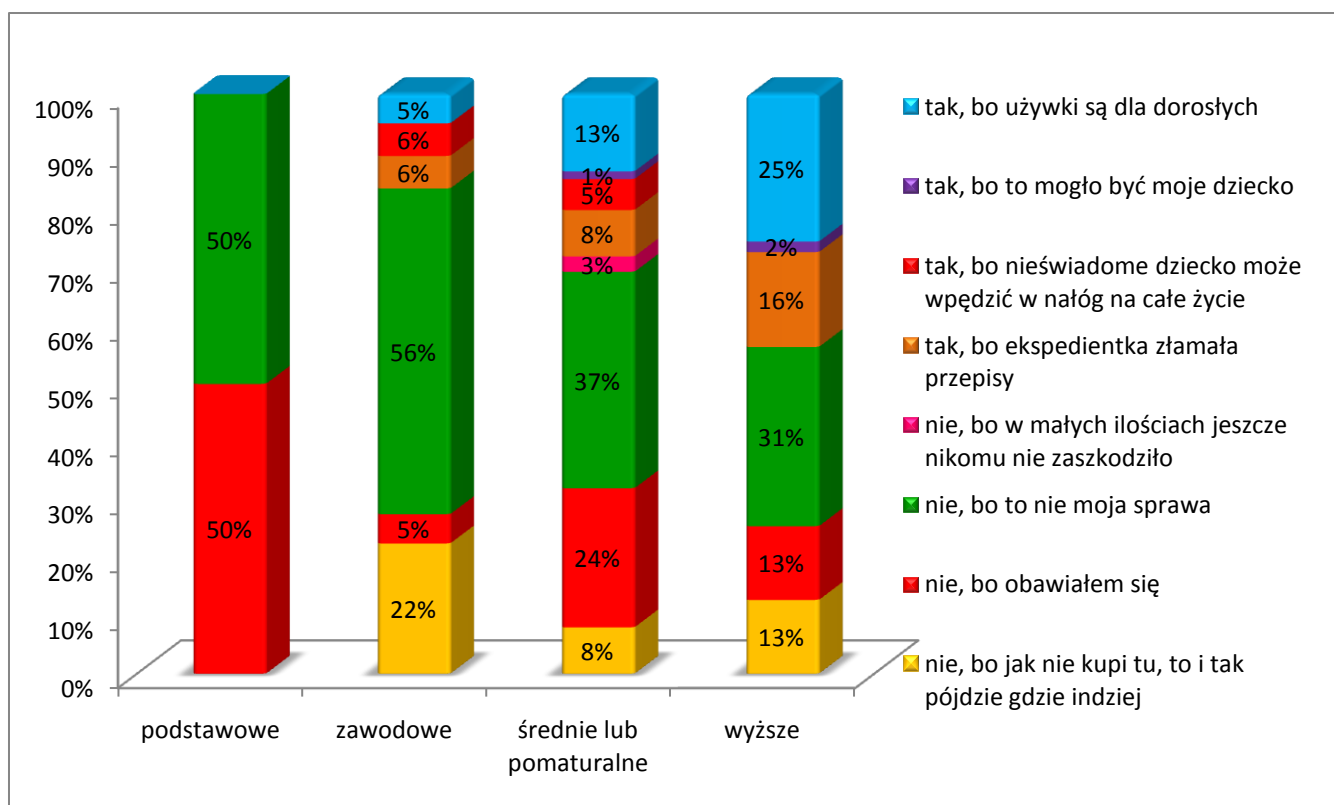
Wykres 196. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.

Najczęściej na sytuację zakupu papierosów przez nieletnich reagowały osoby starsze wiekiem – 57% z nich podjęło jakieś działania, przeważnie z powodu złamania przepisów przez ekspedientkę (29%). Najrzadziej zaś na zakup papierosów przez nieletniego reagowali najmłodsi uczestnicy badania – zaledwie 11% z nich tak deklarowało. Wyraźnie widać, iż w tej najmłodszej kategorii wiekowej bardzo wysoki był odsetek niepodjęcia działań dlatego, że respondenci uznali iż to nie ich sprawa – aż 64%. Odsetek ten malał w następnych kategoriach wiekowych, osiągając minimum wśród najstarszych respondentów – tam tylko 7% nie podjęło reakcji z tego powodu. Najstarsi zaś najczęściej spośród innych kategorii wiekowych obawiali się reagowania, gdy byli świadkiem zakupu papierosów przez nieletnich (aż 36% z nich):

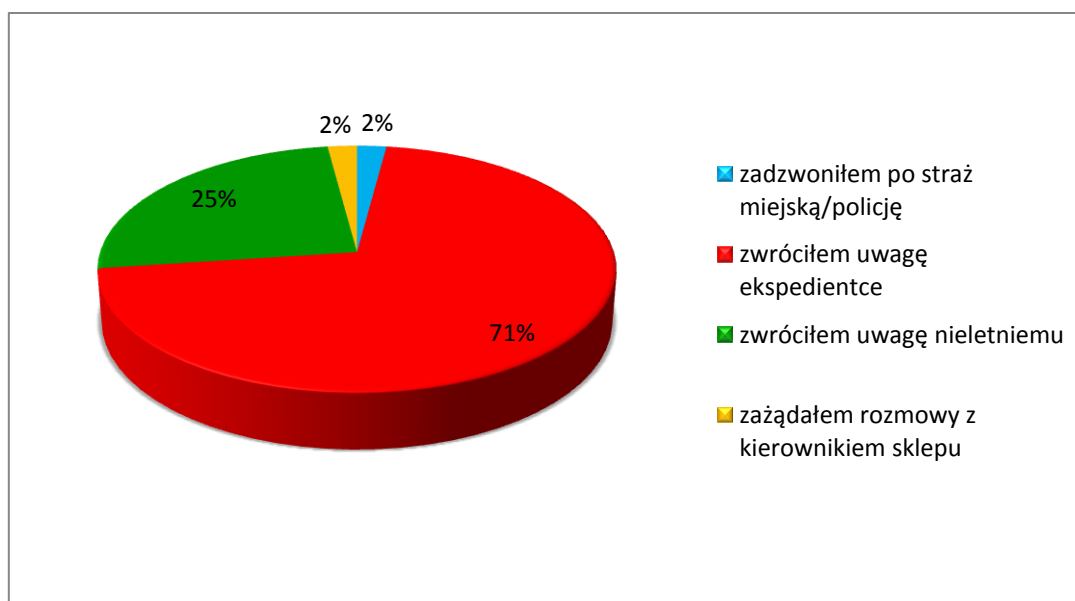
Wykres 197. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

Żadna z osób z wykształceniem podstawowym nie podejmowała działań w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego – połowa z nich obawiała się, natomiast druga połowa twierdziła, że to nie jest ich sprawa. Brak reakcji będąc świadkiem zakupu papierosów przez nieletnich wykazało 84% respondentów z wykształceniem zawodowym, 72% respondentów z wykształceniem średnim oraz 57% respondentów z wykształceniem wyższym. Wraz z wykształceniem malał odsetek osób, które brak reakcji uzasadniały tym, że ich zakup papierosów przez nieletnich to nie ich sprawa: z 56% (wykształcenie zawodowe) do 31% (wykształcenie wyższe). Wraz z wykształceniem rósł z kolei odsetek osób, które reagowały będąc świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego z powodu przekonania, że używki są na dorosłych (z 6% wśród osób z wykształceniem zawodowym do 25% wśród osób z wykształceniem wyższym) oraz z powodu złamania przepisów przez nieletniego (odpowiednio z 6% do 16%):

Wykres 198. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Podejmując działanie w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego, 71% osób zwróciło uwagę ekspedientce, a 25% - nieletniemu. Po 2% poprosiło o rozmowę z kierownikiem sklepu lub wezwało policję/straż miejską:

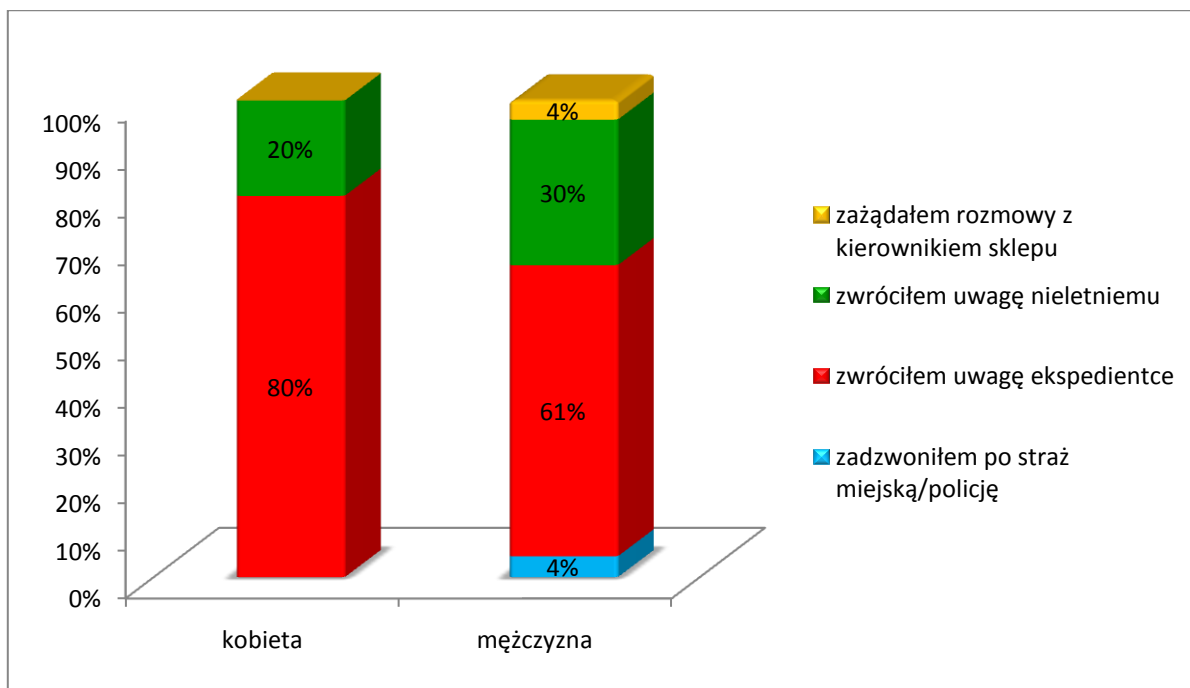

Wykres 199. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią.

I kobiety i mężczyźni najczęściej zwracali uwagę sprzedawczyni – postąpiło tak 80% kobiet i 61% mężczyzn. Uwagę osobie nieletniej chcącej kupić papierosy zwróciło 20%

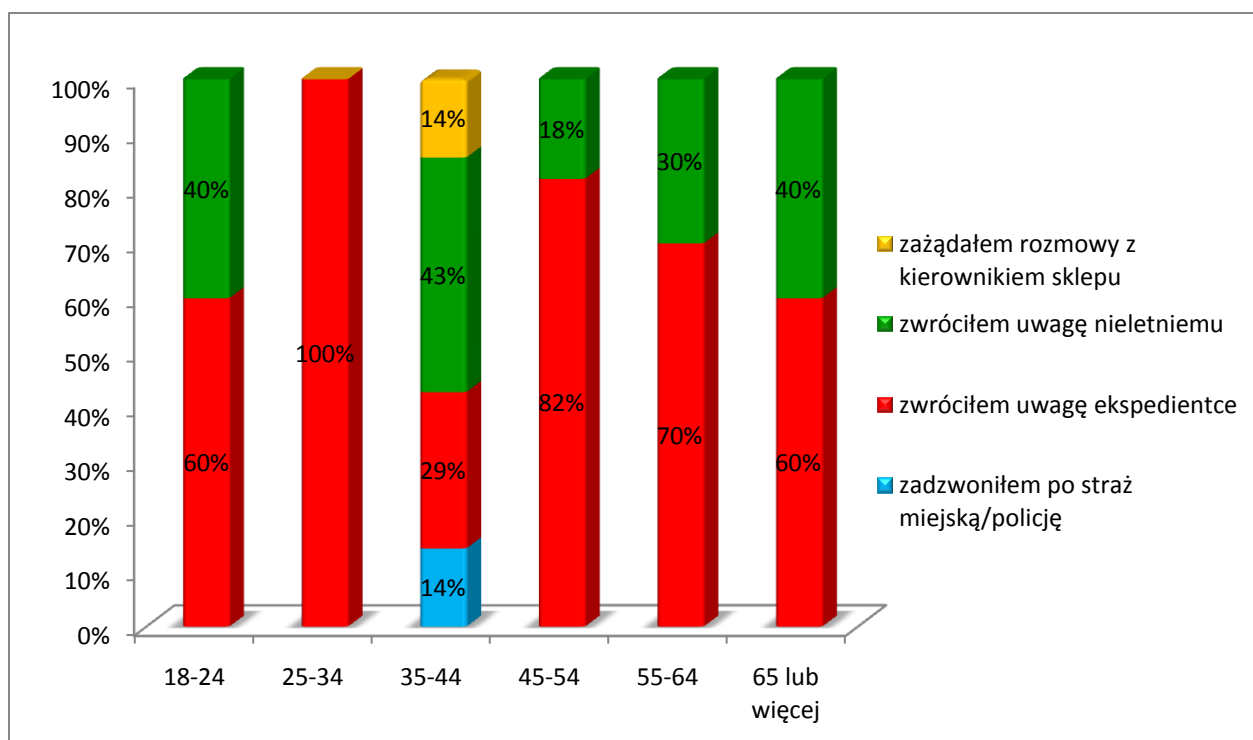

kobiet i 30% mężczyzn. Natomiast reakcje w postaci wezwania policji/straży miejskiej oraz rozmowy z kierownikiem sklepu podejmowali wyłącznie mężczyźni (po 4%):

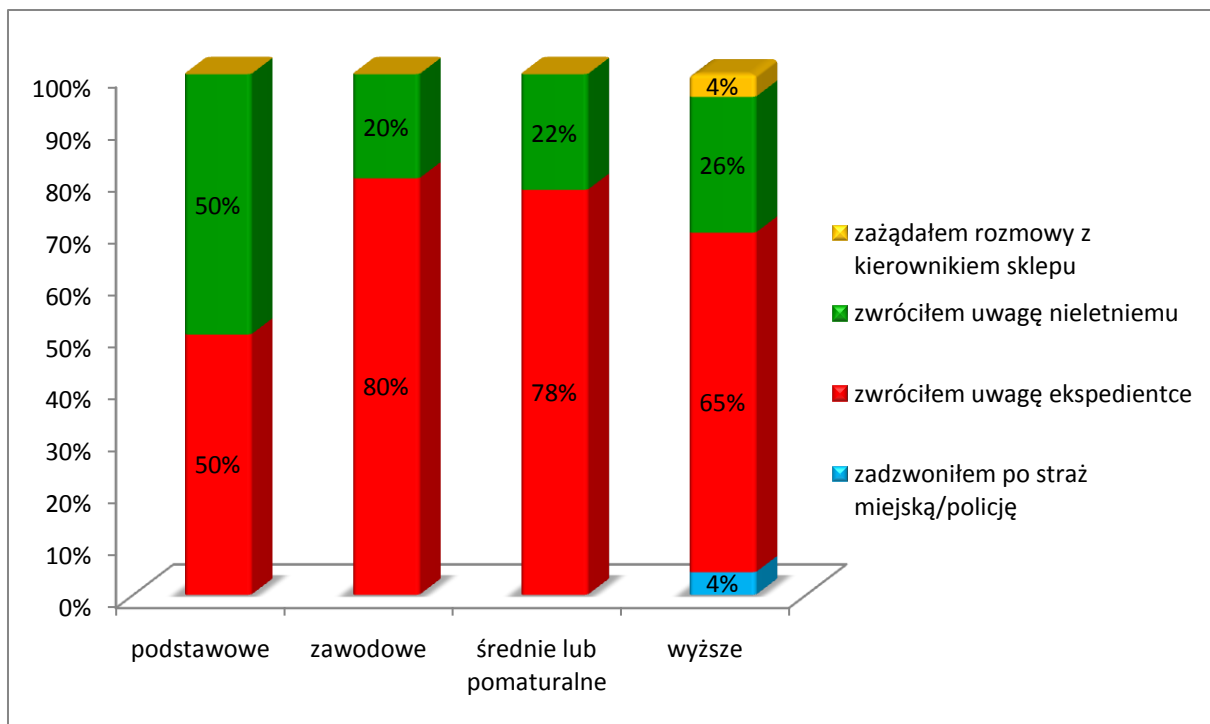
Wykres 200. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.

Różne działania w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią, podejmowały osoby w różnym wieku:

Wykres 201. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.

Respondenci posiadający wykształcenie zawodowe, średnie lub wyższe, będąc świadkiem zakupu papierosów, najczęściej zwracali uwagę ekspedientce – od 65% do 80% respondentów wskazało taką odpowiedź. Uwagę osobie nieletniej zwróciło od 20% (wykształcenie zawodowe) do 26% (wykształcenie wyższe). Natomiast rozmowy z kierownikiem sklepu czy wezwanie policji/straży miejskiej podejmowały wyłącznie osoby posiadające wykształcenie wyższe (po 4%):

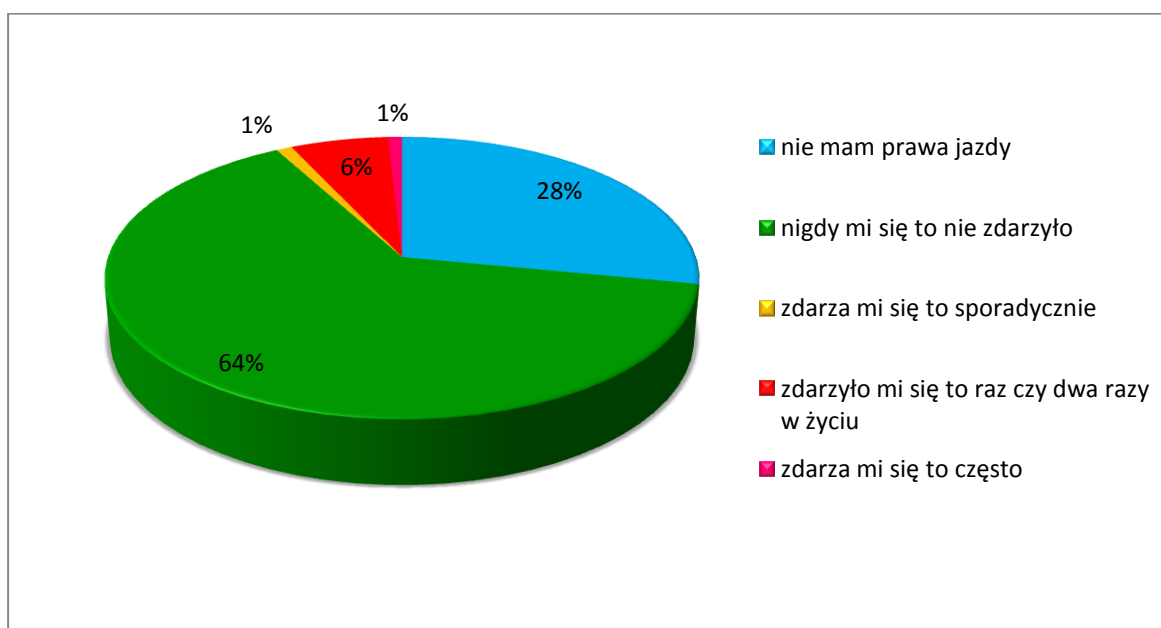

Wykres 202. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

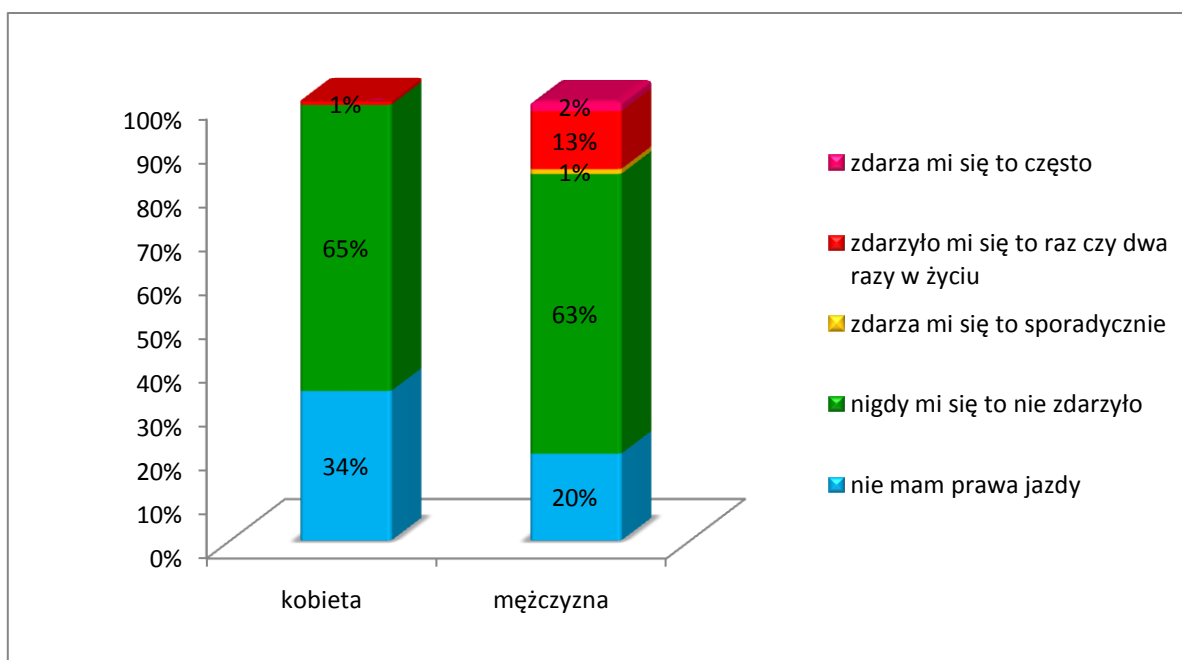
Ryzykowne zachowania pod wpływem alkoholu

Uczestnicy badania zostali również zapytani o to, czy zdarzyło się im kierować samochodem będąc pod wpływem alkoholu. 28% badanych deklaruowało, że nie mają prawa jazdy, stąd pytanie ich nie dotyczy. Aż 64% ankietowanych twierdziło, iż nigdy nie zdarzyło się im prowadzić samochód po spożyciu alkoholu. Tylko 8% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce – w tym 6% badanych zdarzyło się to raz czy dwa razy w życiu, a po 1% - sporadycznie lub często:

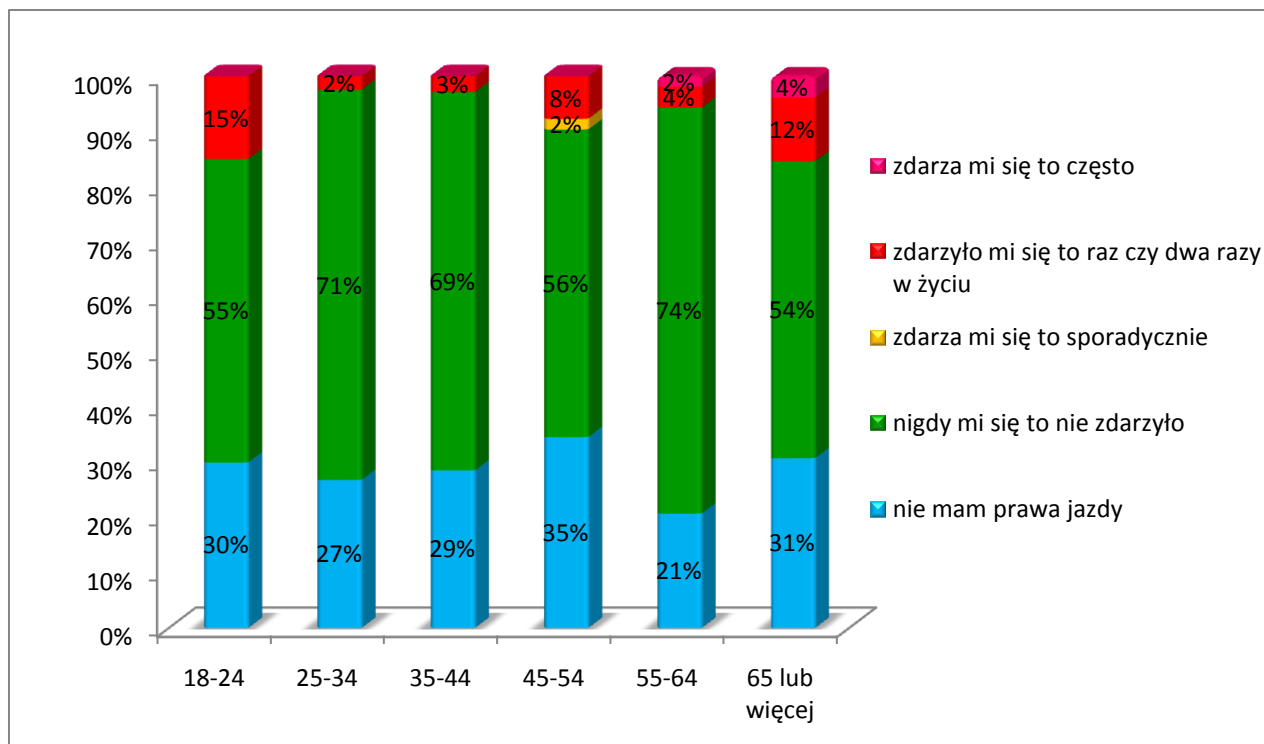
Wykres 203. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu.

Choć wśród kobiet wyższy niż wśród mężczyzn był odsetek osób deklaruujących brak prawa jazdy – odpowiednio 34% i 20% - to porównywalne w przypadku obu płci są odsetki dotyczące niewystąpienia sytuacji kierowania samochodem pod wpływem alkoholu. Wynoszą one 65% dla kobiet i 63% dla mężczyzn. Tym samym, wyraźnie widać, iż to mężczyźni częściej prowadzą samochód będąc pod wpływem alkoholu – do takich zachowań przyznało się 1% kobiet i aż 16% mężczyzn:

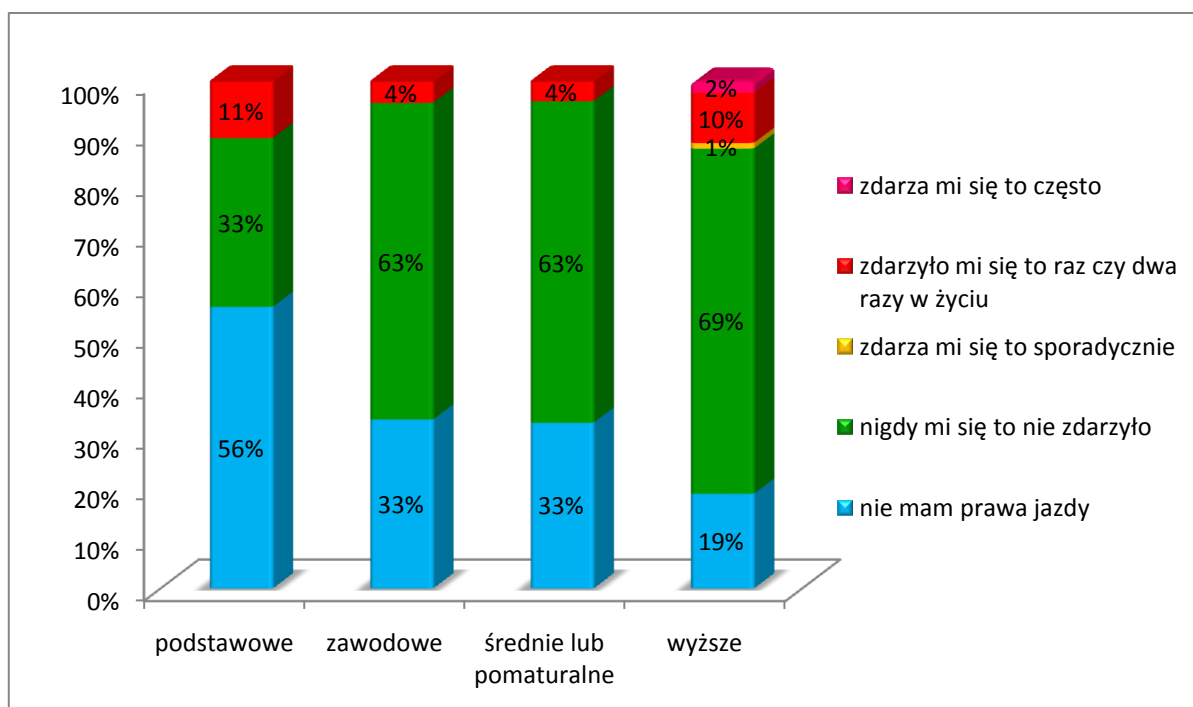
Wykres 204. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Co interesujące, najwyższe odsetki osób, które kiedykolwiek prowadziły samochód będąc pod wpływem alkoholu, najwyższe są w skrajnych kategoriach wiekowych. 16% respondentów w wieku powyżej 65 lat prowadziło samochód po spożyciu alkoholu, a wśród najmłodszych (18 – 24 lata) było to 15%. Najrzadziej sytuacja taka miała miejsce wśród osób w wieku 25 – 34 lata (2%) oraz 35 – 44 lata (3%). Jednak najczęściej we wszystkich kategoriach wiekowych wskazywana była odpowiedź wskazująca, iż respondent nigdy nie prowadził samochodu będąc pod wpływem alkoholu:

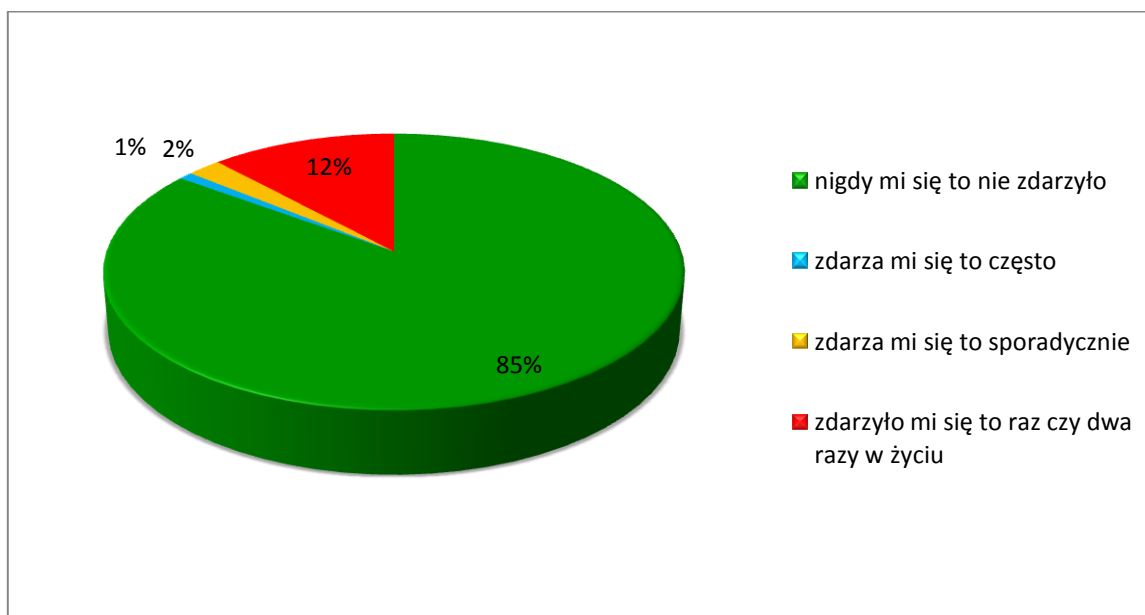
Wykres 205. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

Wraz z poziomem wykształcenia maleje odsetek respondentów, którzy nie posiadają prawa jazdy (z 56% wśród osób z wykształceniem podstawowym do 19% wśród osób z wykształceniem wyższym), a tym samym rośnie odsetek deklaracji dotyczących brak sytuacji, w których respondent nigdy nie prowadził samochodu pod wpływem alkoholu (odpowiednio z 33% do 69%). Tym samym, jak można zauważyć, najczęściej sytuacja prowadzenia samochodu przez respondenta dotyczyła osób o wykształceniu wyższym (13% kiedykolwiek zdarzyła się taka sytuacja) lub podstawowym (11%):

Wykres 206. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

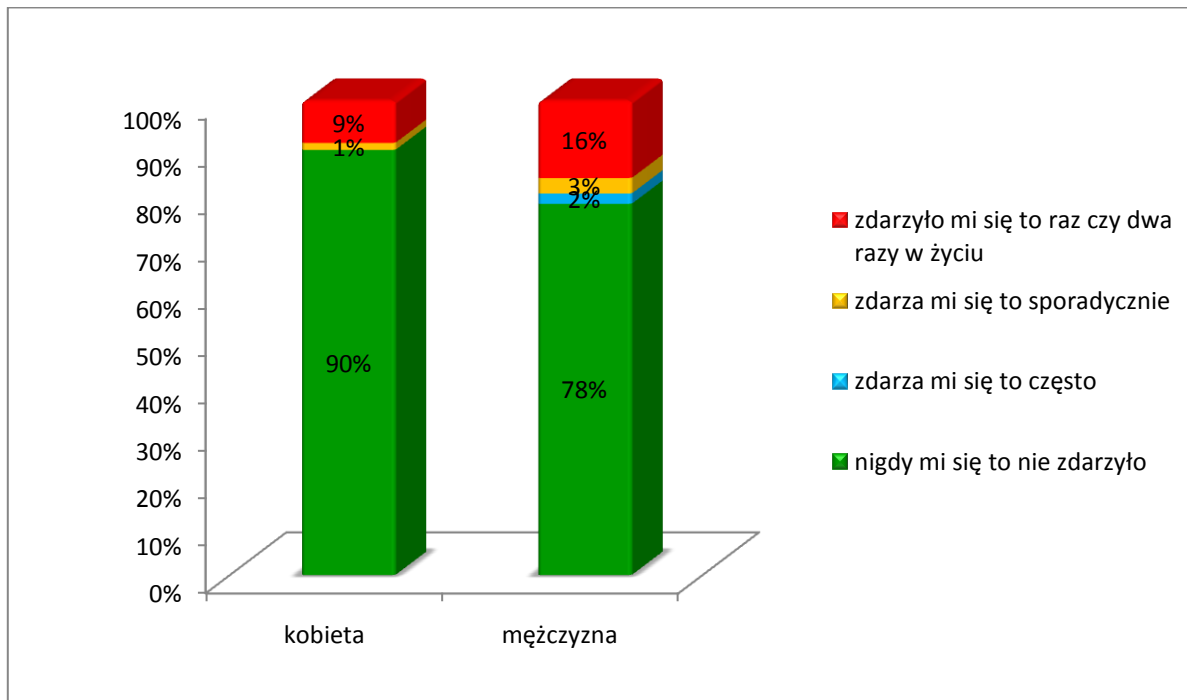
Oprócz pytania o kierowanie samochodem będąc pod wpływem alkoholu, ankietowani zostali poproszeni również o określenie, czy zdarzyło się im jechać samochodem kierowanym przez osobę pod wpływem alkoholu. Aż 85% badanych deklaruje, że nie wsiadło do samochodu z kierowcą, który spożywał alkohol. Sytuacja taka zdarzyła się 15% ankietowanych. W większości były to jednorazowe przypadki w życiu (12%), tylko 2% przyznało, że sytuacja ma miejsce sporadycznie, a 1% - często:

Wykres 207. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu.

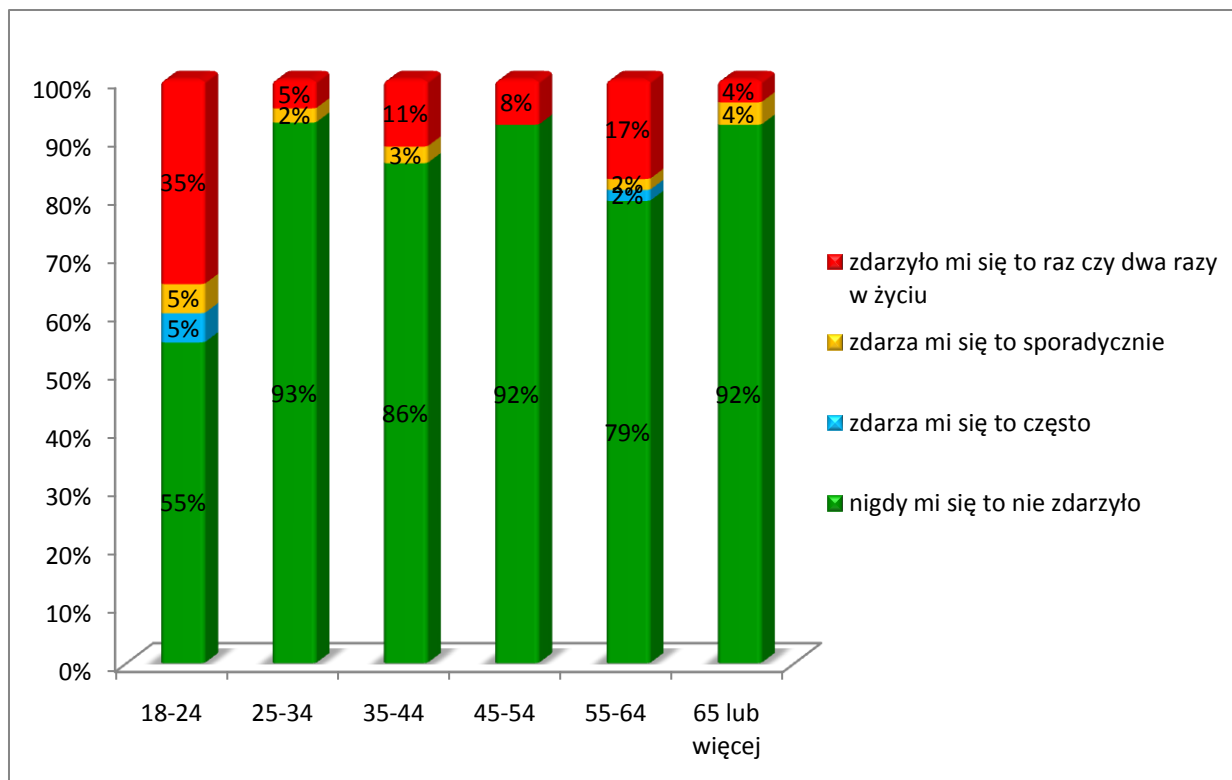

Jak można zauważyć, płeć wpływa na występowanie sytuacji jazdy samochodem z kierowcą pod wpływem alkoholu. W przypadku kobiet co dziesiąta (10%) kiedykolwiek była pasażerem w samochodzie kierowanym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu, natomiast wśród mężczyzn – co piąty (21%):

Wykres 208. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

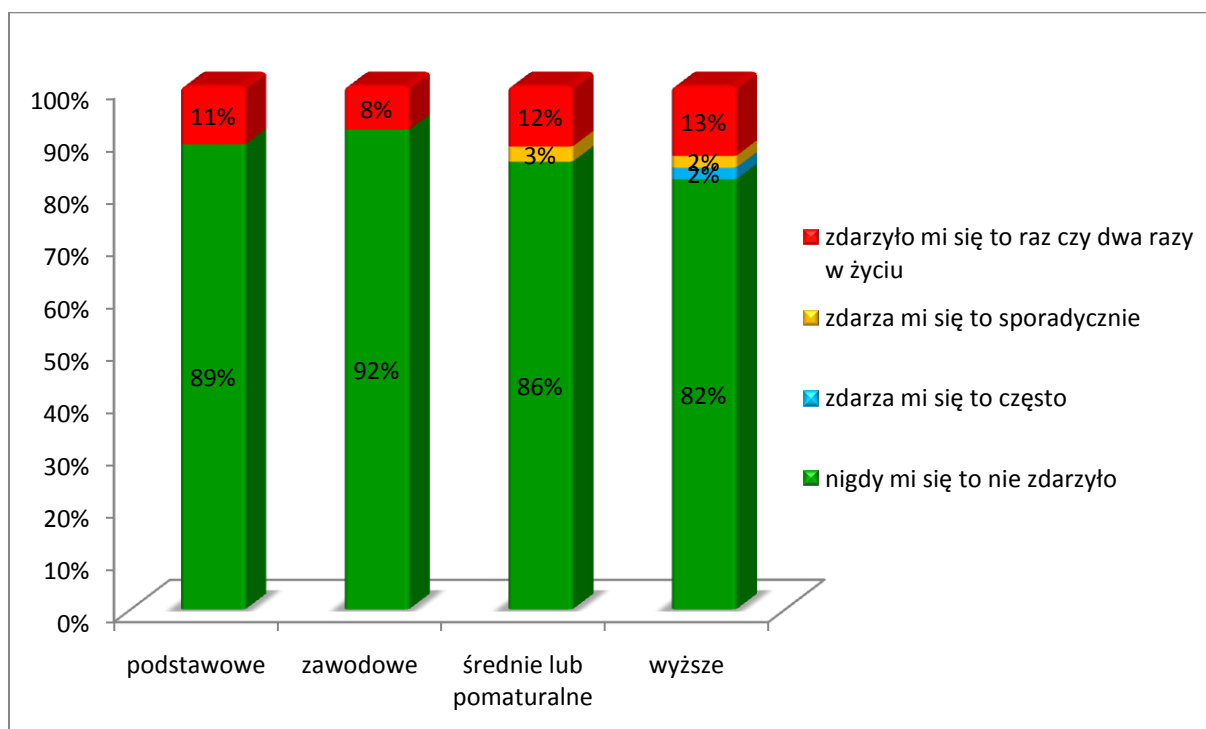
Wiek istotnie różnicuje odsetki osób, które kiedykolwiek jechały samochodem z kierowcą będącym pod wpływem alkoholu. W najmłodszej kategorii wiekowej, 18 – 24 lata, aż 45% badanych dotyczyła taka sytuacja. Drugą kategorią wiekową, w której odsetek takich osób był wysoki jest kategoria 55 – 64 lata: w niej co piąty respondent (21%) jechał z kierowcą będącym pod wpływem alkoholu. W pozostałych kategoriach z kierowcą pod wpływem alkoholu podróżowało od 7% (25 – 34 lata) do 14% (35 – 44 lata).

Wykres 209. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.

Również niezależnie od poziomu wykształcenia, przeważająca większość badanych deklaruje, że nigdy nie jechali samochodem pod wpływem alkoholu – odsetki te wahają się od 82% (wykształcenie wyższe) do 92% (wykształcenie zawodowe). Jednak jak można zauważyć, najczęściej do jazdy za kierownicą pod wpływem alkoholu przyznawali się respondenci o najwyższym poziomie wykształcenia – wśród osób legitymujących się wykształceniem wyższym - 17% kiedykolwiek doświadczyło takiej sytuacji. Porównując, wśród osób z wykształceniem zawodowym odsetek ten wynosił 8%:

Wykres 210. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.

Diagnoza używania środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież województwa lubuskiego

Metodologia badania – ankieta kwestionariuszowa i fokusy

Badania ankietowe to złożony i wieloetapowy proces wymagający realizacji określonych reguł metodologicznych. Odpowiadają na pytania: Co? Ile? Jak często? Jak silnie? Kto? Prowadzą do pomiaru oraz identyfikacji faktów.

Do badania zastosowano technikę opartą na bezpośrednim komunikowaniu się z respondentem, przeprowadzaną przy pomocy kwestionariusza ustrukturyzowanego o jawnym celu. Strukturyzacja kwestionariusza jest najczęściej stosowanym rozwiązaniem w badaniach społecznych; ma to zapewnić, by wszyscy respondenci odpowiadali na takie same pytania (otrzymywali jednakowe bodźce).

Badania ankietowe są metodą gromadzenia informacji pierwotnych przez zbieranie odpowiedzi na przygotowane uprzednio pytania zadawane wybranym osobom. Narzędzia to kwestionariusze, z przeważającymi pytaniami zamkniętymi, z zastosowaniem skal, stawiające respondentów w sytuacji dokonywania wyboru.

Ankieta audytoryjna to jedna z technik badawczych w naukach społecznych polegająca na zebraniu w pewnej przestrzeni, zazwyczaj w pomieszczeniu, które w jakiś sposób związane jest z badaną kategorią (np. klasa szkolna itd.) wybranej lub wylosowanej grupy osób i rozdaniu im ankiet do wypełnienia. Ankieter w takiej sytuacji nie przeprowadza wywiadu osobiście z każdym respondentem, ani nie odczytuje pytań, a jedynie ogranicza się do podania celu prowadzonych badań i ewentualnie tłumaczy, jak ankietę należy wypełnić. W odróżnieniu od innych technik ankietowych w tym przypadku uzyskuje się prawie stuprocentową zwrotność materiału. W przypadku takiego typu badania niemożliwe jest także kontrolowanie zaznaczanych odpowiedzi, bowiem to respondent, a nie ankieter, je zaznacza.

Warto jeszcze w tym miejscu podkreślić jedną kwestię związaną z metodologią przeprowadzonych badań, która dotyczy liczby badanych uczniów. Jak wspomniano na początku raportu, badaniu poddano **2.383** uczniów ze szkół w znajdujących się na terenie województwa lubuskiego. Jednak, **ze względu na zastosowane filtry, nie wszystkie pytania ankiety dotyczyły wszystkich uczniów.** Np. uczniowie, którzy deklarowali, że nigdy nie palili papierosów, nie byli proszeni o określenie wieku czy miejsca, w jakim

nastąpiła inicjacja. Podobna sytuacja występowała w pytaniach dotyczących spożywania alkoholu, używania narkotyków czy doświadczania przemocy – na konkretne pytania odpowiadały tylko osoby, których te pytania dotyczyły. Logicznym jest bowiem, że uczeń, który deklarował, że nigdy nie pił alkoholu, nie będzie odpowiadał na pytanie, jak często spożywa alkohol. Stąd analizy niektórych zagadnień dotyczą grupy mniejszej niż 2.383 osób.

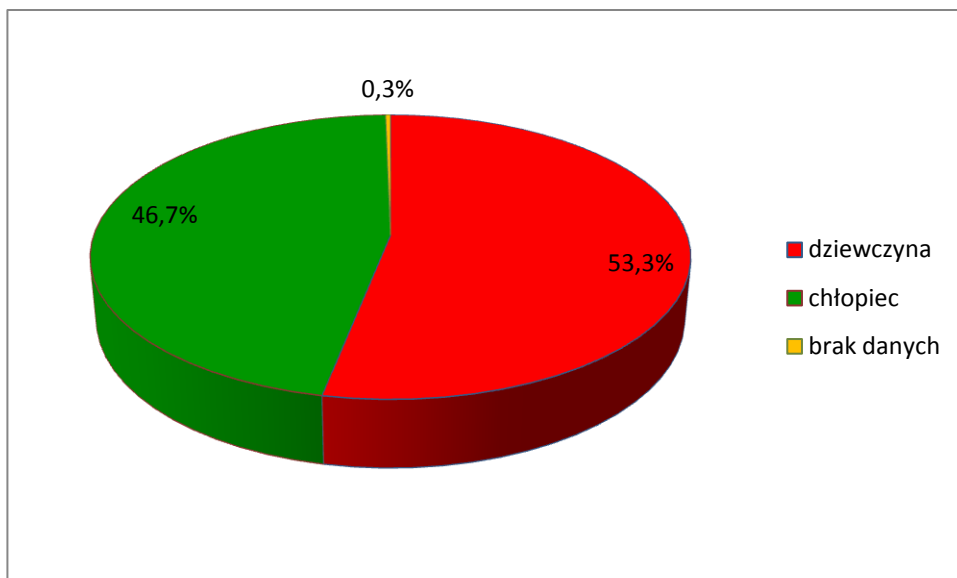
W raporcie z badań wśród uczniów szkół z terenu województwa lubuskiego wykorzystane zostały również materiały uzyskane w trakcie **badania fokusowego (Focus Group Interviews – Pogłębione Wywiady Grupowe)**. Uczestniczyło w nich łącznie **32 osoby**.

Badania realizowane **metodą wywiadu zogniskowanego** mają przede wszystkim charakter eksploracyjny – poszukiwane informacje przyjmują zazwyczaj postać pytań problemowych: jak? dlaczego? Nie jest to metoda mówiąca o natężeniu danej cechy, ale o powodach takiej a nie innej oceny. Wyników badań jakościowych nie generalizujemy na populację. Metoda interpretacji jest więc bardziej swobodna, subiektywna, ale za to odpowiada na pytania, które w przypadku badań ilościowych w ogóle nie są poruszane. FGI mają służyć zrozumieniu rzeczywistości, a nie jej pomiarowi. Badanie fokusowe swym charakterem przypomina swobodną rozmowę grupy znajomych: bez sztywnego trzymania się pytań w ankiecie, a przy pomocy jedynie scenariusza, moderator stopniowo pogłębia te obszary, które są najważniejsze z punktu widzenia celu badania.

Struktura próby

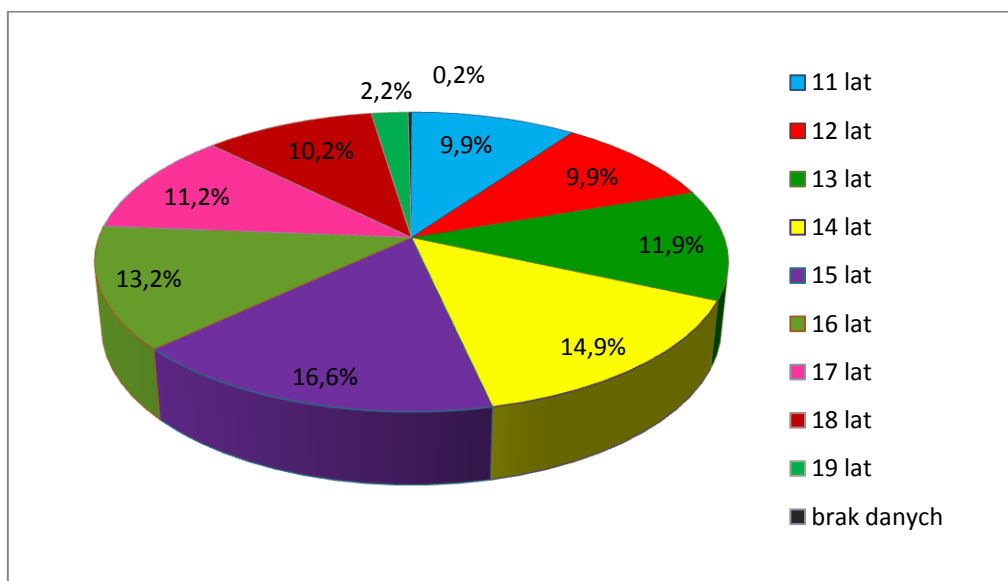
W badaniu ankietowym uczestniczyło łącznie **2.383** uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenu województwa lubuskiego.

W badanej populacji nieznaczną większość stanowiły dziewczęta: 53%. Pozostałe 47% ankietowanych to chłopcy.

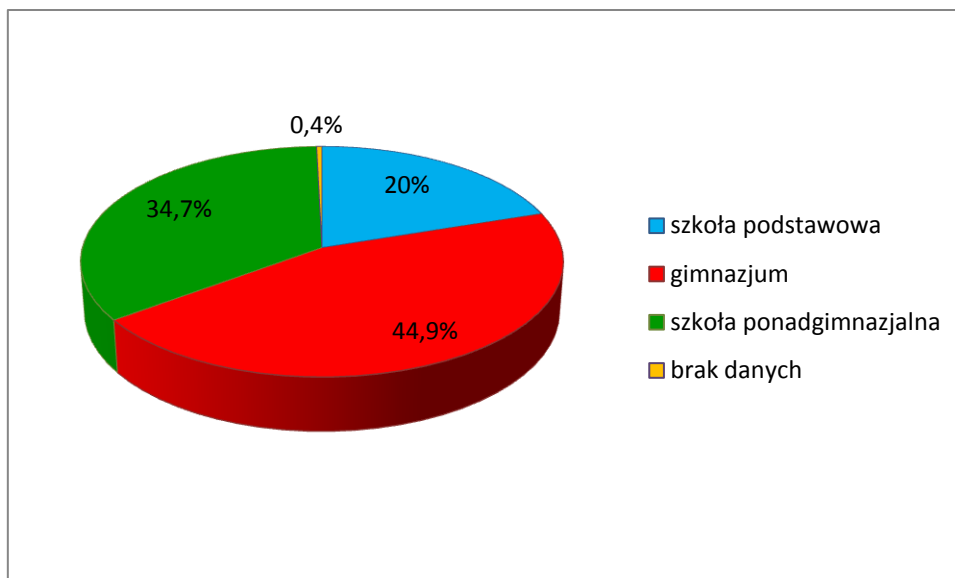
Wykres 211. Struktura próby – dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie uczestniczący w badaniu ankietowym byli w różnym wieku. rozpiętość wiekowa między respondentami wynosiła maksymalnie 8 lat – najmłodsi uczniowie mieli 11 lat (V klasa szkoły podstawowej), a najstarsi – 19 lat (III klasa szkoły ponadgimnazjalnej):

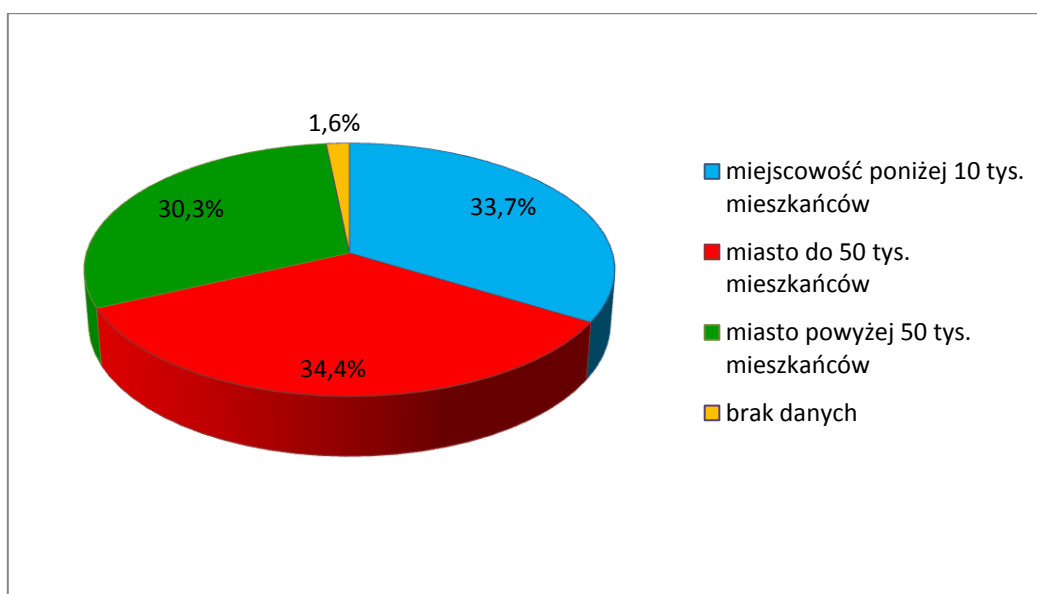
Wykres 212. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wiek.

Uczniowie szkół gimnazjalnych stanowili 45% badanej populacji. Starsza młodzież – uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, to 35% próby. Natomiast dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej stanowiły 20% ogółu badanych:

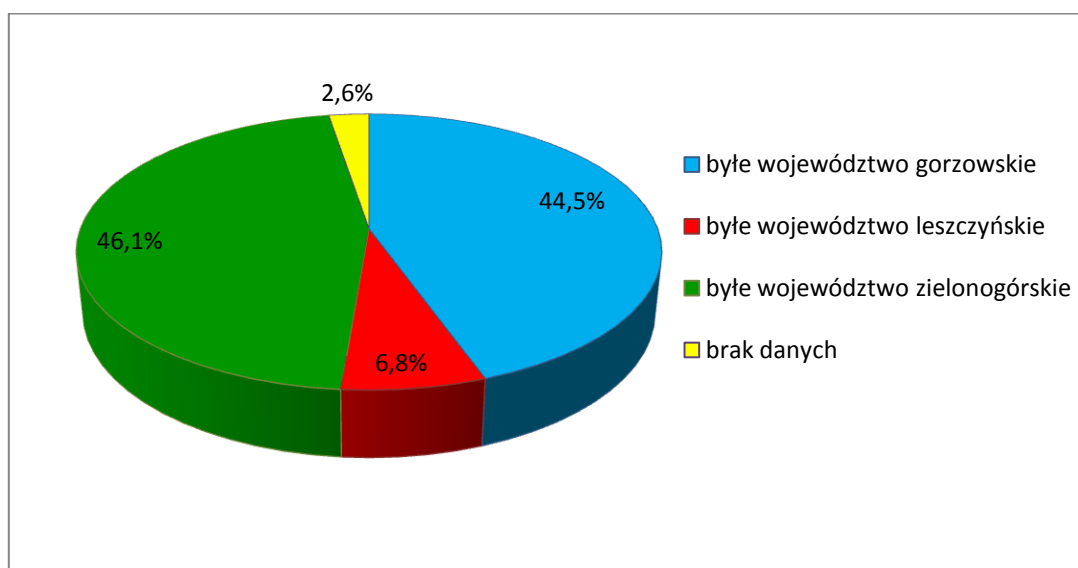
Wykres 213. Struktura próby – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie zamieszkujący miejscowości poniżej 10 tysięcy mieszkańców stanowili 34% próby. Ci, którzy mieszkali w miastach do 50 tys. mieszkańców – 35% populacji, a w największych miastach (powyżej 50 tysięcy mieszkańców) – zamieszkuje 30% uczniów uczestniczących w badaniu:

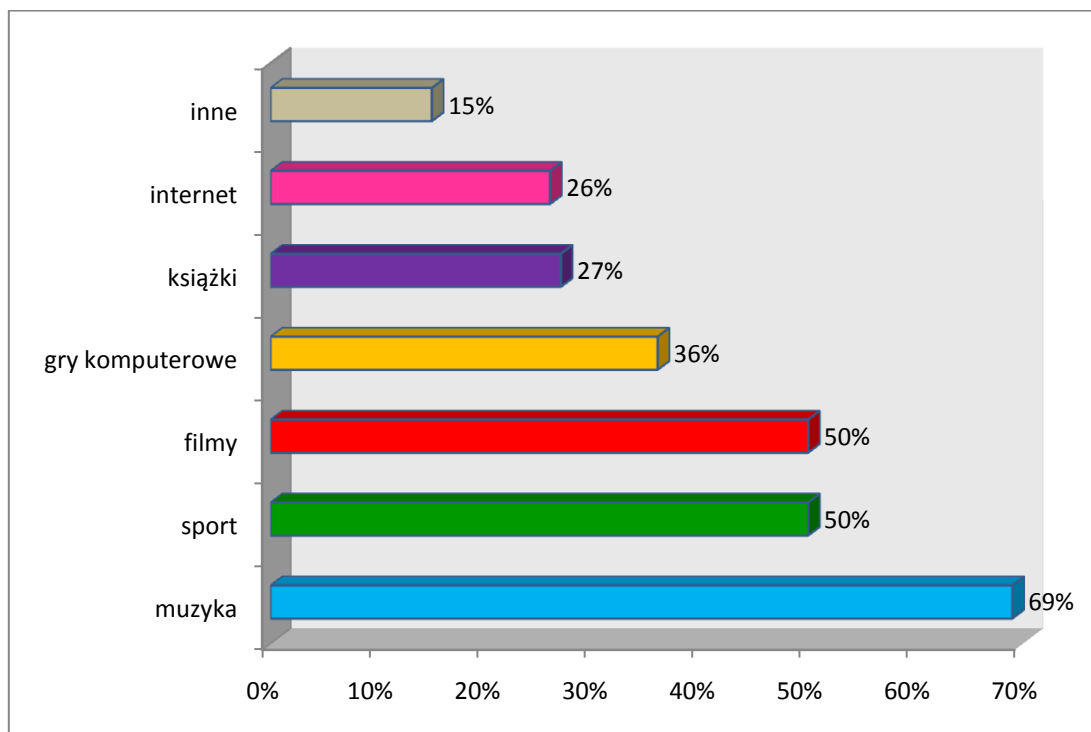
Wykres 214. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wielkość miejsca zamieszkania.

Analizując ankietowaną populację pod względem podziału administracyjnego kraju w latach 1975 – 1998, 46% stanowili uczniowie mieszkający na terenie byłego województwa zielonogórskiego. 44,5% zamieszkiwało obszary ówczesnego województwa gorzowskiego, a 7% - leszczyńskiego:

Wykres 215. Struktura próby – dekompozycja ze względu na teren miejsca zamieszkania.

Najpopularniejsze zainteresowania uczniów to muzyka (69%), sport oraz filmy (po 50%). Rzadziej uczniowie wskazywali na zainteresowanie grami komputerowymi (36%) czy Internetem (26%). Książki budzą zainteresowanie 27% ankietowanych uczniów:

Wykres 216. Struktura próby – zainteresowania.

Uczniowie wskazywali również na inne obszary zainteresowań. Główne z nich to: taniec, motoryzacja, zwierzęta, moda, jazda konna, malarstwo, żużel oraz samochody. Pozostałe zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 6. Inne zainteresowania uczniów.

Zainteresowania:	Liczba wskazań
taniec	56
motoryzacja	31
zwierzęta	21
moda	17
jazda konna	16
malarstwo	12
żużel	12
samochody	11
informatyka	8
podróże, turystyka	8
biologia	7
fotografia	7
motocykle	6
sztuka	6
śpiew	6
teatr	6
chemia	5
elektronika	5
historia	5
języki obce	5
rysunek	5
kolarstwo	4
militaria	4
muzyka	4
plastyka	4
wędkarstwo	4
akwarystyka	3
anime, manga	3
broń palna i biała	3
gotowanie	3
gra na instrumentach	3
kosmetologia, kosmetyki	3
modelarstwo	3
motocross	3
programowanie	3
psychologia	3
telewizja	3

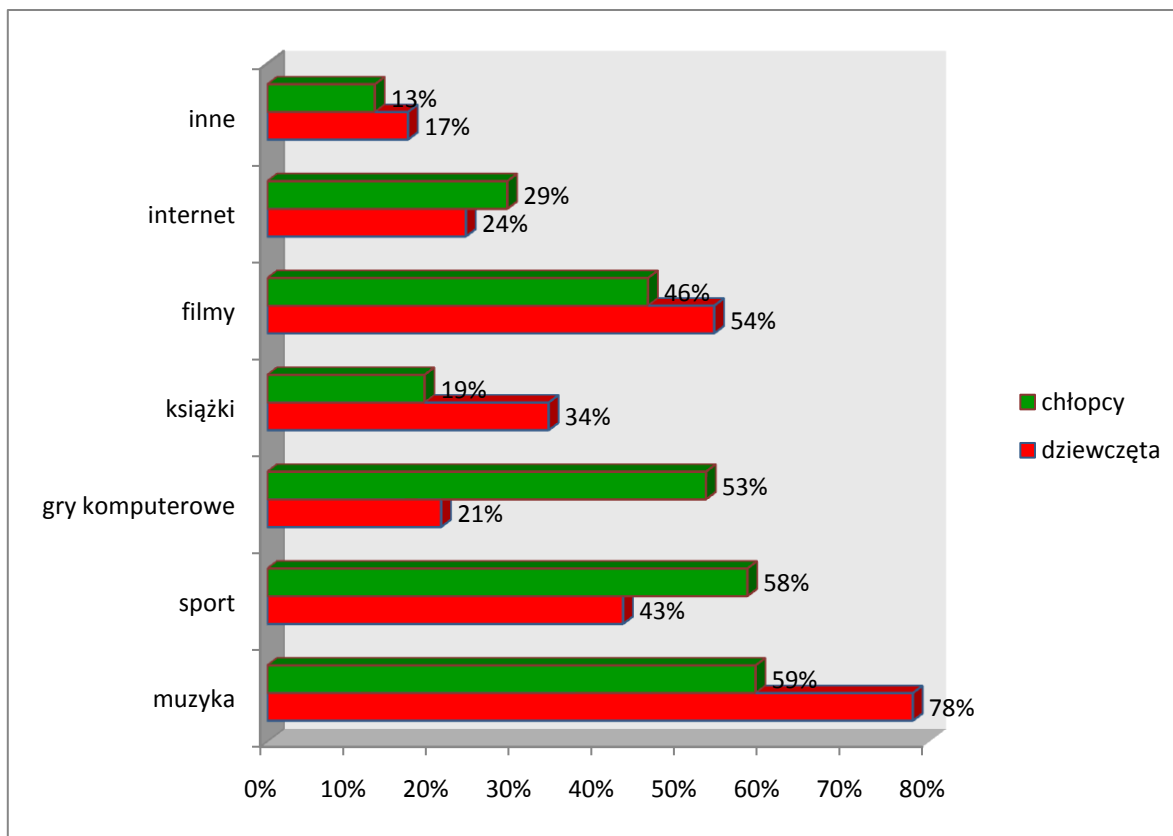

akrobatyka	2
aktorstwo	2
Counter Strike 1.6	2
ekonomia	2
graffiti	2
imprezy	2
Japonia	2
kulturystyka	2
lekoatletyka	2
majsterkowanie	2
medycyna	2
numizmatyka	2
origami	2
pieczenie	2
pisanie opowiadań, powieści	2
przyroda	2
seks	2
skateboarding	2
strzelectwo	2
szachy	2
sztuki walki	2
świat	2
technologie	2
wolontariat	2
używki	2
archeologia	1
architektura	1
ASG	1
astronomia	1
bitbox	1
BMX	1
dinozaury	1
dziennikarstwo	1
dziewczyny	1
F1	1
filozofia	1
fitness	1
fizyka	1
fryzjerstwo	1
gad gadu	1
grafika komputerowa	1
hiphop	1
hodowla gołębiek pocztowych	1
kino	1
kolej	1

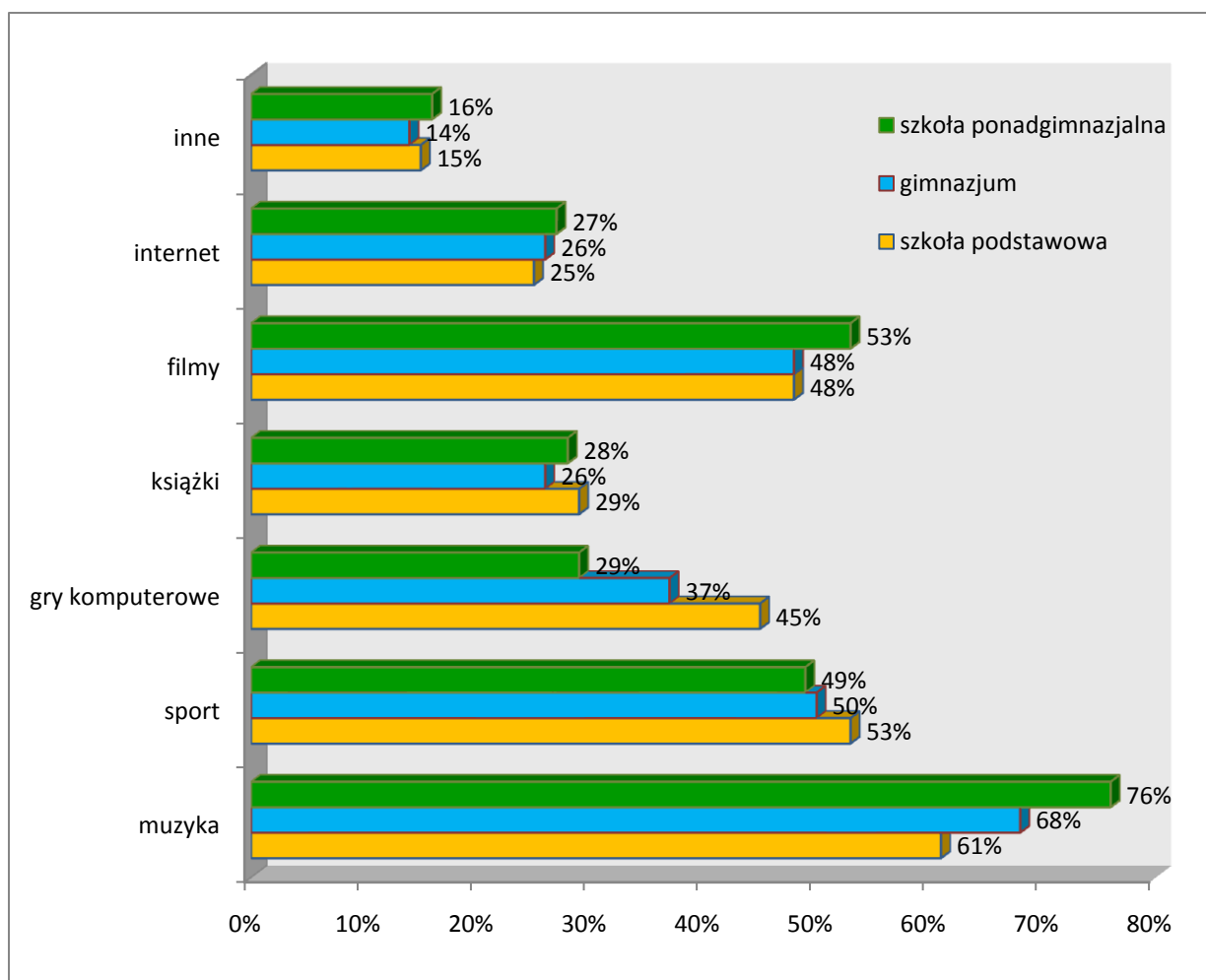
kwiaty	1
le parkour	1
lotnictwo	1
łyżwiarstwo figurowe	1
matematyka	1
myślistwo	1
narciarstwo	1
nauka	1
nauki ścisłe	1
opieka nad dziećmi	1
pierwsza pomoc	1
piłka nożna	1
plastyka	1
poezja	1
POI	1
poker	1
religia	1
rolnictwo	1
skoki do wody	1
skoki spadochronowe	1
spaghetti	1
szermierka	1
zabawki	1
zjawiska paranormalne	1

Dziewczęta częściej niż chłopcy wskazywały na zainteresowanie muzyką (78% wobec 59% chłopców), książkami (34% wobec 19%) oraz filmami (54% wobec 46% chłopców). Chłopcy zaś zdecydowanie częściej interesują się grami komputerowymi (53% wobec 21% dziewcząt) czy sportem (58% wobec 43%). W przypadku internetu różnica jest najmniejsza – wynosi 5% (29% wskazań chłopców i 24% wskazań dziewczynek):

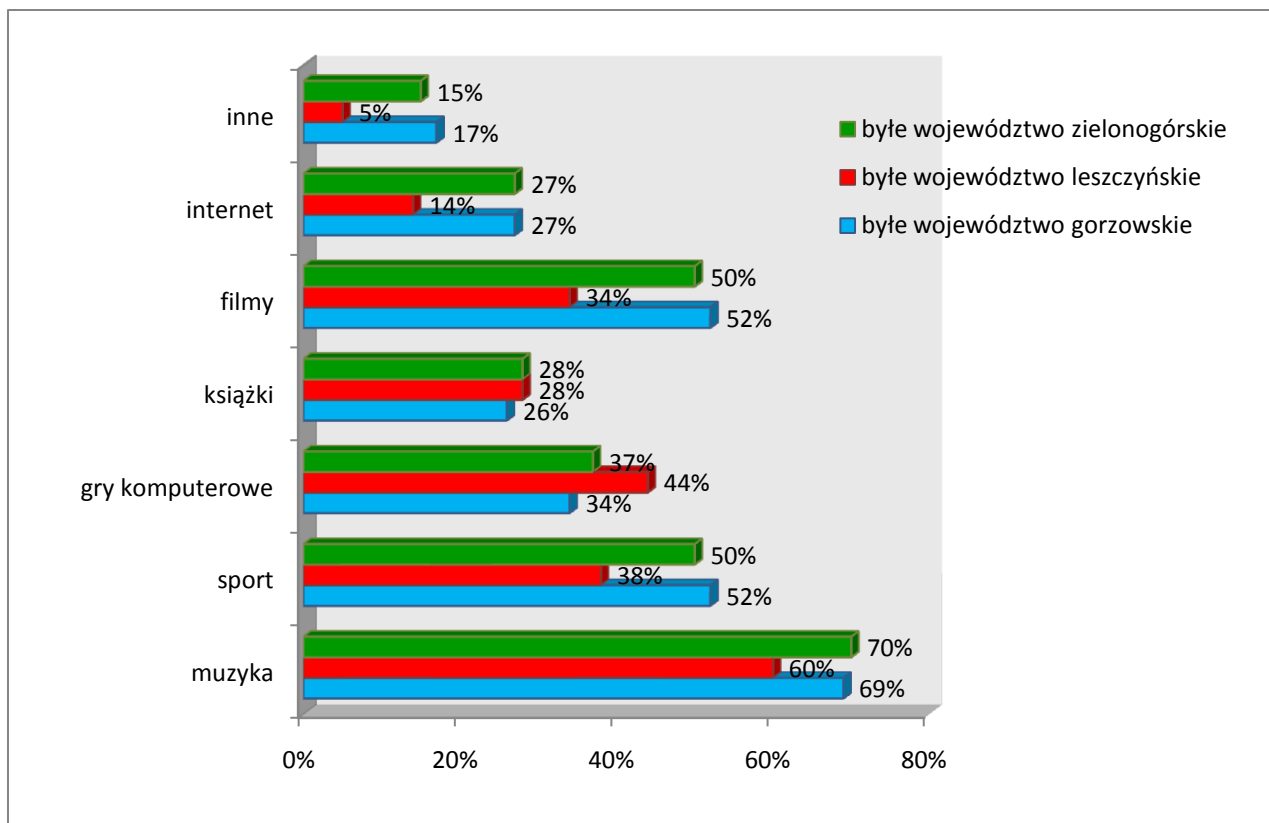
Wykres 217. Zainteresowania uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.

Wraz ze wzrostem etapów nauczania rośnie zainteresowanie uczniów muzyką (z 61% wśród uczniów szkół podstawowych do 76% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych), a także nieznacznie odsetek uczniów interesujących się filmami (odpowiednio z 48% do 53%) oraz Internetem (z 25% do 27%). Z kolei im młodszy uczniowie, tym częściej interesują ich gry komputerowe – deklarowało tak 45% uczniów z podstawówek i 29% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Nieznacznie częściej wskazywano wśród młodszych na zainteresowanie sportem – odpowiednio 53% i 49% wskazań. Natomiast odsetek uczniów sięgających po książki kształtuje się na poziomie 26% (uczniowie gimnazjum) – 29% (uczniowie podstawówek):

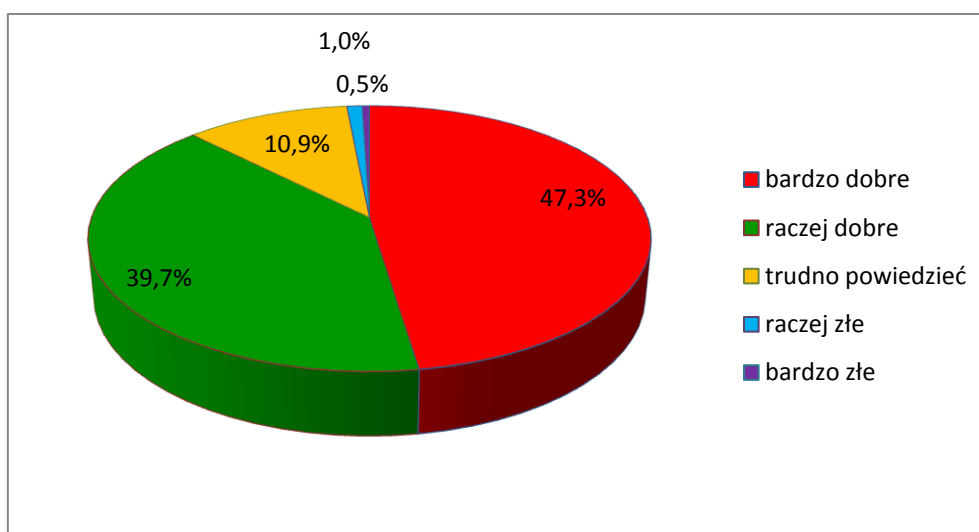
Wykres 218. Zainteresowania uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Zainteresowania uczniów mieszkających na terenach byłych województw są podobne (choć różnią się wartościami odsetków). Najczęściej wskazywana była muzyka, sport, filmy oraz gry komputerowe:

Wykres 219. Zainteresowania uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

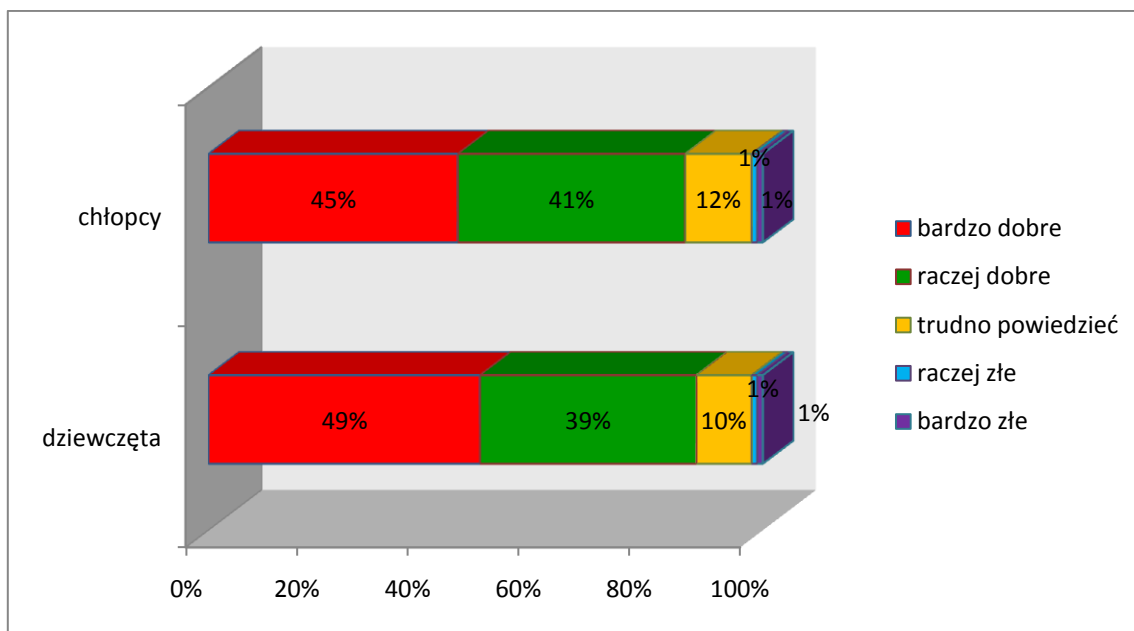
Uczniowie województwa lubuskiego mają dobre relacje z rodzicami: 47% z nich określiło je jako bardzo dobre, a 40% - jako raczej dobre. Tylko 1,5% wskazało na odpowiedzi „raczej złe” czy „bardzo złe”. Pozostałe 11% miało trudności z dokonaniem oceny swoich relacji z rodzicami:

Wykres 220. Ocena kontaktu uczniów z rodzicami.

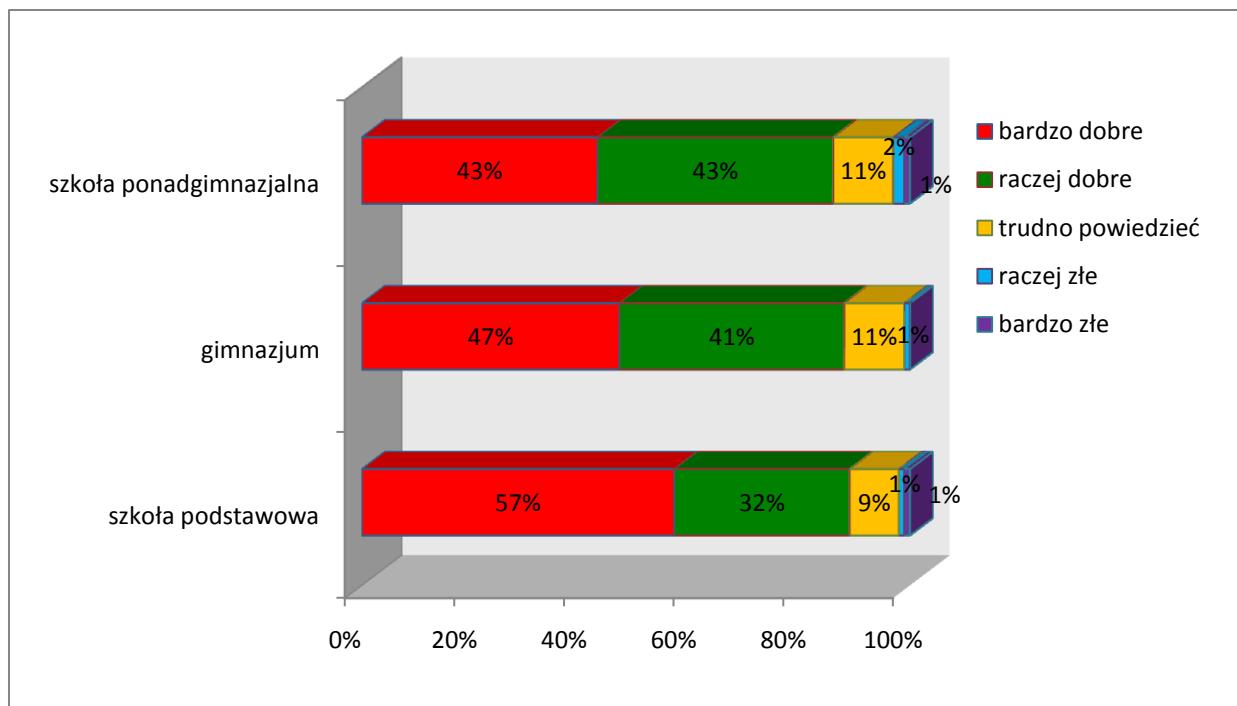

Chłopcy i dziewczynki dość podobnie oceniali swoje relacje z rodzicami – 88% dziewcząt i 86% ankietowanych chłopców określiło je jako bardzo lub raczej dobre:

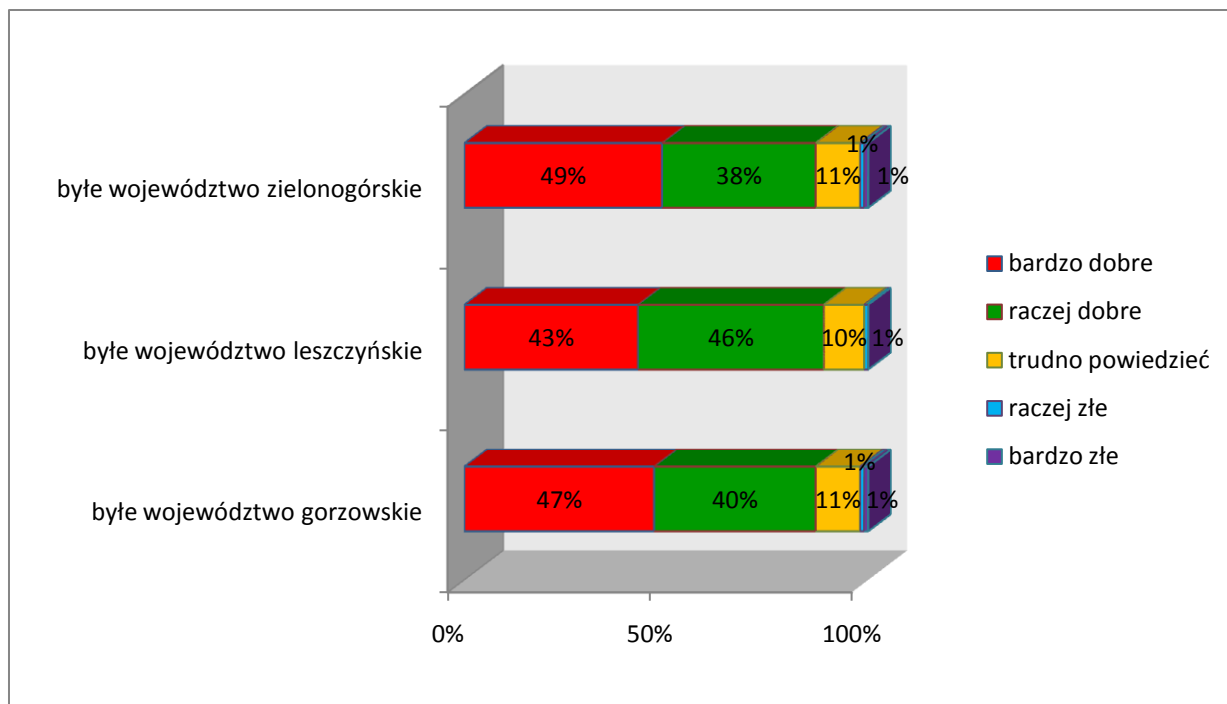
Wykres 221. Ocena kontaktu z rodzicami - dekompozycja ze względu na płeć.

Różnice w ocenach kontaktu z rodzicami dokonane przez uczniów z różnych rodzajów szkół są nieznaczne – przeważająca większość uważa je za dobre: 89% uczniów podstawówek, 88% uczniów gimnazjum i 86% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Natomiast odsetek uczniów oceniających relacje z rodzicami jako złe wynosi odpowiednio 2%, 1% i 3%.

Wykres 222. Ocena kontaktu z rodzicami - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Podobnie nieznaczne różnice odnośnie ocen relacji z rodzicami występują w przypadku uczniów zamieszkujących różne obszary obecnego województwa lubuskiego. Przeważająca większość ocenia je pozytywnie: 87% uczniów z terenu byłego województwa gorzowskiego, 89% z byłego leszczyńskiego oraz 87% z byłego zielonogórskiego:

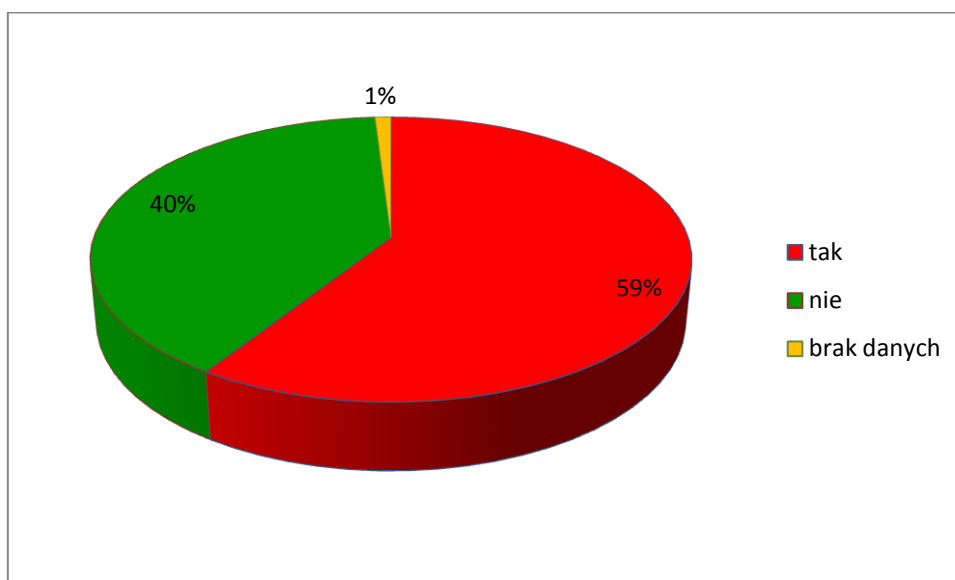
Wykres 223. Ocena kontaktu z rodzicami - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Również w trakcie badania fokusowego uczniowie najczęściej przyznawali, iż ich relacje z rodzicami są dobre. Nikt nie określił ich jako złych czy bardzo złych, zdecydowanie przeważały opinie „raczej dobre”.

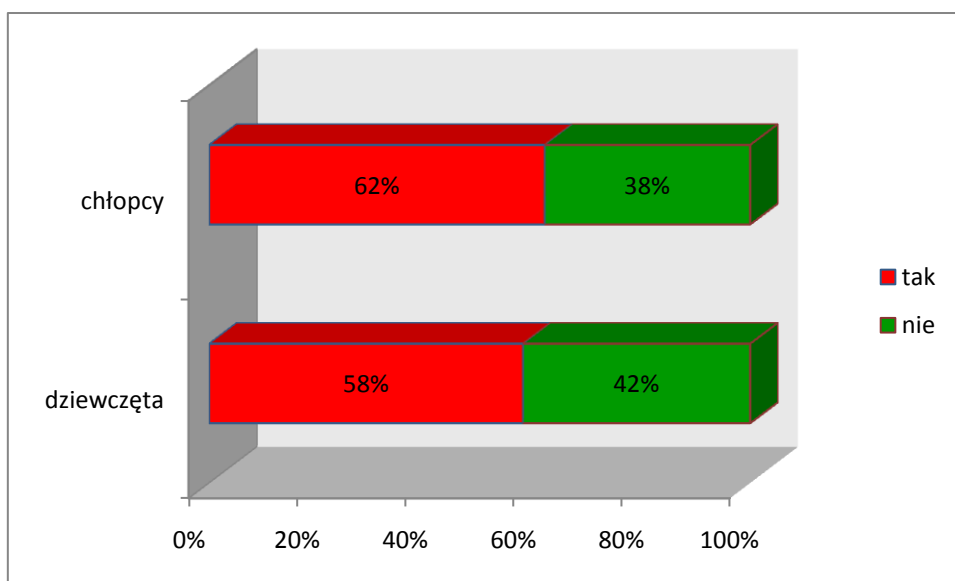
Alkohol

Pierwsze pytanie w ankiecie audytoryjnej dla uczniów dotyczyło dotychczasowych kontaktów z alkoholem. Spożywało go już 59% uczniów. Natomiast inicjacji alkoholowej nie przeszło jeszcze 40% ankietowanych uczniów:

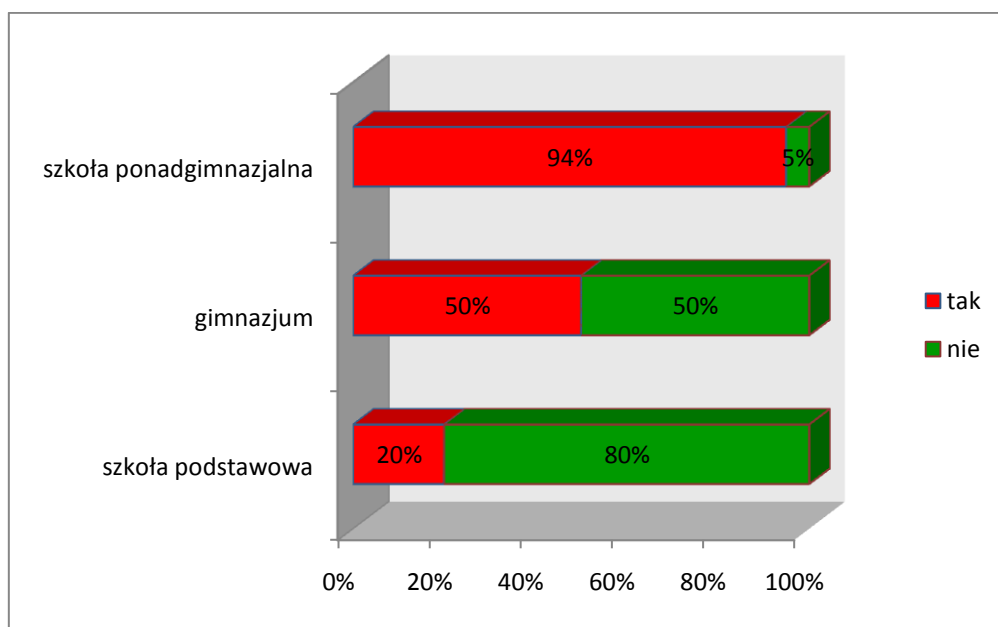
Wykres 224. Spożywanie alkoholu.

Nie występują bardzo znaczące różnice w odsetku chłopców i dziewcząt, którzy już odbyli inicjację alkoholową – wynosi ona 4%. Wśród chłopców takie zachowania ma za sobą 62% uczniów, natomiast wśród dziewcząt – 58%:

Wykres 225. Spożywanie alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

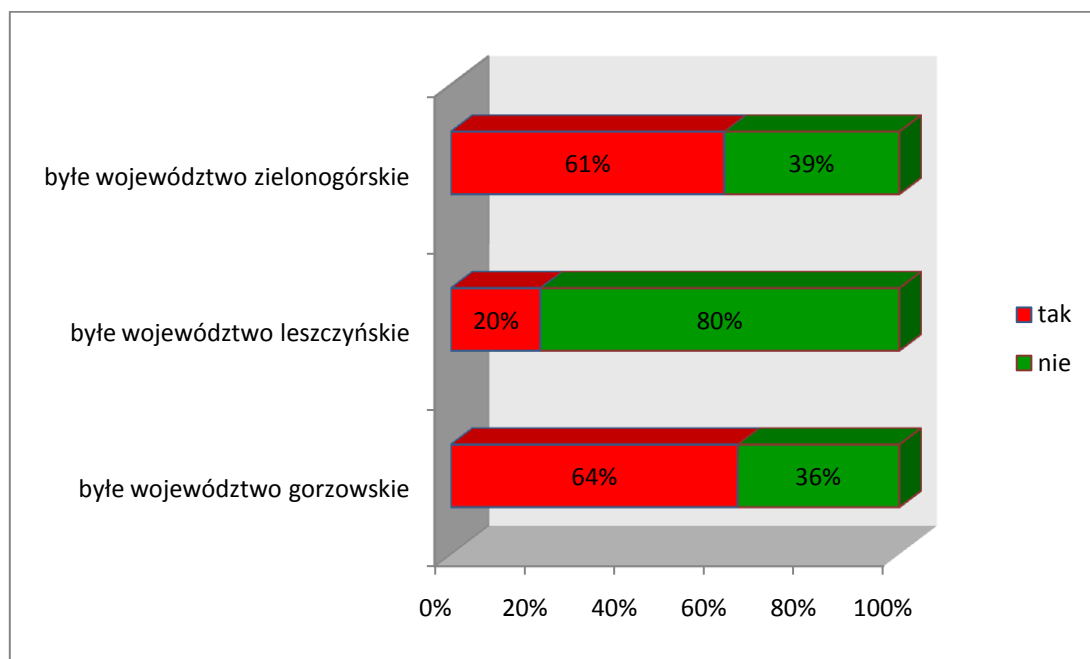
Im wyższy poziom szkoły, tym więcej uczniów odbyło już inicjację alkoholową. Wśród ankietowanych uczniów szkół podstawowych co piąty spożywał już alkohol (20%), w gimnazjach był to już co drugi uczeń (50%). Natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych odsetek uczniów mających za sobą już pierwszy kontakt z alkoholem kształtuje się na poziomie 94%:

Wykres 226. Spożywanie alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

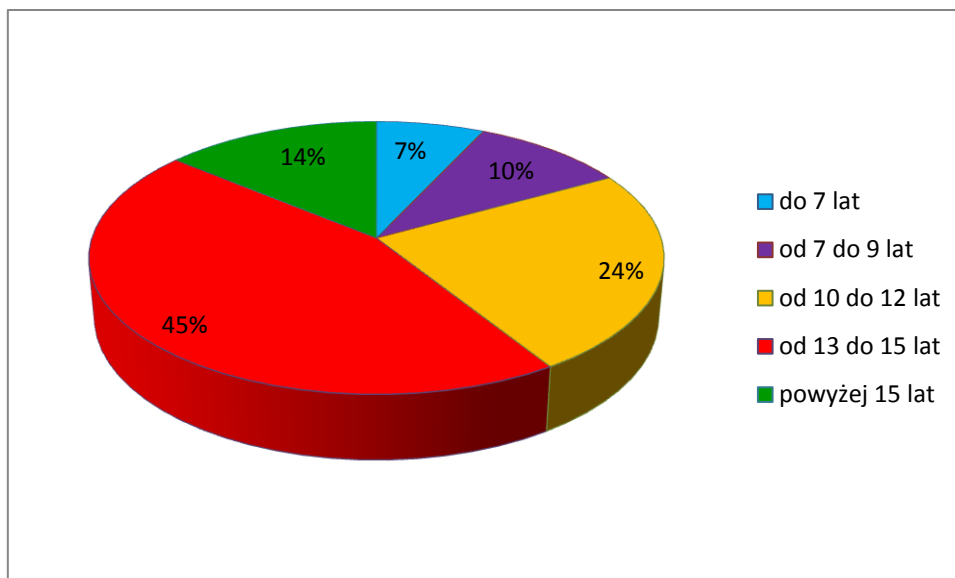

Wyraźna różnica odnośnie doświadczeń alkoholowych uczniów występuje w odniesieniu do ich miejsca zamieszkania. O ile podobne odsetki uczniów spożywających już alkohol wystąpiły na terenie byłego województwa gorzowskiego i zielonogórskiego (odpowiednio 64% i 61%), o tyle wśród uczniów z terenu byłego województwa leszczyńskiego zaledwie co piąty uczeń pił alkohol (20%):

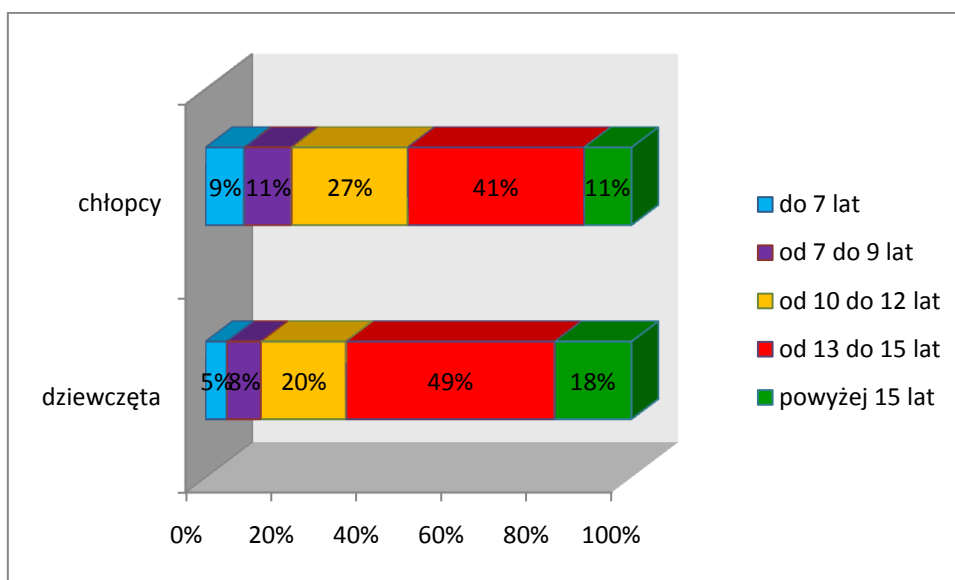
Wykres 227. Spożywanie alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Niemal połowa ankietowanych uczniów (45%) pierwszy kontakt z alkoholem odbyła w wieku 13 – 15 lat. Co czwarty uczeń (24%) miał w tym momencie między 10 a 12 lat. 17% uczniów pierwszy raz spożyło alkohol mając mniej niż 10 lat, a 14% - więcej niż 15 lat:

Wykres 228. Wiek inicjacji alkoholowej.

Inicjacja alkoholowa dziewcząt odbywała się później niż chłopców – 18% z nich miało wtedy więcej niż 15 lat (wśród chłopców – 11%), a 13% mniej niż 10 lat (wśród chłopców – 20%). Pierwsze spożycie alkoholu w wieku 10 – 12 lat miało miejsce w przypadku 20% dziewcząt i 27% chłopców. Jednak w przypadku obu płci największe grupy uczniów pierwszy kontakt z alkoholem miały w wieku 13 – 15 lat: 49% dziewczynek i 41% chłopców:

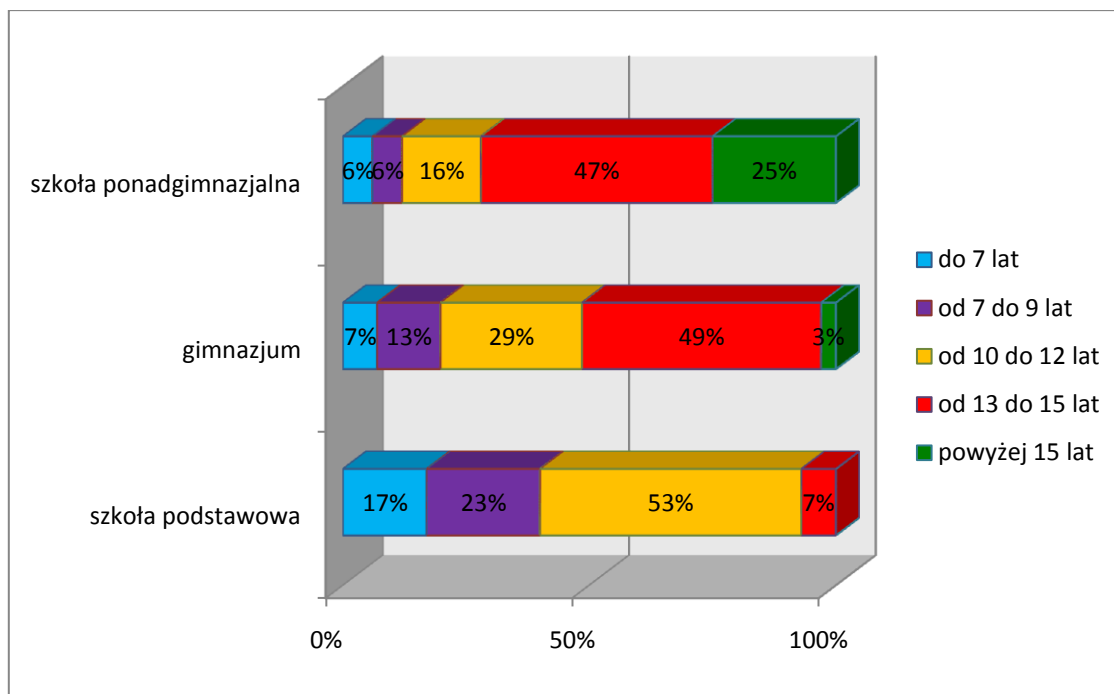

Wykres 229. Wiek inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na płeć.

Co zrozumiałe, młodsi uczniowie wcześniej przechodzili inicjację alkoholową: 40% uczniów podstawówek, 20% uczniów gimnazjum i 12% uczniów szkół ponadgimnazjalnych

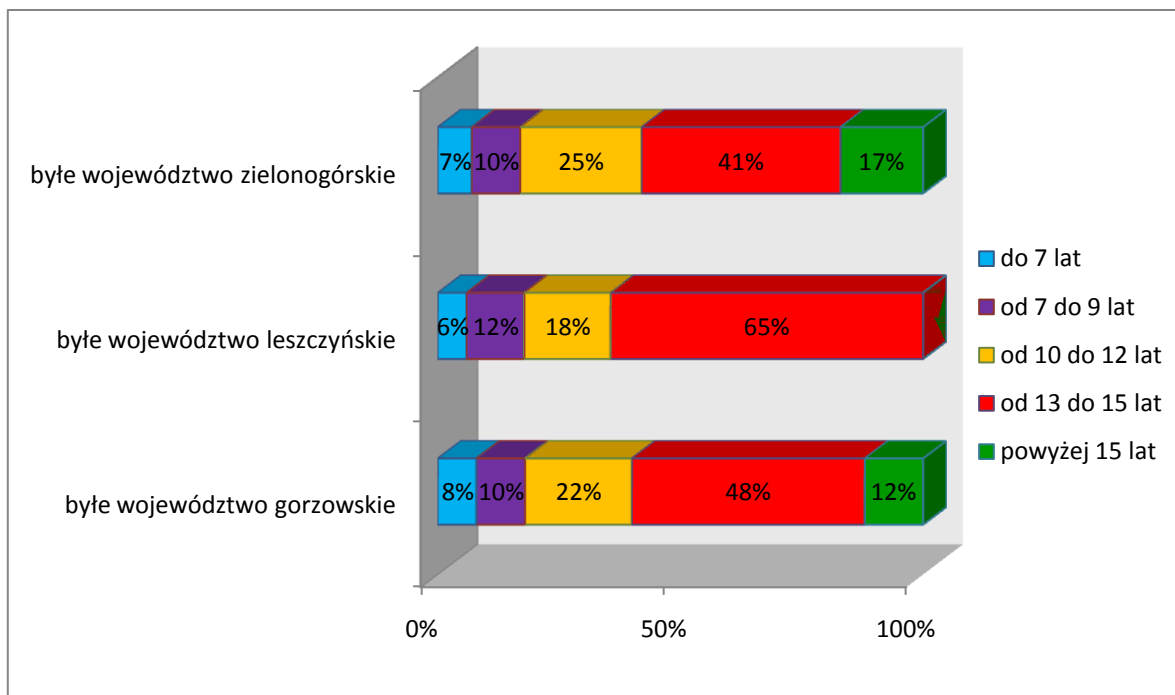

pierwszy raz alkohol spożyli mając mniej niż 10 lat. W wieku 10 – 12 lat odbyło ją odpowiednio 53%, 29% i 16% uczniów. Wśród gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych niemal połowa (49% i 47%) spożywała pierwszy alkohol mając między 13 a 15 lat:

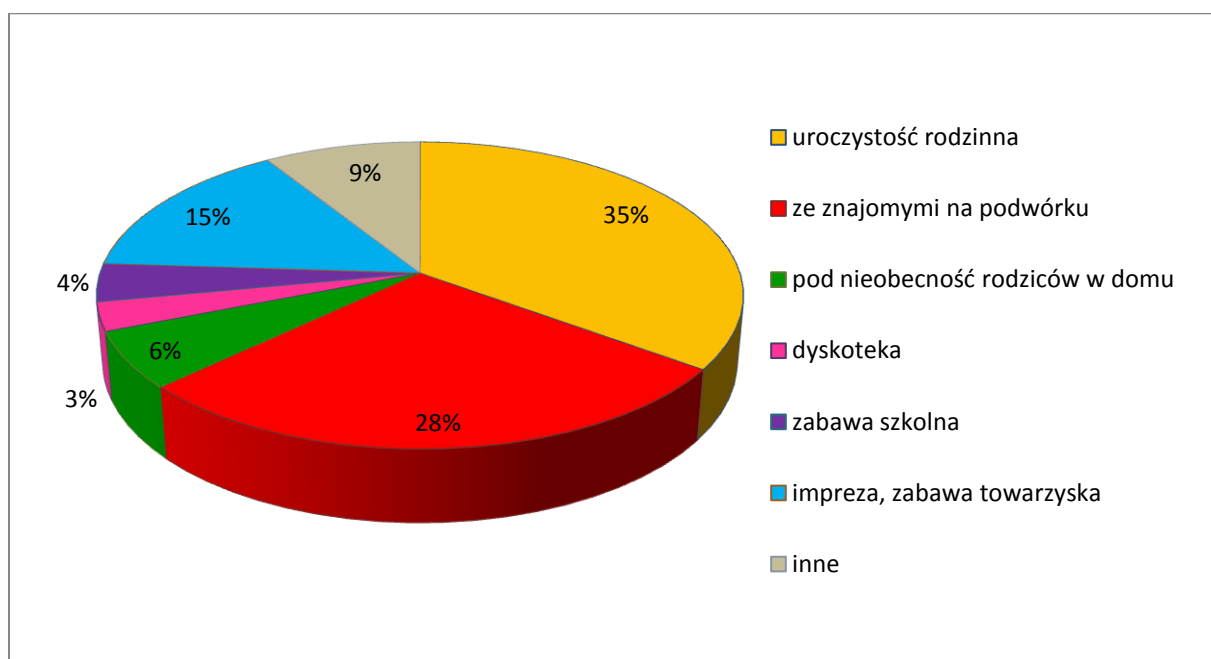
Wykres 230. Wiek inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Niezależnie od terenu zamieszkania wiek inicjacji alkoholowej uczniów to przeważnie między 13 a 15 lat. Taki właśnie wiek pierwszego spożycia alkoholu deklarowało 41% uczniów mieszkających na terenie byłego województwa zielonogórskiego, 48% uczniów z byłego województwa gorzowskiego i aż 65% uczniów z leszczyńskiego. Natomiast odsetek tych, którzy pierwszy alkohol pili w wieku 10 – 12 lat, kształtował się w poszczególnych byłych województwach na poziomie: 25%, 22% i 18%:

Wykres 231. Wiek inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Podstawowe miejsca inicjacji alkoholowej uczniów to uroczystość rodzinna (aż 35% wskazań) oraz podwórko (28% wskazań). Tylko 15% uczniów pierwszy raz alkohol spożyło na imprezie czy zabawie towarzyskiej, 6% - pod nieobecność rodziców w domu, a po 4% - na dyskotecie lub zabawie szkolnej:

Wykres 232. Miejsce inicjacji alkoholowej.

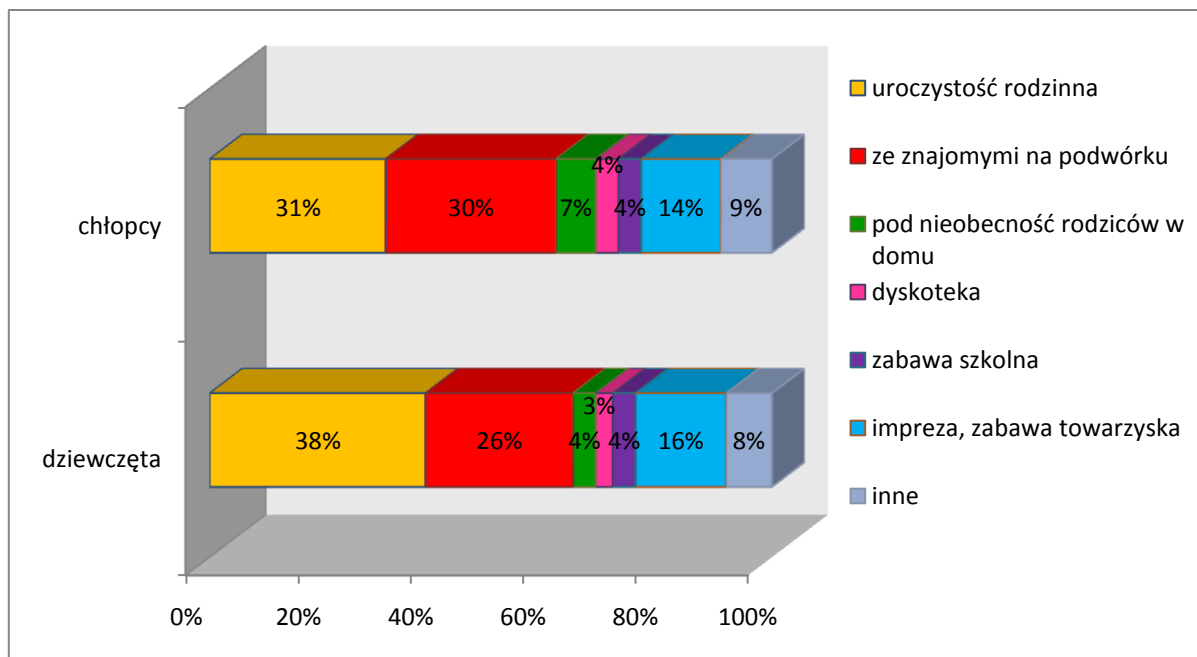

9% uczniów wskazało na inne miejsca inicjacji alkoholowej. Najczęściej pojawiały się wśród nich sylwester, dom czy obóz. Część uczniów nie pamięta momentu pierwszego kontaktu z alkoholem. Pozostałe odpowiedzi z kategorii „inne” przedstawione zostały w poniższej tabeli:

Tabela 7. Inne miejsca inicjacji alkoholowej.

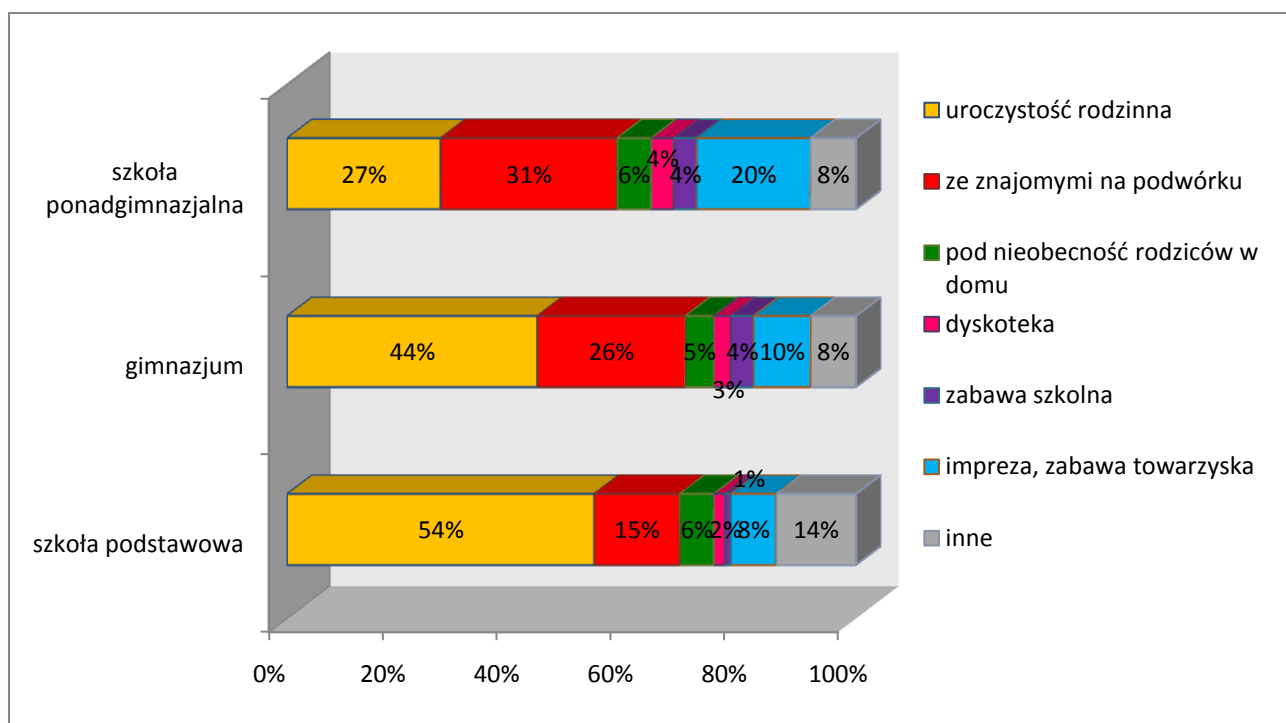
Miejsce inicjacji alkoholowej	Liczba wskazań
Sylwester	28
w domu, z rodzicami, krewnymi	14
nie pamięta	13
obóz	13
w domu kolegi, koleżanki	7
w lesie	6
impreza rodzinna	5
wycieczka szkolna	5
impreza z rówieśnikami	4
biwak	3
dni miasta	3
ognisko	3
"osiemnastka"	2
kolonie	2
na urodzinach kolegów	2
spotkanie klasowe, ze znajomymi	2
w garażu	2
w melinie	2
w piwnicy	2
boisko	1
festyn	1
na zamku	1
pod nieobecność rodziców	1
posterunek policji, w trakcie przesłuchania	1
poza domem	1
w czasie burdy pod sklepem	1
w domku na drzewie	1
w internacie	1
w szkole	1
wyjście ze znajomymi "na miasto"	1

Niezależnie od płci uczniów, główne miejsca inicjacji alkoholowej to uroczystość rodzinna (38% dziewcząt i 31% chłopców) oraz podwórko (26% dziewcząt i 30% chłopców):

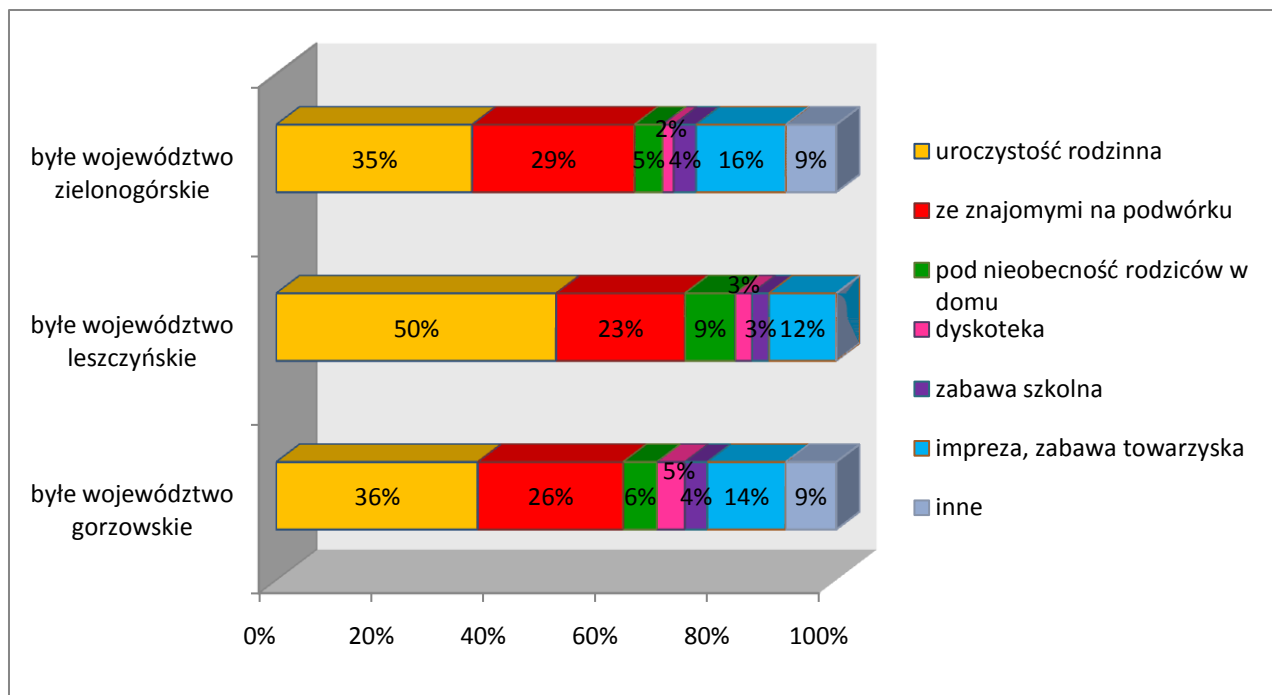
Wykres 233. Miejsce inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na płeć.

W przypadku uczniów różnych rodzajów szkół, można zaobserwować pewne różnice w miejscach pierwszego kontaktu z alkoholem. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów najczęściej odbywali ją w trakcie uroczystości rodzinnej: 54% i 44% wskazań, podczas gdy dla uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych odsetek ten wynosił 27%. Oni z kolei częściej niż ich młodszy koledzy inicjację alkoholową odbywali na podwórku z rówieśnikami (31%) czy też na imprezach (20%):

Wykres 234. Miejsce inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

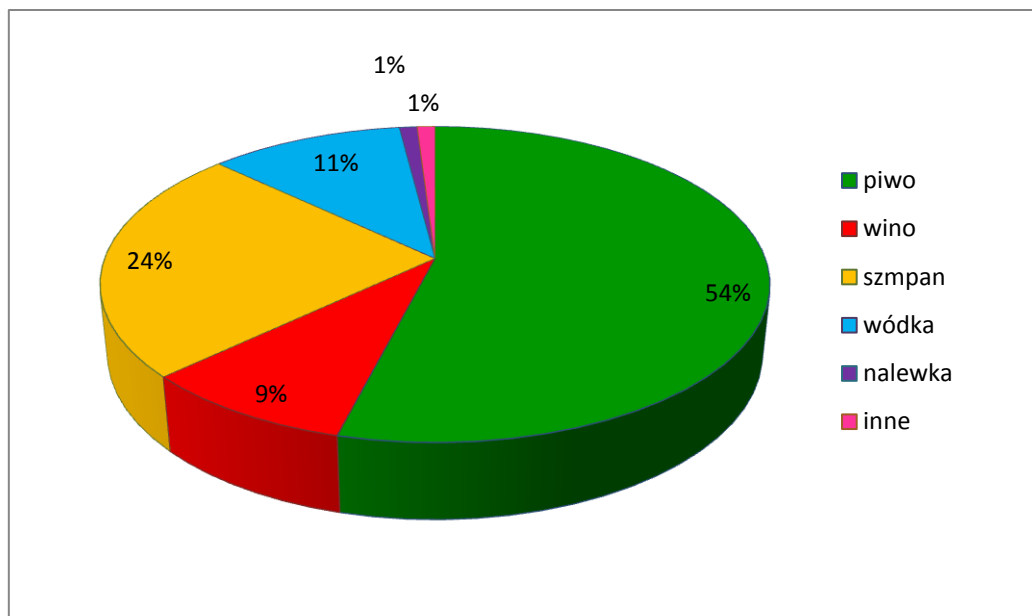
Wskazania uczniów ze szkół położonych na terenie byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego są podobne: odpowiednio 35% i 36% uczniów pierwszy kontakt z alkoholem odbyło na uroczystości rodzinnej, a 29% i 26% - na podwórku. Natomiast wśród uczniów ze szkół z terenu byłego województwa leszczyńskiego – również wskazywali najczęściej na te okoliczności, jednak wśród nich aż połowa pierwszy alkohol wypijała podczas spotkania rodzinnego:

Wykres 235. Miejsce inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na miejsce zamieszkania.

Rozmowy z uczniami prowadzone w trakcie badań fokusowych potwierdzają wyniki uzyskane za pomocą ankiety audytoryjnej. Większość z nich (którzy pili już alkohol) pierwszy raz spożywali alkohol podczas uroczystości rodzinnej: urodzin, imienin, ślubów czy chrzcin. Niektórzy przyznawali, iż robili to ukradkiem, chowając się przed wzrokiem rodziców, jednak część uczniów deklarowała coś przeciwnego – że to właśnie od rodziców dostali swój pierwszy łyk piwa czy kieliszek wódki. Inne miejsce inicjacji alkoholowej, które często pojawiało się w trakcie fokusów, to podwórko – czy też szerzej mówiąc, pierwszy kontakt z alkoholem odbywał się w towarzystwie znajomych, często w okolicy domu (podwórko, park, las, itp.).

Odbywając inicjację alkoholową większość uczniów (54%) sięgnęła po piwo, a co czwarty (24%) – po szampan. 11% spróbowało wódki, kolejne 9% - wina. Nalewka czy inne alkohole pojawiały się sporadycznie:

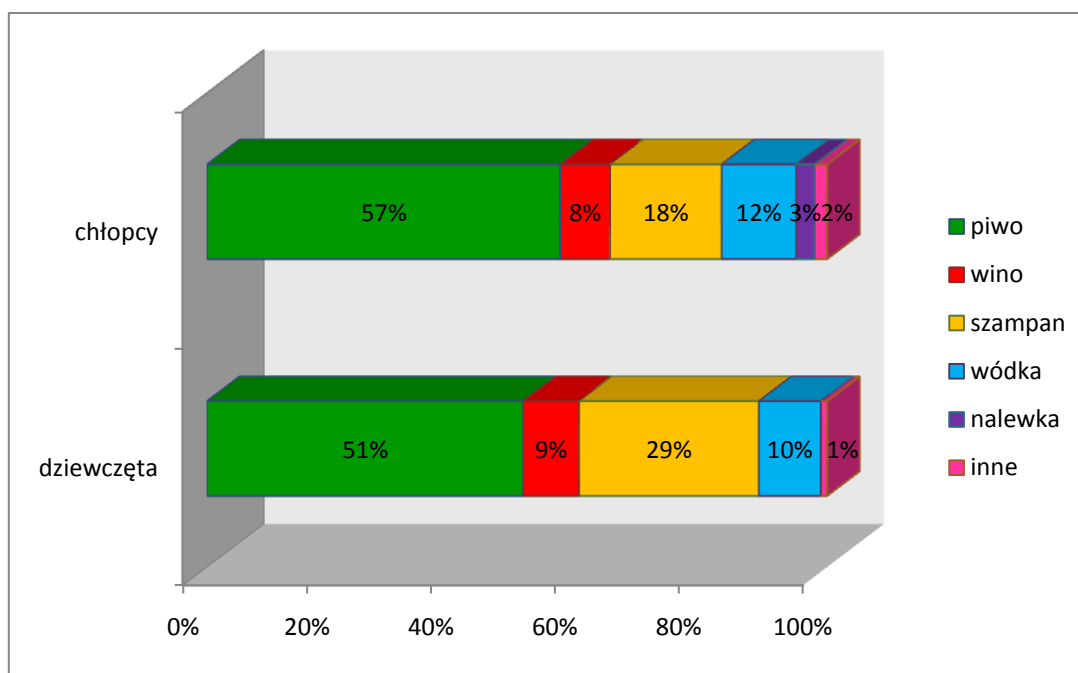
Wykres 236. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej.

Wśród innych alkoholi spożywanych podczas inicjacji alkoholowej uczniowie wskazywali następujące:

Tabela 8. Inny rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej.

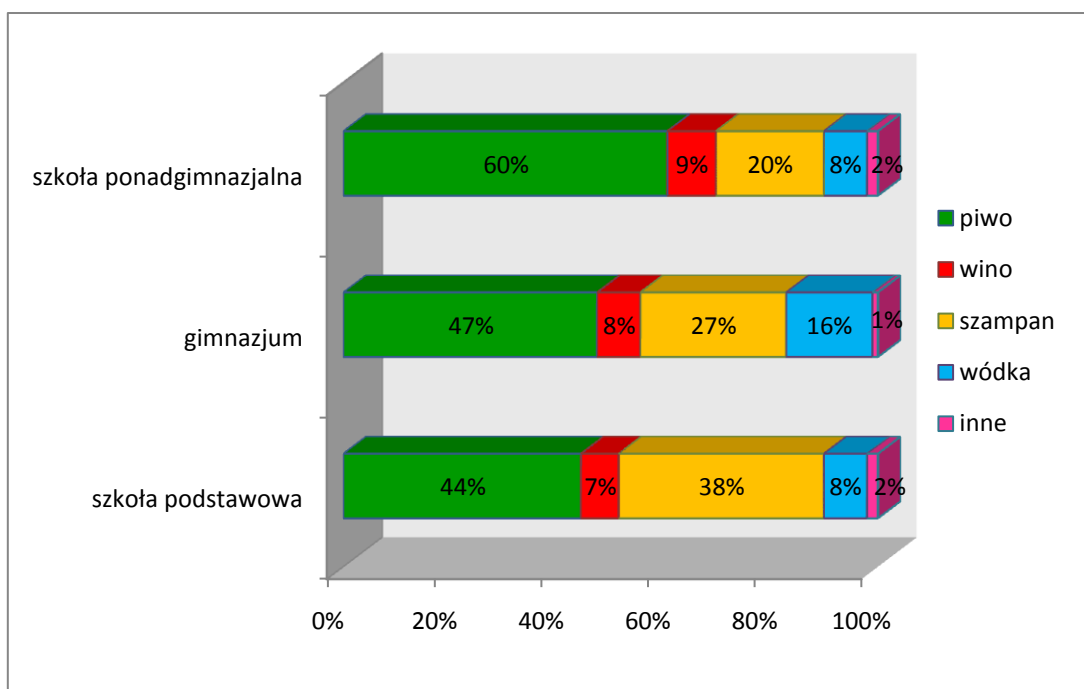
Rodzaj alkoholu spożywanego podczas inicjacji alkoholowej	Liczba wskazań
drink	4
nie pamięta	4
likier	3
spiryтус	3
whisky	3
bimber	2
domowe wino	2
Agropol	1
burbon	1
koniak	1

Można zauważyć pewne różnice w rodzaju alkoholu wykorzystanych podczas inicjacji alkoholowej przez dziewczęta i chłopcy, choć główny alkohol jest ten sam: po piwo sięgnęło 57% chłopców i 51% dziewcząt. Natomiast dziewczynki częściej niż chłopcy jako pierwszy alkohol spożyły szampan: 29% wobec 18% chłopców:

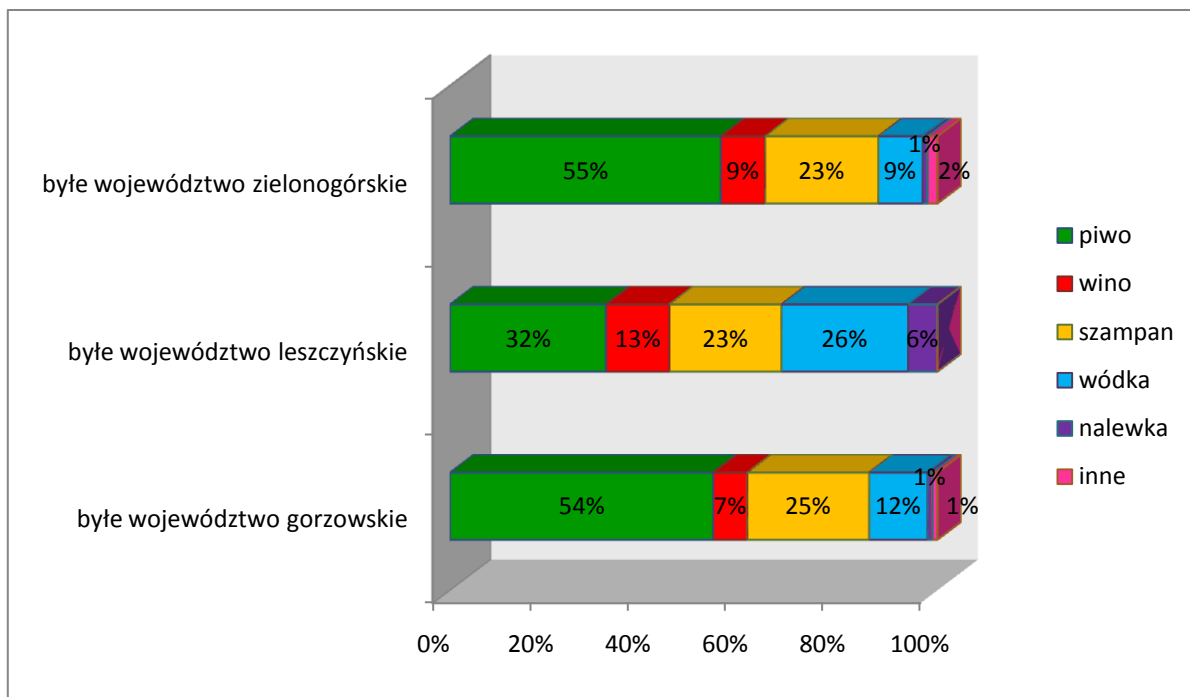
Wykres 237. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na płeć.

Im starsi uczniowie, tym częstsze są deklaracje o spożywaniu piwa podczas inicjacji alkoholowej, a rzadsze – o szampanie. Piwo wypilo 44% uczniów podstawówek i 60% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, natomiast w przypadku szampana odsetki były następujące: 38% i 20%. Wyraźnie widać również, iż po wódkę stosunkowo najczęściej sięgali uczniowie gimnazjum (16%):

Wykres 238. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

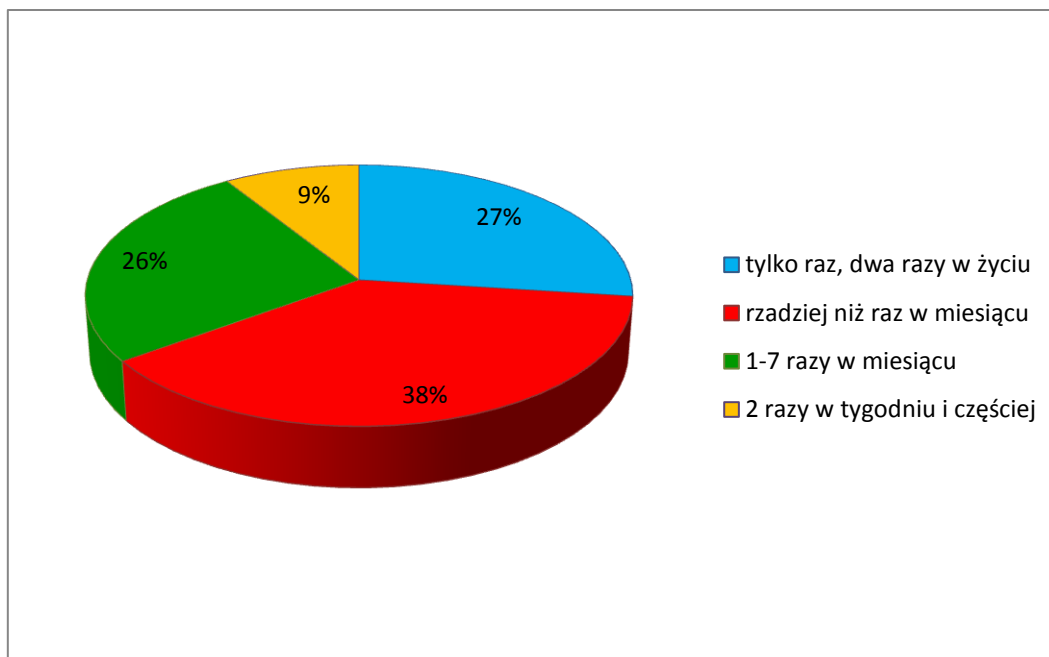
Ponownie podobne okazują się wskazania uczniów ze szkół z byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego – 55%, 54% uczniów podczas inicjacji alkoholowej spożyło piwo, a 23%, 25% - szampan. Natomiast wśród uczniów z terenu województwa leszczyńskiego 32% jako pierwszy alkohol wypilo piwo, 26% - wódkę, a 23% - szampan:

Wykres 239. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

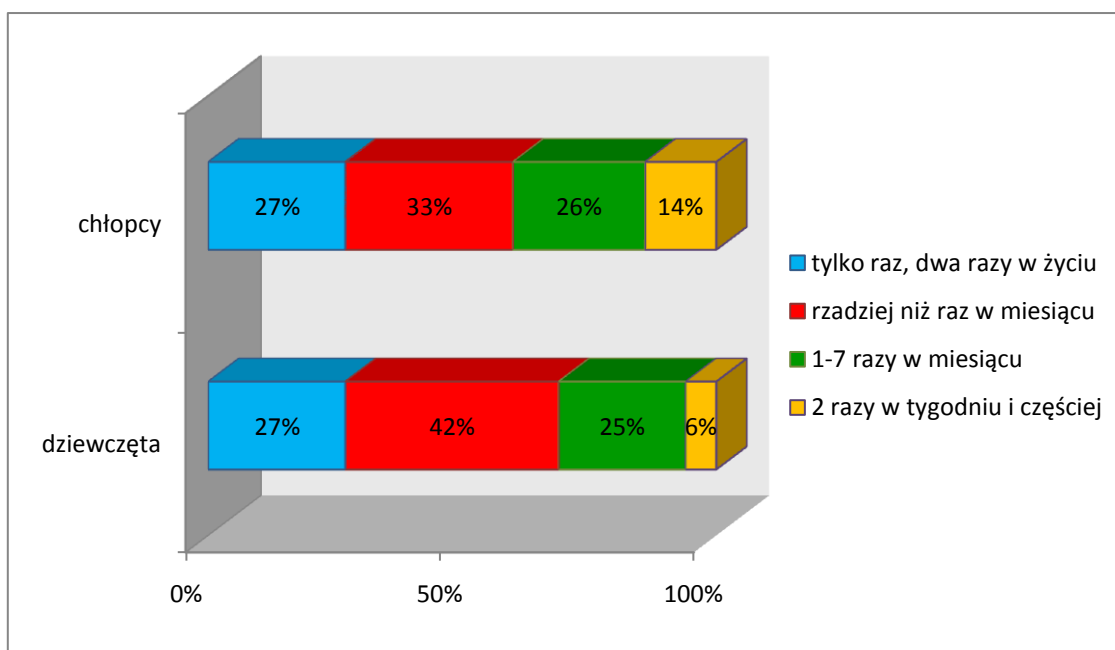
Piwo to alkohol, po który najczęściej sięgali uczniowie, którzy uczestniczyli w fokusach. Jednak w większości dotyczyło to uczniów starszych. Młodszy z kolei często podkreślali, że pierwszym wypitym przez nich alkoholem był szampan, spożyty podczas sylwestra.

27% ankietowanych uczniów deklaruje, iż alkohol spożyli tylko raz czy dwa razy w roku. 38% przyznaje, że pije rzadziej niż raz w miesiącu, 26% - między 1 a 7 razy w miesiącu. 9% określiło częstotliwość spożywania alkoholu jako 2 razy w tygodniu lub częściej:

Wykres 240. Częstotliwość spożywania alkoholu.

W przypadku dziewcząt i chłopców różnice występują w częstotliwości spożywania alkoholu rzadziej niż raz w miesiącu oraz kilka razy w tygodniu. W pierwszym z nich – po alkohol sięga 33% chłopców i 42% dziewcząt. Natomiast dwa razy w tygodniu lub częściej napoje alkoholowe pije aż 14% chłopców i 6% dziewcząt:

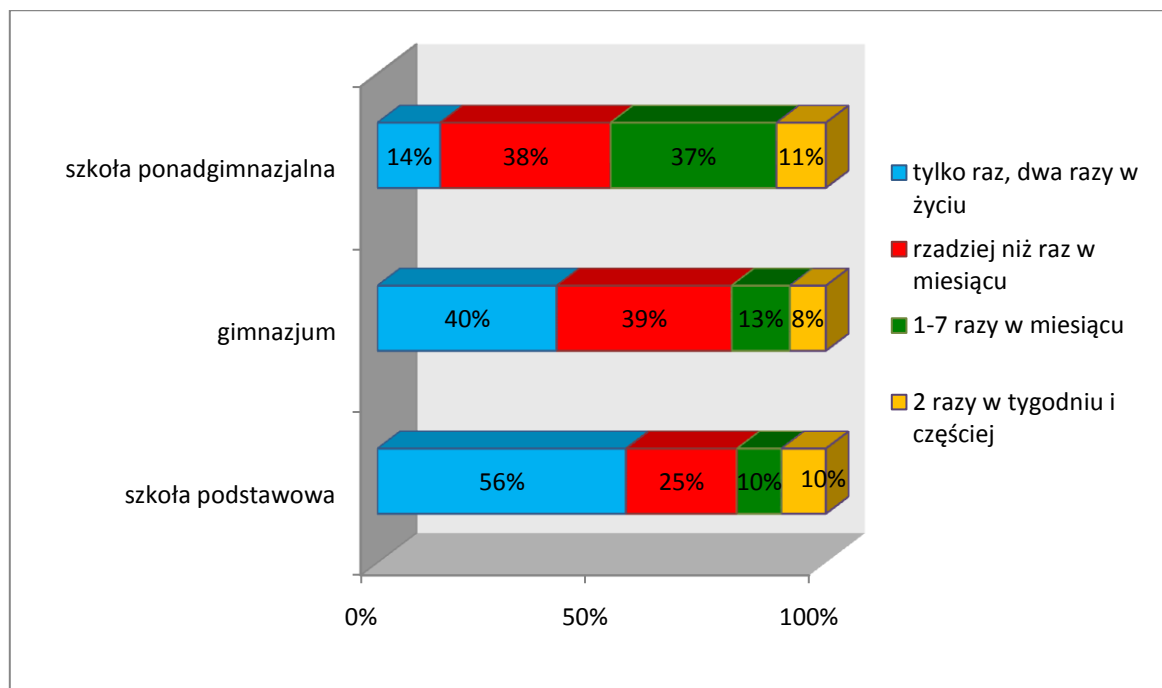

Wykres 241. Częstotliwość spożywania alkoholu – podział ze względu na płeć.

Starsi uczniowie częściej sięgają po alkohol: 37% spożywa go 1 – 7 razy w miesiącu, wśród gimnazjalistów i uczniów podstawówek odsetek ten kształtuje się na poziomie 13% -

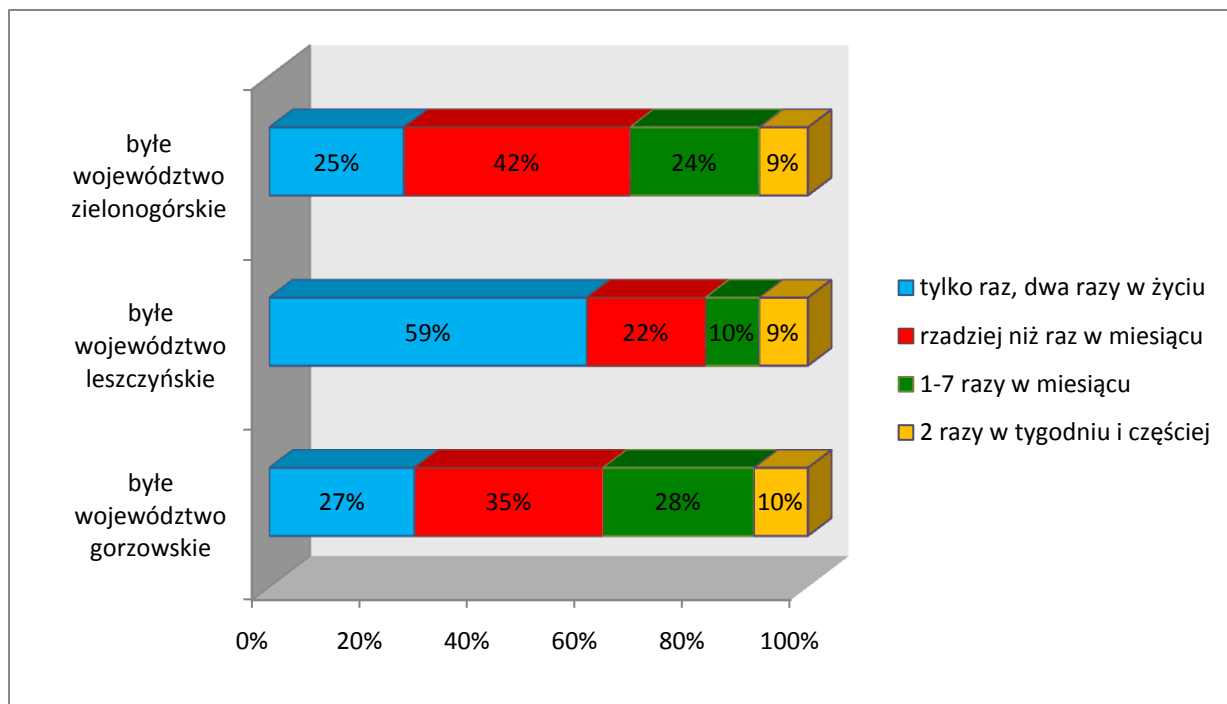

10%. Jednorazowe kontakty z alkoholem deklaruje 56% uczniów szkół podstawowych i zaledwie 14% uczniów szkół ponadgimnazjalnych:

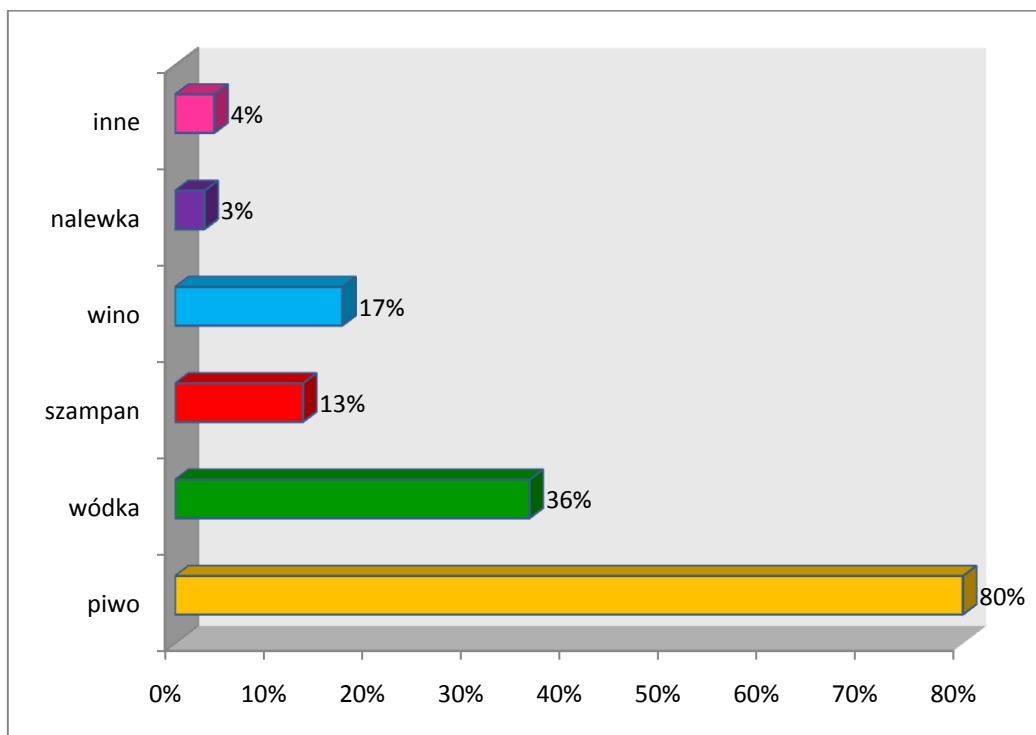
Wykres 242. Częstotliwość spożywania alkoholu – podział ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie ze szkół województwa zielonogórskiego i gorzowskiego alkohol spożywają najczęściej rzadziej niż raz w miesiącu (42% i 35%), natomiast wśród uczniów z terenu województwa leszczyńskiego najwyższy jest odsetek tych, którzy alkohol pili sporadycznie – aż 59% uczniów wypilo go tylko raz czy dwa razy w życiu. W pozostałych dwóch województwach deklarował tak co czwarty uczeń (25% - 27%). Natomiast we wszystkich województwach podobny jest odsetek uczniów spożywających alkohol 2 razy w tygodniu i częściej: między 9% a 10%:

Wykres 243. Częstotliwość spożywania alkoholu – podział ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie, których kontakt z alkoholem nie był jednorazowy, obecnie najczęściej sięgają po piwo – deklaruje tak aż 80% z nich. 36% uczniów pije wódkę, 17% - wino, a 13% - szampan:

Wykres 244. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu.

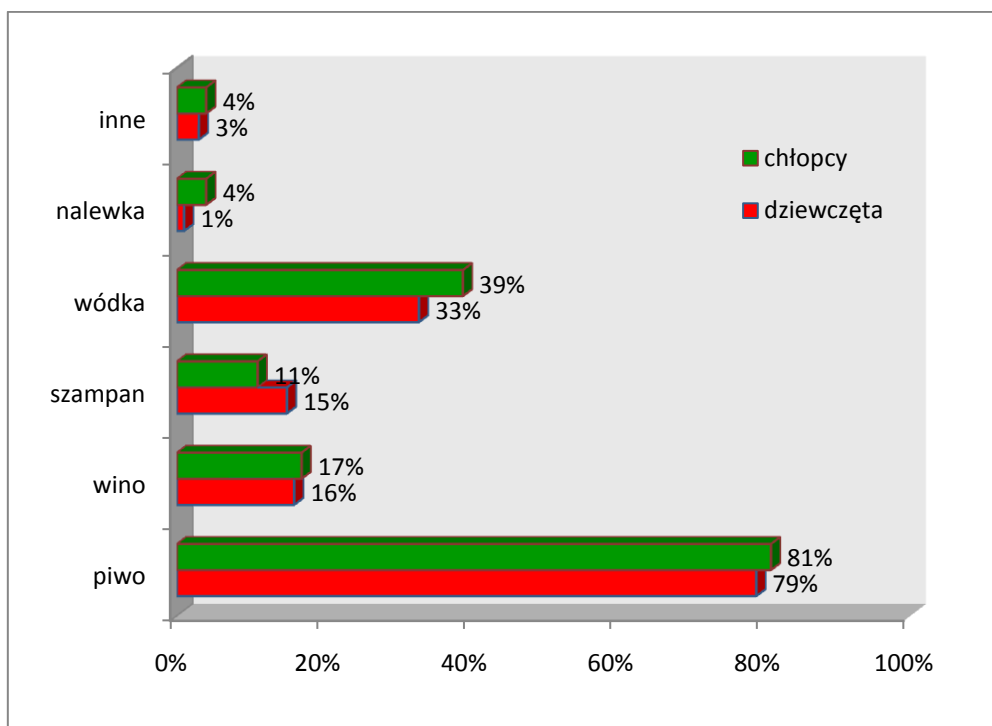

Inne alkohole, jakie spożywają uczniowie, to głównie drinki, whisky oraz likiery:

Tabela 9. Inny rodzaj najczęściej obecnie spożywanego alkoholu.

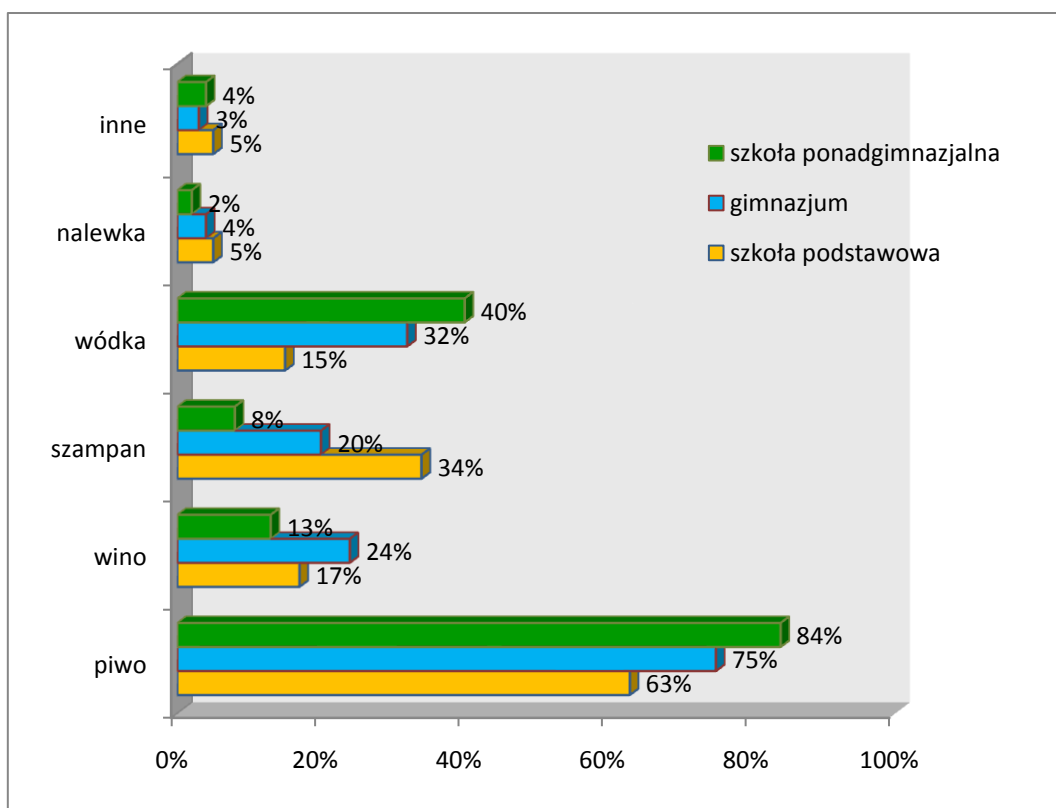
Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu	Liczba wskazań
drinki	7
whisky	6
likier	5
antał	3
absynt	2
bimber	2
spirytus	1
denaturat	1

Niezależnie od płci, uczniowie najczęściej spożywają piwo – 81% chłopców i 79% dziewcząt wybrało tą odpowiedź. Na drugim miejscu pojawiała się wódka, jednak chłopcy piją ją nieco częściej niż dziewczynki – odsetki wynosiły 39% i 33%:

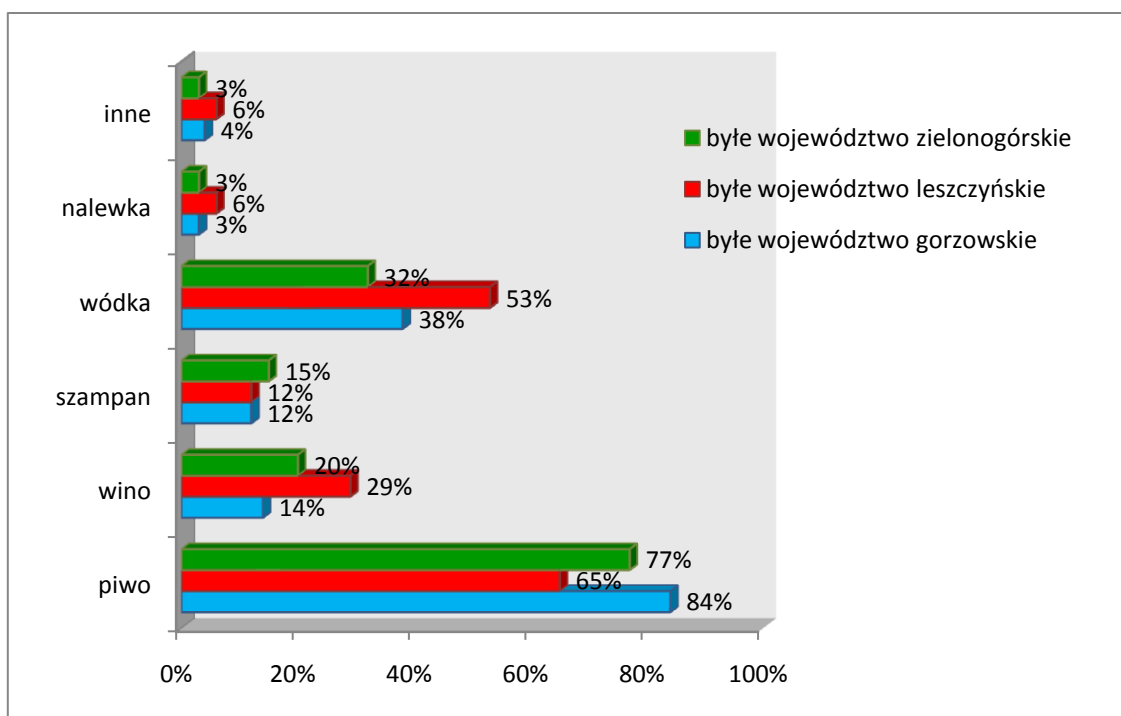
Wykres 245. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Wraz z wiekiem uczniów, rośnie odsetek sięgających po piwo (z 63% uczniów szkół podstawowych do 84% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) oraz wódkę (odpowiednio 15% i 40% wskazań w poszczególnych kategoriach). Rządziej z kolei wybierany jest szampan czy nalewki. Natomiast wino najczęściej piją gimnazjaliści – 24% z nich:

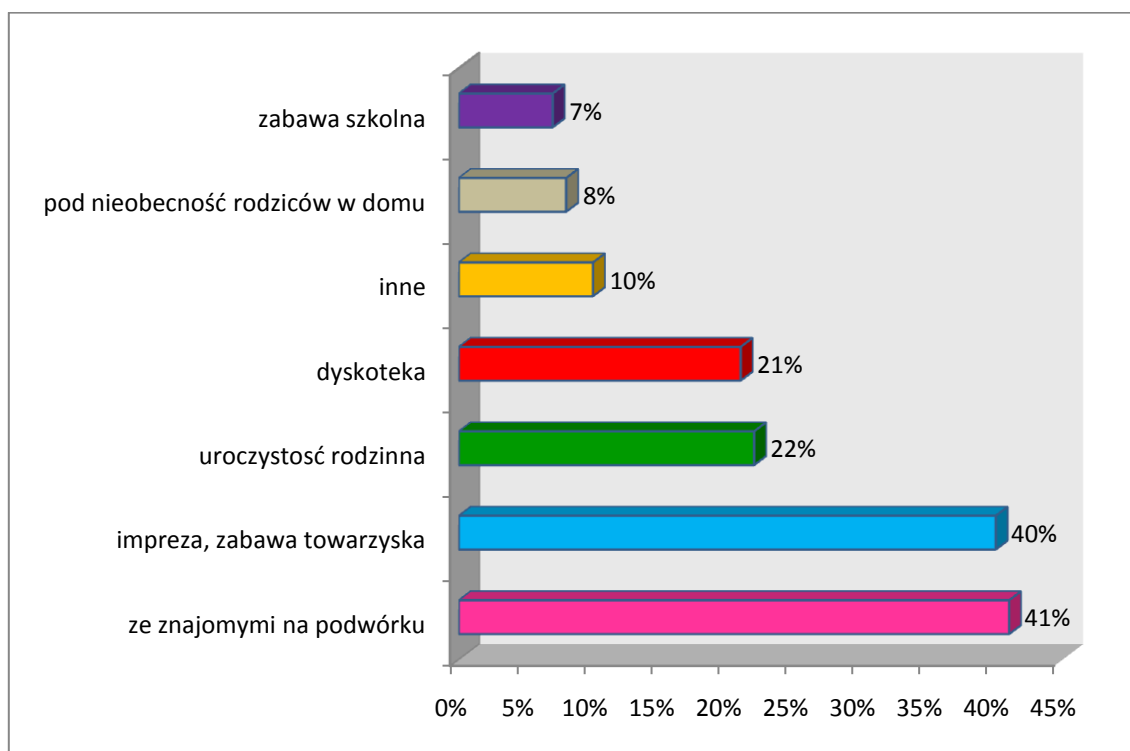
Wykres 246. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Najczęściej spożywanym alkoholem przez uczniów wszystkich byłych województw jest piwo. Można jedynie zauważyć, iż uczniowie z byłego województwa leszczyńskiego częściej niż ich koledzy z gorzowskiego i zielonogórskiego spożywają wódkę (aż 53%) czy wino (29%):

Wykres 247. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Obecnie uczniowie alkohol piją najczęściej ze znajomymi na podwórku (41%) oraz na imprezach i zabawach towarzyskich (40%). Rzadziej odbywa się to na uroczystościach rodzinnych (22%) czy dyskotecie (21%):

Wykres 248. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie.

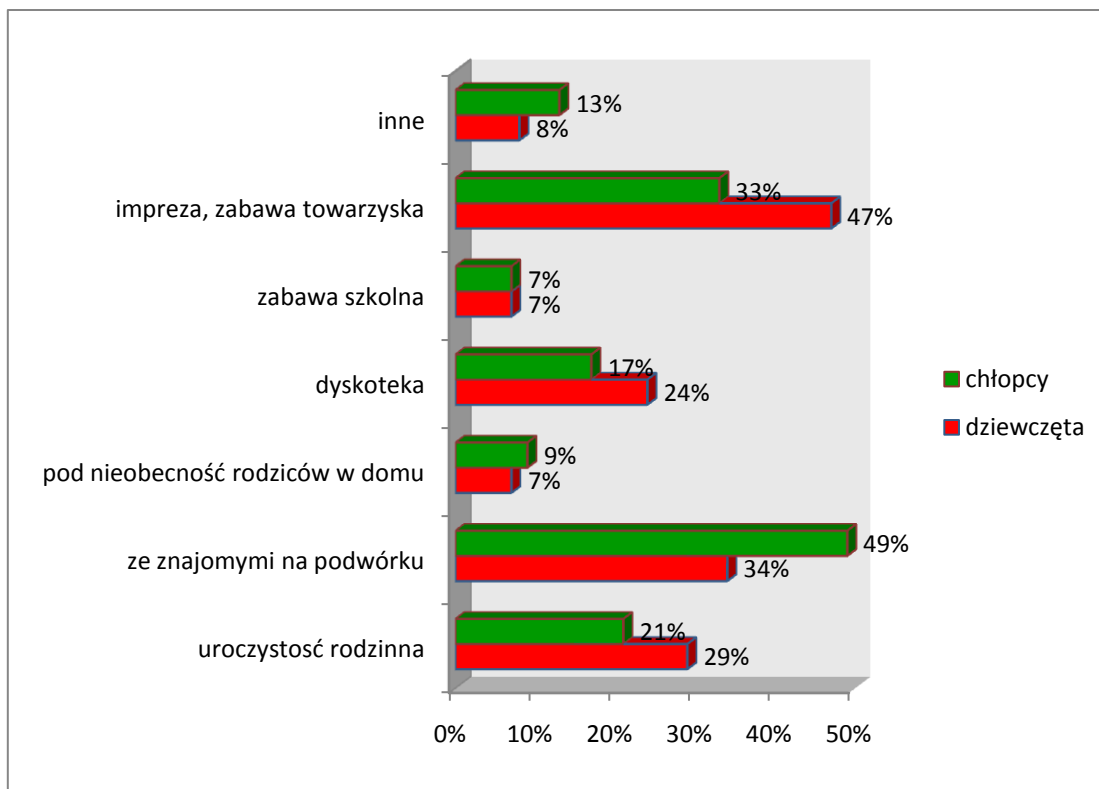

Przez 10% uczniów wskazywane były również inne miejsca najczęstszego spożywania alkoholu:

Tabela 10. Inne miejsca najczęstszego spożywania alkoholu obecnie.

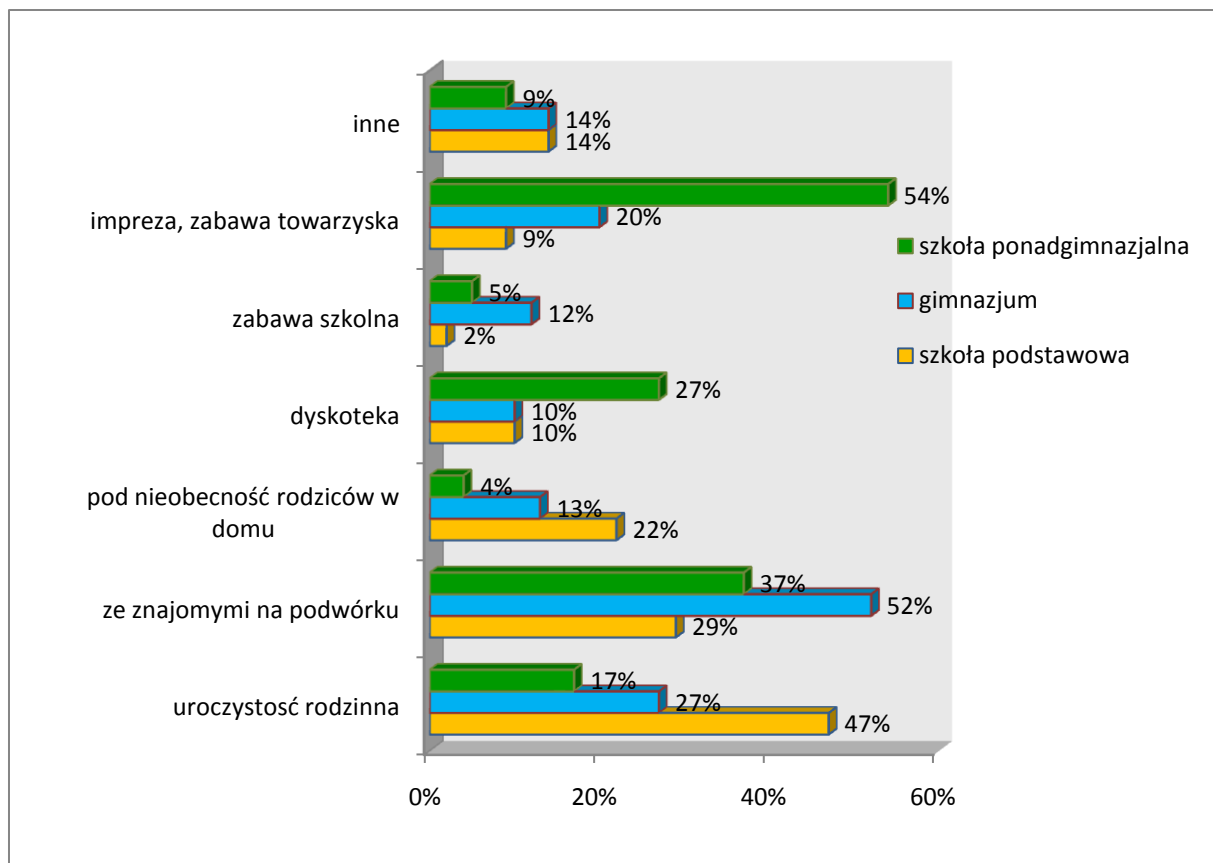
Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu	Liczba wskazań
w obecności rodziców, rodziny	17
na spotkaniach ze znajomymi	12
bar, pub	7
Sylwester	7
na urodzinach kolegów, "osiemnastkach"	5
obozy letnie	4
w lesie	4
wycieczki szkolne	3
ognisko	3
boisko	2
stacja PKP	2
w samochodzie	2
w szkole	2
degustacja win własnej produkcji	1
na zakupach	1
na zamku / w amfiteatrze	1
po lekcjach	1
podczas koncertów	1
poza domem	1
w parku	1
w plenerze	1
w szopie, piwnicy	1

Chłopcy najczęściej piją alkohol ze znajomymi na podwórku (49% wobec 34% dziewcząt), natomiast dziewczęta – na imprezach (47% wobec 33% chłopców). Dziewczęta częściej niż chłopcy po alkohol sięgają na uroczystościach rodzinnych (29% wobec 21%) oraz dyskotekach (24% i 17% wskazań):

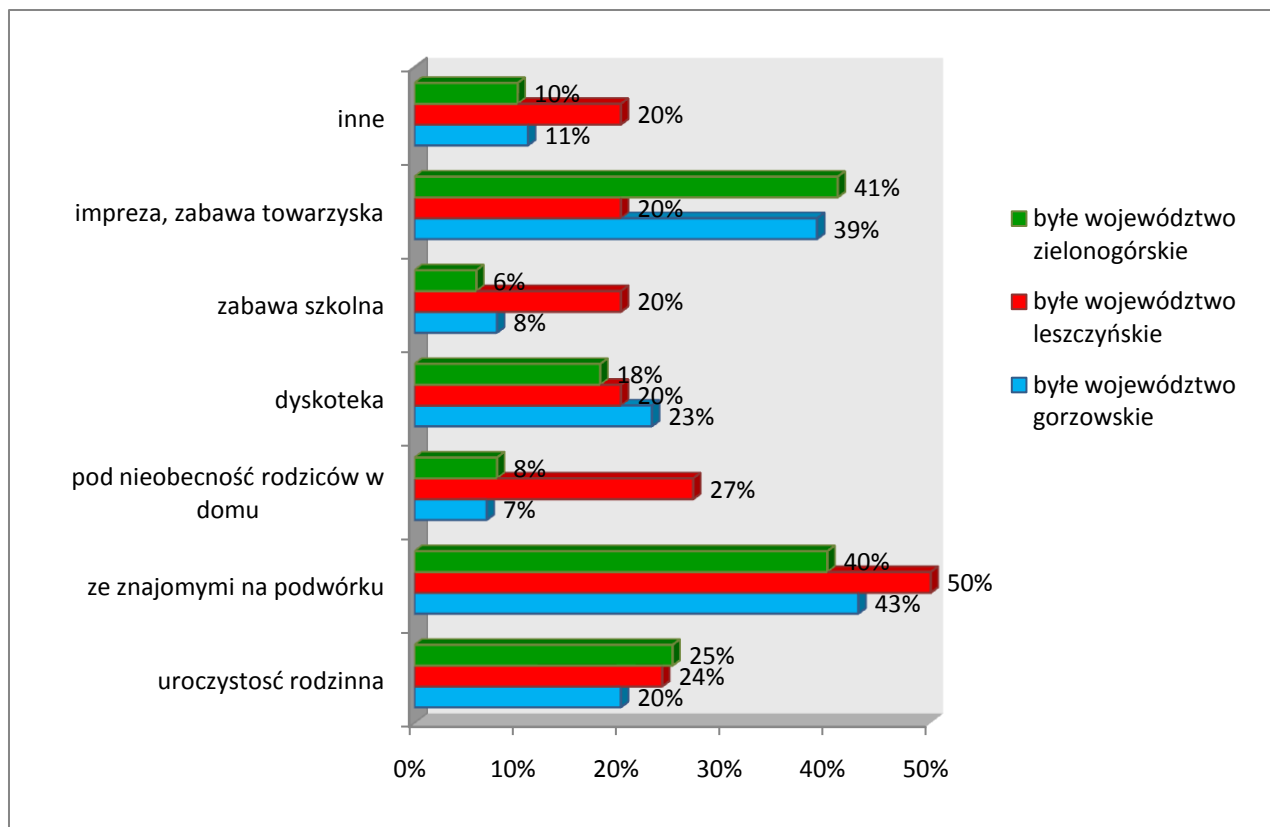
Wykres 249. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie – dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie szkół podstawowych najczęściej spożywają alkohol na uroczystościach rodzinnych – deklaruje tak 47% z nich. Wśród gimnazjalistów najczęściej odbywa się to na podwórku ze znajomymi – 52%, a uczniowie szkół ponadgimnazjalnych – na imprezach (54%):

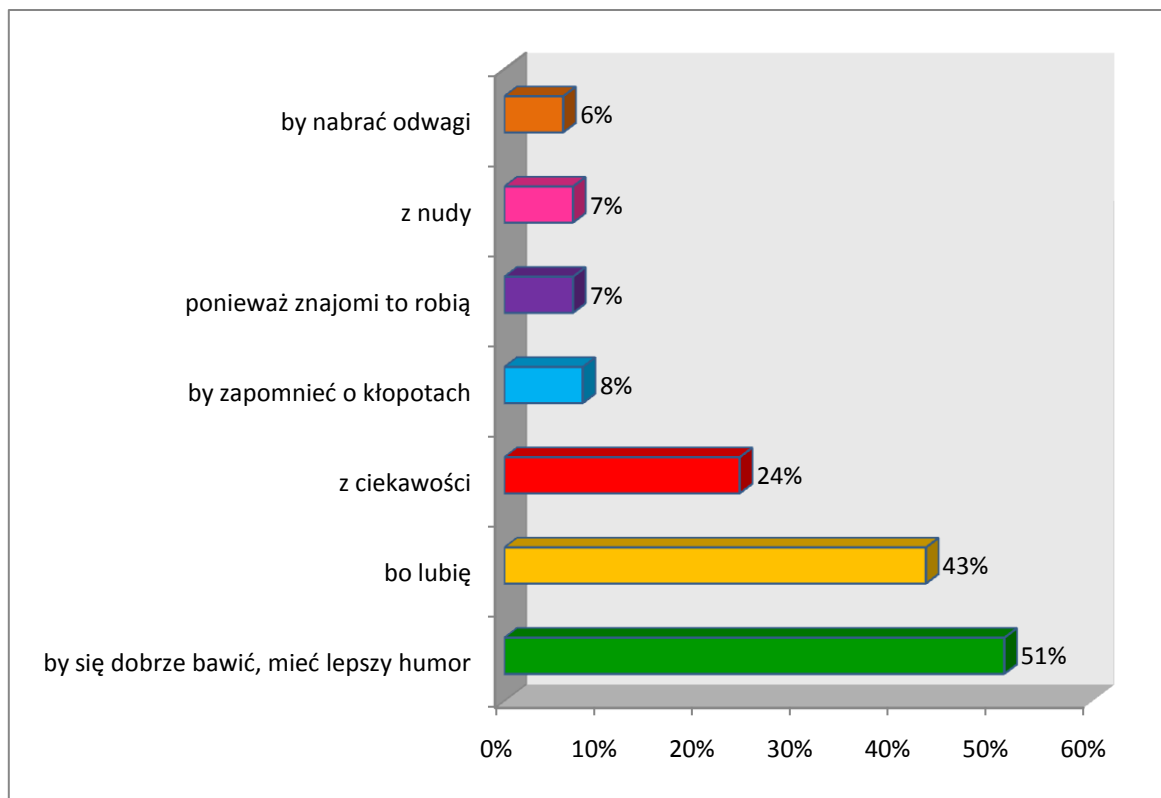
Wykres 250. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie z terenu byłego województwa leszczyńskiego po alkohol sięgają najczęściej ze znajomymi na podwórku – 50%. Natomiast wśród uczniów z terenu województwa gorzowskiego i zielonogórskiego niemal równo często pojawiają się odpowiedzi wskazujące na spożywanie alkoholu na imprezach oraz na podwórkach:

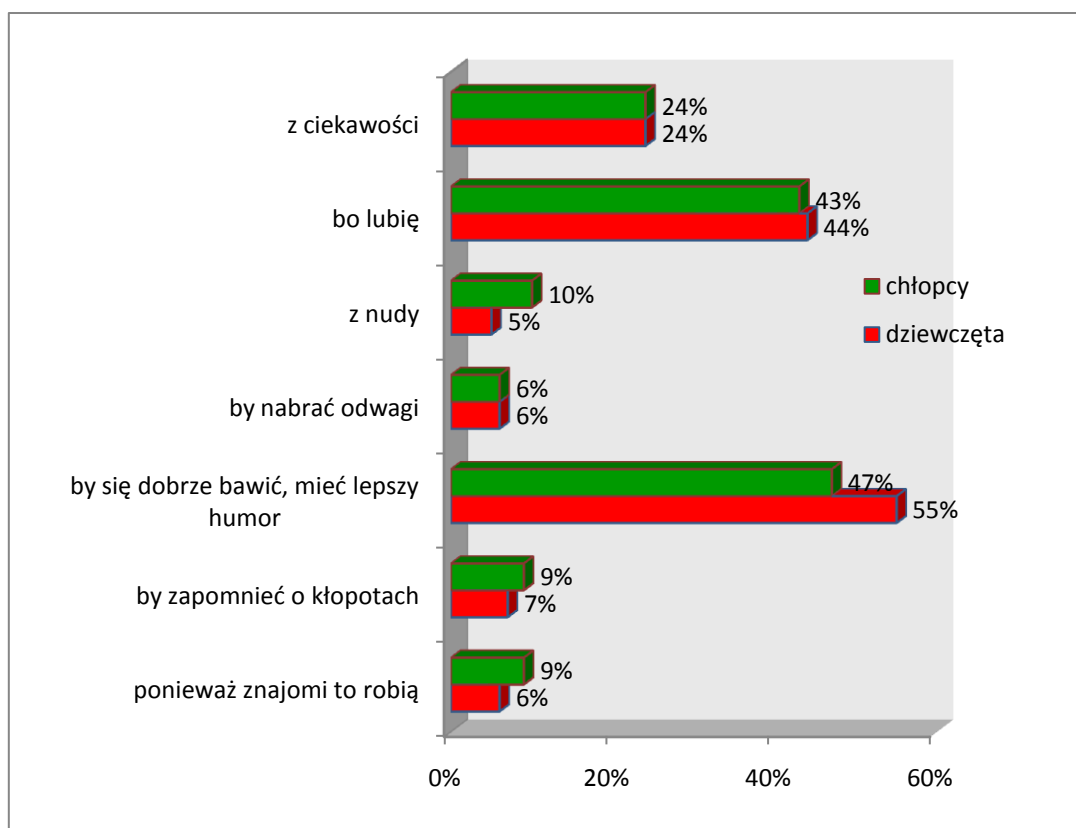
Wykres 251. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Głównym powodem sięgania przez uczniów po alkohol okazuje się być chęć dobrej zabawy, poprawienia sobie humoru – dlatego spożywa go 51% uczniów. 43% twierdzi, że lubi alkohol, a co czwarty (24%) robi to z ciekawości. Inne powody były znacznie rzadziej wskazywane przez uczniów:

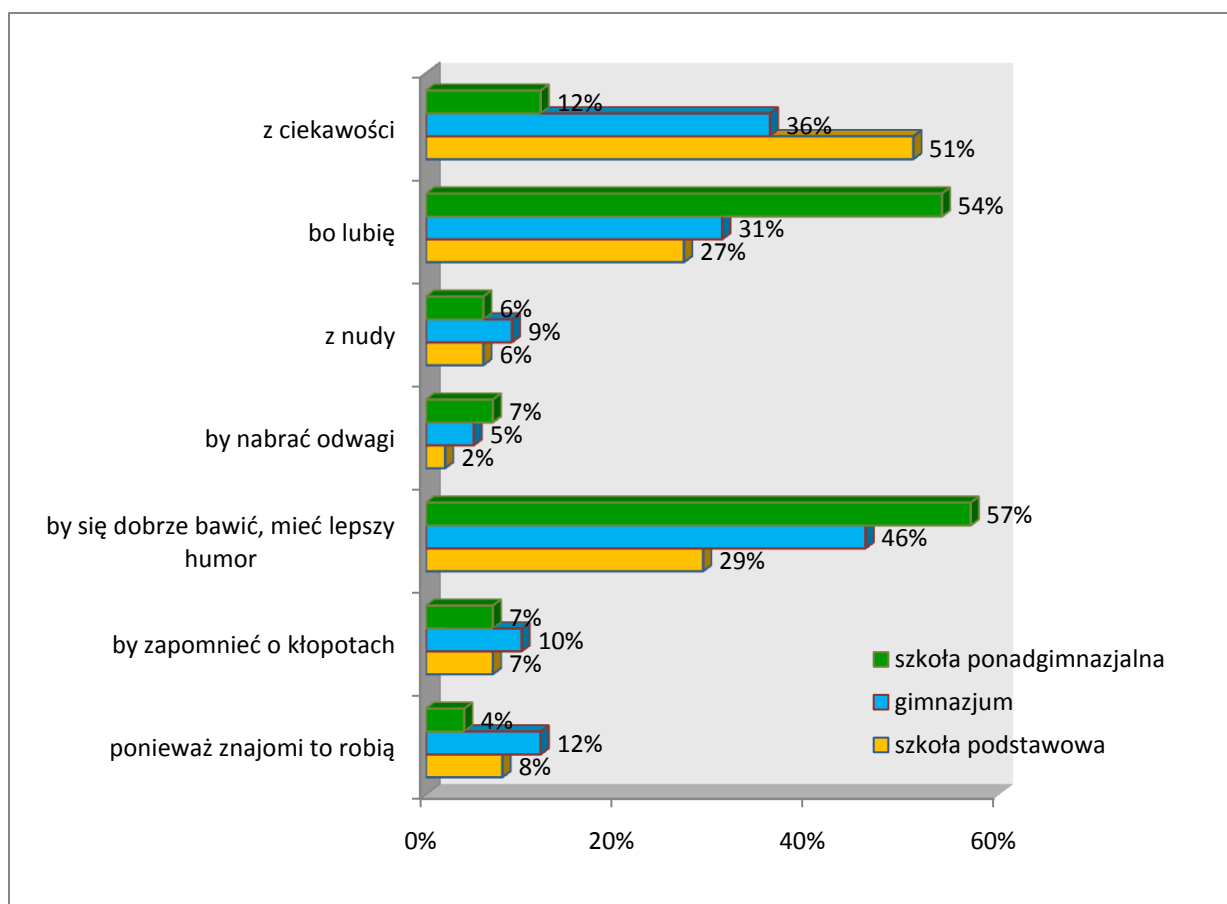
Wykres 252. Powody spożywania alkoholu przez uczniów.

I dziewczęta i chłopcy po alkohol najczęściej sięgają, aby się lepiej bawić – jednak to dziewczynki czyni to nieznacznie częściej – 55% wobec 47% chłopców. Drugim powodem jest lubienie alkoholu (43% - 44%). Chłopcy częściej niż ich koleżanki piją alkohol z nudy (10% wobec 5% dziewcząt), ponieważ znajomi to robią (9% i 6%) czy by zapomnieć o kłopotach (9% i 7%):

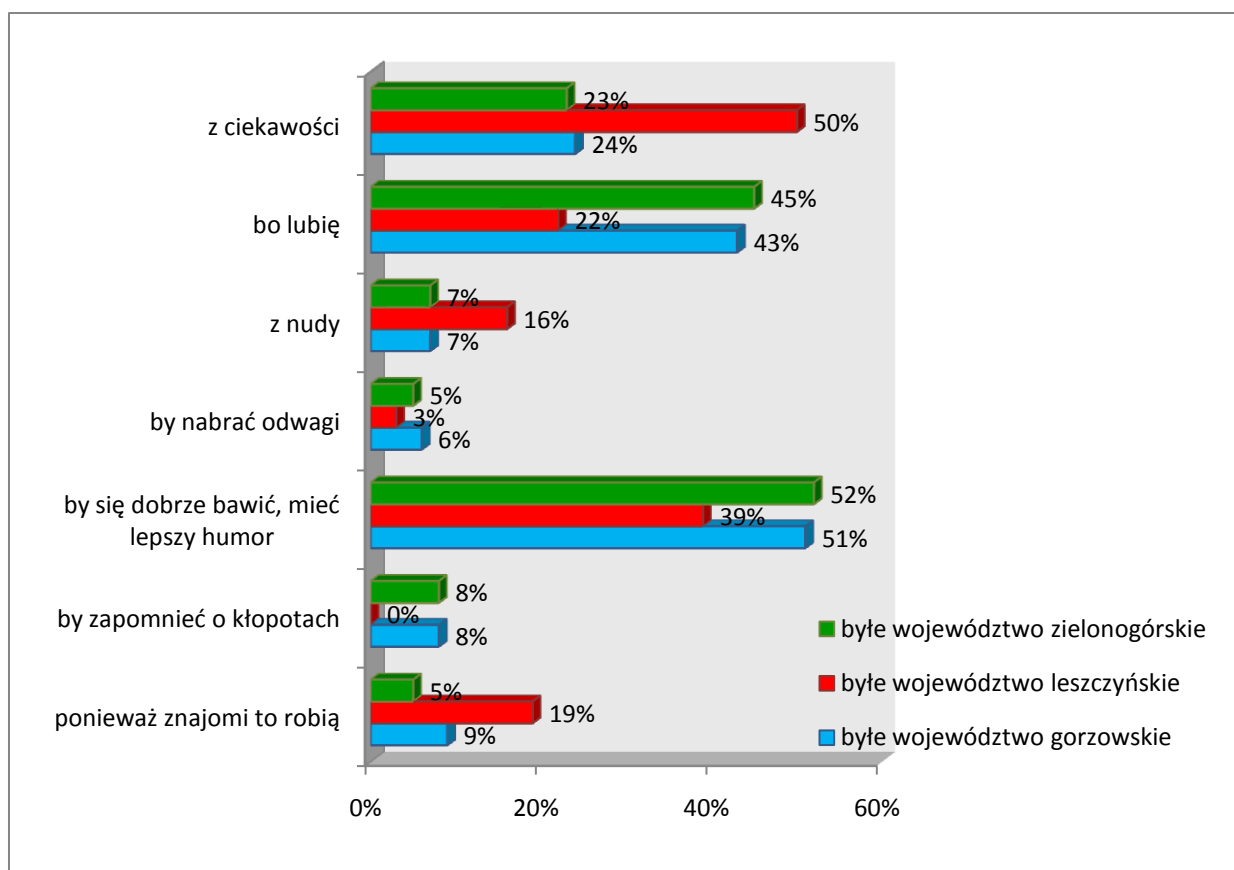
Wykres 253. Powody spożywania alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.

Im starsi uczniowie, tym częściej spożywają alkohol, aby się lepiej bawić (wzrost z 29% wśród uczniów szkół podstawowych do 57% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych) oraz dlatego, że go lubią (odpowiednio 27% i 54% wskazań). Jednocześnie maleje odsetek uczniów, którzy piją alkohol z ciekawości – deklaruje tak 51% uczniów podstawówek i zaledwie 12% uczniów szkół ponadgimnazjalnych:

Wykres 254. Powody spożywania alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

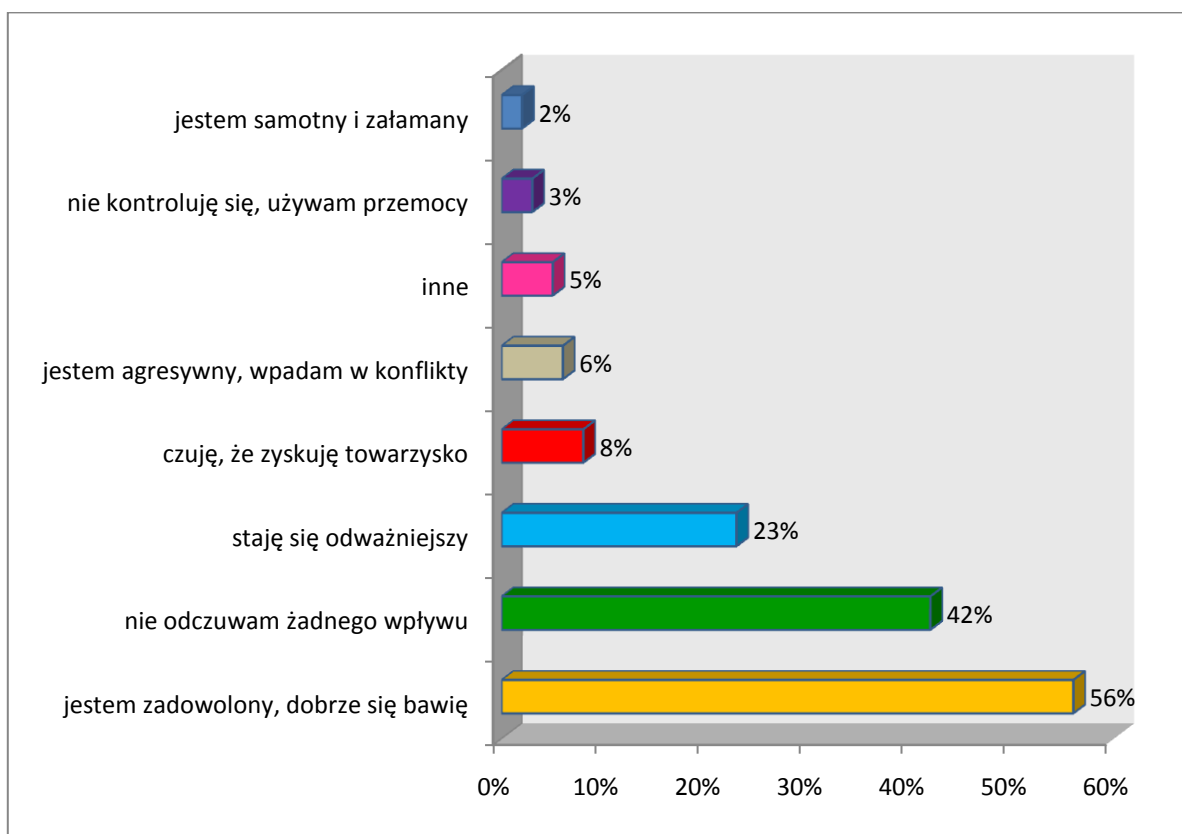
Uczniowie ze szkół z terenu województwa zielonogórskiego i gorzowskiego po alkohol sięgają najczęściej, aby się lepiej bawić (51% - 52%) oraz z powodu lubienia alkoholu (43% - 45%). Natomiast uczniowie ze szkół województwa leszczyńskiego najczęściej piją alkohol z ciekawości (50%). Wśród nich najwyższe były odsetki uczniów spożywających alkohol chcąc dostosować się do znajomych (19%) oraz z nudy (16%):

Wykres 255. Powody spożywania alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Dane uzyskane w toku fokusów potwierdzają opinie uczniów wyrażone w ankietach. Okazuje się, iż najczęstsze powody spożywania alkoholu przez uczniów to właśnie chęć poprawienia sobie humoru czy lepsza zabawa. Uczniowie przyznawali również, że po alkohol sięgnęli często ze zwykłej ciekawości – chcieli sprawdzić, jak on smakuje. Pojawiały się także wypowiedzi uczniów świadczące o tym, że chęć spróbowania alkoholu była wywołana zakazami, jakie formułowali dorośli. Było to działanie na zasadzie „zakazanego owocu” – uczniowie chcieli sięgnąć po to, co było im zakazywane.

Uczniowie spożywający alkohol najczęściej jako skutek tego zachowania wskazywali na bycie zadowolonym i dobrą zabawę – aż 56% wskazań. 42% uczniów nie odczuwa żadnych skutków spożywania alkoholu, natomiast 23% przyznaje, że staje się odważniejszymi. Znacznie rzadziej wskazywane były takie odpowiedzi jak zyskiwanie w towarzystwie (8%), agresja (6%), przemoc (3%) czy załamanie i samotność (2%):

Wykres 256. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów.

Uczniowie (5%) wskazywali również inne rodzaje wpływu spożywanego alkoholu na ich organizm i zachowania:

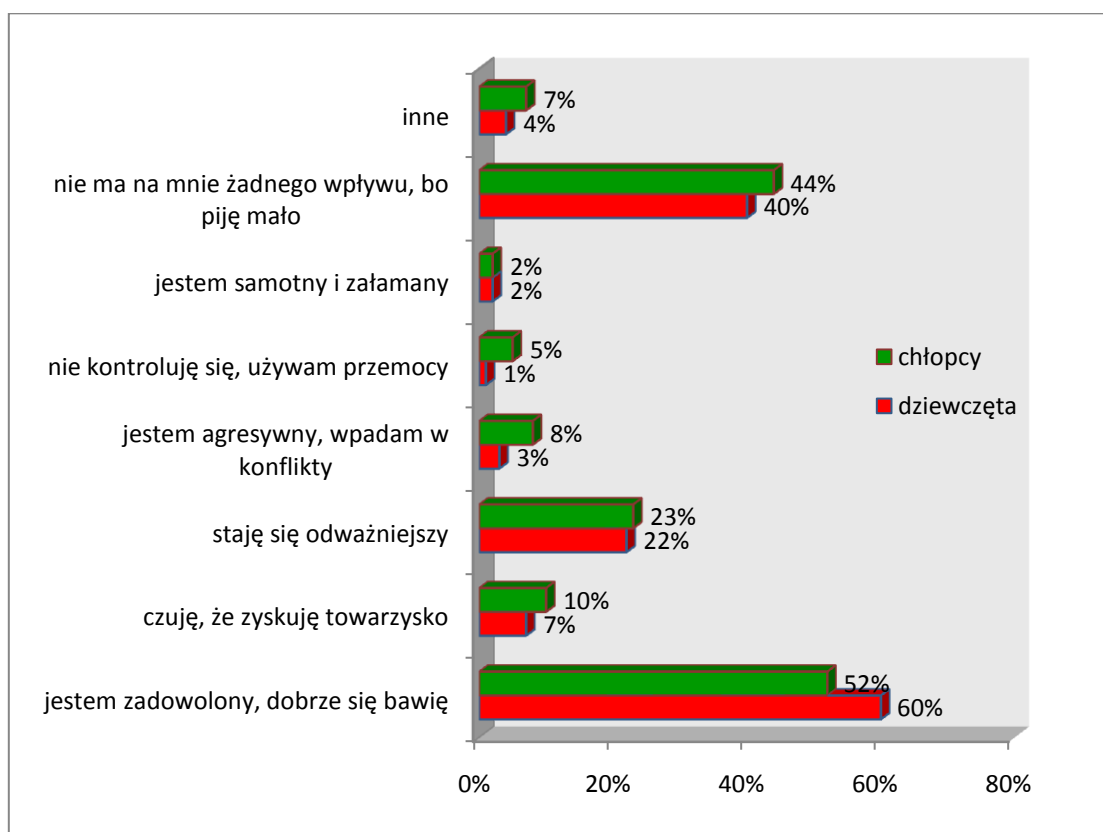
Tabela 11. Inny wpływ spożywanego alkoholu.

Inny wpływ spożywania alkoholu
bardzo dobrze smakuje
ból głowy, uczucie gorąca
senność
lepsze samopoczucie
dobry humor
dobra zabawa
"jest fajnie"
poczucie bycia duszą towarzystwa
bycie miłym, uprzejmym
poczucie spełnienia
bycie "szalonym"
gorszy nastrój

złe samopoczucie, nudności
uczucie zrelaksowania
zaburzenia równowagi
utrata pamięci
utrata przytomności
odprężenie
rozluźnienie
pobudzenie myślenia twórczego
"przenoszę się w czasie"
"rozczułam się nad sobą"
rozmyślanie
gorsze wyniki w szkole
uspokojenie

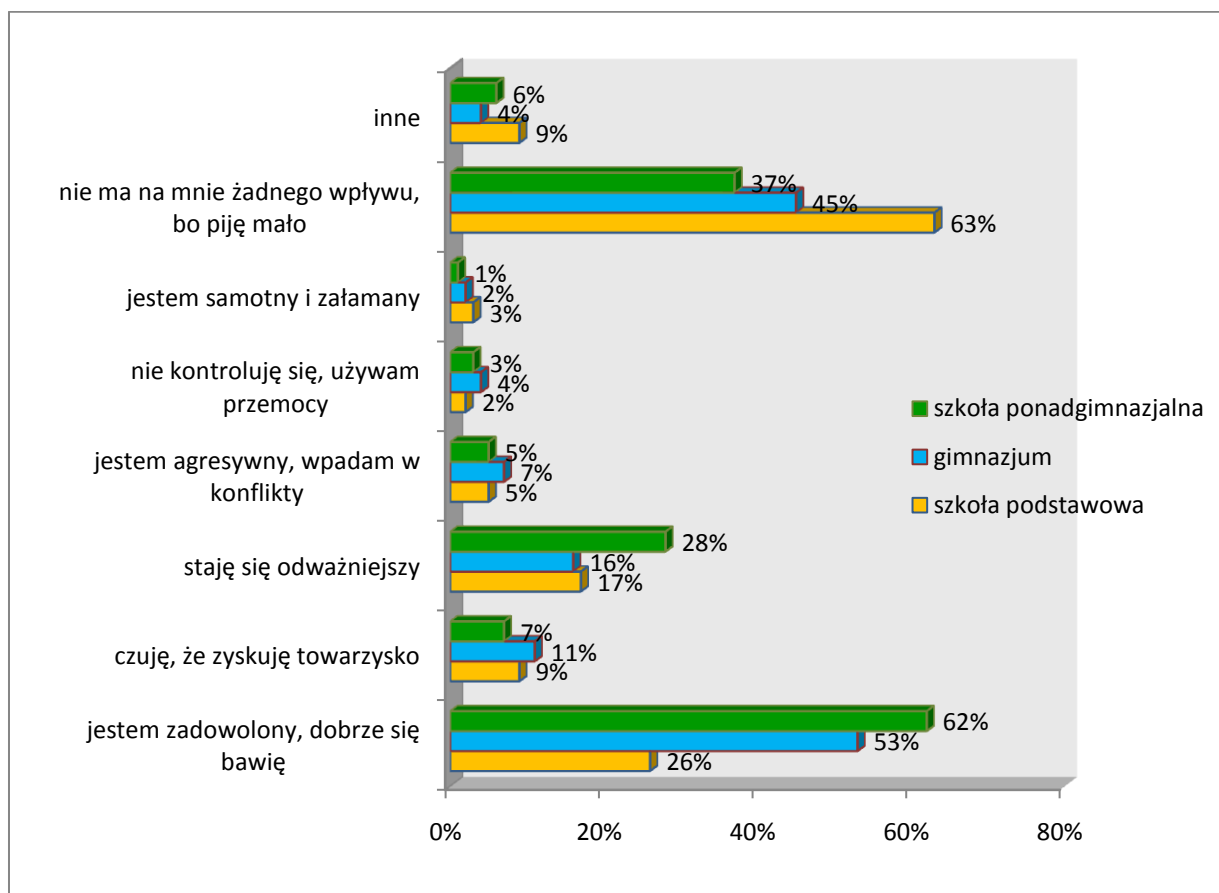
Najważniejszy rodzaj wpływu alkoholu na uczniów do zadowolenie (60% dziewcząt i 52% chłopców). Na drugim miejscu pojawia się przekonanie o braku wpływu: 40% dziewcząt i 44% chłopców. Chłopcy częściej zaś niż dziewczynki wskazywali na zyskiwanie towarzyskie, agresję czy przemoc:

Wykres 257. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.

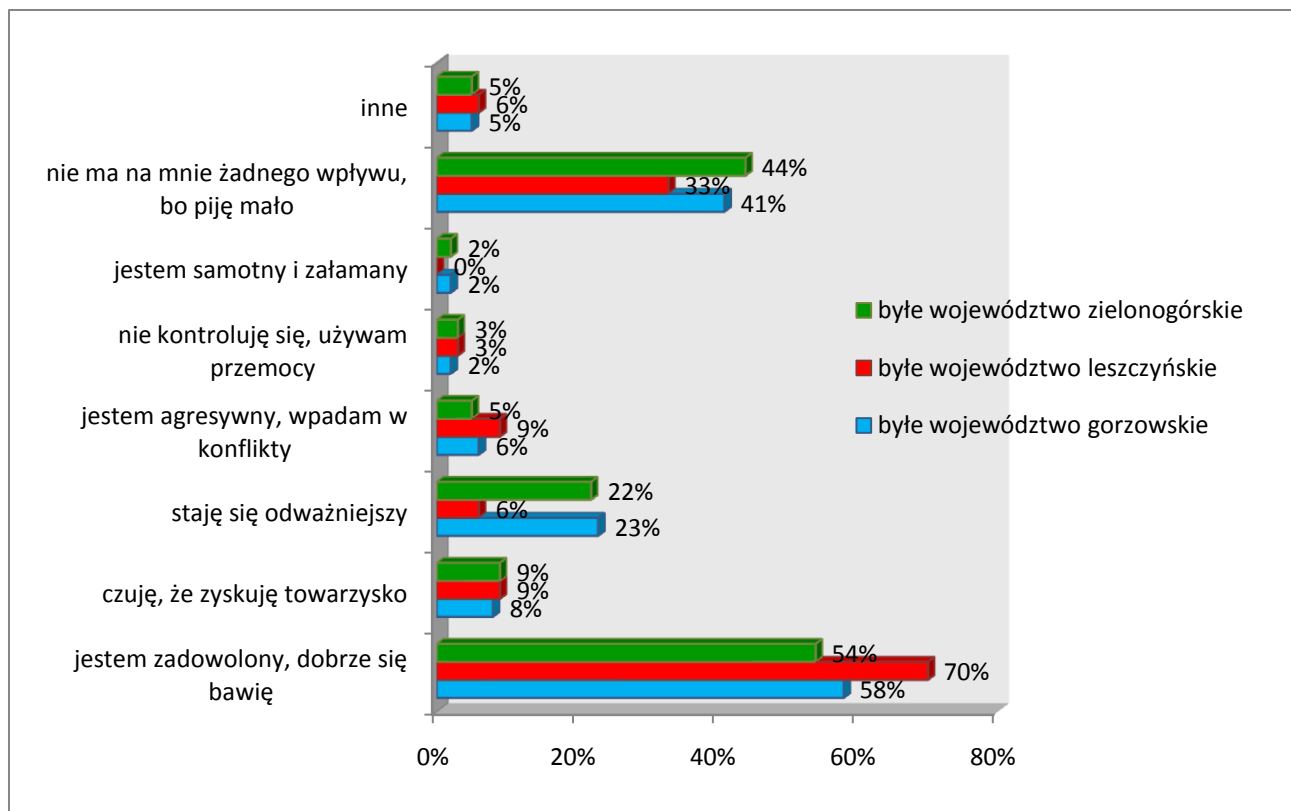

Uczniowie młodszy częściej niż ich starsi koledzy są przekonani o braku wpływu alkoholu na ich zachowania – twierdzi tak 63% uczniów podstawówek i 37% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Z kolei starsi uczniowie częściej po spożyciu alkoholu są zadowoleni i dobrze się bawią (wzrost z 26% uczniów szkół podstawowych do 62% uczniów szkół ponadgimnazjalnych), a także stają się odważniejsi (wzrost z 17% do 28%):

Wykres 258. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

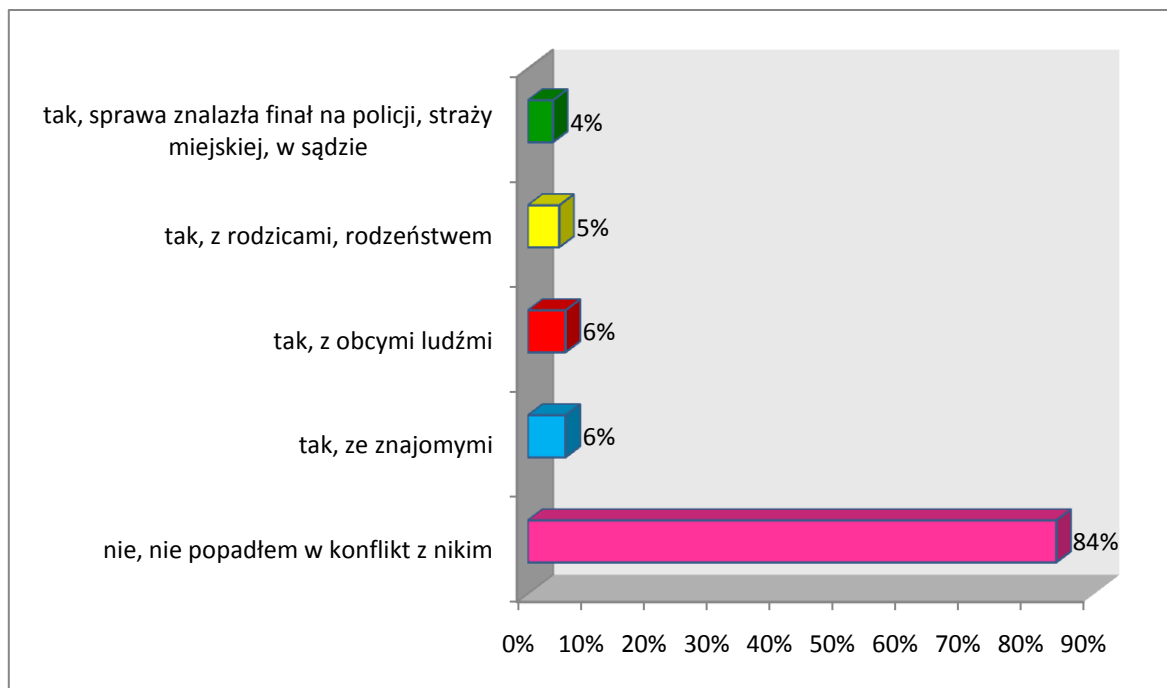
Niezależnie od terenu zamieszkania, uczniowie najczęściej przyznawali, iż po spożyciu alkoholu po prostu lepiej się bawią. Jednakże różnica w odsetkach jest znaczna, bowiem odpowiedź taką wskazało 54% uczniów z terenu województwa zielonogórskiego i 70% uczniów z leszczyńskiego. Wśród tych ostatnich niższy z kolei był odsetek uczniów deklarujących brak wpływu alkoholu (33% wobec 41% - 44% w dwóch pozostałych województwach), ale również mniej było uczniów, którzy pijąc alkohol stają się odważniejsi (6% wobec 22% - 23%):

Wykres 259. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

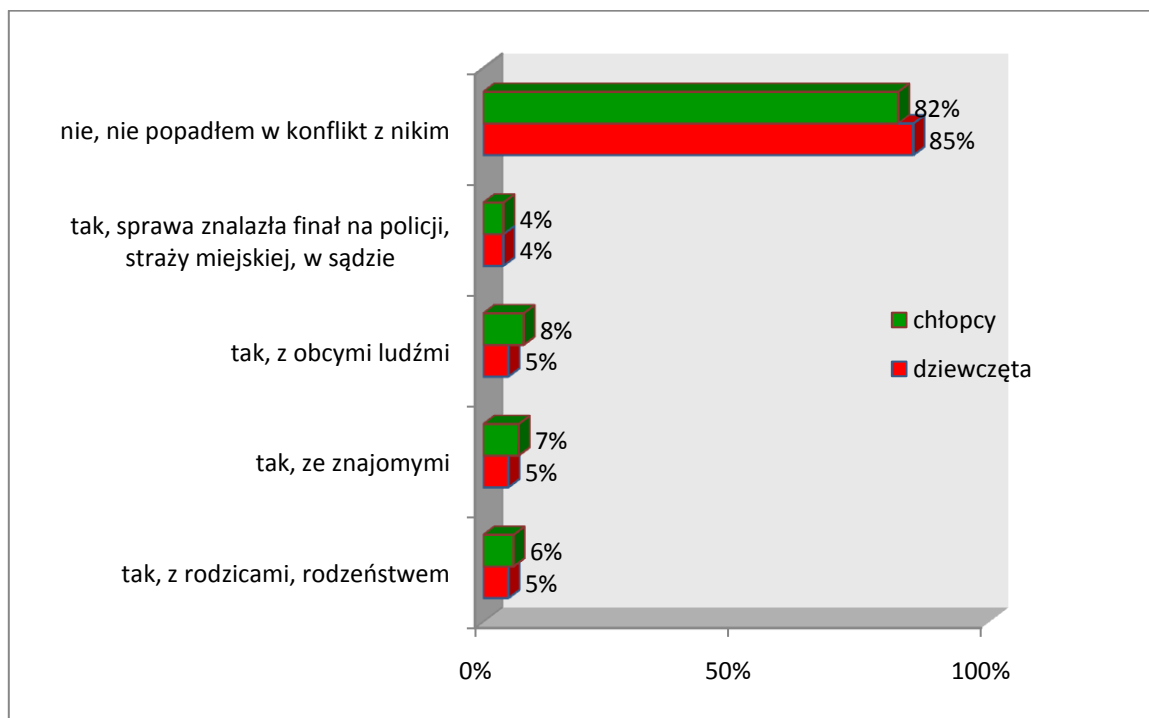
Również w trakcie badań fokusowych uczniowie najczęściej twierdzili, że spożywany alkohol nie ma wpływu na ich zachowania. Według deklaracji uczniowie spożywają go w tak małych ilościach, że żaden wpływ jest niemożliwy. Sporadycznie pojawiały się wypowiedzi uczniów dotyczące pojawienia się problemów gastrycznych związanych z za dużą ilością wypitego alkoholu czy też agresywnych zachowań. Uczniowie twierdzili ponadto, że dzięki alkoholowi czują się odważniejsi i łatwiej nawiązują kontakty towarzyskie, a i zabawa jest przyjemniejsza.

Dla zdecydowanej większości uczniów spożywanie alkoholu nie wywołało żadnych konfliktów – deklaruje tak 84% z nich. Po 6% wskazało na pojawienie się problemów ze znajomymi oraz obcymi ludźmi, 5% - doświadczyło konfliktów z rodziną, a dla 4% spożywanie alkoholu zakończyło się na posterunku policji czy straży miejskiej:

Wykres 260. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów.

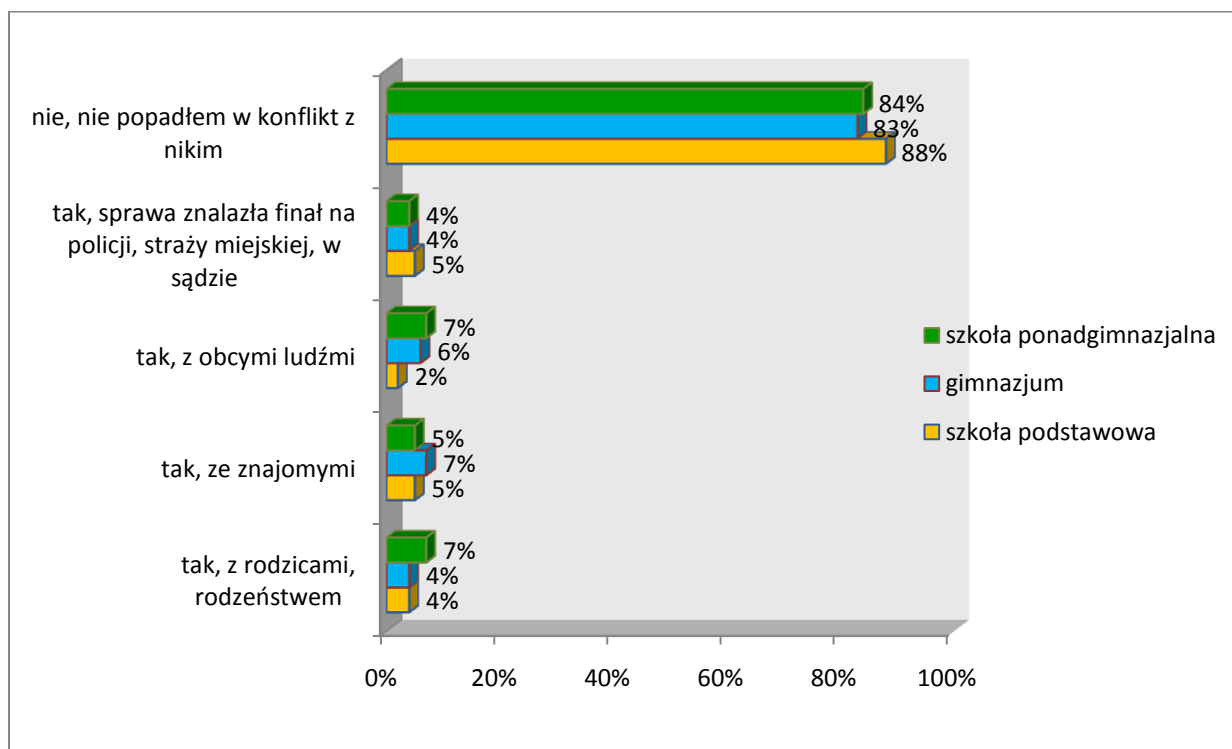
I dziewczynki i chłopcy najczęściej z powodu alkoholu nie popadli w konflikty z nikim – 85% i 82%. Jakkolwiek rodzaj problemów jeśli już, dotyczył chłopców (oprócz zakończenia sprawy na policji, straży miejskiej czy w sądzie – w tej kategorii odsetek ten był jednakowy):

Wykres 261. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.

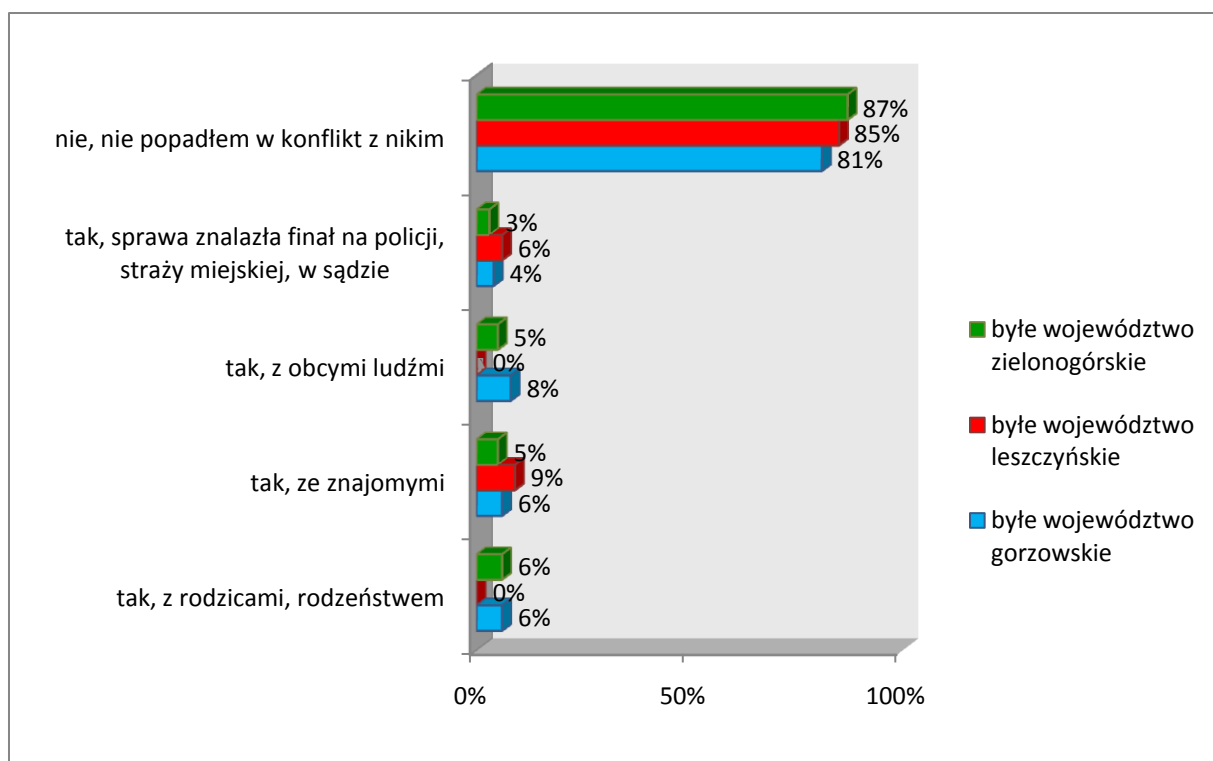

Niezależnie od rodzaju szkoły, uczniowie w przeważającej większości nie popadali w żadne konflikty z powodu alkoholu. Te, które miały miejsce, częściej dotyczyły starszych uczniów – przynajmniej gimnazjalistów:

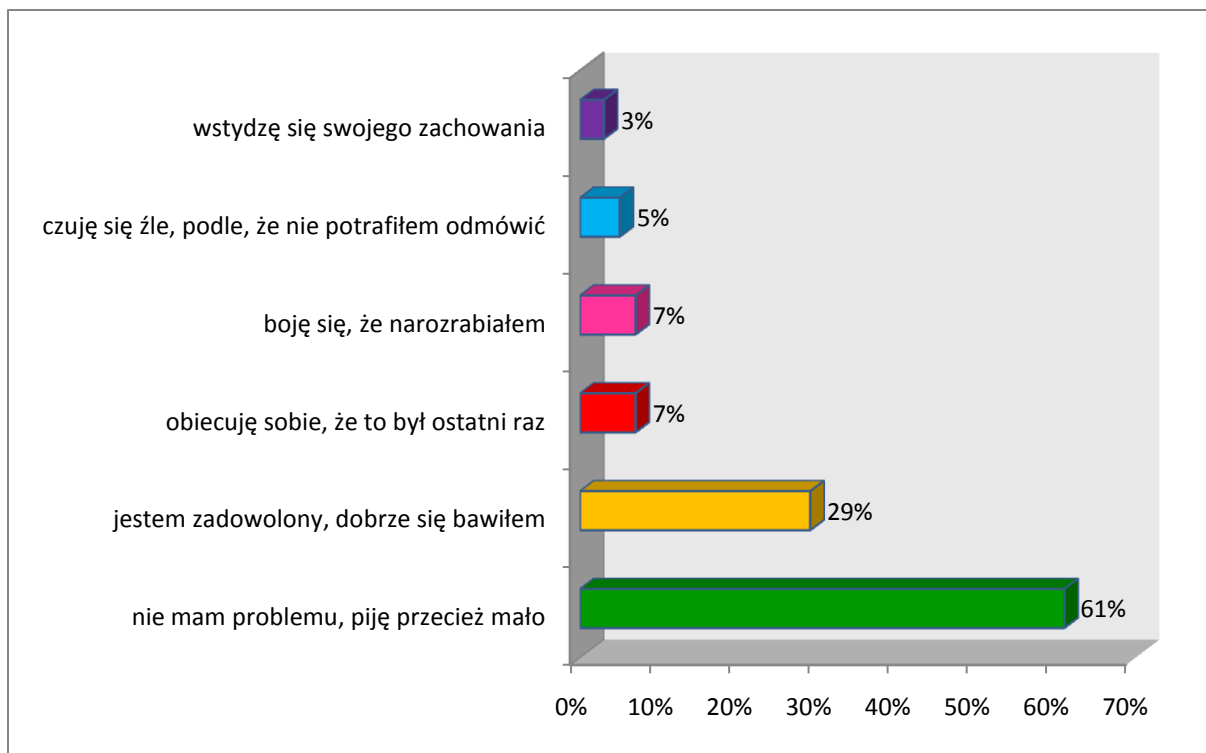
Wykres 262. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Spożywanie alkoholu zakończyło się wystąpieniem jakichkolwiek konfliktów dla 19% uczniów szkół z terenu byłego województwa gorzowskiego, 15% uczniów szkół z województwa leszczyńskiego oraz 13% uczniów szkół z województwa zielonogórskiego:

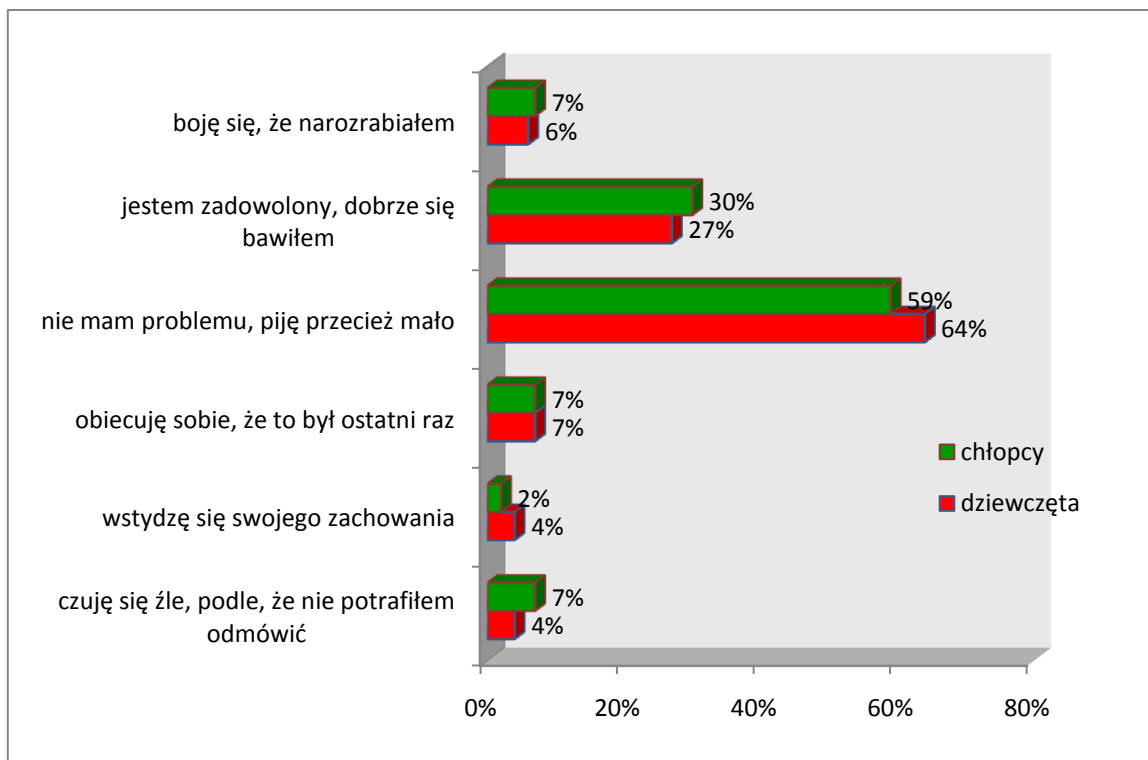
Wykres 263. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Większość uczniów – 61% - deklaruje, iż spożywają tak niewielkie ilości alkoholu, że nie ma to wpływu na ich stosunek do siebie. 29% uczniów przyznaje, że są zadowoleni i dobrze się bawili. Znacznie rzadziej uczniowie obiecują sobie, że po raz ostatni spożywali alkohol czy boją się, że źle się zachowywali (po 7%):

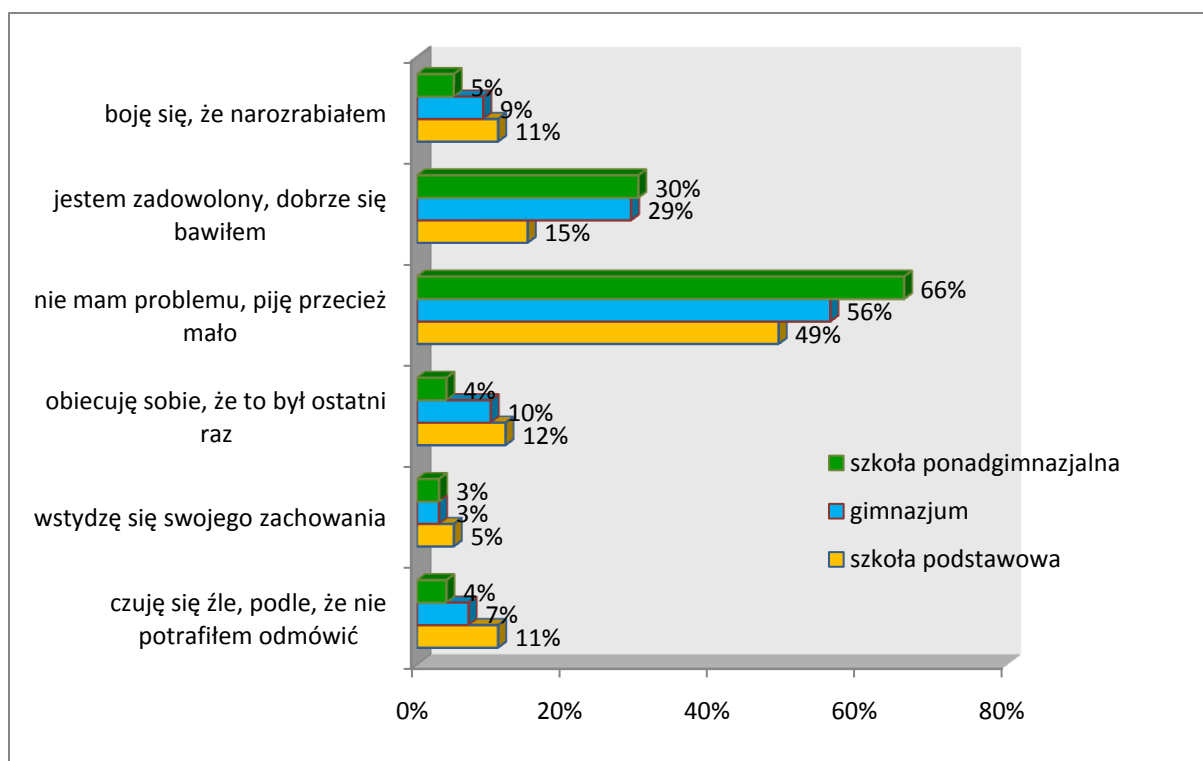
Wykres 264. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu.

Dziewczęta nieco częściej niż chłopcy uważają, iż piją mało alkoholu i dlatego nie mają z tego powodu żadnych problemów – 64% dziewcząt i 59% chłopców. Chłopcy zaś nieco częściej są zadowoleni – 30% wobec 27% dziewcząt:

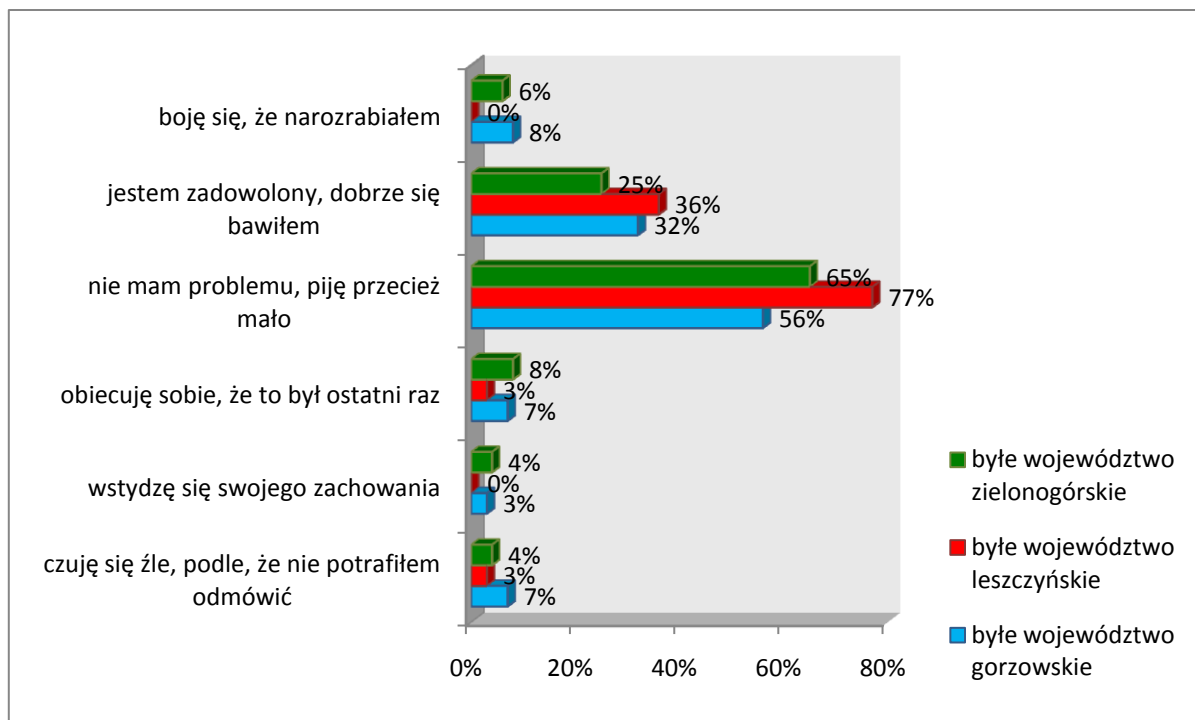
Wykres 265. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Starsi uczniowie zdecydowanie częściej uważali, iż spożywają alkohol w małych ilościach (wzrost z 49% wśród uczniów szkół podstawowych do 66% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych), ale również częściej dobrze się bawili (wzrost z 15% do 30%). Odwrotna zależność występuje w pozostałych kategoriach odpowiedzi – to najmłodsi uczniowie najczęściej obiecują sobie, iż był to ostatni raz, czują się podle, że nie potrafili odmówić, boją się, że narozrabiali oraz wstydzą się swojego zachowania:

Wykres 266. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

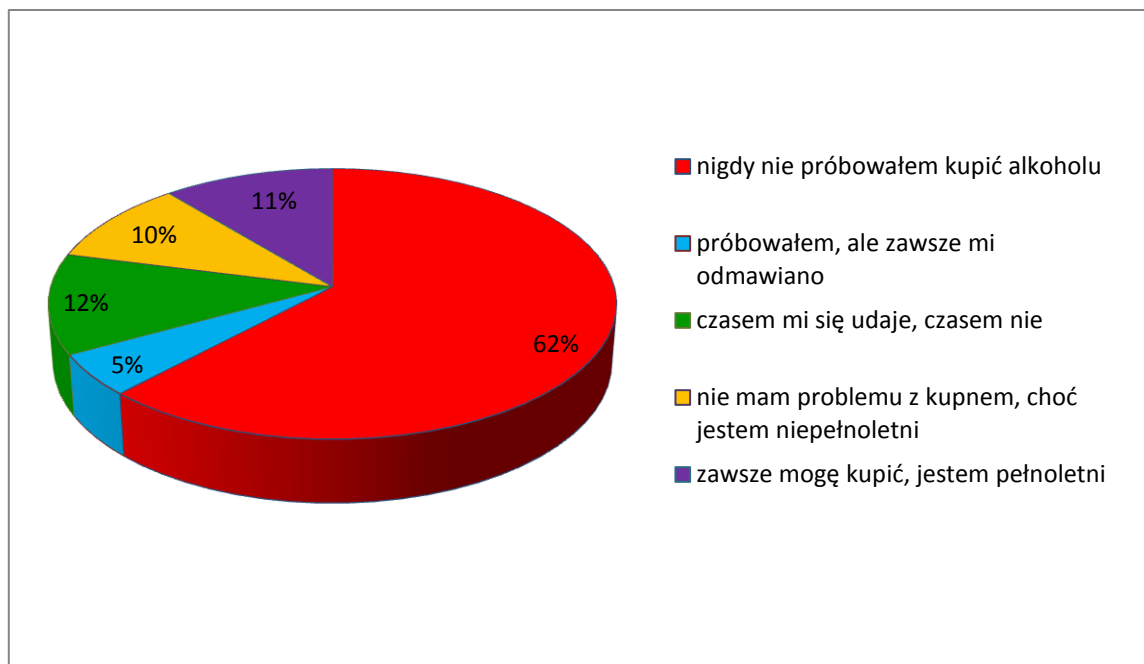
Niezależnie od terenu zamieszkiwania uczniowie najczęściej deklarowali, iż piją mało – choć odsetki różnią się między sobą znacznie. Najwyższy jest wśród uczniów z województwa leszczyńskiego (77%), a najniższy – z gorzowskiego (56%). Uczniowie z leszczyńskiego stosunkowo najczęściej po spożyciu alkoholu są zadowoleni (36%):

Wykres 267. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

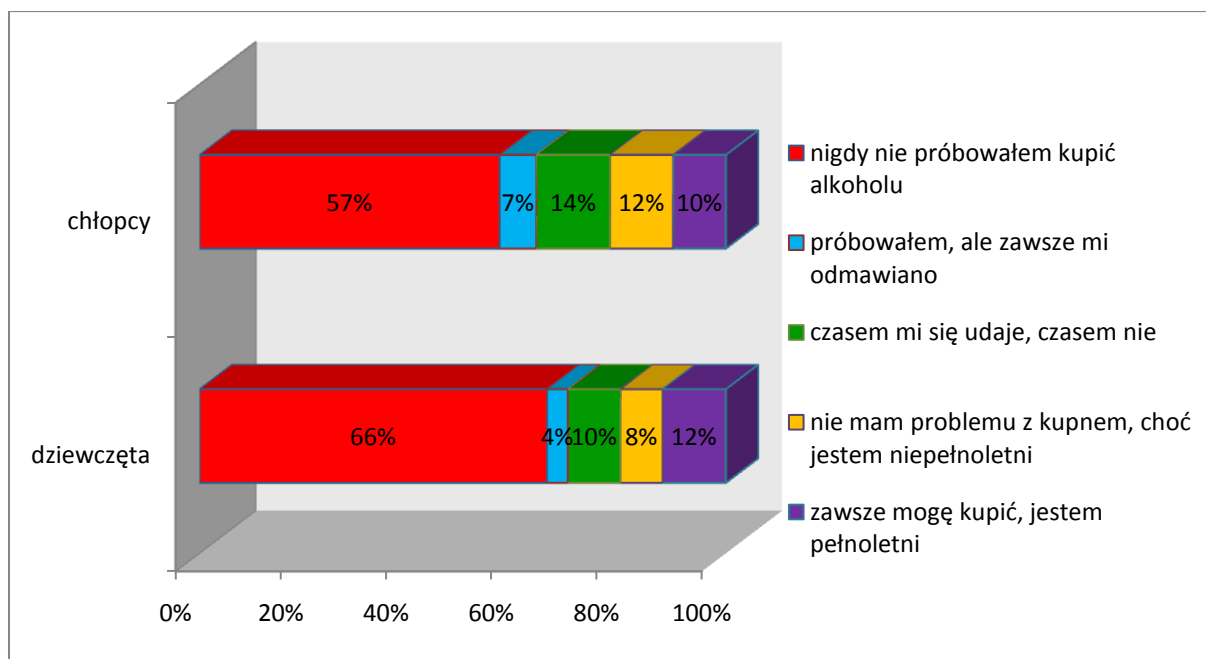
W trakcie fokusów uczniowie rzadko przyznawali się, że spożywanie alkoholu wywołuje u nich jakieś negatywne odczucia. Choć pojawiały się odpowiedzi o poczuciu wstydu czy dezinformacji np. na drugi dzień po „zakrapianej” imprezie, większość uczniów uważała, że spożywa małe ilości alkoholu, niemające wpływu na ich zachowania. Wśród wypowiedzi często pojawiało się także przekonanie uczniów, że po spożyciu alkoholu po prostu lepiej się bawią.

62% uczniów nigdy nie próbowało dokonać zakupu alkoholu. 5% przyznaje, że mimo podejmowanych prób zakup się nie udał, a 12% - udaje się to czasami. Co dziesiąty uczeń (10%) deklaruje, że zakup alkoholu nie jest dla nich problemem, mimo faktu, iż są niepełnoletni. 11% - może swobodnie kupować napoje alkoholowe:

Wykres 268. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów.

Dziewczęta rzadziej niż chłopcy podejmowały próby zakupu alkoholu. Nigdy nie zrobiło tego 66% dziewcząt i 57% chłopców:

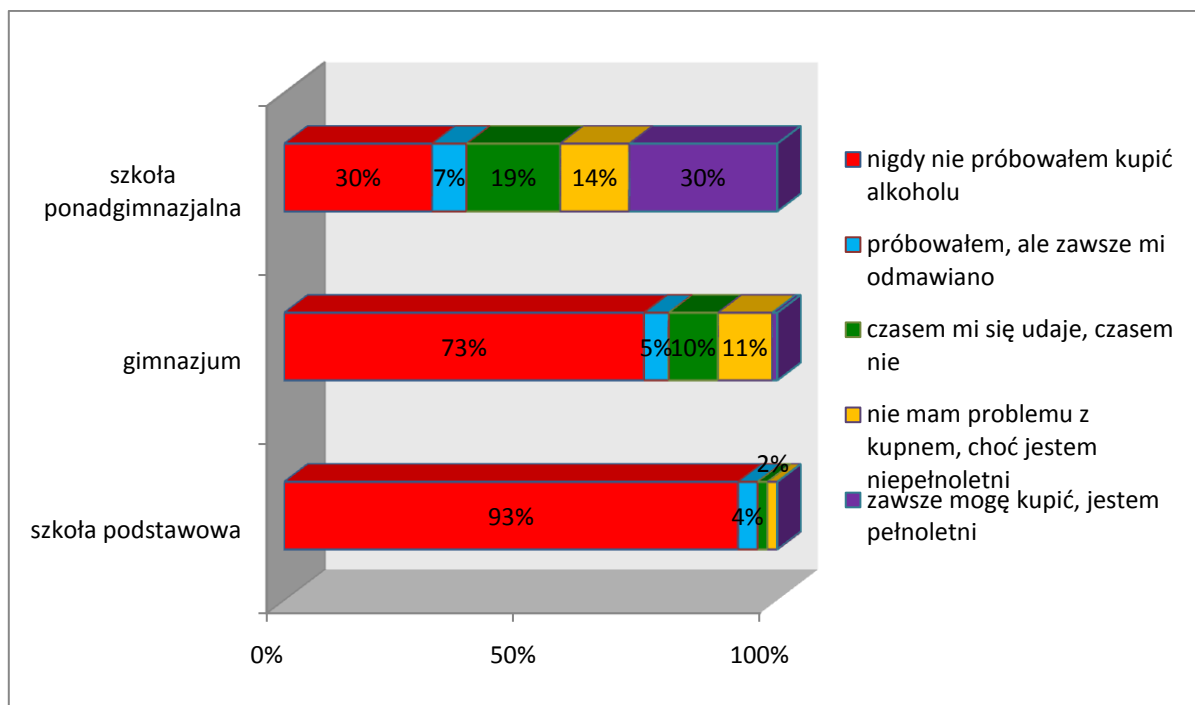

Wykres 269. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.

Starsi uczniowie zdecydowanie częściej próbowali zakupić alkohol. Brak takich działań deklaruje 93% uczniów szkół podstawowych, 73% uczniów gimnazjów i tylko 30% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Warto zauważyć, iż 19% uczniów szkół

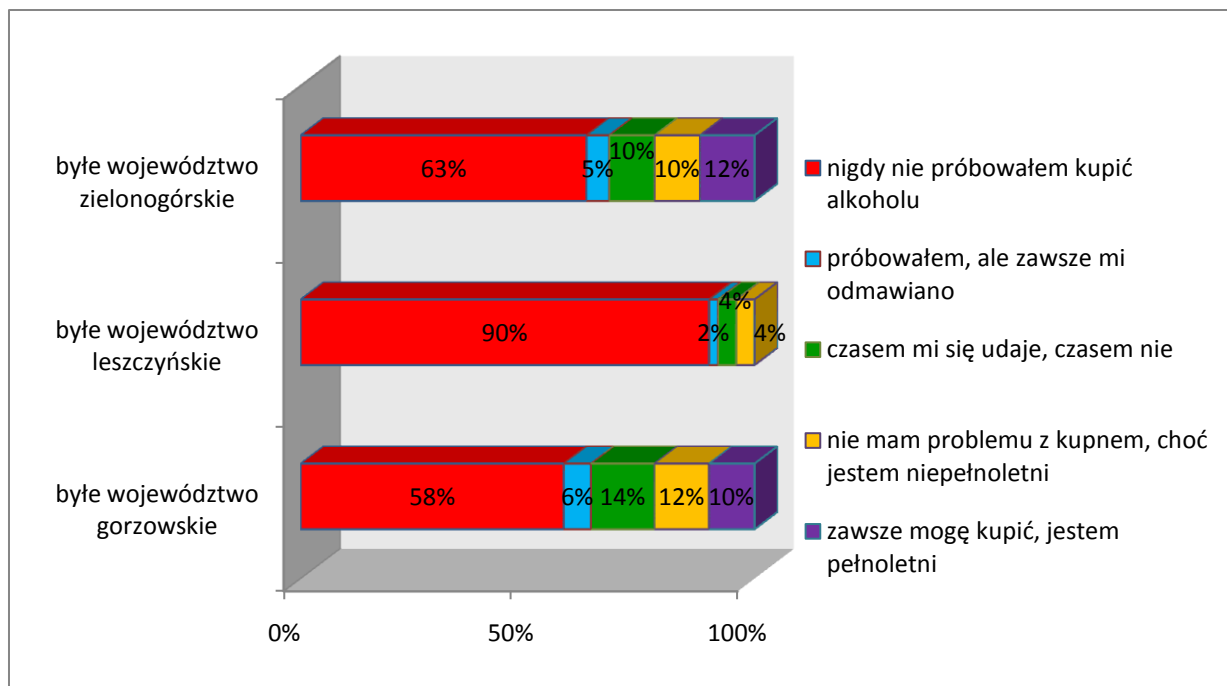

ponadgimnazjalnych i 10% uczniów gimnazjów zakup alkoholu udaje się czasami, a 14% i 11% z nich nie ma problemu z zakupem alkoholu mimo iż są niepełnoletni:

Wykres 270. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

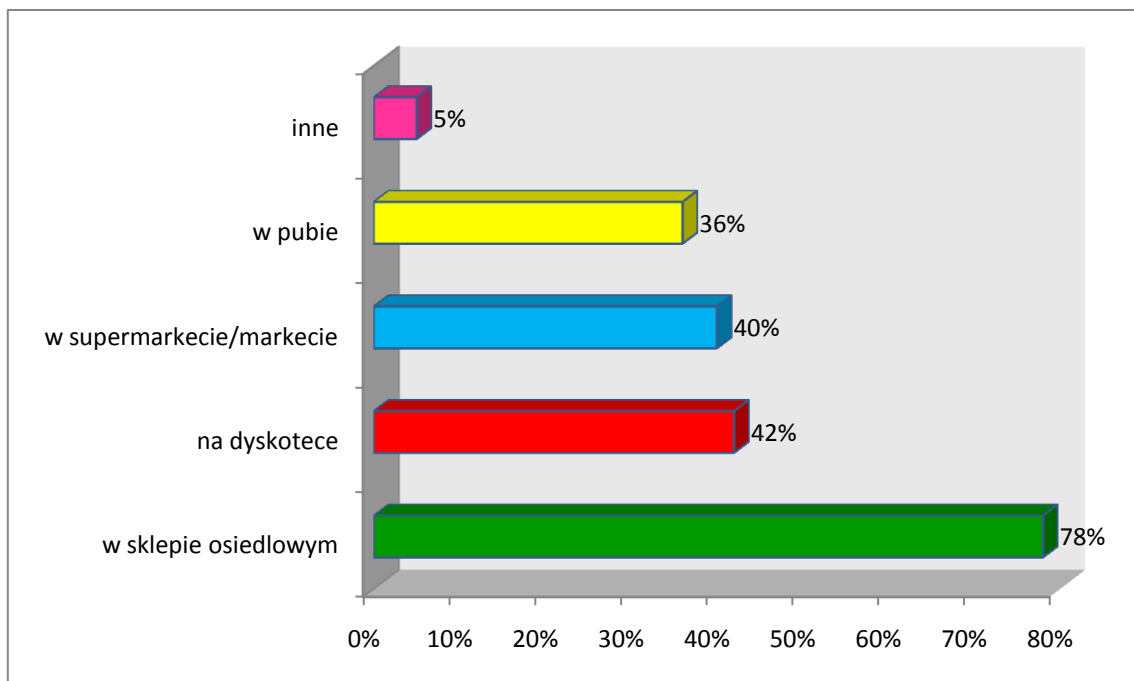
Aż 90% uczniów szkół z terenu województwa leszczyńskiego nigdy nie kupowało alkoholu. Wśród uczniów z zielonogórskiego odsetek wynosił 63%, a gorzowskiego – 58%. Brak problemu z zakupem alkoholu (mimo niepełnoletności) potwierdza 10% uczniów z województwa zielonogórskiego i 12% z gorzowskiego (i 4% z leszczyńskiego), a sztuka ta czasami udaje się (odpowiednio) 10% i 14% uczniów:

Wykres 271. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie uczestniczący w fokusach mieli bardzo różne doświadczenia związane z zakupem alkoholu. Część nigdy tego nie robiła, a pozostali przyznawali, że albo udaje się im to bez problemu albo czasami. Częstym miejscem takich zakupów są dla uczniów sklepy osiedlowe, w których uczniowie doskonale znają ekspedientki (i wzajemnie). Pojawiały się także wypowiedzi uczniów, w których przyznawali oni, że czasem chcąc kupić alkohol, w znanych im sklepach powołują się na rodziców – udają, iż to rodzice wysłali ich po np. piwo dla siebie, a wtedy sprzedawca warunkowo je sprzedaje.

Kolejne pytanie dotyczyło miejsc, w których uczniom sprzedawany jest alkohol. Okazuje się, iż najczęściej odbywa się to w sklepach osiedlowych – aż 78% wskazań. Również często, lecz już znacznie rzadziej, uczniowie kupują alkohol na dyskotekach (42%), supermarketach (40%) czy pubach (36%):

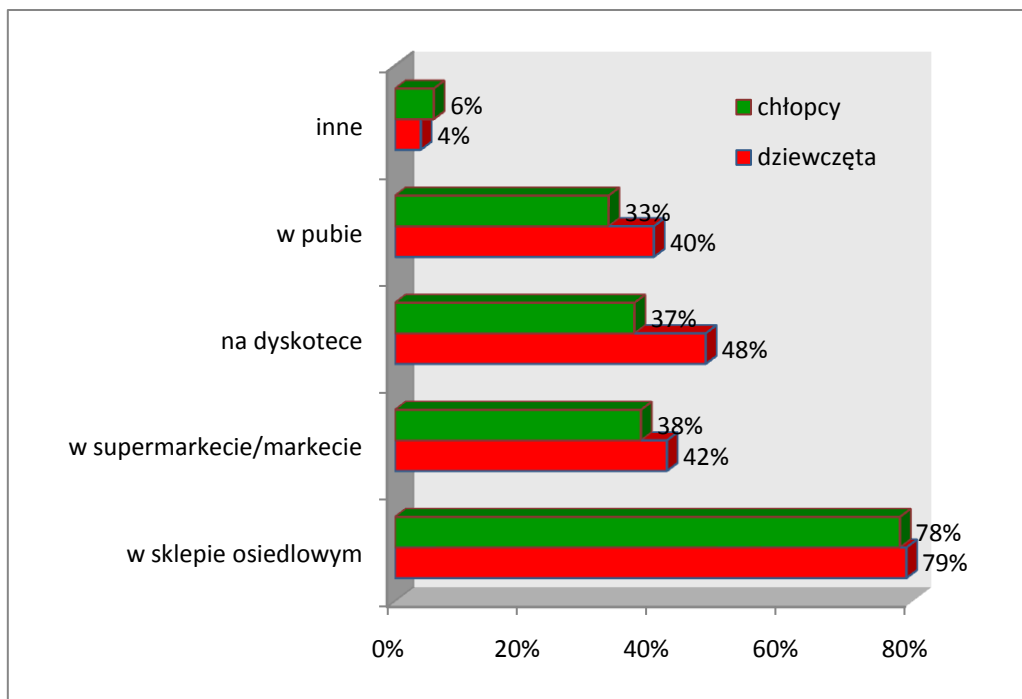
Wykres 272. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu.

Uczniowie wskazywali również inne miejsca, w których sprzedawany jest im alkohol. Znajdowały się wśród nich:

Tabela 12. Inne miejsca zakupu alkoholu.

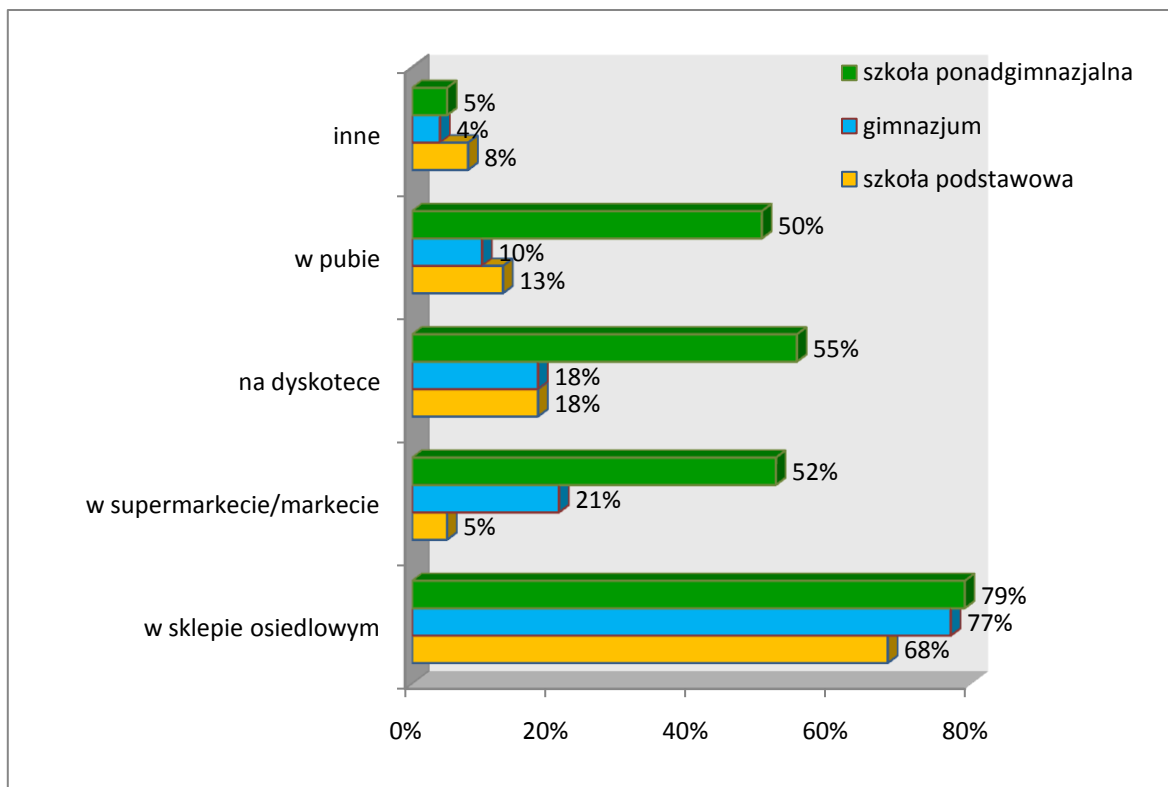
Inne miejsce zakupu alkoholu	Liczba wskazań
wszędzie	9
przez kogoś dorosłego	5
wszędzie - pełnoletni	3
sklep monopolowy	2
za granicą	2
kiosk	1
stacja paliw	1
na wakacjach	1
w hurtowni	1

Chłopcy i dziewczęta równie często kupują alkohol w sklepach osiedlowych. Można zauważyć, iż w przypadku pozostałych kategorii przewagę mają dziewczęta – one częściej przyznawały, że zakup alkoholu udaje się im na dyskotekach, w pubach i w supermarketach:

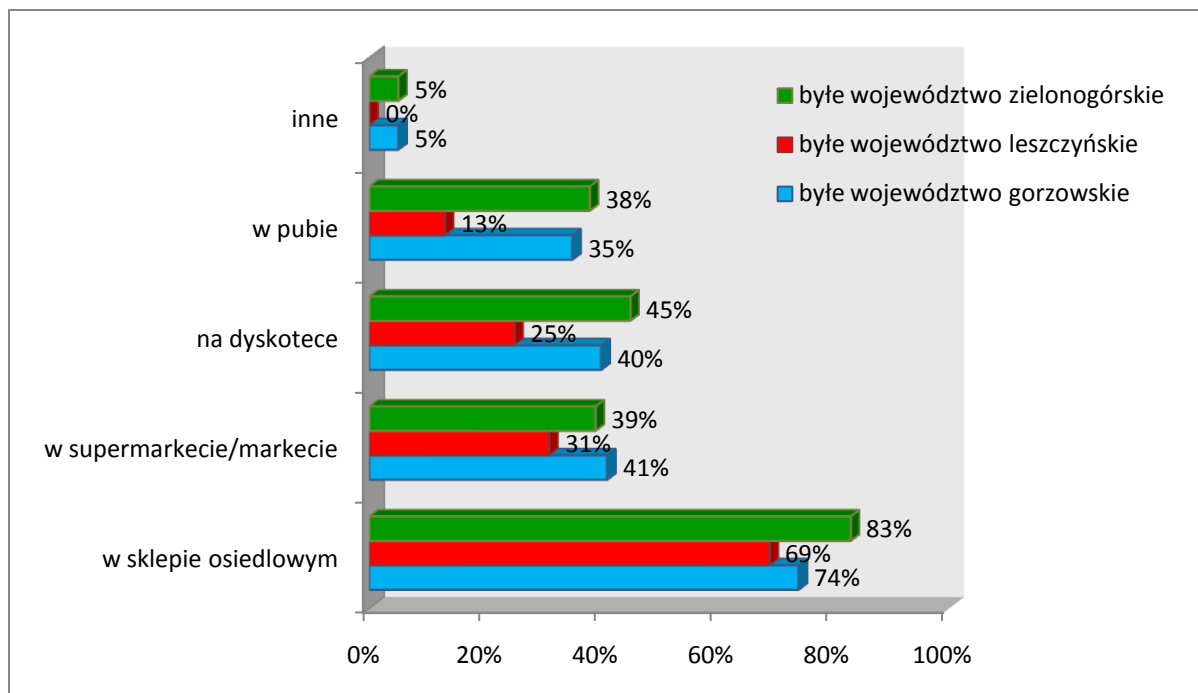
Wykres 273. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie szkół wszystkich rodzajów najczęściej kupują alkohol w sklepach osiedlowych – od 68% (podstawówka) do 79% (szkoła ponadgimnazjalna). W pozostałych lokalizacjach widać ogromną przewagę odpowiedzi uczniów szkół ponadgimnazjalnych: 55% zakup alkoholu udaje się na dyskotekach (18% uczniów gimnazjów i podstawówek), 52% - w supermarketach (5% uczniów podstawówek), a 50% - w pubach (10% uczniów gimnazjum):

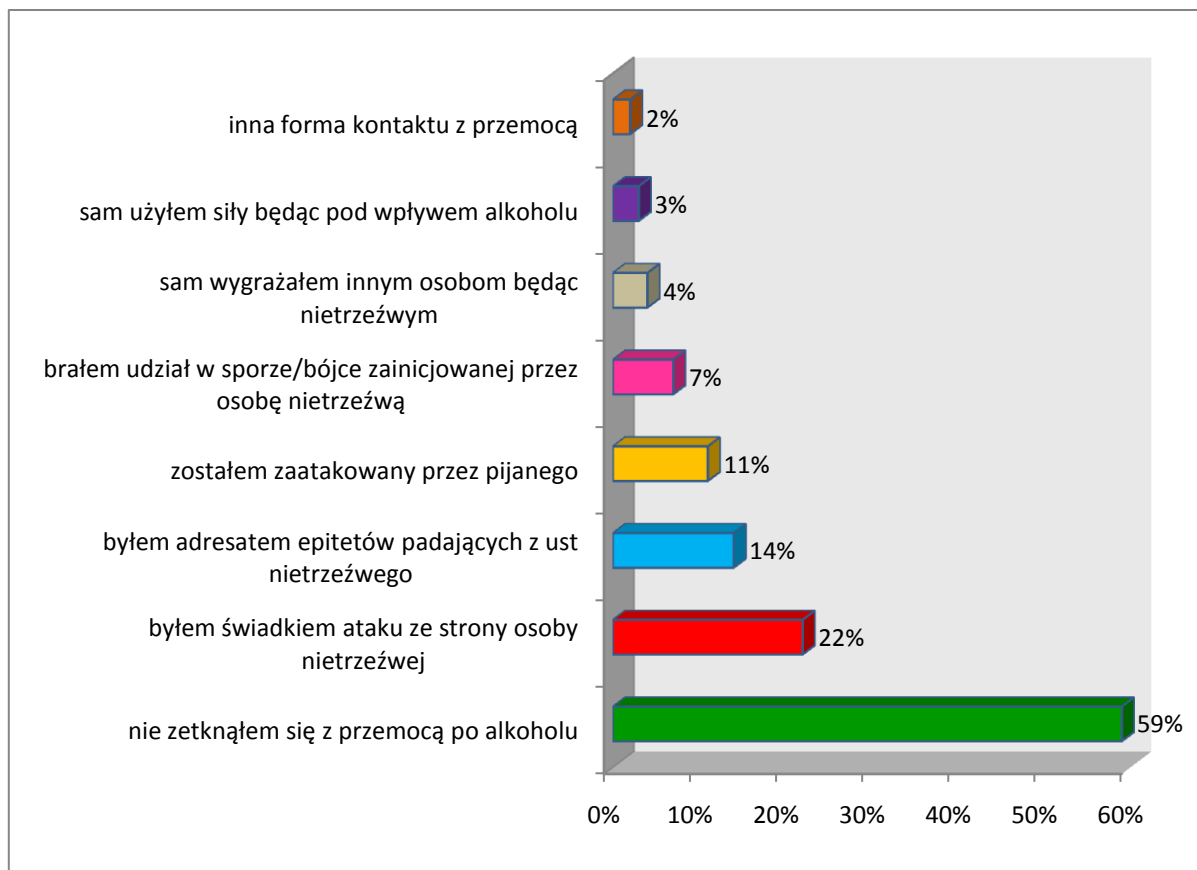
Wykres 274. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie szkół położonych na różnych obszarach najczęściej kupują alkohol w sklepach osiedlowych – 69% uczniów szkół byłego województwa leszczyńskiego i 83% uczniów byłego województwa zielonogórskiego. We wszystkich kategoriach można obserwować większe odsetki odpowiedzi wśród uczniów ze szkół położonych na obszarze byłych województw zielonogórskiego i gorzowskiego:

Wykres 275. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

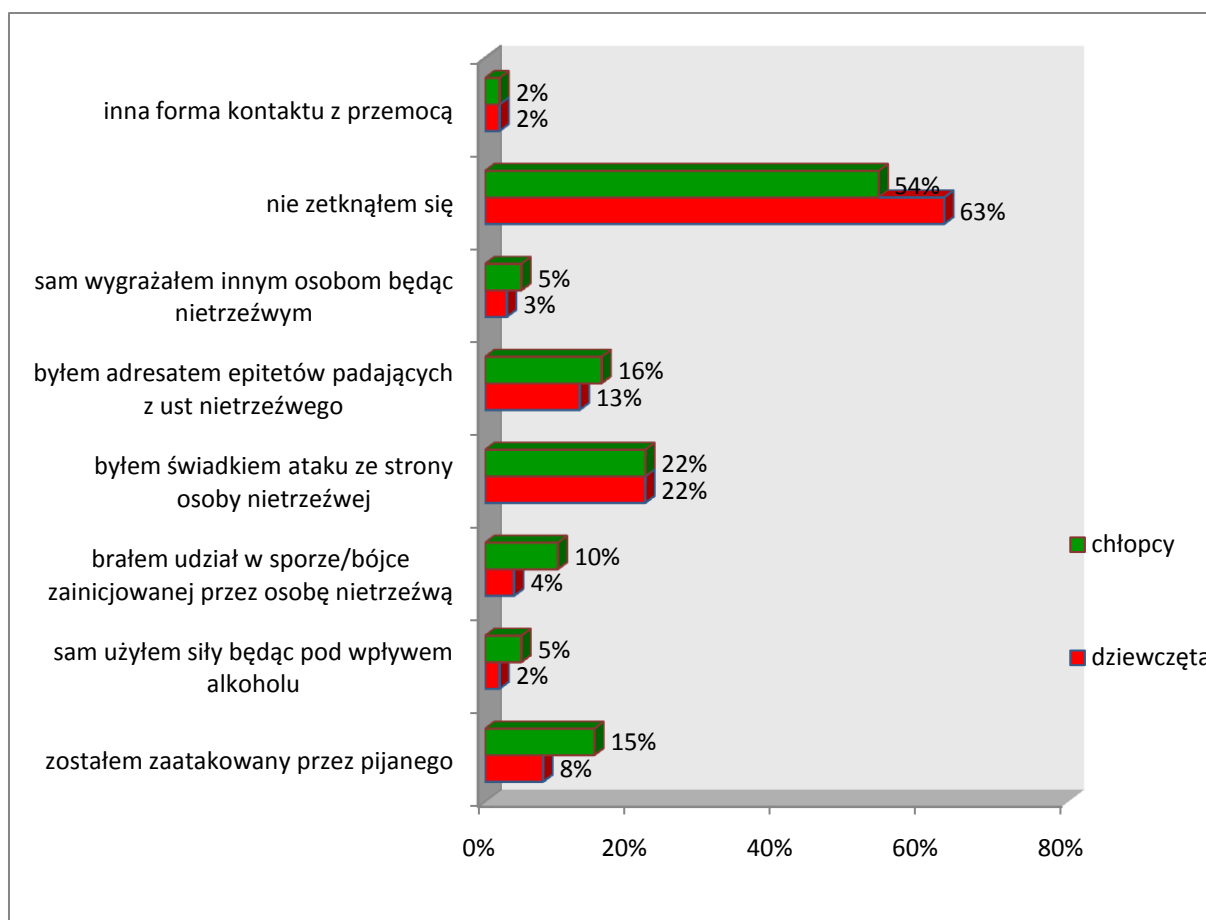
Ponad połowa uczniów – 59% - deklaruje, że nigdy nie zetknęli się z przemocą po spożyciu alkoholu. 22% było świadkiem ataku ze strony osoby pijanej. 14% uczniów było adresatami epitetów ze strony nietrzeźwego, a 11% zostało zaatakowanych przez osoby pijane. 7% uczniów uczestniczyło w bójkach z osobami nietrzeźwymi, 4% wygrażało będąc pod wpływem alkoholu, a kolejne 3% - użyło w takim momencie siły:

Wykres 276. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu.

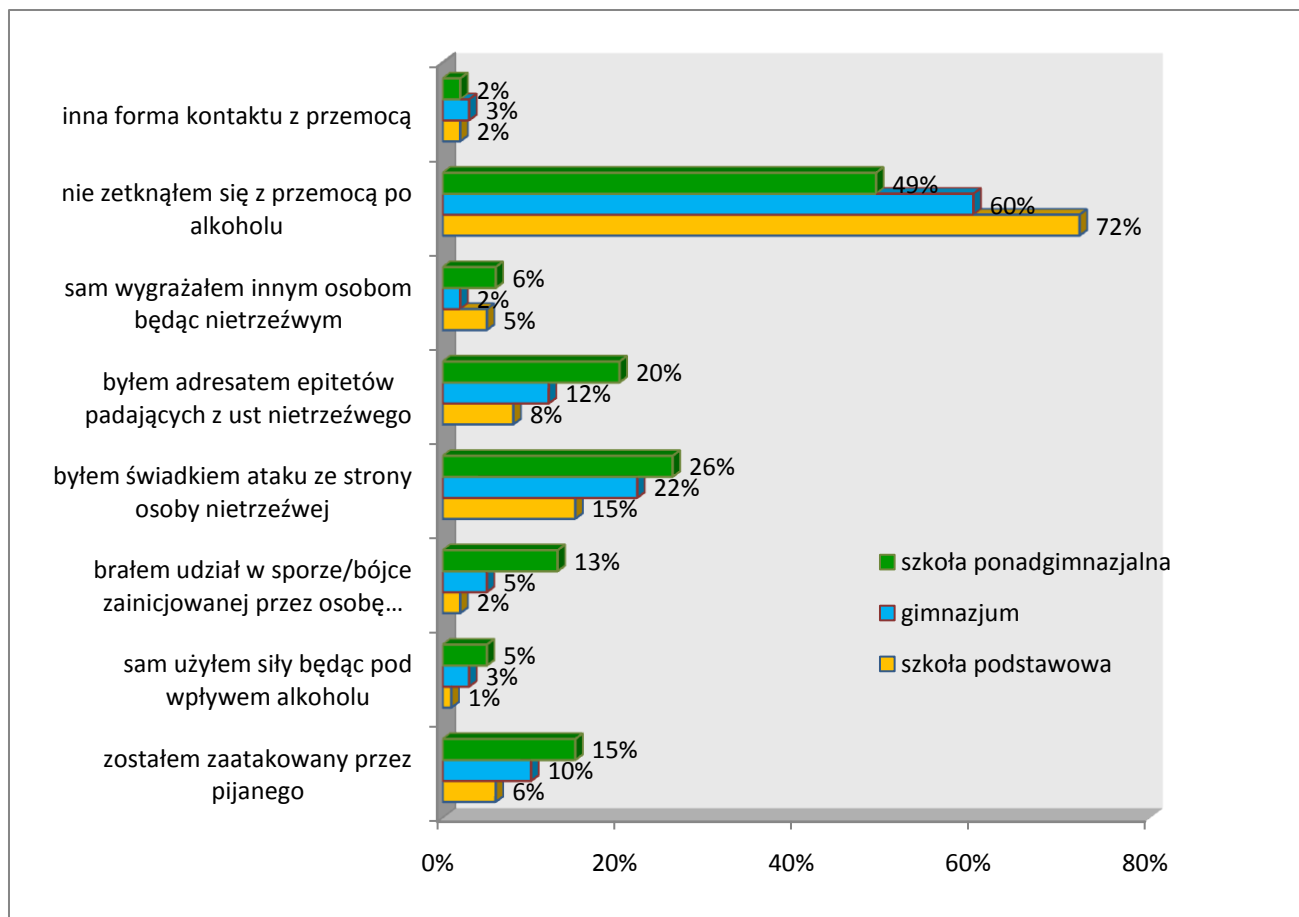
Natomiast w kategorii „inne” (2%) pojawiały się takie odpowiedzi związane z doświadczaniem przemocy jak: dewastacja mienia pod wpływem alkoholu, obserwacja dewastacji mienia publicznego czy pomoc w uspokojeniu agresywnych pijanych kolegów.

63% dziewcząt i 54% chłopców deklaruje, że nigdy nie zetknęli się z przemocą po spożyciu alkoholu. Po 22% uczniów obu płci było świadkiem ataku ze strony osoby nietrzeźwej. Natomiast to chłopcy częściej niż dziewczynki byli atakowani przez nietrzeźwych (15%), brali udział w sporze/bójce z osobą nietrzeźwą (10%), byli adresatami epitetów ze strony osoby pijanej (16%), używali siły lub wygrażali innym będąc pod wpływem alkoholu (po 5%):

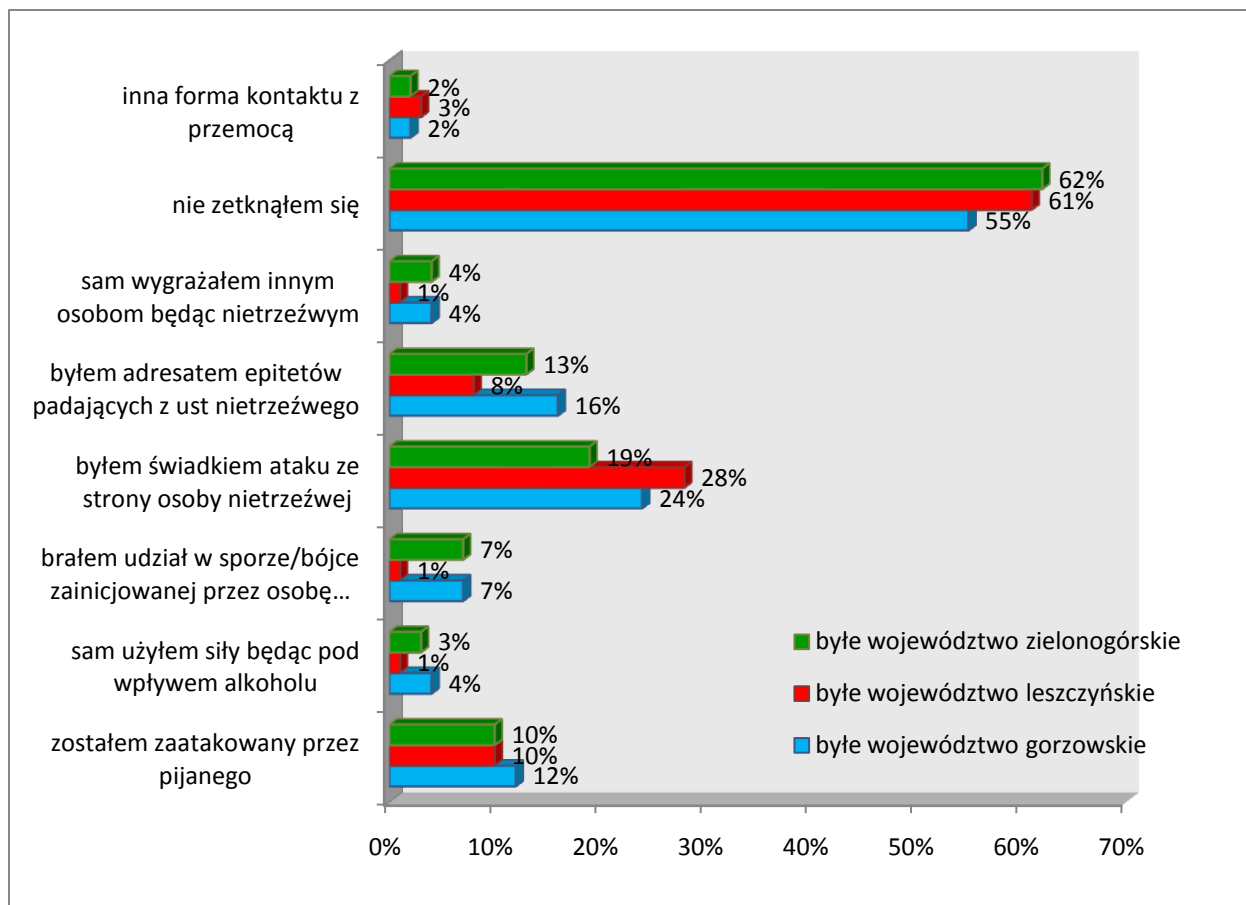
Wykres 277. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.

Im młodszy uczeń, tym wyższe odsetki tych, którzy nigdy nie zetknęli się z przemocą po spożyciu alkoholu. W szkołach podstawowych nie doświadczyło jej 72% uczniów, w gimnazjach – 60%, a w szkołach ponadgimnazjalnych – tylko 49% nie zetknęło się z przemocą po spożyciu alkoholu. Natomiast niemal we wszystkich kategoriach odpowiedzi (oprócz „inne” i wygrażania innym), wraz z wiekiem respondentów rósł odsetek uczniów, którzy doświadczyli poszczególnych form przemocy po spożyciu alkoholu:

Wykres 278. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Różne były odsetki poszczególnych odpowiedzi w zależności od terenu zamieszkania uczniów (podział na byłe województwa). Natomiast brak styczności z przemocą wywołaną spożywaniem alkoholu deklarowało 55% uczniów ze szkół z terenu byłego województwa gorzowskiego, 61% uczniów z województwa leszczyńskiego i 62% uczniów z województwa zielonogórskiego:

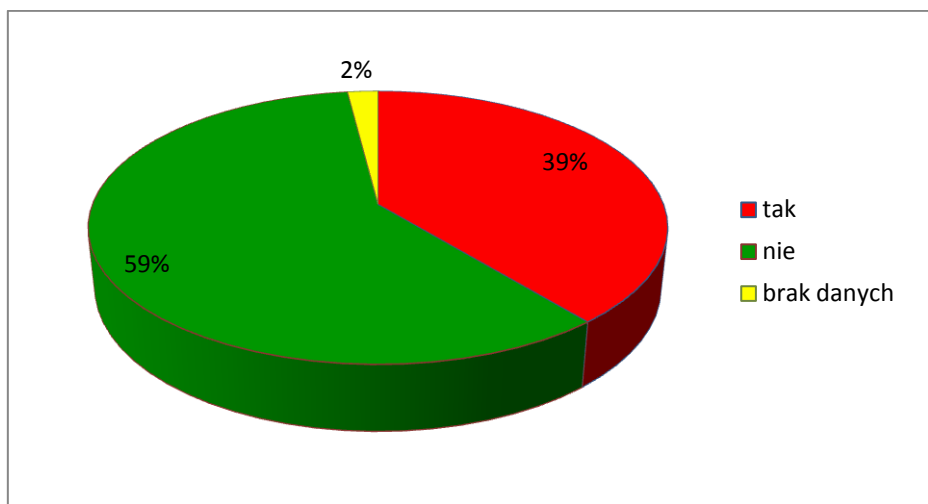

Wykres 279. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

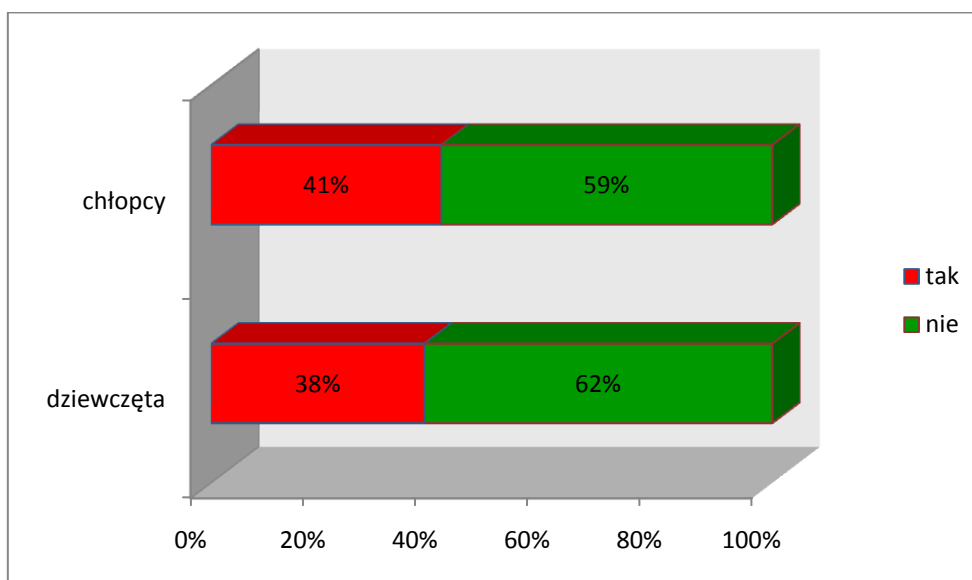
Papierosy

39% ankietowanych uczniów miało już kontakt z papierosami. Pozostałe 59% nie odbyło inicjacji nikotynowej:

Wykres 280. Palenie papierosów przez uczniów.

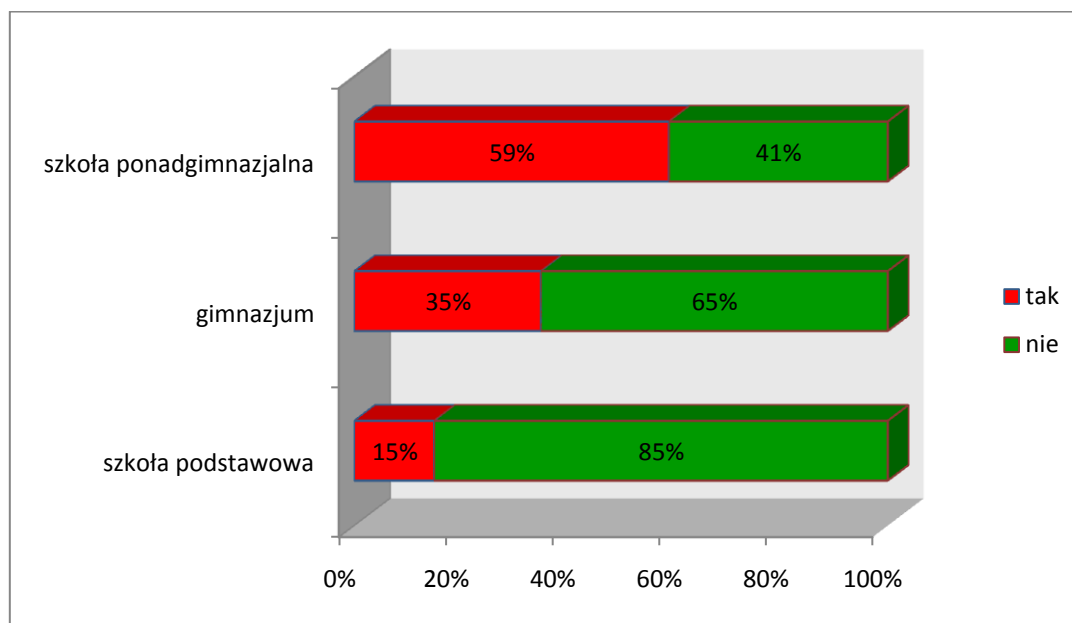
Jak widać, różnica między odsetkiem chłopców i dziewcząt, którzy doświadczyli już inicjacji nikotynowej, jest niewielka i wynosi zaledwie 3%. 41% chłopców i 38 % dziewczynek zapaliło już pierwszego papierosa:

Wykres 281. Palenie papierosów przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.

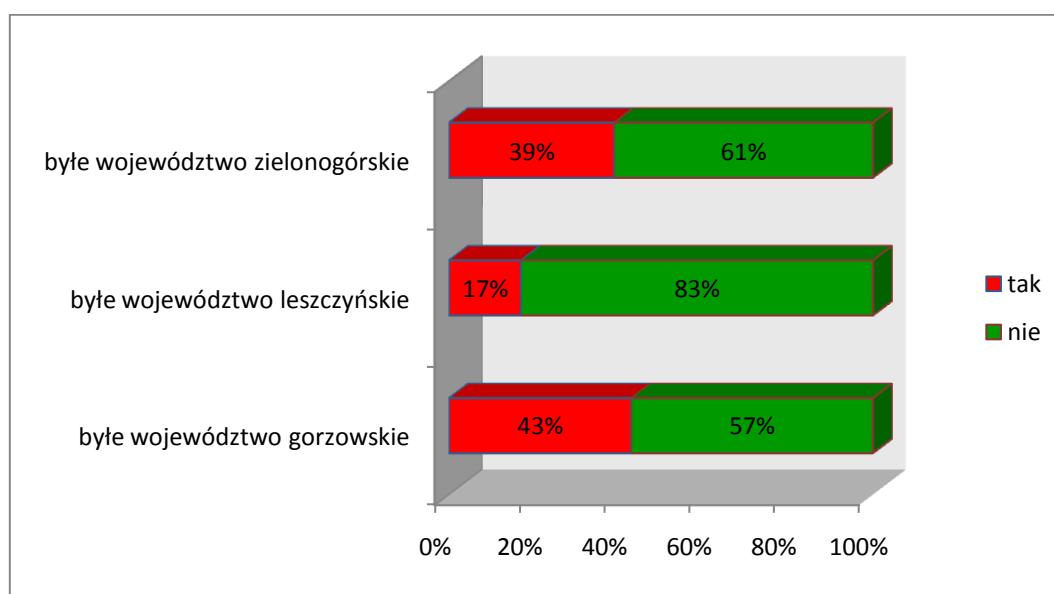

Jak można było przypuszczać, wraz z wiekiem uczniów wzrasta odsetek tych, którzy doświadczyli już inicjacji nikotynowej: w szkołach podstawowych było to 15% uczniów, w gimnazjach – 35%, a w szkołach ponadgimnazjalnych – 59% uczniów:

Wykres 282. Palenie papierosów przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

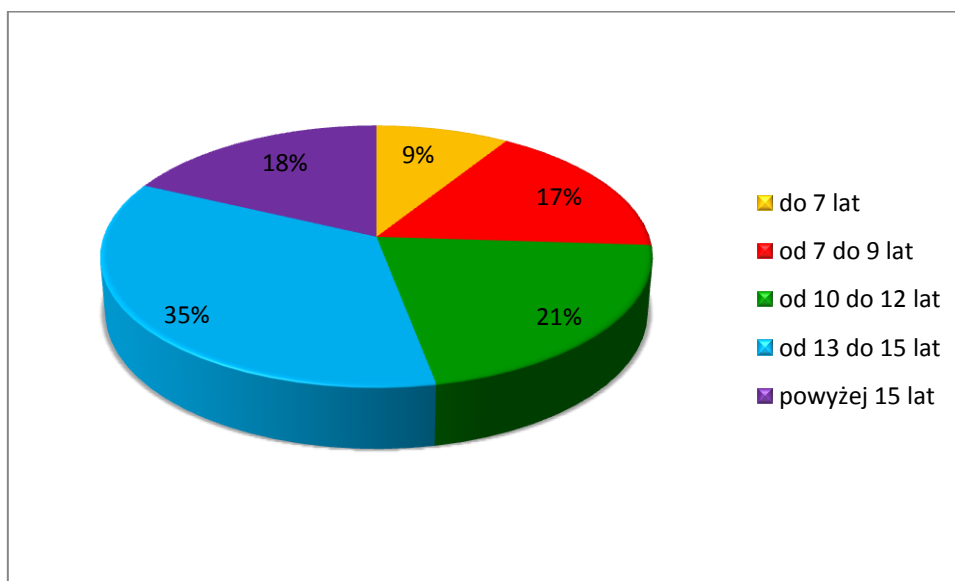
Najwyższy odsetek uczniów, którzy deklarowali odbycie inicjacji nikotynowej, był wśród tych pochodzących z terenu byłego województwa gorzowskiego – 43%. Nieco niższy był wśród uczniów z byłego województwa zielonogórskiego – 39%. Natomiast wśród uczniów z byłego województwa leszczyńskiego jedynie 17% paliło papierosy:

Wykres 283. Palenie papierosów przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

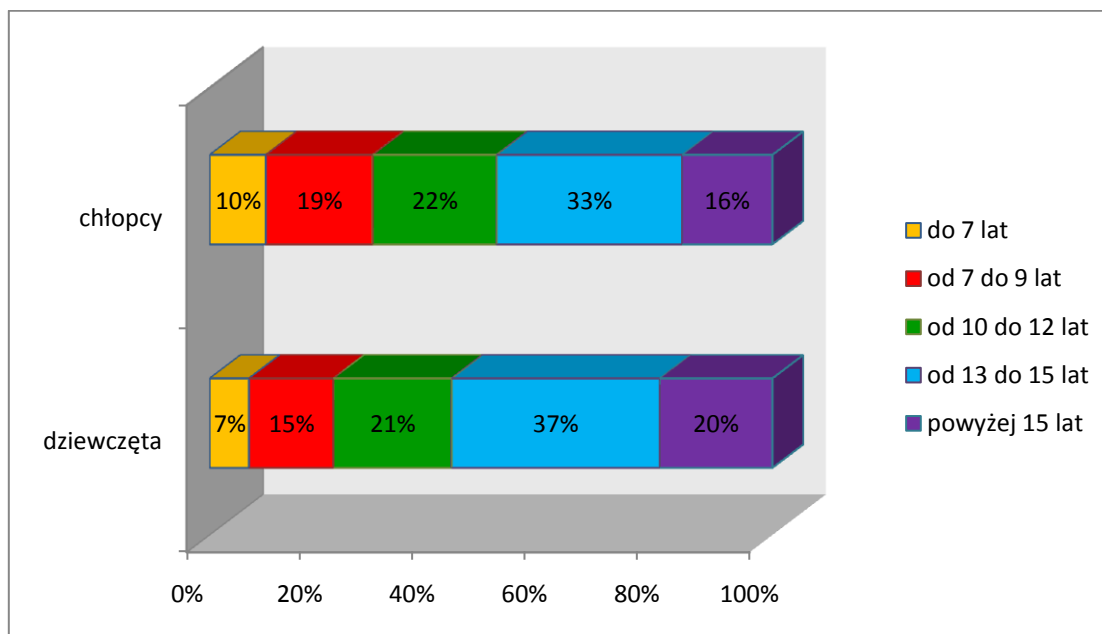

Pierwszego papierosa 35% uczniów zapaliło w wieku 13 – 15 lat, 21% miało wtedy między 10 a 12 lat. 26% uczniów w momencie pierwszego kontaktu z papierosami miało mniej niż 10 lat, a 18% - więcej niż 15 lat:

Wykres 284. Wiek inicjacji nikotynowej.

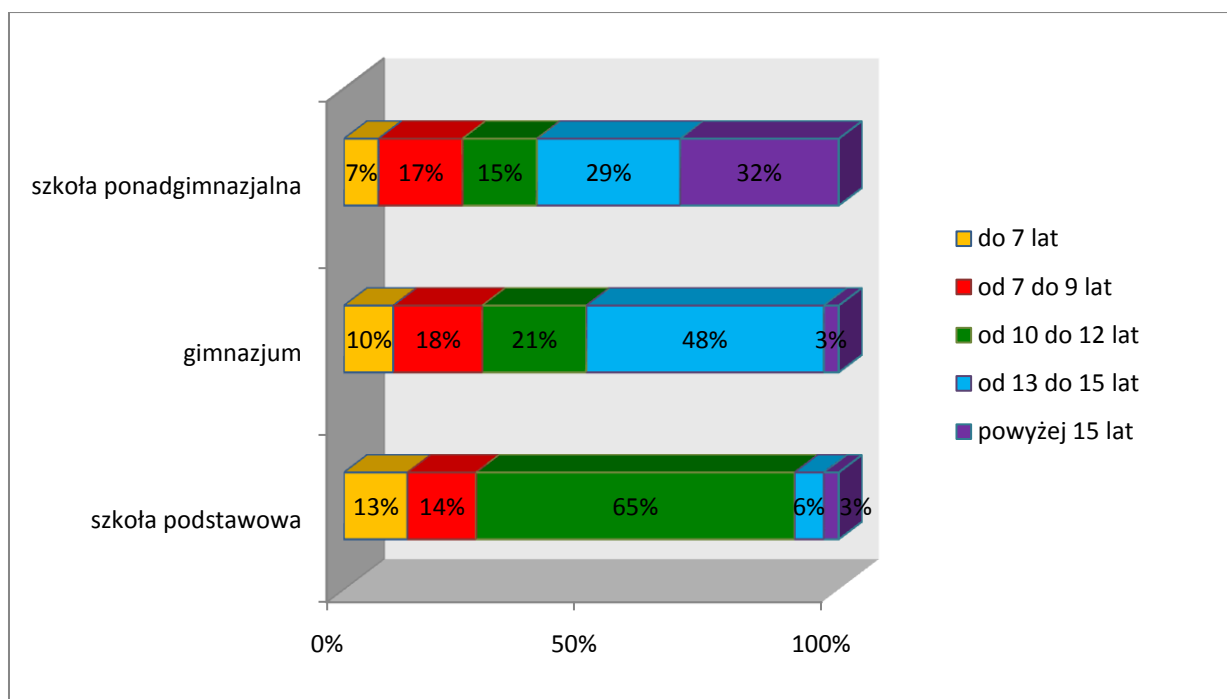
Dziewczęta inicjację nikotynową przechodziły nieznacznie później: 37% miało wtedy między 13 a 15 lat (33% wśród chłopców), a 20% powyżej 15 lat (16% wśród chłopców). 29% chłopców pierwszego papierosa zapaliło mając mniej niż 10 lat, a wśród dziewcząt – 22%:

Wykres 285. Wiek inicjacji nikotynowej - dekompozycja ze względu na płeć.

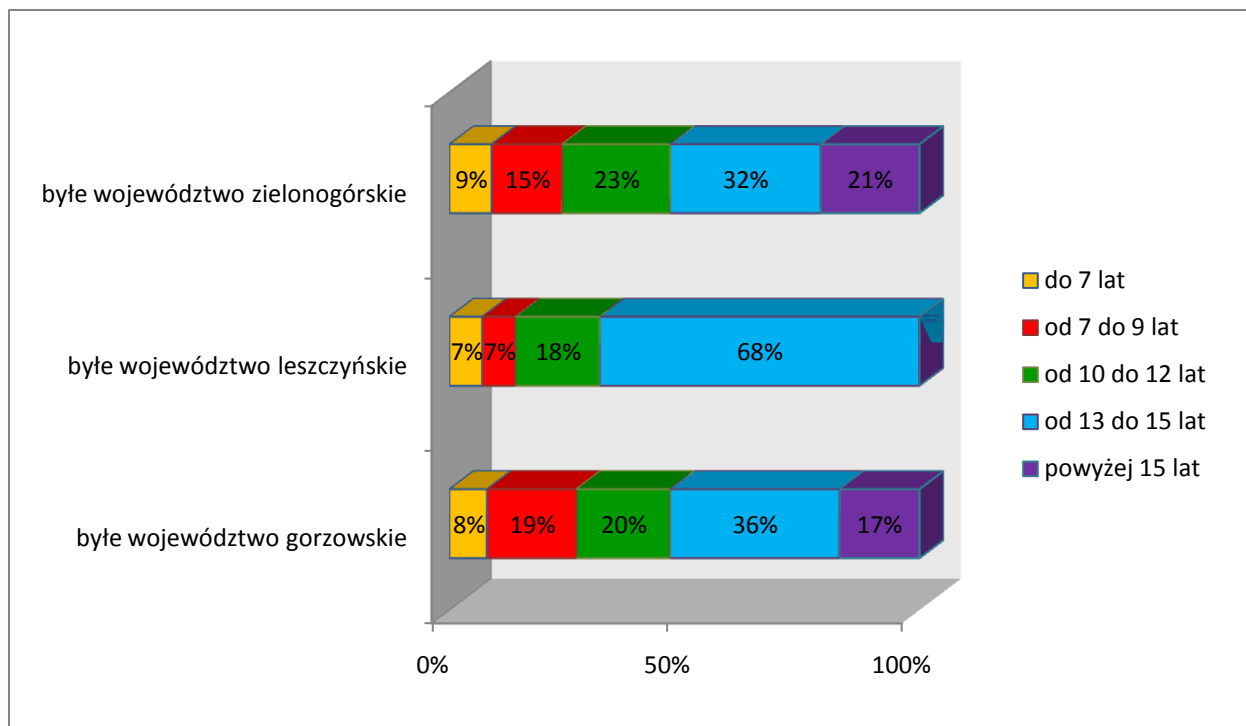

Wśród uczniów szkół podstawowych 65% zapaliło pierwszy raz w wieku 10 – 12 lat. Dla gimnazjalistów odsetek ten spada do 21%, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych – do 15%. W wieku 13 – 15 lat pierwszego papierosa zapaliło 6% uczniów podstawówek, 48% uczniów gimnazjum i 29% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wśród tych ostatnich 32% pierwszy raz paliło mając więcej niż 15 lat:

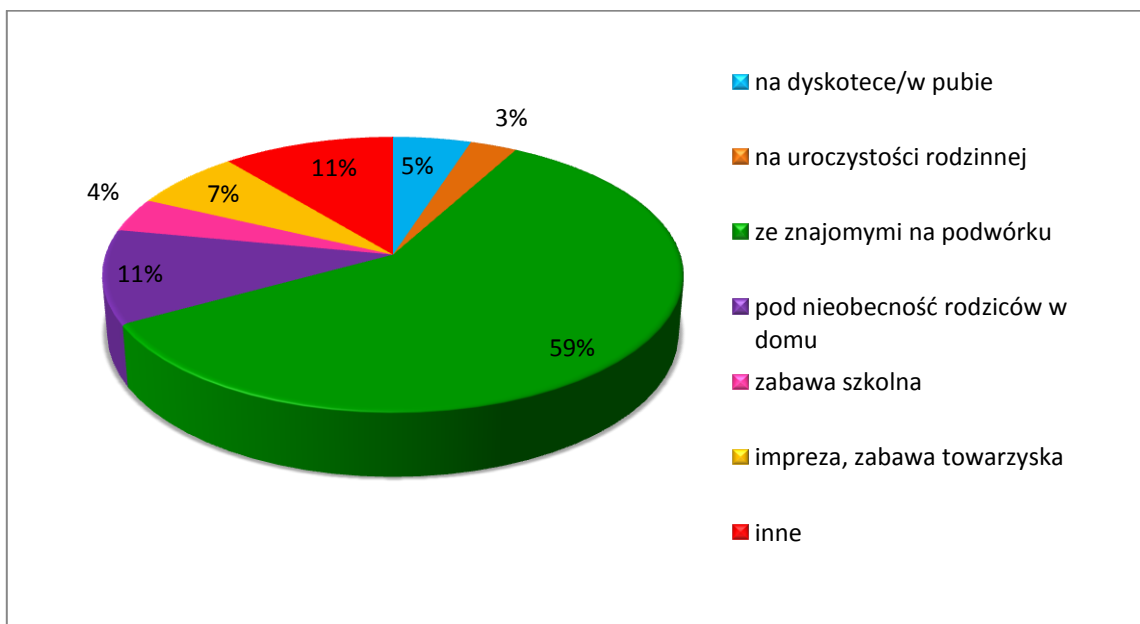
Wykres 286. Wiek inicjacji nikotynowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Wskazania uczniów z terenu byłego województwa gorzowskiego i zielonogórskiego były dość podobne: większość zapaliła pierwszego papierosa w wieku 13 – 15 lat (odpowiednio 36% i 32%) lub 10 – 12 lat (23% i 20%). Natomiast wśród uczniów ze szkół z byłego województwa leszczyńskiego zdecydowana większość inicjację nikotynową odbyła w wieku 13 – 15 lat: aż 68% z nich:

Wykres 287. Wiek inicjacji nikotynowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Niemal 60% uczniów pierwszego papierosa zapaliło ze znajomymi na podwórku. 11% zrobiło to pod nieobecność rodziców w domu, 7% - na imprezie, a 5% - na dyskotecie. 4% inicjację nikotynową odbyło na zabawie szkolnej, a 3% - na uroczystości rodzinnej:

Wykres 288. Miejsce inicjacji nikotynowej.

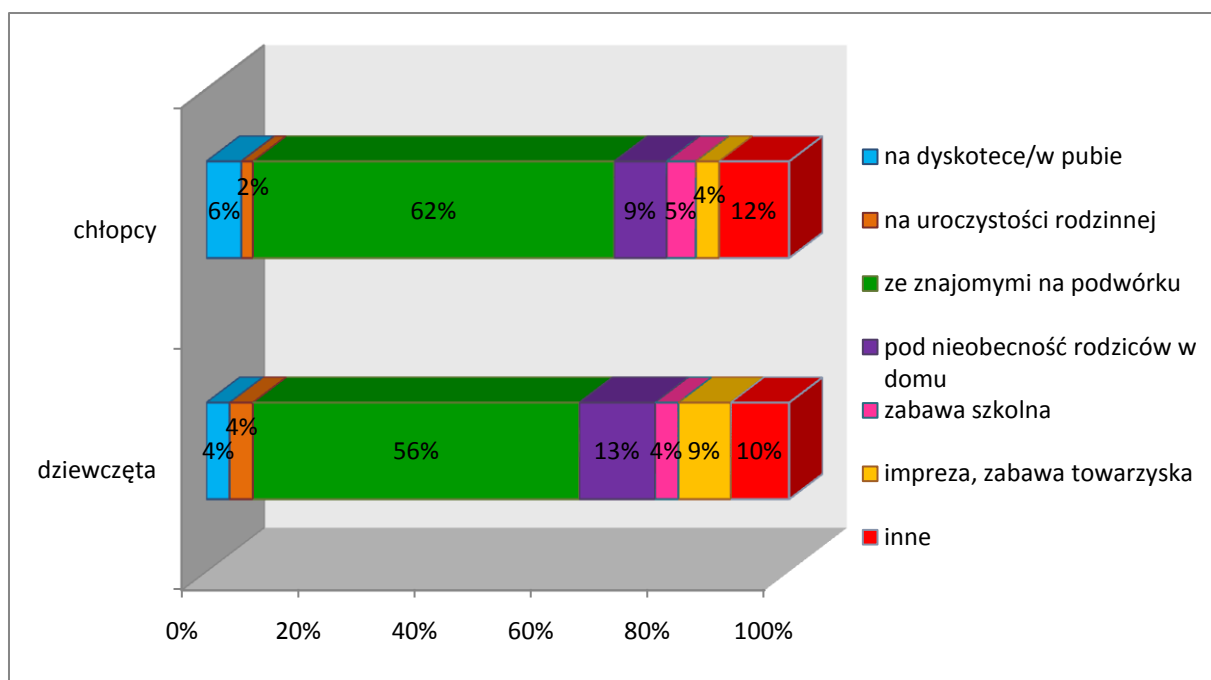

Uczniowie wskazywali również inne miejsca inicjacji nikotynowej (11%):

Tabela 13. Inne miejsca inicjacji nikotynowej.

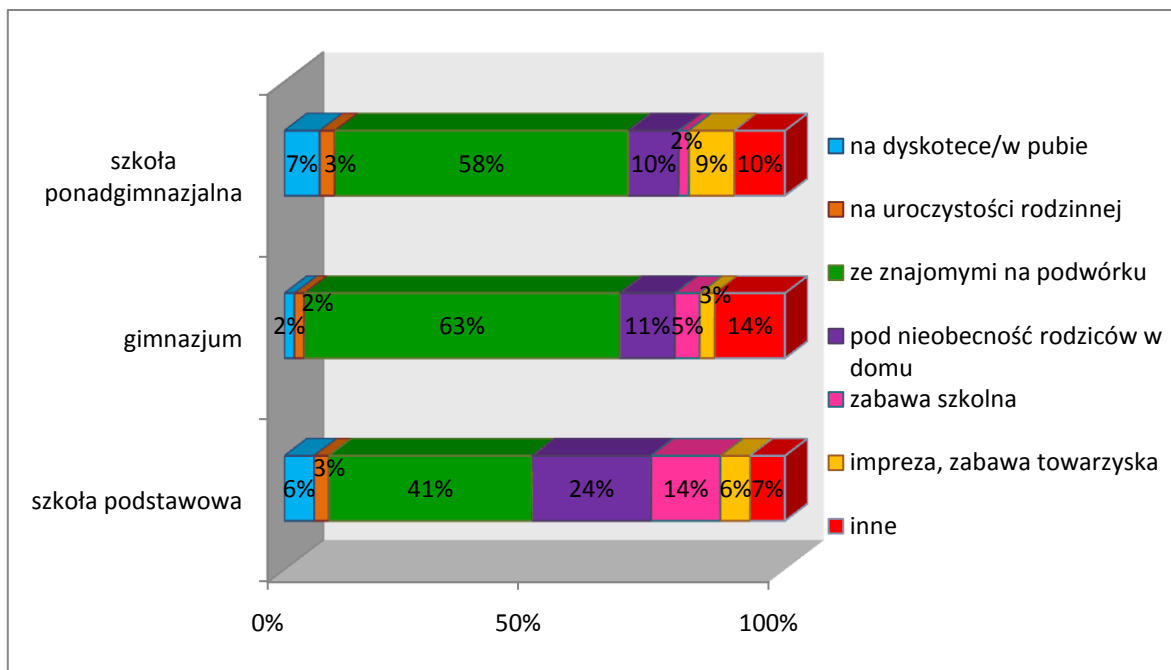
Miejsca inicjacji nikotynowej	Liczba wskazań
w szkole	10
z kolegami	9
dom, przy rodzicach	8
obóz letni, kolonie	6
pod nieobecność rodziców	5
na dworze	4
na terenie szkoły	4
park	4
wycieczka szkolna	3
stacja PKP	3
las	3
przystanek	2
boisko szkolne	2
daleki spacer	2
ognisko	2
podwórko	2
stadion koło szkoły	2
basen	1
w krzakach	1
biwak	1
na mieście	1
na wagarach	1
nie pamięta	1
pod prysznicem	1
pod sklepem	1
u babci	1
u cioci	1
u kuzynki	1
u sąsiadki	1
piwnica	1
szopa	1

I dla chłopców i dla dziewcząt głównym miejscem inicjacji nikotynowej było podwórko – deklarowało tak 62% chłopców i 56% dziewcząt. Dziewczynki nieco częściej niż chłopcy wskazywały na nieobecność rodziców w domu (13%) oraz imprezę (9%):

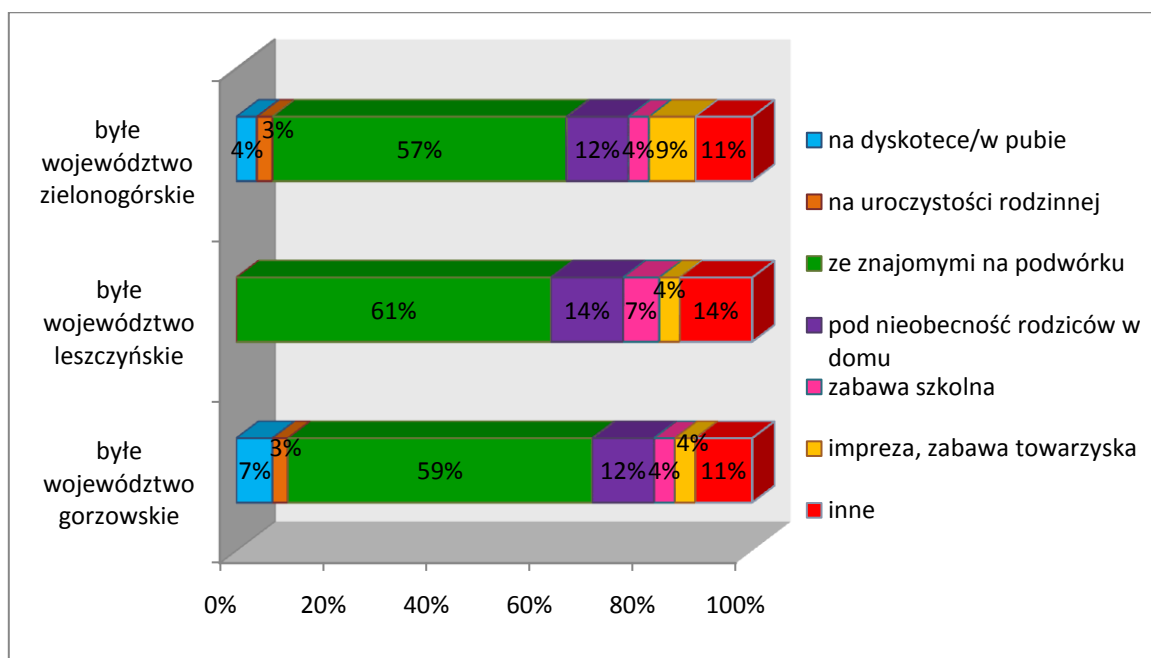
Wykres 289. Miejsce inicjacji nikotynowej - dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie szkół wszystkich typów najczęściej pierwszego papierosa zapalili na podwórku ze znajomymi, jednak odsetek wskazań znacznie się różnił – deklarowało tak 41% uczniów szkół podstawowych, 63% uczniów szkół gimnazjalnych i 58% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Młodszy uczniowie (ze szkół podstawowych) częściej wskazywali, iż ich inicjacja nikotynowa odbyła się pod nieobecność rodziców w domu (24% wobec np. 10% wskazań wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych) czy na zabawie szkolnej (14% wobec 2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych):

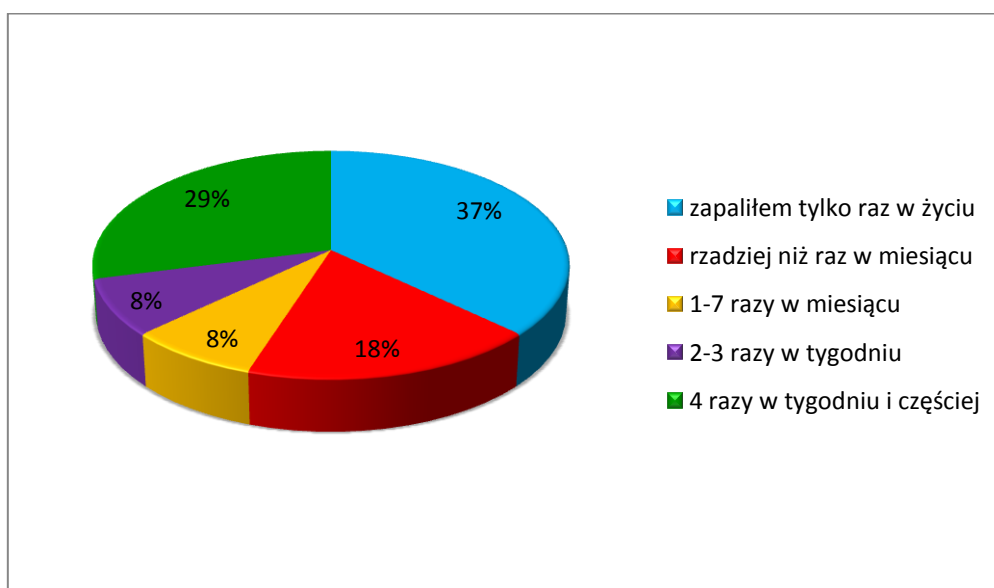
Wykres 290. Miejsce inicjacji nikotynowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie szkół, niezależnie od terenu zamieszkania, najczęściej jako miejsce inicjacji nikotynowej wskazywali podwórko. Deklarowało tak 57% uczniów z byłego województwa zielonogórskiego, 59% uczniów z byłego województwa gorzowskiego i 61% - z leszczyńskiego:

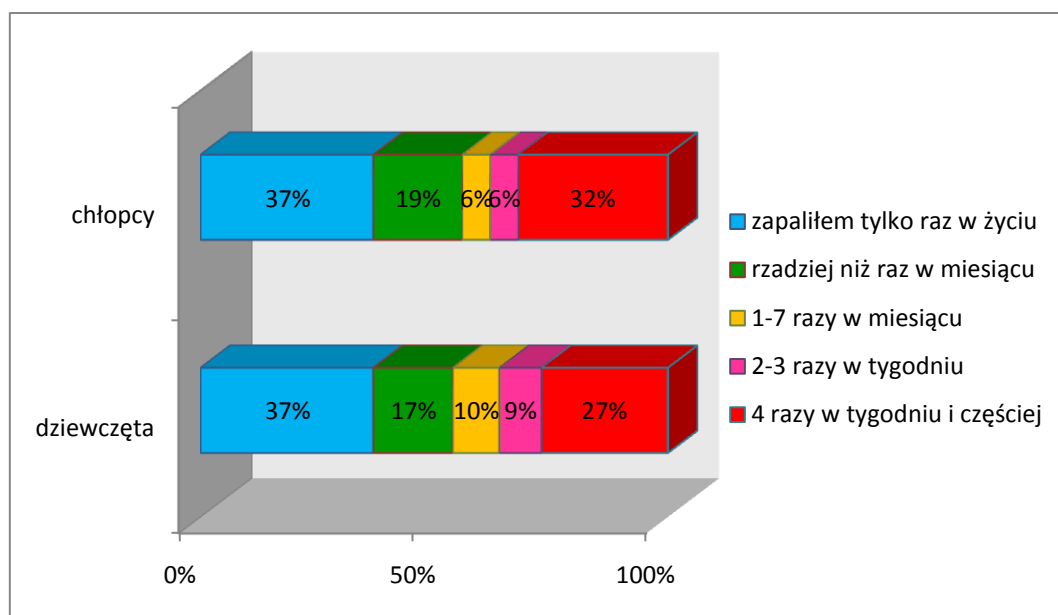
Wykres 291. Miejsce inicjacji nikotynowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

37% uczniów deklaruje, iż ich kontakt z papierosami był jednorazowy. 18% palaczy rzadziej niż raz w miesiącu, a po 8% - od 1 do 7 razy w miesiącu oraz 2 – 3 razy w tygodniu. Aż 29% uczniów można nazwać nałogowymi palaczami – palą oni 4 razy w tygodniu a nawet częściej:

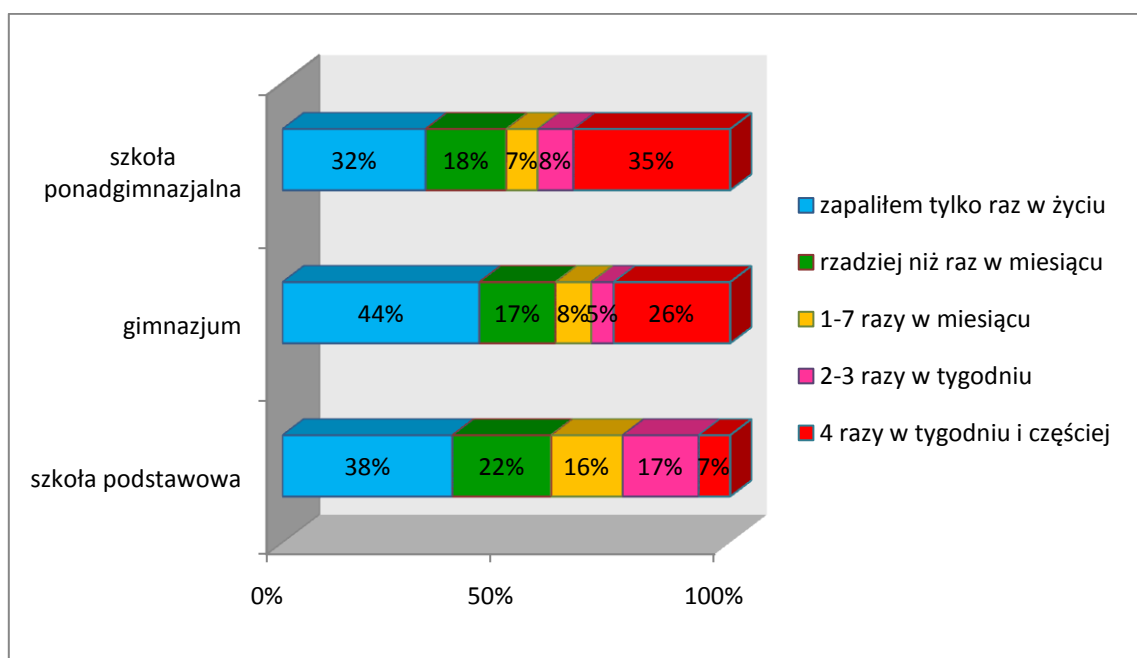
Wykres 292. Częstotliwość palenia papierosów.

(9%):

Wykres 293. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na płeć.

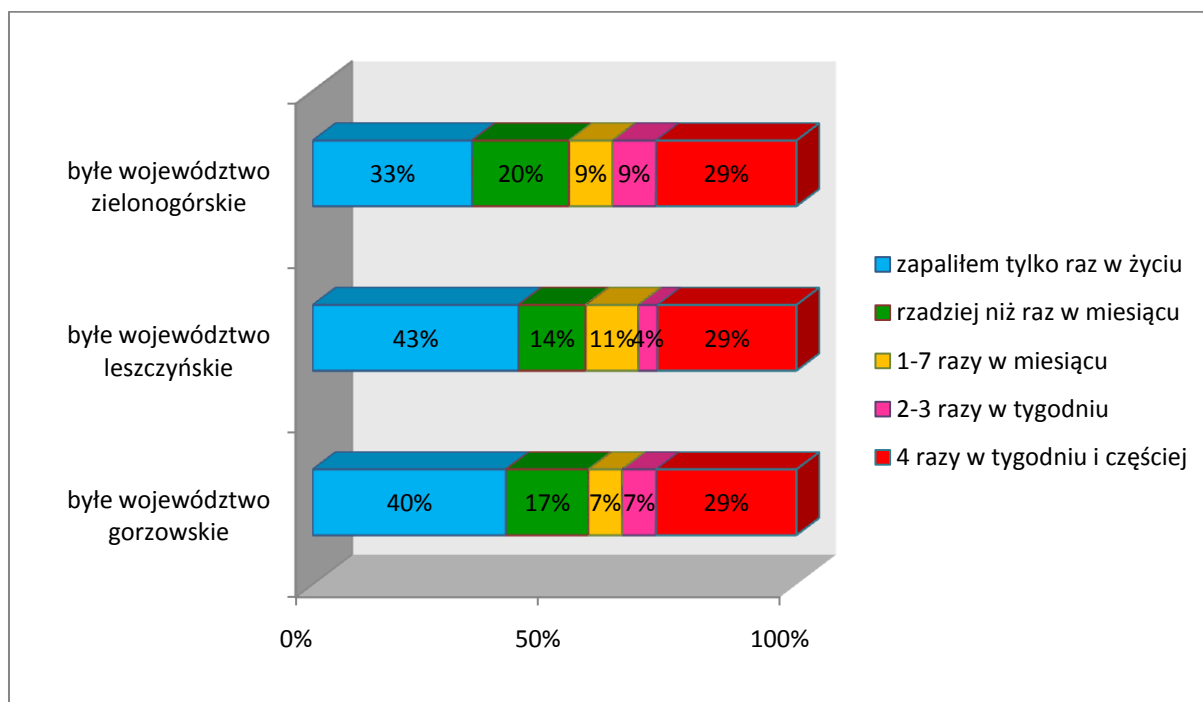
Uczniowie ze szkół różnego typu wskazywali na różne częstotliwości palenia – gimnazjaliści oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych najczęściej deklarowali, iż zapalili tylko raz w życiu – odsetki kształtowały się na poziomie 44% i 38%. Natomiast uczniowie szkół ponadgimnazjalnych niemal równie często wskazywali, iż ich kontakt z papierosami był jednorazowy (32%), jak i że palą 4 razy w tygodniu i częściej (35%):

Wykres 294. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

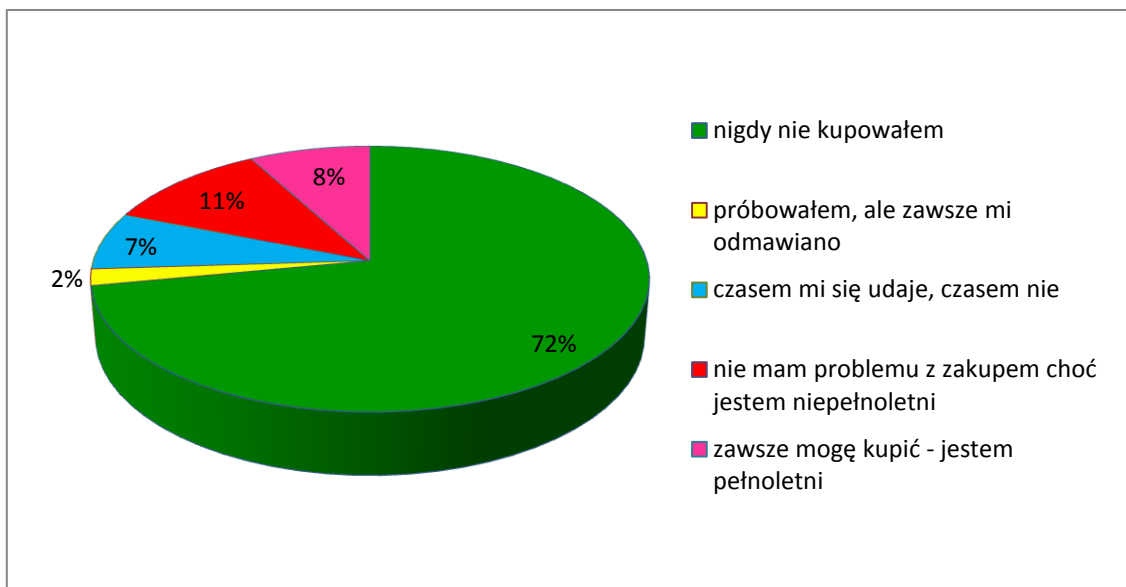

Wśród uczniów ze szkół położonych na różnych terenach województwa lubuskiego przeważały wskazania o jednorazowych kontaktach z papierosami – deklarowało tak 33% uczniów szkół z terenu byłego województwa zielonogórskiego, 40% - z gorzowskiego i 43% - z leszczyńskiego. Po 29% uczniów ze wszystkich szkół przyznawało, że pali 4 razy w tygodniu i częściej:

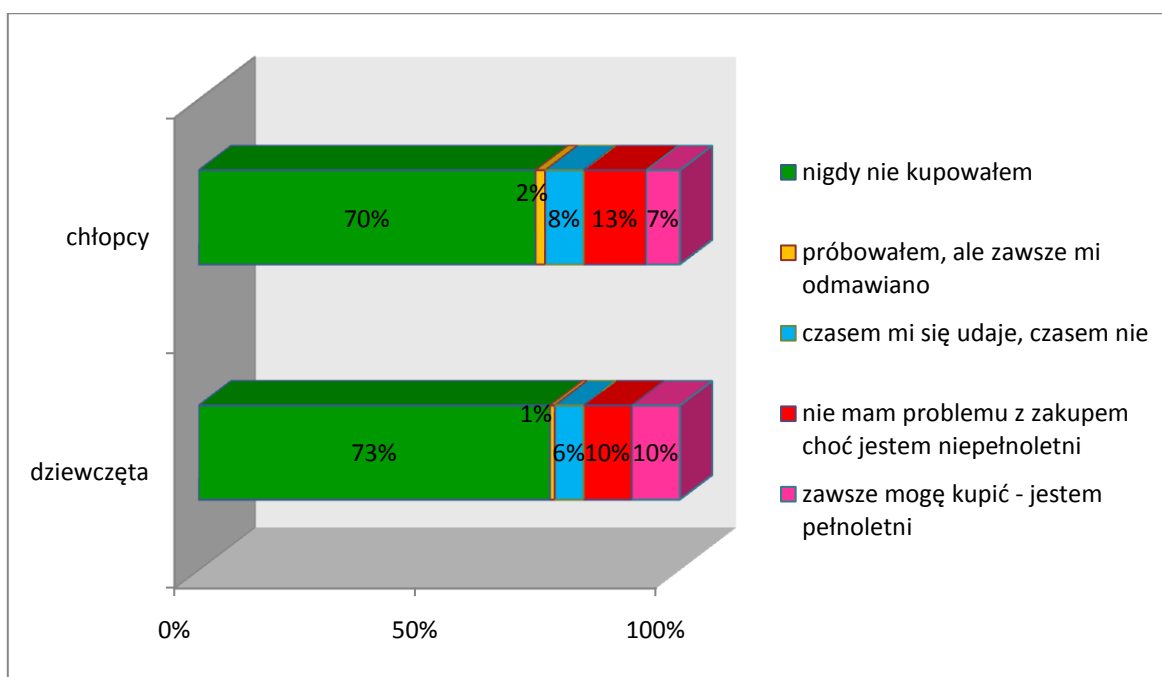
Wykres 295. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

72% ankietowanych uczniów deklaruje, że nigdy nie próbowało zakupić papierosów. 11% uczniów nie ma problemu z kupieniem papierosów, choć są niepełnoletni, 7% udaje się to czasami, a 2% zawsze odmawiano:

Wykres 296. Dokonywanie zakupu papierosów.

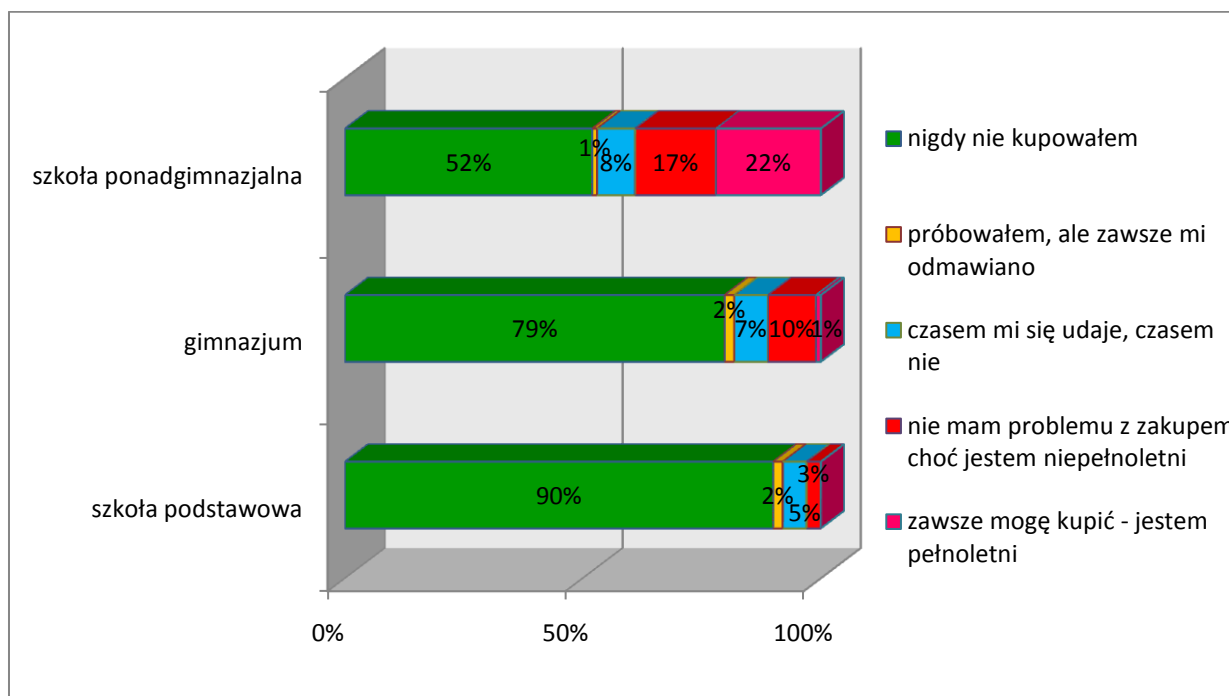
Uczniowie obu płci w zdecydowanej większości nie podejmowali prób zakupu papierosów – 73% dziewcząt i 70% chłopców. Chłopcy nieznacznie częściej niż dziewczynki przyznawali, że nie mają problemów z zakupem papierosów mimo bycia niepełnoletnimi (13% wobec 10% dziewcząt) oraz że udaje się to im czasem (8% wobec 6% dziewcząt):

Wykres 297. Dokonywanie zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na płeć.

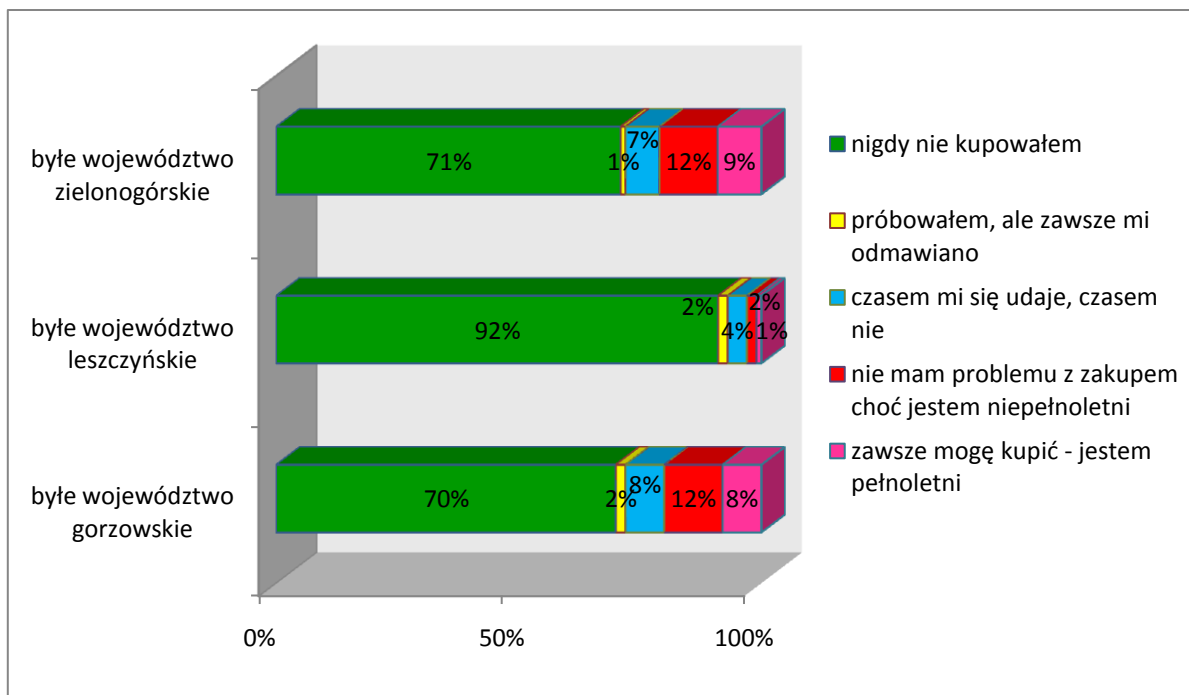

Im młodszy uczniowie, tym częstsze były deklaracje o braku prób zakupu papierosów. Twierdziło tak 52% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 79% uczniów gimnazjum i aż 90% uczniów szkół podstawowych. 10% gimnazjalistów i 17% uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że choć są nieletni, zakup papierosów nie jest dla nich problemem:

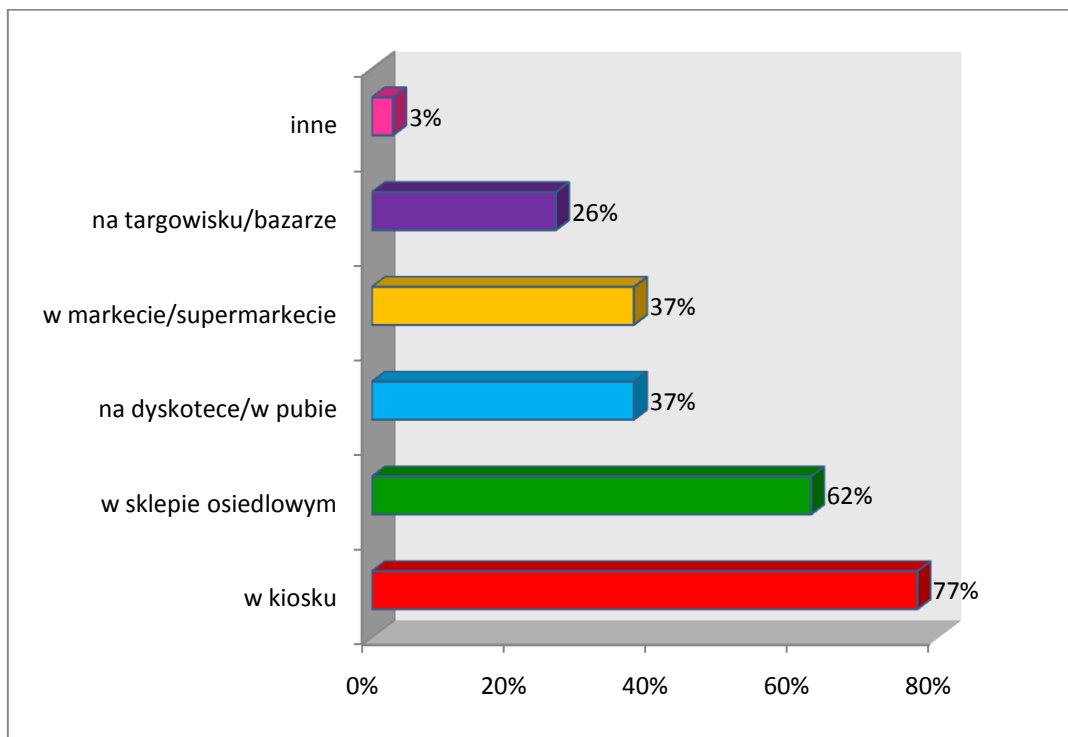
Wykres 298. Dokonywanie zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Brak prób zakupu papierosów najczęściej deklarowali uczniowie ze szkół położonych na terenie byłego województwa leszczyńskiego – aż 92% nigdy nie próbowało kupić papierosów. Tak samo deklarowało 71% uczniów szkół z województwa zielonogórskiego i 70% uczniów z gorzowskiego. W przypadku uczniów z dwóch ostatnich obszarów jednakowy odsetek (12%) deklaruje brak problemów z zakupem papierosów mimo niepełnoletności:

Wykres 299. Dokonywanie zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie kupują papierosy przeważnie w kiosku (77%) oraz w sklepie osiedlowym (62%). Po 37% wskazań otrzymały dyskoteka/pub oraz supermarket. 26% uczniów zaopatruje się w papierosy na targowisku lub bazarze:

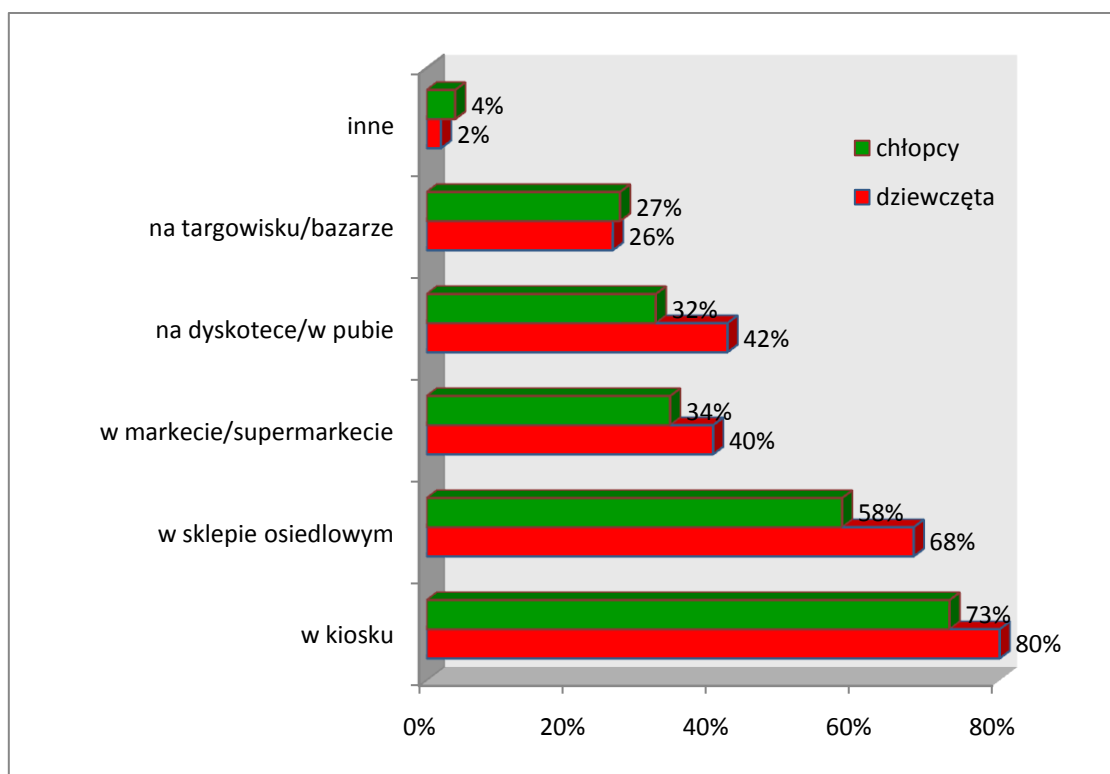

Wykres 300. Miejsce dokonywania zakupu papierosów.

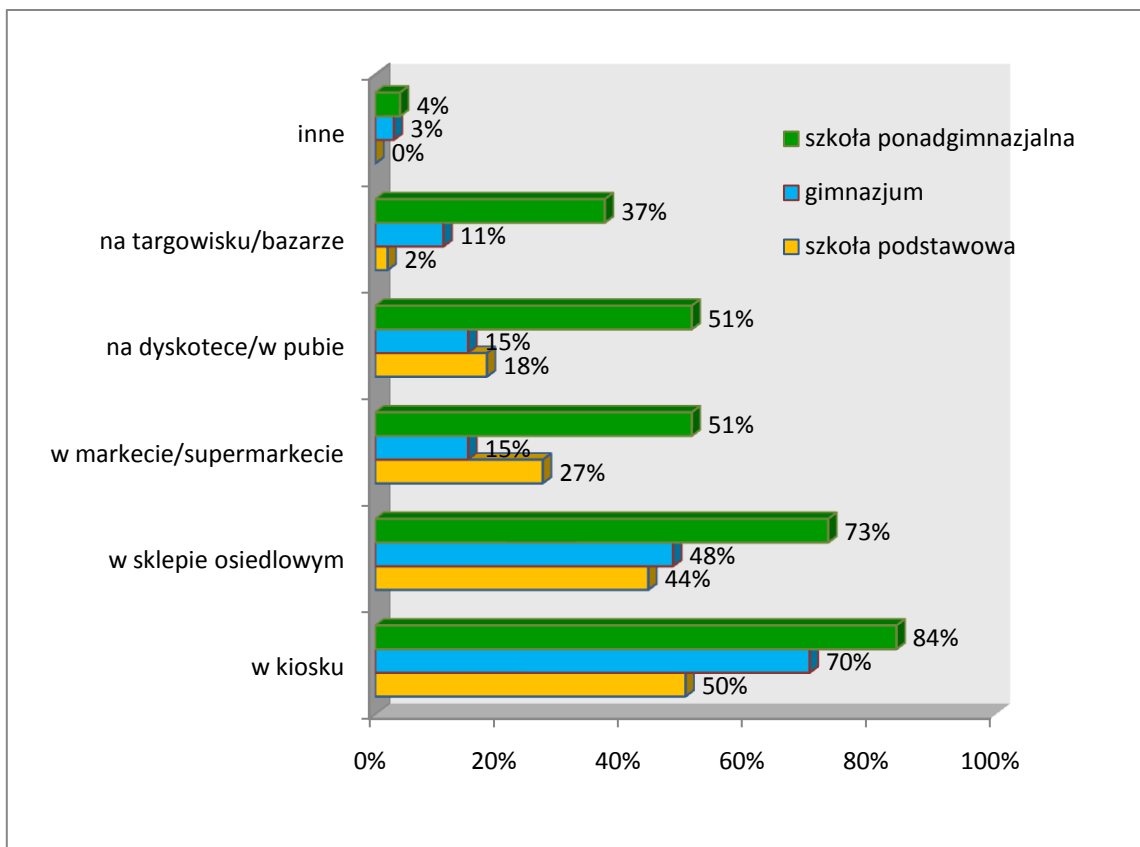
Wybierając odpowiedź „inne” uczniowie wskazywani przede wszystkim, iż papierosy mogą zakupić wszędzie (7 wskazań), czasem ma to związek z faktem, iż są pełnoletni (2 wskazania). Niektórzy kupują papierosy po prostu „na mieście” (2 wskazania) lub kupują je im osoby dorosłe (1 wskazanie).

Dziewczęta częściej niż chłopcy wskazywały na niemal wszystkie miejsca, gdzie kupują papierosy – jedynie w przypadku zakupu na targowisku/bazarze odsetki są niemal równe 26% dziewcząt i 27% chłopców:

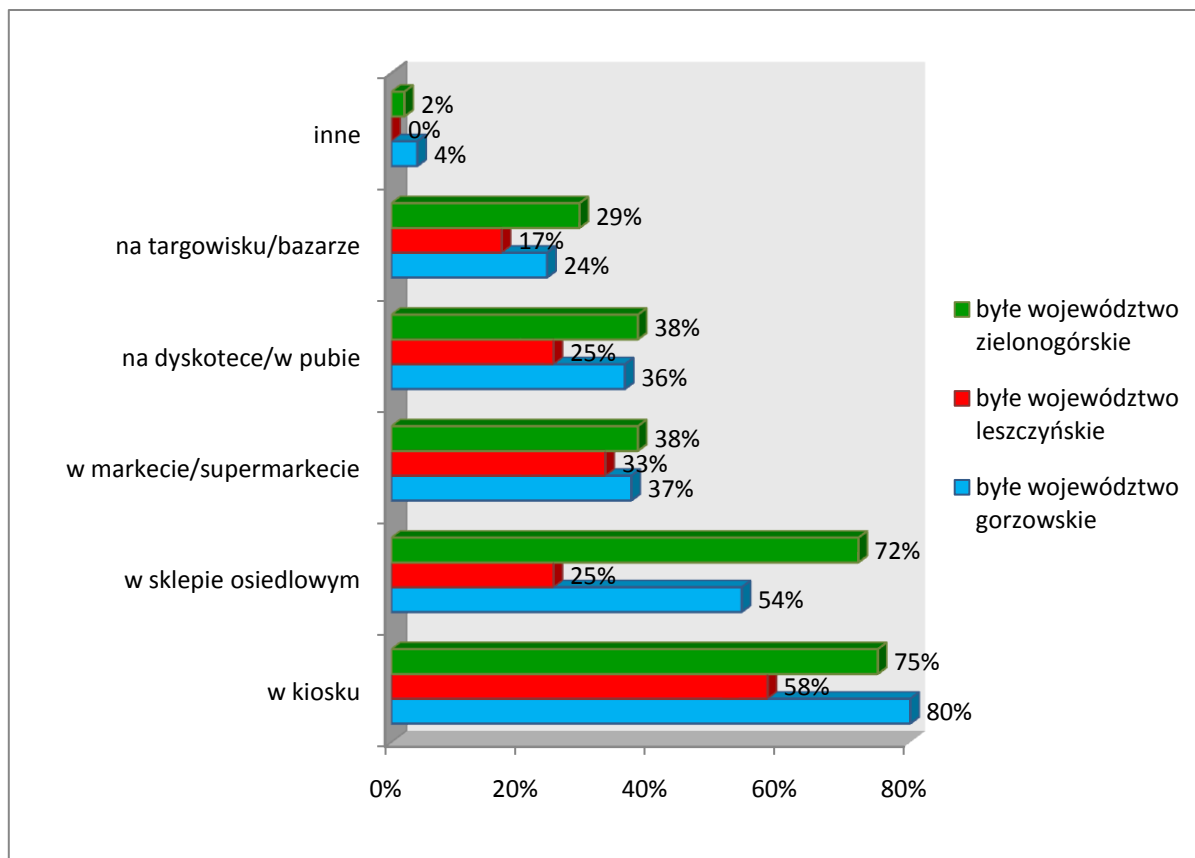
Wykres 301. Miejsce dokonywania zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na płeć.

Jak można było oczekiwać, uczniowie ze szkół różnych typów najczęściej kupują papierosy w kioskach. Ponadto we wszystkich kategoriach przeważającą większość odpowiedzi wybierali uczniowie ze szkół ponadgimnazjalnych:

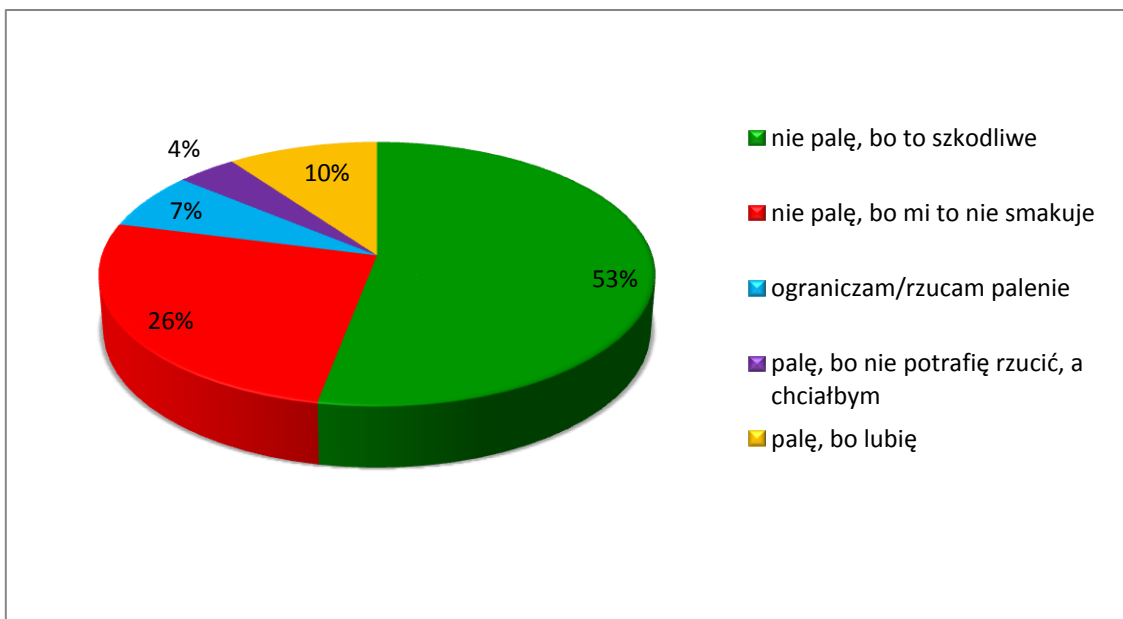
Wykres 302. Miejsce dokonywania zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Natomiast odsetek wskazań uczniów z terenów różnych województw był zróżnicowany, choć wszędzie przeważały odpowiedzi wskazujące na zakup papierosów w kiosku oraz sklepie osiedlowym:

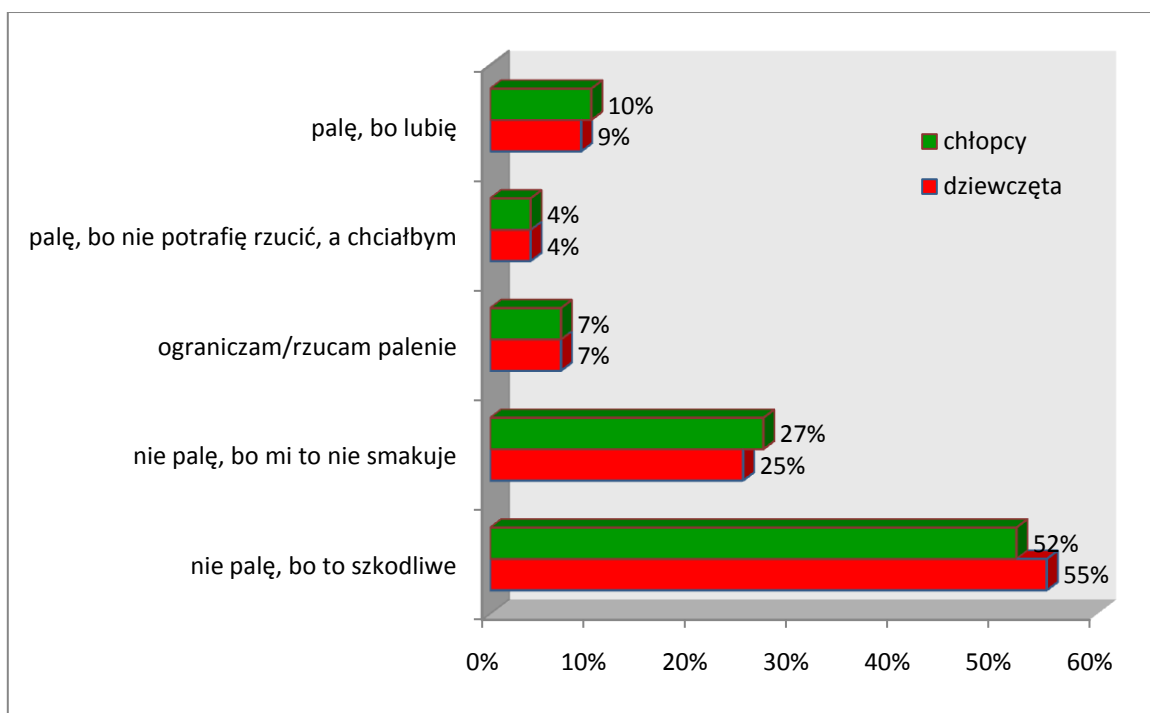
Wykres 303. Miejsce dokonywania zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

53% badanych uczniów deklaruje, iż nie pali papierosów, ponieważ uważa je za szkodliwe. 26% jako powód niepalenia podaje twierdzenie, że papierosy im nie smakują. Co dziesiąty uczeń (10%) zaś pali, ponieważ to lubi, a 4% - ponieważ nie potrafi rzucić nałogu. 7% ogranicza lub rzuca palenie:

Wykres 304. Stosunek uczniów do palenia papierosów.

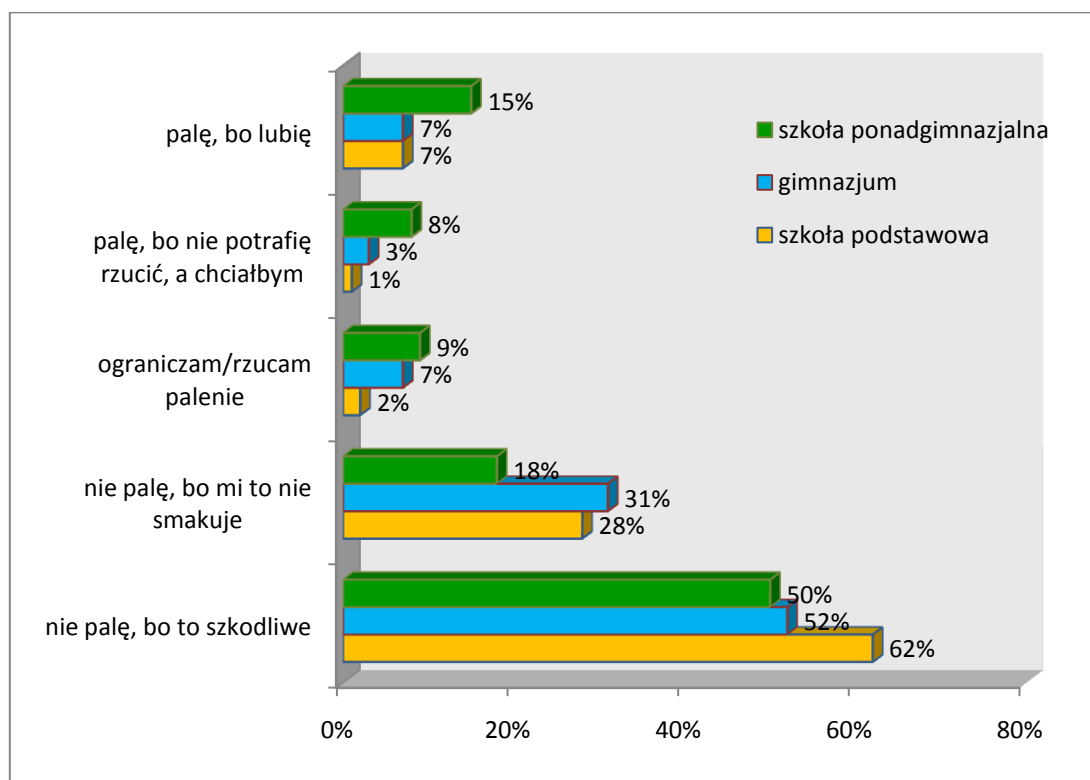
Odpowiedzi chłopców i dziewczynek są bardzo podobne: ponad połowa jest przekonana o szkodliwości palenia papierosów:

Wykres 305. Stosunek uczniów do palenia papierosów - dekompozycja ze względu na płeć.

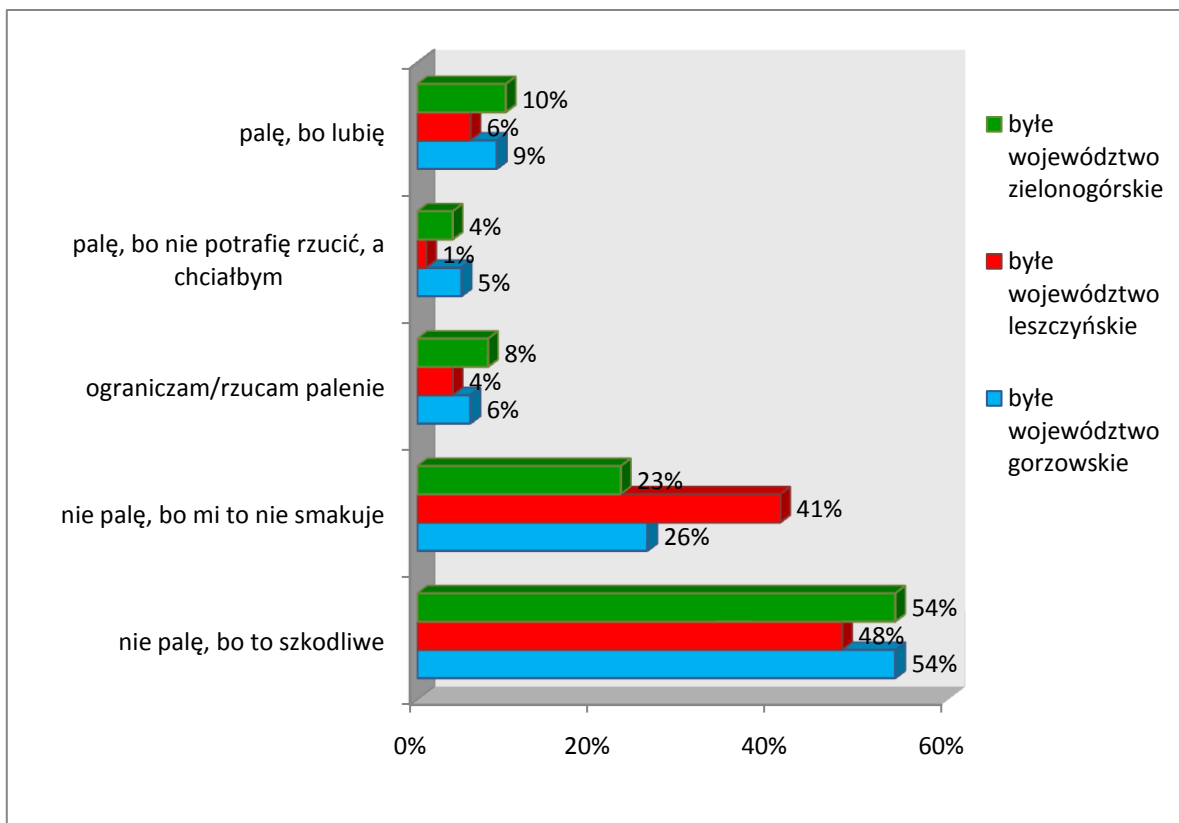

O szkodliwości papierosów najczęściej mówili uczniowie szkół podstawowych – aż 62% wyraziło taką opinię. Wśród uczniów gimnazjów było to 52%, a uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 50%. Wraz z rodzajem szkoły rosły z kolei odsetki uczniów deklarujących, iż ograniczają/rzucają palenie (z 2% w szkołach podstawowych do 9% w szkołach ponadgimnazjalnych), palą, ponieważ nie potrafią rzucić (wzrost z 1% do 8%) oraz palą, ponieważ lubią (z 7% do 15%):

Wykres 306. Stosunek uczniów do palenia papierosów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Odsetek uczniów niepalących papierosów z przekonania o ich szkodliwości wynosi po 54% dla uczniów ze szkół z terenu byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego oraz 48% dla uczniów ze szkół z województwa leszczyńskiego. Ci ostatni aż w 41% deklarowali, iż palenie im nie smakuje:

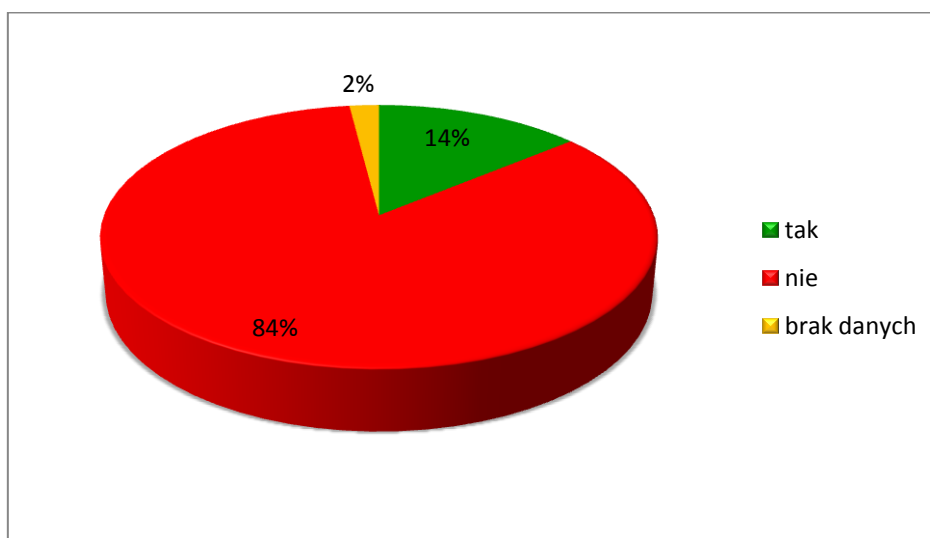

Wykres 307. Stosunek uczniów do palenia papierosów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

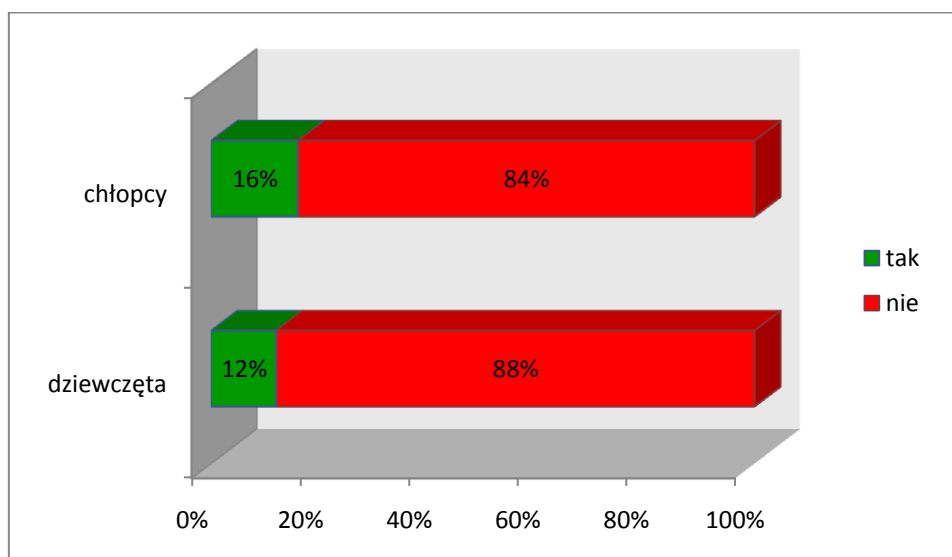
Narkotyki

Uczniowie zostali również w ankiecie zapytani o kontakt z narkotykami – 14% uczniów przyznało, że doświadczyli już inicjacji narkotykowej. 84% twierdzi, że nigdy nie zażywało żadnych środków odurzających – narkotyków:

Wykres 308. Zażywanie narkotyków przez uczniów.

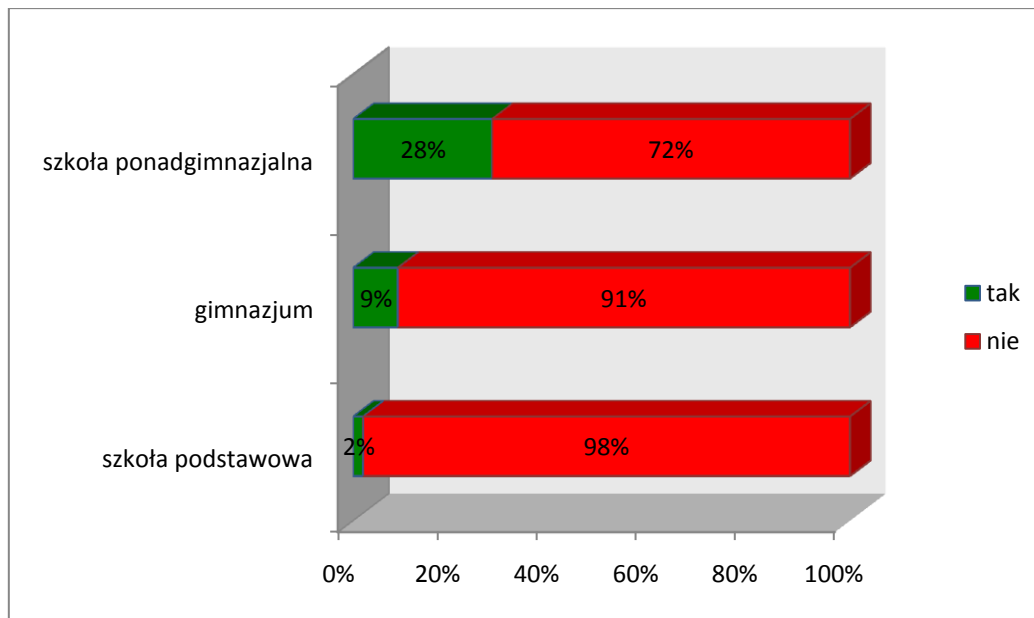
Odsetek odbytych inicjacji narkotykowych jest nieco wyższy wśród chłopców: 16% chłopców i 12% dziewczynek miało już kontakt z narkotykami:

Wykres 309. Zażywanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.

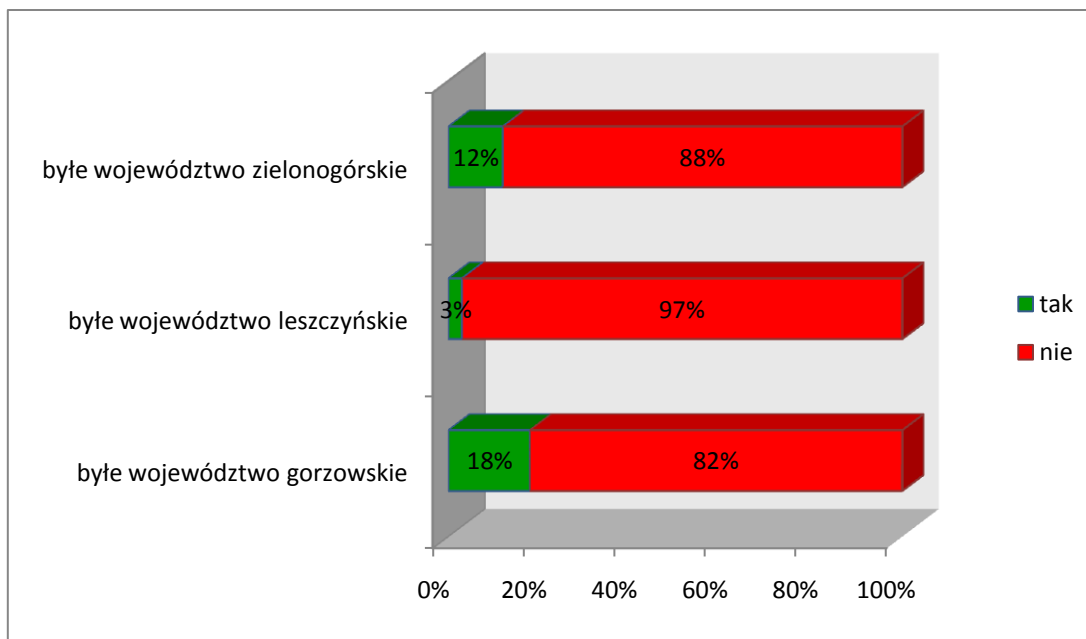

Wraz z rodzajem szkoły zdecydowanie wzrasta odsetek uczniów, którzy mieli już kontakt z narkotykami – w szkołach podstawowych wynosił on 2%, w gimnazjach – 9%, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych aż 28% uczniów przeszło już inicjację narkotykową:

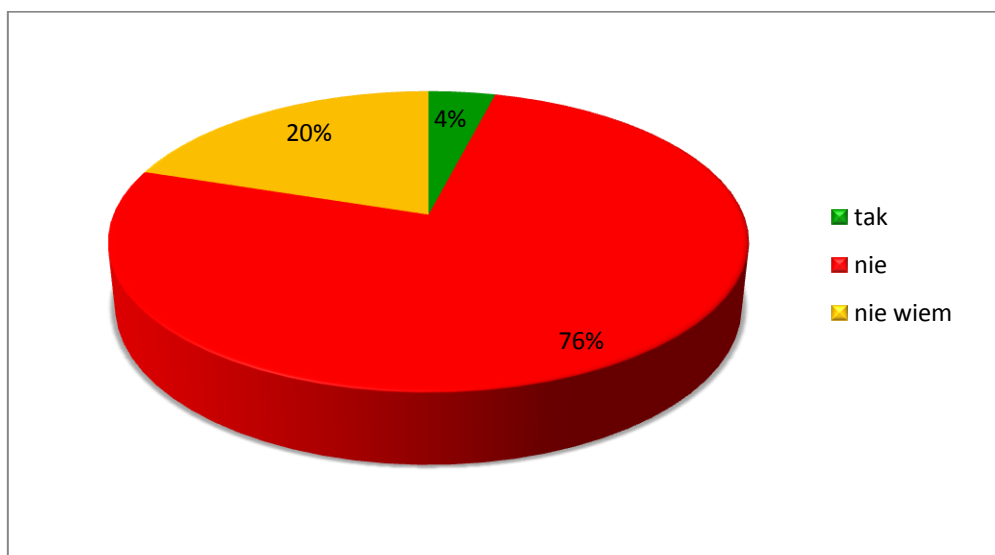
Wykres 310. Zażywanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Odsetek uczniów deklarujących odbycie inicjacji narkotykowej był najwyższy wśród uczniów ze szkół z terenu byłego województwa gorzowskiego – 18%. Wśród uczniów z zielonogórskiego był niższy – 12%, a wśród ankietowanych z leszczyńskiego kształtował się na poziomie znacznie niższym, bo wynoszącym 3%:

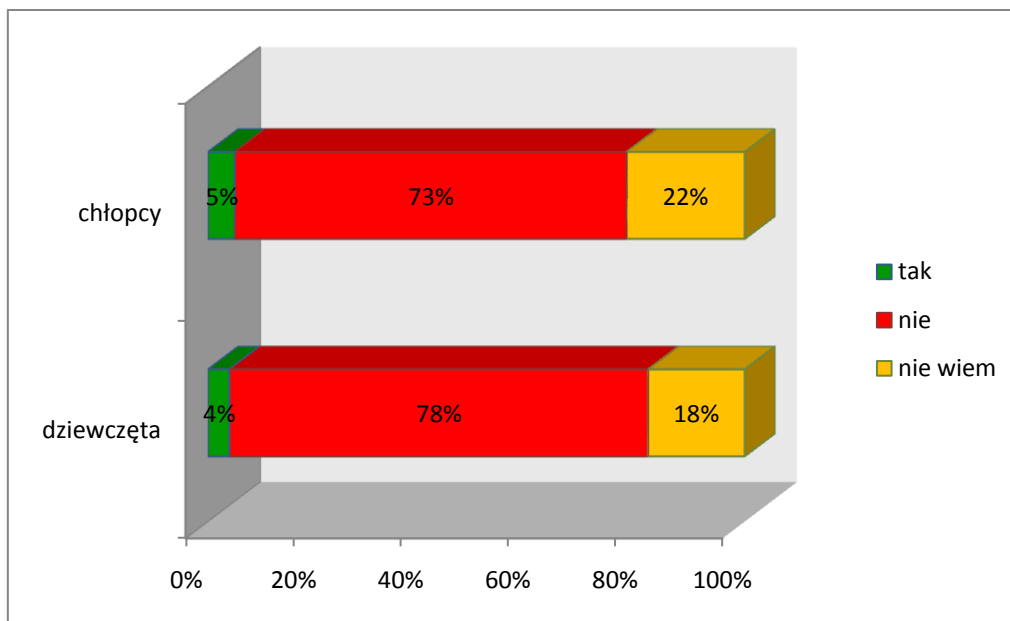
Wykres 311. Zażywanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Wśród uczniów, którzy nie próbowali narkotyków, 76% twierdzi, że nie ma zamiaru próbować tego w przyszłości. Tylko 4% potwierdza, że chciałoby spróbować, a co piąty uczeń (20%) nie jest zdecydowanych w tej kwestii:

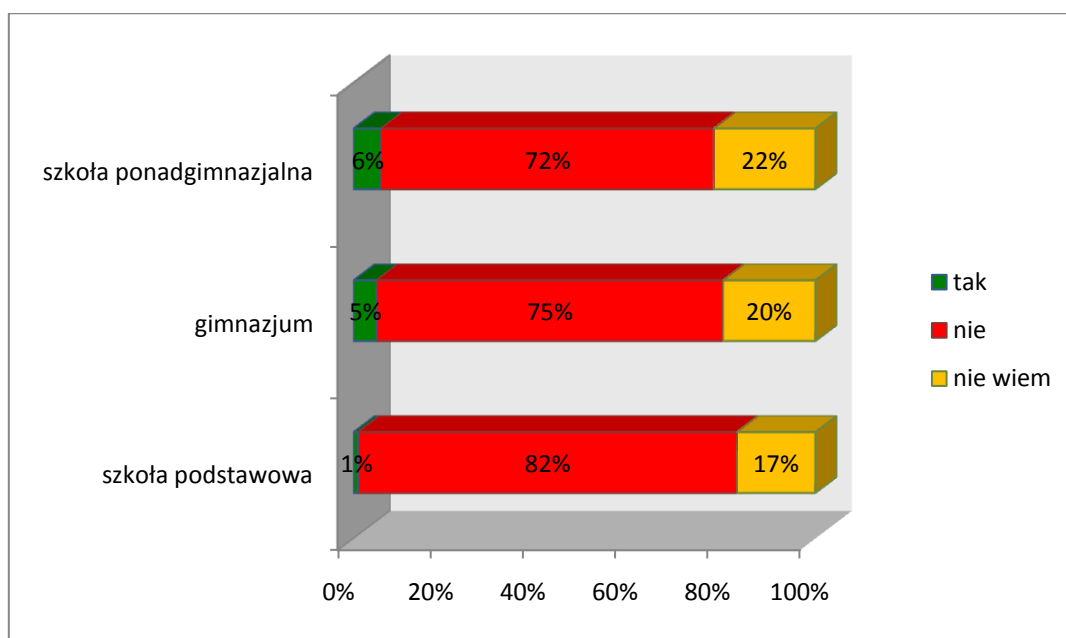
Wykres 312. Chęć spróbowania narkotyków.

5% chłopców i 4% dziewcząt deklaruje, iż chce w przyszłości spróbować narkotyków. Odpowiednio 22% i 18% z nich nie ma pewności, czy spróbują czy nie, a 73% chłopców i 78% dziewcząt zdecydowanie nie chce sięgać po narkotyki:

Wykres 313. Chęć spróbowania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.

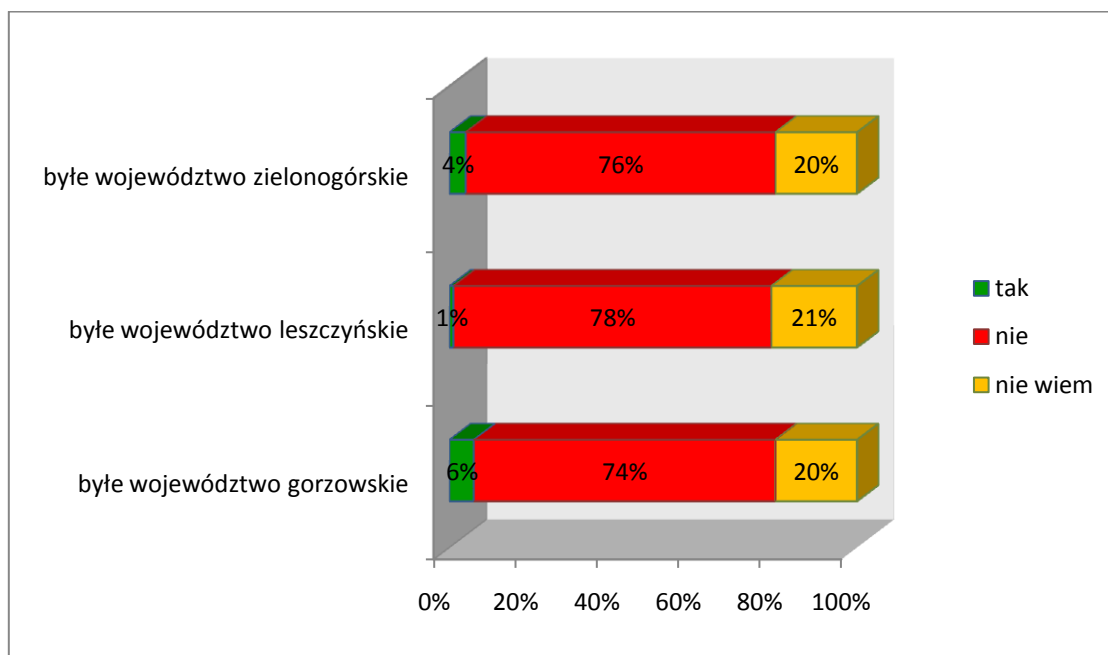
Wraz z rodzajem szkoły wzrasta odsetek uczniów, którzy chcieliby w przyszłości spróbować narkotyków – z 1% w szkołach podstawowych do 6% w szkołach ponadgimnazjalnych. Brak zdecydowanie wykazuje odpowiednio 17%, 20% i 22% uczniów w poszczególnych szkołach:

Wykres 314. Chęć spróbowania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

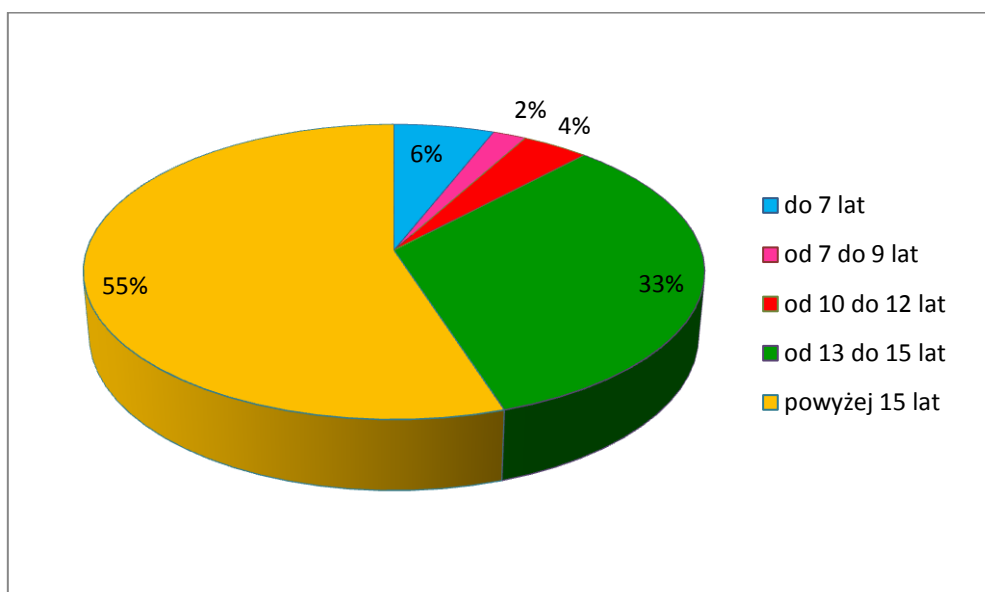

Wśród uczniów ze szkół położonych na terenie byłego województwa gorzowskiego 6% chciałoby spróbować narkotyków. Odsetek ten wynosi 4% dla uczniów ze szkół byłego województwa zielonogórskiego i 1% - leszczyńskiego :

Wykres 315. Chęć spróbowania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

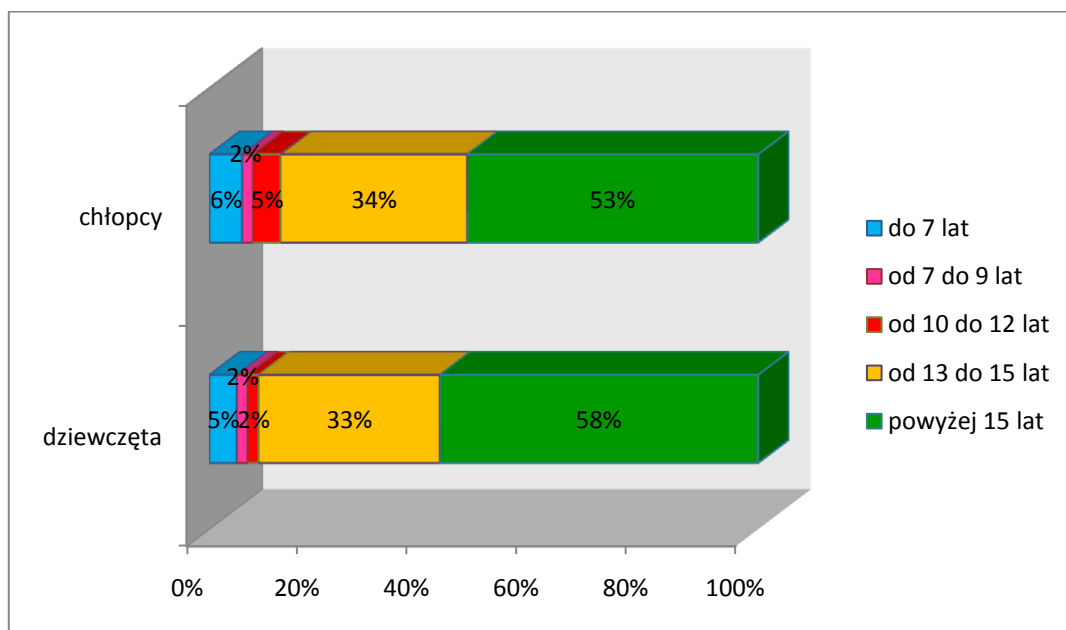
Ponad połowa uczniów (55%) w momencie inicjacji narkotykowej miała więcej niż 15 lat. 33% miało wtedy między 13 a 15 lat:

Wykres 316. Wiek inicjacji narkotykowej.

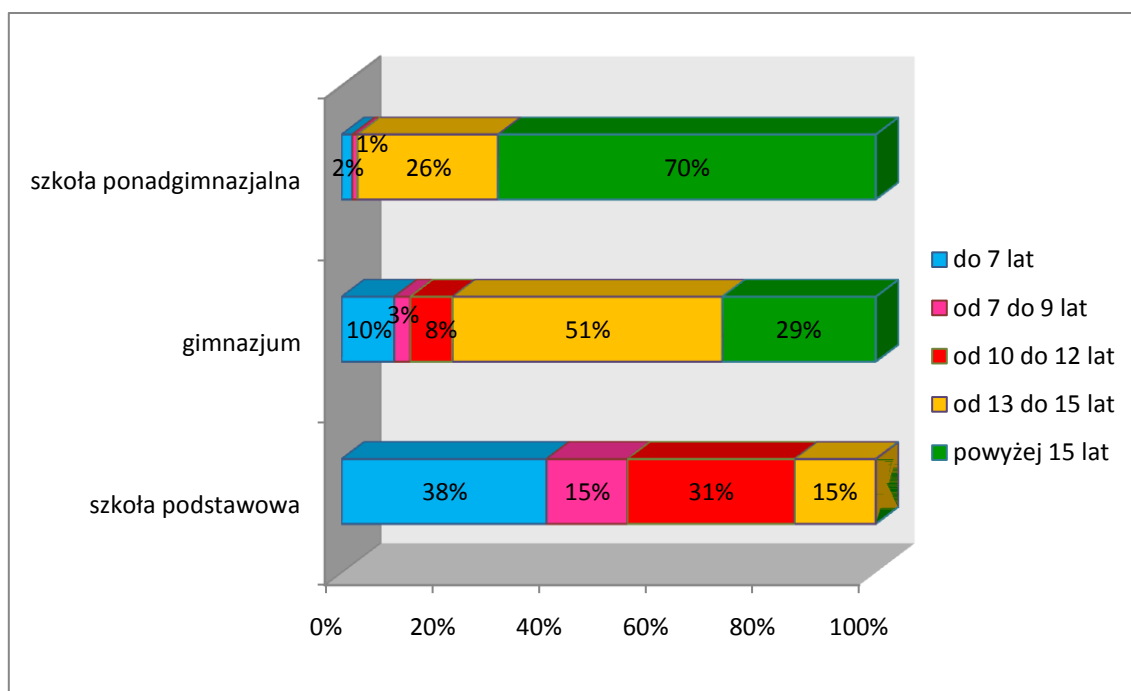

Większość dziewcząt i chłopców, którzy odbyli inicjację narkotykową, zrobili to mając więcej niż 15 lat: odsetki kształtowały się na poziomie 58% i 53%. 34% chłopców i 33% dziewcząt pierwszy raz narkotyku spróbowało mając między 13 a 15 lat:

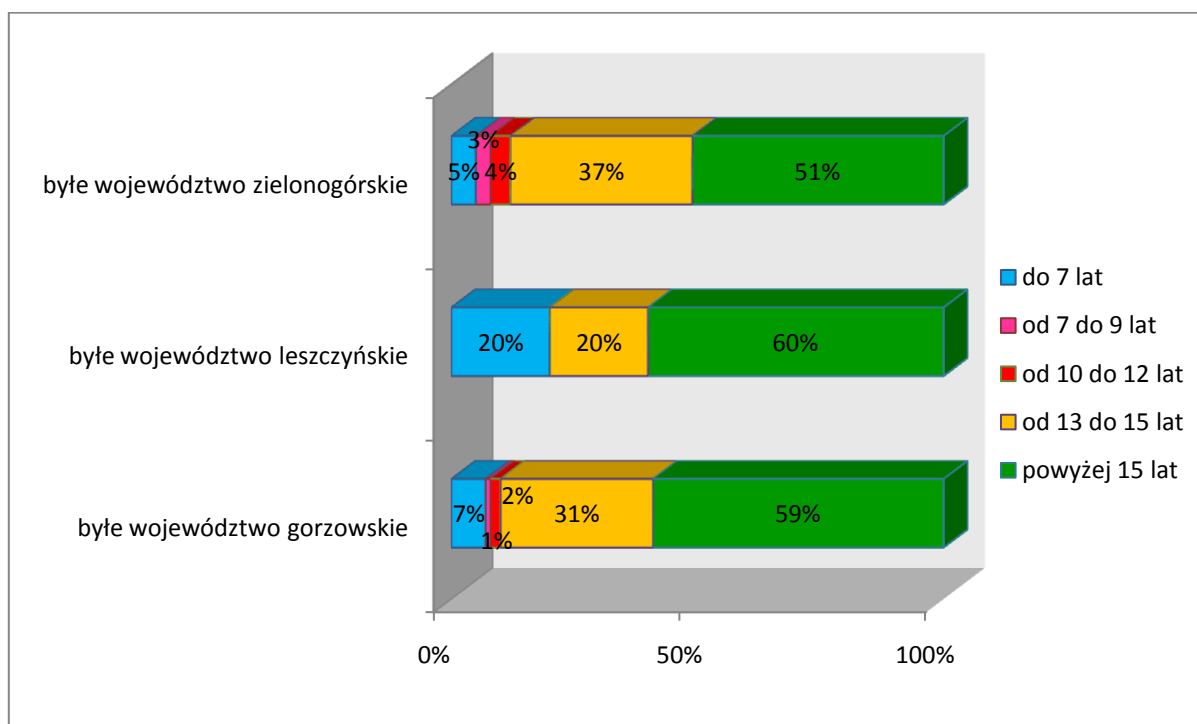
Wykres 317. Wiek inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na płeć.

Starsi uczniowie później odbywali inicjację narkotykową: wśród gimnazjalistów 51% miało wtedy 13 – 15 lat, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 70% zrobiło to mając powyżej 15 lat:

Wykres 318. Wiek inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

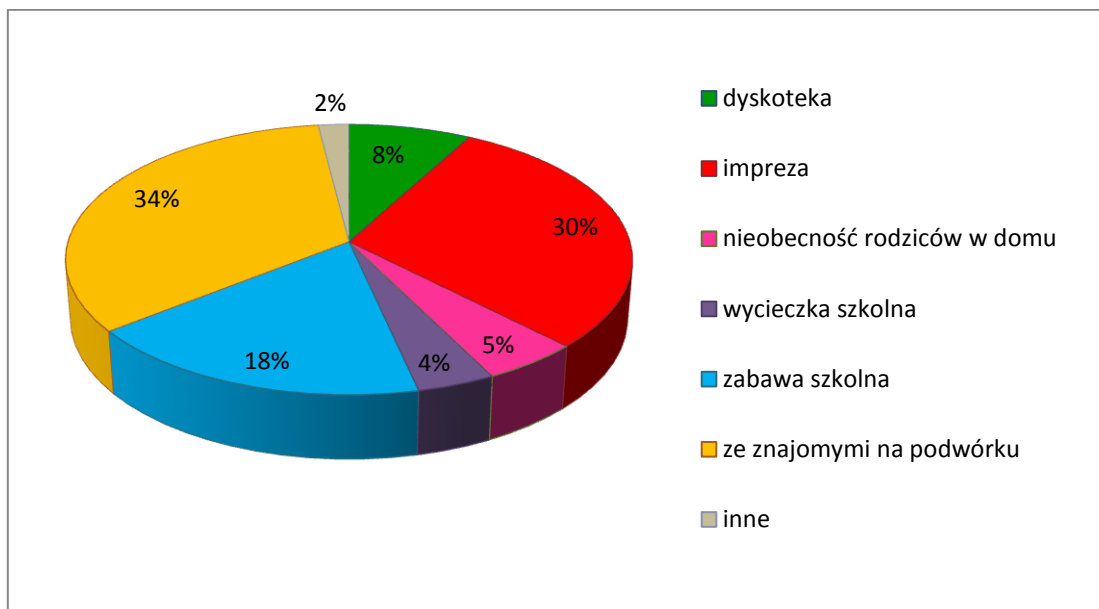
Uczniowie szkół ze wszystkich byłych województw najczęściej pierwszy kontakt z narkotykami mieli w wieku powyżej 15 lat, choć odsetki te wahały się od 51% (uczniowie ze szkół z terenu byłego województwa zielonogórskiego) do 60% (uczniowie z leszczyńskiego):

Wykres 319. Wiek inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Inicjacja narkotykowa 34% uczniów odbyła się ze znajomymi na podwórku, 30% - na imprezie, a 18% - na zabawie szkolnej. 8% pierwszy narkotyk zażyło na dyskotecie, 5% - podczas nieobecności rodziców w domu, a 4% - na wycieczce szkolnej:

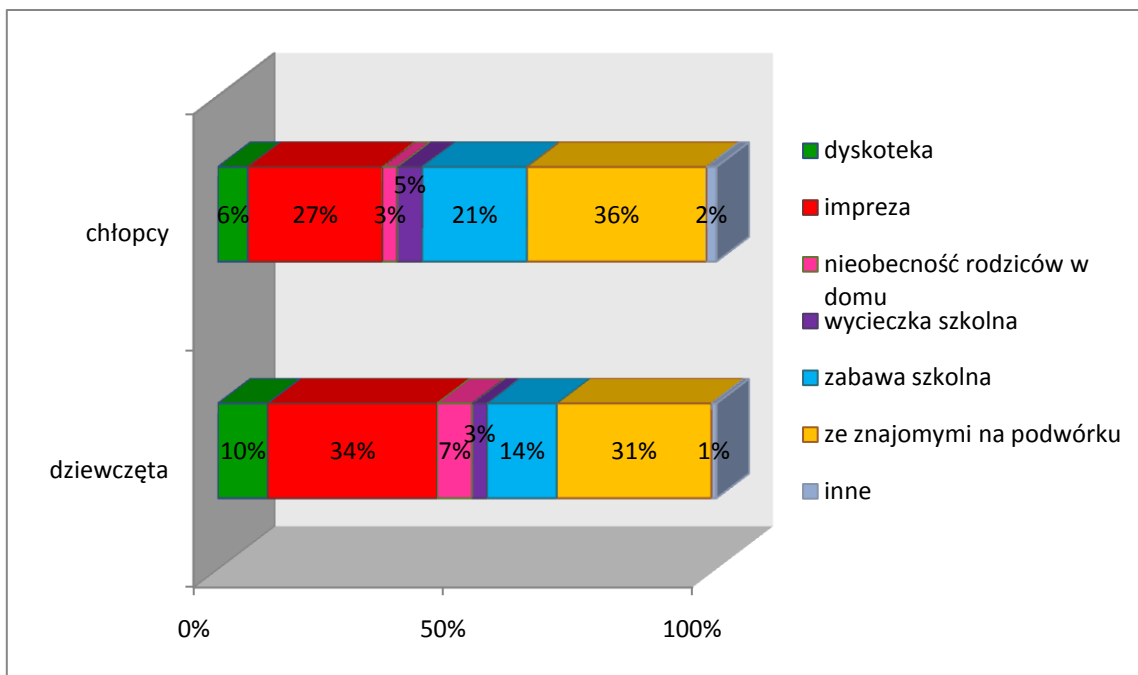
Wykres 320. Miejsce inicjacji narkotykowej.

Uczniowie (2%) wskazywali również na inne miejsca inicjacji narkotykowej:

Tabela 14. Inne miejsca inicjacji narkotykowej.

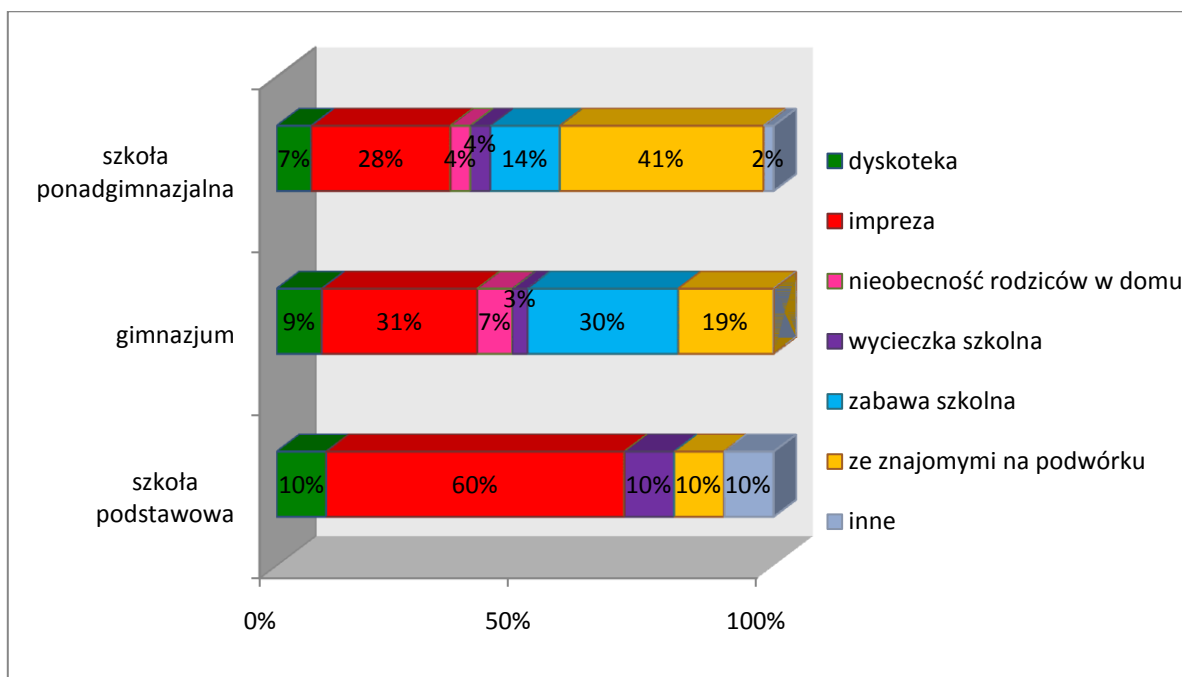
Sytuacja pierwszego sięgnięcia po narkotyki
na lekcji plastyki
na lekcji w szkole
na wycieczce z rodzicami i chłopakiem
na ognisku
rodzice dali
z kolegami na podwórku
z kolegami

Miejszem inicjacji narkotykowej dla 34% dziewcząt i 27% chłopców była impreza. 36% chłopców i 31% ich koleżanek pierwszy narkotyk zażyło ze znajomymi na podwórku, natomiast odpowiednio 21% i 14% - na zabawie szkolnej:

Wykres 321. Miejsce inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na płeć.

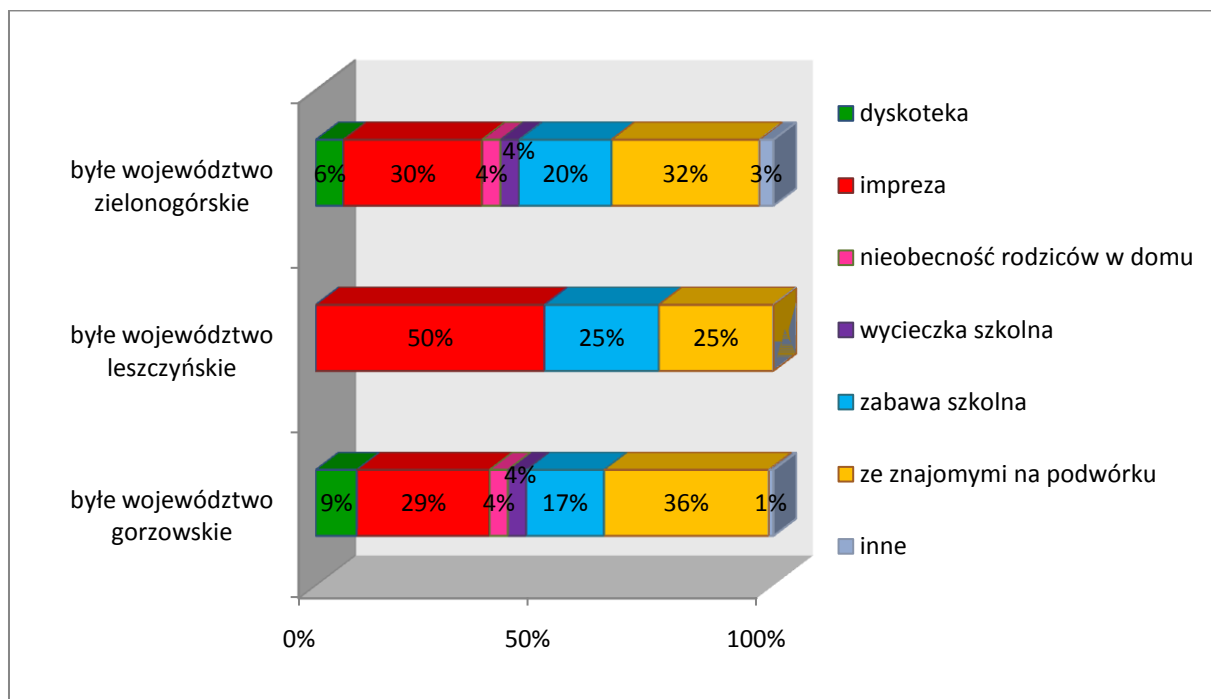
Wśród uczniów szkół podstawowych aż 60% deklarowało, iż pierwszy kontakt z narkotykami mieli na imprezie, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 41% zrobiło to ze znajomymi na podwórku. Natomiast gimnazjaliści niemal wskazywali na oba te miejsca niemal po równo:

Wykres 322. Miejsce inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

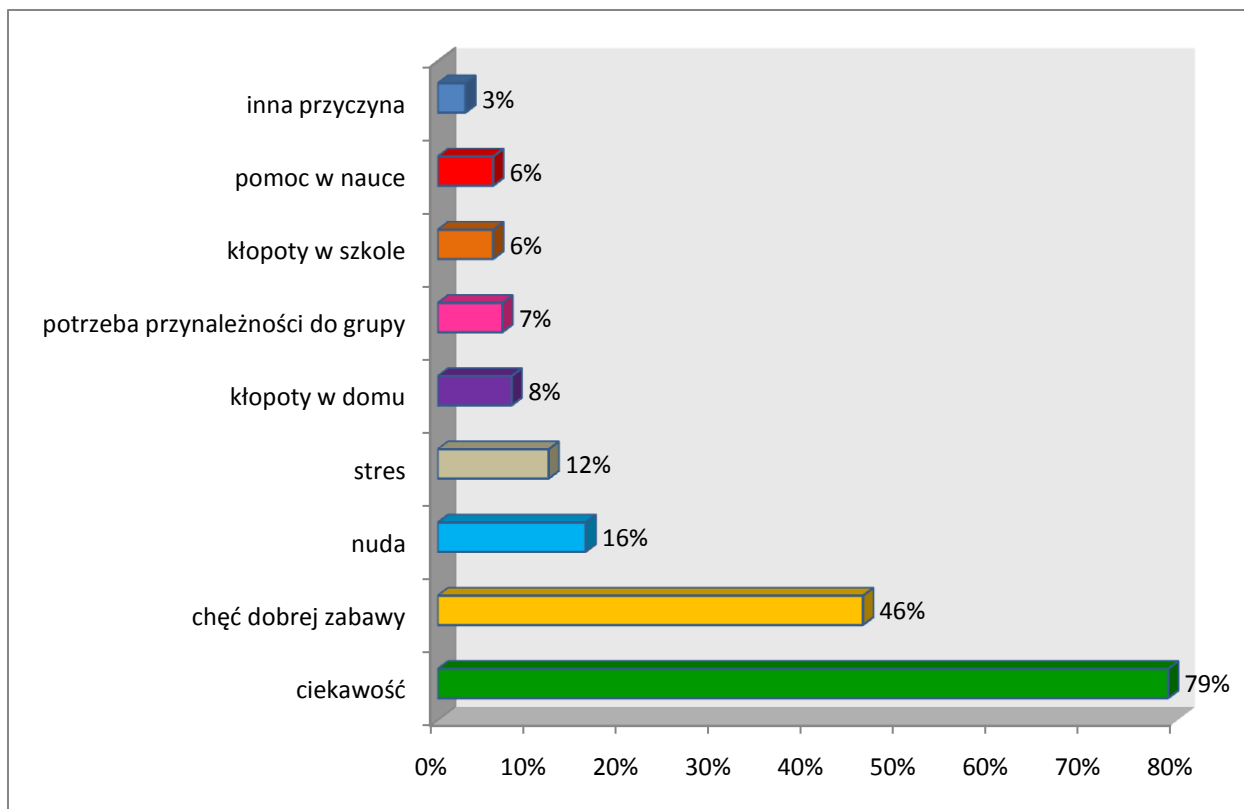

Różne były wskazania uczniów ze szkół z poszczególnych byłych województw, jednak najczęściej jako miejsca inicjacji narkotykowej pojawiały się: impreza, podwórko oraz zabawa szkolna:

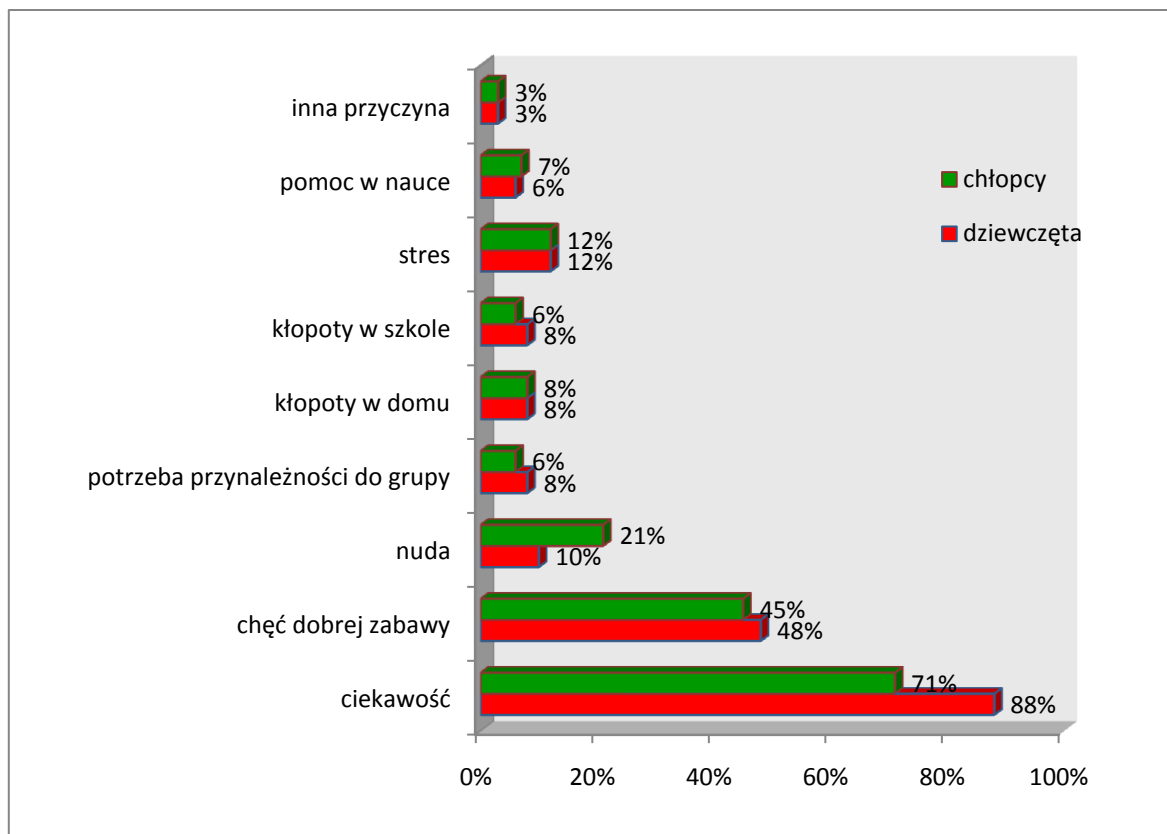
Wykres 323. Miejsce inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Głównym powodem sięgnięcia przez uczniów po narkotyki była ciekawość. Aż 79% właśnie z tego powodu zażyło je po raz pierwszy. 46% uczniów chciało się lepiej bawić, 16% natomiast zrobiło to z nudy, a 12% - z powodu stresu. Pozostałe przyczyny były przez uczniów wskazywane znacznie rzadziej, natomiast wśród innych przyczyn (3%) pojawiały się najczęściej takie odpowiedzi jak: namowa kolegów oraz brak możliwości wskazania konkretnej przyczyny sięgnięcia po narkotyki:

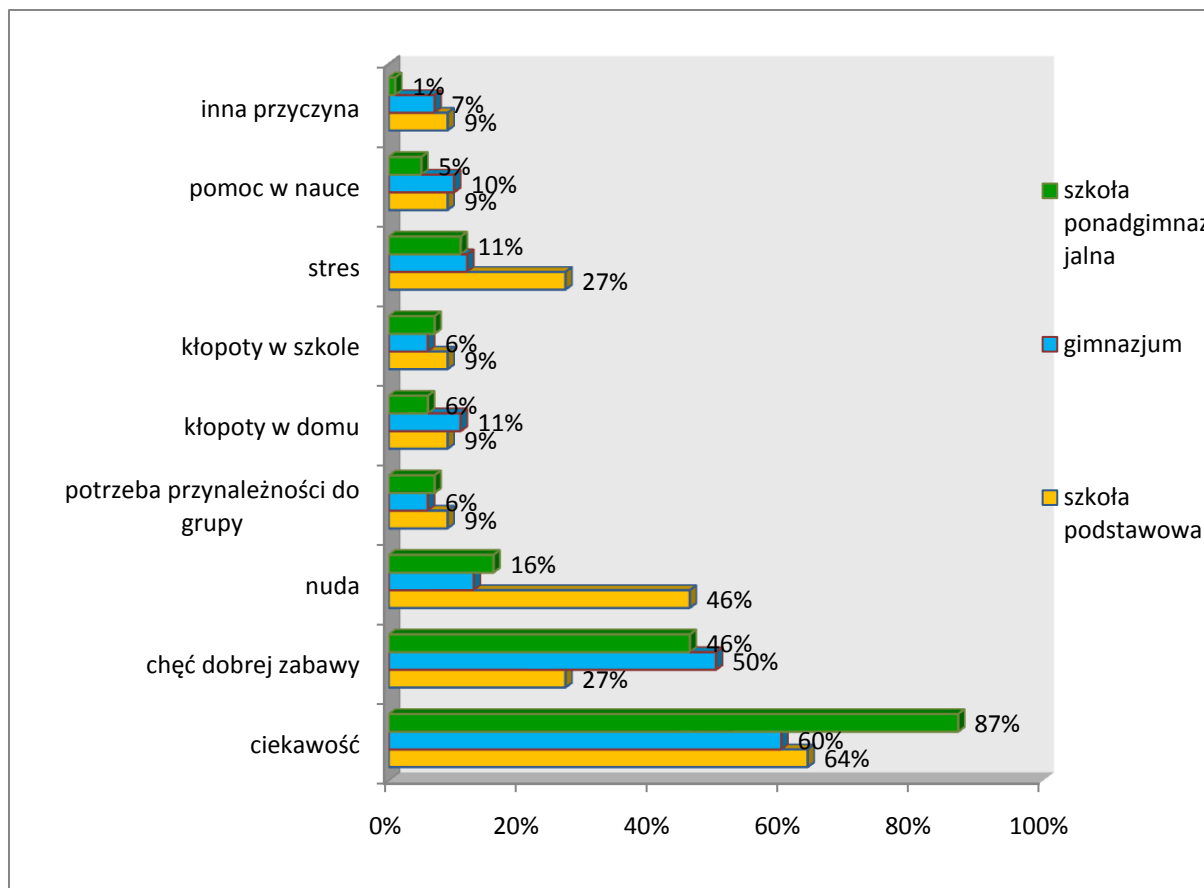
Wykres 324. Przyczyny sięgania po narkotyki.

Wskazania chłopców i dziewcząt odnośnie przyczyn sięgnięcia po narkotyki są podobne, różnią się znacznie jedynie w dwóch przypadkach. Dziewczęta zdecydowanie częściej niż chłopcy sięgały po narkotyki z ciekawości (88% wobec 71% chłopców), chłopcy zaś – z nudy (21% wobec 10% dziewcząt):

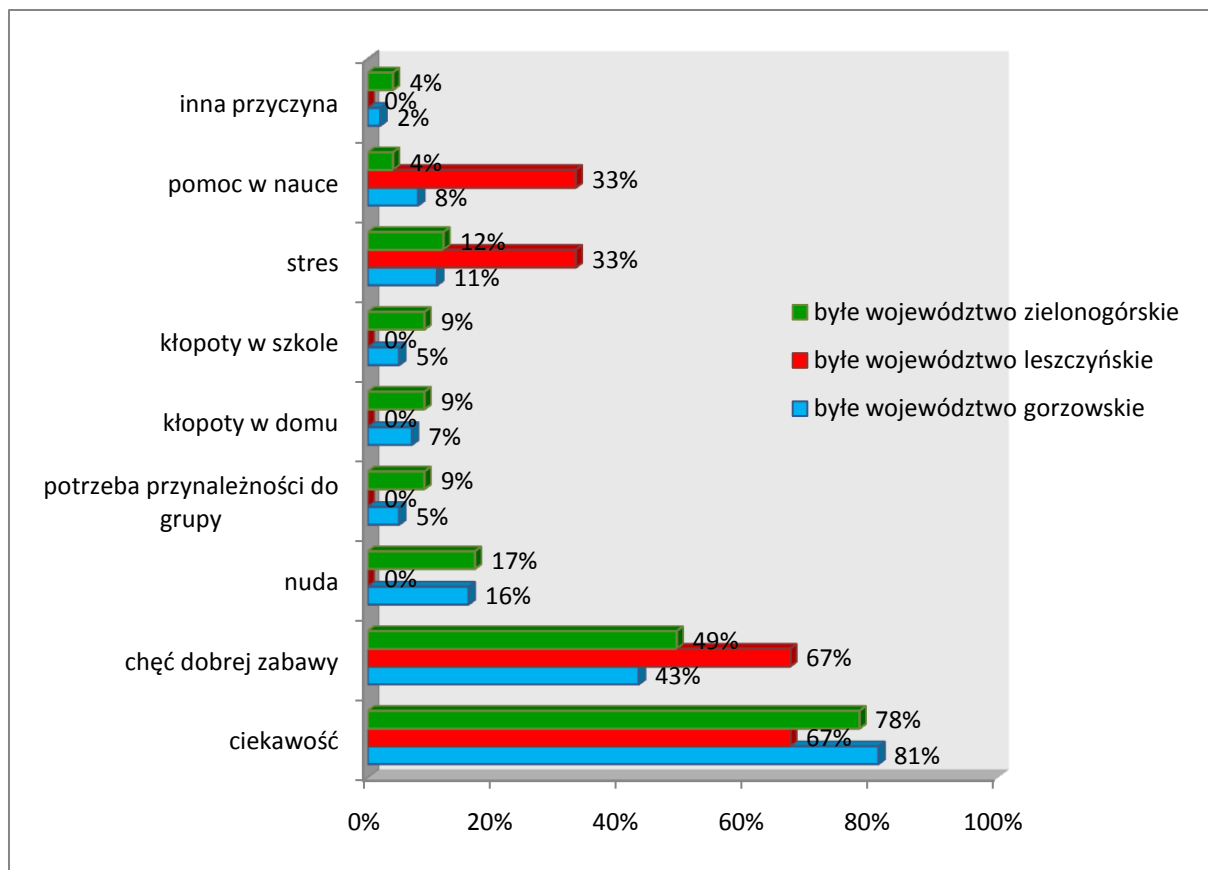
Wykres 325. Przyczyny sięgania po narkotyki - dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie szkół wszystkich rodzajów najczęściej sięgali po narkotyki z ciekawości, jednak odsetek ten wahał się od 60% (gimnazjaliści) do 87% (uczniowie szkół ponadgimnazjalnych). Uczniowie szkół podstawowych jak przyczynę często wskazywali również nudę (46%), natomiast uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – chęć dobrej zabawy (odpowiednio 50% i 46%):

Wykres 326. Przyczyny sięgania po narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Odpowiedzi uczniów z poszczególnych byłych województw różniły się znacznie, jednak we wszystkich wśród przyczyn, dla których uczniowie sięgnęli po narkotyki, przeważały ciekawość oraz chęć dobrej zabawy:

Wykres 327. Przyczyny sięgania po narkotyki - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie zostali zapytani również o to, po jaki narkotyk sięgnęli w trakcie inicjacji. Niekwestionowanym liderem powstałej klasyfikacji jest marihuana – bezpośrednio wskazało ją 181 ankietowanych uczniów. Jednak pojawiała się ona również w kombinacjach z amfetaminą, haszyszem, „dopalaczami”, grzybami, LSD czy innymi. Liczba uczniów, którzy zażywali narkotyki inne niż marihuana, jest zdecydowanie niższa:

Tabela 15. Rodzaj narkotyku użytego podczas inicjacji narkotykowej.

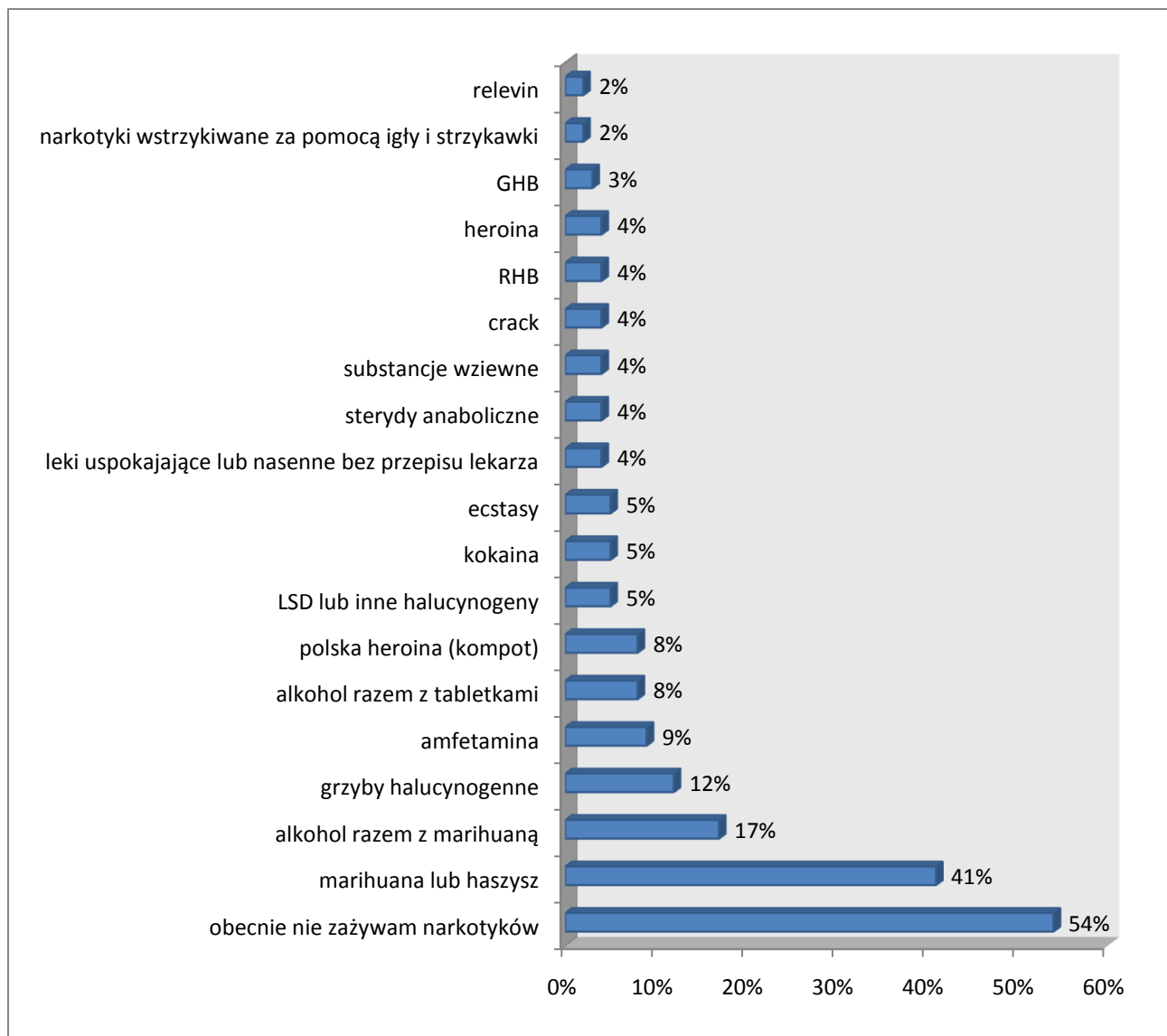
Pierwszy użyty narkotyk	Liczba wskazań
marihuana	181
amfetamina	11
amfetamina+marihuana	8
nie pamiętam	8
haszysz	5
grzyby halucynogenne	4
nie wiem	4
ecstasy	3
klej	3
marihuana+haszysz	3
dopalacze+marihuana	2

liście dębu, suszone szyszki brzozy	2
marihuana+amfetamina+ecstasy+haszysz	2
"sztyń"	2
tabaka	2
bob	1
czosnek	1
dopalacze	1
grzyby+marihuana+haszysz	1
haszysz+ecstasy	1
heroína	1
paliwo	1
lakier do paznokci	1
kokaina+amfetamina	1
kokaina	1
kokaina+amfetamina+ecstasy+marihuana	1
LSD+amfetamina	1
marihuana+amfetamina+ecstasy	1
marihuana+ecstasy	1
marihuana+LSD+amfetamina	1
morfina	1
panigra	1
opium	1
strzykawka usypiająca i prochy	1
kompot	1

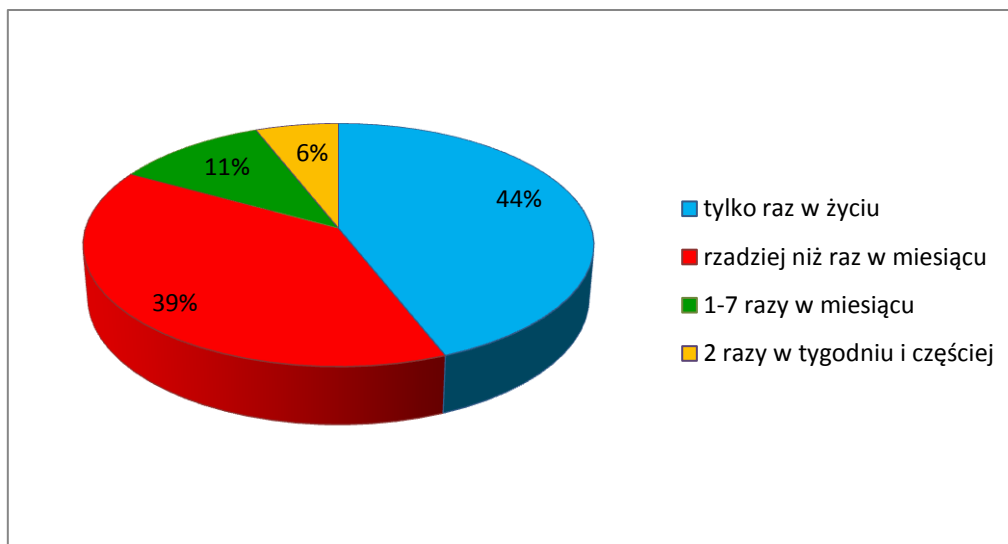
Wśród uczniów uczestniczących w fokusach stosunkowo niewielu deklaroowało kontakty z narkotykami. Nie pojawiały się praktycznie w ogóle tzw. twarde narkotyki. Jeśli uczniowie próbowali, to były to przeważnie „skręty”, „jointy” czyli marihuana. Popularne „zioło” czy „trawka” jest traktowana na poziomie takim samym jak papierosy – uczniowie generalnie nie dokonywali rozróżnienia na palenie papierosów i marihuany: obie używki często współlistnieją. Po ten miękki narkotyk uczniowie z badań fokusowych sięgali przeważnie na imprezie lub podwórku, jednak zawsze w towarzystwie znajomych. Często paleniu marihuany towarzyszy alkohol.

Ponad połowa uczniów (54%), którzy zażywali już narkotyki deklaruje, iż obecnie tego nie robią. Jeśli już, największą popularnością cieszy się marihuana/haszysz (41% wskazań) lub alkohol z marihuaną (17%). Odsetek wskazań na pozostałe rodzaje zażywanych narkotyków są niższe:

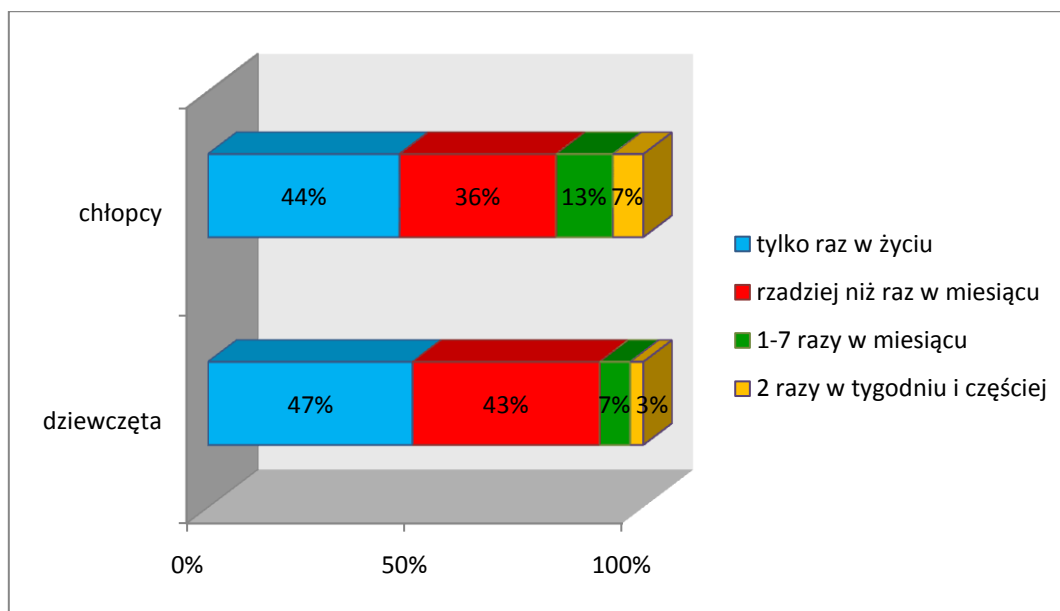
Wykres 328. Obecnie zażywane narkotyki.

44% uczniów deklaruje, iż ich kontakt z narkotykami był jednorazowy. 39% z kolei przyznaje, że zażywa je rzadziej niż raz w miesiącu, a 17% - robi to częściej:

Wykres 329. Częstotliwość zażywania narkotyków.

44% chłopców i 47% dziewcząt zażyło narkotyk tylko raz w życiu. Do kontaktów z nimi rzadziej niż raz w miesiącu przyznało się 43% dziewczynek i 36% ich kolegów. Chłopcy częściej wskazywali z kolei na częstotliwość 1 – 7 razy w miesiącu (13%) czy 2 razy w tygodniu i częściej (7%):

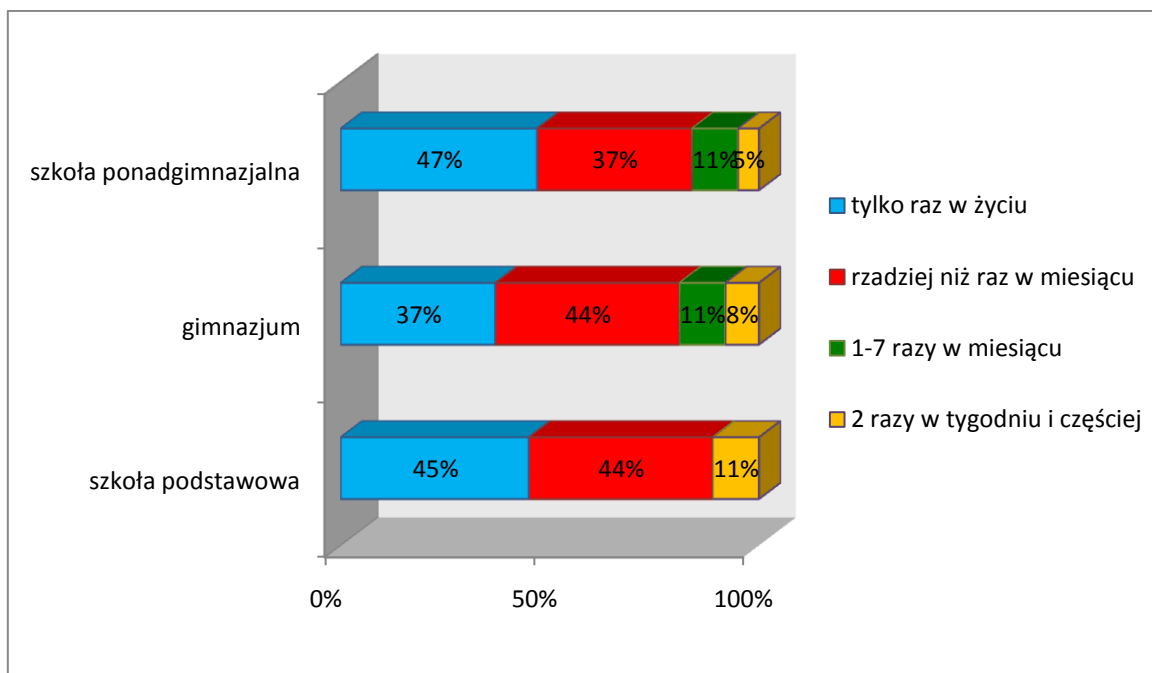

Wykres 330. Częstotliwość zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.

Kontakt uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z narkotykami następuje rzadziej niż raz w miesiącu (po 44% wskazań) lub był jednorazowy (odpowiednio 45% i 37%).

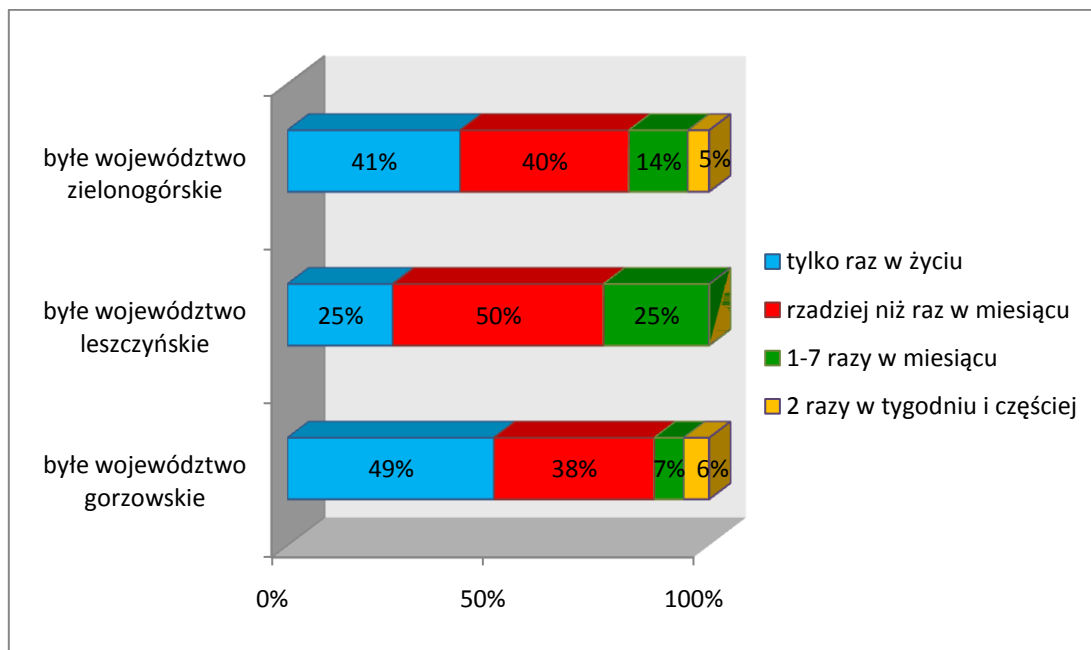

Natomiast wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 47% deklarowało, iż zażyli narkotyk tylko raz w życiu, a 37% przyznawało, iż następuje to rzadziej niż raz w miesiącu:

Wykres 331. Częstotliwość zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

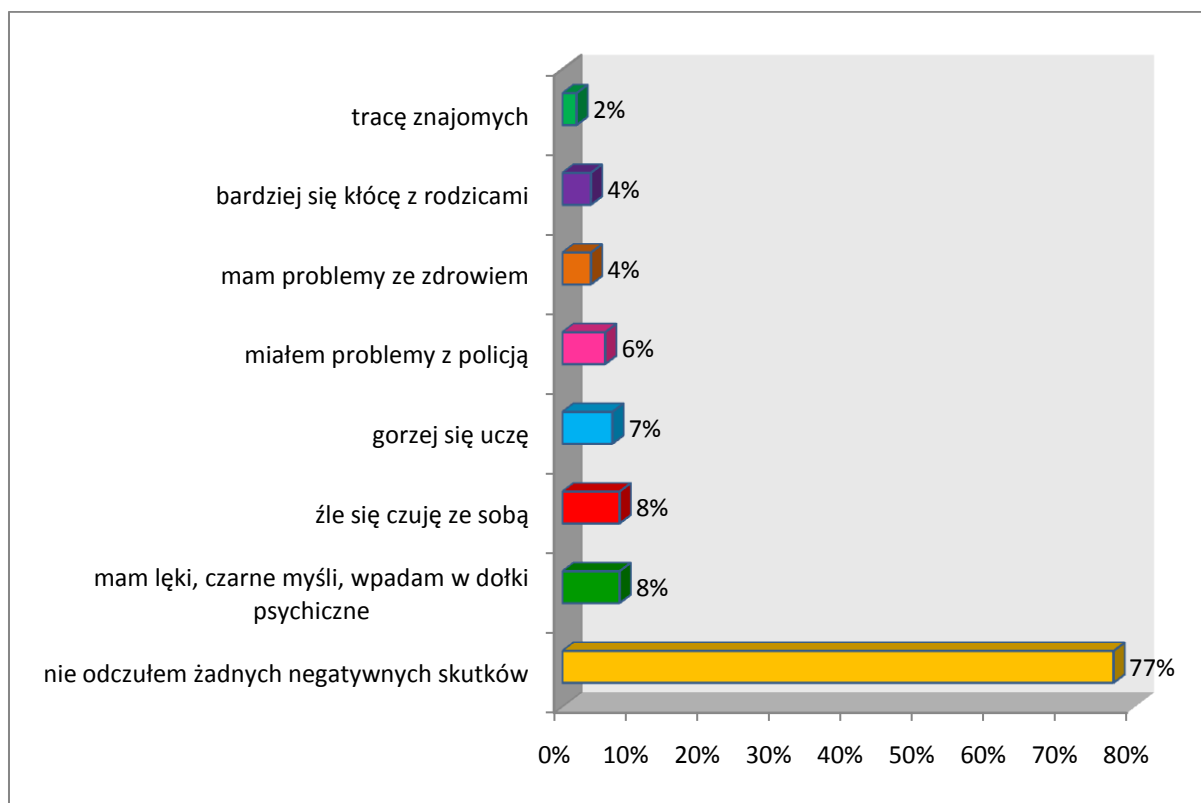
Odsetek uczniów, którzy tylko raz w życiu spróbowali narkotyków, wynosił 49% dla tych mieszkających na terenie byłego województwa gorzowskiego, 41% - dla zielonogórskiego i 25% - dla leszczyńskiego. Natomiast ci, którzy zażywają narkotyki rzadziej niż raz w miesiącu stanowili odpowiednio 38%, 40% i 50% ankietowanych:

Wykres 332. Częstotliwość zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

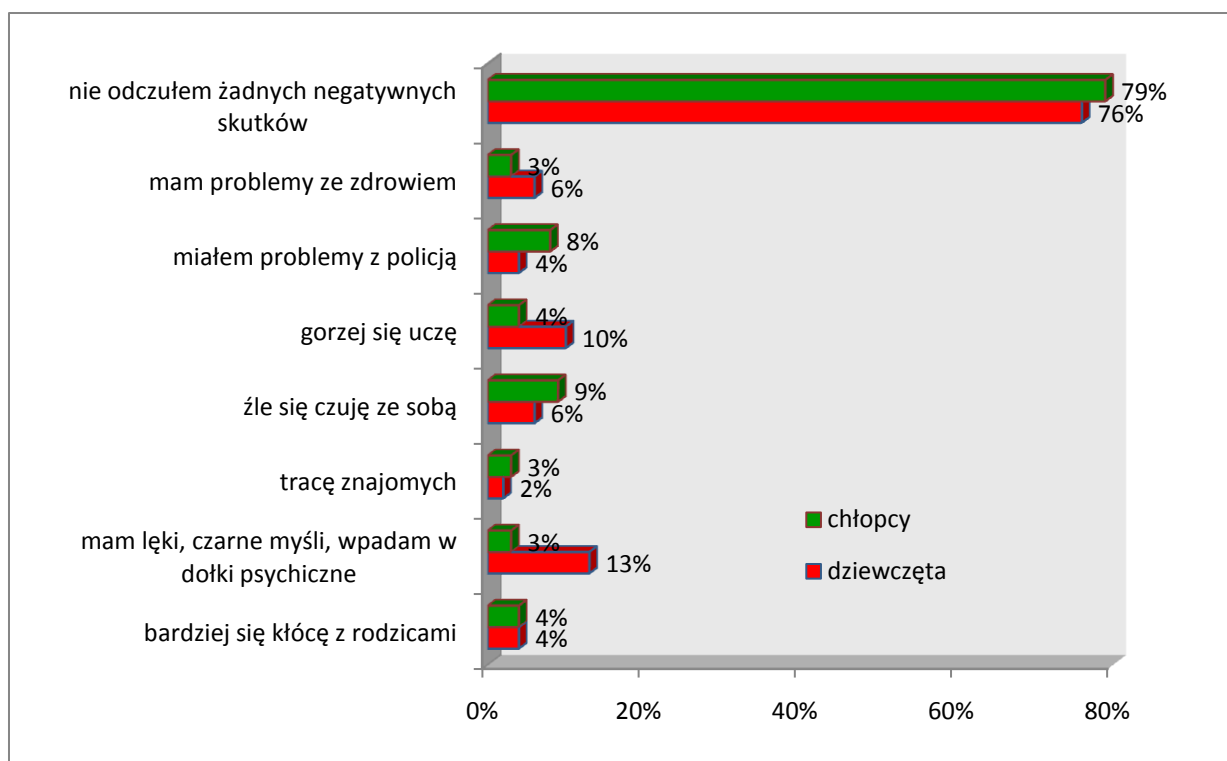

Aż 77% uczniów zażywających narkotyki nie odczuło z tego powodu żadnych negatywnych skutków. Wskazania na poszczególne negatywne zjawiska nie przekraczały 10%:

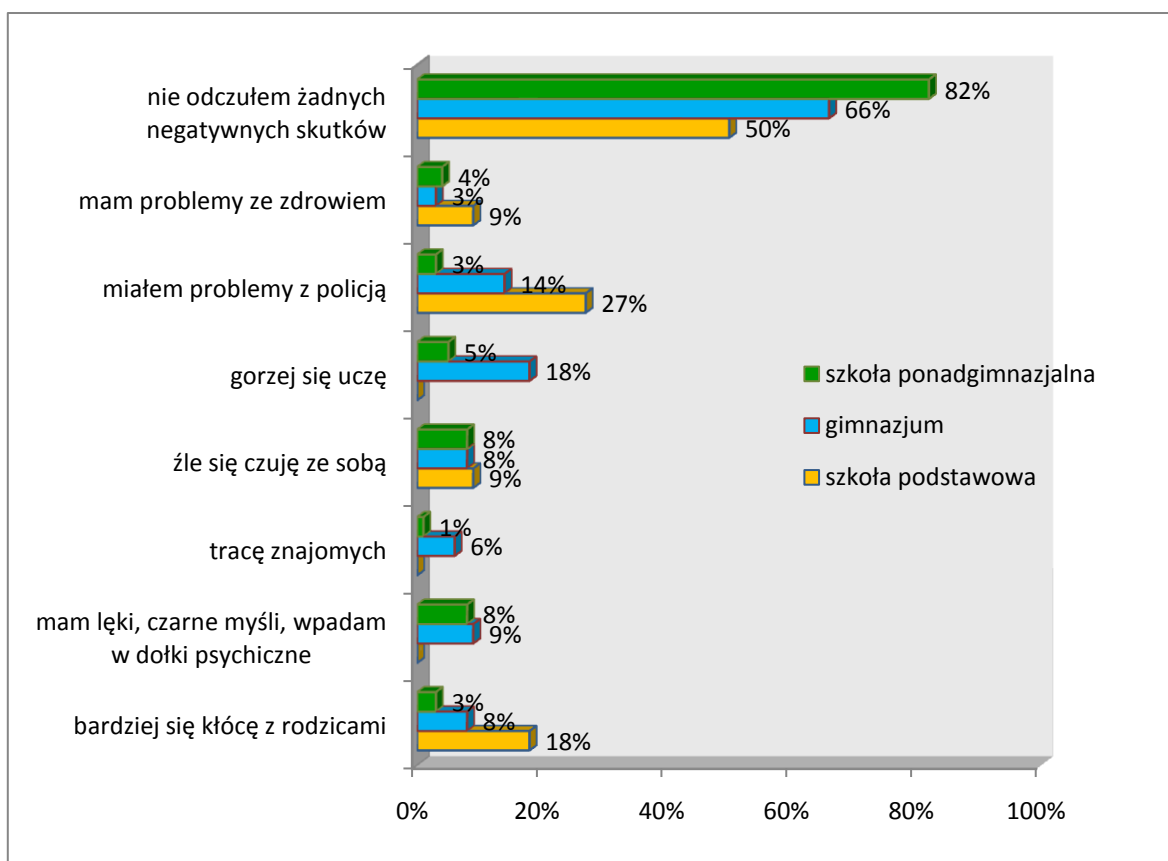
Wykres 333. Odczuwane skutki zażywania narkotyków.

Wśród dziewcząt i chłopców zdecydowanie najwięcej było tych, którzy twierdzili, iż zażywanie narkotyków nie ma na nich żadnego wpływu – twierdziło tak 76% dziewcząt i 79% chłopców. W przypadku poszczególnych skutków, dziewczęta częściej doświadczały lęków i czarnych myśli (15%), gorzej się uczyły (10%) oraz miały problemy ze zdrowiem (6%), chłopcy zaś częściej źle się czuli ze sobą (9%) oraz mieli z powodu narkotyków problemy z policją (8%):

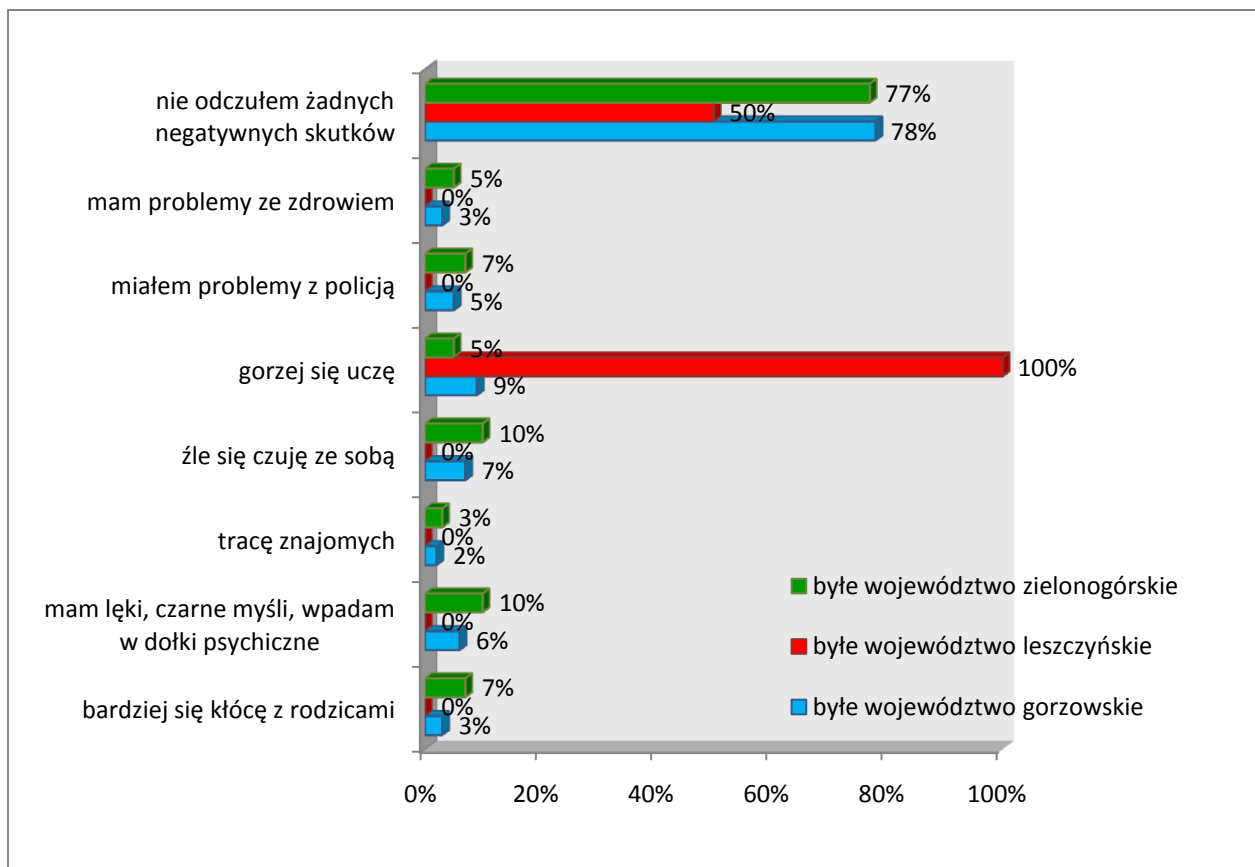
Wykres 334. Odczuwane skutki zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.

O braku wpływu zażywanych narkotyków najczęściej mówili uczniowie szkół ponadgimnazjalnych – aż 82% z nich wyraziło taką opinię. W gimnazjach odsetek ten spada do 66%, a w szkołach podstawowych – do 50%. To właśnie ci młodszy uczniowie (gimnazjaliści oraz ze szkół podstawowych) wskazywali przeważnie na występowanie negatywnych skutków używania narkotyków:

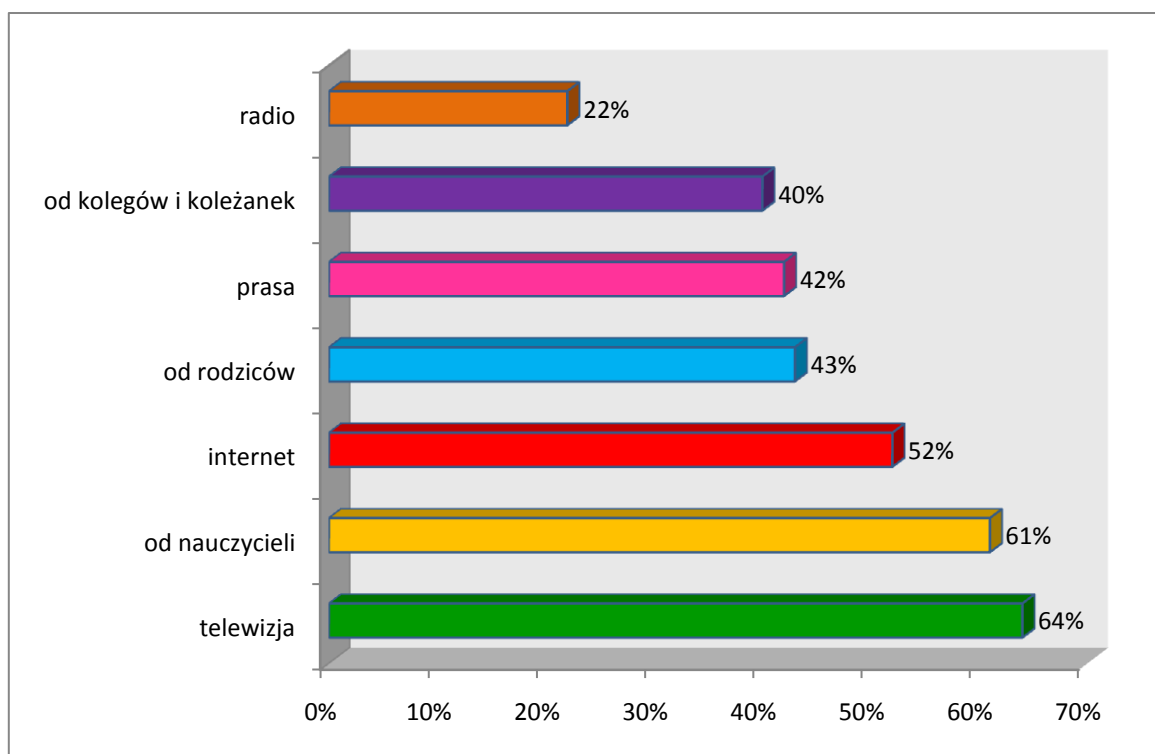
Wykres 335. Odczuwane skutki zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Brak negatywnych skutków zażywania narkotyków deklaruje 78% uczniów ze szkół z terenu byłego województwa gorzowskiego, 77% - z zielonogórskiego i 50% z leszczyńskiego. Wśród tych ostatnich wszyscy uczniowie używający narkotyków zaobserwowali pogorszenie zdolności do nauki, natomiast wszystkie inne możliwe negatywne skutki, umieszczone w kafeterii odpowiedzi, wskazywali wyłącznie uczniowie ze szkół terenu byłego województwa gorzowskiego i zielonogórskiego:

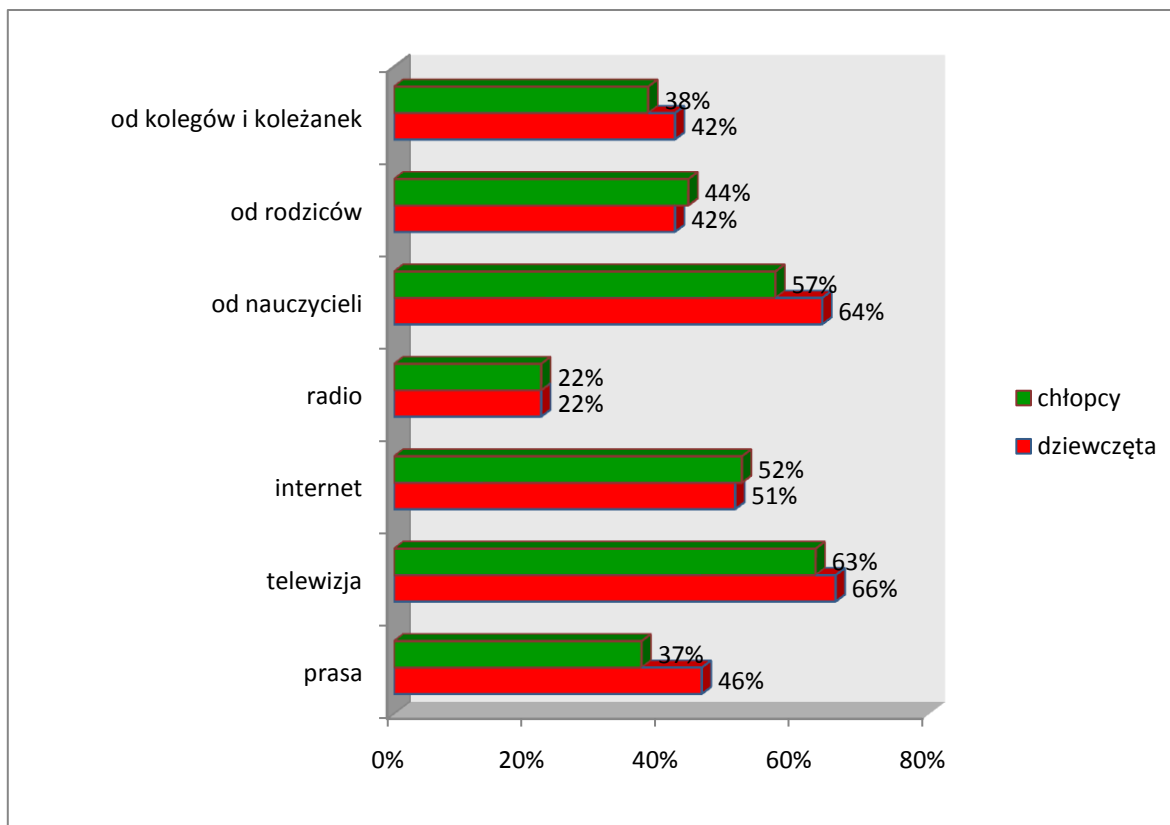
Wykres 336. Odczuwane skutki zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Podstawowymi źródłami wiedzy uczniów na temat skutków zażywania narkotyków jest telewizja (64%) oraz nauczyciele (61%). Często informacje takie trafiają do uczniów za pomocą Internetu (52%), a także od rodziców (43%), z prasy (42%) czy od koleżanek i kolegów (40%). Najrzadziej w tym zakresie wykorzystywane jest przez uczniów radio (22%):

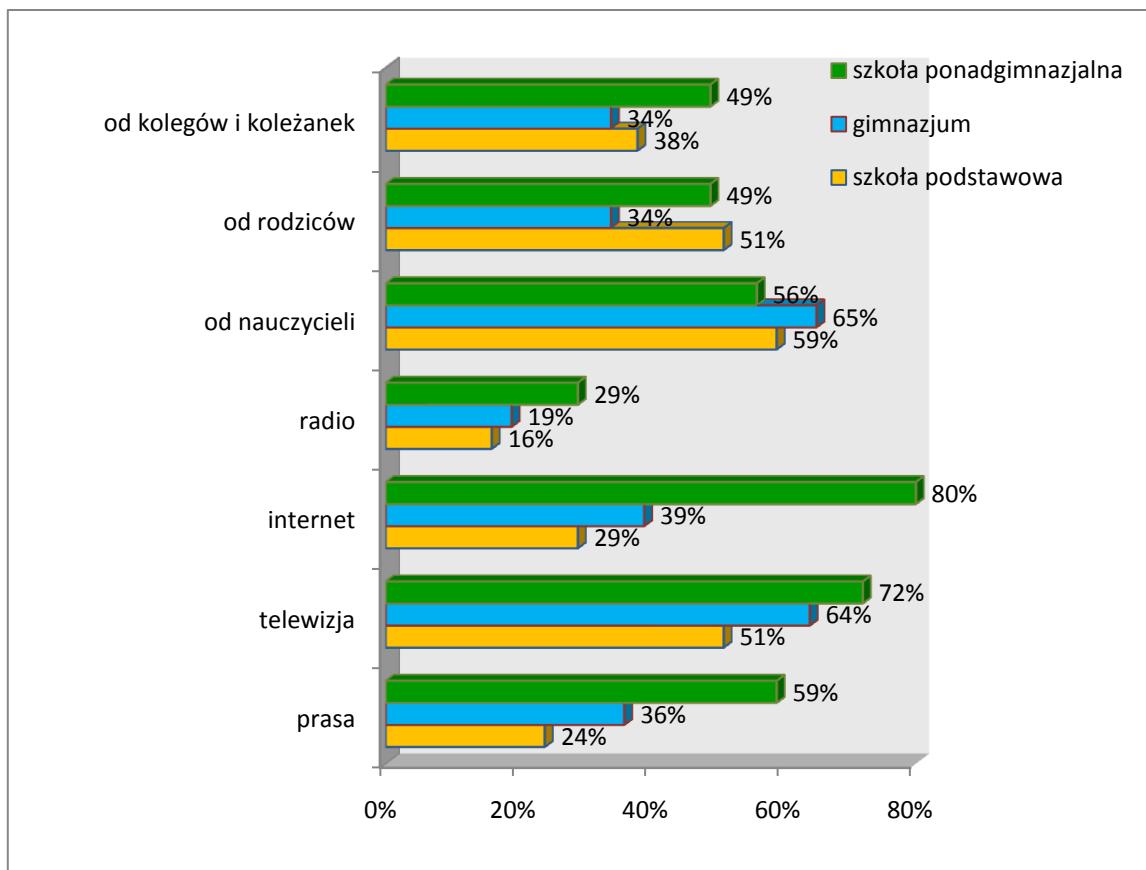
Wykres 337. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków.

Dla dziewcząt i chłopców podstawowymi źródłami wiedzy o skutkach zażywania narkotyków są telewizja (66% i 63%) oraz nauczyciele (64% i 57%). Dziewczynki częściej niż chłopcy korzystają w tym zakresie z prasy (46% wobec 37% chłopców) oraz z wiedzy kolegów i koleżanek (42% wobec 38% chłopców):

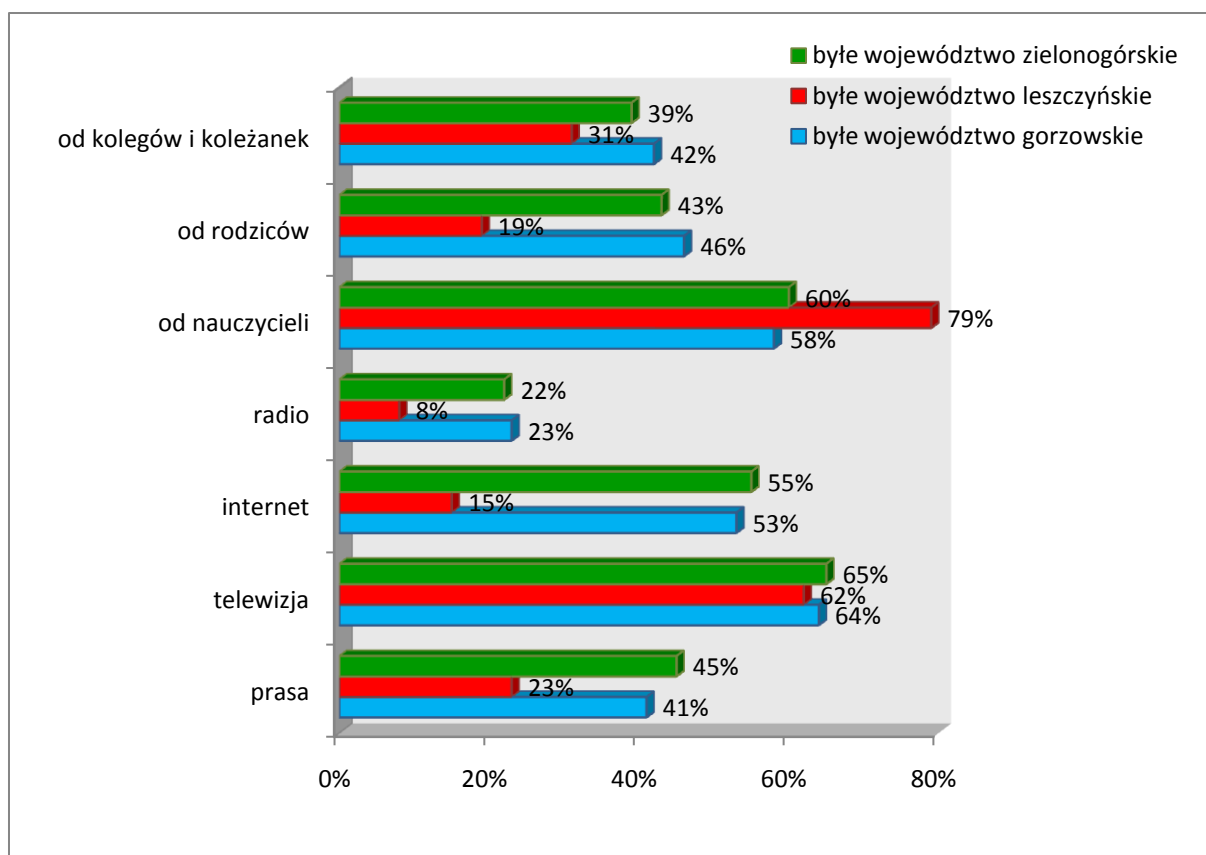
Wykres 338. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie ze szkół różnego rodzaju w różnym stopniu korzystają z potencjalnych źródeł wiedzy o skutkach zażywania narkotyków. Jednak niemal ze wszystkich (oprócz nauczycieli i rodziców) najczęściej korzystają uczniowie najstarsi – czyli szkół ponadgimnazjalnych. Oni najczęściej wiedzę czerpią z Internetu (80%) oraz telewizji (72%), gimnazjaliści od nauczycieli (65%) oraz z telewizji (64%), natomiast uczniowie szkół podstawowych – korzystają z wiedzy nauczycieli (59%), a także rodziców i przekazów telewizyjnych (po 51% wskazań):

Wykres 339. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Różne źródła wiedzy o skutkach zażywania narkotyków wskazywali uczniowie ze szkół położonych na różnych obszarach obecnego województwa lubuskiego: byłym województwie gorzowskim, leszczyńskim oraz zielonogórskim:

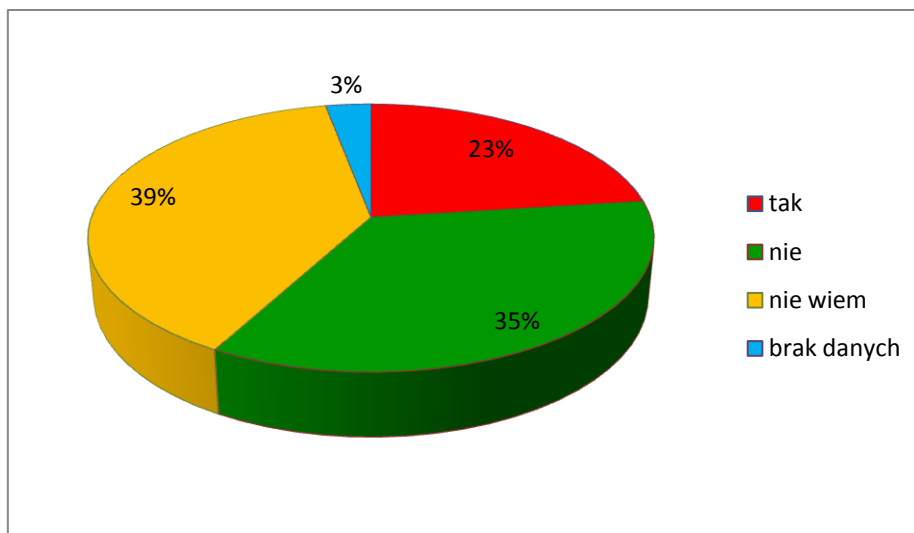

Wykres 340. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie podczas badań fokusowych wskazywali na różne źródła, z których czerpią wiedzę na temat skutków zażywania narkotyków. Pojawiały się wśród nich głównie:

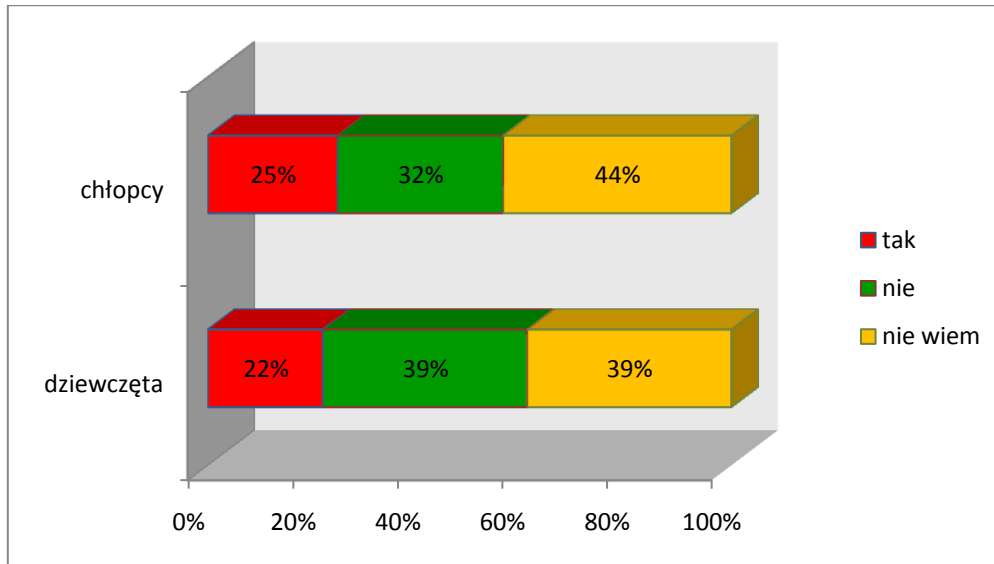
- Internet
- Telewizja
- Ulotki i plakaty
- Opowieści znajomych
- Akcje profilaktyczne w szkołach
- Nauczyciele i pedagodzy
- Obserwacja życia innych osób
- Przestrogi rodziców
- Doświadczenia starszego rodzeństwa.

23% ankietowanych uczniów wie, że ich koledzy i koleżanki zażywają narkotyki. 35% jest przekonanych, że taka sytuacja nie ma miejsca, a 39% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie:

Wykres 341. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki.

Odsetek uczniów, którzy twierdzili, że ich koledzy i koleżanki zażywają środki odurzające wynosił 22% wśród dziewcząt i 25% wśród chłopców. Dziewczynki nieco częściej niż chłopcy były przekonane, że ich znajomi nie używają narkotyków (39% wobec 32%), a tym samym rzadziej nie miały w tym zakresie zdania (39% wobec 44%):

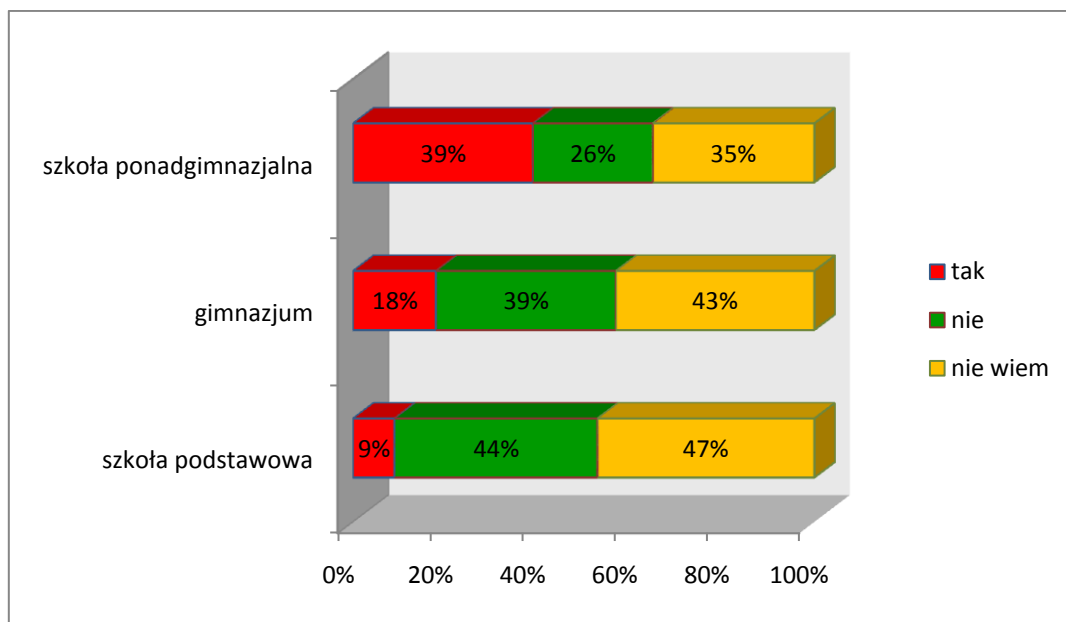

Wykres 342. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki - dekompozycja ze względu na płeć.

Im starsi uczniowie, tym większy odsetek przyznawał, że ich koledzy i koleżanki zażywają narkotyki. Twierdziło tak 9% uczniów szkół podstawowych, 18% gimnazjalistów i

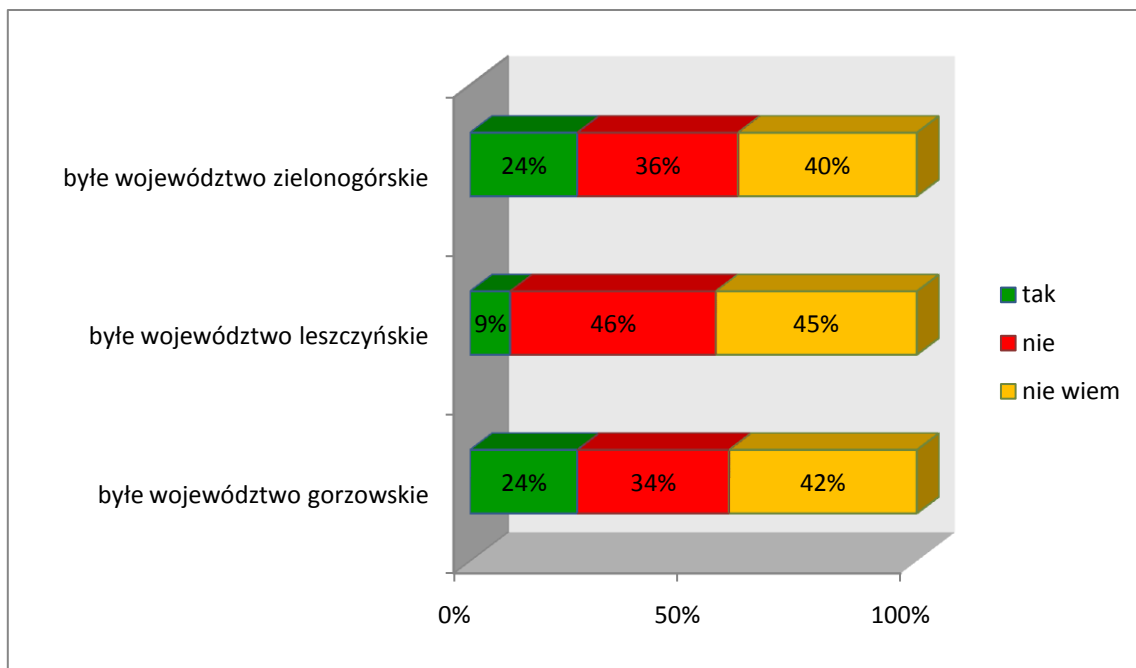

aż 39% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zdecydowanie pewnych, iż znajomi nie używają narkotyków, było odpowiednio 44%, 39% i 26% uczniów w poszczególnych rodzajach szkół:

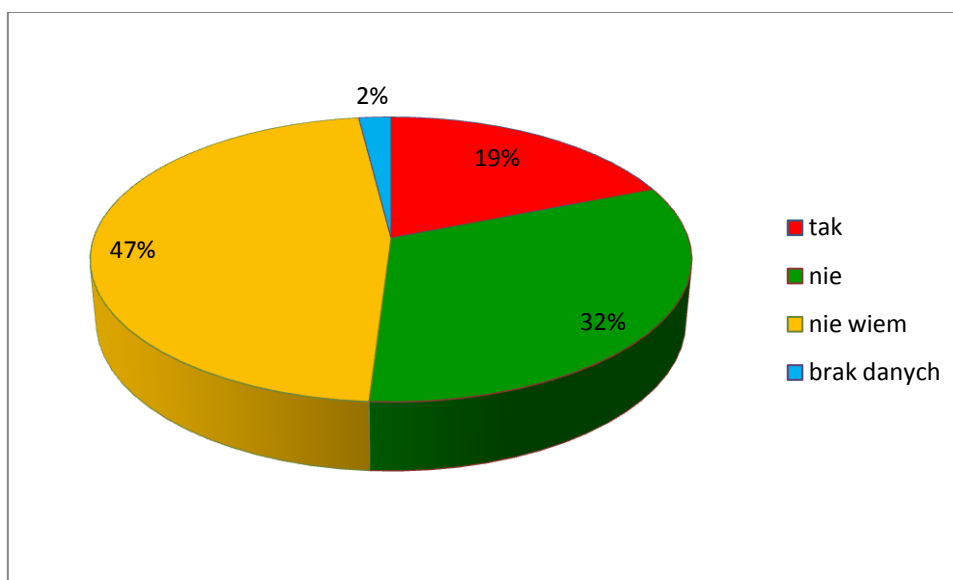
Wykres 343. Zżywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Wśród uczniów ze szkół z terenu byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego co czwarty (24%) był przekonany, iż ich koledzy i koleżanki stosują narkotyki. Wśród uczniów z leszczyńskiego tylko 9% wyraziło taką opinię, a aż 45% było przeciwnego zdania:

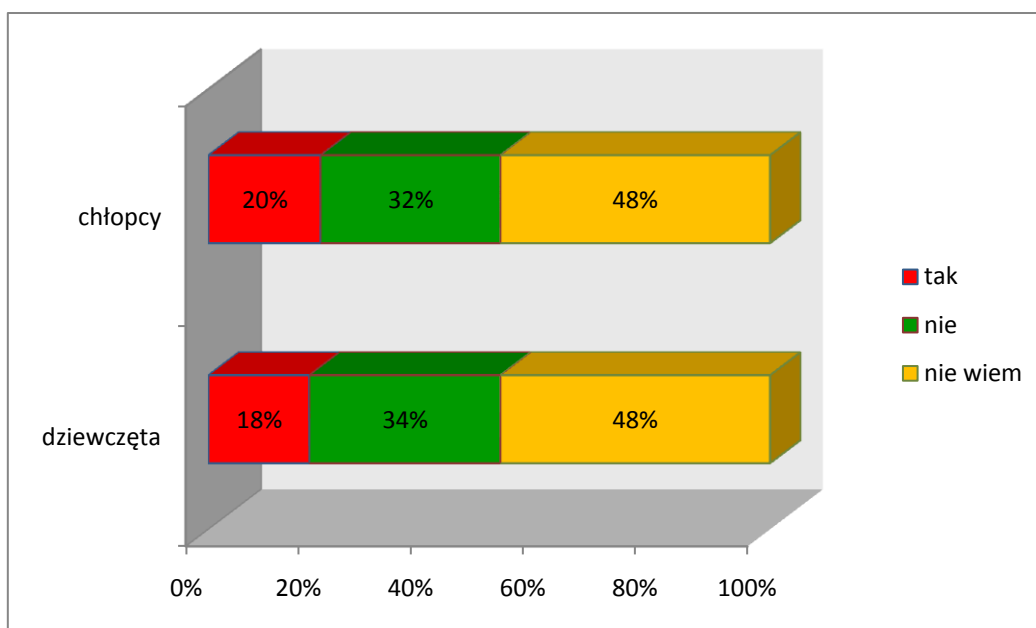
Wykres 344. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

19% uczniów jest zdania, iż narkotyki można dostać w ich szkole. Przeciwną opinię wyraziło 32% ankietowanych, natomiast aż 47% wybrało odpowiedź „nie wiem:

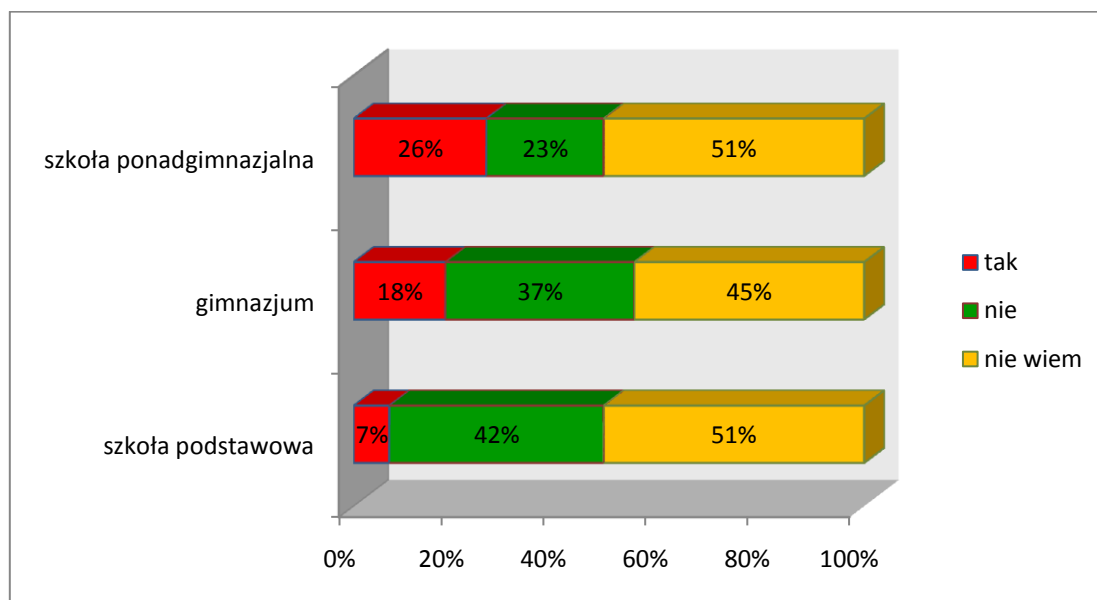
Wykres 345. Dostępność narkotyków w szkołach.

Odpowiedzi dziewcząt i chłopców niemal się nie różniły: 18% dziewczynek i 20% chłopców uważa, że ich szkoła jest miejscem, w którym można dostać narkotyki:

Wykres 346. Dostępność narkotyków w szkołach - dekompozycja ze względu na płeć.

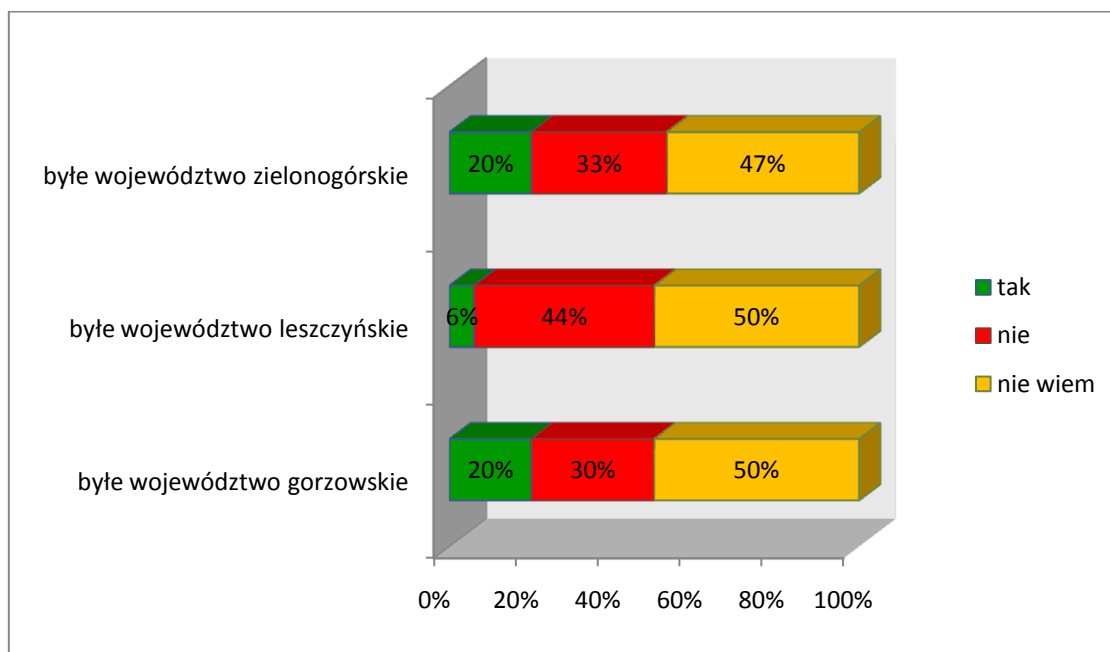
Przekonanie o dostępności w ich szkole narkotyków wyraziło aż 26% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W gimnazjach odsetek ten spada do 18%, a w szkołach podstawowych – do zaledwie 7%:

Wykres 347. Dostępność narkotyków w szkołach - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

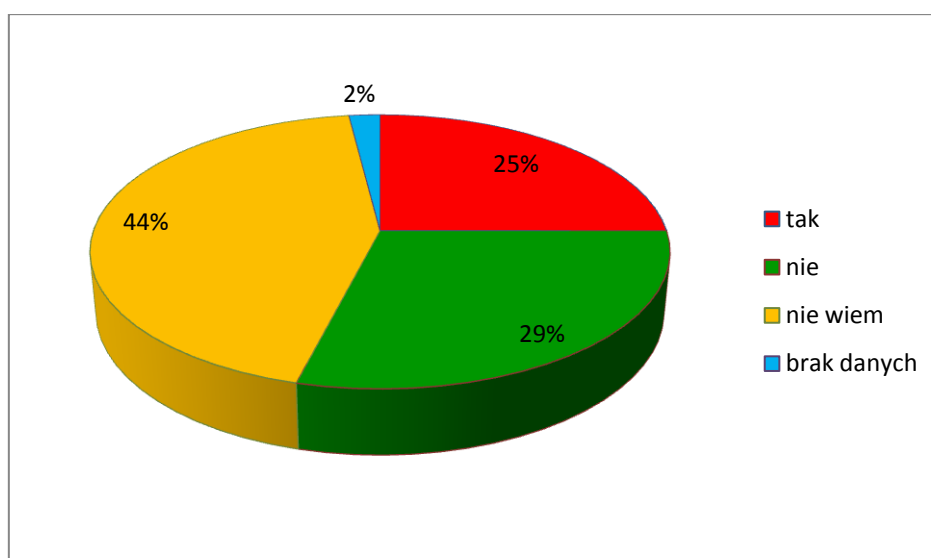

O dostępności narkotyków w ich szkole mówi co piąty uczeń (20%) ze szkół położonych na terenie byłego województwa gorzowskiego i zielonogórskiego. Wśród uczniów z leszczyńskiego ten odsetek zmniejsza się do 6%:

Wykres 348. Dostępność narkotyków w szkołach - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

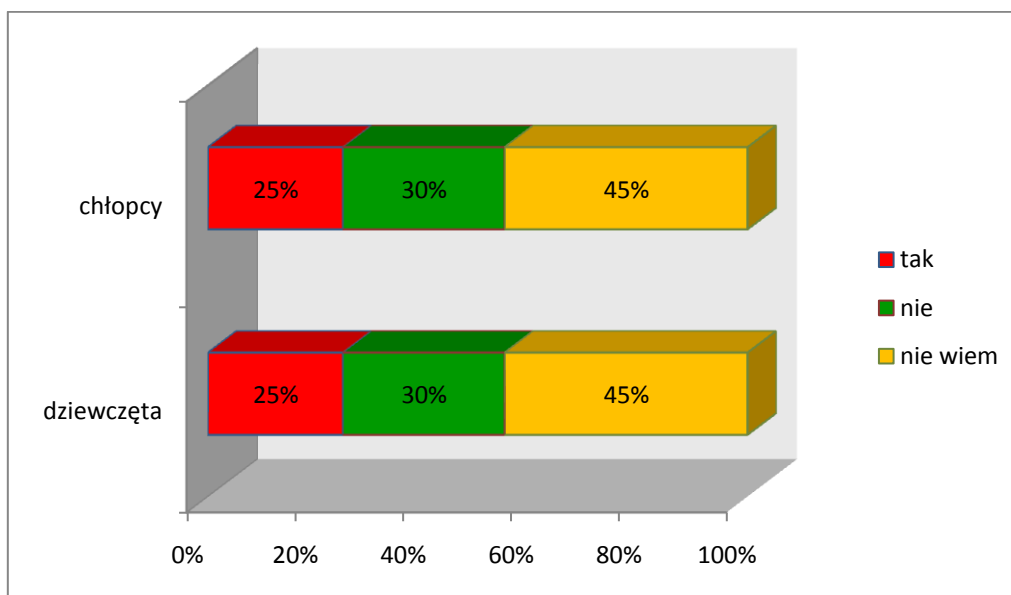
Co czwarty uczeń (25%) twierdzi, że narkotyki są sprzedawane przez uczniów. niewiele więcej, bo 29% uważa, że takie sytuacje nie mają miejsca. Natomiast 44% badanych nie miało zdania w tej kwestii:

Wykres 349. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów.

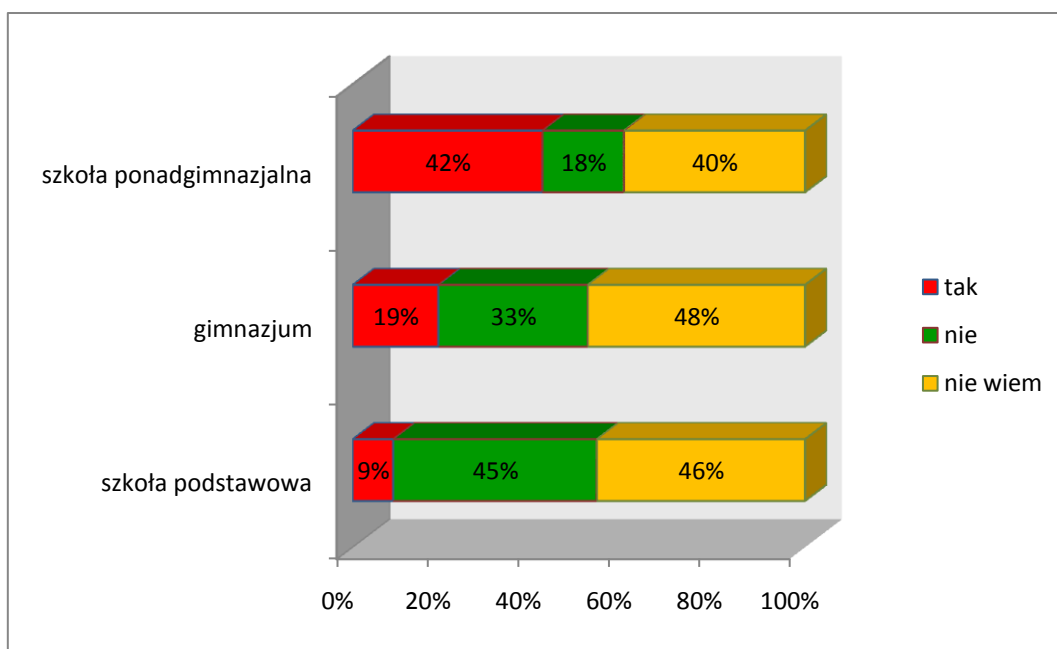

Odsetki odpowiedzi dziewczynek i chłopców są takie same: po 25% jest przekonanych, że uczniowie sprzedają narkotyki, po 30% ma przeciwnie zdanie, a po 45% - nie było w stanie zdecydować:

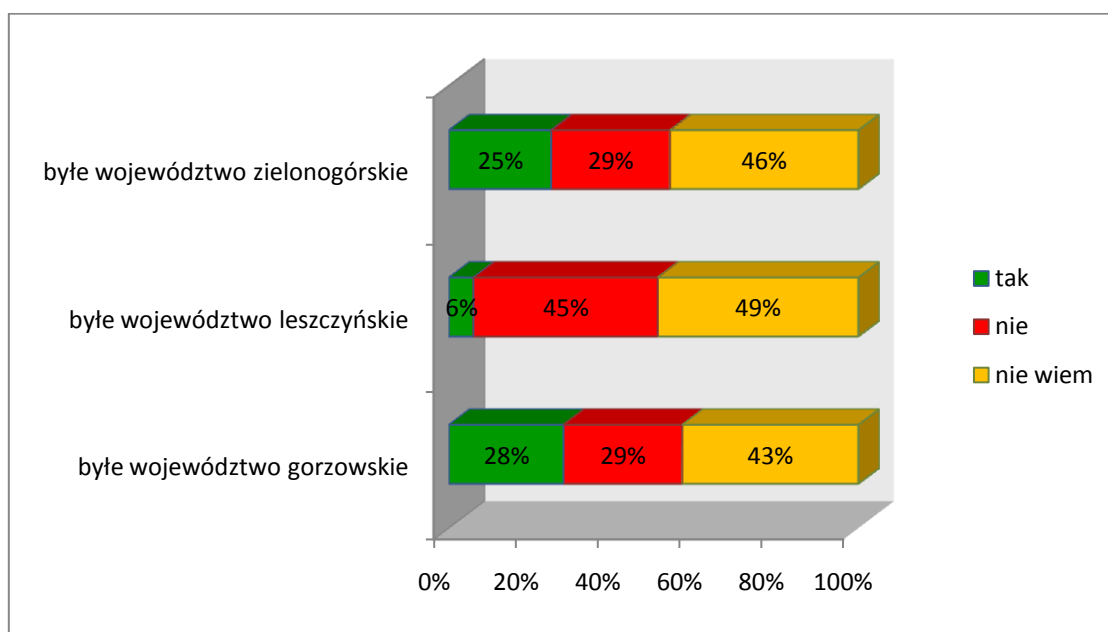
Wykres 350. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.

Podobnie jak w poprzednich pytaniach, wraz z rodzajem szkoły rośnie odsetek uczniów przyznających, że narkotyki są sprzedawane właśnie przez uczniów. w podstawówkach wynosi on 9%, w gimnazjach – 19%, a szkołach ponadgimnazjalnych – aż 42%:

Wykres 351. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

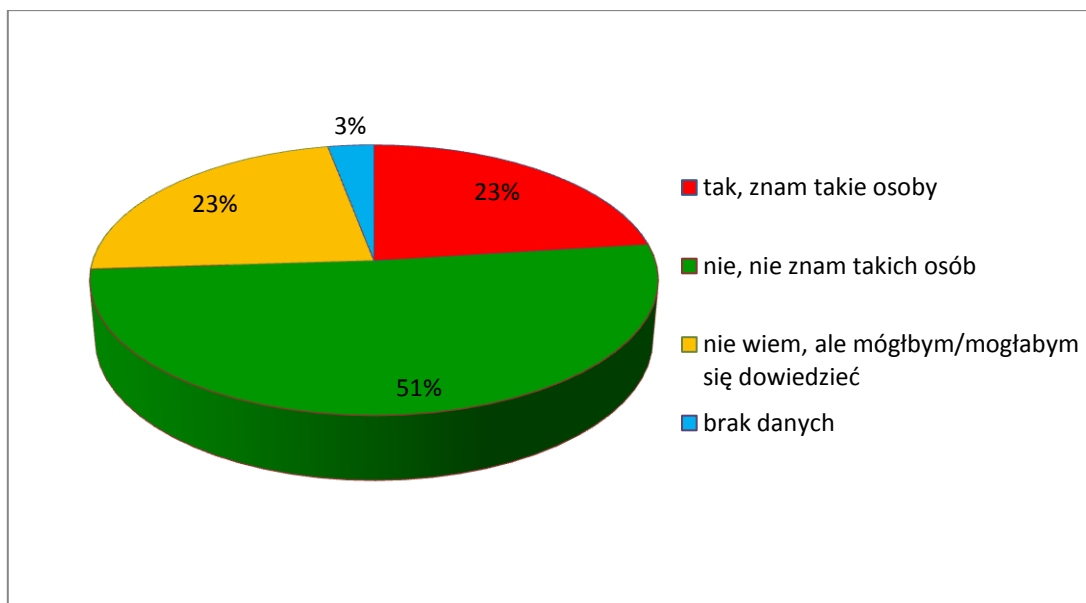
Z twierdzeniem o sprzedawaniu narkotyków przez uczniów zgodziło się 28% ankietowanych z terenu byłego województwa gorzowskiego, 25% z zielonogórskiego i 6% z leszczyńskiego:

Wykres 352. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

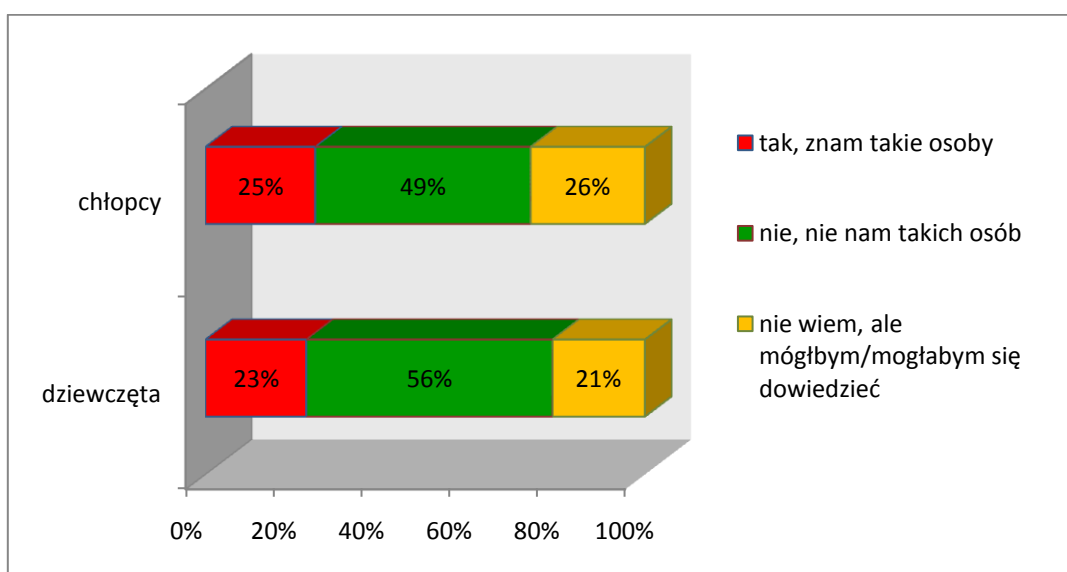

Uczniowie zostali również zapytani, czy znają osobiście osobę, która rozprowadza narkotyki. 23% uczniów przyznało, że zna takie osoby, a 74% nie dysponuje taką wiedzą. Z tego 23% jest przekonanych, że choć w tym momencie nie wiedzą, kto sprzedaje narkotyki, zawsze taką wiedzę mogą uzyskać:

Wykres 353. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki.

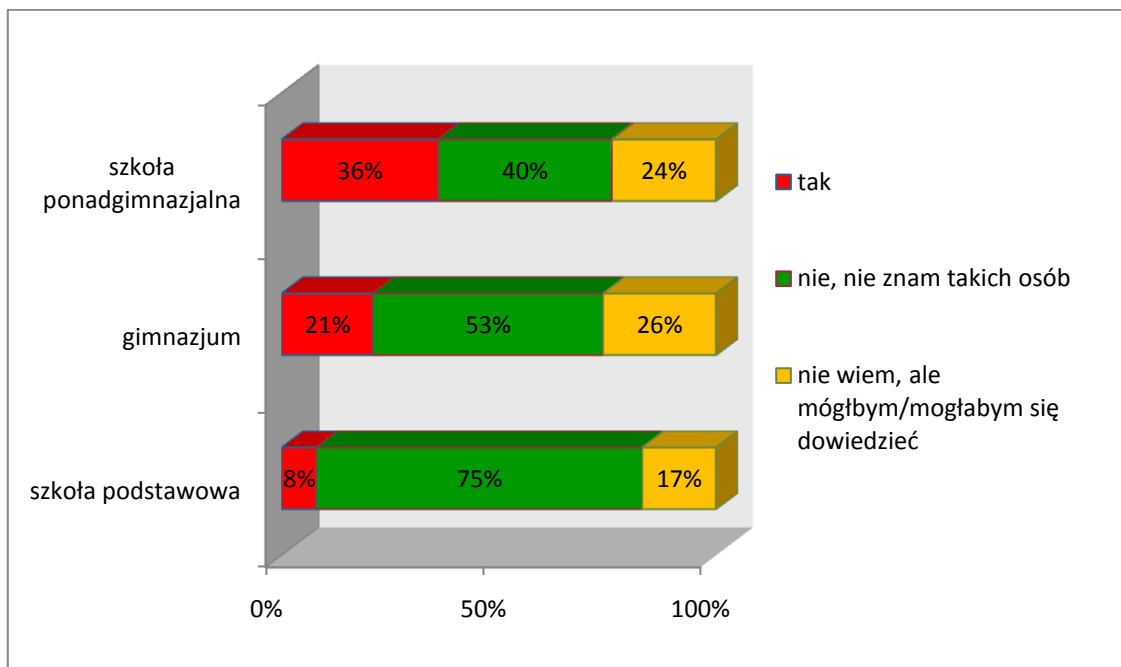
Znajomość osób mogących „załatwić” narkotyki kształtuje się na poziomie 23% wśród dziewczynek i 25% wśród chłopców. Możliwość dowiedzenia się o takich osobach deklaruje z kolei 21% i 26% z nich:

Wykres 354. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki - dekompozycja ze względu na płeć.

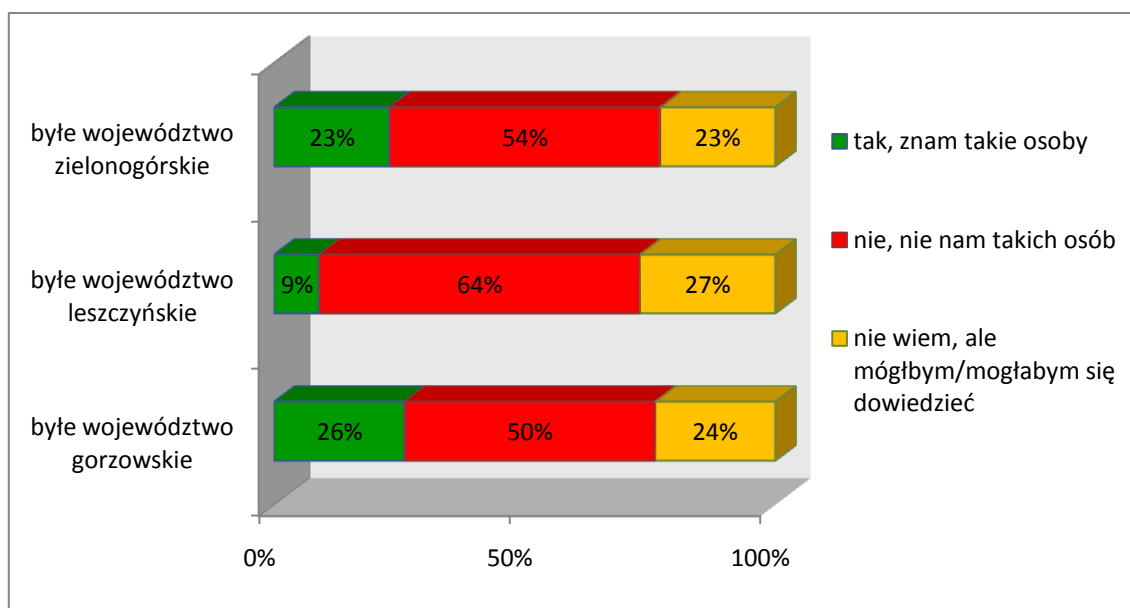

8% uczniów szkół podstawowych zna osoby, do których mogliby zwrócić się z prośbą o narkotyki. Dla gimnazjalistów odsetek ten wzrasta do 21%, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych – aż 36% uczniów zna osoby mogące „załatwić” narkotyki:

Wykres 355. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

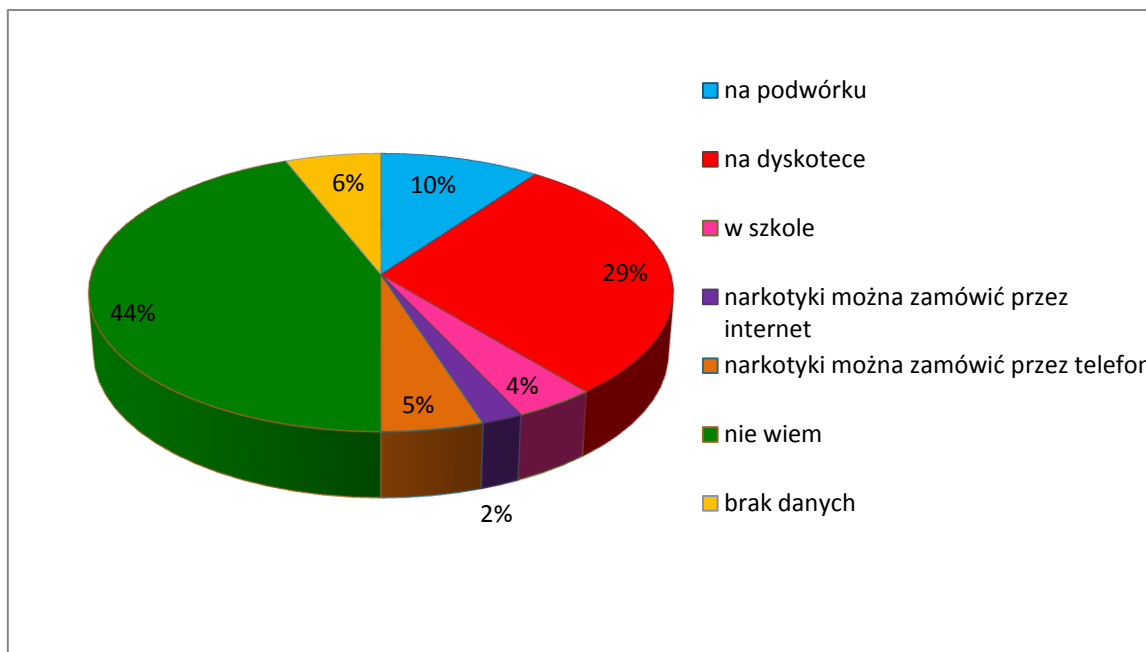
Do bezpośredniej znajomości osób „załatwiających” narkotyki przyznaje się 26% uczniów ze szkół na terenie byłego województwa gorzowskiego oraz 23% z zielonogórskiego. Wśród mieszkających na obszarze leszczyńskiego tylko 9% wiedziało by, do kogo zwrócić się, chcąc kupić narkotyki:

Wykres 356. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

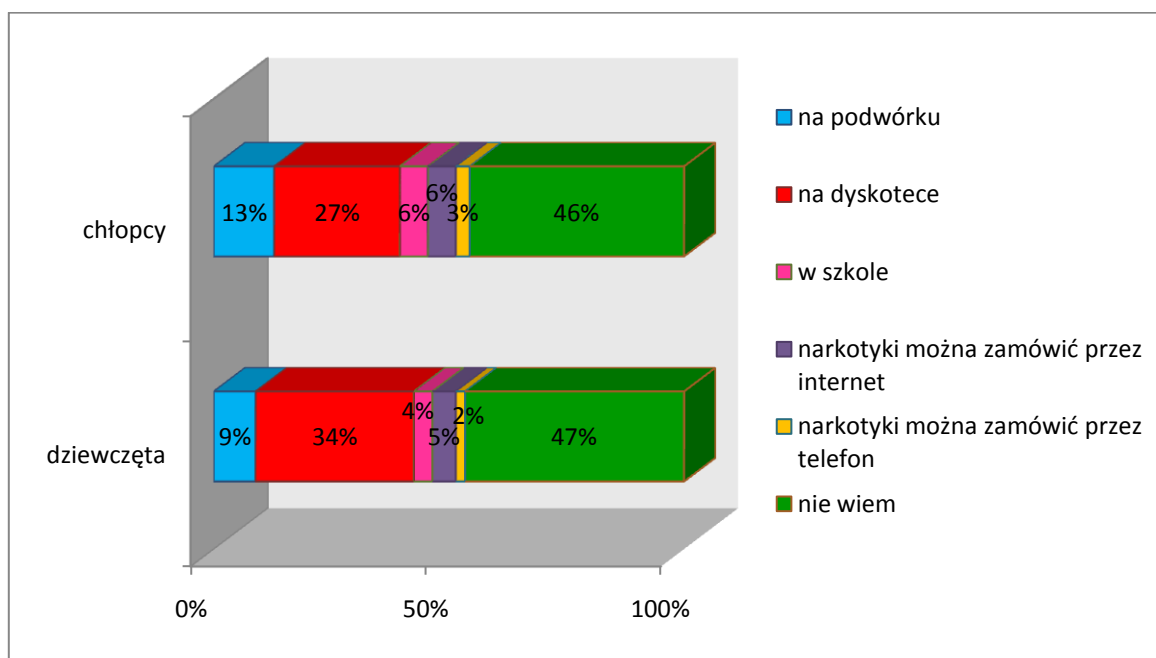
Podczas badań fokusowych okazało się, iż niewielu uczniów faktycznie zna osobiście osoby sprzedające narkotyki. Często jest to wiedza czysto teoretyczna, oparta na plotkach i zasłyszanych informacjach. Jednak, co istotne, uczniowie często podkreślali, że gdyby naprawdę chcieli kupić narkotyki, szukając w kręgu znajomych, z pewnością znaleźliby osobę, która taki zakup by umożliwiła bądź wskazała konkretną osobę. Natomiast również według opinii uczniów, najłatwiej jest zaopatrzyć się w marihuanę, czyli ten narkotyk, który jest najpopularniejszy wśród uczniów.

Aż 44% ankietowanych uczniów deklaruje, iż nie wiedzą, w jakim miejscu najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Spośród konkretnych miejsc, najwięcej, bo 29% wskazań, uzyskała dyskoteka. Co dziesiąty uczeń kupiłby narkotyki na podwórku, 5% - zamówiłoby je przez telefon, 4% - zrobiło by to w szkole, a 2% - przez Internet:

Wykres 357. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki.

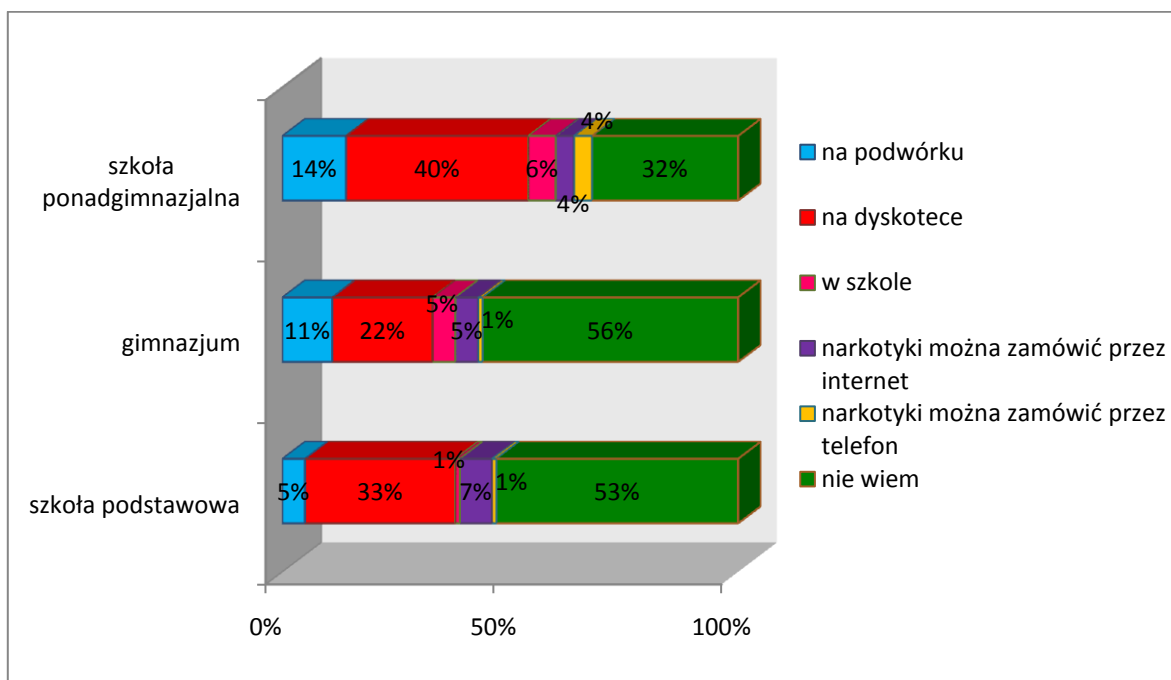
Chłopcy i dziewczęta przeważnie mieli problem ze wskazaniem najlepszego miejsca na zakup narkotyków – 46%, 47% przyznało, iż nie wiedzą, gdzie to najłatwiej zrobić. 34% dziewczynek i 27% chłopców wybrało dyskotekę, a odpowiednio 9% i 13% - podwórko:

Wykres 358. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki - dekompozycja ze względu na płeć.

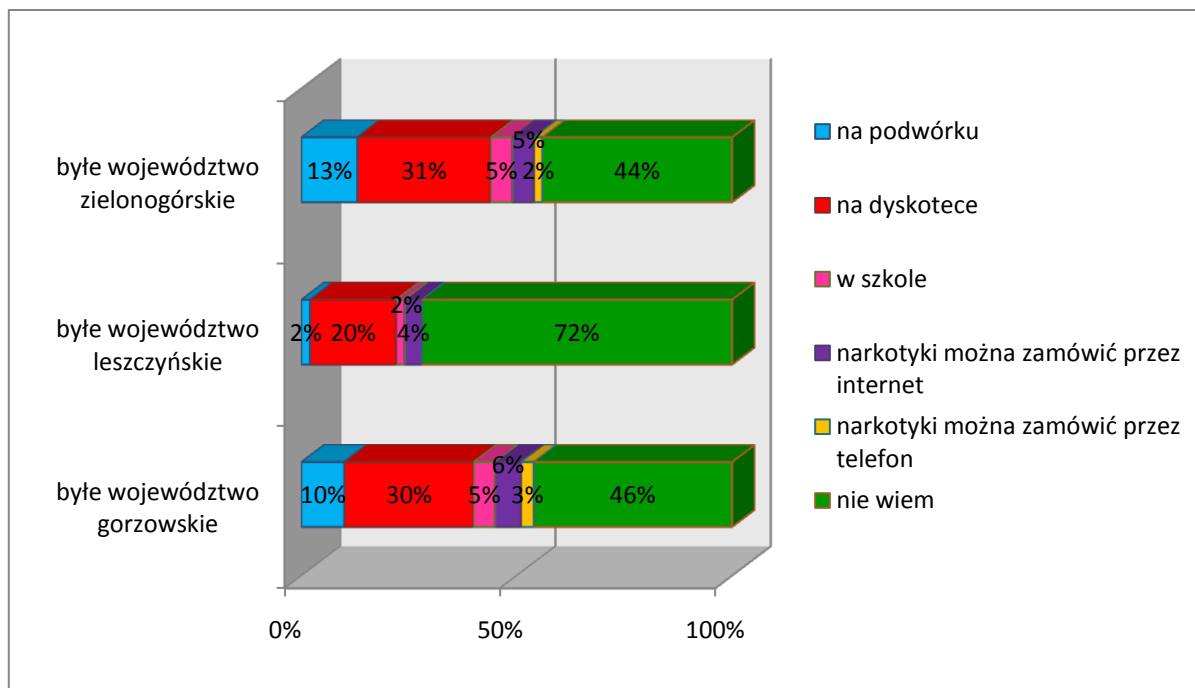

Młodszy uczniowie mieli najczęściej problem z określeniem miejsca, gdzie najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki – odpowiedź „nie wiem” wybrało 56% gimnazjalistów i 53% uczniów podstawówek. Natomiast wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych najczęściej pojawiającą się odpowiedzią była dyskотеka (40%). Wskazała ją także 33% uczniów szkół podstawowych i 22% uczniów gimnazjum:

Wykres 359. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Niezależnie od terenu zamieszkania, uczniowie przeważnie nie wiedzą, gdzie najłatwiej dostać narkotyki. Deklarowało tak 44% uczniów z byłego województwa zielonogórskiego, 46% - z gorzowskiego i aż 72% z leszczyńskiego. Jeśli już uczniowie wskazywali konkretne miejsce, to najczęściej była to dyskотеka – odpowiednio 31%, 30% i 20% wskazań:

Wykres 360. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

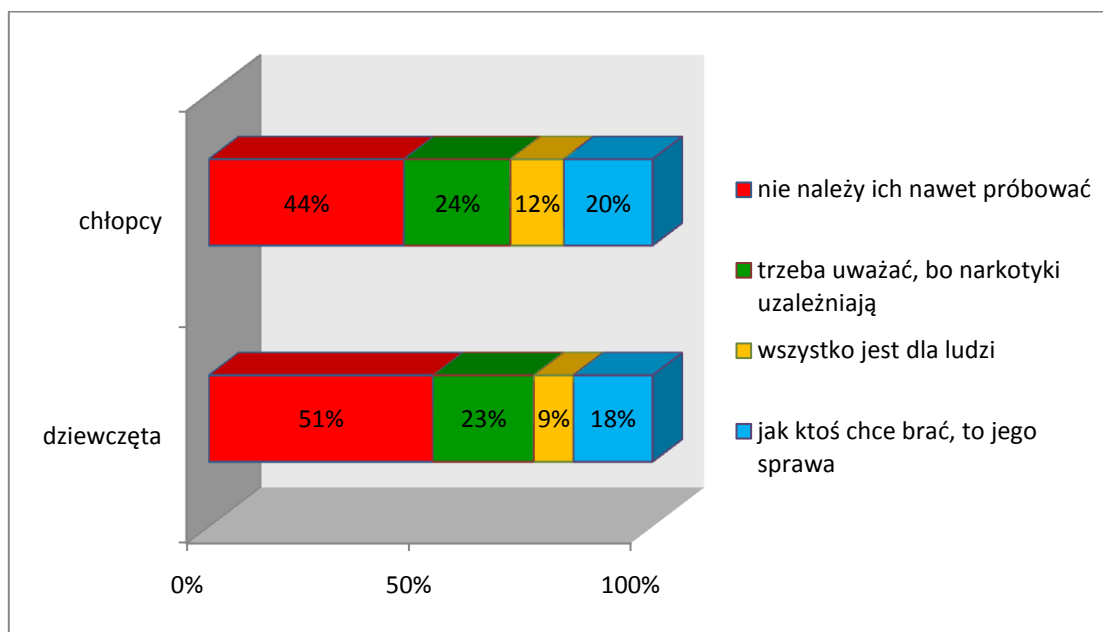
Niemal połowa ankieterowanych uczniów (46%) jest przekonanych, że narkotyków nie należy nawet próbować. Kolejne 22% zwraca uwagę na fakt, że należy postępować z nimi ostrożnie, a 18% uczniów przyznaje każdemu prawo do samodzielnego decydowania czy chce podjąć próbę ich zażycia czy nie:

Wykres 361. Opinia na temat zażywania narkotyków.

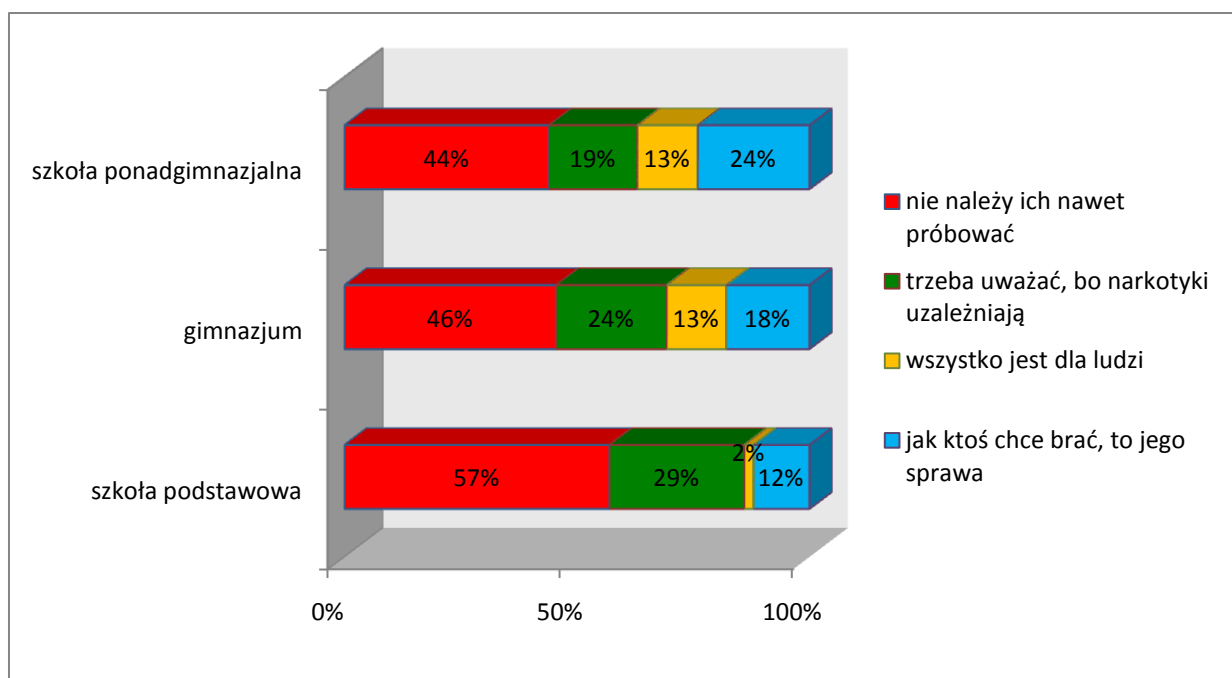

Dziewczynki częściej były przekonane, iż narkotyków nie należy nawet próbować: 51% wobec 44% chłopców. To chłopcy częściej wyrażali opinię, że „wszystko jest dla ludzi” (13% wobec 9%), natomiast w pozostałych różnice między płciami były niewielkie:

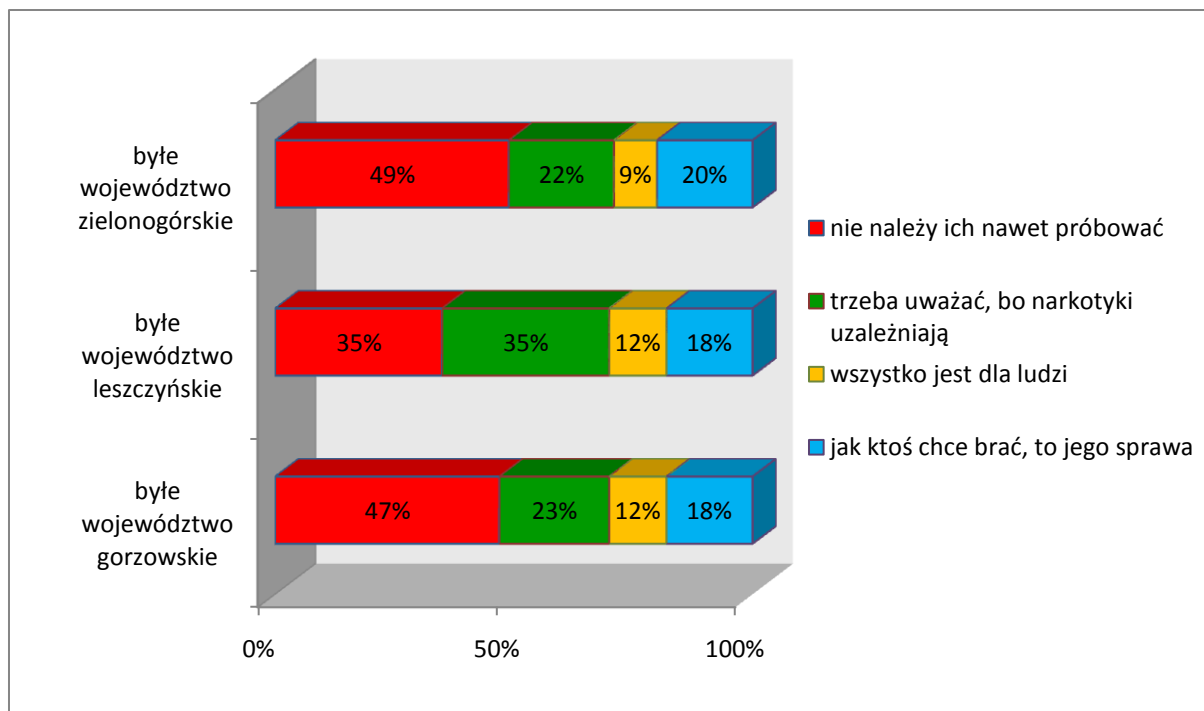
Wykres 362. Opinia na temat zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.

Im młodszy uczniowie, tym częściej uważali, że narkotyków nie należy nawet próbować (57% uczniów szkół podstawowych i 44% - ponadgimnazjalnych) oraz że narkotyki uzależniają (odpowiednio 29% i 19%). Rzadziej z kolei wyrażali oni opinię o wolności wyboru (12% i 24%) czy „wszystko jest dla ludzi” (2% i 13%):

Wykres 363. Opinia na temat zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Wśród uczniów z terenu byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego najczęściej pojawia się przekonanie, iż narkotyków nie należy nawet próbować – odpowiednio 49% i 47%. Natomiast uczniowie z byłego województwa leszczyńskiego równie często co odradzają próby z narkotykami, zwracają uwagę, iż z narkotykami należy uważać, ponieważ uzależniają:

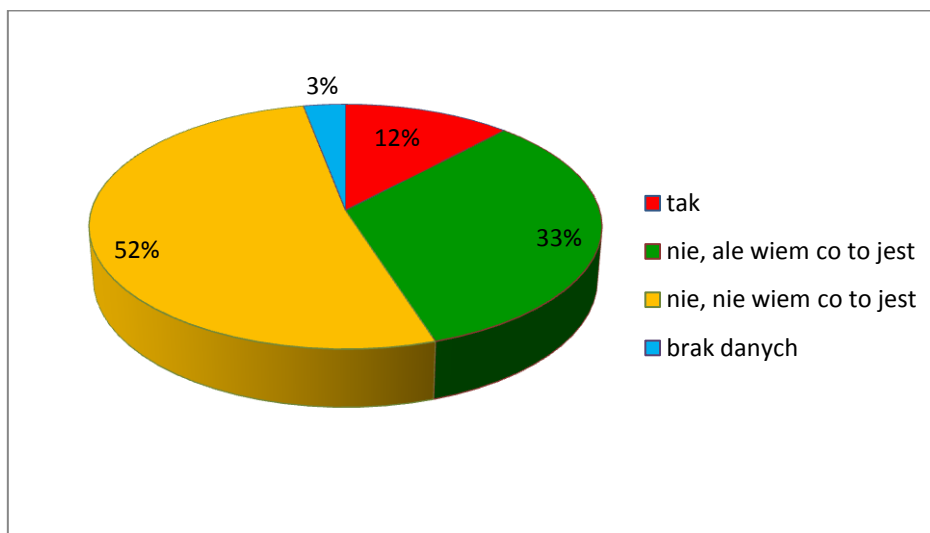

Wykres 364. Opinia na temat zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

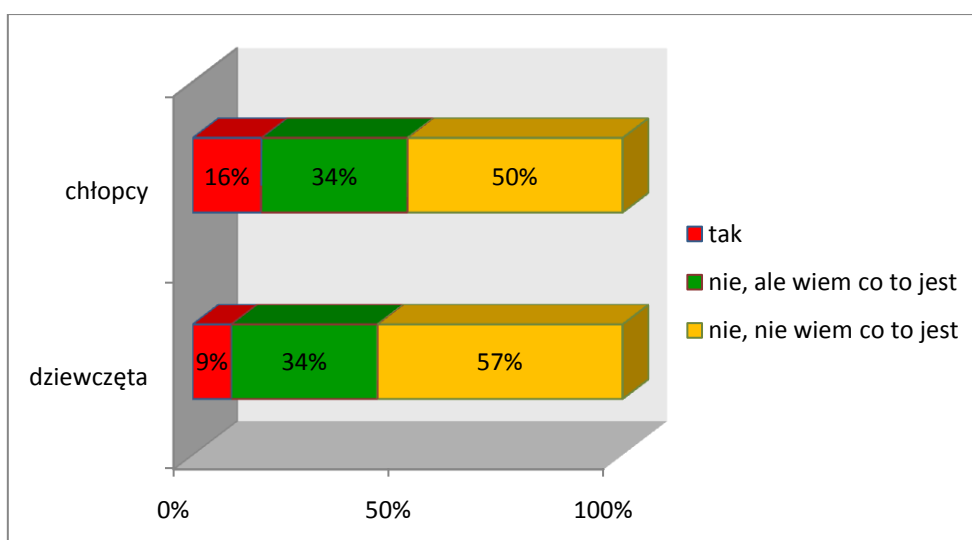
„Dopalacze”

12% ankietowanych uczniów doświadczyło już pierwszych kontaktów z „dopalaczami”. 85% nigdy ich nie próbowało, przy czym w tej grupie aż 52% twierdzi, iż nawet nie wie, czym są „dopalacze”:

Wykres 365. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów.

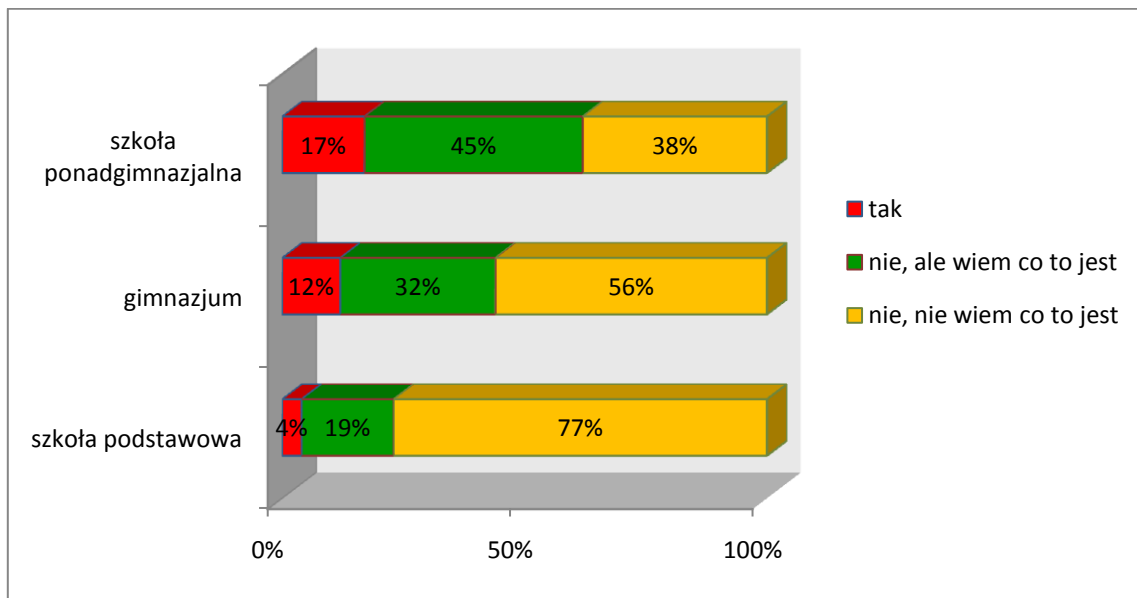
Wśród chłopców kontakt z „dopalaczami” miało już 16% z nich; wśród dziewczynek – 9%. Po 34% uczniów obu płci deklaroowało, iż choć nie próbowali tych środków, to je znają, natomiast brak wiedzy o „dopalaczach” wyraziło 50% chłopców i 57% dziewcząt:

Wykres 366. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.

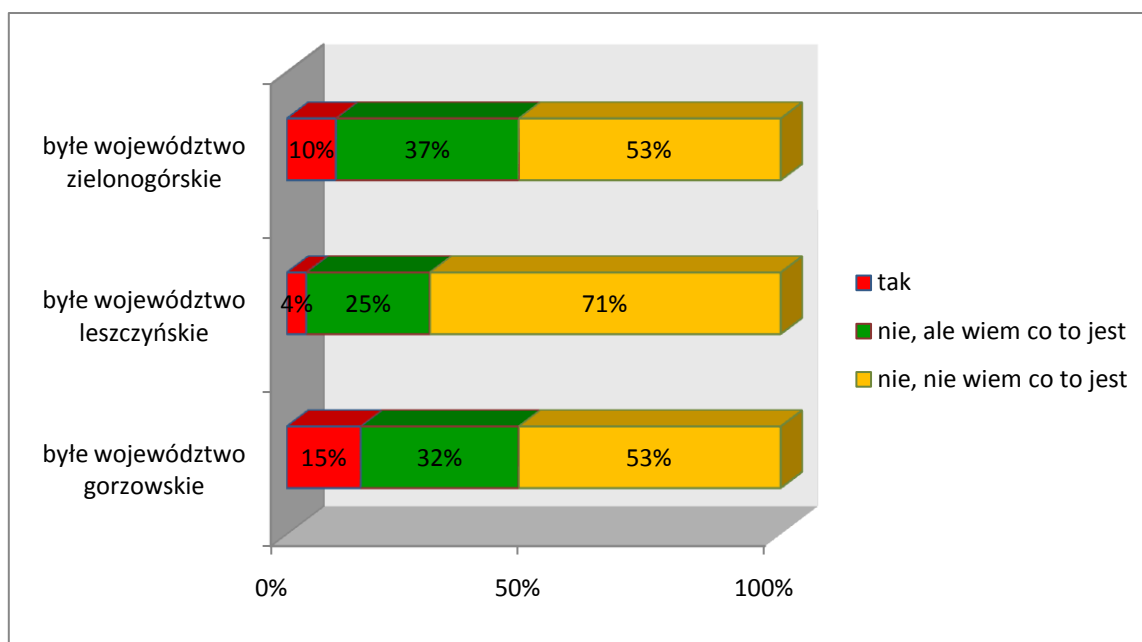

Wraz z wiekiem uczniów wzrastał odsetek tych, którzy próbowali już „dopalaczy” – w podstawówkach było to 4% uczniów, w gimnazjach – 12%, a w szkołach ponadgimnazjalnych – 17% uczniów. Odwrotna zależność dotyczyła braku wiedzy o istnieniu takich środków: najczęściej wykazywali ją uczniowie ze szkół podstawowych (aż 77%), najrzadziej zaś – uczniowie ze szkół ponadgimnazjalnych (38%):

Wykres 367. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Najczęściej doświadczenia z „dopalaczami” mieli już uczniowie ze szkół położonych na terenie byłego województwa gorzowskiego – 15%. Rzadziej doświadczali tego uczniowie ze szkół z terenu zielonogórskiego (10%), najrzadziej zaś – z byłego leszczyńskiego (tylko 4%):

Wykres 368. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Istotne są odpowiedzi uczniów na pytanie, jakie „dopalacze” znają. Okazuje się, iż uczniowie bardzo różnorodne środki określają mianem „dopalaczy”. Oprócz konkretnych i fachowych nazw tych środków, często pojawiały się również wskazania na alkohol, narkotyki czy leki. Pozwala to przypuszczać, iż rzeczywiście dla wielu uczniów „dopalacze” są bliżej nieokreślonymi środkami, mylonymi z innymi używkami:

Tabela 16. Znane uczniom „dopalacze”.

Znane dopalacze
alkohol
amfetamina
Armagedon
Aromatic
Baby Sense
Biała Dama
Bob
Bob Marley
Boblog
Boby
Cherry
Cholinex, Apap, Stoperan
ciastka, napoje, słodycze
Desperados
dezodorant

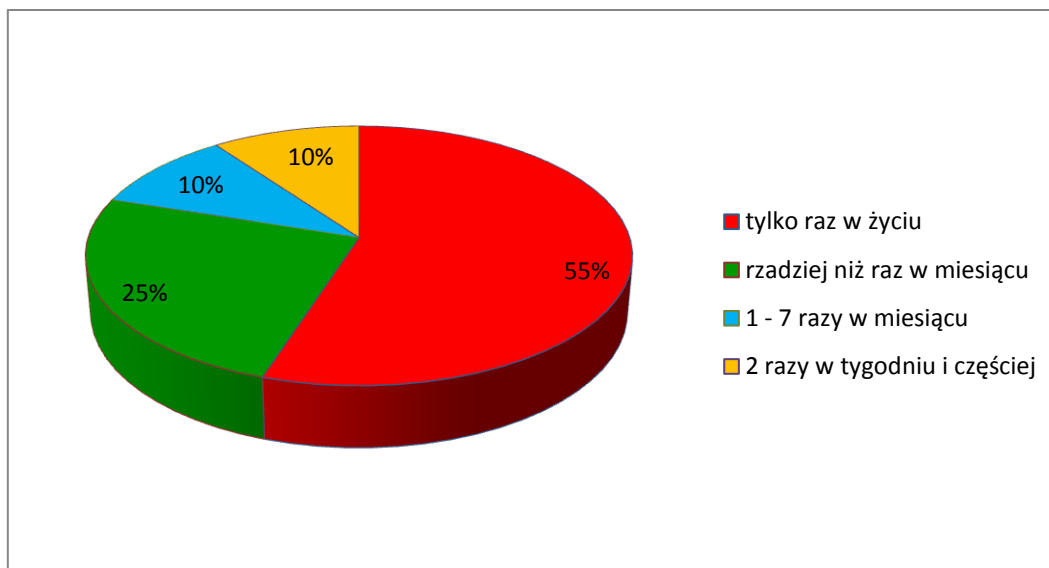

Diablo XXL
Diablo
doping
drzewko
Earth Shop
ekstaza
energy drink (nazwy handlowe napojów)
espumisan, xenna, linea
Euforia
extasy
Fantastic Hardcore
gałka muszkatołowa
Golden Grass
Green Moher
groszki
grzybki halucynogenne
Hardcore by Waikiki Ben
heroina
Hipnotic
Jamaica
Jazz
Kanibal
kofeina
kokaina
kola
Kosmiczne Ciasteczka
Kubuś Puchatek
liposery
Love
LSD
Mad Dog
Mafia
Magic
marihuana, gandzia
Max Power
melasa
Mercedes
metanabol, omnadren, nitrobolon
Mitsubishi
mostukreton
nawóz do kwiatów (palony)
Nitro
odżywki
papierosy
Playboy

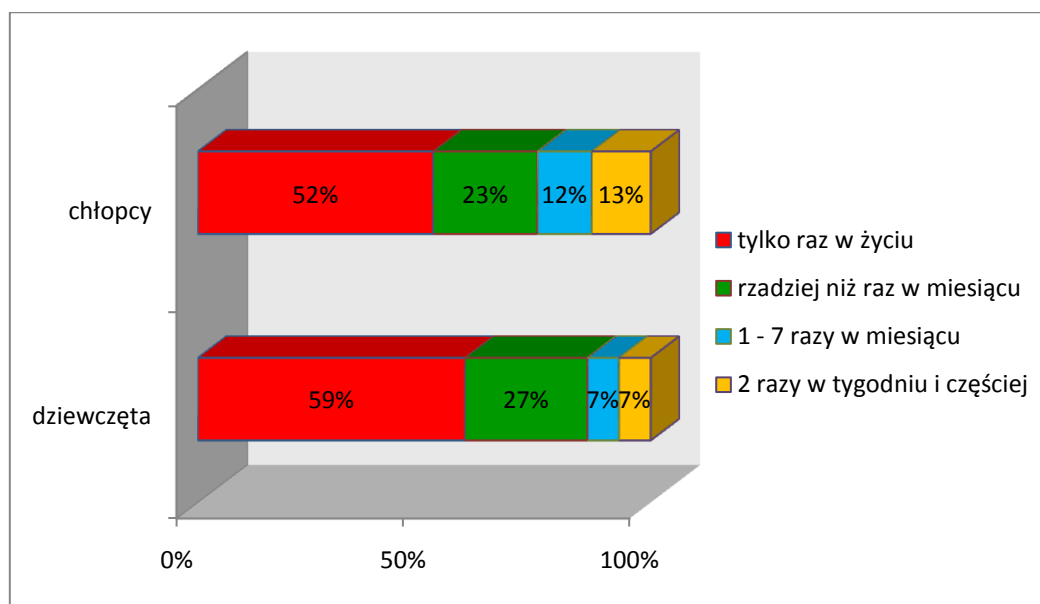
Pure
Rasta
Rasta Smoke
Red Mercury
Rush
Sense+
Sense
Sensimilla
Smart shop
Smiles
Smoke
Snoop Dog
speed
Spice
Spice Gold
sterydy
Sunsaid
Super E
Sweet Kiss
szałwia
tabaka
tabletki
Tajfun
zioła

Ponad połowa (55%) uczniów, którzy próbowali już „dopalaczy” twierdzi, iż był to kontakt jednorazowy. Co czwarty uczeń (25%) zażywa je rzadziej niż raz w miesiącu, a co dziesiąty (10%) – od 1 do 7 razy w miesiącu lub nawet 2 razy w tygodniu i częściej:

Wykres 369. Częstotliwość zażywania „dopalaczy”.

I dziewczynki i chłopcy najczęściej mieli jednorazowy kontakt z „dopalaczami” – deklarowało tak odpowiednio 59% i 52% uczniów. chłopcy częściej niż dziewczynki wskazywali na częstsze stosowanie „dopalaczy”: kilka razy w miesiącu (12%) czy kilka razy w tygodniu (13%):

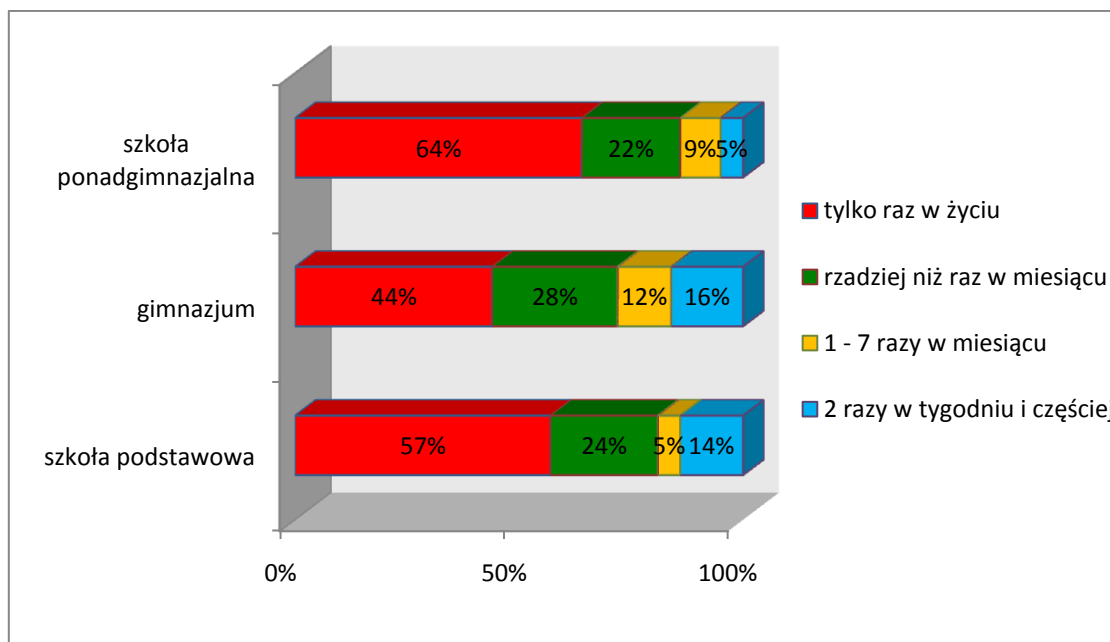

Wykres 370. Częstotliwość zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na płeć.

Najczęstszy kontakt z „dopalaczami” mają uczniowie z gimnazjum: 44% tylko raz w życiu (a 64% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych), 28% używa tych środków rzadziej

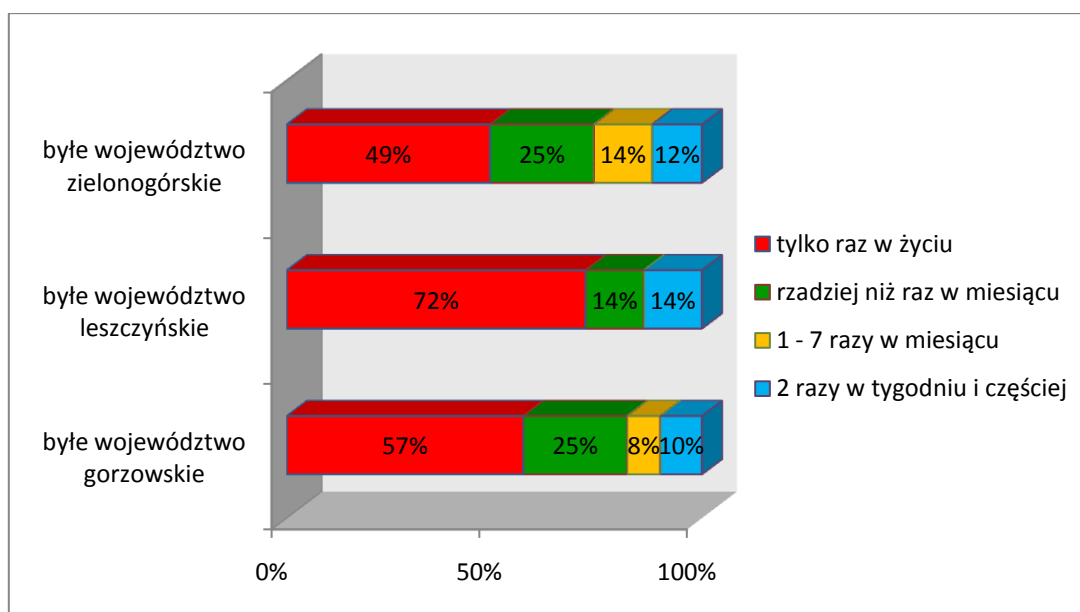

niż raz w miesiącu, ale kolejne 12% - przynajmniej raz w miesiącu, a 16% - przynajmniej 2 razy w tygodniu lub częściej:

Wykres 371. Częstotliwość zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

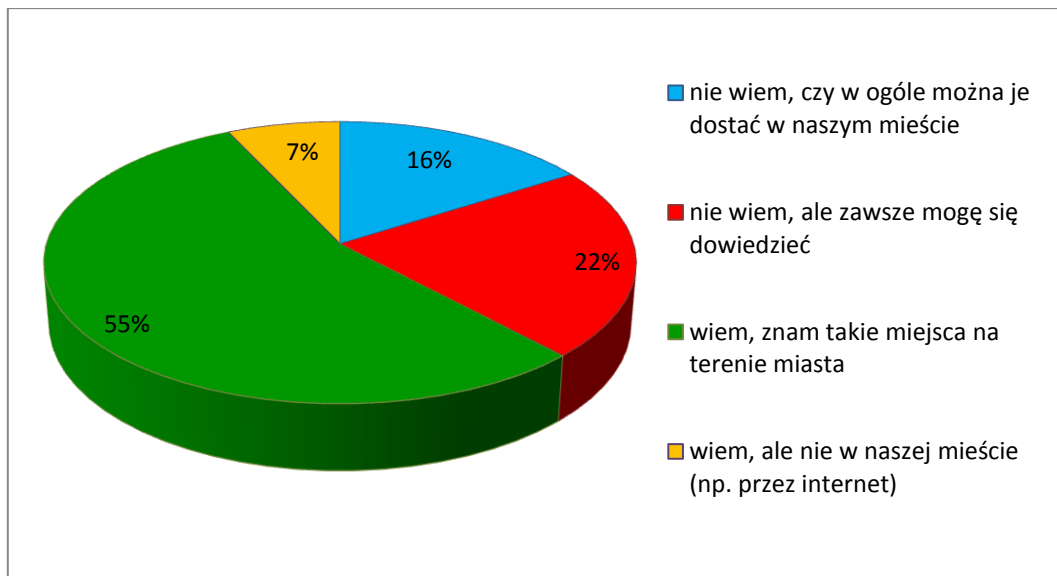
Uczniowie ze szkół z terenu byłego województwa leszczyńskiego doświadczali przeważnie jednorazowych kontaktów z „dopalaczami” – deklaruje tak 72% uczniów z tego obszaru. Wśród uczniów z byłego województwa gorzowskiego odsetek ten jest niższy i wynosi 57%, natomiast wśród tych z byłego województwa zielonogórskiego spada do 49%:

Wykres 372. Częstotliwość zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

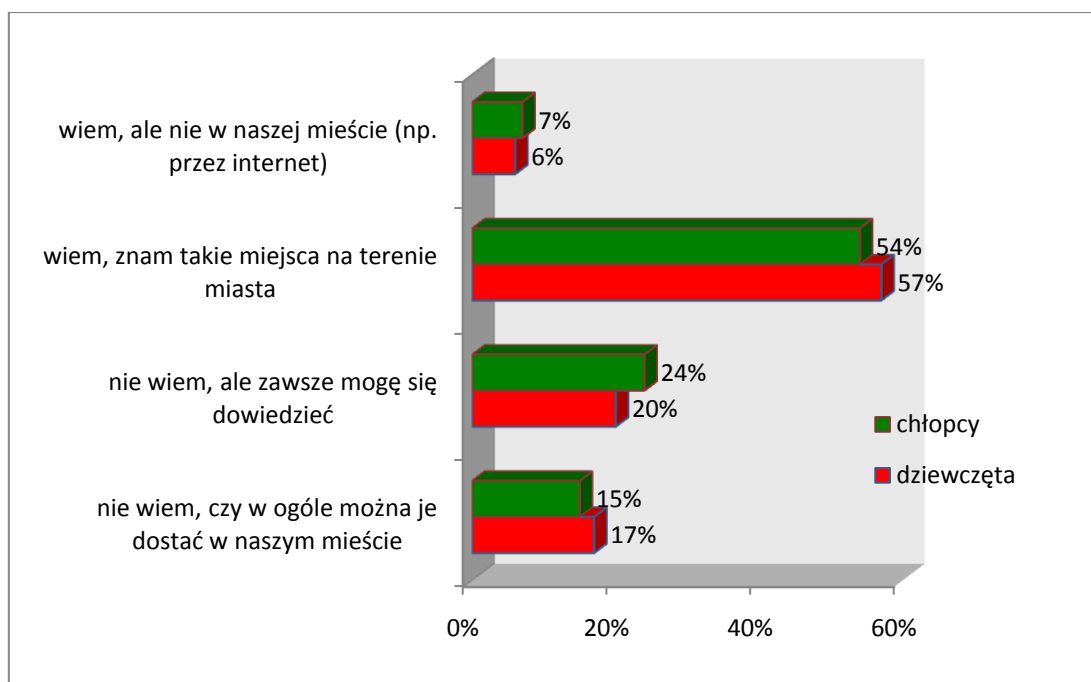

55% uczniów deklaruje, iż wie gdzie można zakupić „dopalacze” na terenie ich miasta. 7% zna takie miejsca poza swoim miastem. Natomiast brak wiedzy o dostępności „dopalaczy” w miejscu zamieszkania deklaruje 16% ankietowanych. 22% twierdzi, że choć obecnie nie dysponują taką wiedzą, mogą ją szybko zdobyć:

Wykres 373. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze”.

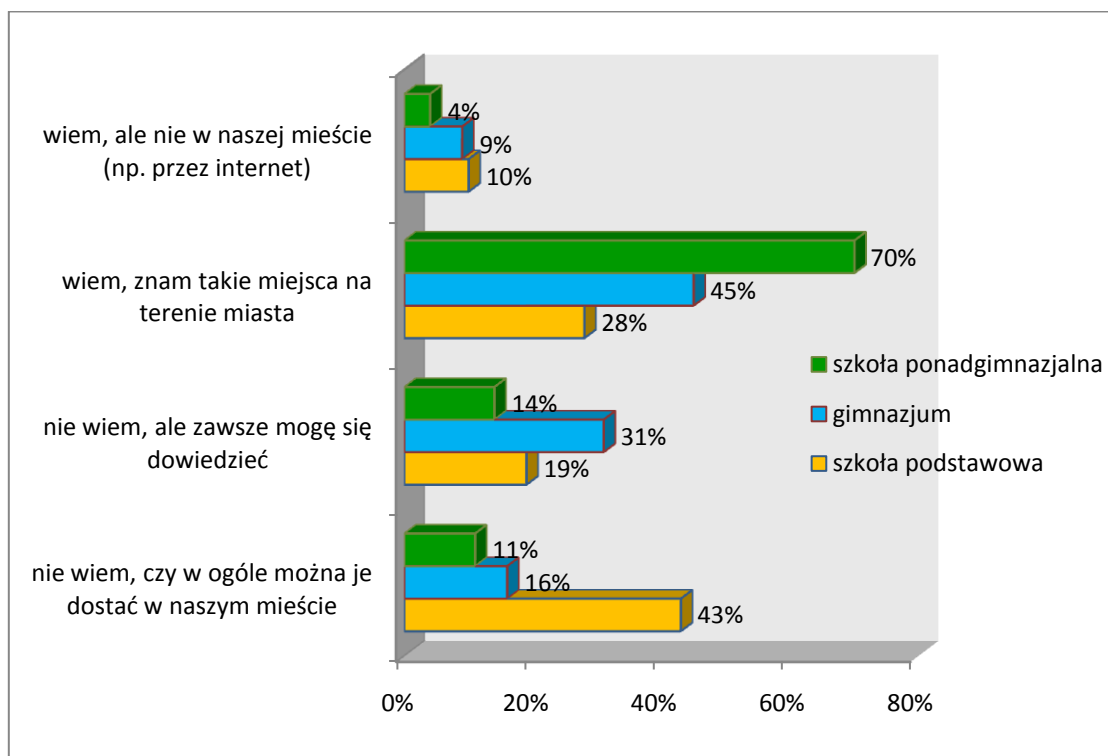
O znajomości na terenie miejsca zamieszkania „dopalaczy” mówiło 57% dziewcząt i 54% chłopców:

Wykres 374. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze” - dekompozycja ze względu na płeć.

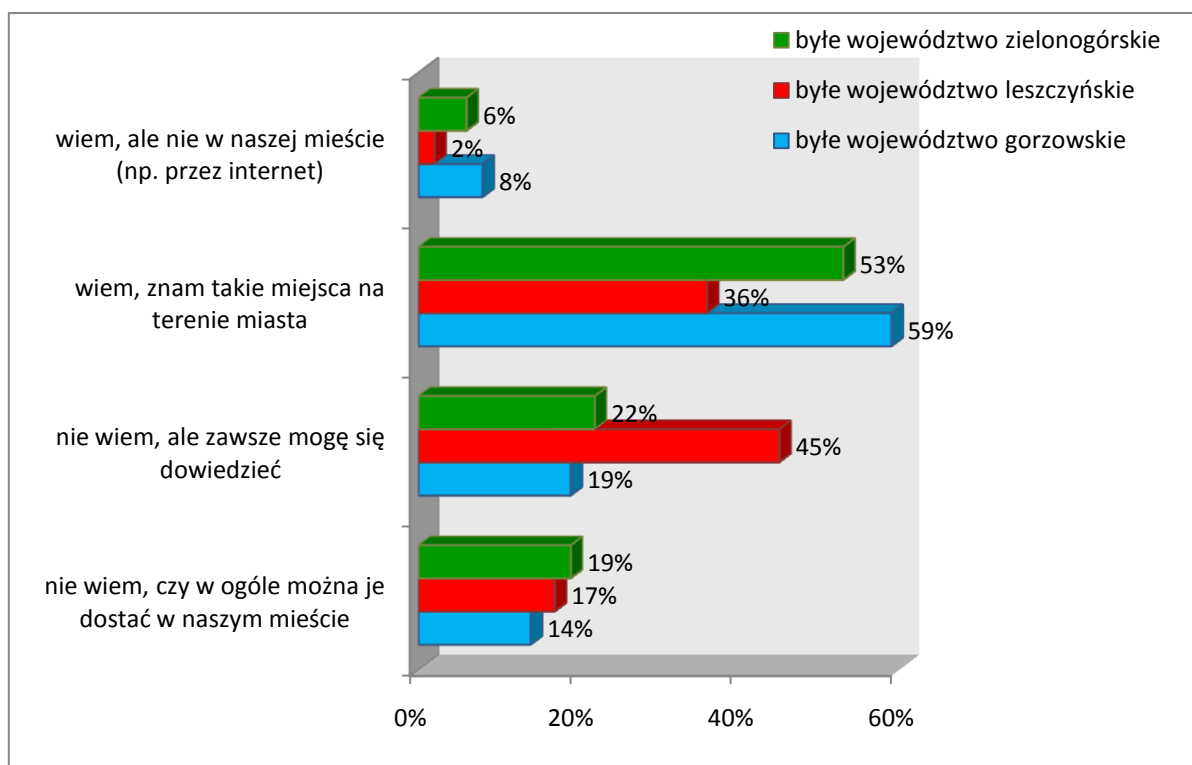

Wśród opinii gimnazjalistów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych przeważało twierdzenie o znajomości na terenie miasta miejsc, w których można zakupić „dopalacze” – twierdziło tak odpowiednio 45% i 70% uczniów. Natomiast wśród uczniów ze szkół podstawowych 43% przyznawało, że nie wiedzą, czy dopalacze można dostać w ich mieście:

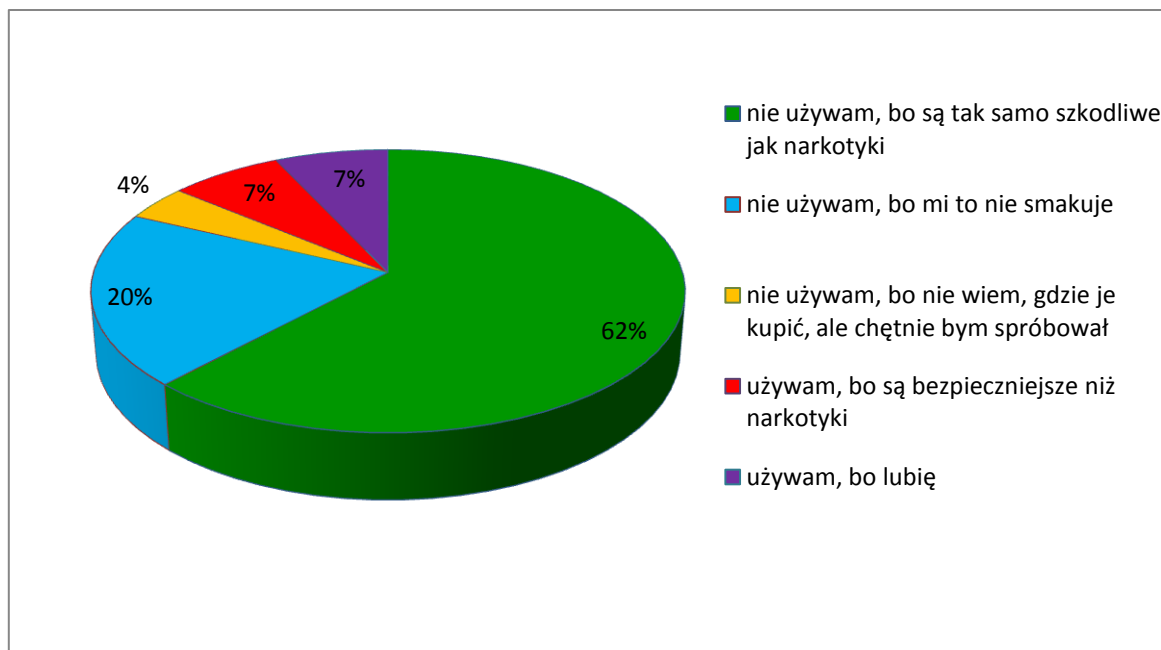
Wykres 375. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze” - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie z obszaru byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego najczęściej deklarowali, że znane są im miejsca, w których można kupić „dopalacze” w ich mieście. Odsetki wynosiły 53% i 59%. Natomiast uczniowie ze szkół z terenu byłego województwa leszczyńskiego stosunkowo najczęściej wskazywali, że choć obecnie nie mają takiej wiedzy, to mogą ją zdobyć (45%):

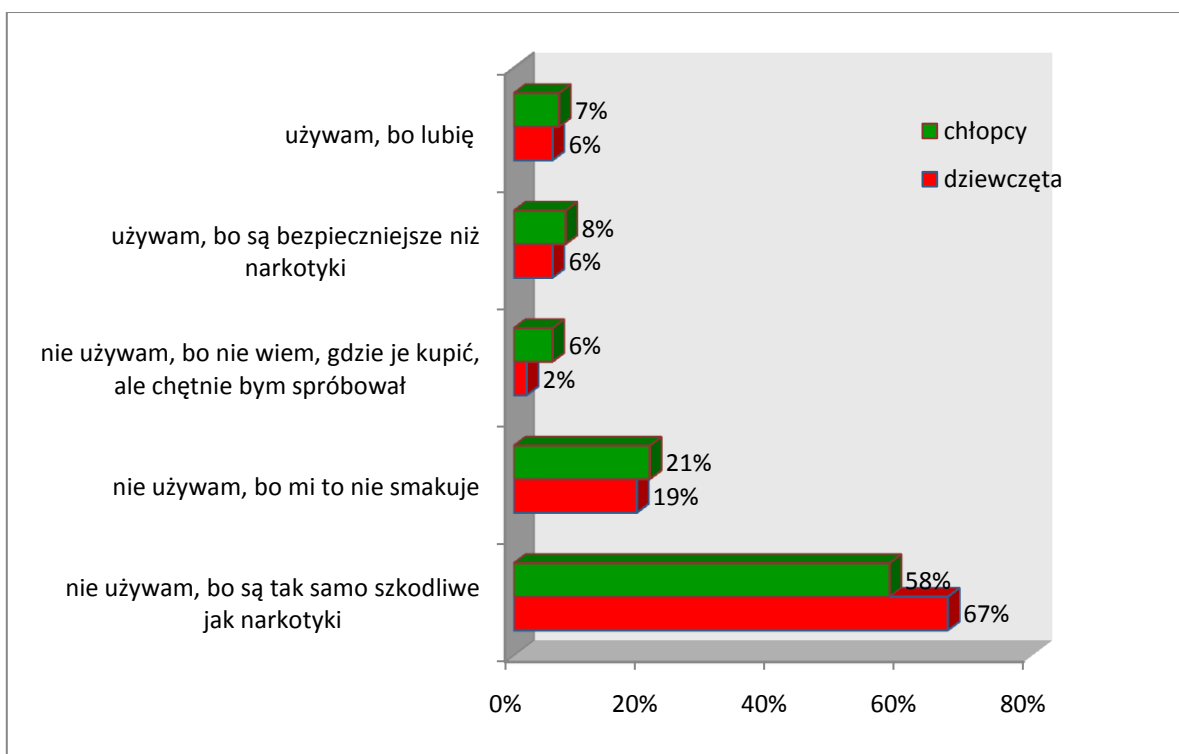
Wykres 376. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze” - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Aż 62% uczniów przyznaje, że nie używa „dopalaczy”, ponieważ są one tak samo szkodliwe jak narkotyki. Co piąty uczeń (20%) nie używa ich, ponieważ im to nie smakuje. 14% uczniów stosuje „dopalacze” – połowa z nich (7%) uważa, że te środki są bezpieczniejsze niż narkotyki, a druga połowa (7%) – po prostu je lubi:

Wykres 377. Opinia na temat zażywania „dopalaczy”.

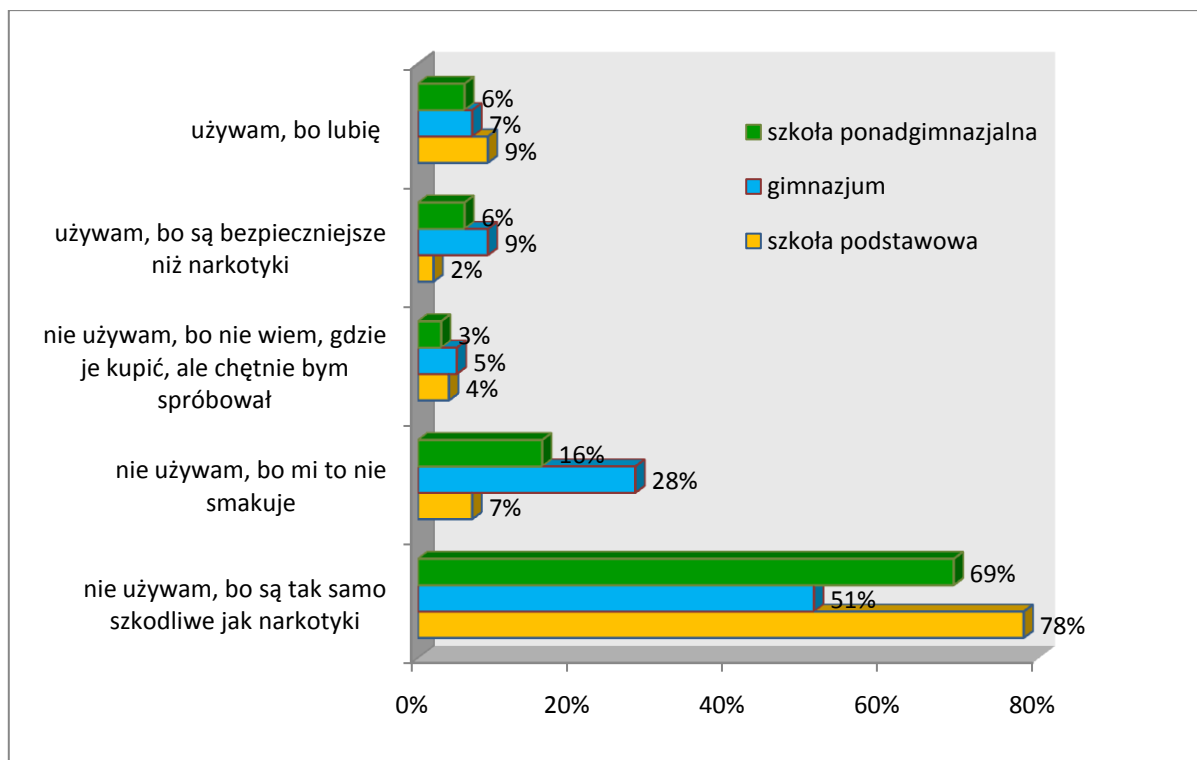
O szkodliwości „dopalaczy” mówiło 67% dziewcząt i 58% chłopców. We wszystkich pozostałych kategoriach odpowiedzi przewagę procentową uzyskali chłopcy:

Wykres 378. Opinia na temat zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na płeć.

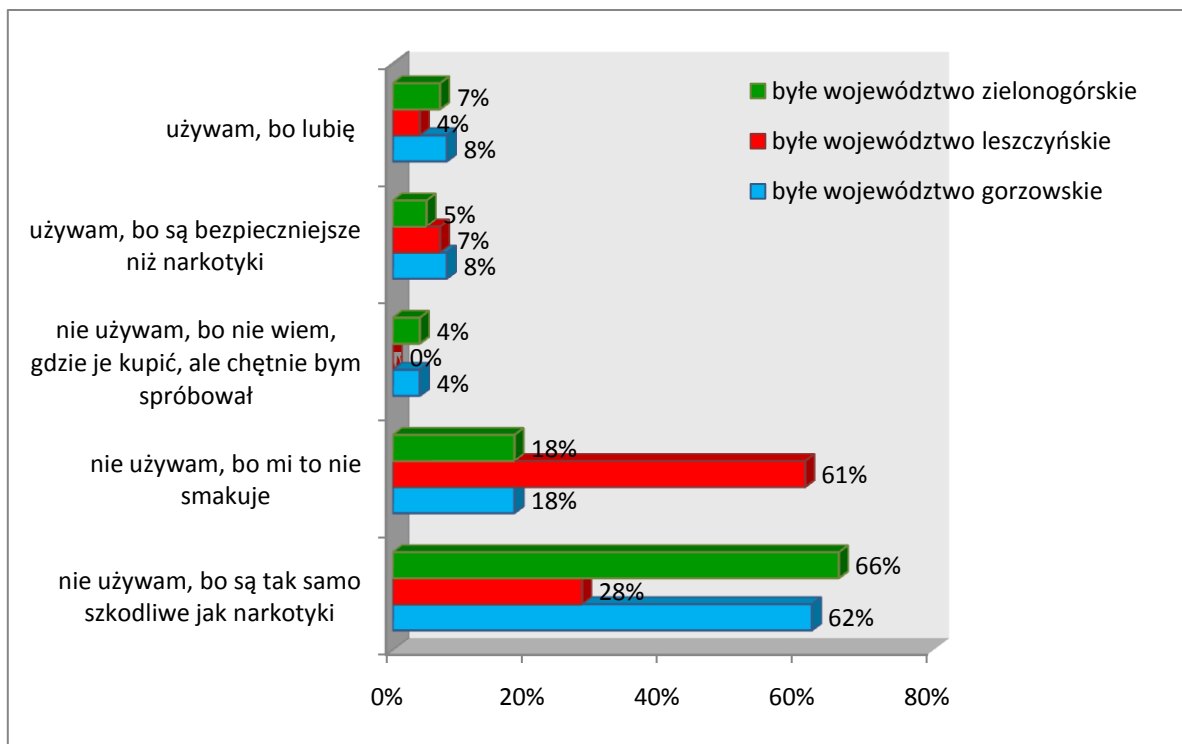

Szkodliwość „dopalaczy” taką samą jak narkotyków podkreślało 78% uczniów ze szkół podstawowych i 69% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wśród gimnazjalistów również najczęściej pojawiały się opinie o szkodliwości „dopalaczy” (51%), jednak równocześnie aż 28% z nich przyznawało, że nie używają tych środków, bo im nie smakują:

Wykres 379. Opinia na temat zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Uczniowie ze szkół z obszaru byłego województwa gorzowskiego i zielonogórskiego najczęściej deklarowali, iż „dopalacze” są tak samo szkodliwe jak narkotyki i dlatego ich nie stosują – opinię taką wyraziło odpowiednio 62% i 66% uczniów z tych terenów. Natomiast uczniowie z byłego województwa leszczyńskiego najczęściej twierdzili, iż „dopalacze” im nie smakują (61%):

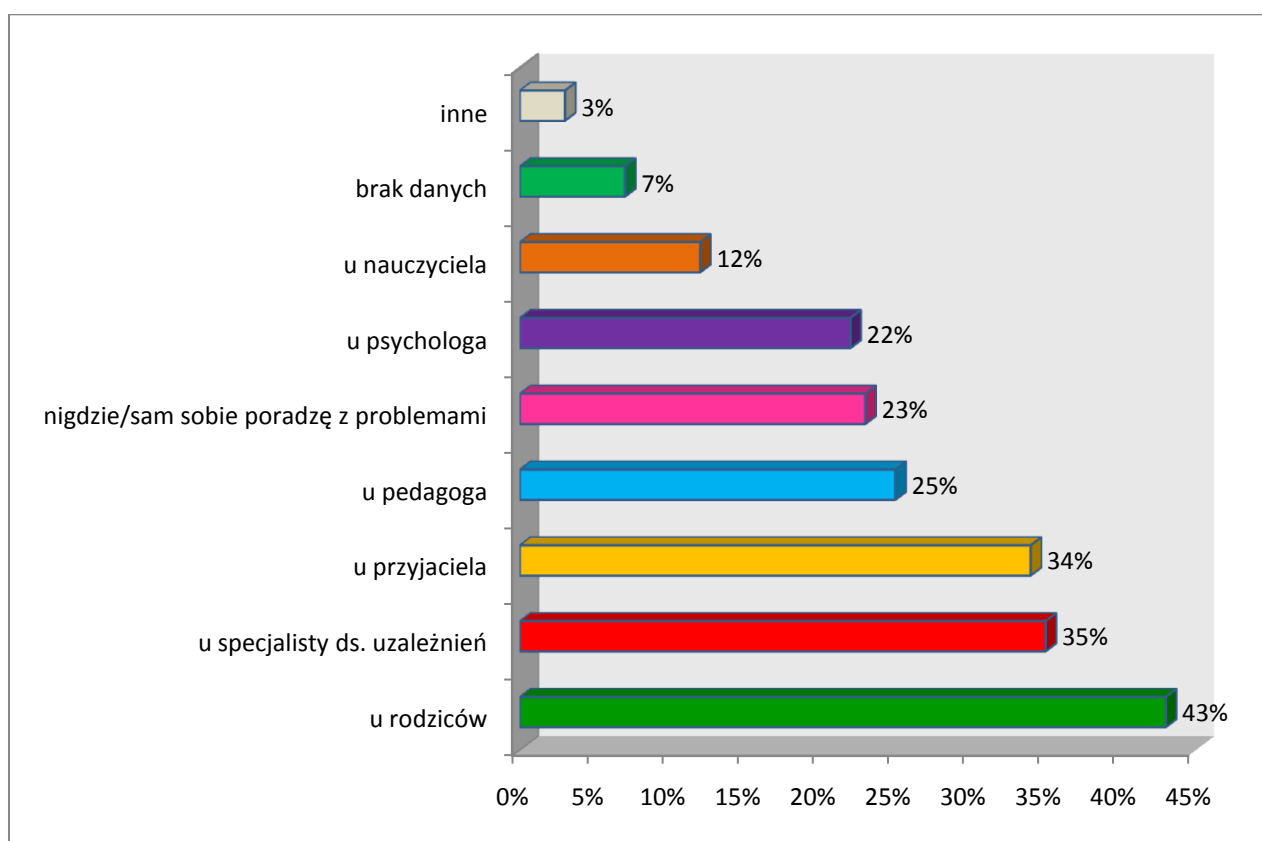
Wykres 380. Opinia na temat zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie w trakcie badań fokusowych podzieli się na dwie grupy odnośnie opinii o „dopalaczach”. Część nigdy ich nie próbowała i podkreślała, że nie planuje tego robić, ponieważ „dopalacze” są tak samo szkodliwe jak narkotyki. Druga część uczniów chętnie zaś spróbowałaby tych środków – ciekawość okazała się najważniejszym motywem takich decyzji. Nie ulega wątpliwości, że szerokie akcje medialne związane z „zamieszaniem” wokół „dopalaczy” rozbudziły ciekawość uczniów, chcących osobiście przekonać się, czym tak naprawdę są te środki.

Pomoc w przypadku uzależnienia

W przypadku wystąpienia uzależnienia, uczniowie ze szkół z terenu województwa lubuskiego najczęściej zwróciliby się po pomoc do rodziców – aż 43% wskazań. Z pomocy specjalisty ds. uzależnień skorzystało by 35% uczniów, a 34% prosiło by o pomoc przyjaciela. Co czwarty uczeń chciałby pomocy szukałby u pedagogów, 22% - u psychologa, a 12% - u nauczyciela. Aż 23% uczniów twierdzi, iż nie chciałby pomocy od nikogo, ponieważ sami poradziłiby sobie z uzależnieniem:

Wykres 381. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami.

Uczniowie wskazywali również inne osoby służące pomocą w przypadku problemów z nadużywaniem niektórych substancji:

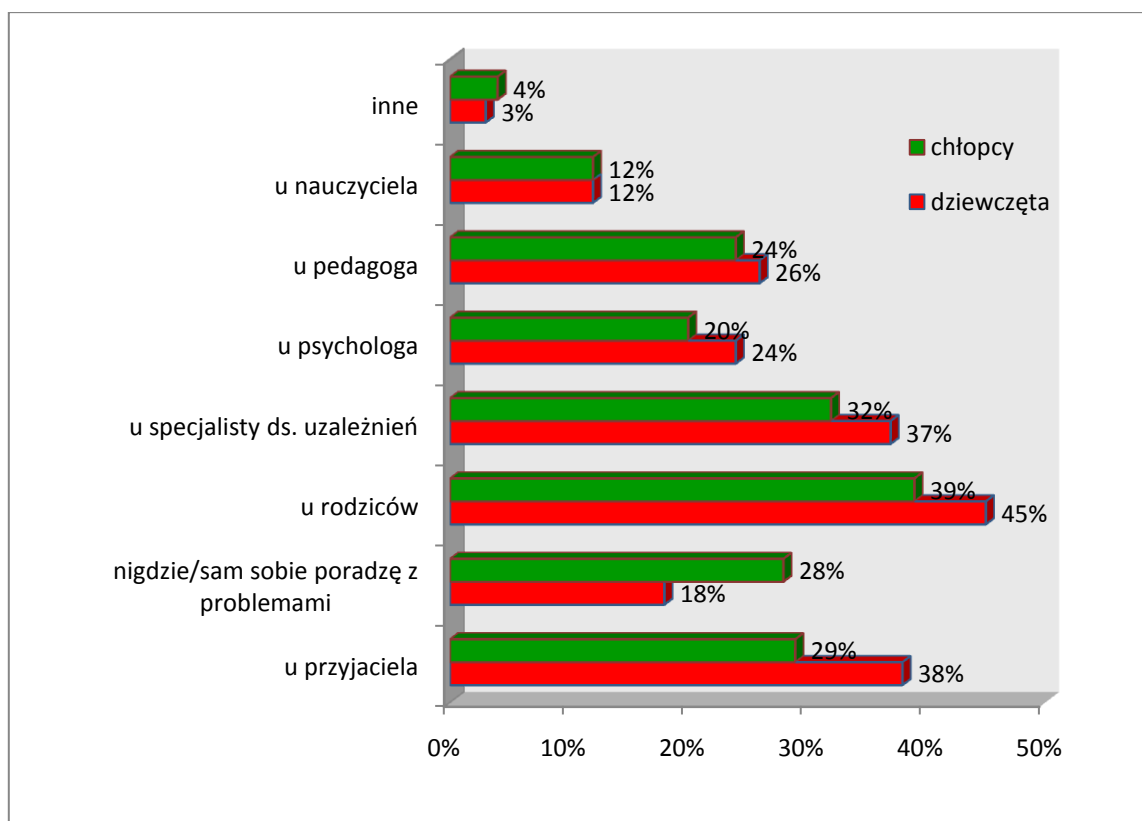
Tabela 17. Inne osoby służące pomocą w przypadku kłopotów z używkami.

Pomoc w przypadku kłopotów z używkami
Bóg
rodzeństwo
chłopak / dziewczyna

AA
"każdy, kto może pomóc"
Monar
w internecie
telefon zaufania
psychiatra
rodzina
ksiądz
lekarz
babcia
zaufane osoby
ktoś, kto wyszedł z nałogu

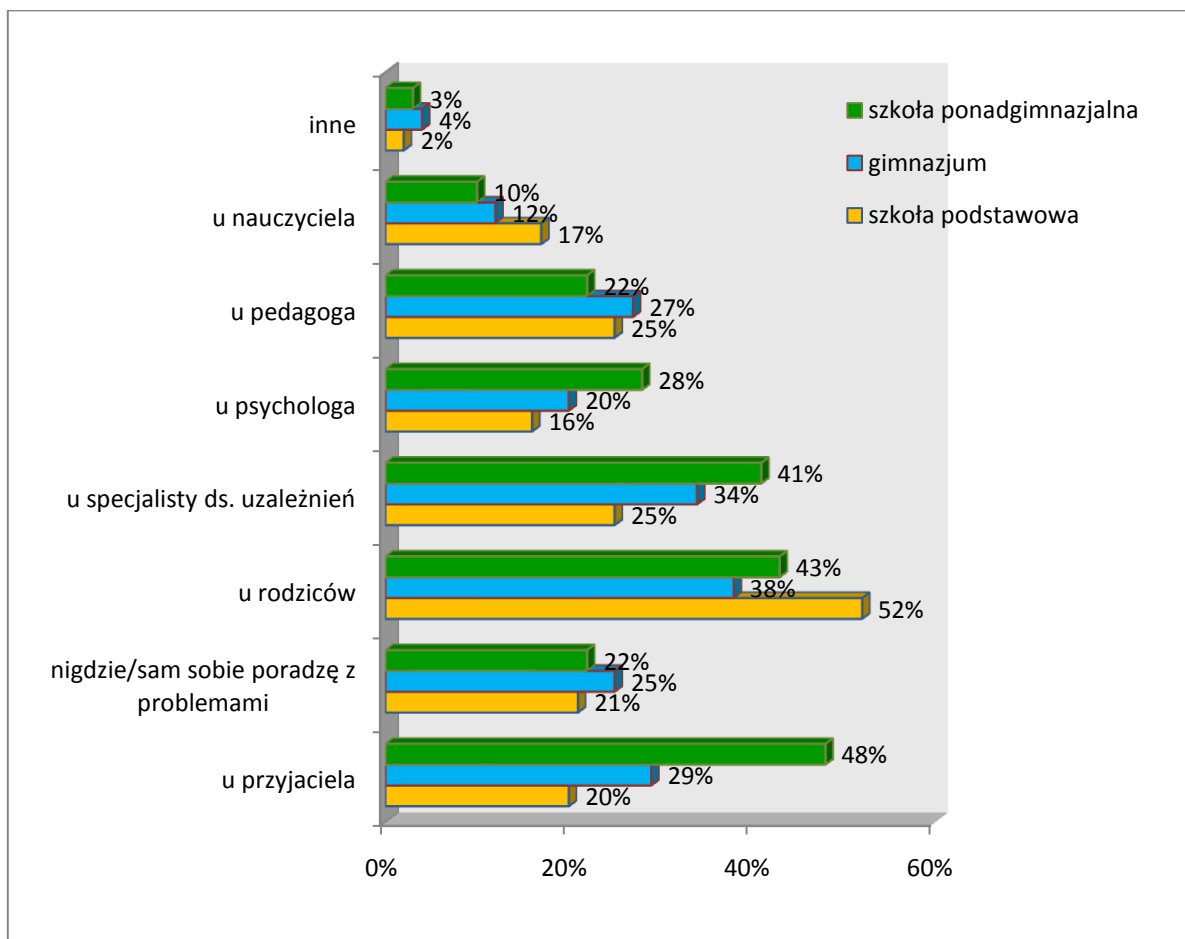
Okazuje się, iż dziewczęta częściej niż chłopcy szukałyby pomocy w przypadku uzależnienia niemal u wszystkich możliwych osób. Chłopcy jedynie zdecydowanie częściej chcieliby samodzielnie poradzić sobie z problemem uzależnień – deklarowało tak 28% z nich wobec 18% dziewcząt:

Wykres 382. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na płeć.

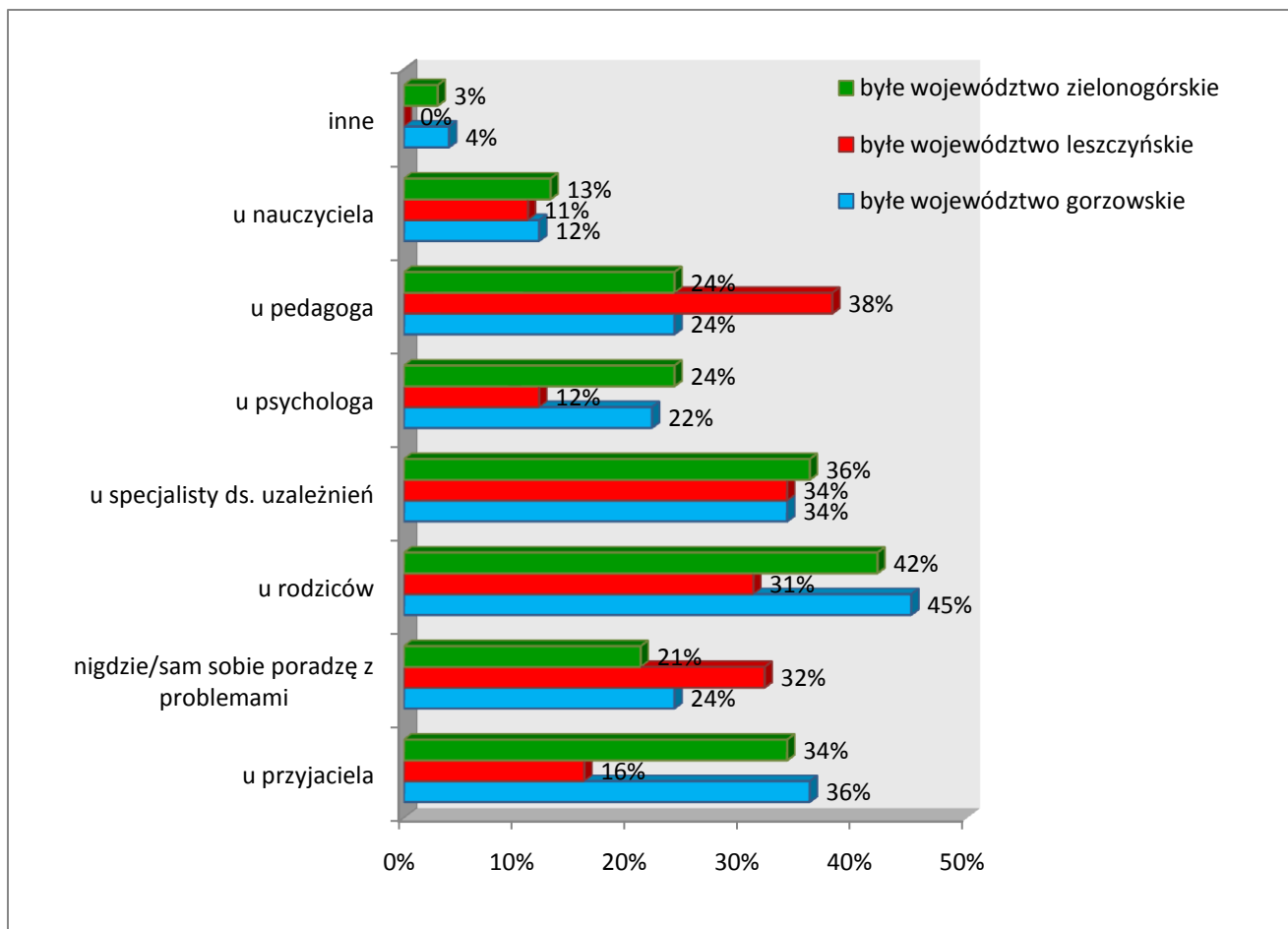

Uczniowie z różnych rodzajów szkół w różnym stopniu chcieliby skorzystać z pomocy poszczególnych osób w przypadku problemów z uzależnieniem. Uczniowie ze szkół podstawowych stosunkowo najczęściej zwróciliby się po pomoc do rodziców (51%), gimnazjaliści zaś – zarówno do rodziców (38%) oraz specjalisty ds. uzależnień (34%). Natomiast uczniowie ze szkół ponadgimnazjalnych pomocy szukaliby u przyjaciół (48%), rodziców (43%) oraz specjalisty ds. uzależnień (41%):

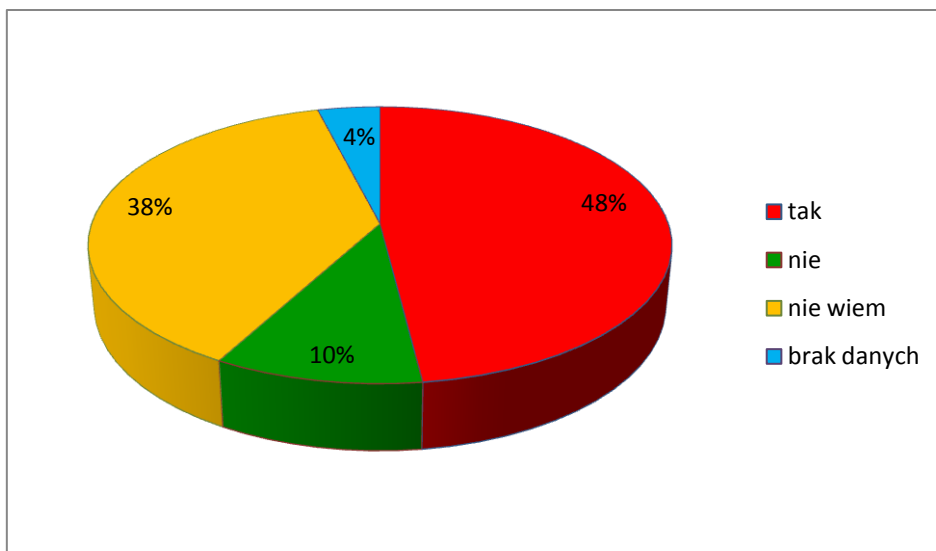
Wykres 383. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Podobnie różne osoby, do których zwróciliby się po pomoc w przypadku uzależnienia od środków psychoaktywnych, wskazywali uczniowie ze szkół położonych na poszczególnych obszarach obecnego województwa lubuskiego:

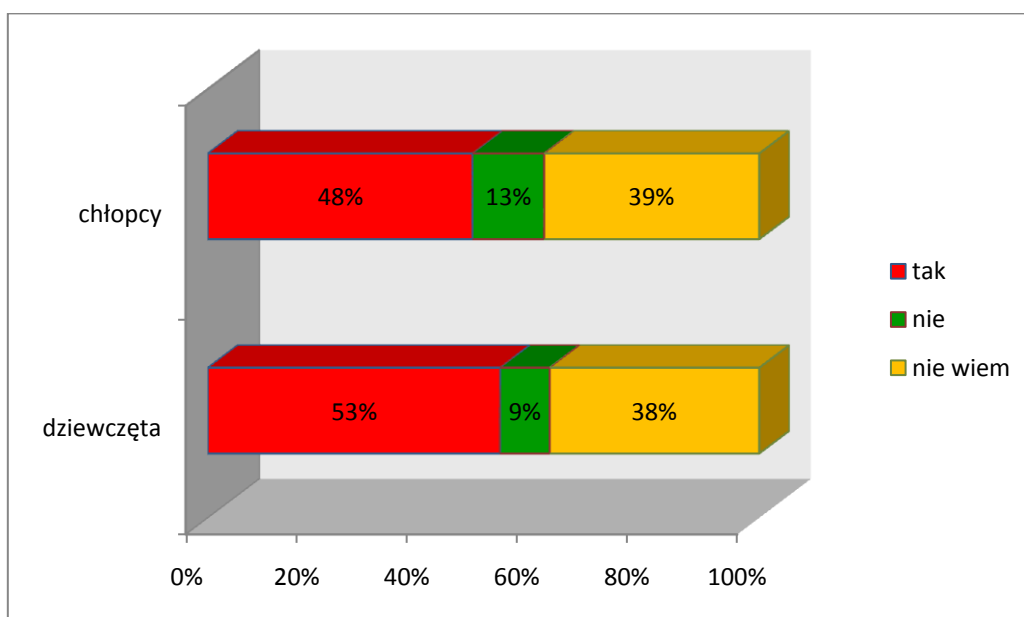
Wykres 384. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Wśród ankietowanych uczniów 43% przyznaje, że w ich szkole jest osoba, która może pomóc w przypadku uzależnienia. Przeciwnego zdania jest tylko co dziesiąty uczeń (10%), jednak aż 38% stwierdziło, iż nie wiedzą, czy taka osoba znajduje się w ich szkole:

Wykres 385. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami.

Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku uzależnienia częściej deklarowały dziewczynki (53%) niż chłopcy (48%). Jednak odsetek uczniów niedysponujących wiedzą na temat osoby zajmującej się uzależnieniami w ich szkole, jest w przypadku uczniów obu płci niemal identyczny – 39% chłopców i 38% dziewcząt:

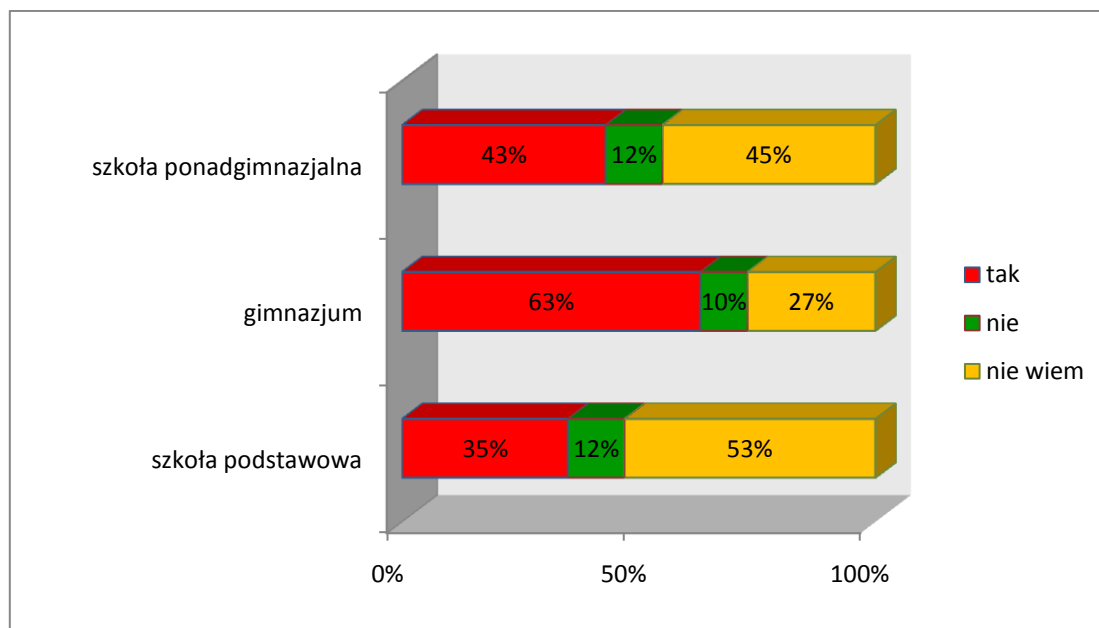

Wykres 386. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na płeć.

Najczęściej obecność w szkole osoby, mogącej pomóc w przypadku uzależnienia deklarowali uczniowie z gimnazjów – aż 63% wskazań. Wśród uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych odsetek ten był znacznie niższy i wynosił 43%, a najniższy był wśród

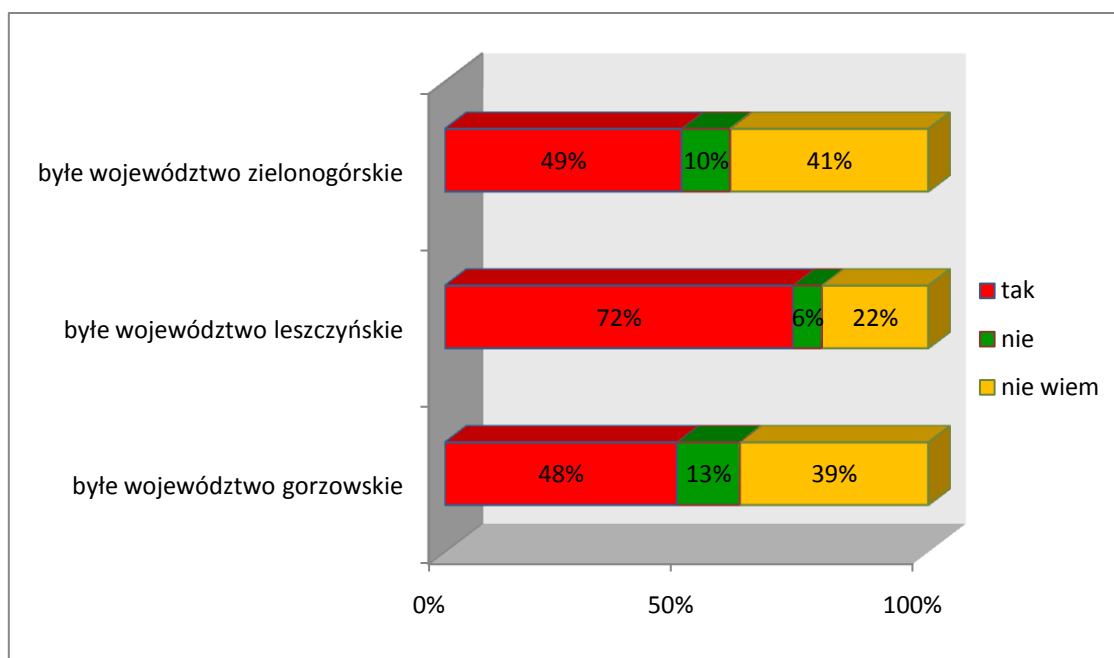

uczniów szkół podstawowych – tylko 35% zna w szkole osoby mogące pomóc w przezwyciężeniu uzależnienia:

Wykres 387. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

O obecności w szkole osoby, która może pomóc w przypadku uzależnienia, najczęściej mówili uczniowie ze szkół z terenu byłego województwa leszczyńskiego – aż 72% potwierdziło, że taka osoba jest w ich szkole. Natomiast wśród uczniów z byłego województwa zielonogórskiego i gorzowskiego odsetek ten kształtuje się na poziomie 48% - 49%:

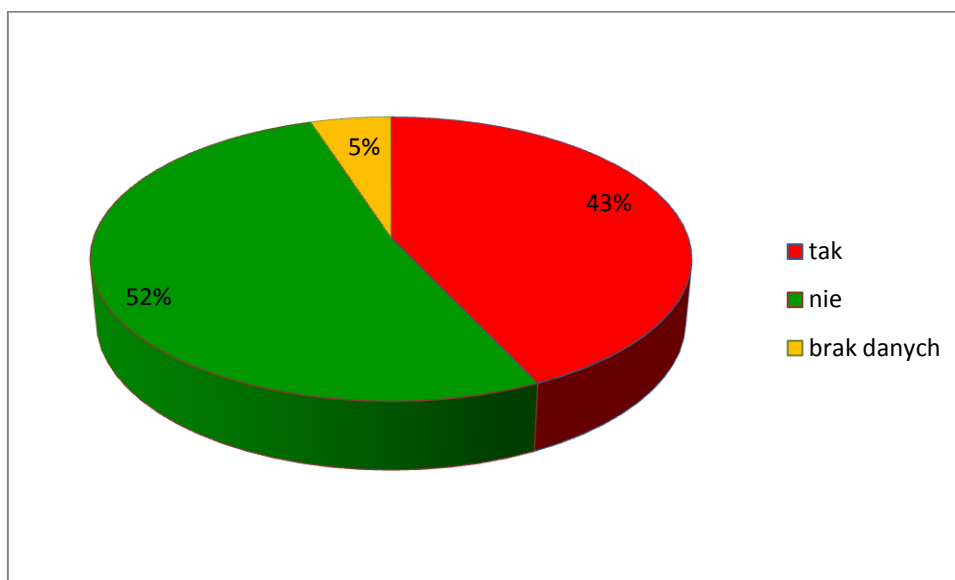

Wykres 388. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

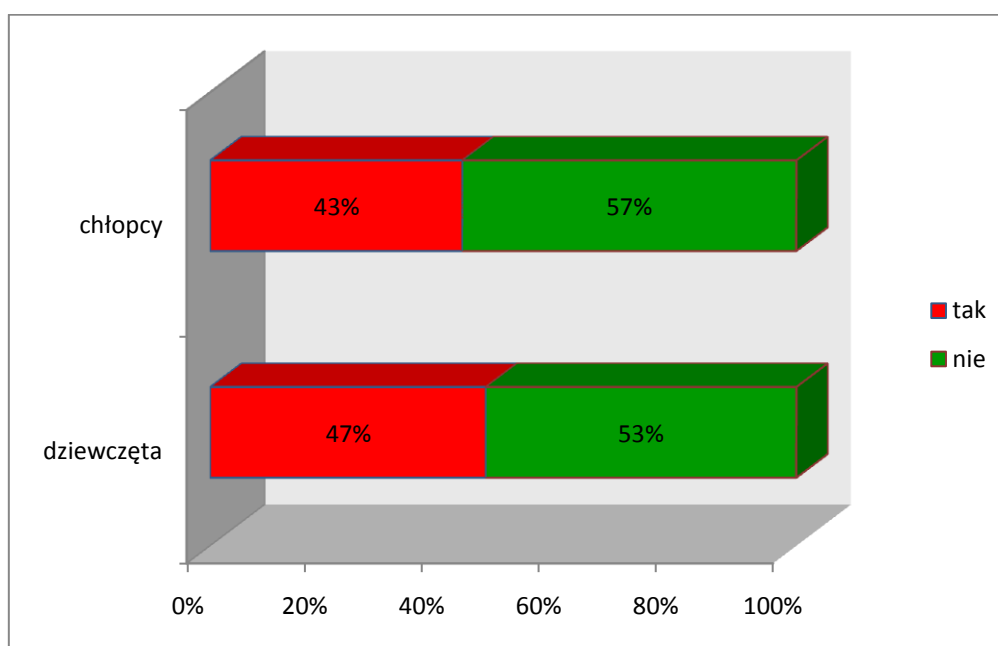
Zajęcia profilaktyczne

Ostatnie pytania ankiety dotyczyły uczestnictwa w zajęciach profilaktycznych. Okazuje się, iż w tego typu zajęciach brało udział 43% ankietowanych uczniów. Nieznacznie ponad połowa deklaruwała, iż nie uczestniczyli w zajęciach z zakresu profilaktyki uzależnień:

Wykres 389. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych.

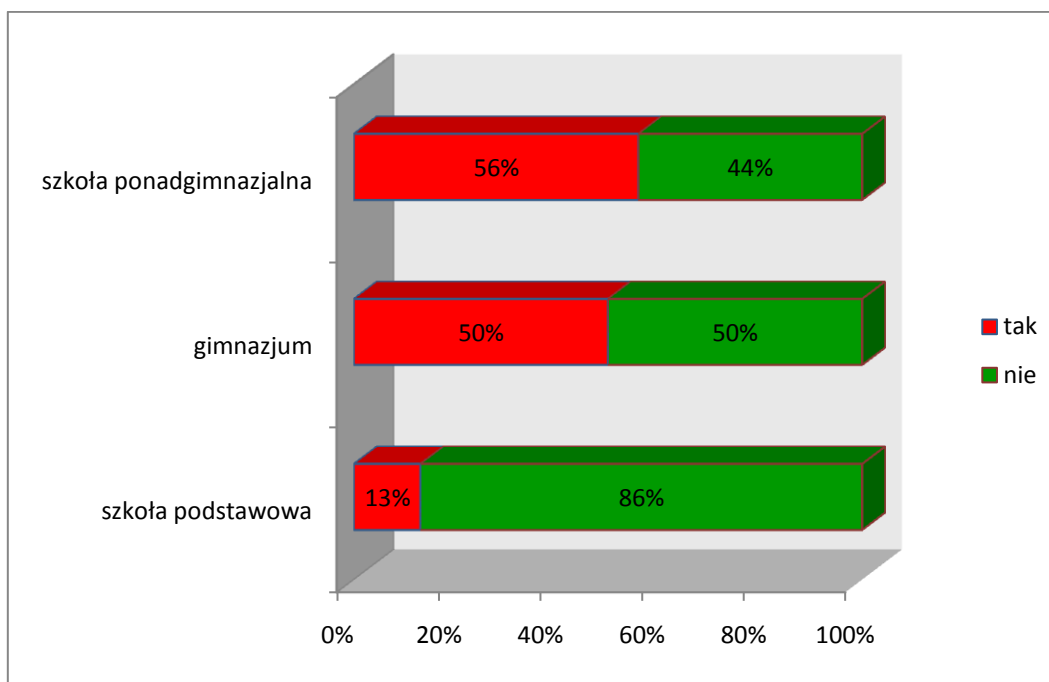
Dziewczynki nieco częściej uczestniczyły w zajęciach profilaktycznych – deklarowało tak 47% z nich. wśród chłopców odsetek ten był na poziomie 43%:

Wykres 390. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych - dekompozycja ze względu na płeć.

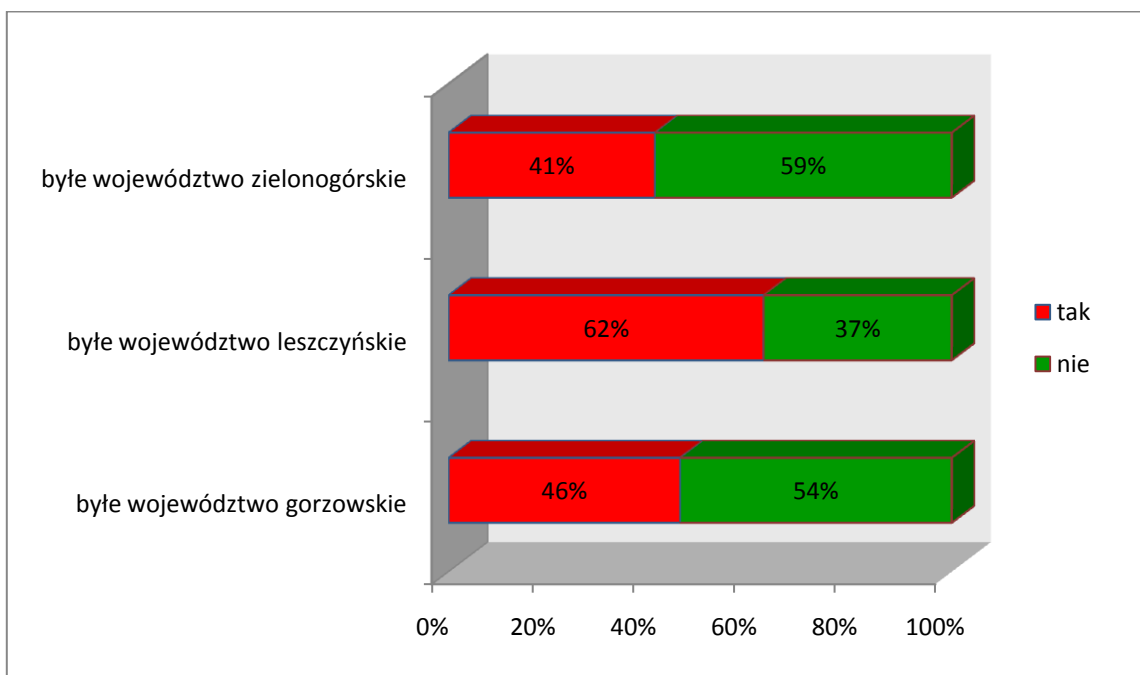

Rodzaj szkoły jest związany z uczestnictwem w zajęciach profilaktycznych. Udział w nich deklarowało 13% uczniów szkół podstawowych, 50% uczniów gimnazjum oraz 56% uczniów szkół ponadgimnazjalnych:

Wykres 391. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Najczęściej w zajęciach profilaktycznych uczestniczyli ankietowani uczniowie z terenu byłego województwa leszczyńskiego – 62% z nich. Na obszarze byłego gorzowskiego odsetek ten wynosił 46%, za zielonogórskiego – 41%:

Wykres 392. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

Uczniowie, którzy uczestniczyli w zajęciach profilaktycznych, zapamiętali z nich różne elementy. Były to zarówno filmy, zdjęcia czy spektakle, ale również skutki zażywania różnych substancji oraz zmiany, które wywołują one w zachowaniu czy organizmach osób je stosujących. Często uczniowie wskazywali również na zapamiętane fragmenty życiorysów osób, które były uzależnione od narkotyków, a także na fakt, że narkotyki są bardzo szkodliwe i mogą zniszczyć życie. Dokładniej sformułowane wskazania uczniów zostały zamieszczone w poniższej tabeli:

Tabela 18. Zapamiętane przez uczniów elementy zajęć profilaktycznych.

Zapamiętane elementy zajęć profilaktycznych
ankieta, która została pokazana rodzicom i wychowawcy
asertywność
byli narkomani
choroby powodowane używkami
ćwiczenia z historyjkami o ludziach, którzy brali narkotyki
dla narkotyków niektórzy poświęcają życie
długie rozmowy z osobami uzależnionymi, traktowanie ich z szacunkiem
doświadczenia osób uzależnionych
drastyczne sceny w filmach (np. śmierć po przedawkowaniu)
film "Requiem dla Snu"
film o kobietach-palaczkach, które były bardzo brzydkie
filmy
historie ludzi, których dotyczył problem używek
jak pomóc uzależnionym
jak zachowuje się osoba po zażyciu różnych środków
konkursy z nagrodami
konsekwencje zażywania
książka "My, dzieci z Dworca ZOO"
lekcje z policjantem
mechanizm wpadania w nałóg
nie wolno brać
obrazy wyniszczonych organów
opowieści innych ludzi
plakaty
pokazano strzykawkę
profilaktyka
reakcje organizmu
rozmowa z terapeutą
rozmowy
sankcje prawne

scenki, przedstawienia
spektakl profilaktyczny
sposoby zażywania narkotyków
spotkania są bez sensu
spotkania są nudne
spotkanie z narkomanami
symptomy narkomanii
telefony pomocy
ulotki
ustawianie kieliszków w okularach do spawania, które spowalniały wzrok jak po alkoholu
używanie środków uzależniających wyniszcza
używki mogą zmarnować życie
używki są szkodliwe
warsztaty o uzależnieniach
widok narkomana na głodzie
wizyta w ośrodku leczenia uzależnień
zagrożenie AIDS, HIV
zajęcia z pedagogiem
zdjęcia

Czego natomiast uczniom zabrakło na zajęciach profilaktycznych? Okazuje się, iż najczęściej brakowało czasu i rozmowy. Uczniowie przeważnie chcieliby, aby te zajęcia były prowadzone bardziej na zasadzie partnerstwa i pozwalały na swobodą wymianę myśli między osobą prowadzącą a uczniami. Często swoje wypowiedzi uczniowie kierowali właśnie w stronę prowadzących zajęcia profilaktyczne – chcieliby oni ciekawszego prowadzenia zajęć, indywidualizacji, dyskusji i szczerości. Uczniowie oczekują oczywiście również interesującego przedstawienia poszczególnych substancji, ich działania oraz skutków zażywania, jednak zdecydowanie najczęściej związane to było właśnie ze szczerą i partnerską rozmową:

Tabela 19. Elementy brakujące uczniom w trakcie zajęć profilaktycznych.

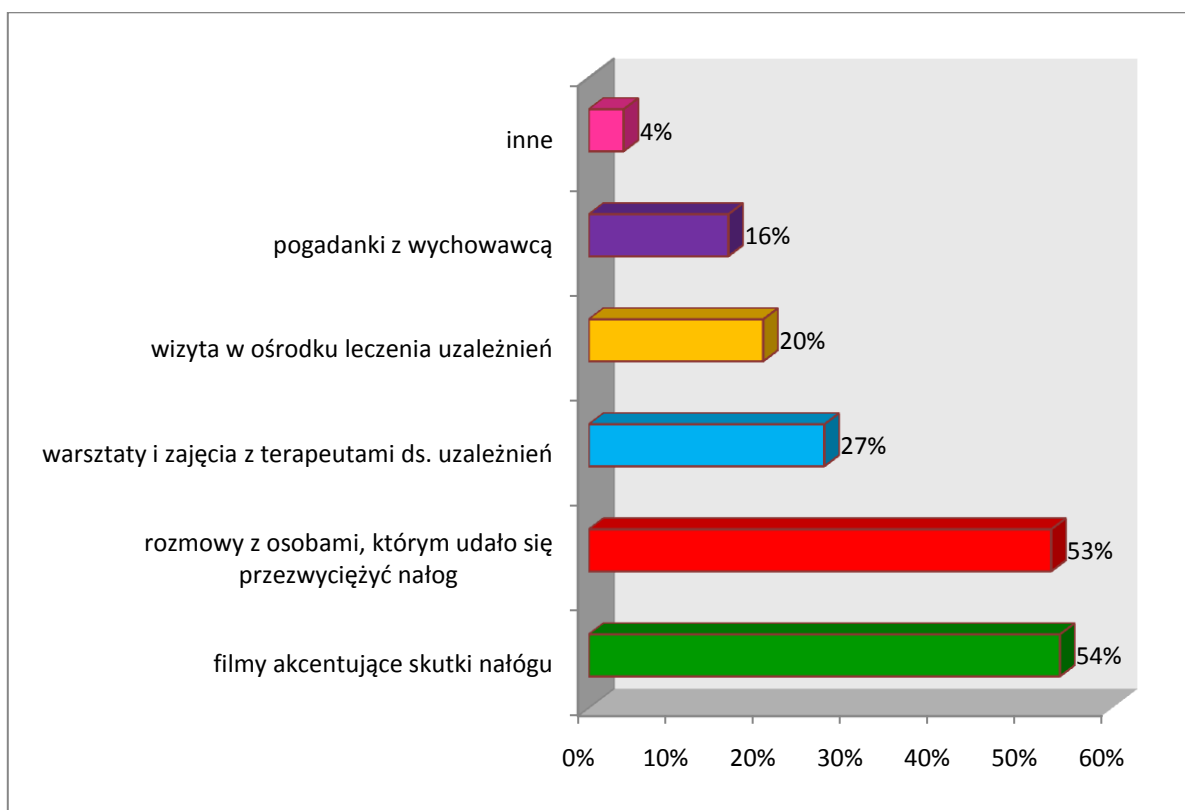
Elementy brakujące w trakcie zajęć profilaktycznych
aktywności młodzieży
angielskiego
bezpośredniości i zdecydowania
były trochę monotonne
byłych narkomanów, alkoholików
chęci
ciekawego prowadzenia
ciekawych informacji

czasu na indywidualną rozmowę z nauczycielem o temacie lekcji
czasu na zadawanie pytań
czasu, mogłyby trwać dłużej
doświadczenia z osobami, które brały, lecz opamiętały się
drastycznych scen, które pokazałyby, jak to wygląda naprawdę
dynamiki
dyskusji pomiędzy osobą prowadzącą a słuchaczami
dyskusji w grupie
eksponatów
elementów multimedialnych
filmów
fizycznego kontaktu z różnymi substancjami - zobaczenia, jak wyglądają, pachną
informacji o pozytywnym działaniu narkotyków
informacji o szkodliwości dopalaczy
kompetentnego prowadzącego, który odpowiedziałby wyczerpująco na pytania
kontaktu prowadzącego ze słuchaczami
kontaktu z osobami, które wyszły z nałogu i opowiedziałyby o swoich przeżyciach
lepszego podejścia do uczniów przez prowadzących
mocnych argumentów prowadzących
możliwości wypowiedzenia własnego zdania
opisu zachowań po przedawkowaniu
prawdy i szczerości
prawdziwych powodów sięgania po używki
próbek, aby umieć rozróżnić narkotyki i dopalacze
przedstawienia, scenek
przerwy
przykładów z życia
rozmowy o skutkach uzależnienia
rozmowy z osobą uzależnioną
rozmowy z uczniami o ich problemach
rozróżnienia narkotyków słabych i mocnych
skupienia
skutki nałogów są pokazane w zbyt łagodny sposób, drastyczne sceny byłyby bardziej wymowne
spontaniczności
spotkania ze specjalistą
swobodnej rozmowy
tematu nieodwracalnego uszkodzenia świadomości i podświadomości
ukazania człowieka będącego pod wpływem narkotyków
wycieczki do Monaru
wyjaśnienia, co to są narkotyki
wyjaśnienia istoty działania poszczególnych narkotyków
wyjaśnienia niektórych niezrozumiałych pojęć
zajęcia odbywają się zbyt rzadko
zdjęć, pokazujących wpływ nałogów na organizm (zniszczone organy)
zdjęć ludzi, którzy przedawkowali

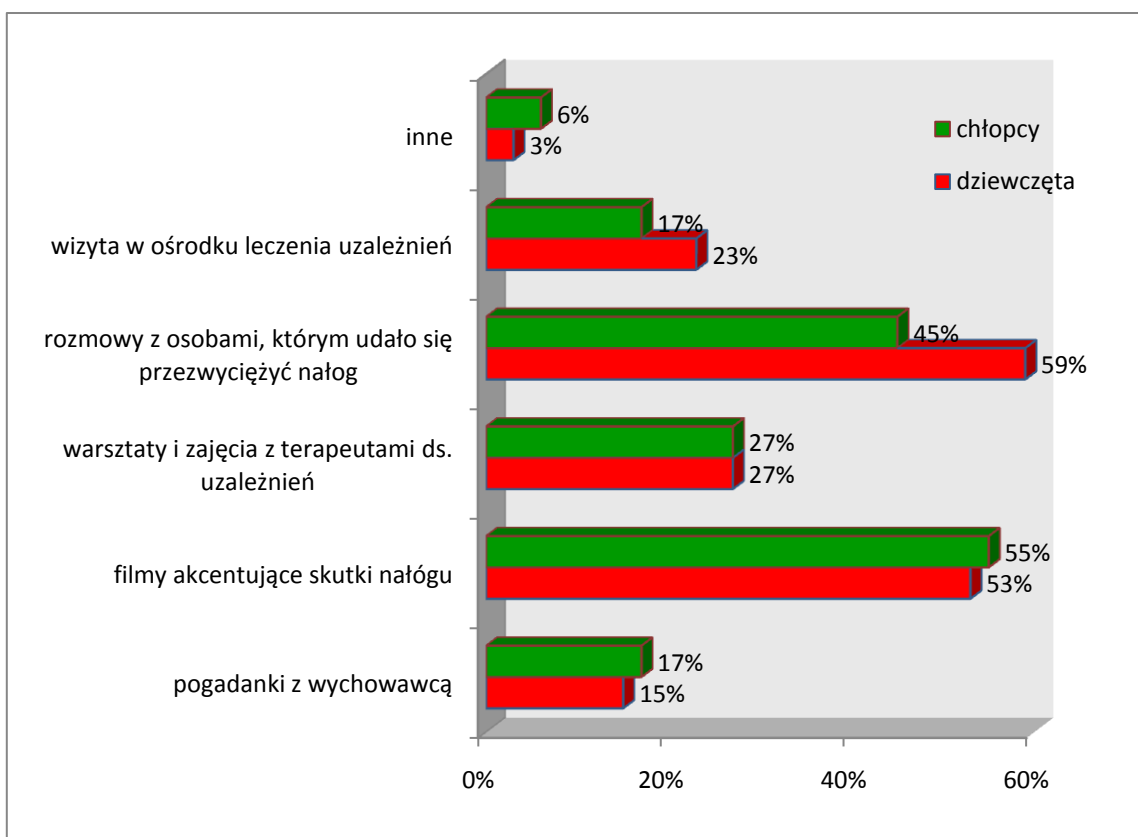

Ankietowani uczniowie preferują dwie główne metody prowadzenia zajęć profilaktycznych – filmy akcentujące skutki nałogów (54% wskazań) oraz rozmowy z osobami, którym udało się przezwyciężyć nałóg (53%). 27% uczniów wskazało na warsztaty i zajęcia z terapeutami ds. uzależnień, co piąty uczeń (20%) – na wizytę w ośrodku leczenia uzależnień, a 16% - wybrało pogadanki z wychowawcą:

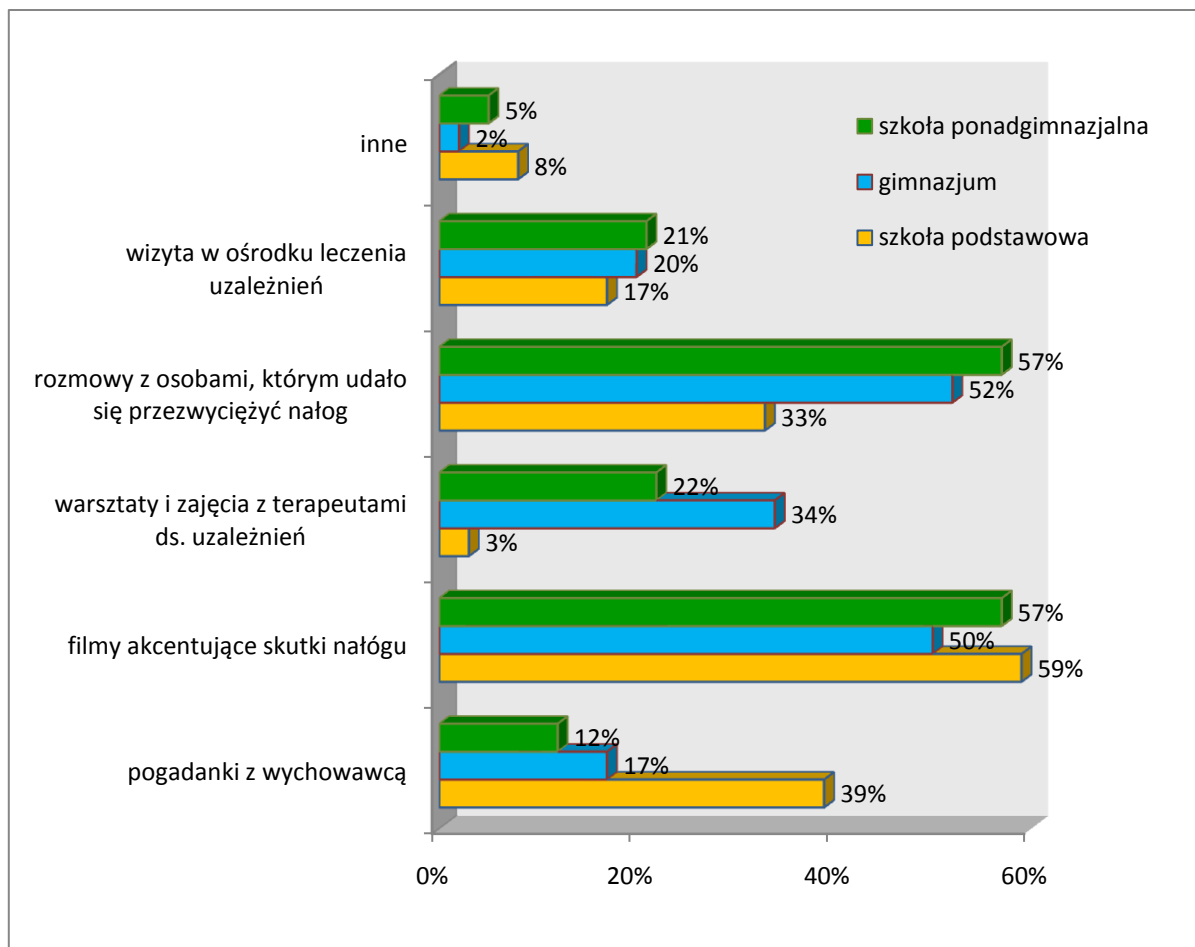
Wykres 393. Preferowane formy zajęć profilaktycznych.

Wypowiedzi chłopców i dziewczynek odnośnie preferowanych sposobów prowadzenia zajęć profilaktycznych były dość podobne. Można jedynie powiedzieć, iż dziewczynki częściej niż chłopcy wskazywały na rozmowy z osobami, którym udało się przezwyciężyć nałóg (59% wobec 45% chłopców) czy wizytę w ośrodku leczenia uzależnień (23% wobec 17%):

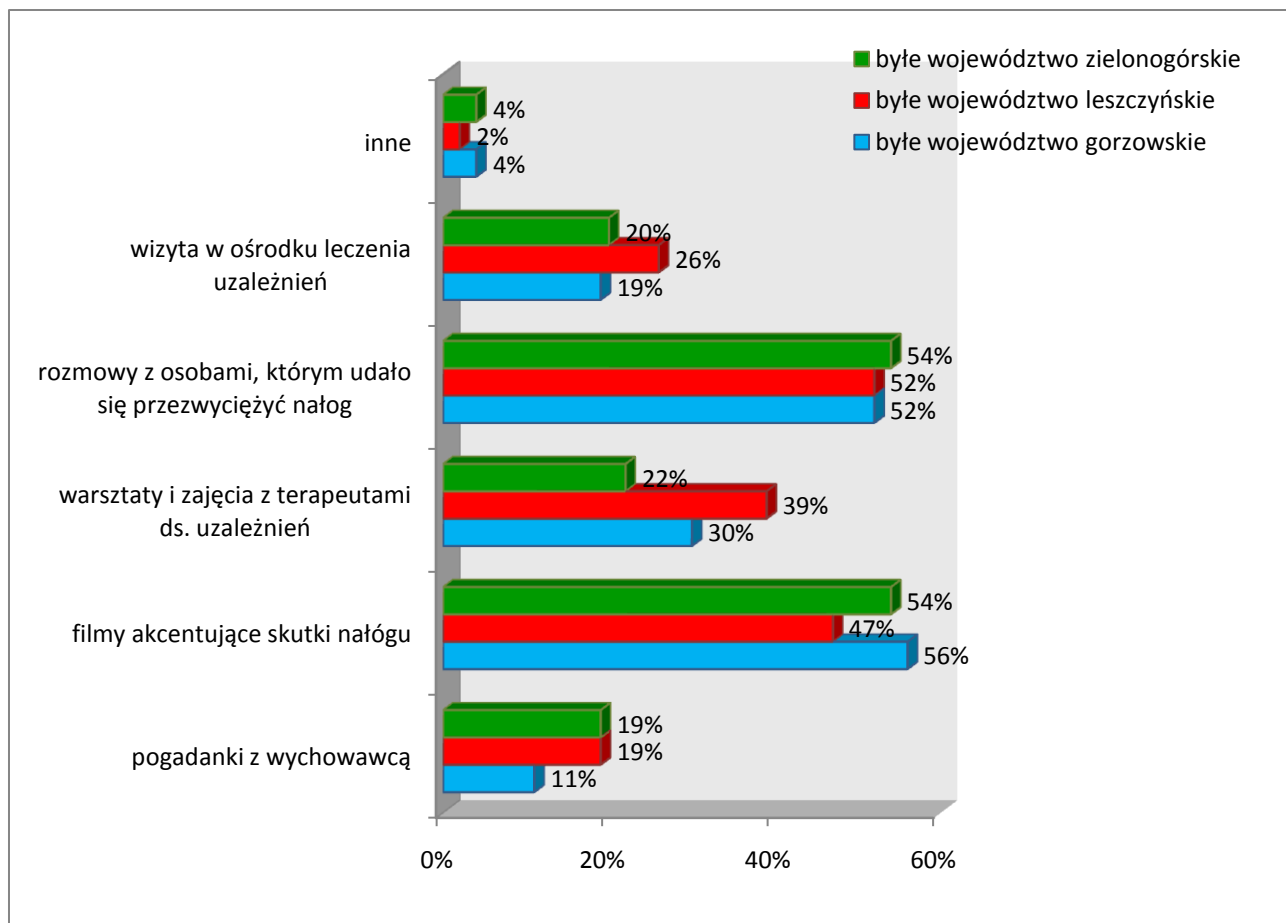
Wykres 394. Preferowane formy zajęć profilaktycznych - dekompozycja ze względu na płeć.

Uczniowie szkół podstawowych najczęściej chcieli, aby na zajęciach profilaktycznych prezentowane były filmy o nałogach (59%) lub miały one formę pogadanki z wychowawcą (39%). Gimnazjaliści najczęściej wybierali rozmowy z osobami, które przezwyciężyły nałóg (52%) oraz filmy akcentujące skutki nałogów (50%). Podobne preferencje co gimnazjaliści mieli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych – rozmowy z byłymi narkomanami oraz filmy o nałogach to najpopularniejsze dla nich formy prowadzenia zajęć profilaktycznych (po 57% wskazań):

Wykres 395. Preferowane formy zajęć profilaktycznych - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.

Niezależnie od terenu zamieszkania uczniów, najpopularniejszą formą zajęć profilaktycznych były rozmowy z osobami, które przezwyciężyły swój nałóg (52% - 54%) oraz filmy akcentujące skutki nałogów (47% - 56%):

Wykres 396. Preferowane formy zajęć profilaktycznych - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.

W trakcie fokusów uczniowie często podkreślali, że w zajęciach profilaktycznych brakuje im przede wszystkim szczerzej rozmowy. Uczniowie chcieliby otwarcie dyskutować z prowadzącym, ale często towarzyszy im obawa, że ich opowieści (np. o pierwszych kontaktach z narkotykami) zostaną przekazane rodzicom czy dyrekcji i będą się z tym wiązały pewne negatywne dla nich konsekwencje. Często także pojawiały się opinie o tym, że zajęcia profilaktyczne prowadzone w szkołach są zwyczajnie nudne – uczniów nie satysfakcjonuje pogadanka na lekcji pt. „narkotyki są złe”. Stali się oni wymagający i oczekują, że zajęcia będą miały ciekawą formę, że zostanie wykorzystany sprzęt multimedialny, że będą mogli sprawdzić jak faktycznie kończy się uzależnienie czy że prowadzący po prostu ich zaskoczy i zachęci do własnych przemyśleń, sprowokuje do określenia swojego stanowiska i zabrania głosu w dyskusji.

Używanie substancji psychoaktywnych używanych przez dzieci i młodzież województwa lubuskiego w opinii nauczycieli, pedagogów i rodziców

Metodologia badania – indywidualne wywiady grupowe

Badanie realizowane metodą jakościową odpowiada na pytania: co? jak? dlaczego? Swobodny sposób prowadzenia rozmowy gwarantuje uzyskanie informacji pogłębionych. Nie jest to metoda mówiąca o natężeniu danej cechy, ale o powodach takiej a nie innej oceny.

Wyników badań jakościowych nie generalizujemy na populację. Metoda interpretacji jest więc bardziej swobodna, subiektywna, ale za to odpowiada na pytania, które w przypadku badań ilościowych w ogóle nie są poruszane. Metoda **indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI)** ma służyć zrozumieniu rzeczywistości, a nie jej pomiarowi. Wywiad pogłębiony indywidualny swym charakterem przypomina swobodną rozmowę znajomych. Bez sztywnego trzymania się pytań w ankiecie, a przy pomocy jedynie scenariusza moderator stopniowo pogłębia te obszary, które są dla nas najważniejsze z punktu widzenia celu badania.

Technika wywiadu przeprowadzana została w bezpośredniej relacji interpersonalnej, w której osoba prowadząca wywiad zadaje respondentom pytania opracowane w taki sposób, aby udzielone odpowiedzi pozostawały w ścisłym związku z postulowanymi celami badania.

Narzędzie badawcze składało się z **15 pytań** skierowanych do nauczycieli, **16 pytań** dla pedagogów szkolnych oraz **13 pytań** dla rodziców; wszystkie pytania pozostawały dla respondenta otwarte. Metoda ta, wraz z pracą doświadczonych ankietatorów – moderatorów wywiadu – pozwoliła na uzyskanie pogłębionych informacji i wieloaspektowe rozważenie postawionych problemów. Wywiad swobodny pozwolił na zwrócenie przez respondentów uwagi na wszystkie zagadnienia związane z tematem rozmowy, które uważali oni za istotne.

Struktura próby

Badanie zostało zrealizowane wśród nauczycieli, pedagogów lubuskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ostatecznie wśród respondentów badania zrealizowanego na przełomie **października i listopada 2009 roku** znalazło się: **30 nauczycieli, 30 pedagogów szkolnych oraz 30 rodziców.**

POGŁĘBIONE WYWIADY SWOBODNE WŚRÓD NAUCZYCIELI

Tematykę pogłębionych wywiadów swobodnych przeprowadzanych wśród nauczycieli można było podzielić na trzy części. W pierwszej części zadano pytania ogólne na temat sposobu spędzania wolnego czasu przez młodzież, organizowania wolnego czasu uczniom przez szkołę oraz opinii na temat spędzania wolnego czasu uczniów z rodzicami. Drugi blok pytań związany był z pytaniami o używki dotyczył między innymi: okoliczności zażywania używek, motywów sięgania po nie, ogólnych tendencji związanych z kontaktem uczniów ze środkami psychoaktywnymi w szkołach. Ostatnie pytania związane były z metodami profilaktyki przeciw uzależnieniom stosowanymi w szkołach.

Wśród nauczycieli biorących udział w badaniu panuje przekonanie, że uczniowie czas wolny spędzają w swoistej alienacji. Ponad trzy czwarte badanych twierdzi, że najpopularniejsza forma spędzania przez młodzież wolnego czasu to korzystanie z komputera; nauczyciele zgodnie twierdzą, iż gry komputerowe oraz Internet pochłaniają największą część wolnego od zajęć czasu „...Internet zdominował czas wolny, zastępuje inne formy spędzania wolnego czasu...”. Zdaniem jednej trzeciej badanych - uczniowie spędzają swój wolny czas przed telewizorem. Znacznie mniej nauczycieli jest zdania, że uczniowie przeznaczają swój wolny czas na zajęcia dodatkowe (korepetycje, kursy językowe), hobby, kino czy spędzanie wolnego czasu w domu.

Nauczyciele zwracają uwagę na problem z zagospodarowaniem wolnego czasu uczniów – z jednej strony nie pochwalają tego, że jego znaczną część spędza się przy komputerze i telewizorze, z drugiej zaś uważają, że uczniowie zazwyczaj zwyczajnie się nudzą i nie mają pomysłu na spędzanie wolnego czasu.

Przeprowadzone badanie pokazuje jednak, że szkoły starają się pomóc uczniom w rozwijaniu ich zainteresowań oraz organizowaniu wolnych godzin w konstruktywny sposób. Pytani o prowadzone przez szkoły zajęcia dodatkowe, nauczyciele wymieniają bardzo szeroki zakres oferty skierowanej do uczniów. Realizowana jest ona głównie przez organizację różnego rodzaju kół zainteresowań, a także zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Tylko w jednej szkole dodatkowe zajęcia organizowane przez szkoły są ograniczone z powodu dojazdu uczniów do szkół, który pochłania ich zdaniem zbyt wiele czasu.

W ofercie zajęć pozalekcyjnych lubuskich szkół można znaleźć koła zainteresowań o bardzo różnorodnej tematyce. Nauczyciele wymieniają kółka:

- Polonistyczne,
- Języków obcych,

- Matematyczne,
- Geograficzne,
- Komputerowe, informatyczne,
- Plastyczne,
- Muzyczne,
- Artystyczne,
- Taneczne,
- Teatralne,
- SKS, sportowe,
- Klub Miłośników Kina.

„Uczniowie mogą korzystać z zajęć pozalekcyjnych, ale robią to bardzo niechętnie”. – twierdzi jeden z nauczycieli. Inny uzupełnia: *„Szkoła w niewielkim stopniu oferuje uczniom możliwość spędzania wolnego czasu, a jeśli nawet wychodzi z inicjatywą, to uczniowie na nie przychodzą.”* Warto jednak zauważyć, że niechęć uczniów do spędzania czasu po lekcjach w szkole podkreślają nauczyciele tylko tych szkół, gdzie oferta zajęć dodatkowych nie jest zbyt rozbudowana; można zatem wnioskować, że nie trafia ona w potrzeby uczniów, dlatego z niej rezygnują.

Nauczyciele pytani o to, czy ich zdaniem uczniowie spędzają czas z rodzicami, odpowiadają jednym głosem – dzieje się tak bardzo rzadko. Jeden z respondentów mówi: *„Spędzanie czasu z rodzicami? Może z 5% uczniów tak, pozostałe 95% czasem tych rodziców prawie nie widuje. Mieszkają razem, ale mijają się, nie mają czasu nawet zamienić kilku zdań, albo są zbyt zmęczeni”*. O ile wśród uczniów młodszych klas szkół podstawowych zdarzają się wspólne spacery czy odrabianie lekcji, o tyle starsze dzieci spędzają czas z rodzicami „od święta” – w weekendy, podczas uroczystości rodzinnych, w dni wolne. Jak obserwuje jeden z badanych – *„[...] Coraz częściej rodzice mają mało czasu dla dzieci, aby spędzać z nimi wolny czas. Praca, obowiązki domowe powodują, że młodzież musi sama sobie organizować czas, a często nie wie, jak.”* Nauczyciele twierdzą, że letni okres urlopowy to właściwie jedyna część roku, kiedy na co dzień zajęcia obowiązkami zawodowymi rodzice poświęcają dzieciom odpowiednią ilość uwagi; w trakcie roku szkolnego ich kontakt ogranicza się zazwyczaj do wspólnych posiłków i chodzenia na zakupy. *„W dzisiejszych czasach coraz rzadziej spotykamy rodziny na wspólnych spacerach ze swoimi dziećmi. Brak jest rozmowy z dziećmi, rodzice są przepracowani, nie mają czasu dla swoich dzieci. Większość dzieci czerpie wzorce ze środowiska z ulicy, z podwórka. W wielu przypadkach obce towarzystwo zastępuje rodzinę, w której nikt nie ma dla siebie czasu”*. – podsumowuje zagadnienie respondent.

Diagnozę problematyki uzależnień rozpoczęła próba określenia, które używki nauczyciele uważają za najbardziej szkodliwe. Niemal wszyscy nauczyciele podkreślają, że dla młodzieży każde uzależnienie jest bardzo wyniszczające. Proszona o wyrażenie swojej opinii na temat alkoholu, papierosów, narkotyków i tzw. dopalaczy, respondentka odpowiada: *„papierosy, alkohol stanowią wstęp do używania innych używek, w konsekwencji i tak doprowadzają do uzależnienia się.”* Największym przyzwoleniem objęte są używki legalnie dostępne osobom dorosłym – alkohol i papierosy. Nauczyciele zwracają uwagę na ich szkodliwość dla młodych osób, ale dopuszczają okazjonalny kontakt, głównie z alkoholem – *„w niewielkiej dawce wszystko jest dla ludzi.”* Za najbardziej niebezpieczne uważane są narkotyki. *„Wszystkie te substancje są w takim samym stopniu szkodliwe dla organizmu, ale uważam, że najgroźniejsze jest uzależnienie od narkotyków, najtrudniej się z niego wyplątać.”* – mówi respondentka. Za niepokojące można uznać, że nauczyciele nie wymieniają wśród niebezpiecznych substancji „dopalaczy” – legalnych odpowiedników narkotyków, o podobnym działaniu psychoaktywnym, wpływających na świadomość, a jednocześnie o nie do końca określonych właściwościach i mechanizmach uzależnienia.

Najważniejszą przyczyną sięgania przez uczniów po używki jest, zdaniem nauczycieli, wpływ grupy rówieśniczej. Aż 15 badanych uważa, że młodzi ludzie sięgają po substancje psychoaktywne, aby zaimponować kolegom (respondentka: *Chęć zwrócenia uwagi na siebie samego, koleżanek i kolegów, ale też dorosłych, rodziców. Uczniowie sięgają po używki, żeby zaimponować innym dzieciom, na przykład w klasie – pokazać, jacy są dorośli.*), zaś 10 twierdzi, że to presja otoczenia i nieumiejętność odmowy skłaniania uczniów do korzystania z używek – *„...brak oporu wobec propozycji innych, lepiej się zgodzić niż wyłamać i mieć inne zdanie”*. Jako kolejna ważna przyczyna przedstawiana jest ciekawość nowych doznań oraz nuda (wspomina o niej 19 badanych) – *„...sięgają po coś czego nie znają, a tyle o tym słyszeli, chęć poznania czegoś nowego jako sposób na nudę.”* Nauczyciele podkreślają też, że rodziny dysfunkcyjne, w których uczeń nie ma oparcia, wpływają na większą potrzebę przynależności do grupy rówieśniczej i akceptacji, co również prowadzi do sięgania po używki, zdecydowanie łącząc się wymienianymi wcześniej, najistotniejszymi powodami. *„Uczniowie szukają akceptacji w grupie, nie mają oparcia w rodzinie i z jednej strony nie potrafią odmówić, a z drugiej nawet tego nie chcą, nie wiedzą, jak sobie radzić z problemami, robią to, co ich rówieśnicy.”* – wyjaśnia respondentka. Inne podawane przez nauczycieli przyczyny korzystania z substancji psychoaktywnych to chęć dobrej zabawy (respondent: *[...]chcą się wesoło bawić, spędzać czas, a nie potrafią tego robić bez używek – one już weszły w schemat każdej imprezy – piwko, papierosy.*), potrzeba zredukowania stresu, wzorce wyniesione z domu rodzinnego oraz problemy rodzinne, moda na korzystanie z tych środków, „głupota” a także łatwa dostępność tych substancji. Z

wypowiedzi nauczycieli wynika, że narażeni na kontakt z używkami są zarówno uczniowie z rodzin dysfunkcyjnych, jak i ci z tak zwanych dobrych domów – ważniejszym czynnikiem ryzyka jest grupa rówieśnicza w połączeniu z brakiem uwagi rodziców. *„Uczniowie uciekają od rodzinnych problemów, od braku akceptacji ze strony rówieśników, od braku rozmów z rodzicami. Chcą zaimponować kolegom, koleżankom, być „doroślejszy” – podsumowuje nauczyciel.*

Respondentów zapytano także o to w jakich okolicznościach ich zdaniem uczniowie najczęściej sięgają po używki. Zdaniem większości nauczycieli uczniowie sięgają po używki podczas spotkań w większej grupie towarzyskiej. *„To wpływ grupy rówieśniczej, a co za tym idzie chęć zaimponowania swoim kolegom wpływa na to, że uczniowie sięgają po różne używki”*- tak uważała jedna z nauczycielek. Z tą opinią zgadzało się większość nauczycieli. Innymi okolicznościami sprzyjającymi sięgnięciu po używki były najczęściej konflikty rodzinne, słaby kontakt z rodzicami. *„Trudne sytuacje i brak zainteresowania rodziców swoimi dziećmi powoduje, że szukają oni rozwiązania swoich problemów w inny sposób, często przez używki.”*

Nauczyciele dostrzegają wiele negatywnych skutków stosowania przez uczniów używek. Równie często wskazują na konsekwencje zdrowotne, jak i społeczne; najczęściej wymieniane problemy związane z używkami to uzależnienie od tych środków, problemy zdrowotne, szkolne, rodzinne a także izolacja z grona rówieśniczego. W dalszej kolejności badani mówią o:

- konfliktach z prawem i drobnej przestępczości,
- chęci sięgnięcia po inne używki oraz przenoszeniu negatywnych wzorców zabawy na dorosłe życie,
- zaburzeniach osobowości i zachowania (brak koncentracji, wahania nastroju, trudności w podejmowaniu decyzji, poczucie pustki, rozpacz, otępienie, stany lękowe, nadpobudliwość, agresja, brak samokontroli, rozwiązłość, stosowanie przemocy).

Pytani o ewentualne pozytywne skutki sięgania przez młodzież po substancje psychoaktywne, nauczyciele w większości zdecydowanie twierdzą, że nie ma takich; tylko jeden nauczyciel starał się je odnaleźć. Respondent deklarował: *„Z pozytywnych konsekwencji stosowania używek mogę wymienić- pewność siebie wśród innych.”*

Zdecydowana większość respondentów uważa, że w ciągu ostatnich kilku lat nastąpił wzrost zainteresowania młodzieży używkami. Niektórzy nauczyciele uważali, że zainteresowanie używkami utrzymuje się od lat na tym samym poziomie – przeciwnego

zdania było tylko troje spośród badanych nauczycieli ich zdaniem bowiem zainteresowanie używkami znacznie spadło.

Respondenci wskazują na wiele przyczyn zwiększonej częstotliwości sięgania przez uczniów po substancje psychoaktywne. Najczęściej wymienianym powodem korzystania przez młodzież z używek jest ich znacznie większa niż jeszcze kilka lat temu dostępność. *„Dziś można przez internet czy telefon zamówić wszystkie narkotyki i jeszcze im to do domu przywożą. Dużo łatwiejszy dostęp jest do tego, niż kiedyś, to nie ma się co dziwić, że próbują.”* – wyjaśnia jedna z nauczycielek. Druga istotna według nauczycieli grupa powodów sięgania przez młodzież po używki to okoliczności wiążące się z niewłaściwym funkcjonowaniem domu rodzinnego. Najczęściej wynika to z braku zainteresowania rodziców dziećmi- *„Rodzice zajęci swoimi sprawami nie wiedzą co dzieje się z ich dziećmi, co robią, w jakim towarzystwie się obracają.”* Innym powodem wzrostu zainteresowania środkami psychoaktywnymi jest dobrobyt materialny niektórych rodzin. *„Dorośli mają coraz mniej czasu dla dzieci. Często ograniczają się do zaspokajania ich potrzeb materialnych. Dzieci często dysponują pokaźnym kieszonkowym, które mogą przeznaczyć na co chcą i często są to używki – bo pozwalają czuć się częścią grupy rówieśniczej, być „kimś”, mieć jakieś więzi, których nie znajdują w domu.”* – mówi respondent. Z dysfunkcjami rodziny wiążą się inne przywoływane przez nauczycieli przyczyny zwiększonego kontaktu młodzieży z używkami, takie jak nieumiejętność radzenia sobie z problemami, mniejsza odporność na stres, brak poczucia bezpieczeństwa. Z drugiej strony, wielu badanych zauważa swoistą „modę” na stosowanie używek – twierdzą, że młodzież nie potrafi się już bez nich bawić, a presja grupy jest zbyt silna, by się z niej wyłamywać.

Skala kontaktu uczniów z używkami jest przez niemal wszystkich respondentów uważana za dużą lub bardzo dużą. Nawet ci nauczyciele, którzy mają trudność z jej oszacowaniem podkreślają jednak, że niezależnie od tego, ilu uczniów sięga po substancje psychoaktywne, zawsze jest to zjawisko niepokojące. *„Powód do niepokoju jest nawet wtedy, kiedy jedna osoba sięga po używki.” – przecież to czyjeś dziecko i trzeba mu pomóc.* – mówi respondentka. Oszacowanie skali kontaktu uczniów z środkami psychoaktywnymi bywa trudne ponieważ zdaniem respondentów uczniowie rzadko bywają złapani na gorącym uczynku.

Moment, w którym uczniowie najbardziej narażeni są na kontakt z używkami to według nauczycieli zakończenie nauki w szkole podstawowej i rozpoczęcie gimnazjum, wraz z idącą za tym zmianą środowiska, będącego dla uczniów sytuacją trudną, nową, powodującą poczucie zagrożenia. Uczniowie przechodzący do szkoły ponadpodstawowej z jednej strony muszą wypracować pozycję w nowej grupie rówieśniczej, a z drugiej są w

wieku, w którym [...] zaczyna się próbowanie. Uczeń w gimnazjum `zaczyna się czuć dorosły a do dorosłości dąży tą drogą, że ją chce pokazać innym. Szkoła, gimnazjum, najczęściej jest oddalona od domu, dzieciom wydaje się więc, że są dorośli, muszą sami do niej dojeżdżać, są daleko od rodziców i ci nie mogą ich kontrolować w każdej chwili.”; „...wszystko, czego mogą i chcą spróbować, dostaną w gimnazjum, tam dzieci sięgają po wszystko, co przyjdzie im do głowy, i to nie dlatego, że mają problemy – zwyczajnie są ciekawi, co to jest, skoro „wszyscy biorą”. Znacznie mniejsza ilość nauczycieli, bo tylko pięciu, uważa za niebezpieczny również moment przejścia z gimnazjum do szkoły ponadgimnazjalnej i kolejnej zmiany środowiska. Bardzo istotnie zwiększającym prawdopodobieństwo sięgnięcia przez młodego człowieka po używki jest też kryzys w domu rodzinnym- respondentka: *„Problemy w domu rodzinnym powodują, że młody człowiek nie może sobie z nimi sam poradzić, pozostawiony sam sobie często sięga po używki.”* Tylko co czwarty respondent podkreślał, że potencjalnie niebezpieczny jest każdy moment w życiu ucznia, cały okres dojrzewania, a o sięgnięciu po używki decydują czynniki indywidualne, uniemożliwiające wyznaczenie „punktów krytycznych” w życiu młodego człowieka, tak samo dotyczących wszystkich uczniów.

Co piąty wśród badanych nauczycieli uważa, że środowisko, z jakiego pochodzi uczeń, nie ma wpływu na to, jak bardzo jest on podatny na zagrożenia związane z sięganiem po używki. *„Niezależnie od rodziny z jakiej pochodzi uczeń występuje ta sama możliwość sięgnięcia po narkotyki.”* Zdecydowana większość respondentów jest odmiennego zdania – aż dwudziestu badanych twierdzi, że znacznie większe prawdopodobieństwo korzystania z substancji psychologicznych dotyczy dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, patologicznych lub rozbitych. Nauczyciele zwracają uwagę z jednej strony na negatywne wzorce wynoszone z domu rodzinnego, np. rodziny z problemem alkoholowym- *„W środowiskach gdzie spożywa się dużo alkoholu, a dzieci mają kontakt z nim to powoduje, że obniża się próg wrażliwości na alkohol.”* Z drugiej strony zwracają uwagę na zbyt małą ilość czasu poświęcanego dzieciom przez rodziców. *„Myślę, że większe ryzyko sięgania po używki występuje w tych środowiskach, gdzie istnieją różnego rodzaju problemy rodzinne. Dla dzieci z takich rodzin jest to [sięganie po używki] często ucieczką od kłopotów, problemów. W tak zwanych środowiskach patologicznych – bieda, rodzice bezrobotni, alkoholicy – często pierwszy kontakt z używkami ma dziecko w domu rodzinnym.”* Grupą zagrożenia jest według nich również starsze środowisko koleżeńskie; zarówno koledzy z podwórka, jak i ci spotykani w dyskotekach i pubach jako bardziej „doświadczeni” zachęcają młodszych uczniów do próbowania używek. *„Dyskoteki, puby, gdzie młodzież uczęszcza, często mają tam kontakt ze starszymi się uczą od siebie, bo ci starsi często już próbowali, a młodszy nie chcą odstawać, chcą też być dorośli – i tak starsi tych młodszych wciągają w nałogi.”* – mówi jedna

z respondentek. Bardziej narażone na kontakt z używkami są zdaniem nauczycieli dzieci z dużych szkół. Podzielone opinie dotyczą zamożności środowisk sprzyjających sięganiu po substancje psychoaktywne – podobna ilość respondentów wskazuje na środowiska najuboższe, jak i na te bogatsze, lub wręcz przestępcze, gdzie dzieci stać na to, by używki kupować.

We wszystkich badanych szkołach prowadzone są zajęcia profilaktyczne, związane z alkoholem, nikotyną oraz narkotykami. Ich formy są bardzo zróżnicowane – respondenci wymieniają takie zajęcia, jak:

- Spotkania informacyjno-profilaktyczne dla uczniów,
- Pogadanki z wychowawcą,
- Pogadanki z psychologiem,
- Pogadanki z pedagogiem szkolnym,
- Pogadanki ze szkolną pielęgniarką,
- Programy profilaktyczne
- Programy wychowawcze,
- Spotkania z osobami pracującymi z uzależnionymi, terapeutami,
- Spotkania z przedstawicielami Policji,
- Filmy o tematyce związanej z uzależnieniami,
- Plakaty na korytarzach, promujące zdrowy styl życia,
- Szkolenia dla nauczycieli,
- Pogadanki dla rodziców,
- Profilaktyka indywidualna,
- Okolicznościowe gazetki.

Wiele szkół prowadzi również badania ankietowe wśród uczniów celem zdiagnozowania skali zjawiska sięgania przez młodzież po substancje psychoaktywne. Nauczyciele zgodnie twierdzą, że w programach profilaktycznych brakuje przede wszystkim naocznych przykładów konsekwencji uzależnień, spotkań z osobami, które mają je za sobą, a które są dla uczniów znacznie bardziej wiarygodne niż wychowawca czy pedagog szkolny. Dyskusje w których uczestniczą wszyscy uczniowie aktywnie to w opinii badanych jedna z najskuteczniejszych form przedstawiania uczniom zagrożeń związanych ze stosowaniem używek – poza wspomnianą wiarygodnością, pozwala uczniom na formułowanie własnych wniosków. Programy profilaktyczne są realizowane również w badanych placówkach. Tylko jeden respondent powątpiewa w ich skuteczność twierdząc, że realizowany program jest przestarzały i wymaga modyfikacji.

Osobą, która w niemal wszystkich badanych placówkach projektuje i kieruje programami profilaktycznymi jest pedagog szkolny (zazwyczaj z zespołem nauczycieli – wychowawców) – taka sytuacja ma miejsce w niemal trzech czwartych szkół objętych badaniem. O specjalnym przygotowaniu nauczycieli pracujących w tych zespołach (przez przebycie specjalnych szkoleń czy kursów) wspomina jednak tylko jeden respondent. W niektórych szkołach zostały powołane oficjalne zespoły zadaniowe i komisje mające za zadanie przygotowanie programu profilaktycznego. Zdaniem dwóch badanych nauczycieli każde zdanie, nie tylko pedagogów i nauczycieli jest ważne- *każde zdanie jest ważne w tej kwestii, idealnie byłoby wtedy gdyby rodzice zostali również w to włączeni.*

Spośród nauczycieli, z którymi przeprowadzone były wywiady, pięciu przyznaje, że nie wiedzą, kto zajmuje się ich ewaluacją. W pozostałych szkołach programy są kontrolowane niemal co roku – ich skuteczność oceniają twórcy po podsumowaniu rocznej realizacji. W kilku placówkach prowadzone są wśród uczniów wywiady ankietowe, rozmowy z uczniami dające pedagogowi i nauczycielom informacje o skuteczności podjętych działań.

POGŁĘBIONE WYWIADY SWOBODNE WŚRÓD PEDAGOGÓW

Tematykę pogłębionych wywiadów swobodnych przeprowadzanych wśród pedagogów można było również podzielić na trzy części. W pierwszej części zadano pytania ogólne- na temat sposobu spędzania wolnego czasu przez młodzież, organizowania wolnego czasu uczniom przez szkołę oraz opinii na temat spędzania wolnego czasu uczniów z rodzicami. Drugi blok pytań związany był z pytaniami o używki dotyczył między innymi: okoliczności zażywania używek, motywów sięgania po nie, ogólnych tendencji związanych z kontaktem uczniów ze środkami psychoaktywnymi w szkołach. Ostatnie pytania związane były z metodami profilaktyki przeciw uzależnieniom stosowanymi w szkołach.

W opinii pedagogów szkolnych, formy spędzania czasu wolnego przez uczniów są bardzo różne i zależne od upodobań i potrzeb młodych ludzi. Podobnie jak nauczyciele, pedagodzy dość zgodnie twierdzą, że młodzież większość wolnego czasu spędza biernie, zazwyczaj przy komputerze – jak mówi jedna z respondentek, *[...] większość uczniów, którzy biernie niestety spędzają popołudnia – przy komputerze. Nawet nie jak kiedyś, przed telewizorem, tylko Internet, gry komputerowe.* Telewizja jako sposób na zapewnienie wolnego czasu jest wymieniana przez trzech spośród wszystkich pedagogów, którzy wzięli udział w badaniu, podobnie jak spędzanie czasu z rodziną, pomoc w domu. Tylko jeden z pedagogów zauważa, że *niewiele uczniów czyta książki, ale jednak takie osoby również są.* Równie popularne jak korzystanie z komputera sposoby spędzania czasu wśród uczniów to spotkania towarzyskie (*„...młode osoby spotykają się popołudniami i spędzają ten czas w swym gronie”* – mówi respondentka). Kilku pedagogów wymieniło spędzanie wolnego czasu przez zwłaszcza dziewczynki czasu wolnego w centrach handlowych.

Nieco inny obraz możliwości spędzania przez uczniów wolnego czasu wyłania się po dokonaniu analizy dostępnych zajęć pozalekcyjnych – wszystkie szkoły, w których prowadzone było badanie, organizują dla uczniów zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań przedmiotowych, zajęcia sportowe, umożliwiają im również korzystanie z sal komputerowych i gimnastycznych. We wszystkich badanych placówkach widoczne jest zaangażowanie kadry nauczycielskiej w organizację czasu wolnego uczniów, mimo to większość badanych pedagogów deklaruje, iż uczniowie niechętnie korzystają z tego typu zajęć – *„mimo bogatej gamy zajęć pozalekcyjnych, tylko nieliczni biorą w nich udział.”*

Pytani o spędzanie czasu wolnego w rodzinnym gronie, pedagodzy odpowiadają zgodnie – zbyt mało uczniów rozmawia z rodzicami, spędza z nimi popołudnia, *„[...] jeśli już spędzają czas razem, to nie rozmawiają, tylko na przykład oglądają razem telewizję, nie ma tego kontaktu.”* Respondenci podkreślają, że uczniowie młodszych szkół częściej spędzają

wolny czas z rodzicami, niż uczniowie starszych szkół. Z drugiej strony wielu pedagogów zauważa, że rodzice, przytłoczeni codziennymi obowiązkami, mają coraz mniej czasu dla dzieci, które często zostają pozostawione samym sobie. Najczęściej czas w rodzinnym gronie spędzają uczniowie podczas wakacji i w weekendy, kiedy rodzice nie są pochłonięci pracą zawodową. Okazją do kontaktu są też święta i uroczystości rodzinne, a w niektórych domach wspólne jedzenie posiłków. Kwestię dobrze podsumowuje wypowiedź jednej z respondentek: *„Spędzanie wolnego czasu to problem. Uczniowie są pozostawieni sami sobie ponieważ rodzice poświęcają się pracy zawodowej. Nie ma w ogóle nawyku spędzania czasu razem.”*

Rodzice proszeni o przedstawienie swojej opinii na temat używek – papierosów, alkoholu, narkotyków i dopalaczy – respondenci są bardzo zgodni, uważają że są szkodliwe. *„Każda z wymienionych używek negatywnie oddziałuje, na młody organizm w szczególności. Nie zgadzam się ze stwierdzeniem, że jedne są bardziej, inne mniej szkodliwe”* – mówi jedna z badanych. Inna dodaje: *„Moje osobiste zdanie jest takie, że używki – wszystko jedno, co to jest – są to substancje, które są absolutnie szkodliwe. Nigdy nie należy ich dzielić na bardziej i mniej szkodliwe.”*

Respondenci wymieniają wiele przyczyn sięgania przez uczniów po substancje psychoaktywne. Najczęściej wymieniane przyczyny to:

- Ciekawość,
- Nuda,
- Chęć zaistnienia w grupie, zaimponowania rówieśnikom,
- Chęć poczucia się dorosłym,
- Łatwy dostęp do używek,
- Presja grupy, to, że *wszyscy to robią*, potrzeba przynależności,
- Przekonanie wyciągnięte z obserwacji dorosłych, że używki pomagają w rozwiązywaniu problemów życiowych,
- Potrzeba przezwyciężenia lęku, osamotnienia,
- Chęć podniesienia poczucia własnej wartości,
- Brak wiary w siebie,
- Brak oparcia w rodzinie,
- Nieumiejętność komunikowania się,
- Moda,
- Złe wzorce, wyniesione z domu rodzinnego,
- Brak zainteresowania ze strony rodziców, niedopilnowanie.

Pedagodzy dostrzegają wszystkie te aspekty problematyki kontaktu uczniów z używkami, o czym świadczyć mogą słowa respondentek: *„Młodzież [...] sięga po używki najczęściej pod wpływem grupy rówieśniczej”*, także z powodu trudnej sytuacji w domu rodzinnym- *„ brak wsparcia rodziców, dzieci zdane tylko i wyłącznie na siebie częściej sięgają po używki”*. Innym powodem może być uleganie modzie, *„...pewna moda – czy też środowiska związane z pewną muzyką, w których używki są wpisane w styl bycia.”*

Okoliczności, w jakich uczniowie sięgają po używki, to przede wszystkim spotkania towarzyskie poza szkołą i miejscem zamieszkania, głównie dyskoteki i imprezy, o których mówi ponad połowa badanych pedagogów. Kontakt z substancjami psychoaktywnymi mają młodzi ludzie również podczas spotkań z rówieśnikami, jak to określają pedagodzy, „pod blokiem”, poza domem, ale w jego okolicach. Poza tymi sytuacjami, pedagodzy wspominają również o wagarach jako okoliczności, gdzie młodzi ludzie mogą zetknąć się ze środkami uzależniającymi. Respondenci zaznaczają, że często przyczyną sięgania po używki jest nuda i niezagospodarowany czas wolny, na który młodzież w gronie rówieśniczym „szuka pomysłu”, co prowadzi do kontaktu z używkami.

Pytani o konsekwencje stosowania przez uczniów używek, niemal wszyscy pedagodzy dostrzegają tylko te negatywne. Ich lista jest bardzo długa, podobna u wszystkich respondentów:

- Uzależnienie,
- Uszczerbek na zdrowiu,
- Zmiany w zachowaniu,
- Kłopoty w szkole, wagarowanie,
- Brak koncentracji,
- Agresja,
- Wahania nastroju,
- Konflikty z prawem,
- Zaburzone relacje z rówieśnikami,
- Brak samokontroli,
- Aroganckie zachowania w stosunku do innych.

Jedna z respondentek podsumowuje okoliczności sięgania po używki- *„Stopniowo zaczynają się kłopoty w szkole, jak również problemy wychowawcze. Dziecko staje się agresywne, jest w złym nastroju. Za tym idą konflikty z nauczycielami, z kolegami również, potem konflikty w domu, które też w sumie koncentrują się wokół szkoły. Albo czas, kiedy dziecko bierze tych narkotyków więcej.”*

Aż trzech spośród badanych pedagogów jest zdania, że stosowanie używek przez uczniów ma również pozytywne konsekwencje takie jak: sposób na stres i odwagę- „*uczniowie łatwo nawiązują kontakt z innymi, są wyluzowani i w dobrym nastroju*”, chęć wyróżnienia się spośród innych „*[...] przez używki mogą choć na chwilę zaistnieć w grupie*”, możliwość zwrócenia uwagi na siebie- „*[...] w ten sposób mogą zasygnalizować, że mają problemy.*”

Tylko jeden spośród badanych pedagogów twierdzi, że w ostatnich latach nie nastąpił wzrost zainteresowania uczniów używkami, jedna osoba ma problem z oszacowaniem skali zjawiska i zmian sytuacji. Osoby, które przyznają, że zainteresowanie uczniów substancjami psychoaktywnymi jest większe, zwracają uwagę głównie na to, że dostęp do nich jest dużo łatwiejszy, niż kiedyś, a i przyzwolenie społeczne na korzystanie przez młodych ludzi z używek rośnie wraz ze zwiększającym się tempem życia dorosłych. „*Młodzież jest dziś bardzo konsumpcyjna. Używki są powszechnie reklamowane.*” Innym powodem sięgnięcia po używki zdaniem pedagogów jest rozpad więzi rodzinnych: „*pozostawieni sami sobie uczniowie często wpadają w kłopoty, rodzice nie poświęcają uwagi dzieciom- dają im pieniądze jako rekompensatę za czas, którego nie mogą poświęcić dzieciom*”, „*[...] przez wyjazdy zarobkowe rodziców dzieci nie czują, że są kontrolowani, mają poczucie że mogą robić co chcą.*”

Odpowiedzi na pytanie o skalę kontaktów uczniów z używkami są podzielone— zbliżona liczba pedagogów uważa, że zjawisko jest bardzo niepokojące, jak i twierdzi, że wciąż jest takim samym poziomem (co nie znaczy, że można to ignorować).

Połowa badanych twierdzi, że najbardziej narażone na kontakt z używkami są dzieci w momencie opuszczenia szkoły podstawowej i rozpoczęcia nauki w gimnazjum- „*kiedy dzieci zaczynają uczyć się w gimnazjum, a co za tym idzie zmienia się ich środowisko stają się bardziej podatni na wpływy innych i często sięgają po używki*”. Kilku respondentów jest zdania, że- „*na każdym etapie życia zagrożenie jest wciąż tak samo nie słabnące.*” Innymi takimi przełomowymi momentami w których dziecko narażone jest na sięgnięcie po używki zdaniem jednej trzeciej pedagogów są problemy w rodzinie— „*zaniedbanie ze strony rodziców, idące często w parze z konfliktami w domu rodzinnym powoduje, że uczniowie sięgają po różnego rodzaju używki. To ich sposób na ucieczkę od kłopotów.*”

Pięciu spośród badanych pedagogów uważa, że środowisko, z którego wywodzi się uczeń, nie ma wpływu na stopień narażenia na kontakt dziecka z używkami. Pozostali respondenci wymieniają liczne dysfunkcje rodziny, które mogą skłonić dziecko do sięgnięcia po substancje psychoaktywne. Szczególną uwagę zwracają badani przede wszystkim na:

- Rodziny patologiczne,

- Rodziny rozbite oraz tzw. „eurosieroctwo”, czyli sytuację, gdy rodzice wyjechali do pracy poza granice Polski, zostawiając dziecko np. pod opieką dziadków czy starszego rodzeństwa,
- Domy, w których brak czasu na rozmowy z dzieckiem, w których nie poświęca mu się odpowiedniej ilości uwagi,
- Domy, z których dzieci wynoszą złe wzorce – rodzice również korzystają z używek,
- Domy, w których brak wpajanych dziecku jasnych, czytelnych zasad dotyczących używek.

We wszystkich badanych szkołach realizowane są programy profilaktyczne, za które odpowiedzialny jest zazwyczaj pedagog szkolny, sam lub wraz z zespołem nauczycieli. W niektórych placówkach do współpracy przy tworzeniu tych programów zapraszani są rodzice. Jak mówi jeden z respondentów: *„tworzenie programów profilaktycznych [...] jest to obowiązek szkoły. Programy projektuje zespół wychowawców lecz powinni w nich uczestniczyć także rodzice.”* Osoby odpowiedzialne za profilaktykę uzależnień w szkołach podkreślają wagę współpracy środowisk, w których funkcjonuje młody człowiek- *„Ciekawiej byłoby, żeby rodzice również byli zaangażowani w programy profilaktyczne”*. Tylko w jednej placówce pedagogzy współpracowali z instytucjami z zewnątrz.

Badani pedagodzy zgadzają się, że najbardziej lubiane formy zajęć profilaktycznych to te, w których młodzież może być aktywna. Dużą popularnością cieszy się organizacja spektakli teatralnych, uwagę młodych ludzi przykuwają też zajęcia warsztatowe oraz debaty z zaproszonymi gośćmi – przedstawicielami Policji, służby zdrowia, terapeutami pracującymi w ośrodkach leczenia uzależnień, ale także osobami, które same pokonały nałóg. Zdecydowanie odchodzi się od form zbliżonych do wykładu, „pogadanek” – dla młodych ludzi są one nużące – na rzecz zajęć interaktywnych, motywujących uczniów do samodzielnego stawiania problemów i podjęcia próby odpowiedzi na nie.

We wszystkich badanych placówkach oświatowych realizowane programy profilaktyczne są poddawane ewaluacji po zakończeniu ich realizacji. Podsumowania dokonują twórcy programów – pedagodzy i wychowawcy, ocenia je dyrektor czasami również rodzice. Ewaluacja odbywa się zazwyczaj na podstawie ankiet wśród uczniów, sprawdzających, czy prowadzone zajęcia były dla nich ciekawe i atrakcyjne, a jednocześnie kontrolujących ilość i trwałość przekazywanych w programie informacji.

Programy profilaktyczne pisane są niemal we wszystkich szkołach, które wzięły udział w badaniu. Dwóch pedagogów nie było w stanie stwierdzić czy takie programy profilaktyczne są realizowane w ich szkołach. Osoby tworzące programy profilaktyczne opierają się przede

wszystkim na wynikach diagnozy problemów w szkole, własnych spostrzeżeń i danych ewaluacyjnych. Wychowawcy starają się również obserwować i analizować środowiska, w których obracają się uczniowie – „one również dostarczają cennych wskazówek podczas tworzenia programów profilaktycznych.”

Realizując programy profilaktyczne, szkoły współpracują z wieloma instytucjami. Należą do nich:

- Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne,
- Sąd rodzinny,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Straż Miejska,
- Urząd Miasta,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Biuro Pełnomocnika ds. uzależnień,
- Monar,
- Stowarzyszenie „Baba”
- Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnionych i Współuzależnionych,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- inne instytucje profesjonalnie zajmujące się profilaktyką.

Szkoły nie mają problemu z wyszukiwaniem partnerów współpracujących przy realizacji programów profilaktycznych.

POGŁĘBIONE WYWIADY SWOBODNE WŚRÓD RODZICÓW

Wywiady pogłębione zostały przeprowadzone z rodzicami dzieci uczęszczających do szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych. Wywiad składał się z trzech części. Pierwsza część dotyczyła pytań o zainteresowania dzieci oraz sposoby spędzania wolnego czasu wspólnie z dziećmi. Druga część wywiadu związana była z pytaniami dotyczącymi używek: stosunku rodziców do używek, opinii na temat stosowania używek przez dzieci i młodzież. Natomiast trzecia część dotyczyła znajomości profilaktyki związanej z uzależnieniami.

Rodzicom początkowo zadano pytanie na temat zainteresowań dzieci. Rodzice dzieci uczęszczających do szkół podstawowych najczęściej odpowiadali, że są to: muzyka, taniec, układanie klocków, gry komputerowe, książki oraz sport. Rodzice dzieci uczęszczających do szkół gimnazjalnych wymieniali zainteresowania takie jak: taniec, nauki humanistyczne, informatyka, komputer, historia, teatr, muzyka czy film. Natomiast wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych były to najczęściej: muzyka, teatr, telewizja, sport, Internet, modeling, archeologia i kultura innych krajów.

Kolejne pytanie dotyczyło sposobu spędzania wolnego czasu z dziećmi. Jak wynika z analizy odpowiedzi najwięcej czasu ze swoimi dziećmi spędzają rodzice uczniów szkół podstawowych. Najczęściej spędzają wspólnie czas wolny podczas odrabiania lekcji, spożywania wspólnych posiłków, odwożenia czy przywożenia dzieci ze szkoły. Rodzice dzieci uczęszczających do gimnazjów spędzają najczęściej czas wolny ze swoimi dziećmi podczas wspólnych posiłków lub znajdują go tylko wieczorem czy w weekendy. Wówczas najczęściej chodzą na wspólne spacer, oglądają telewizję lub robią wspólnie zakupy. Natomiast rodzice uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędzają wspólnie z dziećmi znacznie mniej czasu niż rodzice dzieci młodszych. Niektórzy z nich deklarują, że ciężko im wygospodarować wspólny czas wolny, jeśli już go znajdują to dzieje się to najczęściej w weekendy lub święta- *„[...] praca, praca i jeszcze raz praca, jedyny mój wolny czas to wakacje lub weekendy.”* Wtedy spędzają najczęściej wolne chwile w domu oglądają wspólnie telewizję, chodzą do kina, rozmawiają lub spożywają wspólne posiłki. Jeden rodzic deklaruje, że nie spędza wolnego czasu z dziećmi ponieważ jego dziecko nie chce go z nim spędzać.

Rodziców pytano o ich opinię na temat używek. Większość rodziców ma negatywny stosunek do wszelkiego rodzaju używek, uważają, bowiem, że uzależniają- *„każde używki prędzej czy później prowadzą do uzależnienia.”* Respondenci jeśli deklarują, że sięgają po używki to najczęściej zdarza się im wypić alkohol jednak dzieje się to zazwyczaj okazjonalnie

podczas większych uroczystości- „[...] alkohol od czasu do czasu spożywany w małych ilościach, najczęściej podczas większych imprez rodzinnych”.

Jeśli chodzi zaś o konsekwencje kontaktu z używkami, to najczęściej wymieniane były negatywne konsekwencje takie jak: utrata zdrowia, uzależnienia, utrata pieniędzy, patologie społeczne. Wśród pozytywnych konsekwencji kontaktu z używkami wymienianych zaledwie przez trzech respondentów znalazły się: odstresowanie, chwilowe zadowolenie, poprawa samopoczucia.

Rodziców zapytano również o miejsce używek w życiu młodzieży w Polsce. Zdaniem rodziców dzieci uczęszczające do szkół podstawowych temat używek nie dotyczy młodszych dzieci- „dzieci ze szkół podstawowych nie wiedzą co to używki, nie ma więc mowy o ich braniu.” Wśród rodziców młodzieży gimnazjalnej panuje przekonanie o powszechności używek wśród młodzieży. Ich zdaniem dzieci sięgają po nie gdyż chcą się przypodobać rówieśnikom: „wpływ grupy rówieśniczej odgrywa tu bardzo ważną rolę, nie chcąc być odrzuconym przez grupę dzieci wolą zrezygnować z własnego zdania, a wszystko po to żeby się przypodobać innym.” Rodzice młodzieży ponadgimnazjalnej zdają sobie sprawę z szerokiej dostępności używek wśród młodzieży- „Dziś młodzież nie potrafi bawić się bez dopalaczy, kiedyś częściej młodzi ludzie pili alkohol obecnie sięgają po narkotyki.” Ich zdaniem młodzież częściej pije alkohol niż kilka lat temu. Rodzice również zdają sobie z tego sprawę ponieważ ich zdaniem młodzież przestaje się z tym kryć.

Po ogólnym pytaniu na temat miejsca używek w życiu młodzieży w Polsce zapytano respondentów o miejsce używek w środowisku, w którym przebywają ich dzieci, czy dzieci zażywają jakieś używki i czy ich zdaniem jest to powód do niepokoju. Zdaniem rodziców dzieci ze szkół podstawowych, ich dzieci nie mają styczności z żadnego typu używkami- „tego typu używki nie dotyczą dzieci w tak młodym wieku”. Wśród rodziców młodzieży gimnazjalnej rodzice uważają, że dzieci miały już pierwszą styczność z alkoholem oraz papierosami ale nie robią tego regularnie, nie jest to powód do niepokoju. „dzieci okazjonalnie pija alkohol, ale w małych ilościach i za moim przyzwoleniem, więc nie jest to żaden powód do zmartwień.” Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w opiniach rodziców piją alkohol okazjonalnie i kontrolują to- „jeśli piją to robią to z głową...” Rodzice starszych uczniów uważają że ich dzieci mają większą styczność z wszelkiego rodzaju używkami niż uczniowie młodszy.

Rodziców zapytano o moment rozwoju dziecka w, którym ich zdaniem dzieci są najbardziej narażone na kontakt z używkami. Zdaniem większości rodziców dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej najbardziej narażone na kontakt z używkami są dzieci w momencie dojrzewania, przejścia ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Jeśli

natomiast chodzi o środowiska podatne na używki to najczęściej wymieniane były środowiska, gdzie kontakt z używkami już występuje od dłuższego czasu. Rodzice młodzieży gimnazjalnej uważają, że na kontakt z używkami najbardziej narażone są dzieci w gimnazjum, w środowiskach szkolnych, rodzinach patologicznych. Natomiast jeśli chodzi o rodziców młodzieży ponadgimnazjalnej to uważają oni, że najbardziej na kontakt z używkami narażeni są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Zaś jeśli chodzi o środowiska to są to najczęściej środowiska rodzin w których rodzice również palą papierosy oraz pija alkohol. Najczęściej dzieje się to zaś podczas imprez szkolnych dyskotek.

Rodziców zapytano również o motywy sięgania po używki przez dzieci i młodzież. Rodzice dzieci uczęszczających do szkół podstawowych uważają za główne motywy sięgania po używki: chęć bycia dorosłymi, zaimponowanie rówieśnikom- „*pokazywanie się od strony co to nie ja, albo zobaczcie ja już pije i pale*”, nieradzenie sobie z własnymi problemami, chęć spróbowania zakazanego owocu, nuda, moda i ciekawość. Rodzice młodzieży gimnazjalnej deklarowali, iż głównymi motywami sięgnięcia po używki są: naśladownictwo, chęć zaimponowania kolegom, presja środowiska, stres, brak asertywności, depresja, brak wsparcia i miłości ze strony rodziców. Zaś rodzice młodzieży licealnej byli zdania, że głównymi motywami sięgania po używki są: brak miłości, pewności siebie, chęć wyróżniania się, naśladownictwo, odstresowanie się, wpływ innych.

Rodziców zapytano także o profilaktykę związaną z uzależnieniami. Rodzice młodzieży gimnazjalnej najczęściej wymieniali metody profilaktyki takie jak: pogadanki, filmy edukacyjne, ulotki informacyjne, programy profilaktyczne prowadzone przez szkoły, dawanie dobrego przykładu dzieciom, poświęcanie uwagi dzieciom, pogadanki z osobami już uzależnionymi. Natomiast rodzice dzieci ze szkół podstawowych uznali za najlepsze metody profilaktyczne: programy prozdrowotne, spotkania z osobami uzależnionymi, informowanie dzieci w szkołach. Rodzice uczniów szkół ponadgimnazjalnych oprócz metod już wymienionych dodali jeszcze: dawanie dobrego przykładu przez rodziców oraz stałe poruszanie tematu uzależnień przez rodziców.

Jeśli zaś chodzi o skuteczność różnych metod, to rodzice dzieci uczęszczających do szkół podstawowych nie byli zorientowani w tym, które metody są najlepsze. Natomiast rodzice młodzieży gimnazjalnej uważali, że skuteczność osiągana jest wtedy gdy młodzież jest wielokrotnie uświadamiana oraz gdy dzieci mają opiekę ze strony rodziców. „*[...] to dużo zależy od rodziców, czy interesują się swoimi dziećmi, tym co robią, czy pozostawiają ich samym sobie*” – deklaruje rodzic. Rodzice dzieci ze szkół podstawowych byli zdania, że kontrola rodziców odgrywa tu bardzo ważną rolę- „*[...] dzieci są tylko dziećmi trzeba kontrolować to z kim się spotykają, co robią, czy są świadome pewnych rzeczy.*” Zaś

zdaniem kilku rodziców młodzieży ponadgimnazjalnej metody stosowane w szkołach nie są skuteczne dla wszystkich bowiem nie do wszystkich docierają one w ten sam sposób. Zdaniem rodzica: „[...] filmy pokazywane w szkołach bywają częściej instruktorem niż przestrogą”. Największy wpływ ich zdaniem powinna mieć rodzina- „ Wszystko zależy od wcześniejszego wychowania, tego co wpoili rodzice swoim dzieciom wcześniej.”

Rodzicom zadano pytanie o skuteczne metody, które ich zdaniem pomogłyby ich dzieciom. Rodzice dzieci ze szkół podstawowych byli zdania, iż zainteresowanie dzieckiem to najlepsza metoda żeby zapobiegać uzależnieniom. Natomiast rodzice uczniów szkół gimnazjalnych nie wiedzieli co mogłoby pomóc ich dzieciom lub wymielani najczęściej specjalistów bądź specjalistyczne ośrodki. Natomiast rodzice młodzieży licealnej byli zdania, że najlepsze metody, które mogłyby pomóc ich dzieciom to długie rozmowy zrozumienie przyczyn, lub byli przeciwnego zdania uznając, że nie ma skutecznych metod bo każde dziecko to indywidualny przypadek- „[...] nie ma uniwersalnych metod, jednej osobie może to pomóc drugiej zaszkodzić, każdy ma inną psychikę”.

Podsumowanie

Poniżej zostało zamieszczone podsumowanie wyników uzyskanych w toku poszczególnych etapów badania na terenie województwa lubuskiego. Jest to skrócona wersja przedstawionych wcześniej wyników, zawierające najważniejsze wnioski oraz prezentująca podstawowe trendy:

Diagnoza używania środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców województwa lubuskiego:

- Mieszkańcy województwa lubuskiego wolny czas najchętniej spędzają z rodziną(43%). 14% wybiera towarzystwo znajomych, a po 12% realizuje swoje hobby lub spędza czas na działce czy w ogródku. Uprawianie sportu to sposób na spędzenie wolnego czasu przez 8% respondentów;
- 34% dorosłych respondentów deklaroowało, iż nie spożywa alkoholu. Pozostałe 66% pije napoje alkoholowe z różną częstotliwością. Dzieje się to najczęściej podczas większych uroczystości (co piąty badany – 20%), kilka razy w roku (18%) czy też kilak razy w miesiącu (14%);
- Alkohol jest spożywany przeważnie podczas imprez rodzinnych (38%) lub w domu (34%). 15% badanych pije napoje alkoholowe u znajomych. Znacznie mniej bo 9% - w pubach i restauracjach;
- Alkohol najczęściej spożywany jest w towarzystwie rodziny (55%). 35% wybiera swoją grupę towarzyską, a 7% - znajomych z pracy lub sąsiedztwa;
- Respondenci spożywający alkohol sięgają najczęściej po piwo lub wino – tak deklaruje po 31% badanych. Niemal co czwarty preferuje wódkę (24%), a co dziesiąty (10%) – likiery i nalewki. Szampan jest pijany przez niewielką część populacji (4%);
- Główny powód spożywania alkoholu przez respondentów to chęć dotrzymania towarzystwa innym – deklaruje tak ponad połowa respondentów (56%). Co czwarty badany (25%) przyznawał, że lubi smak alkoholu i dlatego po niego sięga. Znacznie rzadziej pojawiały się argumenty o potrzebie relaksu, poprawienia humoru, nabrania odwagi, zapomnienia o kłopotach czy „zabicia” nudy;
- 64% uczestników badania deklaruje, że miesięczna ilość najczęściej przez nich spożywanego alkoholu nie przekracza 0,5 litra. 18% konsumuje od 0,5 do 2 litrów ulubionego alkoholu miesięcznie, a 10% - od 2 do 3,5 litrów. Pozostali respondenci deklarowali spożycie alkoholu na poziomie powyżej 3,5 litra;

- Spożywanie alkoholu dla zdecydowanej większości badanych (83%) nie wiąże się z żadnymi konsekwencjami w postaci dolegliwości fizycznych;
- Respondenci w większości (82,5%) nie odczuwają również skutków psychicznych związanych ze spożywaniem alkoholu. Jeśli już, najczęściej odczuwanym skutkiem jest bycie bardziej towarzyskim (16%);
- Spożywanie alkoholu nie ma wpływu na relacje respondentów z otoczeniem – tak deklaruje aż 98% badanych;
- Większość osób konsumujących alkohol (64%) choć raz w życiu upiło się. Większości zdarzyło się zwykle kilka razy w życiu (34%) lub raz czy dwa razy w życiu (27%). 36% badanych nigdy się nie upiło;
- Wśród osób, które kiedykolwiek się upiły, ponad połowa (55%) deklaruje, że nigdy nie doświadczyli zjawiska „urwania się filmu”. Wśród pozostałych 45% respondentów, 29% przyznaje, że zdarzyło się to im raz lub dwa razy w życiu, a 13% - kilka razy w życiu;
- Używanie środków odurzających – narkotyków to problem marginalny w badanej populacji. Do stosowania ich przyznało się jedynie 2,6% badanych. Pozostali (97,4%) deklarują, że nigdy nie używali narkotyków;
- Respondenci, którzy próbowali narkotyków, sięgali po marihuanę lub haszysz. Właśnie ten narkotyk wskazali wszyscy, którzy podczas badania wskazali na posiadanie doświadczeń z narkotykami;
- Powody sięgnięcia po narkotyki były różne, jednak najczęściej wśród odpowiedzi pojawiała się chęć odprężenia i relaksu (41% wskazań). 29% spróbowało narkotyków pod wpływem znajomych, a co czwarty (24%) – żeby się lepiej bawić. Zapomnienie o kłopotach to przyczyna kontaktu z narkotykami dla 6% respondentów;
- Pierwszy użyty narkotyk został badanym najczęściej zaproponowany przez znajomych – tak wskazało aż 65% respondentów. 29% przyznało, że zażyli środek odurzający, ponieważ wszyscy w ich towarzystwie próbowali, a 6% dostało go od obcej osoby;
- Używanie narkotyków nie wiąże się dla respondentów z żadnymi dolegliwościami fizycznymi – takie zdanie ma 88% z nich. 12% przyznaje, że odczuwa skutki fizyczne: dla połowy są one niedokuczliwe, a dla drugiej połowy – dokuczliwe;
- Większości osób używających narkotyków (82%) nie dotyczą również skutki psychiczne ich zażywania. 18% wskazało, że po użyciu narkotyku traci kontakt z rzeczywistością i bliskimi;

- Używane narkotyki nie mają również wpływu na relacje respondentów z otoczeniem (88%). Jedynie po 6% przyznaje, że będąc pod ich wpływem popadli w konflikt z prawem lub znajomymi (łącznie 12%);
- Niewiele ponad połowa (51%) respondentów pali obecnie (22%) lub paliło w przeszłości (29%). Brak jakichkolwiek doświadczeń z papierosami deklaruje 49% badanych osób;
- Osoby palące papierosy najczęściej określają siebie jako nałogowych palaczy – aż 43% z nich przyznaje, że pali często. Kolejne 31%, choć nie nazwało siebie nałogowymi palaczami, przyznało, że palą regularnie. 23% pali papierosy czasami, a 3% - rzadko: można założyć, iż są to osoby palące „dla towarzystwa”;
- Używanie przez respondentów „dopalaczy” to zjawisko bardzo marginalne – większość z badanych choć słyszała o ich istnieniu, nigdy ich nie próbowało (84,5%) lub też nawet nie wiedzą co to są „dopalacze” (14,5%). Pozostali – ok. 1% - mieli już kontakt z „dopalaczami”;
- Stosujący „dopalacze” sięgają przeważnie po środki zmieniające nastrój lub środki pobudzające (po 57%). Używane były również środki halucynogenne (14%);
- Ci, którzy próbowali „dopalaczy”, najczęściej robili to, aby się lepiej bawić (43%), rzadziej by się odprężyć czy dlatego że ich znajomi używają tych substancji (po 29%);
- Sięgnięcie po „dopalacze” odbywało się przeważnie dlatego, że wszyscy w towarzystwie respondenta próbowali (43%). Po 29% użytkowników „dopalaczy” zostało poczęstowanych przez znajomego lub sami sięgnęli po te środki, zainteresowani przez media czy literaturę;
- 71% respondentów stosujących „dopalacze” nie odczuwa z tego powodu żadnych dolegliwości. Dla pozostałych 29% są one dokuczliwe, ale krótkotrwałe;
- Podobnie, jak w przypadku skutków fizycznych, tak i 71% respondentów nie odczuwa skutków psychicznych używania „dopalaczy”. Pozostałe 29% przyznaje, że ich stosowanie wyzwała w nich agresję;
- Tylko 14% badanych przyznało, że używanie „dopalaczy” wpływa na pogorszenie ich kontaktów ze znajomymi. Dla pozostałych 86% nie mają one żadnego wpływu na relacje z otoczeniem;
- W przypadku alkoholu dominowały dwie odpowiedzi: o konieczności zachowania umiaru (48%) oraz stwierdzenie mówiące o tym, że wszystko jest dla ludzi (38%); Tylko 12% respondentów wskazało, iż od napojów alkoholowych należy trzymać się z daleka, a po 1% przyznało każdemu prawo do spożywania alkoholu w dowolnych ilościach czy też upijania się;

- Opinie respondentów odnośnie papierosów były bardziej radykalne niż w przypadku alkoholu: 70% badanych uznało, że od papierosów należy trzymać się z daleka. Mniej liczni respondenci wybrali odpowiedź mówiącą o konieczności zachowania umiaru (12%) czy „wszystko jest dla ludzi” (13%);
- Opinie respondentów związane z narkotykami są rygorystyczne: 94% deklaruje, że od narkotyków należy trzymać się z daleka. Twierdzenia o wolności wyboru czy podejmowania prób z narkotykami są znacznie rzadsze i stanowią łącznie niecałe 1% ogółu odpowiedzi. 2,6% badanych uważa, że można stosować narkotyki, ale zachowując umiar, a 2,1% - że „wszystko jest dla ludzi”;
- Respondenci nie aprobują również używania „dopalaczy” – aż 96% uznało, że należy trzymać się od nich z daleka. 1,7% badanych zaleca umiar w stosowaniu „dopalaczy”, a 1,8% uważa, że „wszystko jest dla ludzi”. Pozostali (ok. 1% wskazań) uznają, że każdy ma prawo spróbować, a nawet zażywać tyle środków, ile chce;
- Najpopularniejszym źródłem informacji o skutkach uzależnień jest telewizja – wskazało ją aż 38% respondentów. 17% korzysta w tym zakresie z prasy, 16% informacje czerpie z internetu, a 12% wskazało inne niż wymienione w kafeterii źródła wiedzy na temat uzależnień. Rzadziej wskazywane były takie źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień jak: znajomi (5%), praca zawodowa (4%), radio (3%) czy lekarze (1%). Warto również zauważyć, iż jedynie 4% badanych deklarowało, że informacje o skutkach uzależnień do nich w ogóle nie docierają;
- Największym zaufaniem respondentów w zakresie pomocy w przypadku uzależnienia, cieszy się specjalista ds. uzależnień – właśnie do niego po pomoc zwróciłoby się 28% badanych. 16% respondentów nie szukałoby pomocy nigdzie – sami chcieliby poradzić sobie z ewentualnym problemem uzależnienia. Pozostali chcieliby szukać pomocy w różnych miejscach: u rodziny (15%), lekarza rodzinnego (12%), psychologa (10%), grupy AA (7%), ośrodka terapii uzależnień (5%), przyjaciela (4%) , a nawet księdza (2%) lub pomocy społecznej (1%);
- W opinii respondentów osoby uzależnione nie korzystają pomocy, ponieważ negują one w ogóle istnienie problemu – tak uważa 60% ankietowanych. Niemal co piąty respondent wyraził przekonanie, że osoby uzależnione przed szukaniem pomocy powstrzymuje wstyd (19%), a co dziesiąty – twierdzi, że uzależnieni po prostu nie wierzą w pomoc (10%). 7% badanych przypuszcza, że osoby uzależnione nie wiedzą, gdzie mogą uzyskać pomoc;
- 61% ankietowanych osób nie ma świadomości istnienia w ich gminach/miastach Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

- Dla osób, które mają świadomość istnienia Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, głównymi źródłami takiej wiedzy są lokalna prasa (35%) lub znajomi i rodzina (28%). 12% taką wiedzę uzyskało za pośrednictwem pracy zawodowej, 10% widziało szyldy lub napisy, a 7% usłyszało o niej w radio;
- Znajomość jakichkolwiek instytucji czy organizacji, które zajmują się pomocą osobom uzależnionym potwierdziło tylko 35% badanych. Pozostałe 65% deklaruje, że nie zna żadnych instytucji i organizacji świadczących tego typu pomoc;
- Wiedza o instytucjach i organizacjach pomagających osobom uzależnionym pochodzi z różnych źródeł: „ze słyszenia” (33%), z lokalnej prasy (22%) czy napisów i szyldów (20%). Inni respondenci wiedzę na ten temat uzyskali w toku pracy zawodowej (10%), słuchając radia (4%) czy w urzędach (2%);
- Ze zjawiskami przemocy zetknęła się ponad połowa uczestników badania. 10% doświadczyło jej w rodzinie, 14% w sąsiedztwie, 8% wśród znajomych, a 23% w innych sytuacjach. 45% badanych deklarowało, że nigdy nie mieli styczności z przemocą;
- Spożywanie alkoholu przez małżonka było przyczyną doświadczania agresywnych zachowań przez 6% badanych osób. Zdecydowana większość deklarowała jednak, iż pijany współmałżonek nigdy nie zachowywał się agresywnie (94%);
- Agresywne zachowania pijanego współmałżonka występowały z różną częstotliwością. Zdarzało się to raz (39%), kilka razy w roku (34%) czy kilka razy w miesiącu (24%). Niektórzy respondenci doświadczali agresji ze strony pijanego współmałżonka nawet kilka razy w tygodniu (2%);
- Wśród osób, które doświadczyły agresji ze strony pijanego współmałżonka, w niewiele ponad połowa przypadków (51%) miała miejsce również przemoc fizyczna. 49% badanych doświadczających agresji ze strony współmałżonka, nie zostało wtedy uderzonych;
- Przemoc fizyczna ze strony pijanego współmałżonka występowała kilka razy do roku (48% przypadków), wystąpiła tylko jeden raz (33%) lub zdarzała się kilka razy w miesiącu (19% wskazań);
- Wśród uczestników badania aż 78% deklarowało, że nigdy nie obserwowali zakupu alkoholu przez osobę nieletnią. Kilkakrotnie zdarzyło się to 16% respondentów, a 6% przyznaje, że taka sytuacja miała miejsce często;
- Wśród osób, które obserwowały zakup alkoholu przez osobę nieletnią, aż 66% nie zareagowało. Najczęściej respondenci tłumaczyli się tym, że to nie ich sprawa (38%), a 18% obawiało się zareagować w tym momencie. 9% uznało arbitralnie, że nieletnia osoba i tak gdzieś zakupi alkohol, więc reagowanie jest pozbawione sensu.

Respondenci, którzy będąc świadkami zakupu alkoholu przez nieletniego, wykazali się reakcją (czyli 34%), najczęściej powodowani byli przekonaniem, że używki są dla dorosłych (21%), rzadziej złamaniem przepisów przez ekspedientkę (9%) czy przeświadczeniem, że mała ilość alkoholu może doprowadzić do tragedii (4%);

- Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez nieletniego, najczęściej miała formę zwrócenia uwagi ekspedientce na wiek osoby chcącej dokonać zakupu. Tą właśnie odpowiedź wskazało aż 71% badanych. Co czwarty respondent zwrócił uwagę osobie niepełnoletniej (24%). Inne formy, czyli rozmowa z kierownikiem sklepu czy wezwanie policji/straży miejskiej to działania podejmowane sporadycznie – wskazało je po 2% ankietowanych;
- 77% respondentów nigdy nie było świadkiem sytuacji, żeby osoba nieletnia próbowała dokonać zakupu papierosów. Kilka razy z taką sytuacją spotkało się 19% respondentów, a często – 4%;
- Będąc świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego, 67% respondentów nie zdecydowało się na podjęcie działań. Podobnie jak w przypadku alkoholu, badani najczęściej twierdzili, że to nie jest ich sprawa (37%). Wśród przyczyn braku reakcji pojawiały się również obawa (18%) czy przekonanie, że nawet jeśli nie w tym miejscu, to w innym na pewno się uda (11%). Ci respondenci, którzy podejmowali działanie będąc świadkiem zakupu papierosów przez osoby nieletnie (33%), najczęściej kierowali się przeświadczeniem, że używki są dla dorosłych (17%) czy złamaniem przepisów przez ekspedientkę (11%);
- Podejmując działanie w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego, 71% osób zwróciło uwagę ekspedientce, a 25% - nieletniemu. Po 2% poprosiło o rozmowę z kierownikiem sklepu lub wezwało policję/straż miejską;
- Badani zostali również zapytani o to, czy zdarzyło się im kierować samochodem będąc pod wpływem alkoholu. 28% badanych deklaroowało, że nie mają prawa jazdy, stąd pytanie ich nie dotyczy. Aż 64% ankietowanych twierdziło, iż nigdy nie zdarzyło się im prowadzić samochód po spożyciu alkoholu. Tylko 8% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce – w tym 6% badanych zdarzyło się to raz czy dwa razy w życiu, a po 1% - sporadycznie lub często;
- Oprócz pytania o kierowanie samochodem będąc pod wpływem alkoholu, ankietowani zostali poproszeni również o określenie, czy zdarzyło się im jechać samochodem kierowanym przez osobę pod wpływem alkoholu. Aż 85% badanych deklaruje, że nie wsiadło do samochodu z kierowcą, który spożywał alkohol. Sytuacja taka zdarzyła się 15% ankietowanych. W większości były to jednorazowe przypadki w życiu (12%), tylko 2% przyznało, że sytuacja ma miejsce sporadycznie, a 1% - często.

Diagnoza używania środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież województwa lubuskiego:

- Najpopularniejsze zainteresowania uczniów to muzyka (69%), sport oraz filmy (po 50%). Rzadziej uczniowie wskazywali na zainteresowanie grami komputerowymi (36%) czy Internetem (26%). Książki budzą zainteresowanie 27% ankietowanych uczniów;
- Uczniowie województwa lubuskiego mają dobre relacje z rodzicami: 47% z nich określiło je jako bardzo dobre, a 40% - jako raczej dobre. Tylko 1,5% wskazało na odpowiedzi „raczej złe” czy „bardzo złe”. Pozostałe 11% miało trudności z dokonaniem oceny swoich relacji z rodzicami;
- Pierwsze pytanie w ankiecie audytoryjnej dla uczniów dotyczyło dotychczasowych kontaktów z alkoholem. Spożywało go już 59% uczniów. Natomiast inicjacji alkoholowej nie przeszło jeszcze 40% ankietowanych uczniów;
- Niemal połowa ankietowanych uczniów (45%) pierwszy kontakt z alkoholem odbyła w wieku 13 – 15 lat. Co czwarty uczeń (24%) miał w tym momencie między 10 a 12 lat. 17% uczniów pierwszy raz spożyło alkohol mając mniej niż 10 lat, a 14% - więcej niż 15 lat;
- Podstawowe miejsca inicjacji alkoholowej uczniów to uroczystość rodzinna (aż 35% wskazań) oraz podwórko (28% wskazań). Tylko 15% uczniów pierwszy raz alkohol spożyło na imprezie czy zabawie towarzyskiej, 6% - pod nieobecność rodziców w domu, a po 4% - na dyskotecie lub zabawie szkolnej;
- Odbywając inicjację alkoholową większość uczniów (54%) sięgnęła po piwo, a co czwarty (24%) – po szampan. 11% spróbowało wódki, kolejne 9% - wina. Nalewka czy inne alkohole pojawiały się sporadycznie;
- 27% ankietowanych uczniów deklaruje, iż alkohol spożyli tylko raz czy dwa razy w roku. 38% przyznaje, że pije rzadziej niż raz w miesiącu, 26% - między 1 a 7 razy w miesiącu. 9% określiło częstotliwość spożywania alkoholu jako 2 razy w tygodniu lub częściej;
- Uczniowie, których kontakt z alkoholem nie był jednorazowy, obecnie najczęściej sięgają po piwo – deklaruje tak aż 80% z nich. 36% uczniów pije wódkę, 17% - wino, a 13% - szampan;
- Obecnie uczniowie alkohol piją najczęściej ze znajomymi na podwórku (41%) oraz na imprezach i zabawach towarzyskich (40%). Rzadziej odbywa się to na uroczystościach rodzinnych (22%) czy dyskotecie (21%);

- Głównym powodem sięgania przez uczniów po alkohol okazuje się być chęć dobrej zabawy, poprawienia sobie humoru – dlatego spożywa go 51% uczniów. 43% twierdzi, że lubi alkohol, a co czwarty (24%) robi to z ciekawości. Inne powody były znacznie rzadziej wskazywane przez uczniów;
- Uczniowie spożywający alkohol najczęściej jako skutek tego zachowania wskazywali na bycie zadowolonym i dobrą zabawę – aż 56% wskazań. 42% uczniów nie odczuwa żadnych skutków spożywania alkoholu, natomiast 23% przyznaje, że staje się odważniejszymi. Znacznie rzadziej wskazywane były takie odpowiedzi jak zyskiwanie w towarzystwie (8%), agresja (6%), przemoc (3%) czy załamanie i samotność (2%);
- Dla zdecydowanej większości uczniów spożywanie alkoholu nie wywołało żadnych konfliktów – deklaruje tak 84% z nich. Po 6% wskazało na pojawienie się problemów ze znajomymi oraz obcymi ludźmi, 5% - doświadczyło konfliktów z rodziną, a dla 4% spożywanie alkoholu zakończyło się na posterunku policji czy straży miejskiej;
- Większość uczniów – 61% - deklaruje, iż spożywają tak niewielkie ilości alkoholu, że nie ma to wpływu na ich stosunek do siebie. 29% uczniów przyznaje, że są zadowoleni i dobrze się bawili. Znacznie rzadziej uczniowie obiecują sobie, że po raz ostatni spożywali alkohol czy boją się, że źle się zachowywali (po 7%);
- 62% uczniów nigdy nie próbowało dokonać zakupu alkoholu. 5% przyznaje, że mimo podejmowanych prób zakup się nie udał, a 12% - udaje się to czasami. Co dziesiąty uczeń (10%) deklaruje, że zakup alkoholu nie jest dla nich problemem, mimo faktu, iż są niepełnoletni. 11% - może swobodnie kupować napoje alkoholowe;
- Kolejne pytanie dotyczyło miejsc, w których uczniom sprzedawany jest alkohol. Okazuje się, iż najczęściej odbywa się to w sklepach osiedlowych – aż 78% wskazań. Również często, lecz już znacznie rzadziej, uczniowie kupują alkohol na dyskotekach (42%), supermarketach (40%) czy pubach (36%);
- Ponad połowa uczniów – 59% - deklaruje, że nigdy nie zetknęli się z przemocą po spożyciu alkoholu. 22% było świadkiem ataku ze strony osoby pijanej. 14% uczniów było adresatami epitetów ze strony nietrzeźwego, a 11% zostało zaatakowanych przez osoby pijane. 7% uczniów uczestniczyło w bójkach z osobami nietrzeźwymi, 4% wygrażało będąc pod wpływem alkoholu, a kolejne 3% - użyło w takim momencie siły;
- 39% ankietowanych uczniów miało już kontakt z papierosami. Pozostałe 59% nie odbyło inicjacji nikotynowej;

- Pierwszego papierosa 35% uczniów zapaliło w wieku 13 – 15 lat, 21% miało wtedy między 10 a 12 lat. 26% uczniów w momencie pierwszego kontaktu z papierosami miało mniej niż 10 lat, a 18% - więcej niż 15 lat;
- Niemal 60% uczniów pierwszego papierosa zapaliło ze znajomymi na podwórku. 11% zrobiło to pod nieobecność rodziców w domu, 7% - na imprezie, a 5% - na dyskotecie. 4% inicjację nikotynową odbyło na zabawie szkolnej, a 3% - na uroczystości rodzinnej;
- 37% uczniów deklaruje, iż ich kontakt z papierosami był jednorazowy. 18% pali rzadziej niż raz w miesiącu, a po 8% - od 1 do 7 razy w miesiącu oraz 2 – 3 razy w tygodniu. Aż 29% uczniów można nazwać nałogowymi palaczami – palą oni 4 razy w tygodniu a nawet częściej;
- 72% ankietowanych uczniów deklaruje, że nigdy nie próbowało zakupić papierosów. 11% uczniów nie ma problemu z kupieniem papierosów, choć są niepełnoletni, 7% udaje się to czasami, a 2% zawsze odmawiano;
- Uczniowie kupują papierosy przeważnie w kiosku (77%) oraz w sklepie osiedlowym (62%). Po 37% wskazań otrzymały dyskoteka/pub oraz supermarket. 26% uczniów zaopatruje się w papierosy na targowisku lub bazarze;
- 53% badanych uczniów deklaruje, iż nie pali papierosów, ponieważ uważa je za szkodliwe. 26% jako powód niepalenia podaje twierdzenie, że papierosy im nie smakują. Co dziesiąty uczeń (10%) zaś pali, ponieważ to lubi, a 4% - ponieważ nie potrafi rzucić nałogu. 7% ogranicza lub rzuca palenie;
- Uczniowie zostali również w ankiecie zapytani o kontakt z narkotykami – 14% uczniów przyznało, że doświadczyli już inicjacji narkotykowej. 84% twierdzi, że nigdy nie zażywało żadnych środków odurzających – narkotyków;
- Wśród uczniów, którzy nie próbowali narkotyków, 76% twierdzi, że nie ma zamiaru próbować tego w przyszłości. Tylko 4% potwierdza, że chciałoby spróbować, a co piąty uczeń (20%) nie jest zdecydowanych w tej kwestii;
- Ponad połowa uczniów (55%) w momencie inicjacji narkotykowej miała więcej niż 15 lat. 33% miało wtedy między 13 a 15 lat;
- Inicjacja narkotykowa 34% uczniów odbyła się ze znajomymi na podwórku, 30% - na imprezie, a 18% - na zabawie szkolnej. 8% pierwszy narkotyk zażyło na dyskotecie, 5% - podczas nieobecności rodziców w domu, a 4% - na wycieczce szkolnej;
- Głównym powodem sięgnięcia przez uczniów po narkotyki była ciekawość. Aż 79% właśnie z tego powodu zażyło je po raz pierwszy. 46% uczniów chciało się lepiej bawić, 16% natomiast zrobiło to z nudy, a 12% - z powodu stresu. Inne

przyczyny były przez uczniów wskazywane znacznie rzadziej, natomiast wśród innych przyczyn (3%) pojawiały się najczęściej namowa kolegów oraz brak możliwości wskazania konkretnej przyczyny sięgnięcia po narkotyki;

- Uczniowie zostali zapytani również o to, po jaki narkotyk sięgnęli w trakcie inicjacji. Niekwestionowanym liderem powstałej klasyfikacji jest marihuana – bezpośrednio wskazało ją 181 ankietowanych uczniów. Jednak pojawiała się ona również w kombinacjach z amfetaminą, haszyszem, „dopalaczami”, grzybami, LSD czy innymi. Liczba uczniów, którzy zażywali narkotyki inne niż marihuana, jest zdecydowanie niższa;
- Ponad połowa uczniów (54%), którzy zażywali już narkotyki deklaruje, iż obecnie tego nie robią. Jeśli już, największą popularnością cieszy się marihuana/haszysz (41% wskazań) lub alkohol z marihuaną (17%). Odsetek wskazań na pozostałe rodzaje zażywanych narkotyków są niższe;
- 44% uczniów deklaruje, iż ich kontakt z narkotykami był jednorazowy. 39% z kolei przyznaje, że zażywa je rzadziej niż raz w miesiącu, a 17% - robi to częściej;
- Aż 77% uczniów zażywających narkotyki nie odczuło z tego powodu żadnych negatywnych skutków. Wskazania na poszczególne negatywne zjawiska nie przekraczały 10%;
- 23% ankietowanych uczniów wie, że ich koledzy i koleżanki zażywają narkotyki. 35% jest przekonanych, że taka sytuacja nie ma miejsca, a 39% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie;
- 19% uczniów jest zdania, iż narkotyki można dostać w ich szkole. Przeciwną opinię wyraziło 32% ankietowanych, natomiast aż 47% wybrało odpowiedź „nie wiem”;
- Co czwarty uczeń (25%) twierdzi, że narkotyki są sprzedawane przez uczniów. niewiele więcej, bo 29% uważa, że takie sytuacje nie mają miejsca. Natomiast 44% badanych nie miało zdania w tej kwestii;
- Uczniowie zostali również zapytani, czy znają osobiście osobę, która rozprowadza narkotyki. 23% uczniów przyznało, że zna takie osoby, a 74% nie dysponuje taką wiedzą. Z tego 23% jest przekonanych, że choć w tym momencie nie wiedzą, kto sprzedaje narkotyki, zawsze taką wiedzę mogą uzyskać;
- Aż 44% ankietowanych uczniów deklaruje, iż nie wiedzą, w jakim miejscu najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Spośród konkretnych miejsc, najczęściej, bo 29% wskazań, uzyskała dyskoteka. Co dziesiąty uczeń kupiłby narkotyki na podwórku, 5% - zamówiłoby je przez telefon, 4% - zrobiłoby to w szkole, a 2% - przez Internet;

- Niemal połowa ankietowanych uczniów (46%) jest przekonanych, że narkotyków nie należy nawet próbować. Kolejne 22% zwraca uwagę na fakt, że należy postępować z nimi ostrożnie, a 18% uczniów przyznaje każdemu prawo do samodzielnego decydowania czy chce podjąć próbę ich zażycia czy nie;
- 12% ankietowanych uczniów doświadczyło już pierwszych kontaktów z „dopalaczami”. 85% nigdy ich nie próbowało, przy czym w tej grupie aż 52% twierdzi, iż nawet nie wiedzą, czym są „dopalacze”;
- Okazuje się, iż uczniowie bardzo różnorodne środki określają mianem „dopalaczy”. Oprócz konkretnych i fachowych nazw tych środków, często pojawiały się również wskazania na alkohol, narkotyki czy leki. Pozwala to przypuszczać, iż rzeczywiście dla wielu uczniów „dopalacze” są bliżej nieokreślonymi środkami, mylonymi z innymi używkami;
- Ponad połowa (55%) uczniów, którzy próbowali już „dopalaczy” twierdzi, iż był to kontakt jednorazowy. Co czwarty uczeń (25%) zażywa je rzadziej niż raz w miesiącu, a co dziesiąty (10%) – od 1 do 7 razy w miesiącu lub nawet 2 razy w tygodniu i częściej;
- 55% uczniów deklaruje, iż wie gdzie można zakupić „dopalacze” na terenie ich miasta. 7% zna takie miejsca poza swoim miastem. Natomiast brak wiedzy o dostępności „dopalaczy” w miejscu zamieszkania deklaruje 16% ankietowanych. 22% twierdzi, że choć obecnie nie dysponują taką wiedzą, mogą ją szybko zdobyć;
- Aż 62% uczniów przyznaje, że nie używa „dopalaczy”, ponieważ są one tak samo szkodliwe jak narkotyki. Co piąty uczeń (20%) nie używa ich, ponieważ im to nie smakuje. 14% uczniów stosuje „dopalacze” – połowa z nich (7%) uważa, że te środki są bezpieczniejsze niż narkotyki, a druga połowa (7%) – po prostu je lubi;
- W przypadku wystąpienia uzależnienia, uczniowie ze szkół z terenu województwa lubuskiego najczęściej zwróciliby się po pomoc do rodziców – aż 43% wskazań. Z pomocy specjalisty ds. uzależnień skorzystało by 35% uczniów, a 34% prosiło by o pomoc przyjaciela. Co czwarty uczeń chciałby pomocy szukałby u pedagogów, 22% - u psychologa, a 12% - u nauczyciela. Aż 23% uczniów twierdzi, iż nie chcieliby pomocy od nikogo, ponieważ sami poradziłiby sobie z uzależnieniem;
- Wśród ankietowanych uczniów 43% przyznaje, że w ich szkole jest osoba, która może pomóc w przypadku uzależnienia. Przeciwnego zdania jest tylko co dziesiąty uczeń (10%), jednak aż 38% stwierdziło, iż nie wiedzą, czy taka osoba znajduje się w ich szkole;

- Ostatnie pytania ankiety dotyczyły uczestnictwa w zajęciach profilaktycznych. Okazuje się, iż w tego typu zajęciach brało udział 43% ankietowanych uczniów. Nieznacznie ponad połowa deklarowała, iż nie uczestniczyli w zajęciach z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Uczniowie, którzy uczestniczyli w zajęciach profilaktycznych, zapamiętali z nich różne elementy. Były to zarówno filmy, zdjęcia czy spektakle, ale również skutki zażywania różnych substancji oraz zmiany, które wywołują one w zachowaniu czy organizmach osób je stosujących. Często uczniowie wskazywali również na zapamiętane fragmenty życiorysów osób, które były uzależnione od narkotyków, a także na fakt, że narkotyki są bardzo szkodliwe i mogą zniszczyć życie. Dokładniej sformułowane wskazania uczniów zostały zamieszczone w poniższej tabeli;
- Okazuje się, iż najczęściej brakowało czasu i rozmowy. Uczniowie przeważnie chcieliby, aby te zajęcia były prowadzone bardziej na zasadzie partnerstwa i pozwalały na swobodą wymianę myśli między osobą prowadzącą a uczniami. Często swoje wypowiedzi uczniowie kierowali właśnie w stronę prowadzących zajęcia profilaktyczne – chcieliby oni ciekawszego prowadzenia zajęć, indywidualizacji, dyskusji i szczerości. Uczniowie oczekują oczywiście również interesującego przedstawienia poszczególnych substancji, ich działania oraz skutków zażywania, jednak zdecydowanie najczęściej wiązane to było właśnie ze szczerą i partnerską rozmową;
- Ankietowani uczniowie preferują dwie główne metody prowadzenia zajęć profilaktycznych – filmy akcentujące skutki nałogów (54% wskazań) oraz rozmowy z osobami, którym udało się przezwyciężyć nałóg (53%). 27% uczniów wskazało na warsztaty i zajęcia z terapeutami ds. uzależnień, co piąty uczeń (20%) – na wizytę w ośrodku leczenia uzależnień, a 16% - wybrało pogadanki z wychowawcą.

Używanie substancji psychoaktywnych używanych przez dzieci i młodzież województwa lubuskiego w opinii nauczycieli:

- Wśród nauczycieli biorących udział w badaniu panuje przekonanie, że uczniowie czas wolny spędzają w swoistej alienacji. Ponad trzy czwarte badanych twierdzi, że najpopularniejsza forma spędzania przez młodzież wolnego czasu to korzystanie z komputera; nauczyciele zgodnie twierdzą, iż gry komputerowe oraz Internet pochłaniają największą część wolnego od zajęć czasu. Zdaniem jednej trzeciej

badanych - uczniowie spędzają swój wolny czas przed telewizorem. Znacznie mniej nauczycieli jest zdania, że uczniowie przeznaczają swój wolny czas na zajęcia dodatkowe (korepetycje, kursy językowe), hobby, kino czy spędzanie wolnego czasu w domu;

- Nauczyciele pytani o to, czy ich zdaniem uczniowie spędzają czas z rodzicami, odpowiadają jednym głosem – dzieje się tak bardzo rzadko;
- Niemal wszyscy nauczyciele podkreślają, że dla młodzieży każde uzależnienie jest bardzo wyniszczające;
- Najważniejszą przyczyną sięgania przez uczniów po używki jest, zdaniem nauczycieli, wpływ grupy rówieśniczej. Aż połowa badanych uważa, że młodzi ludzie sięgają po substancje psychoaktywne, aby zaimponować kolegom. Jako kolejna ważna przyczyna przedstawiana jest ciekawość nowych doznań oraz nuda;
- Zdaniem większości nauczycieli uczniowie sięgają po używki podczas spotkań w większej grupie towarzyskiej. Innymi okolicznościami sprzyjającymi sięgnięciu po używki były najczęściej konflikty rodzinne, słaby kontakt z rodzicami;
- Nauczyciele dostrzegają wiele negatywnych skutków stosowania przez uczniów używek. Równie często wskazują na konsekwencje zdrowotne, jak i społeczne; najczęściej wymieniane problemy związane z używkami to uzależnienie od tych środków, problemy zdrowotne, szkolne, rodzinne a także izolacja z grona rówieśniczego;
- Nauczyciele pytani o pozytywne skutki sięgania przez młodzież po substancje psychoaktywne, nauczyciele w większości zdecydowanie twierdzą, że nie ma takich;
- Zdecydowana większość respondentów uważa, że w ciągu ostatnich kilku lat nastąpił wzrost zainteresowania młodzieży używkami;
- Respondenci wskazują na wiele przyczyn zwiększonej częstotliwości sięgania przez uczniów po substancje psychoaktywne. Najczęściej wymienianym powodem korzystania przez młodzież z używek jest ich znacznie większa niż jeszcze kilka lat temu dostępność. Druga istotna według nauczycieli grupa powodów sięgania przez młodzież po używki to okoliczności wiążące się z niewłaściwym funkcjonowaniem domu rodzinnego. Najczęściej wynika to z braku zainteresowania rodziców dziećmi;
- Skala kontaktu uczniów z używkami jest przez niemal wszystkich respondentów uważana za dużą lub bardzo dużą. Nawet ci nauczyciele, którzy mają trudność z jej oszacowaniem podkreślają jednak, że niezależnie od tego, ilu uczniów sięga po substancje psychoaktywne, zawsze jest to zjawisko niepokojące;
- Moment, w którym uczniowie najbardziej narażeni są na kontakt z używkami to według nauczycieli zakończenie nauki w szkole podstawowej i rozpoczęcie

gimnazjum, wraz z idącą za tym zmianą środowiska, będącego dla uczniów sytuacją trudną, nową, powodującą poczucie zagrożenia;

- Co piąty wśród badanych nauczycieli uważa, że środowisko, z jakiego pochodzi uczeń, nie ma wpływu na to, jak bardzo jest on podatny na zagrożenia związane z sięganiem po używki. Zdecydowana większość respondentów jest odmiennego zdania – aż dwudziestu badanych twierdzi, że znacznie większe prawdopodobieństwo korzystania z substancji psychologicznych dotyczy dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, patologicznych lub rozbitych;
- We wszystkich badanych szkołach prowadzone są zajęcia profilaktyczne, związane z alkoholem, nikotyną oraz narkotykami. Wiele szkół prowadzi również badania ankietowe wśród uczniów celem zdiagnozowania skali zjawiska sięgania przez młodzież po substancje psychoaktywne;
- Osobą, która w niemal wszystkich badanych placówkach projektuje i kieruje programami profilaktycznymi jest pedagog szkolny. W niektórych szkołach zostały powołane oficjalne zespoły zadaniowe i komisje mające za zadanie przygotowanie programu profilaktycznego;
- Spośród nauczycieli, z którymi przeprowadzone były wywiady, pięciu przyznaje, że nie wiedzą, kto zajmuje się ich ewaluacją. W pozostałych szkołach programy są kontrolowane niemal co roku – ich skuteczność oceniają twórcy po podsumowaniu rocznej realizacji.

Używanie substancji psychoaktywnych używanych przez dzieci i młodzież

województwa lubuskiego w opinii pedagogów:

- Podobnie jak nauczyciele, pedagodzy dość zgodnie twierdzą, że młodzież większość wolnego czasu spędza biernie, zazwyczaj przy komputerze;
- Respondenci podkreślają, że uczniowie młodszych szkół częściej spędzają wolny czas z rodzicami, niż uczniowie starszych szkół. Z drugiej strony wielu pedagogów zauważa, że rodzice, przytłoczeni codziennymi obowiązkami, mają coraz mniej czasu dla dzieci, które często zostają pozostawione samym sobie. Najczęściej czas w rodzinnym gronie spędzają uczniowie podczas wakacji i w weekendy, kiedy rodzice nie są pochłonięci pracą zawodową. Okazją do kontaktu są też święta i uroczystości rodzinne, a w niektórych domach wspólne jedzenie posiłków;
- Pedagogzy proszeni o przedstawienie swojej opinii na temat używek – papierosów, alkoholu, narkotyków i dopalaczy – respondenci są bardzo zgodni, uważają że są szkodliwe;

- Okoliczności, w jakich uczniowie sięgają po używki, to przede wszystkim spotkania towarzyskie poza szkołą i miejscem zamieszkania, głównie dyskoteki i imprezy, o których mówi ponad połowa badanych pedagogów;
- Respondenci zaznaczają, że często przyczyną sięgania po używki jest nuda i niezagospodarowany czas wolny, na który młodzież w gronie rówieśniczym „szuka pomysłu”, co prowadzi do kontaktu z używkami;
- Pytani o konsekwencje stosowania przez uczniów używek, niemal wszyscy pedagodzy dostrzegają tylko te negatywne;
- Osoby, które przyznają, że zainteresowanie uczniów substancjami psychoaktywnymi jest większe, zwracają uwagę głównie na to, że dostęp do nich jest dużo łatwiejszy, niż kiedyś, a i przyzwolenie społeczne na korzystanie przez młodych ludzi z używek rośnie wraz ze zwiększającym się tempem życia dorosłych;
- Połowa badanych twierdzi, że najbardziej narażone na kontakt z używkami są dzieci w momencie opuszczenia szkoły podstawowej i rozpoczęcia nauki w gimnazjum;
- Respondenci wymieniają liczne dysfunkcje rodziny, które mogą skłonić dziecko do sięgnięcia po substancje psychoaktywne. Szczególną uwagę zwracają badani przede wszystkim na: rodziny patologiczne, rodziny rozbite oraz tzw. „eurosieroctwo”, czyli sytuację, gdy rodzice wyjechali do pracy poza granice Polski, zostawiając dziecko np. pod opieką dziadków czy starszego rodzeństwa, domy, w których brak czasu na rozmowy z dzieckiem, w których nie poświęca mu się odpowiedniej ilości uwagi, domy, z których dzieci wnoszą złe wzorce – rodzice również korzystają z używek, domy, w których brak wpajanych dziecku jasnych, czytelnych zasad dotyczących używek;
- Okoliczności, w jakich uczniowie sięgają po używki, to przede wszystkim spotkania towarzyskie poza szkołą i miejscem zamieszkania, głównie dyskoteki i imprezy, o których mówi ponad połowa badanych pedagogów. Kontakt z substancjami psychoaktywnymi mają młodzi ludzie również podczas spotkań z rówieśnikami, jak to określają pedagodzy, „pod blokiem”, poza domem, ale w jego okolicach;
- Pytani o konsekwencje stosowania przez uczniów używek, niemal wszyscy pedagodzy dostrzegają tylko te negatywne. Ich lista jest bardzo długa, podobna u wszystkich respondentów: uzależnienie, uszczerbek na zdrowiu, zmiany w zachowaniu, kłopoty w szkole, wagarowanie, brak koncentracji, agresja, wahania nastroju, konflikty z prawem, zaburzone relacje z rówieśnikami, brak samokontroli, aroganckie zachowania w stosunku do innych;
- Pedagogzy przyznają, że zainteresowanie uczniów substancjami psychoaktywnymi jest większe, zwracają uwagę głównie na to, że dostęp do nich jest dużo łatwiejszy,

niż kiedyś, a i przyzwolenie społeczne na korzystanie przez młodych ludzi z używek rośnie wraz ze zwiększającym się tempem życia dorosłych;

- Odpowiedzi na pytanie o skalę kontaktów uczniów z używkami są podzielone – zbliżona liczba pedagogów uważa, że zjawisko jest bardzo niepokojące, jak i twierdzi, że wciąż jest takim samym poziomem (co nie znaczy, że można to ignorować);
- Połowa badanych twierdzi, że najbardziej narażone na kontakt z używkami są dzieci w momencie opuszczenia szkoły podstawowej i rozpoczęcia nauki w gimnazjum;
- Pedagodzy wymieniają liczne dysfunkcje rodziny, które mogą skłonić dziecko do sięgnięcia po substancje psychoaktywne: rodziny patologiczne, rodziny rozbite oraz tzw. „eurosieroctwo”, czyli sytuację, gdy rodzice wyjechali do pracy poza granice Polski, zostawiając dziecko np. pod opieką dziadków czy starszego rodzeństwa, domy, w których brak czasu na rozmowy z dzieckiem, w których nie poświęca mu się odpowiedniej ilości uwagi, domy, z których dzieci wnoszą złe wzorce – rodzice również korzystają z używek, domy, w których brak wpajanych dziecku jasnych, czytelnych zasad dotyczących używek;
- Badani pedagodzy zgadzają się, że najbardziej lubiane formy zajęć profilaktycznych to te, w których młodzież może być aktywna. Dużą popularnością cieszy się organizacja spektakli teatralnych, uwagę młodych ludzi przykuwają też zajęcia warsztatowe oraz debaty z zaproszonymi gośćmi – przedstawicielami Policji, służby zdrowia, terapeutami pracującymi w ośrodkach leczenia uzależnień, ale także osobami, które same pokonały nałóg;
- We wszystkich badanych placówkach oświatowych realizowane programy profilaktyczne są poddawane ewaluacji po zakończeniu ich realizacji;
- Programy profilaktyczne pisane są niemal we wszystkich szkołach, które wzięły udział w badaniu. Dwóch pedagogów nie było w stanie stwierdzić czy takie programy profilaktyczne są realizowane w ich szkołach. Osoby tworzące programy profilaktyczne opierają się przede wszystkim na wynikach diagnozy problemów w szkole, własnych spostrzeżeniach i danych ewaluacyjnych.

Używanie substancji psychoaktywnych używanych przez dzieci i młodzież województwa lubuskiego w opinii rodziców:

- Najwięcej czasu ze swoimi dziećmi spędzają rodzice uczniów szkół podstawowych. Najczęściej spędzają wspólnie czas wolny podczas odrabiania lekcji, spożywania wspólnych posiłków, odwożenia czy przywożenia dzieci ze szkoły. Rodzice dzieci uczęszczających do gimnazjów spędzają najczęściej czas wolny ze swoimi dziećmi podczas wspólnych posiłków lub znajdują go tylko wieczorem czy w weekendy.

Natomiast rodzice uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędzają wspólnie z dziećmi znacznie mniej czasu niż rodzice dzieci młodszych. Niektórzy z nich deklarują, że ciężko im wygospodarować wspólny czas wolny, jeśli już go znajdują to dzieje się to najczęściej w weekendy lub święta;

- Rodziców pytano o ich opinię na temat używek. Większość rodziców ma negatywny stosunek do wszelkiego rodzaju używek, uważają, bowiem, że uzależniają;
- Jeśli chodzi o konsekwencje kontaktu z używkami, to najczęściej wymieniane były negatywne konsekwencje takie jak: utrata zdrowia, uzależnienia, utrata pieniędzy, patologie społeczne;
- Rodziców zapytano również o miejsce używek w życiu młodzieży w Polsce. Zdaniem rodziców dzieci uczęszczające do szkół podstawowych temat używek nie dotyczy młodszych dzieci. Wśród rodziców młodzieży gimnazjalnej panuje przekonanie o powszechności używek wśród młodzieży. Ich zdaniem dzieci sięgają po nie gdyż chcą się przypodobać rówieśnikom. Rodzice młodzieży ponadgimnazjalnej zdają sobie sprawę z szerokiej dostępności używek wśród młodzieży;
- Po ogólnym pytaniu na temat miejsca używek w życiu młodzieży w Polsce zapytano respondentów o miejsce używek w środowisku, w którym przebywają ich dzieci, czy dzieci zażywają jakieś używki i czy ich zdaniem jest to powód do niepokoju. Zdaniem rodziców dzieci ze szkół podstawowych, ich dzieci nie mają styczności z żadnego typu używkami. Wśród rodziców młodzieży gimnazjalnej rodzice uważają, że dzieci miały już pierwszą styczność z alkoholem oraz papierosami ale nie robią tego regularnie, nie jest to powód do niepokoju. Rodzice starszych uczniów uważają że ich dzieci mają większą styczność z wszelkiego rodzaju używkami niż uczniowie młodszy;
- Zdaniem większości rodziców dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej najbardziej narażone na kontakt z używkami są dzieci w momencie dojrzewania, przejścia ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Jeśli natomiast chodzi o środowiska podatne na używki to najczęściej wymieniane były środowiska, gdzie kontakt z używkami już występuje od dłuższego czasu. Rodzice młodzieży gimnazjalnej uważają, że na kontakt z używkami najbardziej narażone są dzieci w gimnazjum, w środowiskach szkolnych, rodzinach patologicznych. Natomiast jeśli chodzi o rodziców młodzieży ponadgimnazjalnej to uważają oni, że najbardziej na kontakt z używkami narażeni są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Zaś jeśli chodzi o środowiska to są to najczęściej środowiska rodzin w których rodzice również palą papierosy oraz pija alkohol. Najczęściej dzieje się to zaś podczas imprez szkolnych dyskotek;
- Rodzice dzieci uczęszczających do szkół podstawowych uważają za główne motywy sięgania po używki: chęć bycia dorosłymi, zaimponowanie rówieśnikom. Rodzice młodzieży gimnazjalnej deklarowali, iż głównymi motywami sięgnięcia po używki są:

naśladownictwo, chęć zaimponowania kolegom, presja środowiska, stres, brak asertywności, depresja, brak wsparcia i miłości ze strony rodziców. Zaś rodzice młodzieży licealnej byli zdania, że głównymi motywami sięgania po używki są: brak miłości, pewności siebie, chęć wyróżniania się, naśladownictwo, odstresowanie się, wpływ innych;

- Rodziców zapytano także o profilaktykę związaną z uzależnieniami. Rodzice młodzieży gimnazjalnej najczęściej wymieniali metody profilaktyki takie jak: pogadanki, filmy edukacyjne, ulotki informacyjne, programy profilaktyczne prowadzone przez szkoły, dawanie dobrego przykładu dzieciom, poświęcanie uwagi dzieciom, pogadanki z osobami już uzależnionymi. Natomiast rodzice dzieci ze szkół podstawowych uznali za najlepsze metody profilaktyczne: programy prozdrowotne, spotkania z osobami uzależnionymi, informowanie dzieci w szkołach. Rodzice uczniów szkół ponadgimnazjalnych oprócz metod już wymienionych dodali jeszcze: dawanie dobrego przykładu przez rodziców oraz stałe poruszanie tematu uzależnień przez rodziców;
- Rodzice dzieci ze szkół podstawowych byli zdania, iż zainteresowanie dzieckiem to najlepsza metoda żeby zapobiegać uzależnieniom. Natomiast rodzice uczniów szkół gimnazjalnych nie wiedzieli co mogłoby pomóc ich dzieciom lub wymielani najczęściej specjalistów bądź specjalistyczne ośrodki. Natomiast rodzice młodzieży licealnej byli zdania, że najlepsze metody, które mogłyby pomóc ich dzieciom to długie rozmowy zrozumienie przyczyn, lub byli przeciwnego zdania uznając, że nie ma skutecznych metod bo każde dziecko to indywidualny przypadek.

Wnioski i rekomendacje

Zmiana postaw ludzi sięgających po różne używki (alkohol, papierosy, narkotyki, „dopalacze”) oraz zapobieganie negatywnym wpływom otoczenia, będących przyczyną patologicznych zachowań, wymaga **prowadzenia działań profilaktycznych na szeroką skalę**. Zmiany, aby były skuteczne, muszą swym zasięgiem objąć wszystkie elementy otoczenia ludzi: rodzinę, zakład pracy, grupę rówieśniczą, szkołę czy społeczność lokalną.

Kluczem do zbudowania efektywnych programów profilaktycznych jest **aktywna współpraca instytucji przeciwdziałających problemom narkomanii, uzależnienia alkoholowego i przemocy**. Ważne jest zwrócenie uwagi powyższych instytucji na potrzebę stworzenia efektywnych projektów profilaktycznych oraz konieczność koordynacji działań wszystkich podmiotów działających na powyższym polu.

Profilaktyka to *oddziaływanie, którego celem jest eliminowanie lub redukcja czynników ryzyka tkwiących w jednostce i w jej środowisku społecznym*. To działania, które są nastawione na wzmacnianie czynników chroniących tkwiących w jednostce i w jej środowisku społecznym.

Profilaktyka musi uwzględniać 3 rodzaje działań:

- **Profilaktykę pierwszego stopnia (prewencja pierwotna)**, – czyli oddziaływanie na osoby, które jeszcze nigdy nie zażywały środków psychoaktywnych oraz na ich rodziny:
 - a) promocja zdrowego trybu życia
 - b) opóźnienie wieku inicjacji
- **Profilaktykę drugiego stopnia (prewencja wtórna)** – czyli interwencje w sytuacji kiedy problem dopiero się zaczyna, bo ktoś zażywa niewielkie ilości, jak robią to nastolatki:
 - a) ograniczenie głębokości i czasu trwania dysfunkcji
 - b) umożliwienie wycofania się z zachowań ryzykownych
- **Profilaktykę trzeciego stopnia** – kiedy uzależnienie już się rozwinęło, czyli leczenie:
 - a) przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego i degradacji społecznej
 - b) umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie (leczenie, rehabilitacja, resocjalizacja)

Działania profilaktyczne powinny polegać na informowaniu na temat łatwości wejścia w uzależnienie i płynących z uzależnień zagrożeń, o możliwościach ich leczenia oraz instytucjach niosących pomoc osobom uzależnionym, zagrożonym patologiami oraz ich

rodzinom. Te same elementy dotyczą występowania zjawisk przemocy. Najprostszą formą informowania jest rozprowadzanie przystępnie sformułowanych materiałów profilaktyczno-prewencyjno-edukacyjnych w miejscach publicznych, tj. szkołach, instytucjach i organizacjach miejskich, budynkach mieszkalnych, sklepach, przychodniach itp. Aby jednak przekaz informacji był maksymalnie skuteczny, należy zadbać o wykorzystanie wszystkich dostępnych kanałów komunikacji (bezpośrednie spotkania, rozmowy, przekaz prasowy, radiowy, telewizyjny, Internet, prelekcje).

Podsumowując, można powiedzieć, iż **dobry program profilaktyczny** powinien:

1. **angażować** nie tylko grupę rówieśniczą, ale także jej otoczenie, tj. rodziców i nauczycieli;
2. **dostarczać informacji** nt. alkoholu, narkotyków i uzależnień zarówno uczniom, ich rodzicom, jak i nauczycielom;
3. **mieć interesującą i różnorodną formę**, angażującą i aktywizującą wszystkich uczestników programu;
4. **uczyć umiejętności społecznych**.

Poniżej przedstawiono zaś możliwe do wykorzystania **formy działań profilaktycznych** w podziale na podmioty je podejmujące.

Formy angażowania szkół:

Rola szkoły w programie profilaktycznym polega przede wszystkim na aktywnym reagowaniu na przejawy patologii. Częstym zjawiskiem w szkołach jest ukryta tolerancja dla tych przejawów. Konieczne w takich sytuacjach są zintegrowane kroki zarówno w obrębie samej szkoły jak i poza nią, tzn. we współpracy z instytucjami pozaszkolnymi. Ponadto zaleca się:

- Szeroką współpracę szkoły z rodziną połączoną z angażowaniem rodziców do określonych działań wychowawczych (wspólne spotkania rodziców młodzieży, prowadzone przez specjalistów i dotyczące problematycznych tematów);
- Pedagog szkolny powinien być osobą, która przekonuje pozostałych pracowników szkoły do podjęcia jak najwcześniejszych kroków interwencyjnych. W obliczu niepokojących impulsów, powinien, oprócz działań wewnątrzszkolnych, podjąć szybką współpracę z odpowiednimi instytucjami pozaszkolnymi;
- Konieczność przeprowadzenia szeregu zajęć z zakresu umiejętności społecznych, np. treningi asertywności, treningów konstruktywnego radzenia sobie ze stresem, treningi zarządzania emocjami ;

- Działalność prelekcyjno-szkoleniowa we wszystkich szkołach;
- Poprawienie wizerunku szkoły poprzez postrzeganie jej jako miejsca przyjaznego dziecku, ze szczególnym uwzględnieniem wychowawczej roli szkoły;
- Stwarzanie młodym ludziom możliwości kształtowania zdrowych nawyków i pozytywnych modeli spędzania wolnego czasu;
- Umieszczenie działań z zakresu profilaktyki w szkołach, jak również w pozaszkolnych środowiskach spędzania czasu przez młodzież;
- Wprowadzenie ścieżek międzyprzedmiotowych (tematy profilaktyczne mogą i powinny przewijać się na każdej z lekcji); wychowanie prozdrowotne;
- Pozyskiwanie funduszy unijnych na pozalekcyjne formy edukacji, spędzania wolnego czasu;
- Organizowanie czasu wolnego dla uczniów oraz aktywne włączenie rodziców;
- Organizowanie wypoczynku wakacyjnego dla dzieci i młodzieży ze środowisk szczególnie zagrożonych patologiami;
- Informowanie na temat łatwości uzależnienia, płynących z niego zagrożeń, wpływu alkoholu, papierosów i narkotyków na organizm, zwłaszcza na układ nerwowy i zdolność uczenia się, możliwościach leczenia oraz instytucjach niosących pomoc osobom uzależnionym, zagrożonym uzależnieniem oraz ich rodzinom;
- Dostarczenie wiedzy rodzicom i zwiększanie umiejętności wychowawczych rodziców w stosunku do własnych dzieci;
- Aktywna reakcja szkoły na przejawy patologii. Częstym zjawiskiem w szkołach jest ukryta tolerancja dla przejawów patologii. Konieczne w takich sytuacjach są zintegrowane kroki zarówno w obrębie samej szkoły jak i poza nią, tzn. we współpracy z instytucjami pozaszkolnym;
- Konieczność współpracy szkół z policją i strażą miejską w zakresie nowych metod i testów do wykrywania narkotyków w organizmie, sposobów rozprowadzania narkotyków, specyfiki wpływu i manipulacji, które stosują dealerzy;
- Organizowanie terapii grupowych prowadzonych przez specjalistów pedagogów na terenie szkół, w których występują nasilone zjawiska patologii;
- Aktywne role pedagogów i psychologów szkolnych koordynujących działania wychowawcze oraz diagnozujących istnienie na terenie szkoły problemów uzależnień. Zaleca się także przeprowadzenie szeregu zajęć z zakresu umiejętności społecznych np. wprowadzenie dodatkowych godzin dla psychologów szkolnych;
- Edukacja w zakresie bardziej przystosowawczych form radzenia sobie z problemami – kursy radzenia sobie ze stresem, usprawnianie komunikacji interpersonalnej, kursy

radzenia sobie z negatywnymi emocjami. Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji;

- Poprawienie komunikacji pomiędzy samymi dziećmi, rodzicami a dziećmi oraz pomiędzy dziećmi a nauczycielami (szkolenia z zakresu komunikacji, wprowadzanie innowacyjnych form komunikowania z młodzieżą, np. wykorzystanie Internetu);
- Łączenie programu nauczania z życiem. Nauczyciel powinien dokonywać interpretacji powierzonego mu do realizacji programu, tak aby uczeń kojarzył go z szeroko pojętym życiem. Szkolenie nauczycieli w zakresie metod mówienia o uzależnieniach z uwzględnieniem młodzieżowych slangów i kodów językowych, w sposób pozbawiony monotonii i aspektów moralizatorstwa. Budowanie autorytetu poprzez kompetentne wypowiedzi na temat środków psychoaktywnych;
- Właściwa realizacja lekcji wychowawczych. Możliwość organizowania przez szkołę kursów psychologicznych, które zachęciłyby nauczycieli do poważniejszego traktowania roli wychowawcy;
- Stworzenie interesującej oferty zajęć pozalekcyjnych, np. klubów sportowych, kółek teatralnych, itp.;
- Szkoły liderów – uczenie i szkolenie uczniów samodzielnej aktywizacji, samodzielnego organizowania się w grupy zainteresowań;
- Stworzenie pomocy merytorycznej i edukacyjnej dla Liderów Młodzieżowych
- Angażowanie uczniów do tworzenia programów profilaktycznych z wykorzystaniem środków takich jak teatr, performance, wystawy, koncerty;
- Budowanie platformy współpracy na rzecz planowania działań profilaktycznych pomiędzy szkołami, urzędami miejskimi i gminnymi, komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych i ośrodkami pomocy społecznej – działania te powinny być podejmowane na szczeblu lokalnym, jak i regionalnym (samorządy gminne, powiatowe, miejskie czy wojewódzki);
- Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej w zakresie działań profilaktycznych:
 - Szkolenia z socjoterapii
 - Szkolenia z umiejętności komunikacji z uczniami i rodzicami
 - Treningi asertywności, szkolenia z elementów pracy z grupą, konstruktywnego zarządzania konfliktem, roli liderów w grupie

Formy angażowania rodziny:

- Rodzice powinni być głównym filarem każdego programu profilaktycznego. Oczekiwanie, że wszystkim zajmą się szkoły, nauczyciele i specjaliści od rozwiązywania problemów uzależnień jest zwykłą próbą pozbycia się problemu. Z tym

podstawowym faktem trzeba dotrzeć do jak najszerzej rzeszy rodziców. Dużą rolę w procesie przekazywania tej informacji mają do odegrania szkolni wychowawcy, pedagodzy, pracownicy socjalni, organizacje pozarządowe i media;

- Aranżowanie miejsc i okazji do spotkań rodziców np. pikniki szkolne, imprezy tematyczne;
- Prezentacja rodzicom wyników badań dotyczących zagrożeń społecznych wśród młodzieży w mieście;
- Rodzice powinni aktywnie uczestniczyć w programach profilaktycznych, stale współpracować z pracownikami szkoły i jak najwcześniej interweniować w sytuacjach, które grożą powstaniem i rozwojem problemów alkoholowych i narkotykowych;
- Zaleca się szkolenie rodziców w rozpoznawaniu symptomów zatrucia, jak również konieczność szerokiej kampanii informacyjnej na temat specjalistów, do których można się kierować, placówek leczenia uzależnień, placówek pedagogiczno-psychologicznych, oddziałów detoksykacyjnych, oddziałów psychiatrycznych, telefonów zaufania;
- Zwrócenie uwagi rodziców na fakt, że inicjacja alkoholowa odbywa się w domu rodzinnym i za aprobatą rodziców. Uczenie rodziców sposobów tłumaczenia i wyjaśniania, czym jest alkohol w naszej kulturze. Uświadamianie rodzicom niebezpieczeństw związanych z wczesną inicjacją alkoholową;
- Możliwość stworzenia grupy samopomocowej. Rodzice dzieci dotkniętych problem uzależnienia, poprzez uczestnictwo w takiej grupie, mogliby lepiej zrozumieć zachowania swoich dzieci i odpowiednio na nie wpływać. Grupa samopomocowa mogłaby się spotykać w szkole, ośrodku pomocy społecznej, organizacji pozarządowej lub innym dostępnym i wolnym w godzinach popołudniowych miejscu. Praca z rodzicami w obrębie powyższej grupy powinna być koordynowana przez specjalistę, np. psychologa, pedagoga lub pracownika socjalnego;
- Konieczność edukacji rodziców na temat ochrony dzieci przed lekami, co jest podyktowane faktem, że dzieci po raz pierwszy stykają się z lekami w domu i najczęściej podbierają je rodzicom
- Edukowanie rodziców z zakresie występowania przemocy, przejawów przemocy domowej oraz szkolnej, uważliwianie rodziców na zachowania dzieci mogące świadczyć o byciu ofiarą przemocy w szkole czy na podwórku.

Formy angażowania Ośrodka Pomocy Społecznej:

- Kreatywna rola pracowników socjalnych wpływających na kształt lokalnej polityki społecznej, proponujących śmiało i nowatorskie podejście do problemu uzależnienia oraz przemocy w domu i szkole;
- Organizowanie prelekcji i wykładów na temat narkomanii i alkoholizmu; rozprowadzanie broszurek i ulotek profilaktyczno prewencyjno- edukacyjnych w miejscach publicznych, tj. szkołach, instytucjach i organizacjach miejskich, budynkach mieszkalnych, sklepach, przychodniach itp.;
- Aktywna rola pracownika socjalnego zachęcającego społeczność lokalną do walki i zapobiegania problemom uzależnień i przemocy rodzinnej; organizującego w poszczególnych miastach województwa np. grupę nacisku złożoną z mieszkańców, władz lokalnych i organizacji pozarządowych, która przekonałaby media do stworzenia radiowych, prasowych i telewizyjnych materiałów dotyczących profilaktyki;

Formy angażowania mediów lokalnych:

- Kampania informacyjna na temat tego gdzie i jak można się leczyć w przypadku wystąpienia problemów związanych z alkoholem i narkotykami; organizowanie audycji, programów, reportaży, itp. dotyczących narkomanii i alkoholizmu
- Uaktualnienie strony internetowej województwa pod kątem jej użyteczności dla osób poszukujących informacji (adresy, numery telefonów, adresy e – mailowe) na temat problematyki uzależnień i przemocy domowej; docelowo stworzenie osobnego miejskiego portalu internetowego poświęconego tej tematyce;
- Wychowawczy charakter mass mediów; konieczność wykorzystania wiedzy o sposobach wpływania na zachowania innych ludzi, zwłaszcza młodych mieszkańców (np. psychotechniki, socjotechniki), co przyczyniło by się do podniesienia atrakcyjności oraz skuteczności przekazów. Przekazywane treści powinny być bardzo dynamiczne, oparte głównie na obrazie, przekazujące oprócz komunikatów ściśle wychowawczych także treści związane z rozrywką;
- Rozpowszechnianie informacji dotyczących przemocy rodzinnej, jej symptomów. Uwrażliwianie opinii publicznej na przejawy przemocy w rodzinach i konieczność jej dostrzegania;
- Media, jako grupa nacisku wobec władz lokalnych, zakładów pracy i pracowników socjalnych, mobilizująca do podjęcia działań profilaktycznych;

Formy angażowania organizacji pozarządowych:

- Zacieśnienie współpracy organizacji pozarządowych w kierunku rozwiązywania problemów dotyczących uzależnień i przemocy domowej;
- Współpraca z instytucjami samorządowymi w zakresie profilaktyki uzależnień i występowania zjawisk patologicznych;
- Prowadzenie grup terapeutycznych dla osób dotkniętych uzależnieniem oraz ich rodzin, a także rodzin, w których występuje problem przemocy; organizowanie w/w grup samopomocowych;
- Organizowanie szkoleń dla przedstawicieli organizacji pozarządowych zaangażowanych w działania profilaktyczne i naprawcze;
- Kampanie informacyjne i profilaktyczne na terenie województwa, np. w mediach.

Formy angażowania władz samorządowych:

- Konieczność ciągłego monitorowania stopnia patologii społecznych;
- Zaleca się przeprowadzenie corocznego badania na temat postaw wobec alkoholu wśród dzieci i młodzieży oraz osób powyżej 18 roku życia; badanie powinno obejmować również zjawiska przemocy rodzinnej;
- Kontrola rynku napojami alkoholowymi, zwłaszcza w kontekście przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim oraz nietrzeźwym;
- Prowadzenie cyklicznych szkoleń sprzedawców napojów alkoholowych, ze szczególnym uwzględnieniem zakazu sprzedaży i podawania alkoholu nieletnim i nietrzeźwym;
- Organizowanie szkoleń dla pracowników instytucji samorządowych z zakresu przeciwdziałania patologiom (uzależnienia, przemoc domowa);
- Prowadzenie całorocznych działań profilaktycznych i interwencyjnych ze szczególnym uwzględnieniem następujących terminów: „pierwszy dzień wiosny”, koniec roku szkolnego, okolicznościowe imprezy (np. andrzejki, studniówka), wakacje i ferie zimowe;
- Konkursy dla organizacji pozarządowych, promujących zdrowy styl życia;

Formy angażowania policji i straży miejskiej:

- Kontrola miejsc sprzedaży alkoholu oraz lokali rozrywkowych pod kątem przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz nietrzeźwym;
- Prowadzenie policyjnych działań rozpoznawczych i prewencyjnych – powołanie w miastach i miejscowościach patroli interwencyjnych, których zadaniem byłoby reagowanie na zakłócenia porządku w rejonie placówek szkolnych oraz kontrola miejsc gromadzenia się młodzieży (parki, lokale, podwórka), na przykład podczas

wagarów. Miałoby to na celu aktualizację informacji o ewentualnych nowych zagrożeniach i stanie porządku. Działanie to można odnieść również do dorosłych mieszkańców województwa;

- Ścisła współpraca z innymi służbami administracji samorządowej w celu jak najlepszej analizy stanu zagrożenia mieszkańców uzależnieniami oraz przemocą rodzinną;
- Prowadzenie programów edukacyjnych skierowanych do różnych grup mieszkańców – przedstawianie skutków uzależnień, sposobów radzenia sobie z uzależnieniami, miejsc służącymi pomocą – permanentne akcje informacyjne.

Warto również rozważyć możliwość wykorzystania lokalnego lidera opinii do promocji programów profilaktycznych.

Załączniki

Załącznik nr 1 – scenariusz wywiadu z nauczycielem

1. Powitanie, przedstawienie
2. Wyjaśnienie czym jest ta rozmowa – jej celem jest poznanie opinii nauczycieli na temat zjawisk uzależnień w środowisku uczniów: sięganie po używki (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze): motywy i zagrożenia, konsekwencje sięgania po używki przez uczniów. Określenie skali rozpowszechnienia używek w środowisku dzieci i młodzieży, predyspozycje uczniów do sięgania po używki. Będą nas również interesować metody profilaktyczne stosowane w szkole oraz prowadzone programy profilaktyczne.
3. Podstawowe zasady prowadzenia wywiadu:
 - Anonimowość (przy interpretacji danych nie będzie ujawnione, kto wypowiedział daną opinię).
 - Otwartość i szczerowość wypowiedzi (zapewnienie, że każda wypowiedź respondenta jest dobra, ważna i **nie ma tu odpowiedzi ani dobrych ani złych**).
Zależy nam na poznaniu Pani/Pana rzeczywistych opinii, odczuć i oczekiwań.
4. Rozmowa potrwa ok.15-20 minut.

BLOK PYTAŃ OGÓLNYCH

1. W jaki sposób Pani/Pana zdaniem uczniowie spędzają wolny czas?
2. Czy szkoła oferuje uczniom możliwość spędzenia wolnego czasu? Czy po skończeniu zajęć lekcyjnych uczniowie mogą skorzystać z zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań, pracowni komputerowych, sali gimnastycznej?
3. A czy Pani/Pana zdaniem uczniowie spędzają czas z rodzicami? Czy odbywają wspólne spacer, wyjazdy, rozmowy? W jakich okolicznościach spędzają czas razem?

BLOK PYTAŃ O UŻYWKI

4. Jak jest Pani/Pana zdanie na temat używek, czyli alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy? Czy uważa Pan/Pani że niektóre z nich są mniej szkodliwe niż inne?
5. Dlaczego Pani/a zdaniem uczniowie sięgają po używki – alkohol, papierosy, narkotyki?
6. W jakich okolicznościach sięgają po nie?
7. Jakie konsekwencje stosowania używek przez uczniów Pan/i dostrzega?

- Pozytywne
 - Negatywne
8. Jak Pan/i sady, czy w ostatnich kilku latach nastąpił wzrost zainteresowania uczniów używkami? Czy więcej uczniów sięga po alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze? Jeśli tak, to jak Pan/i uważa, dlaczego tak się dzieje?
 9. Jak ocenił(a)by Pan/i skalę kontaktu uczniów z używkami? Czy wielu uczniów po nie sięga i czy jest to powód do niepokoju?
 10. Jakie Pan/i zdaniem są największe zagrożenia wynikające z kontaktu młodzieży z używkami? W jakim momencie rozwoju dziecko jest najbardziej narażone na sięgnięcie po używkę (np. przejście do szkoły ponadgimnazjalnej, gimnazjum, kryzys w domu rodzinnym)?
 11. Czy Pana/i zdaniem w pewnych środowiskach dzieci i młodzież są bardziej narażone na kontakt z używkami? Jeśli tak, to w jakich? Jakie okoliczności są związane z narażeniem dzieci i młodzieży na kontakt z używkami?

BLOK PYTAŃ O PROFILAKTYKĘ

12. Jakie metody profilaktyki przeciw uzależnieniom są stosowane w Państwa szkole? Czy są one wystarczające? Jakich Pana/i zdaniem metod profilaktyki brakuje? A które są Pana/i zdaniem najskuteczniejsze?
13. Czy Państwa szkoła prowadzi programy profilaktyczne? Czy są one dostosowywane do zmieniających się warunków?
14. Kto projektuje programy profilaktyczne w Państwa szkole? Czy ktoś jeszcze Pana/i zdaniem powinien je projektować? Kto nimi kieruje? Czyje zdanie należało by w nich uwzględnić (rodziców, uczniów, itp.)?
15. A czy programy profilaktyczne są poddawane ewaluacji? W jaki sposób?

Dziękuję bardzo za rozmowę.

Załącznik nr 2 – scenariusz wywiadu z pedagogiem

1. Powitanie, przedstawienie moderatora
2. Wyjaśnienie czym jest ta rozmowa – jej celem jest poznanie opinii nauczycieli na temat zjawisk uzależnień w środowisku uczniów: sięganie po używki (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze): motywy i zagrożenia, konsekwencje sięgania po używki przez uczniów. Określenie skali rozpowszechnienia używek w środowisku dzieci i młodzieży, predyspozycje uczniów do sięgania po używki. Będą nas również interesować metody profilaktyczne stosowane w szkole oraz prowadzone programy profilaktyczne.
3. Podstawowe zasady prowadzenia wywiadu:
 - Anonimowość (przy interpretacji danych nie będzie ujawnione, kto wypowiadał daną opinię).
 - Otwartość i szczerowość wypowiedzi (zapewnienie, że każda wypowiedź respondenta jest dobra, ważna i **nie ma tu odpowiedzi ani dobrych ani złych**). Zależy nam na poznaniu Pani/Pana rzeczywistych opinii, odczuć i oczekiwań.
4. Rozmowa potrwa ok.15-20 minut.

BLOK PYTAŃ OGÓLNYCH

1. W jaki sposób Pani/Pana zdaniem uczniowie spędzają wolny czas?
2. Czy szkoła oferuje uczniom możliwość spędzenia wolnego czasu? Czy po skończeniu zajęć lekcyjnych uczniowie mogą skorzystać z zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań, pracowni komputerowych, sali gimnastycznej?
3. A czy Pani/Pana zdaniem uczniowie spędzają czas z rodzicami? Czy odbywają wspólne spacer, wyjazdy, rozmowy? W jakich okolicznościach spędzają czas razem?

BLOK PYTAŃ O UŻYWKI

4. Jakie jest Pani/Pana zdanie na temat używek, czyli alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy? Czy uważa Pan/Pani że niektóre z nich są mniej szkodliwe niż inne?
5. Dlaczego Pani/a zdaniem uczniowie sięgają po używki – alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze?
6. W jakich okolicznościach uczniowie sięgają po używki?
7. Jakie konsekwencje stosowania używek przez uczniów Pan/i dostrzega?
 - Pozytywne

- Negatywne
8. Jak Pan/i sady, czy w ostatnich kilku latach nastąpił wzrost zainteresowania uczniów używkami? Czy więcej uczniów sięga po alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze? Jeśli tak, to jak Pan/i uważa, dlaczego tak się dzieje?
 9. Jak ocenił(a)by Pan/i skalę kontaktu uczniów z używkami? Czy wielu uczniów po nie sięga i czy jest to powód do niepokoju?
 10. Jakie Pan/i zdaniem są największe zagrożenia wynikające z kontaktu młodzieży z używkami? W jakim momencie rozwoju dziecko jest najbardziej narażone na sięgnięcie po używkę (np. przejście do szkoły ponadgimnazjalnej, gimnazjum, kryzys w domu rodzinnym)?
 11. Czy Pana/i zdaniem w pewnych środowiskach dzieci i młodzież są bardziej narażone na kontakt z używkami? Jeśli tak, to w jakich? Jakie okoliczności są związane z narażeniem dzieci i młodzieży na kontakt z używkami?

BLOK PYTAŃ O PROFILAKTYKĘ

12. Czy Państwa szkoła prowadzi programy profilaktyczne? Czy są one dostosowywane do zmieniających się warunków? Kto projektuje programy profilaktyczne w Państwa szkole? Czy ktoś jeszcze Pana/i zdaniem powinien je projektować? Kto nimi kieruje?
13. Które elementy programów profilaktycznych są Pana/i zdaniem najbardziej skuteczne? A jakie są najbardziej lubiane przez młodzież?
14. Czy prowadzone programy profilaktyczne są oceniane pod względem efektywności? W jaki sposób? Kto dokonuje takiej oceny?
15. Czy w Państwa szkole są pisane programy profilaktyczne? Jakich informacji Państwo potrzebują, aby stworzyć program profilaktyczny?
16. Czy realizując programy profilaktyczne współpracują Państwo z jakimiś partnerami? Z kim Państwa szkoła współpracuje realizując programy profilaktyczne? Czy są jakieś osoby lub instytucje, z którymi chcielibyście Państwo współpracować w tym zakresie? Z kim?

Dziękuję bardzo za rozmowę.

Załącznik nr 3 – scenariusz wywiadu z rodzicami

1. Powitanie, przedstawienie moderatora
2. Wyjaśnienie czym jest ta rozmowa – jej celem jest poznanie opinii nauczycieli na temat zjawisk uzależnień w środowisku uczniów: sięganie po używki (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze): motywy i zagrożenia, konsekwencje sięgania po używki przez uczniów. Określenie skali rozpowszechnienia używek w środowisku dzieci i młodzieży, predyspozycje uczniów do sięgania po używki. Będą nas również interesować metody profilaktyczne stosowane w szkole oraz prowadzone programy profilaktyczne.
3. Podstawowe zasady prowadzenia wywiadu:
 - Anonimowość (przy interpretacji danych nie będzie ujawnione, kto wypowiadał daną opinię).
 - Otwartość i szczerowość wypowiedzi (zapewnienie, że każda wypowiedź respondenta jest dobra, ważna i **nie ma tu odpowiedzi ani dobrych ani złych**). Zależy nam na poznaniu Pani/Pana rzeczywistych opinii, odczuć i oczekiwań.
4. Rozmowa potrwa ok.15-20 minut.

BLOK PYTAŃ OGÓLNYCH

1. Proszę o podanie wieku dziecka/rodzaju szkoły, do której uczęszcza (podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna)?
2. Jakie są zainteresowania dziecka, hobby (realizowane/ nierealizowane)?
3. Czy spędza Pan/Pani czas wspólnie z dzieckiem/dziećmi? W jaki sposób (czas, charakter, jakość)

BLOK PYTAŃ O UŻYWKI

4. Jak jest Pani/Pana osobisty stosunek do używek? Czy sięga Pan/i po używki? Jakie są metody stosowania ich lub nie? W jakich okolicznościach sięga Pan/i po używki? Czy uważa Pan/Pani że są jakieś różnice pomiędzy rodzajami używek?
5. Jak jest Pani/Pana zdaniem konsekwencje kontaktu z używkami (pozytywne vs. negatywne)
6. Jak jest wg Pani/Pana miejsce używek w życiu młodzieży w Polsce, czy coś się zmieniło w ciągu ostatnich lat? Czy dzieci i młodzież częściej/ rzadziej sięgają po używki?

7. Jakie jest wg Pana/Pani miejsce używek w życiu młodzieży w środowisku, w którym przebywa Pani/Pana dziecko?
8. Czy Pana/Pani dziecko pali papierosy, pije alkohol lub zażywa narkotyków? Jeśli tak, to czy jest to dla Pana/Pani powód do niepokoju czy nie?
9. W jakim momencie rozwoju wg Pana/Pani dziecko jest najbardziej narażone na kontakt z używkami? W jakich środowiskach jest najwyższy poziom zagrożenia? W jakich okolicznościach?
10. Jakie są wg Pana/Pani motywy sięgania po używki przez dzieci i młodzież?

BŁOK PYTAŃ O PROFILAKTYKĘ

11. Jakie zna Pan/Pani metody profilaktyki związanej z uzależnieniami?
12. Czy Pana/Pani zdaniem metody profilaktyki uzależnień są skuteczne? Jeśli nie, to dlaczego tak się dzieje?
13. Jak Pan/Pani myśli, jakie metody profilaktyki najlepiej sprawdziłyby się w przypadku uzależnienia Pana/Pani dziecka?

Dziękuję bardzo za rozmowę.

Załącznik nr 4 – kwestionariusz ankiety audytoryjnej wśród uczniów

Drodzy Uczniowie, przeprowadzamy ankietę na temat spożywania alkoholu, występowania nikotynizmu, używania środków odurzających oraz występowania przemocy. Prosimy o szczere odpowiedzi - ankieta jest anonimowa. Zebrane dane opracowane będą poprzez zestawienia statystyczne.

Odpowiedzi należy udzielać poprzez wstawienie znaku X w odpowiednim polu.

Płeć

Dziewczyna
Chłopiec

☐	1.
☐	2.

Wiek

13 lat
14 lat
15 lat
16 lat
17 lat
18 lat

☐
☐
☐
☐
☐
☐

Rodzaj szkoły

Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Szkoła ponadgimnazjalna

☐	1.
☐	2.
☐	3.

Wielkość miejsca zamieszkania

Wieś
Miasto do 50 tys. mieszkańców
Miasto powyżej 50 tys. mieszkańców

☐	1.
☐	2.
☐	3.

Teren zamieszkania

Byłe województwo gorzowskie
Byłe województwo leszczyńskie
Byłe województwo zielonogórskie

☐	1.
☐	2.
☐	3.

Jakie są Twoje zainteresowania? (wybierz **maksymalnie 3 odpowiedzi**)

Muzyka
Sport
Gry komputerowe
Książki
Filmy

☐
☐
☐
☐
☐

Internet

Inne proszę napisać

Jak określiłbyś swoje relacje z rodzicami ?

Bardzo dobre

 1.

Raczej dobre

 2.

Trudno powiedzieć

 3.

Raczej złe

 4.

Bardzo złe

 5.

I.ALKOHOL

1. Czy kiedykolwiek spożywałeś alkohol?

Tak

 1

Nie (Proszę przejść do pyt. 12)

 2

2. W jakim wieku zdarzyło się spożyć alkohol po raz pierwszy?

Do 7 lat

 1

Od 7 do 9 lat

 2

Od 10 do 12 lat

 3

13 lat do 15 lat

 4

Powyżej 15 lat

 5

3. Czy pamiętasz gdzie miało miejsce pierwsze spożycie alkoholu? (zaznacz 1 odpowiedź)

Uroczystość rodzinna

 1.

Ze znajomymi na podwórku

 2.

Pod nieobecność rodziców w domu

 3.

Dyskoteka

 4.

Zabawa szkolna

 5.

Impreza, zabawa towarzyska

 6.

Inne proszę napisać

4. Czy pamiętasz, jaki rodzaj alkoholu piłeś/aś jako pierwszy? (zaznacz 1 odpowiedź)

Piwo

 1.

Wino

 2.

Szampan

 3.

Wódka

 4.

Nalewka

 5.

Inny proszę napisać.....

5. Jak często pijesz alkohol?

Tylko raz czy dwa razy w życiu (przejdź do pytania nr 8)

 1.

Rzadziej niż raz w miesiącu

 2.

1-7 razy w miesiącu

 3.

2 razy w tygodniu i częściej 4.

6. Jaki rodzaj alkoholu obecnie spożywasz najczęściej (Zaznacz maksymalnie 2 odpowiedzi)?

Piwo

1

Wino

2

Szampan

3

Wódkę

4

Nalewkę,

5

Inny proszę napisać.....

7. Gdzie najczęściej spożywasz alkohol? (Zaznacz maksymalnie 2 odpowiedzi)

Uroczystość rodzinna

1.

Ze znajomymi na podwórku

2.

Pod nieobecność rodziców w domu

3.

Dyskoteka

4.

Zabawa szkolna

5.

Impreza, zabawa towarzyska

6.

Inne proszę napisać

8. Dlaczego sięgasz po alkohol? (zaznacz maksymalnie 2 odpowiedzi)

Ponieważ znajomi to robią

1.

By zapomnieć o kłopotach

2.

By się dobrze bawić, mieć lepszy humor

3.

By nabrać odwagi

4.

Z nudy

5.

Bo lubię

6.

Z ciekawości

7,

9. Jaki wpływ ma na Ciebie spożywanie alkoholu? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

Nie odczuwam żadnego wpływu

1.

Jestem zadowolony, dobrze się bawię

2.

Czuję, że zyskuję towarzystwo

3.

Staję się odważniejszy

4.

Jestem agresywny, wpadam w konflikty

5.

Nie kontroluję się, używam przemocy

6.

Jestem samotny i załamany

7.

Inne (Proszę napisać)

8.

.....

10. Czy popadłeś przez alkohol w konflikty z otoczeniem? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

Tak, z rodzicami, rodzeństwem

1.

Tak, ze znajomymi

2.

Tak, z obcymi ludźmi

3.

Sprawa znalazła finał na Policji, Straży Miejskiej, w sądzie

4.

Nie, nie popadłem w konflikt z nikim

	5.
--	----

11. Jaki masz stosunek do własnej osoby po spożyciu alkoholu?

Czuję się źle, podle, że nie potrafiłem odmówić

Wstydzę się swojego zachowania

Obiecuję sobie, że to był ostatni raz

Nie mam problemu, piję przecież mało

Jestem zadowolony, dobrze się bawiłem

Boję się, że narozrabiałem

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.

12. Czy udaje Ci się zakupić alkohol?

Nigdy nie próbowałem kupić alkoholu (proszę przejść do pyt. 14)

Próbowałem, ale zawsze odmawiano

Czasami mi się udaje, czasami nie

Nie mam problemu z kupnem, choć jestem niepełnoletni

Zawsze mogę kupić - jestem pełnoletni

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

13. W jakim miejscu zazwyczaj udaje Ci się zakup alkoholu? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

W sklepie osiedlowym

W supermarkecie/markecie

Na dyskotecę

W pubie

Inne proszę napisać

	1.
	2.
	3.
	4.

14. Czy zetknąłeś się z fizyczną lub psychiczną przemocą po spożyciu alkoholu? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

Zostałem/Zostałam zaatakowany przez pijanego

Sam użyłem/użyłam siły będąc pod wpływem alkoholu

Brałem/brałam udział w sporze/bójce zainicjowanej przez osobę nietrzeźwą

Byłem/byłam świadkiem ataku ze strony nietrzeźwej osoby

Byłem/byłam adresatem epitetów padających z ust nietrzeźwego

Sam wygrażałem/wygrażałam innym osobom, będąc nie trzeźwym/ trzeźwą

Nie zetknąłem się/nie zetknęłam się

Inna niż wymienione forma kontaktu z przemocą związaną ze spożyciem alkoholu (Proszę napisać, jaka)

.....

.....

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.

II. PAPIEROSY

15. Czy kiedykolwiek paliłeś papierosy?

Tak

☐ 1.

Nie (przejdź do pytania nr 19)

☐ 2.

16. W jakim wieku zdarzyło się zapalić papierosa po raz pierwszy?

Do 7 lat

☐ 1.

Od 7 do 9 lat

☐ 2.

Od 10 do 12 lat

☐ 3.

13 lat do 15 lat

☐ 4.

Powyżej 15 lat

☐ 5.

17. W jakim miejscu zapaliłeś pierwszego papierosa? (zaznacz 1 odpowiedź)

Na dyskotecie/w pubie

☐ 1.

Uroczystość rodzinnej

☐ 2.

Ze znajomymi na podwórku

☐ 3.

Nieobecność rodziców w domu

☐ 4.

Zabawa szkolna

☐ 5.

Impreza, zabawa towarzyska

☐ 6.

Inne proszę napisać

18. Jak często palisz papierosy?

Zapaliłem tylko raz w życiu

☐ 1.

Rzadziej niż raz w miesiącu

☐ 2.

1 – 7 razy w miesiącu

☐ 3.

2 – 3 razy w tygodniu i częściej

☐ 4.

4 razy w tygodniu i częściej

☐ 5.

19. Czy udaje Ci się zakupić papierosy?

Nigdy nie kupowałem (Przejdź do pyt. 21)

☐ 1.

Próbowałem, ale zawsze odmawiano

☐ 2.

Czasami mi się udaje, czasami nie

☐ 3.

Nie mam problemu z kupnem, choć jestem niepełnoletni

☐ 4.

Zawsze mogę kupić - jestem pełnoletni

☐ 5.

20. Gdzie najczęściej sprzedają Ci papierosy? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

W kiosku

☐ 1.

W sklepie osiedlowym

☐ 2.

W markecie / supermarkecie

☐ 3.

Na dyskotecę/ w pubie

☐ 4.

Na targowisku/ bazarze

☐ 5.

Inne proszę napisać.....

21. Które zdanie z niżej wymienionych najlepiej opisuje Twój stosunek do palenia papierosów: (zaznacz 1 odpowiedź)

- Nie palę, bo są szkodliwe
 Nie palę, bo mi to nie smakuje
 Ograniczam/rzucam palenie
 Palę, bo nie potrafię rzucić, a chciałbym
 Palę, bo lubię

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

III. NARKOTYKI

22. Czy kiedykolwiek próbowałeś zażyć środek odurzający -narkotyk?

Tak (przejdź do pytania nr 24)

Nie

	1.
	2.

23. Czy zamierzasz spróbować narkotyków?

Tak (Przejdź do pytania 31)

Nie wiem (Przejdź do pytania 31)

Nie (Przejdź do pytania 31)

	1.
	2.
	3.

24. Czy pamiętasz, w jakim wieku spróbowałeś narkotyku po raz pierwszy?

Do 7 lat

Od 7 do 9 lat

Od 10 do 12 lat

13 lat do 15 lat

Powyżej 15 lat

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

25. W jakiej sytuacji sięgnęłaś/sięgnąłeś pierwszy raz po narkotyki? (zaznacz 1 odpowiedź)

Dyskoteka

Impreza

Nieobecność rodziców

Wycieczka szkolna

Zabawa szkolna

Ze znajomymi na podwórku

Inne proszę napisać

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.

26. Jaka była przyczyna sięgnięcia po narkotyki? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

Ciekawość

Chęć dobrej zabawy

Nuda

Potrzeba przynależności do grupy – znajomi używali

Kłopoty w domu

Kłopoty w szkole

Stres

Pomoc w nauce

Inna przyczyna, proszę napisać.....

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.

27. Jaki to był narkotyk/środek odurzający?

.....

.....

.....

28. Jakie środki/narkotyki obecnie zażywasz najczęściej?

Obecnie nie zażywam narkotyków	<input type="text"/>	1.
Marihuana lub haszysz	<input type="text"/>	2.
Substancje wziewne	<input type="text"/>	3.
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	<input type="text"/>	4.
Amfetamina	<input type="text"/>	5.
LSD lub inne halucynogeny	<input type="text"/>	6.
Crack	<input type="text"/>	7.
Kokaina	<input type="text"/>	8.
Relevin	<input type="text"/>	9.
RHB	<input type="text"/>	10.
Heroina	<input type="text"/>	11.
Ecstasy	<input type="text"/>	12.
Grzyby halucynogenne	<input type="text"/>	13.
GHB	<input type="text"/>	14.
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	<input type="text"/>	15.
Alkohol razem z tabletkami	<input type="text"/>	16.
Alkohol razem z marihuaną	<input type="text"/>	17.
Sterydy anaboliczne	<input type="text"/>	18.
Polska heroina (kompot)	<input type="text"/>	19.

29. Jak często bierzesz narkotyki/środki odurzające?

Tylko raz w życiu	<input type="text"/>	1.
Rzadziej niż raz w miesiącu	<input type="text"/>	2.
1-7 razy w miesiącu	<input type="text"/>	3.
2 razy w tygodniu i częściej	<input type="text"/>	4.

30. Czy doświadczasz któryś z niżej wymienionych negatywnych skutków zażywania narkotyków? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

Bardziej się kłóczę z rodzicami	<input type="text"/>	1.
Mam lęki, czarne myśli, wpadam w „dołki” psychiczne	<input type="text"/>	2.
Tracę znajomych	<input type="text"/>	3.
Źle się czuję ze sobą	<input type="text"/>	4.
Gorzej się uczę	<input type="text"/>	5.
Miałem problemy z Policją	<input type="text"/>	6.
Mam problemy ze zdrowiem	<input type="text"/>	7.
Nie odczułem żadnych negatywnych skutków	<input type="text"/>	8.

31. Z jakich źródeł uzyskujesz wiedzę na temat konsekwencji brania narkotyków? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

Prasa	<input type="text"/>	1.
Telewizja	<input type="text"/>	2.

Internet	____	3.
Radio	____	4.
Od nauczycieli	____	5.
Od rodziców	____	6.
Od kolegów i koleżanek	____	7.

32. Czy Twój najbliższy kolega i koleżanka zażywają narkotyki?

Tak	____	1.
Nie	____	2.
Nie wiem	____	3.

33. Czy Twoim zdaniem na terenie szkoły można dostać narkotyki?

Tak	____	1.
Nie	____	2.
Nie wiem	____	3.

34. Czy Twoim zdaniem narkotyki są sprzedawane przez uczniów?

Tak	____	1.
Nie	____	2.
Nie wiem	____	3.

35. Czy wiesz, do kogo mógłbyś zwrócić się z prośbą o „załatwienie” narkotyków?

Tak, znam takie osoby	____	1.
Nie, nie znam takich osób	____	2.
Nie wiem, ale mógłbym/mogłabym się dowiedzieć	____	3.

36. Gdzie wg Ciebie najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki? (zaznacz 1 odpowiedź)

Na podwórku	____	1.
Na dyskotecę	____	2.
W szkole	____	3.
Narkotyki można zamówić przez telefon	____	4.
Narkotyki można zamówić przez Internet	____	5.
Nie wiem	____	6.

37. Jak jest Twoje zdanie na temat zażywania narkotyków? (zaznacz 1 odpowiedź)

Nie należy ich nawet próbować	____	1.
Trzeba uważać, bo narkotyki uzależniają	____	2.
Wszystko jest dla ludzi	____	3.
Jak ktoś chce brać, to jego sprawa	____	4.

38. Czy kiedykolwiek próbowałeś tzw. „dopalaczy”?

Tak	____	1.
Nie, ale wiem co to jest - <i>przejdź do pytania nr 40</i>	____	2.
Nie – nie wiem, co to jest - <i>przejdź do pytania nr 43</i>	____	

39. Jak często używasz „dopalaczy”?

Tylko raz czy dwa razy w życiu	☐	1.
Rzadziej niż raz w miesiącu	☐	2.
1-7 razy w miesiącu	☐	3.
2 razy w tygodniu i częściej	☐	4.

40. Jakże znasz „dopalacze”?

41. Czy wiesz, gdzie można zakupić „dopalacze”? (zaznacz 1 odpowiedź)

Nie wiem, czy w ogóle można je kupić w naszym mieście	☐	1.
Nie wiem, ale zawsze mogę się dowiedzieć	☐	2.
Wiem, znam takie miejsca na terenie miasta	☐	3.
Wiem, ale nie w naszym mieście (np. przez internet)	☐	4.

42. Które z poniższych zdań najlepiej opisuje Twój stosunek do „dopalaczy”? (zaznacz 1 odpowiedź)

Nie używam, bo są tak samo szkodliwe jak narkotyki	☐	1.
Nie używam, bo mi to nie smakuje	☐	2.
Nie używam, bo nie wiem, gdzie je kupić, ale chętnie bym spróbował	☐	3.
Używam, bo są bezpieczniejsze niż narkotyki	☐	4.
Używam, bo lubię	☐	5.

43. Gdzie szukałbyś/szukałabyś pomocy w przypadku kłopotów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków? (zaznacz wszystkie odpowiedzi, które Ciebie dotyczą)

U przyjaciela	☐	1.
Nigdzie, sam/a sobie poradzę z problemami	☐	2.
U rodziców	☐	3.
U specjalisty ds. uzależnień	☐	4.
U psychologa	☐	5.
U pedagoga	☐	6.
U nauczyciela	☐	7.
Inne, proszę podać.....	☐	8.

44. Czy w szkole jest osoba, która potrafi pomóc w sprawie problemów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków?

Tak	☐	1.
Nie	☐	2.
Nie wiem	☐	3.

IV. ZAJĘCIA PROFILAKTYCZNE

45. Czy brałeś udział w zajęciach profilaktycznych (pogadankach nt. narkotyków, alkoholów, spotkania z byłymi narkomanami/alkoholikami, koncertach poświęconych tej tematyce, czy oglądałeś filmy na temat skutków nałogów itp.)?

Tak

Nie – (Przejdź do pyt.50)

	1.
	2.

46. Jakie elementy zajęć pozostały Ci w pamięci?

.....

.....

.....

47. Czego zabrakło Ci w czasie zajęć?

.....

.....

.....

48. Jaka forma zajęć profilaktycznych przemawia do Ciebie najbardziej? (wybierz maksymalnie 2 odpowiedzi).

Pogadanki z wychowawcą

Filmy, akcentujące skutki nałogu

Warsztaty i zajęcia z terapeutami ds. uzależnień

Rozmowy z osobami, którym udało się przezwyciężyć nałóg

Wizyta w ośrodku leczenia uzależnień

Inna forma – jaka?

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.

Dziękuję za wypełnienie ankiety.

Załącznik nr 5 – kwestionariusz ankiety wśród dorosłych

Szanowny Panie/Szanowna Pani, przeprowadzamy ankietę na temat spożywania alkoholu wśród mieszkańców województwa lubuskiego. Państwa głos w tej sprawie, jest bardzo ważny, prosimy o szczere odpowiedzi. Ankieta jest **anonimowa**. Zebrane dane opracowane będą poprzez zestawienia statystyczne.

1. Jak najczęściej spędza Pan/Pani wolny czas? (proszę wybrać maksymalnie 2 odpowiedzi)

Wspólnie z rodziną	☐	1.
Ze znajomymi	☐	2.
Mam swoje hobby (jakie?).....	☐	3.
Drobne prace domowe	☐	4.
W ogródku, na działce	☐	5.
Uprawianie sportu	☐	6.
Inna odpowiedź (jak?)	☐	7.

2. Czy zdarza się Panu/Pani spożywać napoje alkoholowe?

Nigdy – proszę przejść do pytania nr 13	☐	1.
Bardzo często	☐	2.
W wolnym czasie, po pracy	☐	3.
Tylko w weekendy	☐	4.
Kilka razy w miesiącu	☐	5.
Kilka razy w roku	☐	6.
Podczas większych uroczystości	☐	7.

3. Gdzie najczęściej spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe?

W domu	☐	1.
U znajomych	☐	2.
Podczas uroczystości rodzinnych	☐	3.
W pubie/restauracji	☐	4.
Po pracy, z kolegami	☐	5.
Na świeżym powietrzu	☐	6.

4. Najczęściej spożywa Pan/Pani alkohol w towarzystwie?

Kolegów z pracy	☐	1.
Znajomych, przyjaciół	☐	2.
Z rodziną	☐	3.
Samemu	☐	4.

5. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?

Piwo	☐	1.
Wino	☐	2.
Szampan	☐	3.
Wódka	☐	4.
Likiery, nalewki	☐	5.
Tanie wina, tanie nalewki	☐	6.

6. Dlaczego najczęściej spożywa Pan/Pani alkohol? (Proszę zaznaczyć max.2 odpowiedzi)

Towarzystwo	☐	1.
By się zrelaksować	☐	2.
By zapomnieć o kłopotach	☐	3.
By się dobrze bawić, mieć lepszy humor	☐	4.
By nabrać odwagi	☐	5.
Z nudy	☐	6.
Lubię ich smak	☐	7.

7. Jaką ilość alkoholu wypija Pan/Pani średnio w miesiącu?

Do 0,5 litra	☐	1.
0,5 – 2 litrów	☐	2.
2 – 3,5 litra	☐	3.
3,5 – 7 litrów	☐	4.
Powyżej 7 litrów	☐	5.

8. Czy doświadcza Pan/Pani skutków fizycznych spożycia alkoholu?

Piję, ale nie odczuwam żadnych dolegliwości	☐	1.
Tak, ale niedokuczliwe i szybko przechodzą	☐	2.
Tak, dokuczliwe ale przechodzą	☐	3.
Tak, mam chroniczne dolegliwości i choroby, wywołane spożywaniem alkoholu	☐	4.

9. Czy doświadcza Pan/Pani skutków psychicznych spożycia alkoholu?

Piję, ale nie odczuwam żadnych dolegliwości	☐	1.
Tak, jestem bardziej towarzyski	☐	2.
Tak, staję się agresywny, kłótniwy	☐	3.
Tak, nie kontroluję się, używam przemocy	☐	4.
Tak, staję się smutny, załamany	☐	5.

10. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana/Pani relacje z otoczeniem?

Nie ma większego wpływu	☐	1.
Popadam w konflikty z rodziną	☐	2.
Popadam w konflikty ze znajomymi	☐	3.
Mam problemy w pracy	☐	4.
Popadłem w konflikt z prawem	☐	5.

11. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani upić się?

Tylko raz, dwa razy w życiu	☐	1.
Kilka razy w życiu	☐	2.
Kilka razy w roku	☐	3.
Kilka razy na miesiąc	☐	4.
Nawet kilka razy w tygodniu	☐	5.
Nigdy mi się to nie zdarzyło	☐	6.

12. Czy zdarza się Panu/Pani doświadczyć zjawiska „urwania się filmu”?

Tylko raz, dwa razy w życiu
 Kilka razy w życiu
 Kilka razy w roku
 Kilka razy na miesiąc
 Nawet kilka razy w tygodniu
 Nigdy mi się to nie zdarzyło

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.

13. Czy zdarza się Panu/Pani sięgać po środki odurzające/narkotyki?

Nie, nigdy – *proszę przejść do pytania nr 20*
 Bardzo często
 W wolnym czasie, po pracy
 Tylko w weekendy
 Kilka razy w miesiącu
 Okazjonalnie
 Raz czy dwa razy w życiu

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.

14. Jaki narkotyk Pan/Pani używał?

Marihuana lub haszysz
 Amfetamina
 Kokaina lub crack
 Ecstasy/pigułki
 LSD, inne halucynogeny
 Grzyby halucynogenne
 Heroina/opiaty
 Środki dostępne w aptece
 Inne, jakie.....

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.

15. Dlaczego głównie używa Pan/Pani takich środków?

Znajomi używają
 Żeby się odprężyć, zrelaksować
 Żeby się lepiej bawić
 Żeby zapomnieć o problemach
 Pomagają mi w pracy, na uczelni

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

16. W jaki sposób pierwszy raz spróbował Pan/Pani środka odurzającego?

Znajomy zaproponował
 Wszyscy w towarzystwie próbowali
 Dostałem/am od obcej osoby w klubie, barze
 Zainteresowałem/am się przez media lub literaturę i sam dotarłem

	1.
	2.
	3.
	4.

17. Czy doświadcza Pan/Pani skutków fizycznych spożycia środków odurzających?

Nie odczuwam żadnych dolegliwości	☐	1.
Tak, ale niedokuczliwe i szybko przechodzą	☐	2.
Tak, dokuczliwe ale przechodzą	☐	3.
Tak, mam chroniczne dolegliwości i choroby, wywołane spożywaniem środków odurzających	☐	4.
Tak, lepiej funkcjonuję	☐	5.

18. Czy doświadcza Pan/Pani skutków psychicznych spożycia środków odurzających?

Nie doświadczam	☐	1.
Tak, staję się agresywny	☐	2.
Tak, tracę kontakt z rzeczywistością i bliskimi	☐	3.
Mam lęki, czarne myśli, wpadam w „dołki” psychiczne	☐	4.
Tak, staję się smutny, załamany	☐	5.
Tak, poprawiają się moje relacje z otoczeniem	☐	6.

19. Czy spożywanie środków odurzających ma wpływ na Pan/Pani relacje z otoczeniem?

Nie ma większego wpływu	☐	1.
Popadam w konflikty z rodziną	☐	2.
Popadam w konflikty ze znajomymi	☐	3.
Mam problemy w pracy	☐	4.
Popadłem w konflikt z prawem	☐	5.
Poprawiają się moje relacje z otoczeniem	☐	6.

20. Czy pali Pan/i papierosy?

Tak	☐	1.
Nie, nigdy nie paliłem/am – <i>proszę przejść do pytania nr 22</i>	☐	2.
Nie, rzuciłem/am ten nałóg	☐	3.

21. Jak często pali/palił Pan/i papierosy?

Często – jestem nałogowym palaczem	☐	1.
Palę regularnie	☐	2.
Czasami	☐	3.
Palę bardzo rzadko	☐	4.

22. Czy zdarza się Panu/Pani sięgać po środki działające podobnie do narkotyków – tzw. „dopalacze”?

Nie, nie słyszałem/am i nich – <i>proszę przejść do pytania nr 29</i>	☐	1.
Słyszałem/am, że coś takiego jest, ale nie próbowałem - <i>proszę przejść do pytania nr 29</i>	☐	2.
Nie, nigdy, nie wiem co to jest - <i>proszę przejść do pytania nr 29</i>	☐	3.

Bardzo często	____	4.
W wolnym czasie, po pracy	____	5.
Tylko w weekendy	____	6.
Kilka razy w miesiącu	____	7.
Okazjonalnie	____	8.
Raz czy dwa razy w miesiącu	____	9.

23. Jakich środków z grupy „dopalaczy” Pan/Pani używał/a?

Środki halucynogenne	____	1.
Środki zmieniające nastrój	____	2.
Środki pobudzające	____	3.
Inne, jakie.....	____	4.

24. Dlaczego głównie używa Pan/i takich środków?

Znajomi używają	____	1.
Żeby się odprężyć, zrelaksować	____	2.
Żeby się lepiej bawić	____	3.
Żeby zapomnieć o kłopotach	____	4.
Pomagają mi w pracy, na uczelni	____	5.

25. W jaki sposób pierwszy raz spróbował Pan/Pani „dopalaczy”

Znajomy zaproponował	____	1.
Wszyscy w towarzystwie próbowali	____	2.
Dostałem od obcej osoby w klubie, barze	____	3.
Zainteresowałem się przez media, internet	____	4.
Zainteresowałem się przez reklamę sklepów z dopalaczami	____	5.

26. Czy doświadcza Pan/Pani skutków fizycznych spożycia „dopalaczy”?

Nie odczuwam żadnych dolegliwości	____	1.
Tak, ale niedokuczliwe i szybko przechodzą	____	2.
Tak, dokuczliwe ale przechodzą	____	3.
Tak, mam chroniczne dolegliwości i choroby, wywołane spożywaniem środków odurzających	____	4.

27. Czy doświadcza Pan/Pani skutków psychicznych spożycia „dopalaczy”?

Nie doświadczam	____	1.
Tak, staję się agresywny	____	2.
Tak, tracę kontakt z rzeczywistością i bliskimi	____	3.
Mam lęki, czarne myśli, wpadam w „dołki” psychiczne	____	4.
Tak, staję się smutny, załamany	____	5.
Tak, poprawiają się moje relacje z otoczeniem	____	6.

28. Czy spożywanie „dopalaczy” ma wpływ na Pan/Pani relacje z otoczeniem?

Nie ma większego wpływu	____	1.
Popadam w konflikty z rodziną	____	2.
Popadam w konflikty ze znajomymi	____	3.

Mam problemy w pracy	____	4.
Popadłem w konflikt z prawem	____	5.
Poprawiają się moje relacje z otoczeniem, lepiej funkcjonuję	____	6.

29. Jak jest Pana/Pani podejście do spożywania alkoholu?

Powinno się trzymać od tego z daleka	____	1.
Powinno się zawsze zachować umiar	____	2.
Wszystko jest dla ludzi	____	3.
Człowiek ma prawo od czasu do czasu się upić	____	4.
Człowiek ma prawo pić, ile mu się podoba	____	5.

30. Jak jest Pana/Pani podejście do palenia papierosów?

Powinno się trzymać od tego z daleka	____	1.
Powinno się zawsze zachować umiar	____	2.
Wszystko jest dla ludzi	____	3.
Człowiek ma prawo od czasu do czasu się zapalić	____	4.
Człowiek ma prawo palić, ile mu się podoba	____	5.

31. Jak jest Pana/Pani podejście do używania narkotyków?

Powinno się trzymać od tego z daleka	____	1.
Powinno się zawsze zachować umiar	____	2.
Wszystko jest dla ludzi	____	3.
Człowiek ma prawo od czasu do czasu się spróbować	____	4.
Człowiek ma prawo brać, ile mu się podoba	____	5.

32. Jak jest Pana/Pani podejście do używania „dopalaczy”?

Powinno się trzymać od tego z daleka	____	1.
Powinno się zawsze zachować umiar	____	2.
Wszystko jest dla ludzi	____	3.
Człowiek ma prawo od czasu do czasu się spróbować	____	4.
Człowiek ma prawo brać, ile mu się podoba	____	5.

33. Skąd czerpie Pan/Pani informacje na temat konsekwencji spożywania alkoholu, palenia papierosów czy używania narkotyków?

Z prasy	____	1.
Z telewizji	____	2.
Z internetu	____	3.
Z radia	____	4.
Od lekarzy	____	5.
Od znajomych	____	6.
Nie docierają do mnie takie wiadomości	____	7.
Inne źródło, proszę podać.....	____	8.

34. Dokąd zwróciłby się Pan/Pani o pomoc w razie problemu z nałogiem?

Do rodziny	____	1.
Do przyjaciela	____	2.
Do księdza	____	3.

Do lekarza rodzinnego	<input type="text"/>	4.
Do specjalisty ds. uzależnień	<input type="text"/>	5.
Do psychologa	<input type="text"/>	6.
Do grupy wsparcia (np. do grupy AA)	<input type="text"/>	7.
Do Miejskiej/Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<input type="text"/>	8.
Do Pomocy Społecznej	<input type="text"/>	9.
Do Ośrodka Terapii Uzależnień	<input type="text"/>	
Do nikogo – sam sobie poradzę	<input type="text"/>	10.

35. Jakie są przyczyny nie korzystania uzależnionych z pomocy specjalistów?

Nie chcą się przyznać przed sobą, że mają problem	<input type="text"/>	1.
Nie wiedzą, gdzie szukać pomocy	<input type="text"/>	2.
Nie wierzą w pomoc	<input type="text"/>	3.
Wstydzą się	<input type="text"/>	4.
Nie ufają lekarzom	<input type="text"/>	5.
Nie stać ich na to	<input type="text"/>	6.

36. Czy był Pan/Pani świadkiem dokonania zakupu alkoholu przez nieletniego?

Nie, nigdy – <i>proszę przejść do pytania nr 40</i>	<input type="text"/>	1.
Tak, kilka razy	<input type="text"/>	2.
Tak, często	<input type="text"/>	3.

37. W jakim miejscu był Pan/Pani świadkiem dokonania zakupu alkoholu przez osobę nieletniego?

W sklepie osiedlowym	<input type="text"/>	1.
W markecie/supermarkecie	<input type="text"/>	2.
W pubie/barze	<input type="text"/>	3.
Na targowisku/bazarze	<input type="text"/>	4.
Na imprezach plenerowych – koncerty, festyny, itp.	<input type="text"/>	5.
W innym miejscu, jakim.....	<input type="text"/>	6.

38. Czy reagował Pan/Pani i dlaczego?

Nie, bo to nie moja sprawa	<input type="text"/>	1.
Nie, bo obawiałem się	<input type="text"/>	2.
Nie, bo w małych ilościach nikomu jeszcze nie zaszkodziło	<input type="text"/>	3.
Nie, bo jak nie kupi tu to i tak pójdzie gdzie indziej	<input type="text"/>	4.
Tak, bo używki są dla dorosłych	<input type="text"/>	5.
Tak, bo ekspedientka złamała przepisy	<input type="text"/>	6.
Tak, bo to mogło być moje dziecko	<input type="text"/>	7.
Tak, bo to może być początek tragedii	<input type="text"/>	8.

39. W jaki sposób Pan/Pani zareagował?

Zwróciłem uwagę ekspedientce	<input type="text"/>	1.
Zwróciłem uwagę nieletniemu	<input type="text"/>	2.
Zadzwoniłem po Straż Miejską/Policję	<input type="text"/>	3.

Zażądałem rozmowy z kierownikiem sklepu 4.

40. Czy był Pan/Pani świadkiem dokonania zakupu papierosów przez nieletniego?

Nie, nigdy – *proszę przejść do pytania nr 44* 1.

Tak, kilka razy 2.

Tak, często 3.

41. W jakim miejscu był Pan/Pani świadkiem zakupu papierosów przez nieletniego?

W sklepie osiedlowym 1.

W kiosku 2.

W markecie/supermarkecie 3.

W pubie/barze 4.

Na targowisku/bazarze 5.

Na imprezach plenerowych – koncerty, festyny, itp. 6.

W innym miejscu, jakim..... 7.

42. Czy reagował Pan/Pani i dlaczego?

Nie, bo to nie moja sprawa 1.

Nie, bo obawiałem się 2.

Nie, bo w małych ilościach nikomu jeszcze nie zaszkodziło 3.

Nie, bo jak nie kupi tu to i tak pójdzie gdzie indziej 4.

Tak, bo używki są dla dorosłych 5.

Tak, bo ekspedientka złamała przepisy 6.

Tak, bo to mogło być moje dziecko 7.

Tak, bo to nieświadome dziecko może wpędzić się w nałóg na całe życie 8.

43. W jaki sposób Pan/Pani zareagował?

Zwróciłem uwagę ekspedientce 1.

Zwróciłem uwagę nieletniemu 2.

Zadzwoiłem po Straż Miejską/Policję 3.

Zażądałem rozmowy z kierownikiem sklepu 4.

44. Czy spotkał/a się Pan/i z przypadkami przemocy po spożyciu alkoholu?

Nie 1.

Tak, w sąsiedztwie 2.

Tak, wśród znajomych 3.

Tak, w rodzinie 4.

Tak, w innych sytuacjach 5.

45. Czy zdarzyło się Panu/Pani, że pijany współmałżonek zachowywał się agresywnie?

Tak 1.

Nie – *proszę przejść do pytania nr 47* 2.

46. Jak często zachodzi taka sytuacja?

Codziennie

Kilka razy w tygodniu

Kilka razy w miesiącu

Kilka razy w roku

Zdarzyło się to raz

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

47. Czy zdarzyło się, że pijany współmałżonek/ka uderzył Panią/Pana albo dziecko?

Tak

Nie – proszę przejść do pytania nr 49

	1.
	2.

48. Jak często zachodzi taka sytuacja?

Codziennie

Kilka razy w tygodniu

Kilka razy w miesiącu

Kilka razy w roku

Zdarzyło się to raz

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

49. Czy zna Pan/Pani jakąś organizację pozarządową (fundację, stowarzyszenia itp.) lub instytucję społeczną w swoim otoczeniu (mieście, gminie) która zajmuje się problematyką alkoholową lub świadczy pomoc osobom uzależnionym?

Nie – proszę przejść do pytania nr 51

Tak, jaką?

.....

	1.
	2.

50. Skąd ma Pan/Pani informację na ten temat?

Z lokalnej prasy

Z radia

Ze słyszenia – od znajomych lub rodziny

Z urzędu gminy

Widziałem/am na mieście szyld, napisy

Z innego źródła, skąd?.....

.....

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.

51. Czy zdarzyło się, że kierował/a Pan/i auto pod wpływem alkoholu?

Nie mam prawa jazdy

Zdarza mi się to często

Zdarza mi się to sporadycznie

Raz mi się to zdarzyło

Nigdy mi się to nie zdarzyło

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

52. Czy zdarzyło się, że Panu/Pani wsiąść do auta kierowanego przez osobę będącą pod wpływem alkoholu?

Zdarza mi się to często

Zdarza mi się to sporadycznie

Raz mi się to zdarzyło

	1.
	2.
	3.

Nigdy mi się to nie zdarzyło

4.

Metryczka:

Płeć

Kobieta

1.

Mężczyzna

2.

Wiek

18-25 lat

1.

26-35 lat

2.

36-45 lat

3.

46-55 lat

4.

56-65 lat

5.

Powyżej 65 lat

6.

Wielkość miejsca zamieszkania

Wieś

1.

Miasto do 50 tys. mieszkańców

2.

Miasto powyżej 50 tys. mieszkańców

3.

Teren zamieszkania

Byłe województwo gorzowskie

1.

Byłe województwo leszczyńskie

2.

Byłe województwo zielonogórskie

3.

Stan cywilny

Panna/ Kawaler

1.

Zamężna/Żonaty

2.

Rozwiedziona/Rozwiedziony

3.

Wdowa/Wdowiec

4.

Wykształcenie

Podstawowe

1.

Zawodowe

2.

Średnie lub pomaturalne

3.

Wyższe

4.

Łączny dochód w gospodarstwie domowym (netto)

Do 700 zł

1.

Powyżej 700 do 1400 zł

2.

Powyżej 1400 zł do 3 000zł

3.

Powyżej 3 000 zł

4.

Odmowa odpowiedzi

5.

Miejsce zamieszkania

Wieś/miejscowość poniżej 10 tys. mieszk.

1.

Miasto 10 tys. – 50 tys.	☐	2.
Miasto 50 tys. – 100 tys.	☐	3.
Miasto 100 tys. – 500 tys.	☐	4.
Odmowa odpowiedzi	☐	5.

Sytuacja ekonomiczna:

Stała umowa o pracę	☐	1.
Umowa o pracę na czas określony	☐	2.
Umowa o dzieło i zlecenie	☐	3.
Samozatrudnienie/własny interes	☐	4.
Zasiłek z urzędu pracy, pomocy społecznej	☐	5.
Renta/Emerytura	☐	6.
Na utrzymaniu małżonka	☐	7.
Brak dochodów	☐	8.

Grupa zawodowa

Uczeń, student	☐	1.
Robotnik, pracownik fizyczny	☐	2.
Urzędnik, pracownik administracji	☐	3.
Menadżer, specjalista, nauczyciel	☐	4.
Wolny zawód (prawnik, lekarz, artysta)	☐	6.
Emeryt, rencista	☐	5.
Przedsiębiorca, kupiec, rzemieślnik	☐	6.
Menadżer wyższego szczebla (dyrektor)	☐	7.
Rolnik	☐	8.
Gospodyni domowa	☐	9.
Obecnie bezrobotny	☐	10.

Dziękujemy Państwu za udział w badaniu!

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Hobby wskazywane przez respondentów.	12
Tabela 2. Inne sposoby spędzania wolnego czasu przez respondentów.	13
Tabela 3. Inne źródła uzyskiwania informacji o konsekwencjach uzależnień.	94
Tabela 4. Inne źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	107
Tabela 5. Inne źródła wiedzy o instytucjach i organizacjach pomagających uzależnionym.	113
Tabela 6. Inne zainteresowania uczniów.	163
Tabela 7. Inne miejsca inicjacji alkoholowej.	178
Tabela 8. Inny rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej.	182
Tabela 9. Inny rodzaj najczęściej obecnie spożywanego alkoholu.	189
Tabela 10. Inne miejsca najczęstszego spożywania alkoholu obecnie.	192
Tabela 11. Inny wpływ spożywanego alkoholu.	200
Tabela 12. Inne miejsca zakupu alkoholu.	214
Tabela 13. Inne miejsca inicjacji nikotynowej.	227
Tabela 14. Inne miejsca inicjacji narkotykowej.	249
Tabela 15. Rodzaj narkotyku użytego podczas inicjacji narkotykowej.	255
Tabela 16. Znane uczniom „dopalacze”.	286
Tabela 17. Inne osoby służące pomocą w przypadku kłopotów z używkami.	297
Tabela 18. Zapamiętane przez uczniów elementy zajęć profilaktycznych.	306
Tabela 19. Elementy brakujące uczniom w trakcie zajęć profilaktycznych.	307
Wykres 1. Struktura próby – dekompozycja ze względu na płeć.	7
Wykres 2. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wiek.	8
Wykres 3. Struktura próby – dekompozycja ze względu na stan cywilny.	8
Wykres 4. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	9
Wykres 5. Struktura próby – dekompozycja ze względu na łączny dochód netto w rodzinie.	9
Wykres 6. Struktura próby – dekompozycja ze względu na liczbę dzieci w rodzinie.	10
Wykres 7. Struktura próby – dekompozycja ze względu na sytuację ekonomiczną.	10
Wykres 8. Struktura próby – dekompozycja ze względu na grupę zawodową.	11
Wykres 9. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu.	12
Wykres 10. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu – dekompozycja ze względu na płeć.	14
Wykres 11. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu – dekompozycja ze względu na wiek.	15
Wykres 12. Preferowany sposób spędzania wolnego czasu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	16
Wykres 13. Spożywanie alkoholu przez respondentów.	17
Wykres 14. Spożywanie alkoholu przez respondentów – dekompozycja ze względu na płeć.	18
Wykres 15. Spożywanie alkoholu przez respondentów – dekompozycja ze względu na wiek.	19
Wykres 16. Spożywanie alkoholu przez respondentów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	20
Wykres 17. Miejsce spożywania alkoholu.	20
Wykres 18. Miejsce spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.	21
Wykres 19. Miejsce spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.	22

Wykres 20. Miejsce spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	23
Wykres 21. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol.....	23
Wykres 22. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol – dekompozycja ze względu na płeć.....	24
Wykres 23. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol – dekompozycja ze względu na wiek....	25
Wykres 24. Towarzystwo, w którym spożywany jest alkohol – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	26
Wykres 25. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu.....	26
Wykres 26. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	27
Wykres 27. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.....	27
Wykres 28. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	28
Wykres 29. Powód spożywania z alkoholu.....	29
Wykres 30. Powód spożywania z alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.	29
Wykres 31. Powód spożywania z alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.	30
Wykres 32. Powód spożywania z alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	31
Wykres 33. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu.....	31
Wykres 34. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.	32
Wykres 35. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.	32
Wykres 36. Miesięczna ilość najczęściej spożywanego alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	33
Wykres 37. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu.....	34
Wykres 38. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	34
Wykres 39. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.....	35
Wykres 40. Odczuwanie skutków fizycznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	36
Wykres 41. . Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu.....	36
Wykres 42. Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	37
Wykres 43. Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.....	38
Wykres 44. Odczuwanie skutków psychicznych spożywania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	38
Wykres 45. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem.....	39
Wykres 46. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na płeć.	40
Wykres 47. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na wiek.	40
Wykres 48. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	41
Wykres 49. Doświadczanie zjawiska upicia się.....	42
Wykres 50. Doświadczanie zjawiska upicia się – dekompozycja ze względu na płeć.....	42

Wykres 51. Doświadczanie zjawiska upicia się – dekompozycja ze względu na wiek.	43
Wykres 52. Doświadczanie zjawiska upicia się – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	44
Wykres 53. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu”	44
Wykres 54. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu” – dekompozycja ze względu na płeć.	45
Wykres 55. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu” – dekompozycja ze względu na wiek.	46
Wykres 56. Doświadczanie zjawiska „urwania się filmu” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	47
Wykres 57. Używanie środków odurzających – narkotyków.	48
Wykres 58. Używanie środków odurzających – narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.....	48
Wykres 59. Używanie środków odurzających – narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.	49
Wykres 60. Używanie środków odurzających – narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	49
Wykres 61. Rodzaj używanego narkotyku.....	50
Wykres 62. Powód sięgnięcia po narkotyki.....	51
Wykres 63. Powód sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na płeć.	51
Wykres 64. Powód sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wiek.....	52
Wykres 65. Powód sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	52
Wykres 66. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki.	53
Wykres 67. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na płeć.....	53
Wykres 68. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wiek.....	54
Wykres 69. Okoliczności sięgnięcia po narkotyki – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	54
Wykres 70. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków.	55
Wykres 71. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.	55
Wykres 72. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.	56
Wykres 73. Odczuwanie skutków fizycznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	57
Wykres 74. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków.	57
Wykres 75. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.	58
Wykres 76. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.	58
Wykres 77. Odczuwanie skutków psychicznych używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	59
Wykres 78. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem.....	59
Wykres 79. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na płeć.	60
Wykres 80. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na płeć.	60
Wykres 81. Wpływ używanych narkotyków na relacje z otoczeniem – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	61
Wykres 82. Palenie papierosów przez respondentów.	62
Wykres 83. Palenie papierosów przez respondentów – dekompozycja ze względu na płeć.....	63
Wykres 84. Palenie papierosów przez respondentów – dekompozycja ze względu na wiek.....	63

Wykres 85. Palenie papierosów przez respondentów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	64
Wykres 86. Częstotliwość palenia papierosów.	65
Wykres 87. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na płeć.	65
Wykres 88. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wiek.	66
Wykres 89. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	67
Wykres 90. Używanie „dopalaczy” przez respondentów.	68
Wykres 91. Używanie „dopalaczy” przez respondentów – dekompozycja ze względu na płeć.	69
Wykres 92. Używanie „dopalaczy” przez respondentów – dekompozycja ze względu na wiek.	69
Wykres 93. Używanie „dopalaczy” przez respondentów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	70
Wykres 94. Rodzaj używanego „dopalacza”	70
Wykres 95. Powód sięgnięcia po „dopalacze”.	71
Wykres 96. Powód sięgnięcia po „dopalacze” – dekompozycja ze względu na płeć.	71
Wykres 97. Powód sięgnięcia po „dopalacze” – dekompozycja ze względu na wiek.	72
Wykres 98. Powód sięgnięcia po „dopalacze” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	72
Wykres 99. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze”	73
Wykres 100. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze” - dekompozycja ze względu na płeć.	73
Wykres 101. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze” - dekompozycja ze względu na wiek.	74
Wykres 102. Okoliczności sięgnięcia po „dopalacze” - dekompozycja ze względu na wykształcenie. ...	74
Wykres 103. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy”.	75
Wykres 104. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na płeć.	75
Wykres 105. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wiek.	76
Wykres 106. Odczuwanie skutków fizycznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	76
Wykres 107. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy”.	77
Wykres 108. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na płeć.	77
Wykres 109. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wiek.	78
Wykres 110. Odczuwanie skutków psychicznych używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	78
Wykres 111. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem.	79
Wykres 112. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem- dekompozycja ze względu na płeć.	79
Wykres 113. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem- dekompozycja ze względu na wiek.	80
Wykres 114. Wpływ używania „dopalaczy” na relacje z otoczeniem- dekompozycja ze względu na wykształcenie.	80
Wykres 115. Opinia respondentów na temat używania alkoholu.	81
Wykres 116. Opinia respondentów na temat używania alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.	82
Wykres 117. Opinia respondentów na temat używania alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.	83

Wykres 118. Opinia respondentów na temat używania alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	84
Wykres 119. Opinia respondentów na temat palenia papierosów.....	84
Wykres 120. Opinia respondentów na temat palenia papierosów – dekompozycja ze względu na płeć.	85
Wykres 121. Opinia respondentów na temat palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wiek.	86
Wykres 122. Opinia respondentów na temat palenia papierosów – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	87
Wykres 123. Opinia respondentów na temat używania narkotyków.	87
Wykres 124. Opinia respondentów na temat używania narkotyków – dekompozycja ze względu na płeć.	88
Wykres 125. Opinia respondentów na temat używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wiek.	89
Wykres 126. Opinia respondentów na temat używania narkotyków – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	90
Wykres 127. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy”.....	90
Wykres 128. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na płeć.	91
Wykres 129. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wiek.	92
Wykres 130. Opinia respondentów na temat używania „dopalaczy” – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	93
Wykres 131. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień.....	94
Wykres 132. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień – dekompozycja ze względu na płeć.	95
Wykres 133. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień – dekompozycja ze względu na wiek.	96
Wykres 134. Źródła uzyskiwania informacji o skutkach uzależnień – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	97
Wykres 135. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia.	98
Wykres 136. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia – dekompozycja ze względu na płeć.....	99
Wykres 137. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia – dekompozycja ze względu na wiek.	100
Wykres 138. Osoby i instytucje służące pomocą w przypadku uzależnienia – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	101
Wykres 139. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy.....	102
Wykres 140. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy – dekompozycja ze względu na płeć.	102
Wykres 141. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy – dekompozycja ze względu na wiek.	103
Wykres 142. Przyczyny niekorzystania osób uzależnionych z pomocy – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	104
Wykres 143. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	104

Wykres 144. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na płeć.....	105
Wykres 145. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wiek.	106
Wykres 146. Znajomość Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	106
Wykres 147. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	107
Wykres 148. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na płeć.....	108
Wykres 149. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wiek.	109
Wykres 150. Źródła wiedzy o Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	110
Wykres 151. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym.....	110
Wykres 152. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na płeć.	111
Wykres 153. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wiek.....	111
Wykres 154. Znajomość instytucji lub organizacji świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	112
Wykres 155. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym. ..	113
Wykres 156. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na płeć.	114
Wykres 157. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wiek.	115
Wykres 158. Źródła wiedzy o instytucjach lub organizacjach świadczących pomoc uzależnionym – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	116
Wykres 159. Styczność ze zjawiskami przemocy.....	117
Wykres 160. Styczność ze zjawiskami przemocy – dekompozycja ze względu na płeć.	118
Wykres 161. Styczność ze zjawiskami przemocy – dekompozycja ze względu na wiek.	119
Wykres 162. Styczność ze zjawiskami przemocy – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	120
Wykres 163. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka.	120
Wykres 164. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na płeć.	121
Wykres 165. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wiek.	122
Wykres 166. Występowanie agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	123
Wykres 167. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka.	123
Wykres 168. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na płeć.	124
Wykres 169. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wiek.	125
Wykres 170. Częstotliwość występowania agresywnych zachowań pijanego małżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	125

Wykres 171. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka.	126
Wykres 172. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na płeć.	127
Wykres 173. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wiek.	127
Wykres 174. Występowanie uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	128
Wykres 175. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka.	129
Wykres 176. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na płeć.	129
Wykres 177. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wiek.	130
Wykres 178. Częstotliwość występowania uderzenia podczas agresywnych zachowań pijanego współmałżonka – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	131
Wykres 179. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią.	132
Wykres 180. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.	132
Wykres 181. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	133
Wykres 182. Obserwacja sytuacji zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	134
Wykres 183. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią.	135
Wykres 184. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.	136
Wykres 185. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	137
Wykres 186. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	138
Wykres 187. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią.	138
Wykres 188. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.	139
Wykres 189. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	140
Wykres 190. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu alkoholu przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	141
Wykres 191. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią.	141
Wykres 192. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.	142
Wykres 193. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	142
Wykres 194. Obserwacja sytuacji zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	143
Wykres 195. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią.	144

Wykres 196. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.	145
Wykres 197. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	146
Wykres 198. Reakcja w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	147
Wykres 199. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią.	147
Wykres 200. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na płeć.	148
Wykres 201. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wiek.	149
Wykres 202. Sposób reakcji w sytuacji bycia świadkiem zakupu papierosów przez osobę nieletnią – dekompozycja ze względu na wykształcenie.....	150
Wykres 203. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu.	151
Wykres 204. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.	152
Wykres 205. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.	153
Wykres 206. Kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	154
Wykres 207. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu.	154
Wykres 208. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	155
Wykres 209. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wiek.	156
Wykres 210. Wsiadanie do samochodu z kierowcą pod wpływem alkoholu – dekompozycja ze względu na wykształcenie.	157
Wykres 211. Struktura próby – dekompozycja ze względu na płeć.....	160
Wykres 212. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wiek.	160
Wykres 213. Struktura próby – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	161
Wykres 214. Struktura próby – dekompozycja ze względu na wielkość miejsca zamieszkania.....	161
Wykres 215. Struktura próby – dekompozycja ze względu na teren miejsca zamieszkania.....	162
Wykres 216. Struktura próby – zainteresowania.	162
Wykres 217. Zainteresowania uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.	166
Wykres 218. Zainteresowania uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	167
Wykres 219. Zainteresowania uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	168
Wykres 220. Ocena kontaktu uczniów z rodzicami.....	168
Wykres 221. Ocena kontaktu z rodzicami - dekompozycja ze względu na płeć.	169
Wykres 222. Ocena kontaktu z rodzicami - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	170
Wykres 223. Ocena kontaktu z rodzicami - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	171
Wykres 224. Spożywanie alkoholu.....	172
Wykres 225. Spożywanie alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	173
Wykres 226. Spożywanie alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	173
Wykres 227. Spożywanie alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	174
Wykres 228. Wiek inicjacji alkoholowej.....	175

Wykres 229. Wiek inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na płeć.....	175
Wykres 230. Wiek inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	176
Wykres 231. Wiek inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	177
Wykres 232. Miejsce inicjacji alkoholowej.	177
Wykres 233. Miejsce inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na płeć.	179
Wykres 234. Miejsce inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	180
Wykres 235. Miejsce inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na miejsce zamieszkania.	181
Wykres 236. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej.	182
Wykres 237. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na płeć.....	183
Wykres 238. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	184
Wykres 239. Rodzaj alkoholu spożywanego w momencie inicjacji alkoholowej – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	185
Wykres 240. Częstotliwość spożywania alkoholu.	186
Wykres 241. Częstotliwość spożywania alkoholu – podział ze względu na płeć.....	186
Wykres 242. Częstotliwość spożywania alkoholu – podział ze względu na rodzaj szkoły.....	187
Wykres 243. Częstotliwość spożywania alkoholu – podział ze względu na teren zamieszkania.	188
Wykres 244. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu.	188
Wykres 245. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.	189
Wykres 246. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	190
Wykres 247. Rodzaj najczęściej spożywanego obecnie alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	191
Wykres 248. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie.	191
Wykres 249. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie – dekompozycja ze względu na płeć.	193
Wykres 250. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	194
Wykres 251. Miejsce najczęstszego spożywania alkoholu obecnie – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	195
Wykres 252. Powody spożywania alkoholu przez uczniów.....	196
Wykres 253. Powody spożywania alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.	197
Wykres 254. Powody spożywania alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	198
Wykres 255. Powody spożywania alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	199
Wykres 256. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów.....	200
Wykres 257. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.	201
Wykres 258. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	202
Wykres 259. Wpływ alkoholu na zachowania uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	203
Wykres 260. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów.	204

Wykres 261. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na płeć.....	204
Wykres 262. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	205
Wykres 263. Konflikty wywołane przez spożywanie alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	206
Wykres 264. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu.....	207
Wykres 265. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	208
Wykres 266. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	209
Wykres 267. Stosunek uczniów do siebie po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	210
Wykres 268. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów.....	211
Wykres 269. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na płeć. ...	211
Wykres 270. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	212
Wykres 271. Dokonywanie zakupu alkoholu przez uczniów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	213
Wykres 272. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu.	214
Wykres 273. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	215
Wykres 274. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	216
Wykres 275. Miejsce dokonywania zakupu alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	217
Wykres 276. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu.	218
Wykres 277. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na płeć.....	219
Wykres 278. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	220
Wykres 279. Kontakt z przemocą po spożyciu alkoholu – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	221
Wykres 280. Palenie papierosów przez uczniów.	222
Wykres 281. Palenie papierosów przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.....	222
Wykres 282. Palenie papierosów przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	223
Wykres 283. Palenie papierosów przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	223
Wykres 284. Wiek inicjacji papierosowej.....	224
Wykres 285. Wiek inicjacji papierosowej - dekompozycja ze względu na płeć.....	224
Wykres 286. Wiek inicjacji papierosowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	225
Wykres 287. Wiek inicjacji papierosowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	226
Wykres 288. Miejsce inicjacji papierosowej.....	226
Wykres 289. Miejsce inicjacji papierosowej - dekompozycja ze względu na płeć.....	228
Wykres 290. Miejsce inicjacji papierosowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	229
Wykres 291. Miejsce inicjacji papierosowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	229
Wykres 292. Częstotliwość palenia papierosów.....	230
Wykres 293. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na płeć.....	231

Wykres 294. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	231
Wykres 295. Częstotliwość palenia papierosów – dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	232
Wykres 296. Dokonywanie zakupu papierosów.	233
Wykres 297. Dokonywanie zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na płeć.....	233
Wykres 298. Dokonywanie zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	234
Wykres 299. Dokonywanie zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	235
Wykres 300. Miejsce dokonywania zakupu papierosów.	235
Wykres 301. Miejsce dokonywania zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na płeć.....	236
Wykres 302. Miejsce dokonywania zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	237
Wykres 303. Miejsce dokonywania zakupu papierosów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	238
Wykres 304. Stosunek uczniów do palenia papierosów.	239
Wykres 305. Stosunek uczniów do palenia papierosów - dekompozycja ze względu na płeć.....	239
Wykres 306. Stosunek uczniów do palenia papierosów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	240
Wykres 307. Stosunek uczniów do palenia papierosów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	241
Wykres 308. Zażywanie narkotyków przez uczniów.	242
Wykres 309. Zażywanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.....	242
Wykres 310. Zażywanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły....	243
Wykres 311. Zażywanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	244
Wykres 312. Chęć spróbowania narkotyków.	244
Wykres 313. Chęć spróbowania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.	245
Wykres 314. Chęć spróbowania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	245
Wykres 315. Chęć spróbowania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania. ...	246
Wykres 316. Wiek inicjacji narkotykowej.....	246
Wykres 317. Wiek inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na płeć.	247
Wykres 318. Wiek inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	248
Wykres 319. Wiek inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	248
Wykres 320. Miejsce inicjacji narkotykowej.	249
Wykres 321. Miejsce inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na płeć.....	250
Wykres 322. Miejsce inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	250
Wykres 323. Miejsce inicjacji narkotykowej - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	251
Wykres 324. Przyczyny sięgania po narkotyki.....	252
Wykres 325. Przyczyny sięgania po narkotyki - dekompozycja ze względu na płeć.	253
Wykres 326. Przyczyny sięgania po narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	254
Wykres 327. Przyczyny sięgania po narkotyki - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania...	255
Wykres 328. Obecnie zażywane narkotyki.....	257
Wykres 329. Częstotliwość zażywania narkotyków.	258
Wykres 330. Częstotliwość zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.....	258
Wykres 331. Częstotliwość zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły....	259

Wykres 332. Częstotliwość zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	259
Wykres 333. Odczuwane skutki zażywania narkotyków.	260
Wykres 334. Odczuwane skutki zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.	261
Wykres 335. Odczuwane skutki zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	262
Wykres 336. Odczuwane skutki zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	263
Wykres 337. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków.	264
Wykres 338. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.	265
Wykres 339. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	266
Wykres 340. Źródła uzyskiwania wiedzy na temat konsekwencji zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	267
Wykres 341. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki.	268
Wykres 342. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki - dekompozycja ze względu na płeć.	268
Wykres 343. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	269
Wykres 344. Zażywanie narkotyków przez kolegów i koleżanki - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	270
Wykres 345. Dostępność narkotyków w szkołach.	270
Wykres 346. Dostępność narkotyków w szkołach - dekompozycja ze względu na płeć.....	271
Wykres 347. Dostępność narkotyków w szkołach - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.....	271
Wykres 348. Dostępność narkotyków w szkołach - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	272
Wykres 349. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów.	272
Wykres 350. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.....	273
Wykres 351. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	274
Wykres 352. Sprzedawanie narkotyków przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	274
Wykres 353. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki.	275
Wykres 354. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki - dekompozycja ze względu na płeć. .	275
Wykres 355. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	276
Wykres 356. Znajomość osoby mogącej „załatwić” narkotyki - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	277
Wykres 357. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki.....	278
Wykres 358. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki - dekompozycja ze względu na płeć.	278
Wykres 359. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	279

Wykres 360. Miejsce, w którym najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	280
Wykres 361. Opinia na temat zażywania narkotyków.	280
Wykres 362. Opinia na temat zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na płeć.....	281
Wykres 363. Opinia na temat zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	282
Wykres 364. Opinia na temat zażywania narkotyków - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	283
Wykres 365. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów.	284
Wykres 366. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów - dekompozycja ze względu na płeć.	284
Wykres 367. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły. ...	285
Wykres 368. Zażywanie „dopalaczy” przez uczniów - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	286
Wykres 369. Częstotliwość zażywania „dopalaczy”.	289
Wykres 370. Częstotliwość zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na płeć.	289
Wykres 371. Częstotliwość zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły. ...	290
Wykres 372. Częstotliwość zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	290
Wykres 373. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze”.	291
Wykres 374. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze” - dekompozycja ze względu na płeć.	291
Wykres 375. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze” - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	292
Wykres 376. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić „dopalacze” - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	293
Wykres 377. Opinia na temat zażywania „dopalaczy”.	294
Wykres 378. Opinia na temat zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na płeć.	294
Wykres 379. Opinia na temat zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	295
Wykres 380. Opinia na temat zażywania „dopalaczy” - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	296
Wykres 381. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami.	297
Wykres 382. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na płeć.	298
Wykres 383. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	299
Wykres 384. Osoby służące pomocą w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.	300
Wykres 385. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami.....	301
Wykres 386. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na płeć.	301
Wykres 387. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	302
Wykres 388. Obecność w szkole osoby mogącej pomóc w przypadku problemów z alkoholem czy narkotykami - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	303
Wykres 389. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych.....	304

Wykres 390. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych - dekompozycja ze względu na płeć.....	304
Wykres 391. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	305
Wykres 392. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	305
Wykres 393. Preferowane formy zajęć profilaktycznych.....	309
Wykres 394. Preferowane formy zajęć profilaktycznych - dekompozycja ze względu na płeć.	310
Wykres 395. Preferowane formy zajęć profilaktycznych - dekompozycja ze względu na rodzaj szkoły.	311
Wykres 396. Preferowane formy zajęć profilaktycznych - dekompozycja ze względu na teren zamieszkania.....	312